

အရှင်ဇနကာဘိဝံသ

၏

ပဉ္စမကျမ်းစာ

ဝိထိ နှင့် သုံးချက်စု ဘာသာဋီကာ

သာသနာ-၂၅၄၅

ကောဇာ-၁၃၆၄

ခရစ်-၂၀၀၂

နယုဘာမားအော်ဆက်ပိဋကပုံနှိပ်တိုက်
အရပ်မြို့။

အရှင်ဇနကာဘိဝံသ

၏

ပဉ္စမကျမ်းစာ

ဝိထိ နှင့် သုံးချက်စု

ဘာသာပြန်ကာ

သာသနာ-၂၅၄၅

ကောဇာ-၁၃၆၄

ခရစ်-၂၀၀၂

နယုဘာမာအောင်ဆုတံဆိပ်တိုက်

အမရပူဂဗ္ဗေ

ပလ္လင်္ခ

သယံ ဗုဒ္ဓေါ သမ္မောဓေသိ၊
 ဓမ္မေပိ ဓမ္မသတ္တိယော၊
 အဟော နော တဿ သုတတ္ထံ၊
 အဟော နော ဓမ္မစိန္တနံ။

ယော ဖိနော-မကိုဋ်ရောင်လျှံ၊ သျှောင်ပျံဝယ်၊ အောင်လံစွင့်စွင့်၊
 လွင့်တလူလူ၊ အကြင် အောင်တော်မူ မြတ်ဘုရားသည်။ ဓမ္မေပိ-ရှေ့နောက်
 စဉ်လျက်၊ ဖြစ်တိုင်းပျက်၍၊ ဆက်ဆက်မနော၊ တရားသဘောတို့ကို၎င်း။
 ဓမ္မသတ္တိယောပိ-တရားတိုင်း၏၊ ဓာတ်ခံပြည့်လျက်၊ သတ္တိအင်အား၊
 စွမ်းပကားတို့ကို၎င်း။ သယံဗုဒ္ဓေါ-ဗောဓိမဏ္ဍိုင်၊ ဓမ်းဝါမြိုင်ဝယ်၊ ကိုယ်တိုင်
 စထွင်၊ သိမြင်တော်မူပြီးသည်ဖြစ်၍။ သမ္မောဓေသိ-သိတန်သမျှ၊ ဝေနေယျကို၊
 မြွက်ဟလှစ်ဆော်၊ သိစေတော်မူခဲ့ပေပြီ။ တဿ ဖိနဿ-အောင်မြေ့နက်သန်၊
 ဗောဓိမဏ္ဍဝယ်၊ အောင်လံစွင့်စွင့်၊ လွင့်တလူလူ၊ ထိုအောင်တော်မူ မြတ်
 ဘုရား၏။ သုတတ္ထံ-တရားဓမ္မ၊ ဩဝါဒကို၊ ကြားရရွှင်ပျော်၊ သားသွီးတော်
 ဖြစ်ရခြင်းသည်။ အဟောနော-ကိုယ့်တွက်ကိုယ့်တာ၊ ကိုယ်ကျိုးပါသဖြင့်၊
 ကိုယ့်မှာခုနယ်၊ “ဪ---ဝမ်းမြောက်ဘွယ်ကြီးပါတကား။ ဓမ္မစိန္တနံ-
 ဓမ္မသက်သက်၊ ရှေ့နောက်ဆက်၍၊ ဖြစ်ပျက်နေဟန်၊ ကြောင်းကျိုးမှန်ကို၊
 ဖန်ဖန်ခွဲဝေ၊ ကြံစည်၍ နေရခြင်းသည်။ အဟောနော-ကိုယ့်သန္တာန်တွင်း၊
 ဉာဏ်ရောင်လင်း၍၊ ရှင်းကာ ရှင်းကာ၊ ဪ---အားရဘွယ်ကြီးပါ တကား။

ယခုလက်ရှိ ကမ္ဘာလောကကြီး၌ ဗုဒ္ဓဘာသာ ဟိန္ဒူဘာသာ ခရစ်
 ယာန်ဘာသာ မဟာမေဒင်ဘာသာဟု ဘာသာကြီး ၄ ရပ် ထင်ရှားလျက်
 ရှိ၏။ ထိုဘာသာကြီး ၄ ရပ်ကို ကိုးကွယ်ကြသူ လူကြီးလူကောင်း သူတော်
 ကောင်း အခေါ်ခံသူတို့မှာ မိမိတို့ ဘာသာ၏ သခင် (ဘာသာကို စထွင်
 ခဲ့သော) ဗုဒ္ဓရှင်တော်ကို ညွှန်ပြဘို့ရန် တာဝန်ရှိကြသည့် အလျောက်
 မြားမြော် လှစွာသော အခြားဘာသာဝင် လူကြီး လူကောင်းတို့သည်

မိမိတို့ဘာသာ၏ သခင်ကို ထာဝရဘုရားရှင်ဟု ညွှန်ပြခဲ့ကြလေသည်။ ထိုဘုရား ရှင်တို့ ပညတ်အပ် ဟောပြအပ်သော တရားတို့၌ ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ သခင် သဗ္ဗညုဘုရားရှင်၏ တရားတော်များကဲ့သို့ “စက္ခုဝိညာဉ် ဖြစ်ပြီးနောက် သမ္ပဋိစိုက်စိတ် ပေါ်လာသည်၊ သမ္ပဋိစိုက်နောက် သန္တိရဏ ပေါ်လာသည်” စသည်ဖြင့် သိမ်မွေ့သော စိတ်အစဉ်၏ အဖြစ်အပျက် အဆက်ဆက် နိယာမ ဓမ္မတာကိုလည်း ဖော်ပြခြင်းမရှိ၊ “မည်သည့် အကျိုးတခု ဖြစ်ဘို့ ရန် မည်မျှလောက်သော အကြောင်းအပေါင်းတို့က မည်ကဲ့သို့သော သတ္တိဖြင့် ပြုစီမံရသည်”ဟု ဟောတုအာရမဏ စသော ပစ္စည်းတရားတို့ကိုလည်း ခွဲခြားချက် မရှိချေ။

အတိအလင်း ဘွင်းဘွင်းကြီး ရေးသားရမည်ဆိုသော်-ထို အခြား ဘာသာတရားတို့၌ ဗဿ ဝေဒနာ သညာ စသော သဘောရိုးကလေး များ၏ နာမည်လောက်မျှ မတွေ့ရပေ၊ ယခုခေတ်၌ လောကဓာတ်ပညာ လွန်စွာ ထွန်းကားလာစေကာမူ ထိုလောကဓာတ်ပညာဖြင့် (တိုက်ရိုက် မဟုတ်) မှန်းဆ၍သိရသော ဓာတ်မှုန့်ကလေးမှာ "Atom" ခေါ် အနုမြူ ကလေးသာတည်း။ ထို အနုမြူမှုန့်ကလေး၌ မည်သည့် ဓာတ်သဘောတွေ စုနေသည်-ဟု သိဘို့ အရေးမှာ လောကဓာတ်ပညာ၏ အရာမဟုတ် တော့ပြီ။ သဗ္ဗညုဘုရားရှင်ကား “ထိုအနုမြူထက်သေးသော ပရမာနုမြူမှုန့် ကလေး၌ အသေးဆုံးရုပ်ကလာပ်တွေ ပေါင်းစပ်လျက်ရှိ၏၊ ကလာပ် တခု တခု၌ ပထဝီ အာပေါ တေဇော ဝါယော ဝဏ္ဏ ဂန္ဓ ရသ ဩဇာ ဟူသော ရုပ်ပေါင်း ရှစ်ခု စုမိကာ သဟဇာတသတ္တိ အညမညသတ္တိ နိဿယသတ္တိ အတ္တိသတ္တိ အဝိဂတသတ္တိတို့ဖြင့် အပြန်အလှန် ကျေးဇူးပြုလျက် ရှိကြသည်ဟု တာဝတိ သာနတ်ပြည်ဝယ် နတ် ဗြဟ္မာတို့ အလယ်မှာ လောကဓာတ်ပညာရပ် တို့ကို ကောင်းစွာ ပြသတော်မူခဲ့ပေသည်။

အချုပ်အားဖြင့်ကား ထိုကဲ့သို့ ဘာသာအမျိုးမျိုး ရောယှက် ချပ်ထွေး နေသော ကမ္ဘာကြီးတွင် ဗုဒ္ဓဘာသာကို သက်ဝင်ယုံကြည်သူ ဖြစ်လာရခြင်း သည် မိမိတို့အတွက် အလွန် ကံကောင်းလေစွ၊ ထို ဗုဒ္ဓရှင်တော်မြတ်

ရွှေနှုတ်တော်ထွက် တရားအချို့ကို (ပဋ္ဌာန်း သတိပဋ္ဌာန် ဓမ္မစကြာ အနတ္တ လက္ခဏသုတ် မင်္ဂလသုတ် ပရိတော် စသည်ကို) မိမိတို့နှုတ်တွင်းသို့ သွင်းကာ သွင်းကာ ရွတ်ဆိုနေရခြင်းသည် မိမိအတွက်မှာ မင်္ဂလာ ကြက်သရေရှိလေ စွ၊ မြို့ရွာအသံ မဆူညံဘဲ လူသံတိတ်ချိန်ဝယ် ဆိတ်ငြိမ်သော ကျောင်းကလေး ခြံ လေစလေညှင်းတို့ တသင်းသင်းလာတုန်းမှာ တကမ္ဘာလုံး၏ ရုပ်နာမ်ဝိထိ အစဉ်ကို ပဋ္ဌာန်းပစ္စည်းတင်၍ ဆင်ခြင်ကြည့်ရှုရသည့်အခါ မြို့သောအရာ ချမ်းသာအစစ် အနှစ်သာရ ဘာတခုမျှ ရှာမရဘဲ “ဤအကြောင်းတရား ကြောင့် ဤအကျိုးတရား ဖြစ်ရသည်၊ ဤ အကြောင်းတရား မရှိလျှင် ဤအကျိုးတရားလည်း မရှိနိုင်တော့ပြီ” ဟု မိမိ၏ ရုပ်နာမ်နှင့်တကွ ဟုတ်မှန် သော အချက်ကို နက်နက်နဲနဲ မြင်နိုင်သောကြောင့် ဗုဒ္ဓရှင်တော်မြတ် တရား တော်များကို စဉ်းစားကြစည်၍ နေရခြင်းသည် တကယ်တမ်း နိဗ္ဗာန်လိုသူ မှာ ချက်ခြင်း ရနိုင်ဘွယ်ရာ အကြောင်း-ဆုတမျိုးမျိုး မြှော်ကိုးသူတို့မှာ ပါရမီ ဓာတ်ခံ ရင့်သန်ဘွယ်ရာ အကြောင်းဖြစ်၍ ဪ—အလွန်အလွန် ကောင်းမြတ်ပေစွတကား။

ဤသို့လျှင် မိမိတို့မှာ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် ဖြစ်ရခြင်းက ပဋ္ဌမအဆင့် ကံကောင်းလှပြီ ဖြစ်၍ ဒုတိယတဆင့်တက်ကာ အခြားဘာသာ၌ မပါရှိသော အဘိဓမ္မာ ရုပ်နာမ်ဝိထိ အကြောင်းနှင့် ပဋ္ဌာန်းပစ္စည်း ပစ္စယုပ္ပန်နည်းကို အသီးအသီးခွဲခြားစိတ်ဖြာနိုင်ပါမူ လွန်စွာလွန်စွာ အကျိုးများဘွယ် ရှိရကား ဤကျမ်း၌ ညွှန်ပြမည့် ဝိထိနှင့် သုံးချက်စုများကို “ရလျှင်ပြီးရော” ဟု သဘောမထားဘဲ ထက်သန်သော ဆန္ဒဖြင့် အဓိပ္ပာယ်ဆိုရိုးကုန်အောင် စုံလင်စွာ လေ့ကျက်၍ တတိယတဆင့် တက်ပြီးလျှင် လေးနက်စွာ စဉ်းစား နိုင်သော ပညာရှိ သူတော်ကောင်းကြီးများ ဖြစ်ကြပါစေသောစံ။

မာတိကာ

အကြောင်းအရာ	မျက်နှာနံပါတ်
ပဉ္စဒွါရဝိသိခဏ်း	
အတိမဟန္တာရုံဝိသိများ	... ၄
မဟန္တာရုံဝိသိများ	... ၈
ပရိတ္တာရုံနှင့် အတိပရိတ္တာရုံဝိသိများ	... ၁၀-၁၁
စိတ်သရုပ်-အာရုံ-ဝတ္ထု	... ၁၃
ဘုံ-ပုဂ္ဂိုလ်	... ၁၅
မနွာယုက စသည်စစ်တမ်း	... ၁၇
 ကာမဇော မနောဒွါရဝိသိခဏ်း	
တဒါရမဏဝါရ	... ၂၂
ဇေနဝါရ ဝိဘူတာရုံ-အဝိဘူတာရုံဝိသိများ	... ၂၅
အဗျာကတဝါရ-အိပ်မက်ဝိသိ	... ၂၈
စိတ်သရုပ်-အာရုံ-ဝတ္ထု	... ၂၉
ဘုံ-ပုဂ္ဂိုလ်	... ၃၀
တဒနုဝတ္တိက ဝိသိများ	... ၃၂
ဝိညတ္တိဂ္ဂဟဏဝိသိများ	... ၃၈-၃၉

မာတိကာ

(၄)

အကြောင်းအရာ	မျက်နှာနံပါတ်
အပ္ပနာဇောဝါရစဏ်း	
ဈာနဝိထိများ	... ၄၁
မဂ္ဂဝိထိများ	... ၅၁
ဖလ သမာပတ္တိဝိထိများ	... ၅၇
အဘိညာဝိထိများ	... ၆၀
နိရောဓသမာပတ္တိဝိထိများ	... ၇၁
မရဏသန္နဝိထိစဏ်း	
ပဉ္စဒွါရဝိထိများ	... ၇၇
မနောဒွါရဝိထိများ	... ၈၃
ဘဝင်သွင်းရန် အချုပ်	... ၈၆
ပရိနိဗ္ဗာနဝိထိများ	... ၈၉
ရုပ်ဝိထိစဏ်း	... ၉၈
၃ ချက်စုစဏ်း	
ဟေတုပစ္စည်း	... ၁၂၉
အာရမဏပစ္စည်း	... ၁၃၇
အဓိပတိပစ္စည်း	... ၁၄၀
အနန္တရ-သမနန္တရပစ္စည်း	... ၁၅၂-၃
သဟဇာတပစ္စည်း	... ၁၅၈
အညမညပစ္စည်း	... ၁၆၆

(၈)

မာတိကာ

အကြောင်းအရာ

မျက်နှာနံပါတ်

နိဿယပစ္စည်း	... ၁၇၀
ဥပနိဿယပစ္စည်း	... ၁၈၅
ပုရေဇာတပစ္စည်း	... ၁၉၆
ပစ္ဆာဇာတပစ္စည်း	... ၂၀၁
အာသေဝနပစ္စည်း	... ၂၁၁
ကမ္မပစ္စည်း	... ၂၁၇
ဝိပါကပစ္စည်း	... ၂၂၄
အာဟာရပစ္စည်း	... ၂၃၀
ဣန္ဒြိယပစ္စည်း	... ၂၃၅
ဈာနပစ္စည်း	... ၂၄၂
မဂ္ဂပစ္စည်း	... ၂၄၄
သမ္မယုတ္တပစ္စည်း	... ၂၄၆
ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စည်း	... ၂၄၈
အတ္ထိ-အဝိဂတ	... ၂၅၅
နတ္ထိ-ဝိဂတ	... ၂၅၈
၃ ချက်စု သရုပ်ခွဲ	... ၂၆၂
၂၄ ပစ္စည်း အနက်ကျယ်	... ၂၇၅
ဓာတုကထာဆောင်ပုဒ် အကောက်လင်္ကာ	... ၂၈၅
နေတ္ထိဟာရ အကောက်လင်္ကာ	... ၃၂၃

ဝိထိ နိဒါန်းအချို့

ဝိထိအန္တဂတံ နာထံ၊ နက္ခာန ဝိထိဝါဓနံ၊
ဝိထိယာ ဝဏ္ဏယိဿာမိ၊ ဝါဏန္တု ဝိထိဝါဓိနော။

စိတ်တို့၏ အစဉ်အတန်းကို စိတ်ဝိထိ၊ ရုပ်တို့၏ အစဉ်အတန်းကို ရုပ်ဝိထိ ဟူ၍ သာသနာတော်ဝယ် အတော်ထင်းရှား အသုံးများသော သိဘွယ် တရပ်ရှိ၏။ ထိုဝိထိကို နားမလည်လျှင် များစွာသော ပါဠိတော် အဋ္ဌကထာဝယ် (အထူးအားဖြင့် ပဋ္ဌာန်းဆိုင်ရာဝယ်) ယောင်လယ်လယ် ဖြစ်ကြရသည်။ ဝိပဿနာကမ္မဋ္ဌာန်းကို ကြိုးပမ်းအားထုတ်သော ယောဂီ ပုဂ္ဂိုလ်များအတွက် အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တ ထင်မြင်နိုင်ဘို့ အချက်မှာ ဤ ဝိထိများသာလျှင် အသက်ပမာ ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် သာသနာတော်၏ နှလုံးသည်းပွတ်ပမာ လွန်စွာ အရေးကြီးသော ဝိထိ၏ အကြောင်းအရာကို ကောင်းစွာ နားလည်ထိုက်ကြပေသည်။

ထိုသို့ နားလည်ထိုက်သည်အားလျော်စွာ စိတ်ဝိထိအတွက်ကို စဉ်းစားလျှင် အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂြိုဟ် ဝိထိပိုင်းအဆိုမှာ လွန်စွာကျဉ်းမြောင်းလှသဖြင့် ပြည့်ဝစုံလင်သော မြန်မာလို ဆိုရိုးကို ရှေးဆရာတော်တို့ အမျိုးမျိုးစီစဉ် တော်မူခဲ့ကြသော်လည်း ရှည်မျောတော်မူလှသည့်ပြင် အဓိပ္ပာယ် စုံလင်အောင် မဘော်ပြသည့်အတွက်ကြောင့် အာရုံနှုတ်တက် ဆောင်ရွက်ဘို့ရာ များစွာစိတ်မပါကြချေ။ ထို့ကြောင့် ရှေးဆရာတော်တို့၏ လက်ရိုး လက်ဆန်း ဝိထိအခဏ်းတို့ကို မှီငြမ်းအတု လက်ကိုင်ပြုလျက် ရှုလိုက်တိုင်း သန့်ရှင်းအောင် မကျဉ်းမကျယ် အဓိပ္ပာယ်နှင့်တကွ ဝိထိဆိုရိုးကို စီစဉ်လိုက်ရပေသည်။

အမှာ။ ။ ဝိထိပိုင်း ဘာသာဋီကာကို လေ့လာအပြီးတွင် ဤဝိထိဆိုရိုးကို တိုးတက်လေ့လာမှသာ စိတ်ဝိထိအတွက် လုံလောက်ပြီဟု တာဝန်ခံနိုင်ပါမည်။ သို့အတွက် ဤဝိထိဆိုရိုးကို ညဝါလိုဆို၍ ဖြစ်စေ၊ နေ့ဝါလို ကြည့်ရှုရွတ်အံ၍ ဖြစ်စေ တနည်းနည်းဖြင့် နှုတ်တက်အောင်

နိဒါန်းအချို့

လေကျင့်နိုင်ကြပါစေ၊ ဝိထိပိုင်း ဘာသာဋီကာဝယ် သဘာဝ အဓိပ္ပါယ်
ကို အသွယ်သွယ် ပြခဲ့ပြီးဖြစ်၍ ဤ၌ဝိထိဆိုးရိုးစကားနှင့် သက်ဆိုင်သော
အဓိပ္ပာယ်များကိုသာ ပြထားပါသည်။

အရှင်ဇနကာဘိဝံသ

ဝိထိပုံစံများ၌

အကျဉ်းချုပ် သင်္ကေတများ

ဝဝဝ = ဥပါဒ်ခဏ ဌိခဏ ဘင်ခဏ	ဇ = ဇော
ဘ = ဘဝင်	တ = တဒါရုံ
တိ = အတိတဘဝင်	အာ = အာဂန္တုကာဘဝင်
န = ဘဝင်စလန	မ = မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း
ဒ = ဘဝင်ပစ္ဆေဒ	ပ = ပရိကံ
ပ = ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း	ဥ = ဥပစာ
စ = စက္ခုဝိညာဏ်	န = အနုလုံ
သော = သောတဝိညာဏ်	ဂေါ = ဂေါတြဘု
ဃာ = ဃာနဝိညာဏ်	ဝေါ = ဝေါဒါနိ
ဇိ = ဇိဝှိဝိညာဏ်	ဈ = ဈာန်
ကာ = ကာယဝိညာဏ်	ဘိ = အဘိညာ
သံ = သမ္ပဋိဇ္ဈိန်း	မ = မဂ်
ဏ = သန္တီရဏ	ပ = ပိုလ်
ဝု = ဝိဇ္ဇော	ဋိ = ပဋိသန္ဓေ

စု = စုတိ

ဝိထိဆိုရိုးနှင့်ဋီကာ

“ဝိယန္တိ ဂစ္ဆန္တိ သတ္တာ ဧတ္တာတိ ဝိထိ၊ ဝိထိ ဝိယာတိ
ဆိုရိုး ဝိထိ” ဟူသည်နှင့် ညီစွာ သတ္တာတို့သန္တာန်၌ နိယာမ
အတိုင်း ဖြစ်ကြသော စိတ်အစဉ်သည် သွားလာရာ လမ်းခရီး
အဓိပ္ပာယ်။ ။ “ဧတ္ထ-ဤလမ်းခရီး၌၊ သတ္တာ-တို့သည်၊ ဝိယန္တိ

ဂစ္ဆန္တိ-သွားလာကြကုန်၏၊ ဣတိ-ထိုကြောင့်၊ သာ-ထိုလမ်းခရီးသည်၊
ဝိထိ-မည်၏” ဤစကားအရ ဝိထိသဒ္ဒါသည် သတ္တာတို့၏ သွားလာရာ
လမ်းစဉ်ကို ဟောရင်းတည်း၊ သတ္တာတို့ သန္တာန်၌ဖြစ်သော စိတ်အစဉ်သည်
ဆိုလမ်းခရီး အစဉ်နှင့်တူ၏၊ တူပုံကား-လမ်းအစဉ်သည် တလမ်းပြီး
တလမ်း ဆက်ကာဆက်ကာဖြစ်နေသကဲ့သို့ စိတ်အစဉ်လည်း တစိတ်ပြီး
တစိတ် ဆက်ကာဆက်ကာ ဖြစ်နေ၏။ အယံ-ဤစိတ်အစဉ်သည်၊ ဝိထိ
ဝိယ-လမ်းခရီးအစဉ်နှင့်တူ၏၊ ဣတိ-ထိုကြောင့်၊ သာ-ထိုစိတ်အစဉ်သည်၊
ဝိထိ-ဝိထိမည်၏။ [ဆရာတို့ကား လမ်းခရီးသည် ရွာအစဉ်ကို မကျော်လွန်
သကဲ့သို့၊ နိယာမဓမ္မတာ အတိုင်းဖြစ်စဉ်ကို မကျော်လွန်ခြင်းကို လမ်းခရီးနှင့်
တူသည်-ဟုဆိုကြ၏။]

တနည်း- ပန္နိ ဝိထျာ ဝဋ္ဋိ သေဏိ ပါဠိ”ဟု အဘိဓာန်လာအစဉ်
အတန်းဟောသဒ္ဒါတို့တွင် ဝိထိသဒ္ဒါလည်း ပါဝင်ရကား ဤအရာ၌ ဝိထိ
သဒ္ဒါသည် စိတ်တို့၏ အစဉ်အတန်းကို ဟောသော “အနိပ္ပန္နပါဠိပဒိက”
ပုဒ်တည်း၊ ထို့ကြောင့် “ဝိထိ=စိတ္တပရပရာ” ဟု အရာရာ၌ ဖွင့်သည်၊
စိတ္တပရပရာ-စိတ်တို့၏ အစဉ်အဆက်သည်၊ ဝါ-အစဉ်အဆက်အားဖြင့်
ဖြစ်နေသော စိတ်သည်၊ ဝိထိ-ဝိထိမည်၏။

ပဉ္စဒွါရဝိထိ

အစဉ်နှင့် တူသောကြောင့် ဝိထိမည်၏။ ထိုဝိထိသည်လည်း ပဉ္စဒွါရဝိထိ၊ မနောဒွါရဝိထိအားဖြင့် နှစ်ပါးအပြားရှိ၏။ ထိုတွင် ပဉ္စဒွါရဝိထိသည်လည်း စက္ခု၊ သောတ၊ ဃာန၊ ဇိဝှ၊ ကာယ ဒွါရဝိထိ ဟု ဒွါရ အပြားအားဖြင့် ငါးပါးရှိပြန်၏။ ထိုတွင် စက္ခု ဒွါရဝိထိသည်လည်း အတိမဟန္တာရုံ ဝိထိ၊ မဟန္တာရုံ ဝိထိ၊ ပရိတ္တာရုံဝိထိ၊ အတိပရိတ္တာရုံဝိထိ ဟု အာရုံအပြားအားဖြင့် လေးပါးရှိပြန်၏။ ထိုတွင် အတိမဟန္တာရုံ ဝိထိသည်လည်း တဒါရုံ အဆုံးရှိသော တဒါရမဏဝါရ၊ ဇော အဆုံးရှိသော ဇေနဝါရ ဟု ဝါရအားဖြင့် နှစ်ပါးအပြားရှိပြန်၏။

ထိုတွင် တဒါရမဏဝါရ အတိမဟန္တာရုံ စက္ခုဒွါရဝိထိ ဖြစ်ပုံကား- ရူပါရုံနှင့် စက္ခုပသာဒတို့ ရှေးရှုအတူ ဥပါဒ်ကြ

ပဉ္စဒွါရ-မနောဒွါရဝိထိ။ ။ စက္ခု၊ သောတ၊ ဃာန၊ ဇိဝှ၊ ကာယ ဤငါးဒွါရကို “ပဉ္စဒွါရ” ဟုခေါ်၏။ ၎င်းငါးဒွါရ၌ ရူပါရုံစသော အာရုံ ငါးပါး တို့ ထိခိုက်ထင်လာ၍ ဖြစ်ရသော စိတ်အစဉ်အတန်းကို “ပဉ္စဒွါရေ ပဝတ္တာ ဝိထိ”အရ ပဉ္စဒွါရဝိထိ ဟုခေါ်၏။ ဘဝင်ဟူသော မနောဒွါရ၌ ထင်လာသော အာရုံကို စွဲ၍ဖြစ်သော စိတ်အစဉ်ကို “မနောဒွါရေ ပဝတ္တာ ဝိထိ” အရ မနောဒွါရဝိထိ ဟုခေါ်သည်။

စက္ခုဒွါရိုက အတိမဟန္တာရုံဝိထိ တဒါရမဏဝါရ။ ။ “စက္ခုဒွါရေ ပဝတ္တာဝိထိ”အရ စက္ခုဒွါရ၌ ထင်လာသောအာရုံကို စွဲ၍ဖြစ်သော စိတ် အစဉ်သည် စက္ခုဒွါရဝိထိမည်၏။ အတိမဟန္တာရုံကို အာရုံပြုသည့်အခါ ထိုစက္ခုဒွါရဝိထိ သည်ပင် အတိမဟန္တာရုံ ဝိထိလည်းမည်၏။ အာရုံသစ် တခုကိုစွဲ၍ စိတ်အစဉ်တမျိုး ဖြစ်လေရာ ထိုအစဉ်သည် တဒါရုံတွင် ဆုံးခဲ့သော် ထိုအဆုံး တဒါရုံဖြင့် မှတ်သား၍ တဒါရမဏဝါရ (တဒါရုံဖြင့် မှတ်သားအပ်သော စိတ်အကြိမ်)ဟု ခေါ်ဝေါ်အပ်သည်။ “တဒါရမဏေန ဥပလက္ခိတော ဝါရော= တဒါရမဏဝါရော” တည်း။

ဆိုရိုးနှင့် ဘာသာဒီကာ

၅

သည်မှစ၍ အတိတဘဝင် တကြိမ် အလွန်တွင် စက္ခုပသာဒ၌ ရူပါရုံ ထင်ခြင်းသို့ ရောက်သဖြင့် ဘဝင်္ဂစလန ဘဝင်္ဂပစ္ဆေဒ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း စက္ခုဝိညာဏ် သမ္ပုဋ်စွန်း သန္တီရဏ ဝုဋ္ဌော ဇော ခုနစ်ကြိမ် တဒါရုံ နှစ်ကြိမ် ဖြစ်ပြီးသည့်အခါ ရူပါရုံနှင့် စက္ခု ပသာဒတို့ တဆယ့်ခုနစ်ချက် ရုပ်သက်စေရကား ဒုတိယ တဒါရုံ၏ ဘင်နှင့်ပြိုင်၍ ချုပ်ခြင်းရှိသော ဝိထိသည် တဒါရမဏဝါရ အတိ မဟန္တာရုံ စက္ခုဒွါရဝိ ထိမည်၏။

တဒါရမဏဝါရ အတိမဟန္တာရုံ စက္ခုဒွါရဝိထိပုံ

ဘ	တိ	န	ဒ	ပ	စ	သံ	ဏ
၀၀၀	၀၀၀	၀၀၀	၀၀၀	၀၀၀	၀၀၀	၀၀၀	၀၀၀
၇	•	•	•	•	•	•	ရုံ ရုံ” ဘ
၀၀၀	၀၀၀	၀၀၀	၀၀၀	၀၀၀	၀၀၀	၀၀၀	၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀

ဤဝိထိပုံ၌ ရှေးဦးစွာပြအပ်သော ဘဝင်နှင့် တဒါရုံနောင်ပြအပ်သော ဘဝင်သည် ဤဝိထိတွင်မပါ။ ဤဝိထိမဖြစ်မှီ ရှေးက ဘဝင်ပေါင်းများစွာ ဖြစ်နေ ကြောင်းနှင့် ဤဝိထိနောက်၌လည်း ဘဝင်ပေါင်းများစွာ ဖြစ်ပြီးမှ အခြားထိုက်သင့်ရာဝိထိများ ထပ်၍ဖြစ်ကြောင်း ပြလို၍ အပိုထည့်ရသော ဘဝင်များတည်း။ အတိတဘဝင် ဘဝင်္ဂစလန ဘဝင်္ဂပစ္ဆေဒတို့လည်း ဝိထိ မဟုတ်သေး ဝိထိမှအလွတ် ဝိထိမှတ်စိတ်များတည်း။ သို့သော် ရူပါရုံ ဥပါဒ်သည်မှစ၍ ချုပ်သည့် တိုင်အောင် ရုပ်၏အသက် တဆယ့်ခုနစ်ချက်ခန့် ကာလကို ရေတွက်လျှင် အတိတဘဝင်မှစ၍ ရေတွက်ရမည် ဖြစ်သော ကြောင့် ထိုဘဝင်များ ကို ဝိထိတွင်းသို့ သွင်းထားသည်။ စင်စစ်မှာ ပဉ္စဒွါရာ ဝဇ္ဇန်းကစ၍ တဒါရုံ တိုင်အောင်သာ ဝိထိစိတ်များ-ဟု မှတ်။

ဤစက္ခုဒွါရဝိထိဖြင့် “ငါသည် ဤမည်သော ဝတ္ထုကိုမြင်၏၊ အနီဘဲ အဖြူဘဲ မည်သူမည်ဝါဘဲ” စသည်ဖြင့် မသိနိုင်သေး၊ ရူပါရုံ သာမန် လောက်ကိုသာ မြင်ရ သိရသေးသည်။ ဤဝိထိနောက်၌ ထိုက်သင့်

ပဉ္စဒွါရဝိထိ

ဝေဓဝါရ
အတိမဟန္တာရုံဝိထိ

ဝေဓဝါရသည်လည်း အာဂန္တုက ဘဝင်
ကျသော ဝါရ အာဂန္တုက ဘဝင် မကျ
သော ဝါရ၊အားဖြင့် နှစ်ပါး အပြားရှိ၏။

ထိုတွင် အာဂန္တုက ဘဝင် မကျသော ဝေဓဝါရ အတိမဟန္တာရုံ
စက္ခုဒွါရဝိထိ ဖြစ်ပုံကား- ရူပါရုံနှင့် စက္ခုပဿာဒတို့ ရှေးရှုအတူ
ဥပါဒ်ကြသည်မှစ၍ အတိတဘဝင် တကြိမ်အလွန်တွင် စက္ခု
ပဿာဒ၌ ရူပါရုံ ထင်ခြင်းသို့ ရောက်သဖြင့် ဘဝင်မလန
ဘဝင်ပစ္ဆေဒ ပဉ္စဒွါရဝိထိစွန်း စက္ခုဝိညာဉ် သမ္ပုဋ်စွန်း သန္တီရဏ
ဝုဋ္ဌော ဇော ခုနစ်ကြိမ် ဖြစ်ပြီးလျှင် ဘဝင်နှစ်ကြိမ်ကျပြီးသည့်အခါ
ရူပါရုံနှင့် စက္ခုပဿာဒတို့ တဆယ့်ခုနစ်ချက် ရုပ်သက်စေရကား
ဒုတိယ ဘဝင်၏ ဘင်နှင့် ပြိုင်၍ ချုပ်ခြင်းရှိသော ဝိထိသည်
ဝေဓဝါရ အတိမဟန္တာရုံ စက္ခုဒွါရ ဝိထိမည်၏။

သလောက် ဘဝင်များ ခြားပြီး၍ တဒနဝတ္တိကမနောဒွါရဝိထိများဖြစ်မှ ဖြူ
နီ ကြောင် ကြား စသည်ကို ခွဲခြား၍ သိနိုင်သည်။

ဝေဓဝါရ။ ။ ဝိထိပုံမှာ တဒါရမဏဝါရအတိုင်းတွင် တဒါရုံနှစ်ကြိမ်
မပါရုံသာတည်း။ ရှေ့တဒါရမဏဝါရနှင့် ဤဝေဓဝါရ ဝိထိတို့ ထူးခြားပုံ
ကား “ကာမေဝေဓသတ္တာ လမ္မနာနံ နိယမေသတိ ဝိဘူတေ တိမဟန္တေစ၊
တဒါရမဏ မိရိတံ” နှင့်အညီ ရှေ့ဝိထိသည် ကာမဘုံသား သန္တာန်၌သာ
ဖြစ်၏။ ဤဝိထိကား ကာမဘုံသား၌လည်း ဖြစ်၏၊ ရူပဘုံသား၌လည်း
ဖြစ်သည်။ သင်္ဂြိုဟ်၌ အတိမဟန္တာရုံဝိထိကို တဒါရမဏဝါရဟုသာမိန့်ဆို
သည်ကား အလွန်အားဖြင့် ညွှန်ပြသော ဥက္ကဋ္ဌနိဒ္ဒေသ စကားတည်း။

ထိုမှတစ်ပါး - ဥပေက္ခာသဟဂုတ်စိတ်ဖြင့် ပဋိသန္ဓေနေခဲ့သော ကာမ
ပုဂ္ဂိုလ်သန္တာန်၌ ဘုရားအဆင်းတော် စသော အတိဏ္ဍဋ္ဌ အတိမဟန္တရူပါရုံ

ဆိုရိုးနှင့် ဘာသာရှိကာ

?

အာဂန္တုကာဘဝင်ကျသော
အတိမဟန္တာရုံဝိထိ

သောမနဿ ပဋိသန္ဓေ နေခဲ့သော
တိတ္ထိစသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌
ဘုရား အဆင်းတော် စသော အတိ

ဣဒ္ဓ အတိမဟန္တာရုံ ထင်လာခဲ့သော်၊ ရူပါရုံနှင့် စက္ခုပဿာဒတို့ ရှေးရှုအတူ ဥပါဒ်ကြသည်မှစ၍ အတိတဘဝင် တကြိမ်အလွန်တွင် စက္ခုပဿာဒ ၌ ရူပါရုံ ထင်ခြင်းသို့ ရောက်သဖြင့် ဘဝင်စလန ဘဝင်ပစ္စေဒ ပဉ္စဒါရာဝဇ္ဇန်း စက္ခုဝိညာဏ် သမ္ပဋိဇ္ဈိန်း သန္တီရဏ ဝုဋ္ဌော ဒေါသဇော ခုနစ်ကြိမ်၊ အာဂန္တုက ဘဝင်တစ်ကြိမ် ထို့နောင် မူလဘဝင် တကြိမ်ကျပြီးသည့်အခါ ရူပါရုံနှင့် စက္ခု ပဿာဒတို့ တဆယ့်ခုနစ်ချက် ရပ်သက်စေရကား ပဌမမူလ ဘဝင်၏ ဘင်နှင့်ပြိုင်၍ ချုပ်ခြင်းရှိသော ဝိထိသည် အာဂန္တုက ဘဝင်ကျသော အတိမဟန္တာရုံဝိထိ မည်၏။

ကိုအာရုံပြု၍ ဒေါသစော့ဖြစ်ခဲ့သော် “အတိကျ၌ ပန သောမနဿသဟ ဂတာနေဝ” နှင့်အညီ တဒါရုံကျလျှင် အာရုံအားလျော်စွာ သောမနဿ တဒါရုံသာကျရမည် ဖြစ်၍ ဒေါသစော့နှင့် သောမနဿ တဒါရုံတို့ ရှေ့သွား နောက်လိုက်မည်ရကား တဒါရုံမကျတော့ဘဲ ဤဝေဒနာရ အတိမဟန္တာရုံ ဝိထိနောက် ပဋိသန္ဓေနှင့် အလားတူဥပေက္ခာဘဝင်သာ ကျရတော့သည်။

အာဂန္တုကဘဝင်ကျသော အတိမဟန္တာရုံဝိထိပုံ

000	000	000	000	000	000
000	000	000	000	000	000

00 9 • • -• • • • • 322 22

000 000 000 000 000 000 000 000 000 000 000

ပဉ္စဒွါရဝိထိ

မဟန္တာရုံဝိထိများ

မဟန္တာရုံ ဝိထိသည်လည်း ဇေနဝါရ
အားဖြင့် တပါးသာ၊ အတိတဘဝင်
နှစ်ကြိမ်လွန်သော ပဌမ မဟန္တာရုံဝိထိ၊ သုံးကြိမ်လွန်သော
ဒုတိယ မဟန္တာရုံဝိထိ အားဖြင့် နှစ်ပါးစီအပြားရှိ၏။ ထိုတွင်
တပါးတပါး၌ အာဂန္တုက ဘဝင်မကျသောဝါရ၊ အာဂန္တုက
ဘဝင်ကျသောဝါရ အားဖြင့် နှစ်ပါးစီ အပြားရှိပြန်၏။ ထိုတွင်
ပဌမ မဟန္တာရုံဝိထိ ဖြစ်ပုံကား-ရူပါရုံနှင့် စက္ခုပသာဒတို့
ရှေးရှုအတူ ဥပါဒ်ကြသည်မှစ၍ အတိတဘဝင် နှစ်ကြိမ်
အလွန်တွင် စက္ခုပသာဒ၌ ရူပါရုံ ထင်ခြင်းသို့ ရောက်သဖြင့်
ဘဝင်စလန ဘဝင်ပစ္ဆေဒ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း စက္ခုဝိညာဏ်
သမ္ပုဋ်တို့ သန္တီရဏ ဝုဋ္ဌော ဇောနုနှစ်ကြိမ် ဖြစ်ပြီးလျှင်
ဘဝင်တကြိမ် ကျပြီးသည့်အခါ ရူပါရုံနှင့် စက္ခုပသာဒတို့
တဆယ့်ခုနစ်ချက် ရုပ်သက်စေရကား ပဌမဘဝင်၏ ဘင်နှင့်
ပြိုင်၍ ချုပ်ခြင်းရှိသော ဝိထိသည် အာဂန္တုကဘဝင် မကျသော
ပဌမ မဟန္တာရုံဝိထိမည်၏။

ကြွင်းမဟန္တာရုံဝိထိများ။ ။ အာဂန္တုက ဘဝင်ကျသောဝိထိ၌ ဇောကို
ဒေါသဇောချ သတ္တမဇောနောင် အာဂန္တုကဘဝင်ကျလျက် အာဂန္တုကဘဝင်၏
ဘင်နှင့်ပြိုင်၍ ရူပါရုံစက္ခုပသာဒတို့ ချုပ်ကြ၏။ အတိတဘဝင် သုံးကြိမ်လွန်၍
အာဂန္တုက ဘဝင်မကျသော ဝိထိ-အာဂန္တုကဘဝင်ကျသော ဝိထိများ၌ကား
သတ္တမဇော၏ ဘင်နှင့်ပြိုင်၍ ရူပါရုံ စက္ခုပသာဒတို့ ချုပ်ကြလေသည်။
ထိုဝိထိများ၏ ဆိုရိုးကို ပဌမ မဟန္တာရုံမှီး၍ ဆိုပါ။ ဝိထိပုံကိုလည်း
အတိမဟန္တာရုံ ဝိထိကို နည်းမှီး၍ ချတတ်လောက်ပါပြီ။ အာဂန္တုကဘဝင်
မကျသော ပဌမ မဟန္တာရုံ ဝိထိတပုံကိုသာ ပြအံ့။

ဆိုရိုးနှင့် ဘာသာဋီကာ

၉

အာဂန္တုကဘဝင်မကျသော ပဌမမဟန္တာရုံ ဝိထိ

ဘ	“တိ	တိ	န	ဒ	ပ	စ	သံ	
၀၀၀	၀၀၀	၀၀၀	၀၀၀	၀၀၀	၀၀၀	၀၀၀	၀၀၀	
ဏ	ဝု	•	•	•	•	•	•	ဘ”
၀၀၀	၀၀၀	၀၀၀	၀၀၀	၀၀၀	၀၀၀	၀၀၀	၀၀၀	၀၀၀

အာဂန္တု က ဘ ဝင် ကျ သော အ တိ မ ဟန္တာ နှင့် မ ဟန္တာ ရုံ ဝိ ထိ တို့ အထူး။ ။ အတိမဟန္တာရုံ၌ အာရုံက အတိလက္ခဏာဖြစ်လျှင်သာ ဒေါသစောနောင် သောမနဿတဒါရုံ မကျနိုင်၍ အာဂန္တုကဘဝင်ကျရသည်။ အာရုံကလက္ခဏာ ရုံဖြစ်လျှင် ကုသလဝိပါက် ဥပေက္ခာတဒါရုံကျမည်၊ အနိဋ္ဌာရုံဖြစ်လျှင် အကုသလဝိပါက် ဥပေက္ခာတဒါရုံ ကျမည်ဖြစ်၍ လက္ခဏာရုံ အနိဋ္ဌာရုံတို့၌ အာဂန္တုကဘဝင် ကျဘွယ်မလို၊ ဤမဟန္တာရုံ၌ကား သောမနဿပဋိသန္ဓေ နေလာသူဖြစ်လျှင် ဒေါသစောနောင် ပဋိသန္ဓေနှင့် အလားတူသော သောမနဿ ဘဝင် မကျနိုင်ရကား အတိလက္ခဏာ၊ လက္ခဏာ၊ အနိဋ္ဌ-ဟု သတ်မှတ်နေဘွယ် မလို၊ ဘယ်အာရုံ၌မဆို ဒေါသစော စောလျှင် အာဂန္တုကဘဝင် ဧကန်ကျရမည်။ တို့နောက်မှ မူလ သောမနဿဘဝင် ကျနိုင်သည်။ ဤသို့ အတိမဟန္တာရုံ၌ အတိလက္ခဏာမှ ဒေါသစောနောင် အာဂန္တုကဘဝင်ချရခြင်း၊ မဟန္တာရုံ၌ အာရုံမရွေး ဒေါသစောနောင် အာဂန္တုကဘဝင်ချရခြင်းသည် ထိုဝိထိ နှစ်ရပ်အတွက် ထူးခြားသော သတ်မှတ်ချက်တည်း။

အမှာ။ ။ (ဗြဟ္မာများ သန္တာန်၌ ဒေါသစော မရှိသောကြောင့် ဤအာဂန္တု က ဘဝင်ကျသော ဝိထိများ မရထိုက်) ပရိတ္တာရုံ၊ အတိပရိတ္တာရုံ ဝိထိများ၌ကား ဧဝံပင် မစော၍ အာဂန္တုက ဘဝင်ချခွင့်မရှိပြီ၊) အာဂန္တုကဘဝင်ကျခြင်း၏ အကြောင်းနှင့် စပ်၍ မှတ်ဘွယ်များကို ဝိထိပိုင်း ဘာသာဋီကာ တဒါရမဏနိယမ အခဏ်း၌ ပြခဲ့ပြီ။

2(A)

ပဉ္စဒွါရဝိသိ

ပရိတ္တာရုံဝိသိများ ပရိတ္တာရုံ ဝိသိသည်လည်း ဝေါဋ္ဌဗ္ဗနဝါရ
အားဖြင့် တပါးသာ၊ အတိတဘဝင် လေးကြိမ်
လွန်သော ပဌမပရိတ္တာရုံဝိသိ၊ ငါးကြိမ်၊ ခြောက်ကြိမ်၊ ခုနစ်ကြိမ်၊
ရှစ်ကြိမ်၊ ကိုးကြိမ် လွန်သော ဆဌပရိတ္တာရုံ ဝိသိအားဖြင့်
ခြောက်ပါး အပြားရှိ၏။ ထိုတွင် ပဌမ ပရိတ္တာရုံဝိသိဖြစ်ပုံကား-
ရူပါရုံနှင့် စက္ခုပဿာဒတို့ ရှေးရှုအတူ ဥပါဒ်ကြသည်မှစ၍ အတိတ
ဘဝင် လေးကြိမ် အလွန်တွင် စက္ခုပဿာဒ၌ ရူပါရုံ ထင်ခြင်းသို့
ရောက်သဖြင့် ဘဝင်စလန ဘဝင်ပဏ္ဍေဒ ပဉ္စဒွါရဝဇ္ဇန်း စက္ခုဝိညဏ်
သမ္ပဋိဇ္ဈိန်း သန္တီရဏာဝုဋ္ဌော သုံးကြိမ်ဖြစ်ပြီးလျှင် ဘဝင်လေးကြိမ်
ကျပြီးသည့်အခါ ရူပါရုံနှင့် စက္ခုပဿာဒတို့ တဆယ့်ခုနစ်ချက်
ရုပ်သက်စေရကား စတုတ္ထဘဝင်၏ ဘင်နှင့် ပြိုင်၍ ချုပ်ခြင်းရှိသော
ဝိသိသည် ပဌမပရိတ္တာရုံဝိသိမည်၏။

ပဌမပရိတ္တာရုံဝိသိပုံ

ထိ	တိ	တိ	တိ	န	ဒ	ပ			
၀၀၀	၀၀၀	၀၀၀	၀၀၀	၀၀၀	၀၀၀	၀၀၀			
စ	သံ	ဏ	ဝု	ဝု	ဝု	ဘ	ဘ	ဘ	ဘ
၀၀၀	၀၀၀	၀၀၀	၀၀၀	၀၀၀	၀၀၀	၀၀၀	၀၀၀	၀၀၀	၀၀၀

ကြွင်းပရိတ္တာရုံ ဝိသိများ။ ။အတိတဘဝင် ငါးချက်လွန်၍ ဝုဋ္ဌော
သုံးကြိမ်ဖြစ်ပြီးလျှင် ဘဝင်သုံးကြိမ်အကျတွင် တတိယဘဝင်၏ ဘင်နှင့်ပြိုင်၍
ချုပ်ခြင်းရှိသော ဒုတိယ ပရိတ္တာရုံဝိသိ၊ အတိတဘဝင် ခြောက်ချက်လွန်၍
ဝုဋ္ဌောသုံးကြိမ်ဖြစ်ပြီးလျှင် ဘဝင်နှစ်ကြိမ်အကျတွင် ဒုတိယဘဝင်၏ ဘင်နှင့်
ပြိုင်၍ ချုပ်ခြင်းရှိသော တတိယပရိတ္တာရုံဝိသိ၊ အတိတဘဝင် ခုနစ်ချက်

ပဉ္စဒွါရဝိထိ

စေရကား ဘဝင်္ဂစလနနောင် ပဉ္စမဘဝင်၏ ဘင်နှင့်ပြိုင်၍
ချုပ်ခြင်းရှိသော ဝိထိသည် ပဌမအတိပရိတ္တာရုံဝိထိမည်၏။

ကြွင်းအတိပရိတ္တာရုံဝိထိများ ။ ။အတိတဘဝင် ဆယ့်တကြိမ်
လွန်ပြီးလျှင် စတုတ္ထဘဝင်၏ ဘင်နှင့်ပြိုင်၍ ချုပ်ခြင်းရှိသော ဒုတိယ
အတိပရိတ္တာရုံ ဝိထိ၊ အတိတဘဝင် ဆယ့်နှစ်ကြိမ် လွန်ပြီးလျှင် တတိယ
ဘဝင်၏ ဘင်နှင့်ပြိုင်၍ ချုပ်ခြင်းရှိသော တတိယ အတိပရိတ္တာရုံဝိထိ၊
အတိတဘဝင် ဆယ့်သုံးကြိမ် လွန်ပြီးလျှင် ဒုတိယဘဝင်၏ ဘင်နှင့်ပြိုင်၍
ချုပ်ခြင်းရှိသော စတုတ္ထအတိပရိတ္တာရုံဝိထိ၊ အတိတဘဝင် ဆယ့်လေးကြိမ်
လွန်ပြီးလျှင် ပဌမဘဝင်၏ ဘင်နှင့်ပြိုင်၍ ချုပ်ခြင်းရှိသော ပဉ္စမ အတိ
ပရိတ္တာရုံ ဝိထိ၊ အတိတဘဝင် ဆယ့်ငါးကြိမ်လွန်ပြီးလျှင် ဒုတိယ ဘဝင်
စလန၏ ဘင်နှင့်ပြိုင်၍ ချုပ်ခြင်း ရှိသော ဆဋ္ဌအတိပရိတ္တာရုံဝိထိများလည်း
ဖြစ်ကြ၏။ ဝိထိပုံစံများကိုလည်း ချကြည့်ပါလေ။

ပဉ္စဒွါရဝိထိပေါင်း။ ။ရှေးက ချရိုးမှာ အတိမဟန္တာရုံ တဝိထိ၊
မဟန္တာရုံ နှစ်ဝိထိ၊ ပရိတ္တာရုံ ခြောက်ဝိထိ၊ အတိပရိတ္တာရုံ ခြောက်ဝိထိဟု
စက္ခုဒွါရ၌ ၁၅၊ သောတဒွါရစသည်၌ ၁၅ စီဖြစ်၍ ပဉ္စဒွါရဝိထိပေါင်း
၇၅ သာရှိသည်။ ဤကျမ်း၌ကား တဒါရုံမကျသော အတိမဟန္တာရုံဝေဓ
ဝါရနှင့် သင်္ဂြိုဟ်ကျမ်း၌ပင် တိုက်ရိုက်ပြထားသော အာဂန္တုကဘဝင်
ကျသော ဝါရများကို တိမ်မြုပ်နေမည်စိုး၍ ချရိုးအဖြစ်၌ ထည့်သွင်းထား
သောကြောင့် အတိမဟန္တာရုံ ၃ ဝိထိ၊ မဟန္တာရုံ ၄ ဝိထိစီရှိရကား စက္ခု
ဒွါရ၌ ၁၉ ဝိထိ၊ ထို့အတူ သောတ ဃာန ဖိဝါ ကာယဒွါရတို့၌ ၁၉
ဝိထိစီရှိသောကြောင့် ပေါင်း ၉၅ ဝိထိရှိသည်။ “ပဉ္စနဂုတိ” စသော
လင်္ကာများကား သင့်သလို အနည်းငယ် ပြင်ဆင်ထားသော ပရမတ္ထ
သရူပဘေဒနီလာ လင်္ကာများတည်း။

ဆိုရိုးနှင့် ဘာသာငြိကာ

၁၃

ပဉ္စနဂုတိ၊ ဝီထိပဉ္စဒွါ၊ ချရာစိတ်စု၊
စိတ်သရုပ်၊ အာရုံ၊ ဝတ္ထု စတုပညာ၊ ကာမသာချည်း၊ အာရုံမှာမူ၊
ဘဝင်ဟူသမျှ၊ သုံးဝအတိတ်၊ ကံနိမိတ်တည်း၊ ကြွင်းစိတ်
အာရုံငါး၊ မှီကားသူပင်၊ သူဝိညာဉ်သာ၊ ကြွင်းလျှင်စိတ်စု၊ ရှေးရှေး
ဥသည့်၊ ဝတ္ထုဟဒယ၊ စွဲမှီကြသည်၊ ဒွိဟလွတ်ကင်းရှင်းလေတည်း။

စိတ်သရုပ်၊ အာရုံ၊ ဝတ္ထုအဓိပ္ပါယ်

ပဉ္စနဂုတိ၊ ဟေ၊ ကာမသာချည်း- ဤ ၉၅ ပါးသော ပဉ္စဒွါရဝီထိ
များ၌ ချာဘို့ရာ စိတ်စုကား “သဗ္ဗထာပိ ပဉ္စဒွါရေ စတုပညာသဝိတ္တာနိ
ကာမာဝစရာနေဝ” ဟူသော ဒွါရသင်္ဂဟနှင့်အညီ၊ ကာမစိတ် ၅၄ ပါး
ချည်းသာတည်း။ “ကာမစိတ် ၅၄ ပါးတည်းက ထိုက်သင့်သော စိတ်များ
ကိုသာ ချရမည်။ “ဈာန်ခဏ်း မဂ်ဖိုလ်ခဏ်း မဟုတ်သောကြောင့် အပ္ပနာ
ဇောများနှင့် မသက်ဆိုင်” ဟူလို။

အာရုံမှာမူ၊ ဘဝင်ဟူသမျှ၊ သုံးဝအတိတ်၊ ကံနိမိတ်တည်း- အာရုံ
အားဖြင့်ကား ဝီထိစိတ်၏ ရှေ့သွားဖြစ်သော အတိတ်ဘဝင် ဘဝင်စလန
ဘဝင်ပဉ္စဒနှင့် ဝီထိစိတ်၏ နောက်လိုက်ဖြစ်သော ဘဝင်များသည် အတိတ်
ဖြစ်သော ကံ ကမ္မနိမိတ် ဂတိနိမိတ် ၃ ပါးတွင် တပါးပါးကို အာရုံ
ပြု၏။ “ဒွါရဝိမုတ္တာနဉ္စ ပဋိသန္ဓိဘဝင်စုတိသင်္ခါတာနံ ဆဗ္ဗိမံပိ ယထာသမ္ဘဝံ
ယေဘုယျေန ဘဝန္တရေ ဆဒ္ဓါရုပ္ပဟိတံ ပစ္စုပ္ပန္န မတိတံ ပညတ္တိဘူတံဝါ
ကမ္မ ကမ္မနိမိတ္တ ဂတိနိမိတ္တသမ္ပတ အာရမဏံ” ဟူသော အာရမဏသင်္ဂဟ
စကားရပ်၏ အဓိပ္ပာယ်ကိုကြည့်။

ကြွင်းစိတ်ရုံငါး-ဘဝင်မှကြွင်းသော ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း အစ တဒါရုံ
အဆုံးရှိသော ဝီထိစိတ်များကား ထိုက်သည့်အားလျော်စွာ ရူပါရုံစသော
အာရုံငါးပါးကို အာရုံပြု၏။ ဆိုလိုရင်းကား “စက္ခုဒွါရိကစိတ္တာနံ သဗ္ဗေ
သံပိ ရူပမေဝ အာရမဏံ၊ တဉ္စ ပစ္စုပ္ပန္န၊ တထာ သောတဒွာရိက စိတ္တာ
ဒိနံပိ ဘဒ္ဒါဒိနိ၊ တာနိစ ပစ္စုပ္ပန္နာနိယေဝ” ဟူသော အာရမဏသင်္ဂဟနှင့်

အညီ စက္ခုဒွါရိက ဝိသိစိတ်တို့သည် အတိတဘဝင်တကြိမ်၊ ၂ ကြိမ်စသည် အလွန်တွင် စက္ခုဒွါရ၌ ထင်လာ၍ မချုပ်သေးသော ပစ္စုပ္ပန်ရူပါရုံကို အာရုံပြု၏။ ထိုနည်းအတူသောတဒွါရိက ဝိသိစိတ်တို့သည် ပစ္စုပ္ပန် သဒ္ဓါရုံကို၊ ဃာနဒ္ဓါရိက ဝိသိစိတ်တို့သည် ပစ္စုပ္ပန် ဂန္ဓာရုံကို၊ ဇိဝှါဒ္ဓါရိက ဝိသိစိတ်တို့သည် ပစ္စုပ္ပန် ရသာရုံကို၊ ကာယဒ္ဓါရိက ဝိသိစိတ်တို့သည် ပစ္စုပ္ပန်ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံကို အာရုံပြုကြသည် ဟူလို။

မှိုကာသုပင်၊ သူ့ဝိညာဉ်သာ-ပဉ္စဝေါကာရာ၌ ဖြစ်သော စိတ်တို့သည် စက္ခုစသော ဝတ္ထုရုပ် ၆ ပါးတို့တွင် တပါးပါးကိုမှီ၍ ဖြစ်ကြရ၏။ ထို့ကြောင့် အမှီအားဖြင့်ကား သူ့ဝိညာဉ်က သူ့ဝတ္ထုကိုပင် မှီကြသည်။ ဆိုလိုရင်းမှာ-“ပဉ္စဝိညာဉ်ဇာတုယော ယထာက္ကမံ ဇနန္တေန ပဉ္စပသာဒဝတ္ထုနိ နိဿာယေဝပဝတ္တန္တိ” နှင့်အညီ စက္ခုဝိညာဉ်က စက္ခု ဝတ္ထုကို၊ သောတဝိညာဉ်က သောတဝတ္ထုကို၊ ဃာနဝိညာဉ်က ဃာနဝတ္ထုကို၊ ဇိဝှါဝိညာဉ်က ဇိဝှါဝတ္ထုကို၊ ကာယဝိညာဉ်က ကာယဝတ္ထုကိုမှီသည်- ဟူလို။ ထိုကဲ့သို့ မှီရာ၌ တပည့်သားသမီးတို့သည် ထင်ရှားရှိသော (မစုတေသေးသော) ဆရာမိဘကိုသာ မှီခိုကြသကဲ့သို့၊ ထိုအတူ ပဉ္စဝိညာဉ်တို့သည် ဌီအနိကံ၌ ထင်ရှားတည်ရှိသော (မချုပ်သေး၍ ပစ္စုပ္ပန်ဟု ဆိုရသော) ပဉ္စဝတ္ထုကိုမှီကြသည်။ [ယခုခေတ် အချို့ ဆရာတို့ အယူဝါဒကို မနာယုက စသော စစ်တမ်း၌ သိရလေကဲ့။]

ကြွင်းလျင်စိတ်စု၊ ရှေးရှေးဥသည့်၊ ဝတ္ထုဟဒယ၊ စွဲမှီကြသည်- ပဉ္စဝိညာဉ်မှ ကြွင်းသော အတိတဘဝင်စသော စိတ်စုကား မိမိ၏ရှေးရှေးစိတ်နှင့် အတူဥသည့် (ဥပါဒ်ကို “ဥ”ဟုဆိုထားသည်) ဟဒယဝတ္ထုရုပ်ကို မှီကြသည်။ ဆိုလိုရင်းကား-“ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန သမ္ပဋိဇ္ဈန သင်္ခါတာ ပန မနောဓာတုစ၊ ပေ၊ အဝသေသာပန မနောဝိညာဉ် ဓာတုသင်္ခါတာစ၊ ယေ ဟဒယံ နိဿာယေဝ ပဝတ္တန္တိ” နှင့်အညီ အတိတဘဝင်သည် မိမိရှေ့က ဘဝင်စိတ်နှင့်အတူ ဥပါဒ်သော (အတူပြိုင်၍ ဖြစ်သော) ဟဒယဝတ္ထုကို၊ ဘဝင်စလနသည် အတိတဘဝင်နှင့် ပြိုင်တူဥပါဒ်သော ဟဒယဝတ္ထုကို၊ ဘဝင်ပစ္စေဒသည် ဘဝင်စလနနှင့် ပြိုင်တူဥပါဒ်သော ဟဒယ

ဆိုရိုးနှင့် ဘာသာငိုကာ

၁၅

ဘုံနှင့် ပုဂ္ဂိုလ်

လွတ်ကင်းခွဲဟ၊ ရှင်းရှင်းပလော၊ ကာမဉ္စသာ၊
ဃာနာဒိတ္တယံ၊ တဒါရမ်နော၊ ဒေါသဇောကျ၊
စက်သောတဟု၊ ပဉ္စသဋ္ဌိ၊ ရေတွက်ဘိလော။ ကြွင်းသည့်
စက်သော၊ ပဉ္စဝေါ-ဟု၊ ပုဂ္ဂလော ရှစ်၊ ဝိထိဖြစ်သည်၊ စိစစ်
ဘဝင် သွင်းလေတည်း။

ဝတ္ထုကို ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်သည် ဘဝဂုံပစ္ဆေဒနှင့် ပြိုင်တူဥပါဒ်သော ဟဒယ
ဝတ္ထုကို၊ (စက္ခုဝိညာဉ်ကား စက္ခု ဝတ္ထုကိုမှီသဖြင့်ချန်ထားခဲ့) သမ္ပဋိဋ္ဌိန်း
သည် စက္ခုဝိညာဉ်နှင့် ပြိုင်တူ ဥပါဒ်သော ဟဒယဝတ္ထုကို မှီ၏။ [ဟဒယ
ဝတ္ထုရုပ်သည် ကမ္မဇရုပ် ဖြစ်သောကြောင့် ပဋိသန္ဓေ ခဏမှစ၍ စိတ်၏
ဥပါဒ်တိုင်း ဌိတိုင်း ဘင်တိုင်း အမြဲဖြစ်လျက် ရှိသည်။ သို့အတွက်
စက္ခုဝိညာဉ်စိတ်နှင့်ပြိုင်၍ ဥပါဒ်သော ဟဒယ ဝတ္ထုကိုလည်း မှီနိုင်သည်
ကို သတိပြု။] သန္တိရဏသည် သမ္ပဋိဋ္ဌိန်းနှင့် ပြိုင်တူ ဥပါဒ်သော ဟဒယ
ဝတ္ထုကို၊ ဝုဋ္ဌာသည် သန္တိရဏနှင့် ပြိုင်တူဥပါဒ်သော ဟဒယ ဝတ္ထုကို၊
ပဌမဇောသည် ဝုဋ္ဌာနှင့် ပြိုင်တူဥပါဒ်သော ဟဒယ ဝတ္ထုကို၊ ဒုတိယ
ဇောသည် ပဌမဇောနှင့် ပြိုင်တူဥပါဒ်သော ဟဒယဝတ္ထုကို၊ ဤသို့စသည်ဖြင့်
ဒုတိယ တဒါရုံနောင် ဘဝင်သည် ဒုတိယ တဒါရုံနှင့် ပြိုင်တူ ဥပါဒ်သော
ဟဒယဝတ္ထုကို မှီသည် ဟူလို။

ဖြစ်ရာဘုံနှင့် ပုဂ္ဂိုလ်

ကာမဉ္စသာ၊ဃာနာဒိတ္တယံ၊ တဒါရမ်နော၊ ဒေါသဇောကျ၊ စက်သောတ
တည်း-[တဒါရမ်နော=တဒါရုံရောနှောလျက်ပါသော၊ ဒေါသဇောကျ =ဒေါသ
ဇောကျသော၊ စက်သောတ=စက္ခုဒွါရိက ဝိထိနှင့် သောတ ဒွါရိကဝိထိ၊]
၁၉ပါးစီပြားသော ယနဒွါရိက ဇိဝှိဒွါရိက ကာယဒွါရိက ဝိထိများ၊
တဒါရုံကျသော စက္ခုဒွါရိကဝိထိ ၁၊ သောတ ဒွါရိကဝိထိ ၁၊ ဒေါသဇော
ဇော၍ အာဂန္တုကဘဝင် ကျသော (အတိမဟန္တာရုံ မဟန္တာရုံ) စက္ခု
ဒွါရိက ၃၊ သောတဒွါရိက ၃၊ ပေါင်း ၆၅ ဝိထိသည် ကာမဘုံ၌သာ ဖြစ်၏၊

ပဉ္စဒွါရဝိသိ

ရူပဘုံ၌ မဖြစ်နိုင်၊ “ရူပလောကေ ပန ယာနာ ဒိတ္တယံ နတ္ထိ၊ ရူပါဝစရ ဘူမိယံ ပဋိယဇေန တဒါရမဏ ဝဒ္ဓိတာနိ” တို့ကို ထောက်၍ ရူပဘုံ၌ မဖြစ်နိုင်ကြောင်းကို သိလေ (ရုပ်တရား လုံးဝမရှိသော အရူပဘုံ၌ ဤပဉ္စဒွါရဝိသိ အားလုံးပင် မရှိပြီ။)

ကြွင်းသည့် စက်သော၊ ပဉ္စဝေါဟု-စက္ခုဒွါရိကဝိသိ ၁၉ မျိုးတို့ တွင် တဒါရုံနှင့် ဒေါသဇောဇောသော ၄ ဝိသိမှ ကျန်သော စက္ခုဒွါရိက ၁၅ ဝိသိ၊ ထို့အတူ သောတဒွါရိက ၁၅ ဝိသိ၊ ဤဝိသိ ၃၀ ကားကာမ ရူပဘုံ ဟူသော ပဉ္စဝေါကာရ ၂၅ ဘုံ၌ဖြစ်သည်။ ဤစကား ၂ ရပ်ကို ပေါင်း၍ ကာမဘုံ၌ ပဉ္စဒွါရိကဝိသိ ၉၅ ပါးလုံးရ၏။ ရူပဘုံ၌ကား တဒါရုံ ဒေါသဇော မပါသော စက္ခုဒွါရိက သောတဒွါရိကဝိသိ ၃၀သာ ရသည်ဟုမှတ်။

ပုဂ္ဂလောရှစ်၊ ဝိသိဖြစ်သည်-မဂ္ဂဋ္ဌပုဂ္ဂိုလ်အဖြစ်၌ စိတ္တက္ခဏ တချက်သာ ကြာသောကြောင့် ဤပဉ္စဒွါရဝိသိများ ဖြစ်ခွင့်မရ၊ ပုထုဇဉ် ၄ ယော၊ ဖလဋ္ဌ ၄ ယော၊ ဤပုဂ္ဂိုလ် ၈ ယော သန္တာန်၌သာ ဖြစ်သည်။ [အနာဂါမ် ရဟန္တာတို့၌ ဒေါသကို ပယ်ပြီး ဖြစ်သောကြောင့် အာဂန္တုက ဘဝင်ကျသော ဝိသိများမရနိုင်ကြောင်းကိုလည်း သတိပြုပါ။]

စိစစ်ဘဝင် သွင်းလေတည်း-ဝိသိစိတ်၏ ရှေ့နောက်ဘဝင်များကို စိစစ်၍ သွင်းချလေ။ ကာမပုဂ္ဂိုလ်၏ ဝိသိဖြစ်လျှင် ကာမဘဝင် တဆယ်ကိုချ၊ ရူပပုဂ္ဂိုလ်၏ ဝိသိဖြစ်လျှင် ရူပဘဝင် ငါးခုကိုချ၊ ကာမဘဝင် တဆယ် တွင်လည်း ဒုဂ္ဂဟိအဟိတ် ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်လျှင် အကုသလဝိပါက် ဥပေက္ခာသန္တီ ရဏ ဘဝင်ကိုချ၊ သုဂတိအဟိတ် ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်လျှင် ကုသလဝိပါက် ဥပေက္ခာသန္တီရဏ ဘဝင်ကိုချ၊ ဒွိဟိတ် ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်လျှင် ကုသလဝိပါက် ဉာဏဝိပ္ပယုတ်လေးခုတွင် တခုခုကိုချ၊ ကာမတိဟိတ်ပုဂ္ဂိုလ် အရိယာ ပုဂ္ဂိုလ် ဖြစ်လျှင် မဟာဝိပါက် ဉာဏသမ္ပယုတ်လေးခုတွင် တခုခုကိုချ၊ ပဌမဈာန်ဘုံ သား ရူပပုဂ္ဂိုလ်များ ဖြစ်လျှင် ရူပဝိပါက် ပဌမဈာန်ချ၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် ဘုံအလိုက် ပုဂ္ဂိုလ်အလိုက် စိစစ်၍ ရှေ့နောက်ဘဝင်များကို သွင်းချလေဟူလို။

ဆိုရိုးနှင့် ဘာသာဋီကာ

၁၇

မန္တာယုက စသည် စစ်တမ်း။ ။စက္ခုပသာဒသည် ကမ္မဇရုပ်ဖြစ်
 ရကား “ခဏေ ခဏေ သမုဋ္ဌာပေတိ” အရစိတ်၏ ဥပါဒ်ခဏ ဌီခဏ
 ဘင်ခဏတိုင်းမရပ်မစဲတဖွဲ့ဖြစ်၏။ ထိုရုပ်တရားများသည် ဌီခဏ၌ အလွန်
 အားရှိသည်ဟု အဆိုရှိရာ စက္ခုဝိညာဉ်စိတ် ဖြစ်သည့်အခါ ဌီအခိုက်၌
 တည်နေသော စက္ခုပသာဒ အမျိုးအစားပေါင်း ၄၉ မျိုးရှိ၏။ (ရုပ်၏
 အသက်ခဏငယ် ၅၁ ရှိသည်တွင် ဥပါဒ်ဆဲ ၁နှင့် ချုပ်ဆဲ ၁ ကိုနုတ်
 က ဌီအခိုက်၌ ၄၉ မျိုးသာရှိမြဲတည်း။) ထို ၄၉ ပါးသော စက္ခုပသာဒတို့
 တွင် ၁-အဘယ်စက္ခုပသာဒ၌ စက္ခုဝိညာဉ် မှီသနည်း၊ ၂-“စက္ခုပသာဒ၌
 ရူပါရုံထင်လာ၏” ဟု ဆိုရာဝယ် အဘယ်စက္ခုပသာဒ၌ ထင်လာသနည်း၊
 ၃-စက္ခုဒွါရဝိထိဟု ဆိုရာဝယ် အဘယ်စက္ခုပသာဒသည် ဒွါရကိစ္စကို
 ပြီးစေသနည်းဟု မေးမြန်းလေ့ရှိ၏။ အဖြေကား-၄၉ ပါးသော စက္ခု
 ပသာဒတို့တွင် ပဌမဆုံး အတိတဘဝနှင့် ပြိုင်၍ဥပါဒ်သော စက္ခုပသာဒ၌
 စက္ခုဝိညာဉ် မှီသည်။ ထိုပသာဒ၌ပင် စက္ခုဒွါရဝိထိ၏ အာရုံဖြစ်သော
 ရူပါရုံထင်လာသည်။ ထိုပသာဒသည်ပင် ဤစက္ခုဒွါရကိစ္စ၏ ဒွါရကိစ္စကို
 ပြီးစေသည်ဟု ယခုခေတ်ဆရာတို့ အမှတ်အသားပြုကြလေသည်။ ထိုဝါဒ
 အလို မန္တာယုက စသည်ဖြင့် စိစစ်ပြဆိုကြ၏။

[ဆောင်]အတိတရှေး၊တေရသမ၊ ဘင်ကစ၍ ပဌမဘဝင်၊ဘင်တွင်တိုင်အောင်
 ရုပ်မြားမြောင်းကို ခေါ်ဆောင်မနွဲ့-အာယုကတဲ့၊ အတိတဟူ၊ ဌီစ
 ယူလစ်၊ အာဝဇ္ဇန၊ ဘင်သိုကျအောင်၊ ဖြစ်သမျှရုပ်၊ အမန္တုက်တည်း
 တိတုဌါဒ-တခုမျှဟု၊အပြိုင်ဥသည်၊ ဝတ္ထုရုပ်သာ၊ မဇ္ဈိမာမိ၊ ငါးဖြာ
 ဝိညာဉ် ယင်းတွင်မှီတုံ၊အာရုံထင်လာ၊ယင်း၌သာတည်း၊ ဒွါရကိစ္စ၊
 ယင်းကပြီးစေ၊ မိန့်ကြလေသည်၊ ခုနေ ခေတ်သုံး အယူတည်း။

စက္ခုဝိညာဉ်စသော ပဉ္စဝိညာဉ်၏မှီရာဝတ္ထုကို ရွေးချယ်ဘို့ရာ ဤမန္တာ
 ယုကစသော စစ်တမ်းများ ဖြစ်ပေါ်လာရသောကြောင့် ပဉ္စဝိညာဉ် ဖြစ်
 သည့်အခါ ဌီအခိုက်မှာတည်ရှိသော ဝတ္ထုရုပ်တို့ကိုသာ ရွေးချယ်စိစစ်ရလိမ့်
 မည်။ ထိုရုပ်ဝတ္ထုများကား အတိတဘဝ၏ရှေး တေရသမဘဝ၏ ဘင်

ဆိုရိုးနှင့် ဘာသာဋီကာ

၁၉

ဒွါရိကဝိထိ၏ အာရုံဖြစ်သော ရူပါရုံမချုပ်ခင် ချုပ်ကြလေသောကြောင့် “မန္တအာယု ယေသံတိ မန္တာယုကာနိ” အရ မန္တာယုက မည်ကြလေသည်။

“ယေသံ-အကြင် ဝတ္ထုရုပ်တို့၏၊ မန္တ-ရူပါရုံအသက်ကို ထောက်က နည်းငယ်တိုလျသော၊ အာယု-အသက်သည်၊ အတ္ထိ-ရှိ၏” ဟုဆို၊ ရူပါရုံ မချုပ်ခင် ချုပ်ပုံကား-အတိတဘဝင်ရှေ့က ပဌမဘဝင်၏ ဘင်နှင့်ပြိုင်တူ ဖြစ်ခဲ့သော ဝတ္ထုရုပ်သည် ဒုတိယတဒါရုံ၏ ဌိခဏလောက်တွင် ချုပ်၏၊ ရူပါရုံမချုပ်ခင် ခဏငယ်တချက်ခန့် အသက်တိုလျက်ရှိ၏၊ ပဌမဘဝင်၏ ဌိနှင့်ပြိုင်၍ ဖြစ်ခဲ့သော ဝတ္ထုရုပ်စသည်တို့ ခဏငယ် ၂ ချက်ခန့်အသက် တိုဟန်စသည်ကို အစဉ်အတိုင်းသိလေ၊ တေရသမဘဝင်၏ ဘင်နှင့်ပြိုင်တူ ဥပါဒ်ခဲ့သော ဝတ္ထုရုပ်သည် စက္ခုဝိညာဉ်၏ ဌိခဏ၌ ချုပ်၏၊ ရူပါရုံ မချုပ်ခင် ခဏငယ် ၃၇ ချက်ခန့်မျှ တင်ကြို၍ ချုပ်လေသည်၊ ဤသို့လျှင် ဤဝိထိဆိုင်ရာ ရူပါရုံကိုထောက်က ရူပါရုံအောက် တိုလျသော အသက်ရှိ သောကြောင့် တေရသမဘဝင်၏ဘင်မှစ၍ ပဌမဘဝင်၏ ဘင်တိုင်အောင် အတွင်း၌ ဖြစ်သမျှ ပသာဒဝတ္ထုရုပ်ပေါင်း ၃၇ ကို မန္တာယုက စက္ခု ပသာဒဟု ခေါ်ဆိုရလေသည်။

အတိတဟု၊ ဌိမယူလမ်း၊ ပေ၊ အမန္တုကတည်း- အတိတဘဝင်၏ ဌိခဏမှစ၍ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း၏ ဘင်ခဏသို့ ကျရောက်အောင် အတွင်း၌ ခဏတိုင်း ခဏတိုင်းဖြစ်သော ပသာဒဝတ္ထုရုပ်ပေါင်း ၁၁ သည် ဤဝိထိ ဆိုင်ရာ ရူပါရုံချုပ်ပြီးနောက်မှ ချုပ်ကြသဖြင့် “အမန္တအာယု ယေသံ”အရ အမန္တာယုကမည်ကြလေသည်။ “ယေသံ-အကြင်ဝတ္ထုရုပ်တို့၏၊ အမန္တ-ရူပါ ရုံအသက်ကိုမှီးက မနည်းသော (ရှည်သော)၊ အာယု-အသက်သည်၊ အတ္ထိ- ရှိ၏”ဟုဆို၊အတိတဘဝင်၏ ဌိခဏ၌ဖြစ်သော ဝတ္ထုရုပ်သည် ဒုတိယတဒါရုံ နောင် ပဌမဘဝင်၏ ဥပါဒ်ခိုက်ကျမှချုပ်သဖြင့် ဤဝိထိ၏ရူပါရုံထက် အသက် ရှည်ကြောင်းကို သိရာ၏၊ ထို့နောက် ဝတ္ထုရုပ်များကိုလည်း စိစစ်ကြည့်လေ။

တိတုပ္ပါဒ၊ တခုမျှဟု၊ ပေ၊ မဇ္ဈိမာမိ- အတိတဘဝင်နှင့်အတူ ဥပါဒ်သည့် ပသာဒဝတ္ထုရုပ် တမျိုးသည်သာ ဤဝိထိဆိုင်ရာ ရူပါရုံနှင့်

ပဉ္စဒွါရဝိထိ

ပြိုင်တူချုပ်သဖြင့် ရူပါရုံထက် အသက်ရှည်လည်း မရှည်-တိုလည်းမတို အလယ်အလတ်ကျသောကြောင့် “မဇ္ဈိမံ အာယု ယဿာတိ မဇ္ဈိမာယုကံ” အရ မဇ္ဈိမာယုက မည်ရလေသည်။ “ယဿ-အကြင်ဝတ္ထုရုပ်၏၊ မဇ္ဈိမံ-အလယ်အလတ်ဖြစ်သော၊ အာယု-အသက်သည်၊ အတ္ထိ-ရှိ၏” ဟု ဆို၊ ဤအဓိပ္ပာယ်ကို ရည်ရွယ်၍ မဏိမဉ္ဇူသား၌-

“သတ္တတ္ထိသ မန္တာယုကာ၊ ဧကံဝ မဇ္ဈိမံ မတံ၊

အမန္တေ ကာဒသာ စေတိ၊ ဝိညာတဗ္ဗာ ဝိဘာဝိနာ”...

ဟု-မိန့်လေသည်။ မန္တာယုကာ-မန္တာယုက ပသာဒ ရုပ်တို့သည်၊ သတ္တတ္ထိသ- ၃၇ ပါးတည်း၊ မဇ္ဈိမံ-မဇ္ဈိမာယုက ပသာဒကို၊ ဧကံ-တပါးတည်းသာ ဟူ၍၊ မတံ-သိအပ်၏၊ အမန္တာ-အမန္တာယုက ပသာဒတို့သည်၊ ဧကာဒသ-၁၁ ပါးတို့တည်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဝိဘာဝိနာ-ပညာရှိသည်၊ ဝိညာတဗ္ဗာ-သိထိုက်ကုန်၏။

ငါးဖြာဝိညာဉ်၊ ယင်းတွင်မှီတုံ- ထို ၄၉ မျိုးသော ပသာဒဝတ္ထု ရုပ်တို့တွင် ယင်းမဇ္ဈိမာယုက ပသာဒသည် မဇ္ဈိမပဋိပတ် အလယ်အလတ် ကျသဖြင့် စက္ခုဒွါရဝိထိ၌ စက္ခုဝိညာဉ်၊ သောတဒွါရိက ဝိထိစသည်၌ သောတဝိညာဉ် စသော ဝိညာဉ် ၅ ပါးတို့ မှီဘုံရာ လွန်စွာသင့်မြတ်သတုံ။

အာရုံထင်ရာ၊ ယင်း၌သာတည်း၊ ဒွါရကိစ္စ၊ ယင်းကွပြီးစေ- ရူပါရုံ စသော အာရုံငါးပါးသည် ယင်းမဇ္ဈိမာယုက စက္ခုပသာဒ၌သာ ထင်၍၊ ဝိထိစိတ်၏ဖြစ်ဘုံရာ အရင်းခံ ဒွါရကိစ္စကိုလည်း ယင်းမဇ္ဈိမာယုက ပသာဒကသာပြီးစေသည်ဟု အဘိဓမ္မာဝတာရဋီကာ မဏိမဉ္ဇူသားတို့မှစ၍ ယခုကာလ ဆရာအချို့တို့မိန့်ဆိုသုံးစွဲရိုးပြုကြလေသည်ဟူ၍။ [ဤဘာသာ ဋီကာ၏ အယူဝါဒကို ၃ ချက်စု နိဿယပစ္စည်း အဖွင့်၌ တွေ့ရလေတုံ။]

နောက်နောက် ဝိထိများအတွက်။ ။“အတိတရေး , တေရသမ၊ ဘင်ကစ၍” ဟူသော လင်္ကာသည် အတိတဘဝင် တချက်လွန်သောဝိထိ နှင့်သာ တိုက်ရိုက် သက်ဆိုင်၏၊ အတိတဘဝင် ၂ ချက် ၃ ချက် ၄ ချက် စသည်လွန်သော မဟန္တာရုံ ပရိတ္တာရုံဝိထိတို့၌ကား အတိတဘဝင်တချက်

ကာမဇောမနောဒွါရဝီရိယံ

ကာမဇော
မနောဒွါရဝီရိယံ

မနောဒွါရဝီရိယံသည်လည်း ကာမဇောဝါရ
အပ္ပနာဇောဝါရ အားဖြင့် ၂ ပါး အပြား
ရှိ၏။ ထိုတွင် ကာမဇောဝါရ သည်လည်း
သုဒ္ဓမနောဒွါရဝီရိယံ၊ တဒနုဝတ္တိက မနောဒွါရဝီရိယံအားဖြင့် ၂ပါး
အပြားရှိ၏။ ထိုတွင် သုဒ္ဓမနောဒွါရဝီရိယံ သည်လည်း တဒါရ
မဏဝါရ၊ ဇေနဝါရအားဖြင့် ၂ ပါးအပြားရှိ၏။

တဒါရမဏဝါရ

ထိုတွင် တဒါရမဏဝါရ သည်လည်း ဝိဘူ
တာရုံအားဖြင့် ၁ ပါးသာ၊ ပစ္စုပ္ပန်နိပ္ပန္နရုပ်
အာရုံ အတိတ် အနာဂတ်နိပ္ပန္နရုပ်နှင့် တေကာလိက ကာမ
စိတ်စေတသိက်အာရုံ အားဖြင့် ၂ ပါး အပြားရှိ၏။ ထိုတွင်
ပစ္စုပ္ပန် နိပ္ပန္နရုပ်သည်လည်း အတိတ်ဘဝင် ဘကြိမ်အလွန်တွင်

ကာမဇောမနောဒွါရဝီရိယံ

သုဒ္ဓ၊ တဒနုဝတ္တိကာ။ ။ ပဉ္စဒွါရ၏ နောက်လိုက်မဟုတ်ဘဲ
သက်သက် မနောဒွါရ၌ ထင်လာသော အာရုံကို အာရုံပြုသော ဝီရိယံသည်သုဒ္ဓ
မနောဒွါရဝီရိယံမည်၏။ သုဒ္ဓိကမနောဒွါရဝီရိယံ ဟုလည်းခေါ်၏။ ကြေးစီ
ခေါင်းလောင်း စသည်ကို တီးခေါက်သည့်အခါ ပဌမအသံ ပေါ်လာပြီး
နောက် “ကြေးညီးသံ” ခေါ် အသံအဆင့်ဆင့်တို့ အတော်ကြာမြင့်အောင်
မြဲဟီးနေသကဲ့သို့ ပဉ္စါရိက ဝီရိယံတမျိုးတမျိုးပြီးနောက် ထိုဝီရိယံ၏အာရုံ
ကိုပင် ဆက်လက်ယူသော မနောဒွါရဝီရိယံများလည်း အာရုံ၏ အင်အား
အလျောက် အတော်မြားမြောက်စွာ ဖြစ်ကြလေသည်။ ထိုဝီရိယံများကို
“တဒနုဝတ္တိက မနောဒွါရဝီရိယံ” ဟုခေါ်၏။ တံ-ထို ပဉ္စဒွါရဝီရိယံသို့အနု
ဝတ္တတိ-အစဉ်လိုက်တတ်၏။ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ တဒနုဝတ္တိကာ-မည်၏။
[ဝီရိယံဟူသော ဣတ္ထိလိင်ကို ငဲ့၍ ဥပါသိကာပုဒ်ကဲ့သို့ တဒနုဝတ္တိကာ ဟု
ဆိုလိုက်သည်။ အနုဗန္ဓိကာ (နောလိုက်) ဝီရိယံဟုလည်း ခေါ်ကြသေး၏။]

ဆိုရိုးနှင့် ဘာသာဋီကာ

ထင်လာသော အာရုံ၊ ၂ ကြိမ် ၃ ကြိမ် ၄ ကြိမ် ၅ ကြိမ် အလွန်တွင် ထင်လာသော အာရုံအားဖြင့် ၅ ပါးအပြားရှိ၏။

ထိုတွင် ပစ္စုပ္ပန်နိပ္ပန္နရုပ်တို့ ဥပါဒ်ပြီးနောက် အတိတဘဝင် တကြိမ်အလွန်တွင် မနောဒွါရ၌ ထင်ရှားစွာ ထင်လာသည် ရှိသော် ဘဝင်္ဂစလန ဘဝင်္ဂပစ္ဆေဒ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း စော ခုနစ်ကြိမ် တဒါရုံ ၂ ကြိမ်ဖြစ်ပြီးနောက် ဘဝင် ၄ ကြိမ်မြောက် တွင် နိပ္ပန္နရုပ် အဋ္ဌာရသတို့ ၁၇ ချက် ရပ်သက် စေရကား စတုတ္ထဘဝင်၏ ဘင်နှင့်ပြိုင်၍ ချုပ်ခြင်းရှိသော ဝိထိသည် တဒါရမဏဝါရ ပဌမဝိဘူတာရုံဝိထိ မည်၏။ တို့အတူ တဒါ ရမဏဝါရ ဒုတိယ တတိယ စတုတ္ထ ပဌမဝိထိအားဖြင့် ငါး မျိုးသော ဝိဘူတာရုံဝိထိများ ဖြစ်ကြလေသည်။

အတိတ် အနာဂတ်ဖြစ်သော နိပ္ပန္နရုပ်နှင့် ကာမစိတ် စေတသိက် တပါးပါးတို့ မနောဒွါရဝယ် ထင်ရှားစွာ ထင်လာရာ၌

တဒါရမဏဝါရ။ «ဤဝါရ၌ “ဝိဘူတေ တိမဟန္တေ၊ တဒါရမဏ မိရိတံ”နှင့်အညီ ဝိဘူတာရုံတမျိုးသာ ရှိ၏။ ဤ တဒါရမဏဝါရအတွက် သတ္တရသာယုက ရစကောင်းသော ရုပ်များကို ရွေးချယ်ရာ၌ ဝိညာတ် လက္ခဏာရုပ်များမှတပါး ၂၂ ပါးသော ရုပ်များကို ရှေးကရွေးချယ်ကြ၏။ သို့သော် အနိပ္ပန္နရုပ်ဟူသမျှသည် ရုပ်ပိုင်း၌ပြုခဲ့သည့်အတိုင်း ပရမတ်အစစ် မဟုတ်ကြ။ တဒါရုံကိစ္စ တပ်သော မဟာဝိပါကသန္တီရဏတို့ကား ပရမတ် အစစ်ကိုသာ အာရုံပြုကြသည်။ ထို့ကြောင့် နိပ္ပန္နရုပ် အဋ္ဌာရသကိုသာ ဤကျမ်းက ရွေးချယ်ပေသည် တဒါရုံတို့က ကာမအာရုံများကို အာရုံပြု သောကြောင့် အတိတ် အနာဂတ် နိပ္ပန္နရုပ်များနှင့် ကာလ ၃ ပါး၌ ထိုက်သလို ဖြစ်ကြသော ဧကကာလိက ကာမစိတ်များကို အာရုံပြုသော ဆဋ္ဌဝိဘူတာရုံဝိထိကိုလည်း ဤတဒါရမဏဝါရ၌ ပြလိုက်ပေသည်။

ကုမ္ပဏီအသစ်တည်ထောင်ရန်

ကား အတိတ်ဘဝင် မကျတော့ဘဲဘဝင်လဲန ဘဝဂုံပစ္ဆေဒ
မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း စော ၇ ကြိမ်၊ တဒါရုံ ၂ ကြိမ် ဖြစ်ပြီးလျှင်
ထို့နောင် ဘဝင်ဖြစ်ထိုက်သမျှ ဖြစ်ကြလေသည်။

ဒုတိယဝိဘူတာရုံဝိထိစသည်။ ။ ပစ္စုပ္ပန်နိပ္ပန္နရုပ်တို့ ဥပါဒ်ပြီး
နောက် အတိတဘဝင် ၂ ကြိမ်အလွန်တွင် မနောဒွါရ၌ ထင်ရှားစွာထင်
လာသည်ရှိသော် ဘဝင်စလန၊ ပေ၊ တဒါရုံ ၂ ကြိမ် ဖြစ်ပြီးနောက်ဘဝင်
၃ ကြိမ်မြောက်တွင် နိပ္ပန္နရုပ်အဋ္ဌာရသတို့ ၁၇ ချက် ရုပ်သက်စေရကား
တတိယဘဝင်နှင့်ဖြိုင်၍ ချုပ်ခြင်းရှိသော ဝိထိသည် တဒါရမဏဝါရ
ဒုတိယဝိဘူတာရုံဝိထိမည်၏။ ဤနည်းကို မိုး၍ တတိယ စတုတ္ထ ပဉ္စမဝိထိ
များကိုလည်း သိလေ၊ ဤဝိထိများ၌ တဒါရုံ ၂ ကြိမ် ကျရဉ်းမည်ဖြစ်၍
အတိတဘဝင် ၅ ကြိမ်ထက်ပို၍ မလွန်သင့်ပြီ၊ အတိတ် အနာဂတ် နိပ္ပန္န
ရုပ်နှင့် တေကာလိက ကာမစိတ် စေတသိက်တို့ တပါးပါး ထင်လာရာ၌
ကား ပစ္စုပ္ပန်ရုပ် အာရုံမဟုတ်သောကြောင့် အထိတဘဝင် ချဘွယ်မလို၊
သတ္တရသာယုက တွက်စစ်ရသော အာရုံများ မဟုတ်သဖြင့် မည်သည့်
စိတ်၏ ဘင်နှင့်ဖြိုင်၍ချုပ်သည်ဟု အာရုံချုပ်ရာဇာဏကိုလည်းပြဘွယ်မလို။

တဒါရမဏဝါရ-ပဌမဘူတာရုံစိထိပုံ

[illegible]

တဒါရမဏဝါရ-ဆဋ္ဌဝိဘူတာရုံဝိထိပုံ

အ ၁ ၂ ၃ ၄ ၅ (၇ ကြိမ်) ၈ ၉ ၁၀ ၁၁
၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀

ဆိုရိုးနှင့် ဘာသာဋီကာ

ဇေနဝါရ ဇေနဝါရ သည်လည်း ဝိဘူတာရုံ အ ဝိ
 ပစ္စုပ္ပန်နိပ္ပန္နရုပ်အာရုံ ဘူတာရုံ အားဖြင့် ၂ ပါး အပြားရှိ၏။
 ထိုတွင် ဝိဘူတာရုံသည်လည်း ပစ္စုပ္ပန်နိပ္ပန္နရုပ်အာရုံ ကြွင်းသော
 အာရုံအားဖြင့် ၂ ပါး အပြားရှိ၏။ ထိုတွင် ပစ္စုပ္ပန်နိပ္ပန္နရုပ်
 အာရုံသည်လည်း အတိတဘဝင် တကြိမ်အလွန်တွင် ထင်လာ
 သော အာရုံ၊ ၂ ကြိမ်၊ ၃ ကြိမ်၊ ၄ ကြိမ်၊ ၅ ကြိမ်၊ ၆ကြိမ်၊
 ၇ ကြိမ် အလွန်တွင် ထင်လာသောအာရုံ အားဖြင့် ခုနစ်ပါး
 အပြားရှိ၏။ ထိုတွင် ပစ္စုပ္ပန် နိပ္ပန္နရုပ် အဋ္ဌာရသတို့ ဥပါဒ်
 ပြီးနောက် အတိတဘဝင် တကြိမ် အလွန်တွင် မနောဒွါရ၌
 ထင်ရှားစွာ ထင်လာသည်ရှိသော် ဘဝဂ်စလန ဘဝဂ်ပစ္ဆေဒ

ဇေနဝါရ၊ ပစ္စုပ္ပန်နိပ္ပန္နရုပ်အာရုံ။ ။ ပစ္စုပ္ပန်နိပ္ပန္နရုပ်တို့ထင်လာ
 ရာ၌ ဗြဟ္မာများသန္တာန်မှာဖြစ်မှတ်ဘူတာရုံပင် ဖြစ်သော်လည်း တဒါရုံကျခွင့်
 မရှိ၊ ကာမဘုံသားသန္တာန်မှာ ဖြစ်သော်လည်း တစုံတခုသော အကြောင်း
 ကြောင့် တဒါရုံမကျသော ဝိဘူတာရုံဝိထိများရှိနိုင်ကြောင်းကို “ကာမေဇေန
 သတ္တာ-လမ္မနာနံ နိယမေ သတိ” ဂါထာအဖွင့် ဘာသာ ဋီကာ၌ပြခဲ့ပြီ၊
 ထို့ကြောင့် ဇေနဝါရ၌ ဝိဘူတာရုံ အဝိဘူတာရုံဟု အာရုံ ၂ မျိုးပင်
 ရနိုင်လေသည်၊ ပစ္စုပ္ပန်နိပ္ပန္နရုပ်တို့က သတ္တရသာယုက ရစကောင်းသော
 ကြောင့် မည်သည့်အချိန်ကစ၍ထင်လာလျှင် မည်သည့်စိတ်၏ ဘင်နှင့်မြိုင်၍
 ချုပ်သည်ဟု ပိုင်းခြားခွင့်ရှိရကား ဆိုရိုး၌ အတိတဘဝင် အမျိုးမျိုးလွန်ပုံပြ၍
 ပိုင်းခြားလိုက်ရပေသည်၊စော ၇ ကြိမ် စောရဉ္စမည် ဖြစ်သောကြောင့် အတိတ
 ဘဝင် ၇ ကြိမ်ထက်လည်း ပို၍မလွန်သင့်၊ထို့ကြောင့် ဤပစ္စုပ္ပန်နိပ္ပန္နရုပ်ကိုအာရုံ
 ပြုသော ဇေနဝါရဝိထိများကို ဝိဘူတာရုံ ၇ ဝိထိအဝိဘူတာရုံ ၇ ဝိထိဟု
 ပိုင်းခြားလိုက်ရ ပေသည်၊ ဝိထိပုံမှာ တဒါရမဏဝါရအတိုင်း အတိတဘဝင်
 သင့်သလိုတိုး၍ တဒါရုံ ၂ ကြိမ်မကျဘဲ ဘဝင်ထိုက်သင့်သမျှချရုံသာတည်း။

၂၅

မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း ဇော ၇ ကြိမ်ဖြစ်ပြီးနောက် ဘဝင် ၆ ကြိမ်
 မြောက်တွင် နိပ္ပန္နရုပ် အဋ္ဌာရသတို့ ၁၇ ချက်ရုပ်သက်စေ
 ရကား ဆဋ္ဌဘဝင်၏ဘင်နှင့်ပြိုင်၍ ချုပ်ခြင်းရှိသော ဝိထိသည်
 ဇေနဝါရ ပဌမ ဝိဘူတာရုံ ဝိထိ မည်၏။ ထိုအတူ ဇေနဝါရ
 ဒုတိယ တတိယ စတုတ္ထ ပဉ္စမ ဆဋ္ဌ သတ္တမဝိထိ အားဖြင့်
 ခုနစ်မျိုးသော ဝိဘူတာရုံဝိထိသည်၎င်း၊ ထိုပစ္စုပ္ပန် နိပ္ပန္နရုပ်
 အဋ္ဌာရသတို့ မထင်မရှား ထင်လွှာရာ၌ ခုနစ်မျိုးသော အဝိ
 ဘူတာရုံ ဝိထိသည်၎င်း ထိုက်သည် အားလျော်စွာ ဖြစ်ကြ
 လေသည်။

အာရုံ ၂ မျိုးလုံးပင် အတိတဘဝင် ညီမျှနိုင်ပုံ ။ ။ အတိတ
 ဘဝင် များစွာလွန်မှ ထင်လာလျှင် ပဉ္စဒွါရဝိထိက အာရုံများကဲ့သို့
 အားသေးသော အာရုံ (ဝါ-အဝိဘူတာရုံ)ဟုပင် ဆိုထိုက်သည် မဟုတ်
 ပါလော၊ အဘယ့်ကြောင့် ဝိဘူတာရုံ အဝိဘူတာရုံ ၂ မျိုးလုံး၌ပင်
 အတိတဘဝင် လွန်ပုံ အညီအမျှ ရှိနိုင်ပါသနည်းဟု မေး၊ အဖြေကား
 မနောဒွါရဝိထိများ၌ အာရုံ၏ အစွမ်းက ပဓာနမဟုတ်၊ စိတ်အစွမ်းကသာ
 ပဓာနဖြစ်သည်၊ အတိတဘဝင် မည်မျှပင်လွန်မှ ထင်လာစေကာမူ
 စိတ်အစွမ်းက ထက်မြက်နေလျှင် ဝိဘူတာရုံ အဖြစ်ဖြင့် ထင်လာပေသည်သာ၊
 ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်သည် ပစ္စုပ္ပန်ပထဝီဓာတ်ကို အာရုံပြု၍ ကမ္မဋ္ဌာန်းစီးဖြန်းသည့်
 အခါ ကမ္မဋ္ဌာန်းအားမရှိသေးခင် အဝိဘူတာရုံ ရုံအဖြစ်ဖြင့် အတိတဘဝင်
 တကြိမ် ၂ ကြိမ် စသည်လွန်မှ ထင်လာ၍၊ ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်သော
 စိတ်ကအတော်အသားကျသည့်အခါ ဝိဘူတာ အဖြစ်ဖြင့် ထင်လာပေမည်၊
 ထိုသို့ ထင်ရာ၌ ရံခါ အတိတဘဝင် တကြိမ်အလွန်တွင် ထင်လာ၍
 ရံခါ ၂ ကြိမ် ၃ ကြိမ် စသည် ထိုက်သလို လွန်မှ ထင်လာပေလိမ့်မည်၊
 ထိုကြောင့် ဝိဘူတ အဝိဘူတ အာရုံ ၂ မျိုးလုံး၌ပင် အတိတဘဝင်
 လွန်ပုံ အညီအမျှ ရှိနိုင်ပေသည်။

ဆိုရိုးနှင့် ဘာသာဋီကာ

၂၇

ပစ္စုပ္ပန်နိပ္ပန္နရုပ်မှ ပစ္စုပ္ပန်နိပ္ပန္နရုပ်မှ ကြွင်းသော စိတ်
 ကြွင်းသော အာရုံများ စေတသိက်ရုပ် နိဗ္ဗာန် ပညတ်တို့တွင်
 တပါးပါးသည် ထင်ထင်ရှားရှား ထင်လာသည်ရှိသော် ဘဝင်္ဂ
 စလန ဘဝင်္ဂပစ္စေဒ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း ဇော ၇ ကြိမ်ဟူသော
 ဝိဘူတာရုံဝိထိ၊ နိဗ္ဗာန်မှ ကြွင်းသော ထိုအာရုံများတွင် တပါး
 ပါးသည် မထင်မရှား ထင်လာသည် ရှိသော် ဘဝင်္ဂစလန
 ဘဝင်္ဂပစ္စေဒ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း ဇော ၇ ကြိမ်ဟူသော အဝိဘူ
 တာရုံ ဝိထိများ ဖြစ်ကြလေသည်။

အတိတဘဝင်ချမှ။ ။ ပစ္စုပ္ပန်နိပ္ပန္နရုပ်တရုကို အာရုံပြု၍ ဥဒယဗ္ဗယ
 ဉာဏ် ဘက်ဉာဏ်တို့ဖြစ်သည့်အခါ ခဏငယ်တချက်မျှမလွန်မီ ဥပါဒ်ခိုက်၌
 ၎င်း ခဏပေါင်းများစွာလွန်ပြီးနောက် ဘင်ခဏရောက်မှ၎င်း မနောဒွါရ
 ၌ထင်လာကြ၏။ ဥပါဒ်ခိုက်မှာပင် ထင်လာနိုင်သေးလျှင် ခဏငယ်တချက်
 ၂ ချက် စိတ္တက္ခဏတချက်နှင့် ခဏငယ် ၁-၂ ချက်စသည်ဖြင့် ခဏကြီး
 ခဏငယ် အသွယ်သွယ် လွန်မှလည်း ထင်လာပေမည်သာ၊ ထို့ကြောင့်
 အတိတဘဝင် တချက်လွန်မှ ၂ ချက်လွန်မှ စသည်ဖြင့် ခဏကြီးအလွန်
 အလွန်တွင်သာ ထင်လာပုံကို ပြခြင်းသည် အကျိုးများလှမည် မဟုတ်၊
 သို့သော် ရှေးဆရာတို့ ဝိထိဆိုရိုးနှင့် ကိုက်ညီတန်သမျှ ကိုက်ညီစေရန်
 သဘောထား၍ အတိတဘဝင်များကို သတ်မှတ်ပြလိုက်ရပေသည်။

ပစ္စုပ္ပန်နိပ္ပန္နရုပ်မှ ကြွင်းသောအာရုံများ။ ။ အတိတ်အနာဂတ်
 ပစ္စုပ္ပန်ဖြစ်သော စိတ်စေတသိက်၊ အတိတ်အနာဂတ်နိပ္ပန္နရုပ်နှင့် အနိပ္ပန္န
 ရုပ်များ၊ နိဗ္ဗာန် ပညတ်၊ ဤအာရုံများတွင် တပါးပါးထင်ရာ၌ အတိတ
 ဘဝင်လည်းမချရ၊ မည်သည့်စိတ်နှင့်မြိုင်၍ ချုပ်သည်ဟုလည်း မစိစစ်ရ
 တော့ပြီ၊ သို့အတွက် ဝိထိမပြားတော့ဘဲ ထင်ရှားလျှင် ဝိဘူတာရုံ၊ မထင်
 ရှားလျှင် အဝိဘူတာရုံဟု အာရုံအားဖြင့် ၂ ပါးသာ ပြားတော့သည်၊
 ဤဝိထိများ၌ ဇော ၇ ကြိမ်ဟူသော စကားကိုလည်း ပကတိရိုးရာအဖြစ်

ကာမဇောမနောဒွါရဝိထိ

အဗျာကတဝါရ အိပ်မက်ထည်း၌ မြင်လိုက်သလို ကြားလိုက်
 အိပ်မက်ဝိထိ သလိုဖြစ်ဘို့ရာ အဝိဘူတာရုံ တခုခုထင်လာ
 သည် ရှိသော် ဘဝင်္ဂစလန ဘဝင်္ဂပစ္ဆေဒ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း ၂
 ကြိမ် ၃ ကြိမ် ဖြစ်ပြီးနောက် ဘဝင်္ဂဖြစ်ထိုက်သမျှဖြစ်၏။

များသည်ကို ရည်ရွယ်သော စကားတည်းဟုမှတ်၊ ယမကပါဒိဟာရိယ
 ကာလစသည်၌ ဈာန်အင်္ဂါကို ဆင်ခြင်သော ပစ္စဝေက္ခဏာဝိထိများသည်
 ဤ ဝေဒနဝါရမနောဒွါရဝိထိပင်တည်း။ ထိုအခါ စော ၄ ကြိမ် ၅ ကြိမ်
 သာဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် ဤဝေဒနဝါရ၌ အာဂန္တုကာဘဝင်ကျသော ဝိဘူ
 တာရုံ အဝိဘူတာရုံဝိထိများလည်း ရစကောင်း၏။ ထိုဝိထိများ၏ အာရုံ
 နှင့် တကွဒေါသစောစောပုံကို တဒါရမဏနိယမဘာသာဒီကာ၌ဖွင့်ပြခဲ့ပြီ။

အဗျာကတဝါရ အိပ်မက်ဝိထိ။ ။ အိပ်ပျော်နေသည့်အခါ ဝိထိ
 စိတ် လုံးဝမဖြစ်၊ ဘဝင်ချည်းသာဖြစ်နေ၏။ ထိုသို့ အိပ်ပျော်စဉ် သွေးလေ
 ချောက်ချားမှုစသော အကြောင်းကြောင့် အာရုံအသစ် ထင်လာသည့် အခါ
 အိပ်မက်မက်၏။ ထိုသို့ အိပ်မက်မက်ရာ၌ လက်ခြေလှုပ်ရှားမှု ယောင်ယမ်း
 ပြောဆိုမှုတို့မှာ ကာယဝိညာတ်နှင့်တကွ ဖြစ်ကြသည်သာ များပေလိမ့်မည်။
 ထိုဝိညာတ်ကို ကာမဇော အဘိညာဉ်တို့ကသာ ဖြစ်စေနိုင်၏။ ထို့ကြောင့်
 တဒါရမဏဝါရဇနဝါရ အိပ်မက်ဝိထိများလည်းရှိကောင်း၏။ ထိုဝိထိများမှာ
 ပြခဲ့သော ဝိထိတို့၌ပါဝင်လေပြီ။ ဤအဗျာကတဝါရ အိပ်မက်ဝိထိ၌ကား
 ဇောစိတ်မပါ၊ အားလုံး အဗျာကတစိတ်ချည်းသာတည်း။ ထို့ကြောင့်
 “သုပိနေနေဝ ဒိဋ္ဌိဝိယ မေတိ ကထနကာလေဝိ အဗျာကတောယေဝ”
 ဟု ဉာဏဝိဘင်္ဂကထာမိန့်ပြီ၊ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း ၂ ကြိမ် ၃ ကြိမ်ဖြစ်ကြောင်း
 ကား မူလဒီကာ အဆိုတည်း။ သို့သော် မူလဒီကာက ဤအဗျာကတဝါရ
 ဝိထိကို မနှစ်သက်လှ။

သုဒ္ဓမနောဒွါရဝိထိပေါင်း။ ။ ဤဆိုအပ်ပြီးသော အစဉ်ဖြင့် ပစ္စုပ္ပန်
 နိပ္ပန္နရုပ်ကို အာရုံပြုသော တဒါရမဏဝါရ ဝိဘူတာရုံ ၅ ဝိထိ၊ အတိတ်

ဆိုရိုးနှင့် ဘာသာဒီကာ

၂၉

စိတ်သရုပ်အာရုံဝတ္ထု တေဝိသတိ ဝီထိသုဒ္ဓါ၊ မနောကာမ-
ဇောဝါရဋ္ဌိ၊ ပဉ္စဝိညာ၊ မနောဓာပစ်၊

ဧကံတာလိသ၊ ကာမသာချည်း၊ အာရုံမှာမူ၊ ဘဝင်ဟူသမျှ၊
သုံးဝအတိတ်၊ ကံနိမိတ်တည်း၊ ကြွင်းစိတ်များတုံ၊ တဒါရုံတို့၊
ကျကုန်လေရာ၊ ဝိဘူတာဝယ်၊ သတ္တာရသ၊ အသက်ရသည့်၊
နိပ္ပန္နရုပ်၊ ပစ္စုပ္ပန်တဖြာ၊ တေကာလိက၊ ကာမစေတိတ်၊ အတိတ်
နာဂ-ရုပ်နိပ္ပန်ဟု၊ အာရုံပြု၏၊ ကြွင်းစုဝိဘူ၊ အဝိဘူကား၊ မခြား

အနာဂတ် နိပ္ပန္နရုပ်နှင့် တေကာလိက ကာမစိတ်စေတသိက်ကို အာရုံ
ပြုသော တဒါရမဏဝါရ ဝိဘူတာရုံ တဝီထိ၊ ထို့အတူ ပစ္စုပ္ပန်နိပ္ပန္နရုပ်ကို
အာရုံပြုသော ဧဝနဝါရ ဝိဘူတာရုံ ၇ ဝီထိ၊ အဝိဘူတာရုံ ၇ ဝီထိ၊ကြွင်း
အာရုံများကို အာရုံပြုသော ဝိဘူတာရုံဝီထိ၊ အဝိဘူတာရုံဝီထိ၊ အဗျာကတ
ဝီထိအားဖြင့် သုဒ္ဓမနောဒွါရဝီထိပေါင်း ၂၃ မျိုးရှိသည်။

စိတ်သရုပ်နှင့် ဝတ္ထုအာရုံ

တေဝိသတိ၊ ဃ၊ ကာမသာချည်း-ကာမဇောဝါရဖြစ်သည် အားလျော်စွာ
ဤ ၂၃ ပါးသော မနောဒွါရဝီထိများ၌ ချာတို့ရာ စိတ်စုကား ဒွေးပဉ္စဝိညာဉ်
၁၀ မနောဓာတ် ၃ ခုကြည့်သော ကာမစိတ် ဧကံတာလိသ (၄၁) သာ
တည်း၊ "ဝိတ္ထာရေန ပနေတ္ထေက-စတ္တာလိသ ဝိဘာဝယေ" စကားအရပင်
ဖြစ်သည်။

ကြွင်းစိတ်များတုံ၊ တဒါရုံတို့၊ ကျကုန်လေရာ၊ ဝိဘူတာဝယ်၊
သတ္တာရသ၊ အသက်ရသည့်၊ နိပ္ပန္နရုပ်၊ ဃ၊ အာရုံပြု၏-တဒါရုံ ကျသော
ဝိဘူတာရုံဝီထိဝယ်ဘဝင်မှကြွင်းသော စိတ်များ၏ အာရုံကား ပစ္စုပ္ပန်နိပ္ပန္နရုပ်
ကိုလည်း အာရုံပြု၏၊ ပစ္စုပ္ပန် အတိတ် အနာဂတ် (တေကာလိက)
ဖြစ်သော ကာမစိတ်စေတသိက်နှင့် အတိတ် အနာဂတ် နိပ္ပန္နရုပ်ကိုလည်း
အာရုံပြု၏။

ကာမဇောမနောဒွါရဝိထိ

ထူးထွေ၊ စိတ်စေရပ်ကုန်၊ ပညတ်စုံကို၊ အာရုံစွဲကပ်၊ နိဗ္ဗာန်
ဓာတ်မူ၊ ဝိဘူတွက်တာ၊ တဘက်သာတည်း၊ မှီရာမှတ်ရှု၊ ရှေး
ရှေးဥသည့်၊ ဝတ္ထုဟဒယ၊ စွဲမှီကြသည်၊ ဒွိဟလွတ်ကင်း၊ ရှင်း
လေတည်း။

ဘုံနှင့် ပုဂ္ဂိုလ် လွတ်ကင်းဒွိဟ၊ ရှင်းရှင်းပလော၊ ကာမဒွိသာ၊
တဒါရုံကျ၊ ဝိဘူတတည်း၊ ကြွင်းထ ဝိဘူ၊ အဝိ
ဘူဝယ်၊ ဘုံသုံးဆယ်ဟု၊ အလွယ်ထုတ်ပြ၊ ပုဂ္ဂလရှစ်၊ ဝိထိ
ဖြစ်သည်၊ စိစစ်ဘဝင် သွင်းလေတည်း။

ကြွင်းစုဝိဘူ၊ အဝိဘူကား၊ မခြားထူးထွေ၊ စိတ်စေရပ်ကုန်၊ ပညတ်စုံကို၊
အာရုံစွဲကပ်- ကြွင်းသော ဇာဝနဝါရ ဝိဘူတာရုံ အဝိဘူတာရုံဝိထိ စိတ်တို့
ကား အထူးအထွေ မခြားနားဘဲ စိတ်စေတသိက် ရုပ်နှင့် ပညတ်အားလုံး
ကို အာရုံပြု၏၊ ထင်ရှားလျှင် ဝိဘူတာရုံဝိထိ၏ အာရုံ၊ မထင်ရှားလျှင်
အဝိဘူတာရုံဝိထိ၏ အာရုံဟု ဤမျှသာ ကွဲပြား၏၊ ပစ္စုပ္ပန်နိပ္ပန္နရုပ်ဖြစ်
လျှင် အတိတဘဝင်ချ၍ ကြွင်းအာရုံများ၌ အတိတဘဝင် မချရသည်သာ
ထူးသည်ကို - ဝိထိစဉ်ပြန်၍ သတိပြု။

နိဗ္ဗာန်ဓာတ်မူ၊ ဝိဘူတွက်တာ၊ တဘက်သာတည်း-နိဗ္ဗာန်ကား ဝိဘူတာရုံ
ဝိထိ၏ အာရုံသာတည်း၊ မှီရာ ဝတ္ထုမှာ ပဉ္စဒွါရဝိထိအတိုင်းပင်။

ကာမဒွိသာ၊ တဒါရုံကျဝိဘူတတည်း၊ ကြွင်းထဝိဘူ၊ အဝိဘူဝယ်၊
ဘုံသုံးဆယ်ဟု အလွယ်ထုတ်ပြ-တဒါရုံကျသော ဝိဘူတာရုံဝိထိတို့သည်
ကာမဘုံသာ ဖြစ်ကုန်၏၊ ကြွင်းသော ဇာဝနဝါရ ဝိဘူတာရုံ အဝိဘူတာရုံ
ဝိထိတို့ကား အသညသတ်ကြဉ်သော ဘုံသုံးဆယ်လုံးမှာပင် ထိုက်သင့်သလိုရ
ကြ၏၊ ပုဂ္ဂိုလ်အားဖြင့်လည်း ပုထုဇဉ် ၄ ယောက်ဖလဋ္ဌ ၄ ယောက်
ဤရှစ်ယောက်၌ဖြစ်ကုန်၏၊ [အဗျာကတဝါရ အိပ်မက် ဝိထိမှာ လူ့ဘုံပုထု
ဇဉ် သောတာပန် သကဒါဂါမ်၌သာဖြစ်ထိုက်၏၊ အနာဂါမ် ရဟန္တာနှင့်
နတ်ဗြဟ္မာတို့မှာ အိပ်မက် မမက်နိုင်ရာ။]

ဆိုရိုးနှင့် ဘာသာဋီကာ

၃၁

ရှေးဝါဒနှင့် ဤကျမ်း၏အယူ ။ ။ ဝိထိလင်္ကရိုးမှစ၍ ရှေးရှေးဆရာတို့သည် “ယဒိဝိဘူတ-မာရမဏ်အာပါတ-မာဂစ္ဆတိ” စသော သင်္ဂြိုဟ်စာသွားမျှကို ပမာပြု၍ “ဝိဘူတာရုံမှန်လျှင် အမြဲတဒါရုံကျရမည်” ဟု ယူပြီးလျှင်၊ မဟဂ္ဂုတ် လောကုတ္တရာ စိတ်စေတသိက်နှင့် နိဗ္ဗာန်ပညတ်ကို အာရုံပြုရာ၌ ကာမတရားမဟုတ်သောကြောင့် တဒါရုံမကျနိုင်၊ တဒါရုံမကျလျှင် ထိုအာရုံများသည် အဝိဘူတာရုံသာ ဖြစ်ရမည်-ဟု ယူဆတော်မူကြလေသည်။ ထိုအယူအတိုင်းမှန်လျှင် ဗြဟ္မာတို့သန္တာန်၌ တဒါရုံမကျနိုင်ရကား ထင်ထင်ရှားရှား ထင်လာသော ဝိဘူတာရုံဝိထိများ ဖြစ်ခွင့်ရတော့မည်မဟုတ်၊ စင်စစ်မှာ စိတ်ဓာတ်ကြည်လင်သော ဗြဟ္မာတို့ဝယ် ကာမပုဂ္ဂိုလ်များထက်ပင် ဝိဘူတာရုံ အထင်များပေါ်မိမည်။

ထို့ပြင် နိဗ္ဗာန်ကို အဝိဘူတာရုံ၌ သွင်းထားသည်မှာ လွန်စွာစဉ်းစားဘွယ်ရာပေတည်း။ နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုနိုင်သော ကာမဇောဝိထိစိတ်တို့ကား အလွန်ထက်မြက်သော ပစ္စဝေက္ခဏာဝိထိစိတ်ပေတည်း။ ထိုစိတ်များဖြင့် နိဗ္ဗာန်ကို မထင်မရှား သိသည်မဟုတ်၊ မဂ်စိတ်ဖိုလ်စိတ်များ ဖြစ်ပြီးနောက် အလွန်ထင်ရှားစွာ ဆက်လက်၍ သိသည်။ မဂ္ဂဝိထိ ဖလဝိထိ မရောက်ခင်လည်း နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံမပြုနိုင်ပါ။ ထို့ကြောင့် နိဗ္ဗာန်သည် ဝိဘူတာရုံအစစ်သာတည်း။

မဟဂ္ဂုတ် လောကုတ္တရာစိတ် စေတသိက်နှင့် ပညတ်အာရုံများကို အဝိဘူတာရုံ၌ တဘက်သတ် သွင်းတော်မူကြခြင်းမှာလည်း စဉ်းစားဘွယ်ပင်တည်း။ ဈာန်ကိုဝင်စားပြီးနောက် ထိုဈာန်အင်္ဂါကို ဆင်ခြင်ရာ၊ မဂ္ဂဖလဝိထိဖြစ်ပြီးနောက် ထိုမဂ်ဖိုလ်ကို ဆင်ခြင်ရာ၌၎င်း၊ ပထဝီကသိုဏ်းပညတ်ကို အာရုံပြု၍ ကမ္မဋ္ဌာန်းပေါက်လုရာ ကာမဇော စောတုန်းအခါ၌၎င်း၊ ထိုအာရုံများ အဘယ့်ကြောင့် မထင်ရှားဘဲ ရှိရာအံ့နည်း အလွန်ထင်ရှားသော ဝိဘူတာရုံများသာတည်း။ သို့အတွက် “နိဗ္ဗာန်မှာ ဝိဘူတာရုံတမျိုးသာအခြားသော စိတ် စေတသိက် ရုပ်ပညတ်တို့မှာ ဝိဘူတာရုံ အဝိဘူတာရုံ ၂ မျိုးပင်ရှိ၏” ဟု မှတ်ကြပါလေ။

ကာမဇောမနောဒွါရဝီရိယံ

တဒနဝတ္ထိကဝီရိယံ တဒနဝတ္ထိကမနောဒွါရ ဝီရိယံ သည်လည်း
 စက္ခုဒွါရဝီရိယံနောက်သို့ လိုက်သော ဝီရိယံ၊
 သောတ၊ ယာန၊ ဇိဝှါ၊ ကာယဒွါရ ဝီရိယံနောက်သို့ လိုက်သော
 ဝီရိယံအားဖြင့် ငါးပါး အပြားရှိ၏။ ထိုတွင် စက္ခုဒွါရဝီရိယံ
 နောက်သို့ လိုက်သော ဝီရိယံသည်လည်း အတိတဂ္ဂဟဏဝီရိယံ
 သမ္မဟုတဂ္ဂဟဏဝီရိယံ အတ္တဂ္ဂဟဏဝီရိယံ နာမဂ္ဂဟဏဝီရိယံ အားဖြင့်
 လေးပါးအပြားရှိ၏။ ထိုတွင် အတိတဂ္ဂဟဏဝီရိယံဖြစ်ပုံကား-
 စက္ခုဒွါရဝီရိယံ၏အခြားမဲ့၌ ထိုက်သမျှ ဘဝင်ကျပြီးနောက် ထိုစက္ခု
 ဒွါရဝီရိယံ၏ အာရုံဖြစ်သော အတိတ်ရူပါရုံသည် မနောဒွါရ၌
 ထင်လာသည်ရှိသော် ဘဝင်စလန ဘဝင်ပစ္ဆေဒ မနောဒွါရဝိဇ္ဇာ
 ဇော ၇ ကြိမ် (ဝိဘူတာရုံဖြစ်လျှင် တဒါရုံ ၂ ကြိမ်၊ အဝိ
 ဘူတာရုံဖြစ်လျှင် တဒါရုံမကျဘဲ) ဘဝင်ဖြစ်ထိုက်သမျှ ဖြစ်၏။

တဒနဝတ္ထိကမနောဒွါရဝီရိယံ။ ။ “အတိတ်၊ သမ္မဟ၊ အတ္တဒြပ်၊
 နာမ်ပညတ်၊ လေးရပ် နောက်လိုက်များ” ဟူသည်နှင့်အညီ ရှေးဥးစွာ
 ပစ္စုပ္ပန်ရူပါရုံကို အာရုံပြုသော စက္ခုဒွါရဝီရိယံ ဖြစ်ပြီးနောက် ထိုက်သင့်
 သလောက် ဘဝင်ကျပြီးလျှင် ချုပ်လေပြီးသော အတိတ်ရူပါရုံကို အာရုံပြု၍
 အတိတဂ္ဂဟဏ မနောဒွါရဝီရိယံဖြစ်သည်။ ဤမနောဒွါရဝီရိယံ၏ အာရုံကား
 ဝိဘူတာရုံ အဝိဘူတာရုံ ၂ မျိုးပင်ဖြစ်သင့်၏။ [အတိတ= အတိတ်အာရုံ
 ကို+ ဂဟဏ= ယူသော (အာရုံပြုသော) ဝီရိယံ]

လူတစ်ယောက်ကိုမြင်ရာ၌ စက္ခုဒွါရိုက တဝီရိယံ၊ အတိတဂ္ဂဟဏ တဝီရိယံ
 ဤဝီရိယံတစ်မျိုးဖြင့် လူတကိုယ်လုံးကို မြင်နိုင်သေးသည်မဟုတ်၊ ဥးခေါင်း
 ပိုင်းကိုစ၍ မြင်လျှင် ဥးခေါင်း၏တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းမှာရှိသော ရူပါရုံကို အာရုံ
 ပြုပြီးနောက် ထိုဥးခေါင်း၏ အခြားသော အစိတ်အပိုင်းများကိုရွှေ့ကာ

ဆိုရိုးနှင့် ဘာသာဋီကာ

၃၃

ထို့နောက် ရူပါရုံအများကို ပေါင်းရုံး၍ အာရုံပြုသော သမ္မဟုဂ္ဂဟဏဝီထိ၊ ရူပါရုံ၏တည်ရာ အထည်ကိုယ်ခြံကို အာရုံပြုသော အတ္တဂ္ဂဟဏဝီထိ၊ အများ ခေါ်ဝေါ်အပ်သော နာမည်ပညတ်ကို အာရုံပြုသော နာမဂ္ဂဟဏဝီထိများ ထိုက်သည်။ ရှေ့ကာ အာရုံပြုသော စက္ခုဒွါရဝီထိ အတိတဂ္ဂဟဏဝီထိတို့ အစုံများစွာဖြစ်ပြီးမှ မြင်ရသမျှ ဥးခေါင်းတခုလုံး၏ ရူပါရုံအပေါင်းကို အာရုံပြုသော သမ္မဟုဂ္ဂဟဏ မနောဒွါရဝီထိဖြစ်၏။ ဤဝီထိလည်း အတိတရူပါရုံအပေါင်းဖြစ်သော ကာမတရားကို အာရုံပြုသောကြောင့် ဝိဘူတာရုံဖြစ်က တဒါရုံကျနိုင်သေး၏။ “ရူပါရုံအပေါင်း” ဟုဆိုသော်လည်း ပညတ်မဟုတ် အစိတ်အစိတ် ရူပါရုံကို ကြဉ်ထားလျှင် အပေါင်းဟူ၍ မရှိ။ ထို့ကြောင့် ရူပါရုံအပေါင်းဟူသည် ပရမတ်ပင်တည်း။ [သမ္မဟ= အပေါင်းအာရုံကို+ ဂဟဏ= ယူသောဝီထိ။]

ထိုသမ္မဟုဂ္ဂဟဏဝီထိတို့လည်း ဘဝင်ခြားကာခြားကာ အတော်များစွာ ဖြစ်ပြီးနောက် ထိုရူပါရုံ၏တည်ရာ ဥးခေါင်းအထည်ကိုယ်ခြံကို တပ်အပ်သိနိုင်သော အတ္တဂ္ဂဟဏ မနောဒွါရဝီထိတို့ အတော်များစွာဖြစ်၏။ ဤဥးခေါင်းအထည်ကိုယ်ခြံကို အာရုံပြုရာ၌ အထည်ကိုယ် ခြံက ပညတ်ဖြစ်သောကြောင့် ဝိဘူတာရုံဖြစ်ဖြစ် အဝိဘူတာရုံဖြစ်ဖြစ် တဒါရုံမကျနိုင်။ ဧဝနဝါရမနောဒွါရဝီထိများသာဖြစ်တော့သည်။ [အတ္တ= အထည်ကိုယ်ခြံကို+ ဂဟဏ= ယူသောဝီထိ။]

ထို့နောက် ထိုအထည်ကိုယ်ခြံ၏ လောက အခေါ်အဝေါ်အတိုင်း “ဥးခေါင်း” ဟူသော နာမည်ကိုသိသော နာမဂ္ဂဟဏဝီထိလည်း အများအပြားပင်ဖြစ်၏။ [နာမည်ဟူသည် ပရမတ်တရားမဟုတ်၊ တစုံတယောက်က စထွင်၍ ပညတ်လိုက်သော ပညတ်မျိုးသာဖြစ်၍ “နာမည်ပညတ်” ဟု ပြောဆိုလေ့ရှိသည်။ ထို့ကြောင့် နာမဂ္ဂဟဏဝီထိ၌လည်း ဝိဘူတာရုံ ဖြစ်ဖြစ် အဝိဘူတာရုံဖြစ်ဖြစ် တဒါရုံကျခွင့်မရှိ။ [နာမ= နာမည် ပညတ်ကို + ဂဟဏ= ယူသောဝီထိ။]

အားလျော်စွာ ဖြစ်ကြ၏။ ယခု ဇီဝါ ကာယဒွါရိကဝိထိတို့၏ နော်လိုက်ဖြစ်သော တဒနဝတ္တိက ဝိထိများလည်း ဤအစဉ်အတိုင်း ဖြစ်ကြလေသည်။

ဤသို့လျှင် ဥးခေါင်းအတွက် နာမဂ္ဂဟဏတိုင်အောင် ဝိထိပေါင်း များစွာကျပြီးမှ ဥးခေါင်းအောက်က လည်ပင်း လက် ကိုယ်စသော ကိုယ် အင်္ဂါအစိတ်အပိုင်းများကို မြင်တန်သမျှ ရွှေ့ကာ ရွှေ့ကာ ဝိထိပေါင်းများစွာ ဖြင့် သိပြီးနောက် လူတကိုယ်လုံးကို မြင်သိသော စက္ခုဒွါရိကအစ နာမဂ္ဂဟဏ အဆုံးရှိသော ဝိထိများဖြင့် လူခြစ်-လူဟူသော နာမည်ပညတ် ကို တပ်အပ်သော သိရသေးသည်။ အထည်ကိုယ် သေးငယ်လျှင် သေးငယ် သလောက် ကြီးလျှင် ကြီးသလောက်၊ ဝိထိအနည်းအများကွဲပြား၍ ဆိုင်ရာ အထည်ကိုယ်ခြစ်နှင့် အမည်ပညတ်များ သိနိုင်ပုံကိုလည်း ချဲ့ထွင်ကြည့်လေ။ အတ္တဂ္ဂဟဏဝိထိဖြစ်ပြီးနောက် ပင်ကိုယ်က နာမည်သိဘူးမှလည်း နာမဂ္ဂ ဟဏဝိထိ ဆက်ဖြစ်မည်။ ပင်ကိုယ်က လူကို “လူခေါ်ကြောင်း” နာမည် မသိသေးသော ကလေးသူငယ်တို့မှာ နာမဂ္ဂဟဏဝိထိ ဆက်လက်မဖြစ်နိုင်။ ဘယ်အရာဝတ္ထုမဆို နာမည်မသိဘူးက နာမဂ္ဂဟဏဝိထိမဖြစ်နိုင်ဟုမှတ်။

အချို့ဆရာတို့ကား အတ္တဂ္ဂဟဏနာမဂ္ဂဟဏဝိထိများသည် ပဉ္စဒွါရိက ဝိထိ၏ အာရုံကိုလိုက်၍ ယူခြင်းမဟုတ်၊ ရူပါရုံစသည်တို့၏ အတ္တ နာမ ပညတ်များ ကို အာရုံပြုသောကြောင့် တဒနဝတ္တိကဝိထိဟု မဆိုလိုကြ၊ သုဒ္ဓ မနောဒွါရဝိထိဟုသာ ဆိုလိုကြသည်။ ဤ၌ကား အာရုံချင်း ကွဲပြား သော်လည်း ပဉ္စဒွါရဝိထိနှင့် ဆက်သွယ်၍ဖြစ်သမျှသော မနောဒွါရဝိထိများကို တဒနဝတ္တိကာဟုချည်း ဆိုလိုပေသည်။ ပဉ္စဒွါရဝိထိ ဖြစ်တိုင်းလည်း အတ္တဂ္ဂဟဏ နာမဂ္ဂဟဏဝိထိများ အမြဲလိုက်ပါသည်ဟု မဆိုသာ၊ တရံ တခါ အတိတဂ္ဂဟဏ ဝိထိလောက်ဖြင့်ပင် ဝိထိစဉ်ပြတ်သော အရာလည်း ရှိလေလိမ့်မည်။

ယာနဒွါရိကဝိထိ စသည် နောက်သို့လိုက်သော တဒနဝတ္တိကဝိထိများ အာရုံယူပုံကား-ဂန္ဓာရုံဝယ် သမ္မဟဂ္ဂဟဏဝိထိက အဆင့်ဆင့်ယူအပ်သော

ဆိုရိုးနှင့် ဘာသာဋီကာ

၃၅

သောတဒွါရဝိထိ နောက်သို့ လိုက်သော ဝိထိ သည်ကား အတိတဂ္ဂဟဏ ဝိထိ သမ္မဟဂ္ဂဟဏ ဝိထိ တို့၏ အခြားမဲ့၌ နာမဂ္ဂဟဏဝိထိ ရှေးဥးစွာ ဖြစ်ပြီးမှ အတ္ထဂ္ဂဟဏဝိထိ ဖြစ်လေသည်။

အနဲ့ အပေါင်းကို အာရုံပြု၏။ အတ္ထဂ္ဂဟဏဝိထိက အနဲ့၏တည်ရာ ခြံကို အာရုံပြု၏။ နာမဂ္ဂဟဏဝိထိက ရေမွှေးနဲ့ နဲ့သာဆီနဲ့ စသော အမည်ကို အာရုံပြုသည်။ ရသာရုံဝယ် သမ္မဟဂ္ဂဟဏဝိထိက အဆင့်ဆင့်ယူအပ်သော အရသာအပေါင်းကို၊ အတ္ထဂ္ဂဟဏဝိထိက အရသာ၏တည်ရာ ခဲဘွယ် ဘောဇဉ်ခြံကို၊ နာမဂ္ဂဟဏဝိထိက ထမင်းအရသာ ဟင်းအရသာစသော နာမည်ကို အာရုံပြုသည်။ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံဝယ် သမ္မဟဂ္ဂဟဏဝိထိကအဆင့်ဆင့် ထိအပ်သော ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံအပေါင်းကို၊ အတ္ထဂ္ဂဟဏဝိထိက ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ၏ တည်ရာ ဖဲမွေ့ရာ ကမ္မလာစသော အထည်ခြံကို၊ နာမဂ္ဂဟဏဝိထိက ဖဲအတွေ့ ကမ္မလာအတွေ့စသော အမည်ကို အာရုံပြုသည်။

သောတဒွါရိကာ နဝတ္ထိက ဝိထိများ။ ။ တစုံတယောက်က “ဂေါ”ဟူသော သဒ္ဒ(အသံ) ကိုရွတ်ဆိုလိုက်သည့်အခါ ထိုပစ္စုပ္ပန် (ရွတ်ဆဲ) သဒ္ဒါရုံကို အာရုံပြု၍ သောတဒွါရိကဝိထိဖြစ်ပြီးနောက် ထိုက်သင့်သလောက် ဘဝင်ခြား၍ အတိတ်ဖြစ်သော သဒ္ဒါရုံကို အာရုံပြုသော အတိတဂ္ဂဟဏ ဝိထိခေါ် မနောဒွါရဝိထိ ဖြစ်၏။ ဤဝိထိအစုံကား အတော်များများ ထပ်ကာ ထပ်ကာ ဖြစ်သည်-ဟု ကြံသင့်၏။ ထင်ရှားစေအံ့-အကွဲရာ တလုံး၏အသံသည် ရသသံဖြစ်လျှင် လက်ဖျောက်တချက်တီးခန့်ကြာ၍၊ ဒီဃသံဖြစ်လျှင် လက်ဖျောက် ၂ ချက်တီးခန့်ကြာ၏။ လက်ဖျောက်တချက် တီးခန့် ကာလအတွင်း၌ကား “ဧကစ္ဆရက္ခဏေ ဟိ ကောဋိသတသဟဿ သင်္ခါ သင်္ခါရာ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ” အရ စိတ်ပေါင်း ကုဋေတသိန်းခန့်မျှဖြစ်နိုင်၏။ ထိုကြောင့် ဂေါဟူသော အသံလုံးကြီးတခု၌ ထပ်၍ ထပ်၍ ဖြစ်သော အစိတ်အစိတ် ပစ္စုပ္ပန် သဒ္ဒါရုံပေါင်းများစွာကို အာရုံပြုသော သောတ ဒွါရိကဝိထိပေါင်းများစွာ၊ ထိုက်သင့်သလောက် ဘဝင်ခြားပြီးမှ အတိတ်

ကာမစောမနောဒွါရဝိထိ

သဒ္ဓါရုံကို အာရုံပြုသော အတိတဂ္ဂဟဏ၊ ဝိထိပေါင်းများစွာ ထပ်ကာ ထပ်ကာ ဖြစ်သည်ဟု ကြံသင့်သည်။

ဤ အက္ခရာတလုံးသံ၌ အပေါင်းသဒ္ဓါရုံကို အာရုံပြုသော သမ္မဟဂ္ဂဟဏဝိထိ မရနိုင်၊ အတိတဂ္ဂဟဏဝိထိ၏ အခြားမဲ့၌ “ဂေါ” ဟူသောနာမည် ပညတ်ကို အာရုံပြုသော နာမဂ္ဂဟဏ ဝိထိများစွာဖြစ်၏။ သောတဒ္ဓါရုံက ဝိထိ အတိတဂ္ဂဟဏဝိထိ အနိက်တုန်းက အသံသာမန်ကိုသာ ကြားသိ နိုင်၏။ ဂေါဟုပိုင်ပိုင်နိုင်နိုင် မသိသေး၊ ဤနာမဂ္ဂဟဏ ဝိထိကျမှ “ဂေါ” ဟုပြောဆိုကြောင်းကို နားလည်သည်။ နာမဂ္ဂဟဏဝိထိ၏ အခြားမဲ့၌ ဂေါဟူသောအသံ(သဒ္ဓါ)၏ ဟောနက်ဖြစ်သော နွားခြစ်ကို အာရုံပြုသော အတ္ထဂ္ဂဟဏဝိထိဖြစ်လေသည်။ [ဤသဒ္ဓါရုံ တဒနုဝတ္တိက၌ နာမဂ္ဂဟဏ ဝိထိက ရှေ့ အတ္ထဂ္ဂဟဏဝိထိက နောက်ဖြစ်ပုံကို သတိပြုပါ။]

သဒ္ဓံ ပဌမ စိတ္တေန၊ တိတံ ဒုတိယ ဇေတသာ၊

နာမံ တတိယစိတ္တေန၊ အတ္ထံ စတုတ္ထ ဇေတသာ။

သဒ္ဓံ-ပစ္စုပ္ပန်သဒ္ဓါရုံကို၊ ပဌမစိတ္တေန-ပဌမသောတဒ္ဓါရုံကဝိထိစိတ်ဖြင့်၊ ဇာနာတိ-သိ၏။ အတိတံ-အတိတ်သဒ္ဓါရုံကို၊ ဒုတိယဇေတသာ-ဒုတိယ မနောဒွါရုံကစိတ်ဖြင့်၊ ဇာနာတိ-၏။ နာမံ-နာမည်ပညတ်ကို၊ တတိယ စိတ္တေန-တတိယမနောဒွါရုံကစိတ်ဖြင့်၊ ဇာနာတိ-၏။ အတ္ထံ-အနက်ခြစ် အတ္ထပညတ်ကို၊ စတုတ္ထဇေတသာ-စတုတ္ထမနောဒွါရုံကစိတ်ဖြင့်၊ ဇာနာ တိ-၏။

အက္ခရာ ၂ လုံး ၃ လုံးစသည်ရှိသော သဒ္ဓါရုံကို အာရုံပြုရာ၌ကား သမ္မဟဂ္ဂဟဏဝိထိရထိုက်၏။ ထင်ရှားစေအုံး-“ဗုဒ္ဓ”ဟု တစုံတယောက် ရွတ်ဆိုရာ၌ “ဗုဒ္ဓ” ဟုရွတ်ခိုက် ပစ္စုပ္ပန်သဒ္ဓါရုံကို အာရုံပြုသော သောတ ဒ္ဓါရုံက၊ ချုပ်ပြီးစ အတိတ်သဒ္ဓါရုံကို အာရုံပြုသော အတိတဂ္ဂဟဏ၊ ဤဝိထိ တစုံ အတော်များစွာ ဖြစ်၏။ ထို့နောက်“ဓ”ဟု ရွတ်ဆိုခိုက်၌လည်း ထိုဝိထိတစုံ အတော်များစွာဖြစ်၏။ ထို့နောက် ချုပ်လေပြီးသော “ဗုဒ္ဓ၊ ဓ” အသံ ၂ ရပ်ကို ပေါင်းစပ်၍ အာရုံပြုသော သမ္မဟဂ္ဂဟဏဝိထိများစွာ ဖြစ်၏။ ဤသို့လျှင် အက္ခရာ ၃ လုံးရှိသော “သဗ္ဗညု” အသံ၌ သောတ

ဆိုရိုးနှင့် ဘာသာမိက

၃၇

ဒွါရိက အတိတဂ္ဂဟဏဝိထိတို့ သစ် အတွက် အစုံများစွာ၊ ဗဉ်အတွက် အစုံများစွာ၊ ဥပုသ်အတွက် အစုံများစွာ ဖြစ်ပြီးမှ “သစ် ဗဉ်၊ ဥပုသ်” အသံ ၃ ရပ်ကို ပေါင်းစပ်၍ အာရုံပြုသော သမ္မဟုတဂ္ဂဟဏ ဝိထိများစွာ ဖြစ်၏။ ဤသို့အကွရာ တလုံးတိုးလျှင် ဝိထိတစုံတစုံတိုး၍ ရေတွက်လေ။ ဤသမ္မဟုတဂ္ဂဟဏဝိထိများဖြစ်ပြီးမှ ဗုဒ္ဓဟူသော နာမည် သဗ္ဗညုဟူသော နာမည် ပညတ်ကို အာရုံပြုသော နာမဂ္ဂဟဏဝိထိ များစွာဖြစ်၏။ ထို့နောက် ဗုဒ္ဓ သဗ္ဗညုတို့၏ ဟောနက်ဖြစ်သော ဘုရားခြစ် (အတ္ထပညတ်) ကို အာရုံ ပြုသော အတ္ထဂ္ဂဟဏဝိထိ ဖြစ်၏။

နာမဂ္ဂဟဏဝိထိဖြစ်ပြီးနောက် ဤ “ဂေါ” ဟူသော နာမည် (သဒ္ဒါ) သည် နွားခြစ် (အနက်)ကို ဟော၏ဟု ရှေးကမှတ်ဘူးသော သင်္ကေတ (အမှတ်အသား) ရှိမှလည်း နွားခြစ်အနက်ကိုနားလည်သော အတ္ထဂ္ဂဟဏဝိထိ ဖြစ်နိုင်မည်။ ကုလားစကားကို နားမလည်လျှင် ကုလားသံ နာမည်တွေကို ကြားသိသော နာမဂ္ဂဟဏဝိထိတွေ မည်မျှလောက်ပင် ဖြစ်နေသော်လည်း ဘယ်အနက်ခြစ်ကို ဆိုလိုမှန်း နားမလည်နိုင်၊ ထိုသို့ နားမလည်နိုင်သဖြင့် ယခင် အတ္ထဂ္ဂဟဏ ဝိထိများ မဖြစ်ဟု သိလေ။ ထို့ကြောင့် သဒ္ဓတ္ထဘောဒစိန္တာ၌-

“သောတာလမ္မနံ မာပန္နော၊ သင်္ကေတေန ဝဝတ္ထိတော၊

အတ္ထဿ ဥာပကော သဒ္ဓေါ၊ နာသန္တေ ကာရဏဒ္ဓယေ”

ဟုမိန့်လေပြီ... သောတာလမ္မနံ-သောတဒွါရိကဝိထိ၏ အာရုံအဖြစ် သို့၊ အာပန္နော-ရောက်သည်လည်း ဖြစ်စေ၊ သင်္ကေတေန-ဤသဒ္ဓါသည် ဤအနက်ကို ဟော၏ ဟူသော အမှတ်အသားဖြင့်၊ ဝဝတ္ထိတော-ရှေးက မှတ်သားအပ်ဘူးသည်လည်း ဖြစ်စေ၊ သဒ္ဓေါ-သဒ္ဓါ (အသံ) သည်၊ အတ္ထဿ-အနက်ခြစ် အတ္ထပညတ်ကို၊ ဥာပကော-သိစေနိုင်၏။ ကာရဏ ဒ္ဓယေ-နား၌ ကြားခြင်း ရှေးကမှတ်သားဘူးခြင်း ဟူသော အကြောင်း ၂-ပါးသည်၊ အသန္တေ-မရှိလျှင်၊ နာသန္တေ-အနက်ကို မသိစေနိုင်။

ပါဠိသံကို မြန်မာလူမျိုးများ ကြားရာ၌ ပါဠိနာမည်ကို အာရုံပြုသော နာမဂ္ဂဟဏဝိထိ၏ အခြားမဲ့၌ မြန်မာလို “နွား”ဟူသော မြန်မာနာမည်ကို

ကာမဇောမနောဒွါရဝိထိ

ကာယဝိညတ္တိဂ္ဂဟဏ အလိုဆန္ဒနှင့် တကွ ကိုယ်လက်အင်္ဂါ
 ဝိထိ လှုပ်ရှား စကားပြောဆိုသည်ကို မြင်ရ
 ကြားရရာ၌ကား စက္ခုဒွါရ သောတဒွါရ ဝိထိနောက်သို့ လိုက်
 သော ဝိညတ္တိဂ္ဂဟဏ အဓိပ္ပါယဂ္ဂဟဏ မနောဒွါရဝိထိများ
 ဖြစ်သေး၏။ ဖြစ်ဟန်ကား-“ရူပံ ပဌမစိတ္တေန၊ တိတံ ဒုတိယ
 ဇေတသာ၊ တတိယေန တု ဝိညတ္တိံ၊ ဘာဝံ စတုတ္ထဇေတသာ”
 နည်းပြဂါထာနှင့်အညီ၊ တပါးသောသူက လက်ကို လှုပ်ယပ်၍
 ခေါ်လိုက်သည်ရှိသော် ရှေးဥးစွာ လှုပ်ရှားသောလက်၏
 ရူပါရုံကို အာရုံပြုသော စက္ခုဒွါရဝိထိ၊ အတိတ် ရူပါရုံကို
 ကူးပြောင်း၍ အာရုံပြုသော နာမဂ္ဂဟဏ ဝိထိတမျိုးဖြစ်ရလိမ့်မည်။ ထို
 အတူအခြားဘာသာစကားကို ကြားရာ၌ မိမိဘာသာဖြစ်သော နာမည်
 ကို ကူးပြောင်း၍ ကူးပြောင်း၍ သိသော နာမဂ္ဂဟဏဝိထိ အဓိပ္ပာယ်နှင့်
 ရှိသည်ကိုလည်း သတိပြုလေ။ ဤကားမှတ်သားနိုင်ရုံ အကျဉ်းသာတည်း။

ဆရာတို့ကား နာမဂ္ဂဟဏနှင့် အတ္တဂ္ဂဟဏဝိထိ အကြား၌ “ဤသဒ္ဓါ
 သည် ဤအနက်ကိုဟော၏” ဟု ရှေးက မှတ်သားအပ်သည့် သင်္ကေတ
 ပညတ်ကို အာရုံပြုသော သင်္ကေတဂ္ဂဟဏဝိထိ၊ ထို သင်္ကေတနှင့် ယခု
 သဒ္ဓါကိုဆက်သွယ်သော သမ္ပန္နဂ္ဂဟဏဝိထိ “ဤသဒ္ဓါသည် ငါမှတ်သား
 ဘူးသော နှားခြစ်ကိုပင်ဟော၏” ဟု ဆုံးဖြတ်သော ဝိနိစ္ဆယဝိထိများကို
 ချလိုကြသေး၏။ ရူပါရုံတဒနဝတ္တိက၌လည်း အတ္တနှင့် နာမဂ္ဂဟဏတို့
 အကြားဝယ် ဤဝိထိများ ချလိုကြ၏။ သို့သော် ထိုမျှလောက် အနုစိတ်၍
 ပုဂ္ဂိုလ်တိုင်းမှာ ဖြစ်ဘို့ခဲယဉ်းလှ၏။ တချို့ ဉာဏ်ကြီးရှင်များမှာကား
 တချို့အခါ၌ ဖြစ်ကောင်းဖြစ်ပေလိမ့်မည်။

ကာယဝိညတ္တိဂ္ဂဟဏဝိထိ။ ။ ရူပံ-ပစ္စုပ္ပန်ရူပါရုံကို၊ ပဌမစိတ္တေန-
 ရှေးဥးစွာ စက္ခုဒွါရိက ဝိထိစိတ်ဖြင့်၊ ဇာနာတိ-သိ၏။ အတိတ် အတိတ်
 ရူပါရုံကို၊ ဒုတိယဇေတသာ-ဒုတိယ မနောဒွါရိကစိတ်ဖြင့်၊ ဇာနာတိ-

ဆိုရိုးနှင့် ဘာသာမင်္ဂါကာ

၃၉

အာရုံပြုသော အတိတဂ္ဂဟဏဝီထိ၊ လာစေလိုသော အခြင်း အရာကို သိစေတတ်သည့် ကာယဝိညတ်ကို အာရုံပြုသော ဝိညတ္တိဂ္ဂဟဏဝီထိ၊ လာစေလိုသော အလိုဆန္ဒကို အာရုံပြုသော အဓိပ္ပါယဂ္ဂဟဏဝီထိများ ဖြစ်ကြလေသည်။

ဝစီဝိညတ္တိဂ္ဂဟဏဝီထိ သောတဒွါရ ဝီထိနောသို့ လိုက်ရာ၌ကား ဝီထိ “သဒ္ဓံ ပဌမစိတ္တေန၊ တိတံ ဒုတိယ စေတ သာ၊ တတိယေန တု ဝိညတ္တိံ၊ ဘာဝံ စတုတ္ထစေတသာ” ၏၊ တတိယေန တု-တတိယမနောဒွါရိက စိတ်ဖြင့်ကား၊ ဝိညတ္တိံ-ကာယဝိညတ် ကို၊ ဇာနာတိ-၏၊ ဘာဝံ-အလိုဆန္ဒကို၊ စတုတ္ထစေတသာ-ဖြင့်၊ ဇာနာတိ-၏။

ဤ ဂါထာ၌ အပေါင်းရူပါရုံကို အာရုံပြုသော သမ္မဟဂ္ဂဟဏ ဝီထိ အတ္တဂ္ဂဟဏဝီထိများ မလာသော်လည်း လက်ကိုအထက်မှ အောက်သို့ ချ၍ လှုပ်ယပ်လိုက်သည့်အခါ အထက်ရူပါရုံကိုသာ မြင်ရရုံမျှဖြင့် ဝိညတ် နှင့်အလိုဆန္ဒကို မသိနိုင်သေး အထက်ရူပါရုံ၊ ဧညးငယ် အောက်ကျသော ရူပါရုံ၊ ထို့အောက် အဆင့်ဆင့် အောက်ကျသော ရူပါရုံတို့ကို စက္ခုဒွါရ ဝီထိ အတိတဂ္ဂဟဏဝီထိတို့ဖြင့် ထပ်ကာထပ်ကာ အကြိမ်များစွာ ယူပြီးမှ သမ္မဟဂ္ဂဟဏဝီထိဖြင့် အပေါင်းရူပါရုံကိုလည်း အာရုံပြုရလိမ့်ဥးမည်။ ဤသမ္မဟဂ္ဂဟဏဝီထိ၏ အခြားမဲ့၌ လက်ယပ်ခြင်း၏ အထိမ်းအမှတ် (လာခြင်း ကြိယာ ဟူသော) အတ္တပညတ်ကို အာရုံပြုသော အတ္တဂ္ဂဟဏဝီထိလည်း ဖြစ်ဥးမည်သာတည်း။ ထို့နောက်မှ ဝိညတ်နှင့် အလို ဆန္ဒကို သိသော ဝီထိများ ဖြစ်နိုင်မည်။

ဝစီဝိညတ္တိဂ္ဂဟဏဝီထိ။ ။သောတဒွါရဝီထိနောသို့ လိုက်ရာ၌လည်း အသံက အကွရာတလုံးဖြစ်လျှင် သမ္မဟဂ္ဂဟဏဝီထိမလို အကွရာများလျှင် များသလောက် ဝီထိတိုး၍ သမ္မဟဂ္ဂဟဏဝီထိလည်းချထိုက်၏။ ထို့နောက် “လာ” ဟူသော နာမည် ပညတ်ကို အာရုံပြုသော နာမဂ္ဂဟဏဝီထိ၊

နည်းပြဂါထာနှင့် အညီ၊ တပါးသူက “လာ” ဟု ခေါ်လိုက်သည် ရှိသော် “လာ” ဟူသော ပစ္စုပ္ပန်သဒ္ဒါရုံ၊ အတိတ်သဒ္ဒါရုံကို အာရုံပြု၍ သောတဒ္ဒါရုံကဝိထိ၊ အတိတဂ္ဂဟဏဝိထိ၊ လာစေလိုသော အခြင်းအရာကို သိစေတတ်သည့် ဝစီဝိညတ်ကို အာရုံပြုသော ဝစီဝိညတ္တိဂ္ဂဟဏဝိထိ၊ လာစေလိုသော အလိုဆန္ဒကို အာရုံပြုသော အဓိပ္ပါယဂ္ဂဟဏဝိထိများ ဖြစ်ကြလေသည်။

လာခြင်း ကြိယာဟူသော အတ္ထပညတ်ကို အာရုံပြုသော အတ္ထဂ္ဂဟဏဝိထိများလည်း ဖြစ်ရဉှုမည်သာတည်း။ ထို့နောက်မှ ဝိညတ္တိဂ္ဂဟဏဝိထိနှင့် အဓိပ္ပါယဂ္ဂဟဏ ဝိထိများဖြစ်သည်။ ဤကား လူတိုင်းမကင်းစကောင်းသော ဝိထိများတည်း။ ဆရာတို့ကား-ဤကဲ့သို့ လက်လှုပ်လျှင် “ခေါ်သည်” ဟု ရှေးက မှတ်သားအပ်သော သင်္ကေတပညတ်ကို အာရုံပြုသော ဝိထိ၊ ထိုသင်္ကေတနှင့် ယခု လှုပ်ပုံကို စပ်၍ သိသော သမ္ပန္နဝိထိ၊ “ခေါ်သည်” ဟု ဆုံးဖြတ်သော ဝိနိစ္ဆယဝိထိများလည်း သမ္မဟဂ္ဂဟဏ နာမဂ္ဂဟဏ အတ္ထဂ္ဂဟဏဝိထိများ၏ အခြားမဲ့၌ ချလိုကြသေး၏။ ပုဂ္ဂိုလ်တိုင်းမှာ ဖြစ်နိုင်မည် မဖြစ်နိုင်မည်ကား ဆင်ခြင်ကြပါလေတော့။

စိတ်ဖြစ်ပုံကို အကုန်မပြနိုင်။ ။ ဤကာမစောတို့၏ ပကတိရိုးရာ အခါ၌ပင် အာရုံအားသေးပါမူ ဂေါဏ္ဍိယ စောနိုင်ခြင်း၊ မဇ္ဈိမနိကာယ ဆောင်ဆရာတို့ အလိုအားဖြင့် တဒါရုံတကြိမ်ကျနိုင်ခြင်းများလည်း ရှိသေးရကား ဝိထိစိတ်အမှန်ဖြစ်ပုံကို အကုန်ပြနိုင်ဘွယ်မရှိပေ။ ဉာဏ်ကြီးရှင်တို့သာ ဝိထိစိတ်အမှန် ဖြစ်ပုံကို ဝိပဿနာဆင်ခြင်သလို ထင်မြင်အောင် ဆင်ခြင်ကြပါကုန်။

ကာမစောဝါရ
မနောဒွါရဝိထိ ပြီးပြီ။

ဆိုရိုးနှင့် ဘာသာရှိကာ

93

အပ္ပနာဇောဝါရ အပ္ပနာဇော ဝိထိသည်လည်း ဈာနဝိထိ
ဝိထိ မဂ္ဂဝိထိ ဖလသမာပတ္တိဝိထိ အဘိညာ
ဝိထိ နိရောဓသမာပတ္တိဝိထိ အားဖြင့် ငါးပါးပြား၏။ ထိုတွင်
ဈာနဝိထိ သည်လည်း အာဒိကမ္ပိက ဝိထိ သမာပဇ္ဇန ဝိထိ
အားဖြင့် နှစ်ပါးပြား၏။ ထိုတွင် အာဒိကမ္ပိကဝိထိ ဖြစ်ဟန်
ကား-ပထဝီကသိုဏ်း စသော ကမ္မဋ္ဌာန်းကို စီးဖြန်းဘန်များ
သဖြင့် ဈာန်ရချိန်နီးလတ်သော်၊ ပထဝီကသိုဏ်း ပညတ် စသော
ဆိုင်ရာ အာရုံတခုခု မနောဒွါရ၌ ထင်လာသဖြင့် ဘဝင်္ဂစလန
ဘဝင်္ဂပစ္ဆေဒ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း မန္တပည ဒန္တာဘိည ပုဂ္ဂိုလ်၌
“ပရိကံ ဥပစာ အနုလုံဂေါတြဘု” ဟု “ဥပစာသမာဓိ ဇောလေး
ကြိမ် တိက္ခပည ခိပ္ပါဘိည ပုဂ္ဂိုလ်၌ ဥပစာ အနုလုံ ဂေါတြ
ဘု” ဟု သုံးကြိမ်၊ အပ္ပနာသမာဓိဇော-ဟု ဆိုအပ်သော ဈာန်
တကြိမ် ဖြစ်၏။ ထို့နောက် ထိုက်သင့်သလောက် ဘဝင်ခြား၍
ဝိတက်စသော ဈာန်အင်္ဂါကို ဆင်ခြင်သော ပစ္စဝေက္ခဏာ ဝိထိများ
ထိုက်သည်အားလျော်စွာ ဖြစ်ကြလေသည်။

အပ္ပနာဇောဝါရဝိထိ။ ။ ဤ အပ္ပနာဝိထိနှင့် စပ်၍ သိအပ်သိထိုက်သမျှ အဓိပ္ပာယ်သည် ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်းဝယ် တိုက်ရိုက် လာသောကြောင့် ဝိထိစဉ်လာသမျှ အဓိပ္ပာယ်ကိုသာ ပြဆိုပေအံ့။ [သမာပဇ္ဇနကို သမာပတ္တိဟုလည်း ခေါ်၏။ အာဒိကမ္ပိကခေါ်ပုံ သမာပဇ္ဇန (သမာပတ္တိ) ခေါ်ပုံ မန္တပညဒန္တာဘိည- တိက္ခပညဓိပ္ပာဘိညခေါ်ပုံများကို ဝိထိပိုင်း ဘာသာဋီကာ အပ္ပနာဇောဝါရ ဝေဇနိယမတို့၌ ဖွင့်ပြခဲ့ပြီ။]

မန္တပညာ၏ အာဒိကမ္ပိကဝိထိပုံ

အ "န ဒ မ ပ ဥ န ဂေါ ဈ" အ
 ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀

ဈာနဝိသီ

သမာပဇ္ဇနဝိသီ ဖြစ်ဟန်ကား-မိမိ ရအပ်ပြီးသော ဈာန် တပါးပါးကို ဝင်စားလိုသည်ရှိသော် ပထဝိကသိုဏ်း ပညတ်စသော ဆိုင်ရာ အာရုံ တခုခု မနောဒွါရ၌ ထင်လာသဖြင့် ဘဝင်္ဂစလန ဘဝင်္ဂပဇ္ဈေဒ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း မန္တပညဒန္တာဘိည ပုဂ္ဂိုလ်၌ ပရိကမ် ဥပစာအနုလုံ ဂေါတြဘူဟု ဥပစာရသမာဓိစော ၄ကြိမ်၊ တိက္ခ ပညဓိပ္ပါဘိည ပုဂ္ဂိုလ်၌ ဥပစာ အနုလုံဂေါတြဘူဟု ဥပစာရ သမာဓိစော ၃ ကြိမ် ထိုနောက် ဈာန် ၂ ကြိမ် ၃ ကြိမ်မှစ၍ ထိုက်သည် အားလျော်စွာ အကြိမ်များစွာဖြစ်၏။ ဈာန်မှထပြီး နောက် ထိုက်သင့် သလောက်ဘဝင်ခြား၍ပစ္စဝေက္ခဏာဝိသီများ လည်းဖြစ်ကြလေသည်။

ဈာနဝိသီနှင့် ဈာန်ကိုးခုကို၊ ကု-ကြိ-အာ-သံ၊ ပစ္စဝေက္ခဏာ ဝိသီအပြား၊ တိက်-မန် မြောက်ရေး၊ ဒွေသတ္တရိ၊ ဈာန်ဝိသီပြား၊ အင်တပါး၌၊ တပါးရကောင်း၊ ပစ္စဝေက်ပေါင်း မှာ၊ များပြားစွာသည်၊ တရာကိုးဆယ်နှစ်စွန်းတည်း။

တိက္ခပည၏ သမာပဇ္ဇနဝိသီပုံ

ဘ “န ဒ မ ဥ န ဂေါ ဈ ဈ ဈ”ဘ
 ၀၀၀ ၀၀၀-၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀

ပစ္စဝေက္ခဏာဝိသီ။ ။ ဈာန်ကို ပဌမဆုံး ရပြီးနောက်ဖြစ်စေ ဝင်စားပြီး နောက်ဖြစ်စေ၊ ထိုဈာန်အတွင်း၌ပါသော ဈာန်အင်္ဂါစုံကို တခုစီတခုစီပြန်၍ ဆင်ခြင်သော ဝိသီကို ပစ္စဝေက္ခဏာဝိသီဟုခေါ်၏။ ပြခဲ့ပြီးသော ကာမစော ဝါရ သုဒ္ဓမနောဒွါရ ဝိသီများပင်တည်း။ ဤဝိသီများ၌ စောကို အချို့က ၅ ကြိမ်သာ ချရိုးပြုကြ၏။ တန်ခိုးပြရာအခါ၌ကဲ့သို့ အရေးတကြီး ဆင်ခြင် ရမည့် အခါ၌သာ ၄ ကြိမ် ၅ ကြိမ် စော၏။ စိန်ပြေနပြေစောခွင့်ရသည့် ပကတိ ကာလ၌မူကား ကာမစောတို့ ရိုးရာ ၇ ကြိမ်သာစောခွင့်ရှိကြောင်း ကို “ဘဂဝတော ပနယမကပါဋိဟာရိယကာလာဒီသု”စသော ပါဠိအဖွင့်၌ ပြခဲ့ပြီ။ မဟာဂူတ်ဈာန်အင်္ဂါကို အာရုံပြုသောကြောင့် တဒါရုံလည်းချသွယ်မလို။

ဆိုရိုးနှင့် ဘာသာသို့ကာ

၄၃

ဈာနဝိထိအပြား။ ။ ရူပဈာန် ၅၊ အရူပဈာန် ၄ ဤ ၉ ခုကို(ကု-
ကြိ) ကုသိုလ် ကြိယာ ၂ မျိုးဖြင့် မြှောက် ၁၈ ဝိထိ, “ကုသိုလ်ဈာနဝိထိ
၉, ကြိယာဈာနဝိထိ ၉”ဟူလို(ဝိပါက်မှာ ဝိထိမှတ်ဖြစ်၍ အလွတ်တည်း။)
(အာ-သံ) ထို ၁၈ ကို အာဒိကမ္မိကဝိထိ, သမာပဇ္ဇနဝိထိ ၂မျိုးဖြင့်မြှောက်
၃၆ ဝိထိ, (တိက်-မန်) ထို ၃၆ ကို တိက္ခပညဓိပ္ပါဘိညပုဂ္ဂိုလ်၏ ဝိထိ
မန္တပညာဒန္တာဘိညပုဂ္ဂိုလ်၏ ဝိထိ ၂မျိုးဖြင့်မြှောက် ဓမ္မသတ္တရီ (၇၂)ဝိထိ
ဖြစ်၏။ ထိုတွင် ပဌမဈာနဝိထိ သက်သက်ကို ရေတွက်လျှင် ပဌမဈာန်ကို
ကုသိုလ်ကြိယာ ၂ မျိုးဖြင့် မြှောက် ၂ ဝိထိ, ၎င်း ၂ကို အာဒိကမ္မိကသမာ
ပဇ္ဇနာ ၂မျိုးဖြင့် မြှော့ ၄ ဝိထိ, ၎င်း ၄ကို တိက္ခ မန္တ ပုဂ္ဂိုလ် ၂မျိုးဖြင့်
မြှော့ ၈ ဝိထိရ၏။ ဒုတိယဈာန တတိယဈာန စတုတ္ထဈာနဝိထိများလည်း
၈ ဝိထိစီပင်။ ပဉ္စမဈာနဝိထိကား ရူပပဉ္စမဈာန်၁, အရူပဈာန် ၄, ဤ၅
ပါးကို ကုသိုလ်ကြိယာစသည်ဖြင့် အစဉ်အတိုင်းမြှောက်လျှင် ၄၀ ဖြစ်၏။

ပစ္စဝေက္ခဏာဝိထိအပြား။ ။ ဈာန်အင်္ဂါတပါးတပါး၌ ပစ္စဝေက္ခဏာ
ဝိထိလည်း တပါးတပါးစီရကောင်းသောကြောင့် ပဌမဈာန် ၈ ဝိထိတွင်
တဝိထိ တဝိထိ၌ ဈာန်အင်္ဂါငါးပါးစီ ရှိရကား ၈ ကို ၅ဖြင့် မြှောက်လျှင်
ပဌမဈာန်အင်္ဂါတွေကို ဆင်ခြင်သော ပစ္စဝေက္ခဏာ ဝိထိပေါင်း ၄၀,
ဒုတိယဈာန် ၈ ဝိထိတွင် ဈာန်အင်္ဂါလေးပါးစီ ရှိရကား ဒုတိယဈာန်အင်္ဂါ
တွေကို ဆင်ခြင်သော ဝိထိ (၈X၄ လီ) ၃၂, တတိယဈာန် ၈ ဝိထိတွင်
ဈာန်အင်္ဂါသုံးပါးစီ ရှိရကား တတိယ ဈာန်အင်္ဂါတွေကို ဆင်ခြင်သော
ပစ္စဝေက္ခဏာဝိထိ (၈X၃ လီ) ၂၄, စတုတ္ထဈာန် ၈ ဝိထိတွင် ဈာန်အင်္ဂါ
နှစ်ပါးစီရှိရကား စတုတ္ထဈာန်အင်္ဂါတွေကို ဆင်ခြင်သော ပစ္စဝေက္ခဏာဝိထိ
(၈X၂ လီ) ၁၆, ပဉ္စမဈာန် ၄၀ တွင် ဈာန်အင်္ဂါနှစ်ပါးစီ ရှိရကား
ပဉ္စမဈာန်အင်္ဂါကို ဆင်ခြင်သော ပစ္စဝေက္ခဏာဝိထိ ၈၀ ဖြစ်၏။ အားလုံး
ပေါင်းလျှင် ဈာနပစ္စဝေက္ခဏာ ဝိထိပေါင်း ၁၉၂ ဖြစ်သည်။ [အခြားသော
နည်းဖြင့်လည်း ဈာနဝိထိ ပစ္စဝေက္ခဏာဝိထိတို့ကို မြှောက်ပွားကြသေး၏၊
ဤမျှဖြင့် တော်လောက်ပြီ။]

ပဌမဈာနဝိထိ၌ ပဌမဈာန်၊ အာဒိကမိ၌၊ ချရန်မနော
စိတ်သရုပ်၊ အာရုံ၊ ဝတ္ထု တိဇောကာမ၊ သောမနနှင့်၊ ပဌမဈာန်၊
ခုနစ်တန်သာ၊ အာရုံမှာမူ၊ ဘဝင်ဟူသမျှ၊ သုံးဝအတိတ်၊ ကံ
နိမိတ်တည်း။ ကြွင်းစိတ်ခုနစ်၊ ဥပေက္ခာကြည်၊ ပဉ္စဝိသတိ၊
ပညတ္တိကို၊ ပြုဘိမြဲစွာ၊ မှီရာမှတ်ရှု၊ ရှေးရှေးဥသည်၊ ဝတ္ထုဟဒယ၊
စွဲမှီကြသည်... ဒွိဟလွတ်ကင်း ရှင်းလေတည်း။

ပဌမဈာနဝိထိ၏ စိတ်သရုပ် အာရုံ ဝတ္ထု။ ။ အာဒိကမိက ပဌမ
ဈာနဝိထိ၌ ချဘို့ရန် စိတ်ကား (မနော) မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း ၁၊ တိဟိတ်
ကာမကုသိုလ်ကြိယာ သောမနဿဇော ၄ (မဟာကုသိုလ်ကြိယာ သော
မနဿသဟဂုတ် ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ်များကို ဆိုလိုသည်။) ပဌမဈာန်
ကုသိုလ်ကြိယာစိတ် ၂၊ ပေါင်း ၇ ပါးသာတည်း။ ဤစိတ်တို့တွင် ဉာဏ
သမ္ပယုတ် ကုသိုလ်ကြိယာတို့ကား ပရိကံ ဥပစာ အနုလုံဂေါဩဘု ကိစ္စ
တပ်သော စိတ်များတည်း။ ပဌမဈာန်က သောမနဿသဟဂုတ် ဖြစ်၍
ဤ ပရိကံစသော ဇောများလည်း သောမနဿသဟဂုတ်ချည်း ဖြစ်ရလေ
သည်။ “သောမနဿသဟဂထဓဇနာ နန္တရံ အပ္ပနာပိ သောမနဿသဟ
ဂတာဝံ ပါဋိကဇီတဗ္ဗာ” ကို ထောက်ပါ။ ပုထုဇဉ်သေကွတို့ သန္တာန်၌
ကုသိုလ်ပဌမဈာန်ဖြစ်၍ ရဟန္တာသန္တာန်၌ ကြိယာပဌမဈာန် ဖြစ်သောကြောင့်
ကုသိုလ်ကြိယာအားဖြင့် ခွဲခြားသင့်ပုံကိုလည်း သတိပြု။

ကြွင်းစိတ်ခုနစ်၊ ဃ၊ ပြုဘိမြဲစွာ - ဘဝင်မှ ကြွင်းသော မနောဒွါရာ
ဝဇ္ဇန်းအစ၊ ဈာန်အဆုံးရှိသော ဝိထိစိတ်တို့သည် ဥပေက္ခာ ဗြဟ္မဝိဟာရ၏
အာရုံဖြစ်သော သတ္တပညတ်ကို ကြည့်၍ ကြွင်းသော ရူပဈာန်၏ ပညတ်
၂၅ ပါးတွင် တပါးပါးကို အာရုံပြုသည်။ ဥပေက္ခာဗြဟ္မဝိဟာရ၏ အာရုံကို
ကြည့်ရပုံနှင့်တကွ ပထဝီကသိုဏ်းစသော ပညတ် ၂၅ ပါးကို ကမ္မဋ္ဌာန်း
ပိုင်း ဘာသာဋီကာမှာ ကြည့်။

ဆိုရိုးနှင့် ဘာသာဋီကာ

၄၅

ဘုံ. ပုဂ္ဂိုလ်,ဘွင် လွတ်ကင်းခွိဟ, ရှင်းရှင်းပ လော, ကာမ သုဂတိ, ဘူမိ၌သာ၊ ဖလာ-တိဈာန်, ငါးတန် တွက်စစ်, ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်သည်, စိစစ်ဘဝင် သွင်းလေတည်း။

အထက်အာဒိကမ္မိက ထက်ဈာန်မှာလည်း, တူစွာ ဤနှင့်, ဆင့် ဝိထိများ ကာမြင့်၍, ထည့်လင့်ဘွင်ဘုံ, အာရုံမှာ လည်း, ကမ္မဋ္ဌာန-သင်္ဂဟ၌, ပြသည့်အတိုင်း, ကသိုဏ်းဆယ်ဖြာ, စသည်သာဟု, အကျဉ်းပြုသည်, သောတု မှတ်ဘွယ် အချုပ် တည်း။

ဘုံ. ပုဂ္ဂိုလ်, ဘွင်။ ။ဤအာဒိကမ္မိကဝိထိများ၌ ရှေးဝါဒနှင့် ဤ ကျမ်း၏ အယူအဆတို့ မတူကြပေ၊ လင်္ကာဖြင့် ပြထားသော ဝါဒမှာဝိထိ လက်ရိုး စသော ရှေးဆရာတို့ဝါဒတည်း၊ ဤကျမ်း၏အယူအဆကို နော်မှ ပြပေအံ့၊ ဤပဌမဈာန အာဒိကမ္မိက ဝိထိသည် ကာမသုဂတိ ၇ ဘုံ၌သာ ဖြစ်၏၊ ပုဂ္ဂိုလ်အားဖြင့် ဖလဋ္ဌပုဂ္ဂိုလ် ၄, ဈာန်ရတိဟိတ်ပုဂ္ဂိုလ် ၁, ဤ ၅ယော်၌ဖြစ်၏၊ ကာမသုဂတိဘုံ၌သာဖြစ်သော ဝိထိဖြစ်ရကား ရှေ့နောက် ဘဝင်များ၌ ကာမတိဟိတ် ဘဝင် ၄ပါးတွင် တပါးပါးကိုချရမည်။

အထက်အာဒိကမ္မိကဝိထိများ။ ။ ဒုတိယဈာန် စသော အာဒိ ကမ္မိကဝိထိများလည်း ပဌမဈာန်အတိုင်းတွင် ဘဝင်နှင့်ဘုံများကို ထပ်ဆင့် ထည့်သွင်းရမည်၊ထပ်ဆင့်ဟန်ကား-ဒုတိယဈာန အာဒိကမ္မိက ဝိထိသည် ကာမသုဂတိ ၇ ဘုံအပြင် ပဌမဈာန်ဗြဟ္မာ့ဘုံ၌လည်းဖြစ်၏၊ ဘဝင်လည်း ကာမတိဟိတ်ဘဝင် ၄တွင် ပဌမဈာန်ဝိပါက်ဘဝင်စိတ်ကို ထပ်၍ထည့်၊ တတိယဈာနဝိထိ၌ ဒုတိယဈာန်ဘုံနှင့် ဒုတိယဈာန်ဝိပါက်စိတ်ကို ထပ်၍ ထည့်၊ စတုတ္ထဈာန်ကြောင့် တတိယဈာန် ဗြဟ္မာ့ဘုံ၌သာဖြစ်ရကား စတုတ္ထ ဈာနဝိထိသည် ကာမသုဂတိဘုံနှင့် ပဌမဈာန် ဒုတိယဈာန်ဗြဟ္မာ့ဘုံ တို့၌သာ ဖြစ်ခဲ့ရမည်ဖြစ်၍ ဘုံကိုထပ်ဆင့်ဘွယ်မလို၊ ဒုတိယဈာန်ဘုံတုန်းက တတိယ ဈာန်ဝိပါက်ဖြင့် ပဋိသန္ဓေနေခဲ့သူဖြစ်လျှင် ပဉ္စမဈာန်ဝိထိ၌ တတိယဈာန်

၄၆

ဈာနဝိထိ

ဘုံနှင့် စတုတ္ထဈာန်ဝိပါက်စိတ် ဘဝင်များကို ထပ်၍ထည့်၊ အာကာသာ နန္ဒာယတနဝိထိသည် ကာမသုဂတိနှင့် အသညသတ် ကြဉ်သော ရူပ ၁၅ ဘုံ၌ဖြစ်၏။ ဝိညာဏဉ္စာယတနဝိထိ၌ ထိုဘုံများအပြင် ပဌမအရူပ ဘုံကို ထပ်၍ ထည့်၊ အာကိဉ္စညာယတနဝိထိ၌ ဒုတိယအရူပဘုံကို ထပ်၍ ထည့်၊ နေဝသညာ နာသညာယတန ဝိထိ၌ တတိယအရူပဘုံကို ထပ်၍ ထည့်၊ ဘုံတိုးသလောက် ဘဝင်များကိုလည်း တိုးဆင့်ရာ၏။ ဤကား ရှေးဆရာတို့၏ ဝါဒတည်း။

ရှေးဆရာတို့ အလိုကို ထင်ရှားစေဦးအံ့- လူဖြစ်စေ နတ်ဖြစ်စေ ကာမသုဂတိဘုံ၌တည်နေစဉ် ဈာန်ကိုအားထုတ်၍ ပဌမဈာန်ရှိအံ့၊ ထိုပဌမ ဈာနအာဒိကမ္မိက ဝိထိသည် ကာမသုဂတိဘုံ၌ဖြစ်၏။ ထိုဘုံမှစတင်၍ ပဌမဈာန် ဗြဟ္မာဘုံသို့ ရောက်သည့်အခါ ကာမသုဂတိဘုံတုန်းက ရအပ် ပြီးသော ပဌမဈာန်ကုသိုလ်သည် ထိုဗြဟ္မာသန္တာန်၌ မကွယ်ပဘဲ တည်မြဲ တည်နေရကား ထိုပဌမဈာန်ဗြဟ္မာဘုံ၌ ပဌမဈာန အာဒိကမ္မိက ဝိထိဖြစ် ဘွယ်မလို၊ ဈာန်ဝင်စားသည့်အခါ သမာပစ္စနဝိထိသာ ဖြစ်တော့သည်။ ထို့အတူ ဒုတိယဈာနအာဒိ ကမ္မိက ဝိထိလည်း ဒုတိယဈာန်ဘုံ၌ မဖြစ် ကာမသုဂတိနှင့် ပဌမဈာန်ဘုံ၌သာ ဖြစ်သည်။ ဤသို့ စသည်ဖြင့် အထက် အထက်ဘုံ၏ ဆိုင်ရာ အာဒိကမ္မိကဈာနဝိထိသည် အောက်အောက်ဘုံ၌သာ ဖြစ်ခဲ့ရမည်ဟု ယူဆကြလေသည်။

စိစစ်ချက်။ ။ထိုရှေးဆရာတို့ အယူအတိုင်း “ရအပ်ပြီးသော ဈာန်များ ဘဝကူးသော်လည်း မကွယ်ပနိုင်ဘူး” ဆိုလျှင် တော်တော်တန်တန်ဖြင့် ဗြဟ္မာပြည်မှ ကာမဘုံသို့ပြောင်းခဲ့ကြတော့မည်မဟုတ်၊ ဗြဟ္မာပြည်မှာပင် ပြောင်းရွှေ့ခံစားဘို့ရှိသည်သာမက၊ အထက်အထက်ရူပဘုံသို့ ရောက်ပြီး ပုတုဇဉ်သည်ပင် အောက်ဗြဟ္မာဘုံသို့ ပြန်လည်ဘို့ရန် အင်မတန် ခဲယဉ်း ပေမည်။ ထင်ရှားစေအံ့-ရှေးဆရာတို့ အလိုအတိုင်းဆိုလျှင် ကာမဘုံမှ ပဌမဈာန်ရပြီးသူသည် စုတေပြီးနောက် ပဌမဈာန်ဘုံသို့ရောက်သည့်အခါ ပဌမဈာန်ကို ရမြဲရနေ၏။ ရမြဲရသည့်တွက် ထပ်ကာထပ်ကာ ဝင်စားလိမ့်

ဆိုရိုးနှင့် ဘာသာဋီကာ

၄၇

မည်၊ ထိုပဌမဈာန်ဘုံမှ သက်တမ်းစေ့၍ စုတေသည့်အခါ ရပြီရ၍ ဝင်စား အပ်သော ပဌမဈာန်ကြောင့် ပဌမဈာန်ဘုံမှာပင် ထပ်၍ဖြစ်ရာ၏။ ကာမ ဘုံသို့ ပြန်လည်မည်မဟုတ်ရာ၊ အကယ်၍ ဒုတိယဈာန်ကို တိုးတက်ရလျှင် ဒုတိယဈာန်ဘုံသို့ တက်လတ်၊ ထိုဘုံ၌လည်း ဒုတိယဈာန် မကွယ်ပသဖြင့် အထက်ဈာန်မရဘဲ စုတေလျှင် ဒုတိယဈာန်ဘုံ၌ပင် ထပ်၍ ဖြစ်ရာ၏။ ကာမဘုံကို မဆိုထားဘိ၊ ပဌမဈာန်ဘုံသို့မျှ သက်ဆင်းပြောင်းရွှေ့တော့ မည် မဟုတ်ရာ၊ ဤသို့သောနည်းအားဖြင့် ရူပဈာန်ကိုရပြီးသော ပုဂ္ဂိုလ် သည် ပုထုဇဉ်ပင် ဖြစ်သော်လည်း အထက်သို့သာ တက်ခွင့်ရှိ၍ (အောက်အောက်ဘုံ-ကာမဘုံကို နှစ်သက်သော နိကန္တိကတဏှာအတွက် ကြောင့် ဈာန်မလျှောသမျှ) တော်တော်တန်တန်ဖြင့် အောက်သို့ သက်ဆင်း ခွင့် မရှိတော့ရ။

ဤကျမ်း၏အယူ။ ။ ဤကျမ်း၏ အယူကား-ကာမသုဂတိ ၇ ဘုံ ကပဌမဈာန်ဖြစ်စေ၊ ဒုတိယဈာန် စသည်ဖြစ်စေ ရပြီးနောက် စုတေလျှင် ထိုကုသိုလ်ဈာန်ကွယ်၏။ ထိုကုသိုလ်ဈာန်၏ အစွမ်းကြောင့် ရူပဘုံ၌ဆိုင်ရာ ဈာနဝိပါက်စိတ်သာ ပဋိသန္ဓေ ဘဝင်ကိစ္စတပ်လျက် ဖြစ်၏။ ဝိပါက်စိတ် များက ဘဝင်ကိစ္စတပ်၍ ဖြစ်သောကြောင့် ဗြဟ္မာတို့သည် မည်သည့် အာရုံမှ အာရုံမပြုတဲ့အခါ ထိုဈာနဝိပါက်များအတွက် ဈာန်ဝင်စားနေ သကဲ့သို့ဖြစ်၏။ သို့ဖြစ်၍ ပဌမဈာန်ဘုံ ရောက်သည့်အခါ ပဌမဈာန်ကို ထပ်မံ၍ အားထုတ်မှ ပဌမဈာန်ရမည်၊ ထပ်၍ အားမထုတ်လျှင် ပဌမ ဈာန် ဝင်စားသော သမာပတနဝိထိလည်း မဖြစ်နိုင်၊ ထပ်မံအားထုတ်၍ ရပြန်လျှင် ထိုပဌမဈာန်ဘုံ၌ ပဌမဈာနအာဒိကမ္မိကဝိထိပင် ဖြစ်၏။ ထို့ အတူ ဒုတိယဈာန်ရ၍ ဒုတိယဈာန်ဘုံ ရောက်သည့်အခါ ကုသိုလ်ဈာန် တွေ အားလုံးကွယ်ခဲ့ပြီ၊ ပဌမဈာန်ကစ၍ အားထုတ်မှ အဆင့်ဆင့် တိုးတက်၍ ရမည်၊ ထိုဘုံကျမှ ရအပ်သမျှ ဈာန်အားလုံး အာဒိကမ္မိက ချည်းတည်း၊ (ထို့ကြောင့် “ပဌမဈာန အာဒိကမ္မိကဝိထိသည် ကာမ သုဂတိ ၇ ဘုံနှင့် ရူပ ၁၅ ဘုံလုံး၌ ဖြစ်ထိုက်၏၊ အထက် ရူပဈာန အာဒိကမ္မိက ဝိထိများ၌လည်း ဤနည်းပင်” ဟု ယူလိုပေသည်။)

[ပါဠိတော်] အထခေါ အညတရော သတ္တော အာယုက္ခယာဝါ
ပုညက္ခယာဝါ အာဘဿရကာယာ စဝိတွာ သုညံ
ဗြဟ္မာဝိမာနံ ဥပပဇ္ဇတိ။

[အဋ္ဌကထာ] အထ သတ္တာနံ ပကတိယာ ဝသိတဋ္ဌာနေ နိကန္တိ
ဥပပဇ္ဇတိ၊ တေ ပဌမဈာနံ ဘာဝေတွာ တတော
ဩတရန္တိ။...

ဟူသော သီလက္ခနံပါဠိတော် အဋ္ဌကထာတို့ကား ထိုရေးဆရာတို့
ဝါဒကို ပယ်ရှား၍ဤကျမ်း၏ ဝါဒကို ထောက်ခံခြင်းအားဖြင့် တချက်
ခုတ် ၂ ချက်ပြတ်သော သာဓကတို့ပေတည်း။ ထင်ရှားစေအံ့-ထိုပါဠိအဋ္ဌ
ကထာများသည် ကမ္ဘာပျက်ပြီးနောက် ကမ္ဘာပြန်တည်စံအခါ ဗြဟ္မာမရှိ
သေးသော ပဌမဈာန်ဗြဟ္မာဘုံ၌ ဗြဟ္မာသစ်တို့ ဖြစ်ပုံကို ပြသော ပါဠိ
အဋ္ဌကထာတည်း။ ပါဠိတော်၌ “ပုညက္ခယာ” ဟူသော စကားသည်
ထိုအာဘဿရ (ဒုတိယဈာန်) ဘုံ၌ ဆက်လက်ဖြစ်ဘို့ရာ ဒုတိယဈာန်
အရှိန်ကုန်ပြီ ဟုပြ၏။ ထိုသို့ပြသဖြင့် ထိုဒုတိယဈာန်ဘုံ၌ ထိုဗြဟ္မာမှာ
ဒုတိယဈာန် လက်ရှိမဟုတ်ကြောင်း သိသာပြီ။

ထိုဒုတိယဈာန်လက်မဲ့ဖြစ်သော ဗြဟ္မာသည် ပဌမဈာန်ဘုံ၌ ဖြစ်လို၍
ပဌမဈာန်ကို ထပ်မံအားထုတ်ကြောင်းကား “ပဌမဈာနံ ဘာဝေတွာ”
ဟူသော အဋ္ဌကထာက ထင်ရှားစေ၏။ ထိုသို့ ထင်ရှားစေသဖြင့် ထို
အာဘဿရ ဘုံသား ဗြဟ္မာသန္တာန်၌ အားမထုတ်မှီက ပဌမဈာန်လည်း
လက်ရှိ မဟုတ်ကြောင်း သိသာပြန်၏။ ထိုစကားနှစ်ရပ်ကို ချုပ်လိုက်လျှင်
အာဘဿရ (ဒုတိယဈာန်) ဘုံသား ဗြဟ္မာသန္တာန်၌ တမင်အားမထုတ်
မှီက မည်သည့် ကုသိုလ်ဈာန်မျှ မရှိကြောင်း ကောင်းကောင်းကြီး
ထင်ရှားလေပြီ။

အာရုံမှာလည်း၊ ဓ၊ သောတုမှတ်ဘွယ် အချုပ်တည်း- ဤဒုတိယ
ဈာနစသော အာဒိကမ္မိကဝိထိများ၏ အာရုံမှာ ကမ္မဋ္ဌာနသင်္ကဟ၌ ပြသည့်
အတိုင်း ကသိုဏ်း ၁၀ ပါး စသည်တည်း။ ဒုတိယ တတိယ စတုတ္ထဈာန်
များ၏ အာရုံမှာ ကသိုဏ်း ၁၀ ပါးအောက် ဗြဟ္မဝိဟာရ ၃ ပါး၏အာရုံ

ဆိုရိုးနှင့် ဘာသာငိုကာ

၄၉

သမာပဇ္ဇနဝိထိ သမာပဇ္ဇန၊ ဟူသမျှလည်း၊ ရူပဘွင်ကုန်၊
ဘုံအကုန်ဟု၊ ဆိုရုံလောက်မျှ၊ အထူးပြစ်၏။
အရူပတုံ၊ အထက်ဘုံဝယ်၊ အောက်နယ်ဈာန်များ၊ မရငြား
သည်၊ မှတ်သား စစ်စစ် ဆေးဆေးတည်း။

ဖြစ်သော သတ္တပညတ် ၃ မျိုး အာနာပါန၏ အာရုံဖြစ်သော ထွက်သက်
ဝင်သက် ပညတ်၊ ပေါင်း ၁၄ တည်း။ ပဉ္စမဈာန်၏ အာရုံကိုကားကသိုဏ်း
၁၀ ပါး ဥပေက္ခာ ဗြဟ္မဝိဟာရ၏ အာရုံဖြစ်သောသတ္တပညတ်၊ထွက်သက်
ဝင်သက်ပညတ်ပေါင်း ၁၂ တည်း။ အရူပဈာန် ၄ ပါး၏ အာရုံကား
“ကောင်းကင်ခေါ်မှတ်၊ ပညတ်တဖြာ၊ ပဌမာရုပ္ပ၊ ဝိညာဏနှင့်၊ ဘာဝ
နတ္ထိ၊ တတိယာရုပ္ပ-ဝိညာဏံ၊ လေးတန်အာရုံ စဉ်တိုင်းတည်း။”

သမာပဇ္ဇနဝိထိ။ ။ရူပအရူပဈာန်အားလုံး၏ သမာပဇ္ဇနဝိထိကား
“တူစွာဤနှင့်၊ ဆင့်ကာမြင့်၍” ဟုဆိုဘဲ “ရူပဘွင်အကုန်၊ ရူပဘုံအကုန်”
ဟုဆိုရမည်။ ချဲ့ဥးအံ့-ကာမဘုံ၌ ဈာန် ၉ ပါးလုံးကို ရသ့သည် ကာမ
ဘုံ၌ပင် ထိုဈာန်များကိုဝင်စားနိုင်၏။ ပဌမဈာန်ဘုံ၌လည်းဈာန် ၉ ပါးလုံး
ရနိုင်၏။ သုဒ္ဓါဝါသ အကနိဋ္ဌဘုံ၌လည်း ဈာန် ၉ ပါးလုံးရနိုင်၏။ သုဒ္ဓါ
ဝါသ ဗြဟ္မာများလည်း အဘိညာဉ်ရဘို့ရန် အောရူပဈာန်နှင့် အရူပဈာန်
များကို ဝင်စားရသေးသည်။ ထို့ကြောင့် ရူပ အရူပဈာန် အားလုံး၏
သမာပဇ္ဇန ဝိထိများသည် ကာမသုဂဘုံ ၇ ဘုံနှင့် ရူပ ၁၅ ဘုံ၌ပင်
ဖြစ်ခွင့်ရှိသည်။ [ဤရူပသမာပဇ္ဇနဝိထိ၌လည်း ဘုံနှင့်ဘွင်များကို အာဒိကမ္ဘိက
ဝိထိကဲ့သို့ အဆင့်ဆင့် တိုးမြှင့်သောနည်း ရှိသေး၏။ ယုတ္တိမရှိချေ။]

အရူပတုံ၊ အထက်ဘုံဝယ်၊ အောက်နယ်ဈာန်များ၊ မရငြားသည်-
“ဥပရူပရိအာရုပ္ပါ၊ နအာယုဟန္တိ ဟောဋ္ဌိမံ” ဟူသည့် အတိုင်း အထက်
အထက် အရူပဘုံသို့ရောက်ပြီး ပုဂ္ဂိုလ်သည် အောက်အောဈာန်ကိုရလည်း
မရ၊ ထပ်မံ၍လည်းအားမထုတ်ကြရကား ပဌမအရူပဘုံ၌ ရူပဈာနသမာ
ပဇ္ဇနဝိထိမဖြစ်၊ အရူပဈာနသမာပဇ္ဇနဝိထိ ၄ မျိုးသာ ဖြစ်သင့်တော့၏။
ဒုတိယ အရူပဘုံ၌ ပဌမအာရုပ္ပသမာပဇ္ဇနဝိထိမဖြစ်၊ အထက် ၃ မျိုးသာ

ပစ္စဝေက္ခဏာဝိသိ၏ ပစ္စဝေက္ခဏာ၊ ချရာမနော၊ ကာဇော
စိတ်သရုပ်စသည် သောဘန၊ သတ္တရသာ၊ အာရုံမှာမူ
ဘဝင်ဟူသမျှ၊ သုံးဝအတိတ်၊ ကံနိမိတ်တည်း။ ကြွင်းစိတ်များမှာ၊
ဈာန်အင်္ဂါကို၊ ဘုံပုဂ္ဂိုလ်မူ၊ ထိုထိုဈာန်နဲ့၊ တူမကွဲသည်၊
အမြဲယုံကြည် မငြင်းတည်း။

ဖြစ်တော့၏။ တတိယအရူပဘုံ၌ အထက်အာရုံပုဒ်ပါးသာ၊ စတုတ္ထအရူပ
ဘုံ၌ စတုတ္ထာရူပဈာနသမာပစ္စနဝိသိသာ ဖြစ်တော့သည်။ ရှေ့နောက်
ဘဝင်ကိုလည်း ရသမျှဘုံကိုကြည့်၍ ထည့်နိုင်လောက်ပြီ။

ပစ္စဝေက္ခဏာ ဝိသိ၏ စိတ်သရုပ်စသည်။ ။ ပစ္စဝေက္ခဏာဝိသိ
များ၌ ချဘုံရာစိတ်ကား-မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း ၁၊ သောဘနဖြစ်သော ကာမဇော
(မဟာကုသိုလ် ကြိယာဇော) ၁၆၊ ပေါင်း ၁၇ သာတည်း။ တိဟိတ် ပုထုဇဉ်
နှင့် သေက္ခသန္တာန်၌ဖြစ်မှု မဟာကုသိုလ် ဇောကိုချ၊ ရဟန္တာ သန္တာန်၌
ဖြစ်မှု မဟာကြိယာဇောကိုချ-ဟူလို။

ကြွင်းစိတ်များမှာ၊ ဈာန်အင်္ဂါကို- ဘဝင်မှကြွင်းသော ဝိသိစိတ် များမှာ
ဈာန်အင်္ဂါကို အာရုံပြု၏။ ပဌမဈာနဝိသိနောက် ပစ္စဝေက္ခဏာ ဝိသိဖြစ်
လျှင် ပဌမဈာန်၌ ပါဝင်သော အတိတ်ဖြစ်သော ဝိတက် ဝိစာရ ပီတိ
သုခ ဧကဂ္ဂတာ ဈာန်အင်္ဂါ ၅ ပါးတွင် တပါးစီကိုသာ အာရုံပြု၏။
နေဝသညာ နာသညာယတနဈာန ဝိသိ၏ နောက်၌ အတိတ်ဖြစ်သော
ဥပေက္ခာ ဧကဂ္ဂတာကို (တပါးစီ) အာရုံပြု၍ ဖြစ်၏-ဟု သိလေ။

ဘုံပုဂ္ဂိုလ်မူ၊ ထိုထိုဈာန်နဲ့၊ တူမကွဲသည်- ဘုံပုဂ္ဂိုလ်မှာ ထိုထိုဈာန
ဝိသိအတိုင်းပင်တည်း။ ပဌမဈာနဝိသိဖြစ်ရာ ဘုံပုဂ္ဂိုလ်သည် ပဌမဈာန
ဝိသိနောက်က ပစ္စဝေက္ခဏာဝိသိ၏ ဖြစ်ရာလည်း ဟုတ်၏။ နေဝသညာ
နာသညာယတနဈာနဝိသိဖြစ်ရာ ဘုံပုဂ္ဂိုလ်သည် ထို ဝိသိနောက်က
ပစ္စဝေက္ခဏာ ဝိသိ၏ ဖြစ်ရာလည်း ဟုတ်၏-ဟူလို။

ဈာနဝိသိပြီးပြီ။

ဆိုရိုးနှင့် ဘာသာမင်္ဂကာ

၅၁

မဂ္ဂဝိထိ မဂ္ဂဝိထိသည်လည်းသောတာပတ္တိမဂ္ဂ၊ သကဒါဂါမိ
 မဂ္ဂ၊ အနာဂါမိမဂ္ဂ၊ အရဟတ္တမဂ္ဂဝိထိ အားဖြင့် လေး
 ပါး အပြားရှိ၏။ ထိုတွင် သောတာပတ္တိမဂ္ဂ ဝိထိသည်လည်း
 ပဌမဈာနဝိထိ ဒုတိယဈာန ဝိထိ တတိယဈာနဝိထိ စတုတ္ထ ဈာန
 ဝိထိ ပဉ္စမဈာနဝိထိအားဖြင့် ငါးပါးအပြားရှိ၏။ ထိုတွင် ပဌမဈာန
 သောတာပတ္တိမဂ္ဂဝိထိ ဖြစ်ဟန်ကား- တောဘူမက သင်္ခါရတို့၌ အနိစ္စ
 စသော အခြင်းအရာသည် လွန်စွာထင်လာသဖြင့် မဂ်ရခါ နီးလတ်
 သော်...ဘဝဂ်စလန, ဘဝဂ်ပစ္ဆေဒ, မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း, မန္တပညဒန္တာ
 ဘိညပုဂ္ဂိုလ်၌ “ပရိကံ ဥပစာ အနုလုံဂေါတြဘု” ဟု ဥပစာရသမာဓိ
 ဇော လေးကြိမ်, ထို့နောင် မဂ်ဇောတကြိမ် ဖိုလ်ဇောနှစ်ကြိမ်,တိက္ခ

မဂ္ဂဝိထိ။ ။သောတာပတ္တိမဂ်ကို ရသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် စိတ်ပိုင်း၌
 ပြခဲ့သည့်အတိုင်း အချို့မှာ ဝိတက် ဝိစာရ စသော ဈာန်အင်္ဂါ ငါးပါး
 နှင့်ယှဉ်သော မဂ်ကိုရ၏။ အချို့ကား လေးပါး သုံးပါး နှစ်ပါး တနည်း-
 ဥပေက္ခာ ဧကဂ္ဂတာ ဈာန်အင်္ဂါနှစ်ပါးနှင့် ယှဉ်သော မဂ်ကိုရ၏။ ထိုကဲ့သို့
 ဈာန်အင်္ဂါယှဉ်ပုံ ငါးမျိုးပြားခြင်းကြောင့် သောတာ ပတ္တိမဂ္ဂဝိထိလည်း
 ပဌမဈာနဝိထိ စသည်ဖြင့် ငါးမျိုးပြားရလေသည်။

မန္တပည၏ ပဌမဈာန သောတာပတ္တိမဂ္ဂဝိထိပုံ

ဘ “န ဒ မ ပ ဥ န ဂေါ မ ဖ ဖ” ဘ
 ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀

ဒုတိယဈာနဝိထိ တတိယ စတုတ္ထ ပဉ္စမဈာနဝိထိများနှင့် အသက်မဂ္ဂ
 ဝိထိများလည်း ဤပဌမဈာနသောတာပတ္တိမဂ္ဂဝိထိနှင့် တူ၏။ အထက်မဂ္ဂ
 ဝိထိဝယ် ဂေါတြဘုအရာ၌ “ဝေါဒါနံ”ကို ချရခြင်းသာ ယူတော့၏။

ပညာခိပ္ပါဘိညပုဂ္ဂိုလ်၌ “ဥပစာ အနုလုံ ဂေါတြဘု” ဟု ဥပစာရသမာဓိဇော သုံးကြိမ်၊ ထို့နောင် မဂ်ဇော တကြိမ် ဖိုလ်ဇော သုံးကြိမ် ဖြစ်၏။ ထို့နောက် ထိုက်သင့်သလောက် ဘဝင်ခြား၍ မဂ်၊ ဖိုလ်၊ နိဗ္ဗာန်၊ ပယ်အပ်ပြီးသော ကိလေသာ၊ ကြွင်းကျန်သော ကိလေသာတို့ကို ဆင်ခြင်သော ပစ္စဝေက္ခဏာ ဝိထိများ ဖြစ်ကြလေသည်။

မန္တပည၏ အထက်မဂ္ဂဝိထိပုံ

ဘ “န ဒ မ ပ ဥ န ဂေါ မ ဖ ဖ” ဘ
 ၀၀၀၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀

သောတာပတ္တိမဂ်၏ ရှေ့သွားဖြစ်သော ဉာဏ်သည် ပုထုဇဉ်အနွယ်ကို လွှမ်းမိုးဖြတ်တော်၍၊ အရိယအနွယ်ကို ပေါ်ပေါက်စေတတ်သောကြောင့် မူရု ‘ဂေါတြဘု’ မည်၏။ ဤအထက်မဂ်တို့၏ ရှေ့သွားဖြစ်သောဉာဏ်ကား ထိုကဲ့သို့ ပုထုဇဉ်အနွယ်ကို ဖြတ်တောက်ဘွယ် အရိယအနွယ်ကို ဖြစ်ပေါ်စေဘွယ်မရှိတော့ရကား မူရုအားဖြင့် ဂေါတြဘု အမည်မရနိုင်၊ သို့သော် မဂ်တရား၏ ရှေ့သွားချင်း တူသောကြောင့် သဒိဿပစာရ ပရိယာယ်အားဖြင့် “ဂေါတြဘု” ဆိုလိုလျှင် ဆိုဉှားတော့၊ စင်စစ်မှာမူ အချို့အချို့ ကိလေသာတို့မှ ထပ်မံစင်ကြယ်သောကြောင့်၎င်း၊ စင်စစ် စင်ကြယ်သော နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုသောကြောင့်၎င်း “ဝေါဒါန”ဟုဆိုရပေသည်။ [ဝေါဒါန သဒ္ဓါသည် စင်ကြယ်ခြင်း ဖြူစင်ခြင်းအနက်ကို ဟော၏။]

[မဟာဋီကာ] ပဌမမဂ္ဂ ပုရေစာရိကဉာဏံ ဟိ ပုထုဇ္ဇနဂေါတ္တာဘိဘဝနတော အရိယဂေါတ္တာဘာဝနတောစ နိပ္ပရိယာယတော ဂေါတြဘူတိ ဝုစ္စတိ၊ ဣဒံ (ဒုတိယမဂ္ဂပုရေစာရိကဉာဏံ) ပန တံသဒိသတာယ ပရိယာယတော ဂေါတြဘု၊ ဧကစ္စ သံကိုလေသဝိသုဒ္ဓိယာ ပန အစ္စန္တဝိသုဒ္ဓိယာ (နိဗ္ဗာနဿ) အာရမဏကရဏတောစ ဝေါဒါနန္တံ ဝုစ္စတိ။

ဆိုရိုးနှင့် ဘာသာဋီကာ

၅၃

မဂ္ဂဝိထိနှင့် မဂ်လေးတန်ကို၊ ဈာန်-တိတ် မနွ၊
ပစ္စဝေက္ခဏာ ဝိထိအပြား ပါဒကနှင့်၊ သမ္ပ ပုဂ္ဂလဇ်၊တွက်စစ်
မြောက်က၊ တရုနစ်ဆယ်၊ များကျယ် သောင်းသောင်း၊
ပစ္စဝေက်ပေါင်းမှာ-ရသချာသည်၊ ငါးရာခုနစ်ဆယ် နှင်နှင်
တည်း။

မဂ္ဂဝိထိအပြား။ ။ မဂ်လေးပါးကို ဈာန် ၅ ပါးဖြင့် မြောက်၂၀၊
ဤ ၂၀ကို တိက္ခပညခိပ္ပါဘိည မနွပညဒန္တာဘိည ပုဂ္ဂိုလ် ၂ မျိုးဖြင့်မြော်
၄၀ ဖြစ်၏။ ထို ၄၀ ကိုပါဒကဈာန် သမ္ပသိတဈာန် ပုဂ္ဂလဇ္ဈာသယ ၃မျိုး
ဖြင့်မြော် မဂ္ဂဝိထိပေါင်း ၁၂၀ ဖြစ်၏။ [ဤ ပါဒက သမ္ပသိတ ပုဂ္ဂလဇ္ဈာ
သယ ဈာန်တို့ဖြင့် မြော်ပွားမှုသည် မဂ္ဂဝိထိကို ထူးခြားစေနိုင်တော့သည်
မဟုတ်။ ပါဒကဈာန် ဟူသည်လည်းမြောက်ပြီး ၄၀ ခွဲပါဝင်ပြီး သမ္ပသိတ
ပုဂ္ဂလဇ္ဈာသယဈာန်တို့ဟူသည်လည်း မြောက်ပြီး ၄၀ ခွဲပါဝင်ပြီး မြောက်
ပွားရာ၌ သဘောသတ္တိ တမျိုးမျိုးထူးလာမှ မြောက်ပွားသင့်သည်။
ထို့ကြောင့် ဤပါဒကဈာန် စသည်ဖြင့် မြောက်ပွားနည်းသည် သင့်မည်
မထင်၊ ရှေးကမြောက်ပွားရိုးလည်းဖြစ် များစွာလည်း အရေးမကြီး
သောကြောင့် ထည့်သွင်းလိုက်ရပေသည်။]

ပစ္စဝေက္ခဏာဝိထိအပြား ။ ။ ပစ္စဝေက္ခဏာဝိထိ ပေါင်းကား
သောတာပတ္တိမဂ္ဂဝိထိနော်၌ မဂ်ကိုဆင်ခြင်သောတဝိထိ၊ ဖိုလ်ကို ဆင်ခြင်
သော တဝိထိ နိဗ္ဗာန်ကို ဆင်ခြင်သောတဝိထိ၊ ပယ်အပ်ပြီးသော ကိလေသာ
ကို ဆင်ခြင်သော တဝိထိ၊ ကျန်ကိလေသာကို ဆင်ခြင်သော တဝိထိအားဖြင့်
၅ ဝိထိ၊ သကဒါ ဂါမိမဂ္ဂဝိထိ၊ အနာဂါမိမဂ္ဂဝိထိတို့နော်၌လည်း ၅ ဝိထိစီ၊
အရဟတ္တမဂ္ဂဝိထိ၌ကား (ကျန်ကိလေသာ မရှိ၍) ၄ ဝိထိသာ၊ ပေါင်း
အကျဉ်း ၁၉ ဝိထိဖြစ်၏။

အကျယ်အားဖြင့်ကား-ယခင်မြောက်ပွားပြီးသော မဂ္ဂဝိထိ ၁၂၀ တွင်
သောတာပတ္တိမဂ္ဂဝိထိမျိုး ၃၀ ရှိသောကြောင့် တဝိထိတဝိထိနောင်
ပစ္စဝေက္ခဏာဝိထိ ၅ မျိုးစီရှိရကား၊ ၃၀ကို ၅ ဖြင့်မြောက် ၁၅၀ဖြစ်၏။

ပဌမဈာနသောတာပတ္တိ သောတာမဂ္ဂ၊ ပဌမဈာန်၊ ချရန်
မဂ္ဂဝိထိ၌ စိတ်သရုပ်စသည် မနော၊ တိစောကာမ၊ သောဘန
ကုသိုလ်၊ မိမိဖိုလ်မဂ်၊ ဤငါးချက်သာ၊ အာရုံမှာမူ၊ ဘဝင်
ဟူသမျှ၊ သုံးဝအတိတ်၊ ကံနိမိတ်တည်း။ ကြွင်းစိတ်နုတိုင်၊
သုံးဆိုင်ဘူမ၊ သင်္ခါရတည်း။ ကြွင်းထ နိဗ္ဗာန်၊ မှီရန် မှတ်ရှု၊
ရှေးရှေးဥသည့်၊ ဝတ္ထုဟဒယ၊ စွဲမှီကြသည်၊ ဒွိဟလွတ်ကင်း
ရှင်းလေတည်း။

ဘုံနှင့် ပုဂ္ဂိုလ် လွတ်ကင်းဒွိဟ၊ ရှင်းရှင်းပလော၊ ကာမသုဂတိ-
ဘူမိရူပေ၊ ကြည်သုဒ္ဓေတည်း။ တိဟေသက
မဂ္ဂဖလဌ်၊ သုံးတန်တွက်စစ်၊ ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်သည်၊ စိစစ်ဘဝင်
သွင်းလေတည်း။

ထို့အတူသကဒါဂါမိမဂ္ဂဝိထိနောင် ပစ္စဝေက္ခဏာဝိထိ ၁၅၀ အနာဂါမိ
မဂ္ဂဝိထိနောင်ပစ္စဝေက္ခဏာဝိထိ ၁၅၀၊ အရဟတ္တမဂ္ဂဝိထိ ၃၀ ကို ပစ္စဝေက္ခ
ဏာဝိထိ ၄ မျိုးဖြင့်မြောက် ၁၂၀ ဖြစ်၏။ အားလုံးပေါင်းလျှင် ပစ္စဝေက္ခ
ဏာဝိထိပေါင်း- ၅၇၀ ဖြစ်သည်။ [ပါဒကဈာန်စသည်ဖြင့် မမြောက်ဘဲ
မဂ္ဂဝိထိ ၄၀ကိုသာ ယခုအစဉ်အတိုင်းမြှော့ပါလျှင် ၁၉၀ သာဖြစ်သင့်၏။]

ပဌမဈာနသောတာပတ္တိမဂ္ဂဝိထိ၏ စိတ်သရုပ်စသည်။ ။

ပဌမဈာနသောတာ ပတ္တိမဂ္ဂဝိထိ၌ ချရန်စိတ်များကား မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း
၁၊ မဟာကုသိုလ် သောမနဿ ဉာဏသမ္ပယုတ်စော ၂၊ မိမိဥစ္စာဖြစ်သော
သောတာပတ္တိမဂ် ၁၊ သောတာပတ္တိဖိုလ် ၁၊ ပေါင်း ၅ ပါးတည်း။ ဘဝင်မှ
ကြွင်းသော စိတ်တို့တွင် မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း ပရိကမ် ၂ပစာ အနုလုံ တိုင်
အောင်သော စိတ်တို့သည် တေဘူမကသင်္ခါရကို အာရုံပြု၏။ “ကာမ ရူပ
အရူပဘုံဖြစ်သော ရုပ်နာမ် သင်္ခါရတရားများကို အာရုံပြုသည်” ဟူလို၊
ကြွင်းသော ဂေါတြဘု မဂ်ဖိုလ်စိတ်တို့ကား နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုကုန်၏။

ဆိုရိုးနှင့် ဘာသာသိကာ

၅၅

အထက်ဈာနမဂ္ဂဝိထိနှင့် အထက်ထက်ဈာန်၊ နည်းတူကြလော၊
ပစ္စုဆက္ခဏာ ဝိထိ ထက်ယာမ်မဂ်မူ၊ အရူ သုဒ္ဓတ်-သင့်
အောင်ထပ်လျက်၊ ပစ္စုဝေက်ကို၊ မဂ် ဖိုလ် နိဗ္ဗာန်၊ ဆင်ခြင်

ဘုံနှင့် ပုဂ္ဂိုလ်။ ။ ဤပဌမဈာနသောတာပတ္တိမဂ္ဂဝိထိသည် ကာမ
သုဂတိ ၇ ဘုံ၊ သုဒ္ဓါဝါသကြဉ်သော ရူပ ၁၀ဘုံ၌ဖြစ်၏။ [သုဒ္ဓါ ဝါသ
အရူပဘုံတို့၌ သောတာပတ္တိမဂ္ဂဝိထိ မရှိ၊ [တိဟေ=တိဟိတ်ပုထုဇဉ်၊
သကမဂ္ဂဖလ= မိမိမဂ်ဖိုလ်၌တည်သော] တိဟိတ်ပုဂ္ဂိုလ် ၁၊ သောတာ
ပတ္တိ မဂ္ဂဋ္ဌ ဖလဋ္ဌပုဂ္ဂိုလ် ၂၊ ဤ ၃ ယောက်၌ဖြစ်၏။ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း
ပရိကံ ဥပစာ အနလုံ ဂေါတြဘု အနိကံမှာ တိဟိတ်ပုထုဇဉ် ပုဂ္ဂိုလ်
သန္တာန်၌ဖြစ်၍၊ သောတာပတ္တိမဂ် အနိကံမှာ မဂ္ဂဋ္ဌပုဂ္ဂိုလ်သန္တာန်ဖြစ်၏။
ဖိုလ်စော အနိကံမှာ သောတာပတ္တိဖလဋ္ဌပုဂ္ဂိုလ်သန္တာန်၌ဖြစ်သည် ဟူလို၊
ကာမသုဂတိနှင့် ရူပဘုံ၌ ဖြစ်ရကား ရှေ့နောက်ဘဝကို ကာမတိဟိတ်
ဝိပါက် ၄၊ ရူပဝိပါက် ၅ ကိုချ၊ ဤကား ပဌမဈာန သောတာပတ္တိ
မဂ္ဂဝိထိအတွက် မှတ်ဘွယ်တည်း။

အထက်ဈာနမဂ္ဂဝိထိများ။ ။ သောတာပတ္တိမဂ်၏ အထက်ထက်
ဈာန်များ၌လည်း စိတ်သရုပ် အာရုံဘုံဘဝကို ပဌမဈာနဝိထိနည်းတူ
ကြပါလေ၊ ပစ္စုဆက္ခဏာမဂ္ဂဝိထိ၌ မဂ်၏ ရှေ့ကပရိကံစသည်၌ မဟာကုသိုလ်
ဥပေက္ခာသမ္ပယုတ် ၂ ပါးကို ချရုံသာထူးသည်။ အထက်မဂ်များ၏ ဈာန
ဝိထိ၌ စိတ်သရုပ်အာရုံတို့မှာ သောတာပတ္တိမဂ္ဂဝိထိအတိုင်းပင်တည်း။ မိမိ
ဆိုင်ရာ မဂ်ဖိုလ်ကို ပြောင်းလွဲ၍ ထည့်ရုံသာထူးသည်။ ဘုံအားဖြင့်ကား-
သကဒါဂါမိမဂ္ဂဝိထိ အနာဂါမိမဂ္ဂဝိထိတို့၌ကာမသုဂတိ ၇ ဘုံ ရူပ ၁၀ဘုံ
တွင် အရူပ ၄ ဘုံကို ထပ်၍ထည့်၊ အရဟတ္တမဂ္ဂဝိထိ၌ကား- ထို ၂၁ ဘုံ
တွင် သုဒ္ဓါ ဝါသ ၅ ဘုံတို့ကို ထပ်၍ထည့်၊ ဘုံတိုးသလောက် ဘဝင်လည်း
တိုးရကား ကာမတိဟိတ်ဘဝင် ၄ ရူပါရူပဘဝင် ၉ ကိုချည်း ချလေ၊
ပုဂ္ဂိုလ်မှာ “တိဟေသက- မဂ္ဂဖလဋ္ဌ အရဉ္စိ ထိုက်သည်အားလျော်စွာ

၅၆

မဂ္ဂဝိထိ

ဟန်၌၊ သမ္ပယုတ္တ၊ စောကာမတည်း။ ဟီန- သေသေ၊ ကိလေ
တို့မှာ၊ ဝိယုတ္တာလည်း၊ ရှိသတည်းဟု၊ ကျမ်းကြီး ကျမ်းငယ်၊
ခွန်းတုံ့ လှယ်သည်၊ မကျယ်မကျဉ်းမှာတမ်းတည်း။

အဓိပ္ပါယ်သွင်း၍ယူရာ၏။ တိဟိတ်ပုထုဇဉ်က သောတာပတ္တိမဂ်ကို တက်ရ
သကဲ့သို့ သောတာပတ္တိဖလဋ္ဌပုဂ္ဂိုလ်က သကဒါဂါမိမဂ်ကို တက်ရကား
သကဒါဂါမိမဂ္ဂဝိထိသည် သောတာပတ္တိဖလဋ္ဌပုဂ္ဂိုလ် ၁၊ သကဒါဂါမိ
မဂ္ဂဋ္ဌပုဂ္ဂိုလ် ၁၊ သကဒါဂါမိဖလဋ္ဌပုဂ္ဂိုလ် ၁၊ ဤသုံးယောက်၌ ဖြစ်၏
စသည်ဖြင့် သိလေ။

ပစ္စဝေကံကို၊ ဟေ၊ စောကာမတည်း- ပစ္စဝေက္ခဏာဝိထိတွင်
မဂ်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန်ကို ဆင်ခြင်သော ဝိထိများ၌ ဉာဏသမ္ပယုတ် ကာမကုသိုလ်
ကြိယာ စော ၈ ပါးကိုချ၊ [ဝိပဿနာ မဂ်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံ မပြုနိုင်
ကြောင်းကို အာရမဏ သင်္ဂဟမှာရှု၊] ပဟိနကိလေသာ၊ သေသကိလေသာ
ကိုဆင်ခြင်ရာ၌ကား ဝိပဿနာလည်း ရသင့်သောကြောင့် ကာမကုသိုလ်
ကြိယာစော ၁၆ ကိုချ၊ ဤ ပစ္စဝေက္ခဏာစောများကား အဆောတ
လျင်စောတွယ်မလိုသောကြောင့် ၇ ကြိမ်သာ စောကြသည်၊ [ရဟန္တာ
သန္တာန်၌ ကြိယာစော၊ သေက္ခသန္တာန်၌ ကုသိုလ်စောဟု ခွဲလေ၊ ကြွင်း
သော မှတ်တွယ်ကို ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း။ “မဂ္ဂ-ဖလဋ္ဌနိဗ္ဗာန်” စသော ဂါထာ
အဖွင့် ဘာသာဋီကာမှာရှု၊] အာရုံမှာ မဂ်ကိုဆင်ခြင်သော ဝိထိ၌ မဂ်ကို
အာရုံပြု၏စသည်ဖြင့် ကျန်ကိလေသာကို ဆင်ခြင်သောဝိထိ၌ ကျန်ကိလေ
သာကို အာရုံပြု၏ဟု သိလေ၊ ပုဂ္ဂိုလ်မှာ ဖိုလ်စောကျပြီး၍ ဖလဋ္ဌပြီးမှ
ဆင်ခြင်သောကြောင့် ဖလဋ္ဌပုဂ္ဂိုလ် ၄ ယောက်၌ ဆိုင်ရာဆိုင်ရာ ပစ္စဝေက္ခ
ဏာဝိထိများ ဖြစ်၏၊ ဘုံအားဖြင့် ထိုထိုမဂ္ဂဝိထိဖြစ်ရာဘုံ၌ ဖြစ်၏။

မဂ္ဂဝိထိပြီးပြီ။

ဆိုရိုးနှင့် ဘာသာဋီကာ

၅၇

ဖလသမာပတ္တိ ဖလသမာပတ္တိဝိထိသည်လည်း မဂ္ဂဝိထိကဲ့သို့
 ဝိထိ သောတာပတ္တိဖလဝိထိစသောအားဖြင့်ပြား၏။
 ထိုတွင် ပဌမဈာန သောတာပတ္တိဖလ ဝိထိ ဖြစ်ဟန်ကား-
 သောတာပတ္တိဖိုလ်ကို ရပြီးသော သောတာပန် ပုဂ္ဂိုလ်သည်
 နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြု၍ ယခုဘဝ၌ပင် ဖလသမာပတ်ချမ်းသာကို
 စံစားနေထိုင်လိုသည်ရှိသော်၊ တေဘူမက သင်္ခါရတို့၏ အနိစ္စ
 စသော အခြင်းအရာ လွန်စွာ ထင်လာသဖြင့် ဘဝဂံစလန
 ဘဝဂုံပစ္ဆေဒ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း မန္တပည ဒန္တဘိညပုဂ္ဂိုလ်၌
 အနုလုံလေးကြိမ်၊ တိက္ခပည ခိပ္ပါဘိညပုဂ္ဂိုလ်၌ အနုလုံ သုံးကြိမ်၊
 ထို့နောင် အလိုရှိတိုင်း ဖိုလ်အကြိမ်များစွာ ဖြစ်၏။ ဖလသမာပတ်မှ
 ထသောအခါ ဘဝင်ဖြစ်ထိုက်သမျှ ဖြစ်၏။

ဖလသမာပတ္တိဝိထိ ။ ။ စည်းစိမ်ရှင် ဖြစ်ကြသော လူမင်းနတ်မင်း
 ဗြဟ္မာမင်းတို့သည် မိမိတို့ စည်းစိမ်ချမ်းသာကို ခံစားသကဲ့သို့၊ နိဗ္ဗာန်တည်း
 ဟူသော စည်းစိမ်ချမ်းသာရှင် အရိယာ သူတော်စင်တို့လည်း မိမိတို့နိဗ္ဗာန်
 ချမ်းသာကို မျက်မှောက်ပစ္စုပ္ပန်ပင် ခံစားစံစားလျက် ချမ်းချမ်းသာသာ
 နေထိုင်ကြလေသည်။ ထိုသို့ နေထိုင်ရာ၌ နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုနိုင်သော
 ဖိုလ်ဇောပေါင်း အကြိမ်များစွာ ဖြစ်စေခြင်းကို ဖလသမာပတ် ဝင်စား
 သည်ဟု ခေါ်၏။

မန္တပည၏ ဖလသမာပတ္တိဝိထိ

ဘ “န ဒ မ န န န န န ဖ များစွာ ဘ
 ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀

[အနုလုံ ၃ ကြိမ်ချ၍ တိက္ခပည၏ ဝိထိပုံကိုလည်း သိလေ။]

ဖလသမာပတ္တိဝိထိ

ဖလသမာပတ်အပြား။ ။ အစွန်းတရာ၊ နှစ်ဆယ်သာ၊ ဖလာဝိထိ
ပေါင်း နှင့်အညီ ဖလသမာပတ္တိဝိထိလည်း မဂ္ဂဝိထိကဲ့သို့ ၁၂၀ ရှိသော
ဟူ၏။ ဤကျမ်းအလိုမှာ ၄၀ သာတည်း။ ဤဝိထိ အားလုံး ကာမသုဂတိနှင့်
ရူပ အရူပဘုံတို့၌ ရ၏။ သို့သော် သုဒ္ဓါဝါသဘုံ၌ သောတာပတ္တိဖလ
သကဒါဂါမိဖလ ဝိထိများ မရနိုင်သည်ကို သတိပြု၊ ရှေ့နောက် ဘဝင်
ဟူသမျှလည်း တိဟိတ်ဘဝင် ၁၃ တွင်တပါးပါးကိုချ၊ အောက်ဖိုလ် ၃
ဝိထိ၌ အနုလုံစောတို့ကို မဟာကုသိုလ် ဉာဏသမ္ပယုတ်ချ။

ထိုတွင် ပဉ္စမဈာန်ဖြစ်လျှင် ဥပေက္ခာသမ္ပယုတ်ကို၊ အောက်ဈာန်များ
ဖြစ်လျှင် သောမနဿသမ္ပယုတ်ကိုချ၊ အရဟတ္တဖလသမာပတ္တိ၌ မဟာ
ကြိယာ ဉာဏသမ္ပယုတ်ကို ဈာန်အလိုက် သောမနဿ ဥပေက္ခာ ခွဲ၍
ချ၊ “သောမနဿသဟဂတဇဝနာနန္တရံ” စသော အပ္ပနာစောဝါရစကားကို
အပ္ပနာဝိထိတိုင်းမှာ သတိထားလေ၊ မိမိဖိုလ်ကိုသာ မိမိ ဝင်စားသော
ကြောင့် သောတာပတ္တိဖလသမာပတ္တိ၌ သောတာပတ္တိဖိုလ်၊ အရဟတ္တ
ဖလသမာပတ္တိ၌ အရဟတ္တဖိုလ်ကိုချ။

အနုလုံနာမည်။ ။ ဖိုလ်စော၏ရှေ့ ဥပစာရသမာဓိစောတို့ကို
အနုလုံ” ဟုချည်း နာမည်တပ်ရသည်မှာ...

“အရဟတော အနုလောမံ ဖလသမာပတ္တိယာ အနန္တရပစ္စယေန
ပစ္စယော၊ သေက္ခာနံ အနုလောမံ ဖလသမာပတ္တိယာ အနန္တရ
ပစ္စယေန ပစ္စယော” ဟု ပဌာန်းပါဠိတော်မှာပင် အနုလုံဟု
နာမည်ရှိသောကြောင့်တည်း။ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်အဋ္ဌကထာ၌ “ဂေါတြဘု”ဟု
လည်း နာမည်တပ်သေး၏။

ဤအနုလုံတို့ နိဗ္ဗာန်ကိုအာရုံမပြု။ ။ ဖိုလ်စော ရှေ့က အနုလုံသည်
မဂ်ရှေ့က ဂေါတြဘုများကဲ့သို့ နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံမပြု၊ သင်္ခါရကိုသာ အာရုံ
ပြု၏။ ချဲ့ဥးအံ့-မဂ်တရားတို့သည် မိမိ ကိန်းရာသတ္တကကို ဝဋ်ဒုက္ခ
သင်္ခါရနယ်ပယ်မှ ကယ်ဆယ်ထုတ်ဆောင်ခြင်း ကိစ္စရှိရကား ထိုမဂ်တို့၏

ဆိုရိုးနှင့် ဘာသာဋီကာ

၅၉

ရှေ့သွားဂေါတြဘု တရားသည်လည်း ဝဋ္ဋ ဒုက္ခ သင်္ခါရကို အာရုံမပြုဘဲ နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုမှသာ မဂ်၏ ကိစ္စနှင့် သင့်တင့်ချေမည်။ ဖိုလ်တရားတို့ ကား ဝဋ္ဋဒုက္ခသင်္ခါရနယ်ပယ်မှ ကယ်ဆယ်ထုတ်ဆောင်သော တရားများ မဟုတ်ကြ။ ဒိဋ္ဌဓမ္မသုခဝိဟာရ အကျိုးမျှသာ ရှိသဖြင့် ထိုဖိုလ်၏ ရှေ့သွား အနုလုံ တရားသည် သင်္ခါရစွန့်လွှတ်ဘွယ် မလိုတော့ပြီ။ ထို့ကြောင့် ဖလသမာ ပတ္တိဝိထိ၌ ဖိုလ်၏ရှေ့သွား အနုလုံတရားသည် မဂ်၏ရှေ့သွား ဂေါတြဘု ဝေါဒါန်များကဲ့သို့ နိဗ္ဗာန်ကိုအာရုံမပြုဘဲ သင်္ခါရကိုသာ အာရုံ ပြုရလေသည်။ ...ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ဋီကာ။

မဂ္ဂဝိထိ၌ ဖိုလ်စောများကို ဖလသမာပတ်ဟု မဆိုရ။ ။ မဂ္ဂ ဝိထိတွင်း၌ပါသော ဖိုလ်စော ၂ ကြိမ် ၃ ကြိမ်မှာ သူတို့အတွက် ပရိကမ် သီးခြား မပြုရ၊ မဂ်၏ အရှိန်ဖြင့် အဆင်သင့်ဖြစ်ရသော အကျိုးမျှသာ ဖြစ်၍ “ဖလသမာပတ်” ဟု မခေါ်နိုင်။ မဂ်နှင့် မဆက်ဘဲ သီးခြားဖိုလ်စော ဖြစ်ဘို့ရန်ကား သင်္ခါရတရားတို့ကို အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တဟု ရှုဆင်ခြင်သော အားဖြင့် ပရိကမ် အသီးအခြားပြုရသည်။ ထို့ကြောင့် မဂ်နှင့်မရောဘဲ သီးခြားစောသော ဖိုလ်စောတို့ကိုသာ “ဖလသမာပတ်” ဟု ခေါ်ဆိုရလေ သည်။

သမာပတ်မှ ထဝံ။ ။ ဖလသမာပတ် မဝင်စားမီက ဤ၍ ဤမျှ ကြာအောင် ဝင်စားမည်ဟု ပိုင်းခြားကန့်သတ်ပြီးမှ ဝင်စားရသည်။ ထို့ကြောင့် ရည်ရွယ်ချက် အချိန်စေ့သည်အခါ ဖိုလ်စောအစဉ် ရပ်တန့်၍ ဘဝင်စိတ် ဖြစ်ပေါ်လာသည်။ ထိုသို့ ဘဝင်စိတ် ဖြစ်ပေါ်လာသည်ကို ဖလသမာပတ် မှ ထသည်ဟု ဆိုရလေသည်။

ဖလသမာပတ္တိဝိထိ အဖွင့် ပြီး၏။

အဘိညာဓိထိ အဘိညာ ဝိထိသည်လည်း ဣဒ္ဓိဝိဓအဘိညာ ဝိထိ၊ ဒိဗ္ဗသောတ၊ ပရစိတ္တဝိဇာနန၊ ပုဗ္ဗေနိဝါ သာနဿတိ၊ ဒိဗ္ဗစက္ခု၊ ယထာကမ္မူပဂ၊ အနာဂတံသအဘိ ညာဓိထိဟု ခုနစ်ပါး အပြားရှိ၏။ ထိုတွင် ဣဒ္ဓိဝိဓ အဘိညာ သည်လည်း အဓိဋ္ဌာနိဒ္ဓိ၊ ဝိကုဗ္ဗနိဒ္ဓိ၊ မနောမယိဒ္ဓိ အားဖြင့် သုံးပါးအပြားရှိ၏။ ထိုတွင် အဓိဋ္ဌာနိဒ္ဓိ အဘိညာဓိထိ ဖြစ်ဟန် ကား- ယေဘုယျအားဖြင့် သမာပတ် ရှစ်ပါးနှင့် ပြည့်စုံသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် တန်ခိုးအမျိုးမျိုးကို ဘန်ဆင်း လိုသည် ရှိသော် ကသိုဏ်း တပါးပါးကို အာရုံပြု၍ ရူပ ပဉ္စမဈာန်ကို ဝင်စား သော သမာပဇ္ဇနဝိထိ ဖြစ်၏။ ဤကား အဘိညာ၏ အခြေခံ ဖြစ်သော ပါဒကဈာနဝိထိတည်း။

အဘိညာဓိထိ။ ။ အဘိညာဟူသည် “အဘိဝိသေသဘော ဇာနာ တိတိ” အရူပကုသိုလ်ကြိယာ ပဉ္စမဈာန်၌ယှဉ်သော အလွန်အကြူး အထူး သိတတ်သော ဉာဏ်တည်း။ ထိုဉာဏ်နှင့် ယှဉ်သောကြောင့် ပဉ္စမဈာန် တစုလုံးကိုလည်း အဘိညာ ဟု ခေါ်နိုင်သည်။

ယေဘုယျအားဖြင့်၊ ဓေး ပုဂ္ဂိုလ်သည်-[စတုတ္ထနည်းအားဖြင့် ရူပ ဈာန် ၄ ပါး၊ အရူပဈာန် ၄ပါးကို သမာပတ် ၈ ပါး ဟုခေါ်၏] ဤ အဘိညာဉ်တို့ကို ရလိုသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် များသောအားဖြင့် သမာပတ် ရှစ်ပါးကိုရပြီး ဖြစ်စေ၍ ယင်းသမာမတ်များကို ကသိုဏ်းရှစ်ပါးဝယ် ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌လာသော နည်းအတိုင်း အမျိုးမျိုး အဖုံဖုံ အစုံအဆန် ပြန်လှန် ခုန်ကျော်လျက် သွက်သွက်ကြီး လေ့လာပြီးနောက် ဝသီဘောမြောက်ပြီးမှ ပြအပ်လတ်သော အစီအစဉ်ဖြင့် အဘိညာဉ်ကို ပြည့်စုံစေနိုင်သည်။ အချို့ ထူးခြားသော ပုဂ္ဂိုလ်မြတ်တို့ကား ရူပပဉ္စမဈာန်ကို ရရုံဖြင့်၎င်း၊ မဂ်ကို ရသည်နှင့်တပြိုင်နက်၎င်း အဘိညာဉ်ကိုလည်း ရနိုင်ကြပေသည်။ ထိုအဘိ ညာဉ်ကို ရပြီးသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် အဘိညာဉ်ကို ဖြစ်စေလိုသည်ရှိသော်

ဆိုရိုးနှင့် ဘာသာသိကာ

၆၁

ထို့နောက် မိမိကိုယ်ကို အများဖြစ်အောင် ဖန်ဆင်းလိုလျှင် ထိုအများကို အမှန်းအတားအားဖြင့် အာရုံပြု၍ “သတံ ဟောမိ၊ သဟဿံ ဟောမိ” စသည်ဖြင့် ပရိကမ်ပြုသော “ပါဒကဈာန်၊ ပရိကမ်နှင့် တဘန်ပါဒက၊ ဖြစ်ပြီးမှ၊ ကျတုံအဘိညာ” ဟူသည်နှင့်အညီ၊ များသောအားဖြင့် ဤအစဉ်အတိုင်း လေးဝိထိမြောက် မှ အဘိညာဝိထိကျ၏။

ပါဒကဈာနဝိထိပုံ

ဘ “န ဒ မ ပ ဥ န ဂါ ဈ ဈ ဈ” ဘ
၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀

ဤပါဒကဈာနဝိထိ၌ ဈာန်ပေါင်းမည်မျှ ဈာနမည်ဟုမလော့၊ သမာပတ္တိ ဝိထိမျိုးဖြစ်သောကြောင့် အကြိမ်လိုသလောက် ကျနိုင်ရာ၏။ အရေးကြီး သည့်အခါ၌ကား ဈာန်များစွာကျမည်မဟုတ်။ ထို့နောက်ဈာန်အင်္ဂါကို ဆင်ခြင်သော ပစ္စဝေက္ခဏာဝိထိများ ထုတ်အတိုင်း ဖြစ်ရဉှင်းမည်။

ပါဒကဈာန်၏ အကျိုး။ ။ ဤပါဒကဈာန်ကို ဝင်စားခြင်းသည် ဘာအကျိုးရှိသနည်းဟု မေး၊ အဖြေကား-ဤပါဒကဈာန်ကို ဝင်စား၍ သမာဓိကောင်းစွာရသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် နောက်၌ “သတံ ဟောမိ သဟဿံ ဟောမိ” စသည်ဖြင့် ပရိကမ်ပြုသည့်အခါ ဆိုင်ရာအာရုံ၌ ပရိကမ်စိတ်ကို ကောင်းစွာ ထားနိုင်၏။ ထို့ကြောင့် ပါဒကဈာန် ဝင်စားခြင်းသည် သမာဓိရသဖြင့် ပရိကမ်စိတ်ကို ကောင်းစွာ ထားနိုင်ခြင်း အကျိုးရှိ၏။ ထို့ကြောင့် ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌-“ပုဗ္ဗေ အဘိညာပါဒက ဈာန သမာပစ္စနံ ပရိကမ္မစိတ္တဿ သမာဓာနတ္ထံ” ဟု မိန့်ပြီ။

ပရိကမ္မဝိထိပုံ

ဘ “န ဒ မ ဇ ဇ ဇ ဇ ဇ ဇ ဇ” ဘ
၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀

ကာမစော မနောဒွါရဝိထိတို့ ဖြစ်ကုန်၏။ ဤကား တန်ခိုး ပေါ်ပေါက်ရန် ပြုစီမံသော ပရိကမ္မဝိထိတည်း။

ထို့နောက် ကသိုဏ်းတပါးပါးကို အာရုံပြု၍ ရူပပဉ္စမဈာန် ကို ဝင်စားသော သမာပဇ္ဇနဝိထိဖြစ်ပြန်၏။ ဤကား အဘိညာ ၏ အခြေခံပင်ဖြစ်သော တဘန်ပါဒက ဈာနဝိထိတည်း။

ထို့နောက် ပရိကမ်ပြုအပ်ပြီးသော သတ သဟဿ နိမ္မိတ ရုပ်တွေကို အာရုံပြု၍ ပရိကမ် ပြုခဲ့တိုင်း ဖြစ်စေနိုင်သော

ဤပရိကမ်ပြုရာ၌ “သတံ ဟောမိ သဟဿံ ဟောမိ” ဟု မန္တာန်စုတ် သလို မန်းမှုတ်နေရမည် ဟု မဆိုလို၊ “တရာဖြစ်စေသတည်း၊ တထောင် ဖြစ်စေသတည်း၊ မည်သို့ မည်ပုံ ဖြစ်စေသတည်း” ဟု ဖြစ်စေလိုရာကို စိတ်ဖြင့် အာရုံပြု၍ ဆောက်တည် ခိဋ္ဌာန်နေခြင်းတည်း၊ ထို့ကြောင့် ဤ ဝိထိကို အခိဋ္ဌာနဝိထိ ဟုလည်းဆိုကြ၏။ ကာမစောမနောဒွါရဝိထိ ပင်တည်း၊ တဝိထိသာမက၊ စိတ်ထည်း၌ စွဲလောက်အောင် အတော်များများ ဖြစ်ဘွယ် ရှိသည်။ ထို့နောက် အဘိညာဉ်၏ အခြေခံအဖြစ်ဖြင့် ပဉ္စမဈာန်ကို ထပ်မံ ဝင်စားရပြန်၏။

နောက်ထပ်ပါဒကဈာနဝိထိအကျိုး။ ။ ဤပါဒကဈာန်ကို တဘန် ဝင်စားခြင်းသည် ဘာအကျိုးရှိသနည်း-ဟုမေး၊ အဖြေကား-တဘန်ထပ် ၍ ဝင်စားခြင်းသည် အဘိညာဉ်ကို အားပေးခြင်း အကျိုးရှိ၏။ “အဘိ ညာဉ်အားရှိအောင် ပါဒကဈာန်ကို ထပ်မံ ဝင်စားပြန်သည်” ဟုလို၊ ထို့ကြောင့် “ပုန သမာပဇ္ဇနံ အခိဋ္ဌာနစိတ္တဿ ဗလဂ္ဂါဟတ္ထံ” ဟုမိန့်ပြီ။

“ပင်ကိုယ်က အဘိညာဉ်အလေ့အလာ ရပြီးသူမှာ ဤပါဒကဈာန်ကို ထပ်၍ မဝင်စားသော်လည်း အဘိညာဖြစ်ပေါ်လာနိုင်၏” ဟု ယူရန်ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် သင်္ဂြိုဟ်နှင့်တကွ တချို့ အဋ္ဌကထာကြီးများ၌ ဤနောက်ထပ် ပါဒကဈာနဝိထိ မလား။

ဆိုရိုးနှင့် ဘာသာဋီကာ

၆၃

အဘိညာဓိထိဖြစ်၏။ ဤဝိထိဖြစ်သည်နှင့် တပြိုင်နက် ဖန်ဆင်းလိုတိုင်းသော တန်ခိုးအမျိုးမျိုး ပေါ်လာလေသည်။

အဘိညာဓိထိပုံ

ဘ “န ဒ မ ပ ဥ န ဂေါ ဘိ” ဘ
၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀

ဤအဘိညာဓိထိမပေါ်သေးသမျှ ပါဒကဗျာနဝိထိ ပရိကမ္မဝိထိတို့ကို ထပ်ကာထပ်ကာ ဖြစ်စေရသည်။ အရူပဘုံ၌ ရူပပဉ္စမဈာန်ကို မဝင်စားသောကြောင့် ဤဝိထိများမရ၊ ကာမသုဂတိ ၇ ဘုံ၊ ရူပဘဝ ၅ ဘုံတို့၌သာရ၏။ ထို့ကြောင့် ရှေ့နောက်ဘဝင်များ၌ ကာမတိဟိတိဘဝင် ၄၊ ရူပဘဝင် ၅၊ ကိုရူ၊ တိဟိတိပုထုဇဉ် ၁၊ ဖလဋ္ဌ ၄၊ ဤပုဂ္ဂိုလ် ၅ယော၌ဖြစ်၏။ ရဟန္တာ၌ ကြိယာ အဘိညာဉ်ကို ရှု၊ ပုထုဇဉ် သေကွတို့၌ ကုသိုလ်အဘိညာဉ်ကိုရ။ အဘိညာဉ်ရှေ့က စောတို့ကို မဟာကုသိုလ်ကြိယာ ဥပေက္ခာသမ္ပယုတ်ကို ရသည်။ သို့မှ ပဉ္စမဈာန်နှင့်လိုက်ရောမည်။ တိကပ္ပပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်လျှင် ပရိကမ် စောသုံးကြိမ်သာရ။ [ဣဒ္ဓိဝိဓအမျိုးမျိုးနှင့် ဒိဗ္ဗသောတစသော အဘိညာဉ်တို့၏ ဖြစ်ပုံအစီအစဉ် သဘောကို ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း အဘိညာဓိထိမှာရှု။]

ဒိဗ္ဗသောတစသော အဘိညာဉ်တို့၌ ပရိကမ်ပြုပုံမှတစ်ပါး ကြွင်းသော အစဉ်သည် ဣဒ္ဓိဝိဓ အဘိညာဉ်အတိုင်းပင် ဖြစ်၏။ ဒိဗ္ဗသောတ၌ “ဧတဿ သဒ္ဓံ သုဏာမိ=ဤသူ၏ အသံကို ကြားလို၏” စသည်ဖြင့် ပရိကမ်ပြုရာ၏။ ပရမိတ္တဝိဇာနန၌ “ဧတဿ စိတ္တံ ဇာနာမိ=ဤသူ၏ စိတ်ကို သိလို၏” စသည်ဖြင့် ပရိကမ်ပြုရာ၏။ ပုဗ္ဗေနိဝါသာနဿတိ၌ “ပုဗ္ဗေနိဝုတ္တံဇာနာမိ=ရှေး၌ စွဲမှီနေအပ်ဘူးသော မိမိသူတပါးတို့၏ ခန္ဓာ၊ ထိုခန္ဓာနှင့် စပ်သော အမည်အနွယ်စသော ပညတ် ပရိနိဗ္ဗာန်စံလေပြီးသော ဘုရား ရဟန္တာတို့၏ နိဗ္ဗာန်ကို သိလို၏” ဟု အင်္ဂုရိရာကို ပရိကမ်ပြုရာ၏။

ဒိဗ္ဗစက္ခု၌ ပါဒကဈာန်ကို ဝင်စားသည့်အခါ ကသိုဏ်းအားလုံးနှင့် မလျော်၊ အရောင်အလင်းပေါ်လာဘို့ရာ တေဇော သြဒါတ အာလောက ကသိုဏ်းသုံးပါးတွင် တပါးပါးကို အာရုံပြု၍ ဝင်စားပြီးလျှင် “ဧတဿရူပံ ပဿာမိ=ဤသူ၏ အဆင်းကို မြင်လို၏” ဟု ပရိကမ်ပြုရာ၏။ ယထာကမ္မူ ပဂ၌ “အတိတ်ံ ကမ္မံ ဇာနာမိ=ဤသူ၏ အတိတ်ကံကို သိလို၏” ဟု ပရိကမ်ပြုရာ၏။ အနာဂတံသ၌ “အနာဂတံ အံသံ ဇာနာမိ=ဤသူ၏ အနာဂတံအဘို့ကို သိလို၏” ဟု ပရိကမ်ပြုရာ၏။

ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိ၌ “ပုဗ္ဗေ နိဂုတ္တံ ခန္တံ ဇာနာမိ” ဟု ရှေးဆရာတို့ ပရိကမ်ပြုပုံကို ပြကြ၏။ ခန္ဓာသာမက၊ ခန္ဓာနှင့်စပ်သော အမှည်အနွယ် စသော ပညတ်နှင့် နိဗ္ဗာန်ကို အလိုရှိသလို ပရိကမ်ပြုရမည် ဖြစ်သောကြောင့် “ခန္တံ” သဒ္ဒါ လိုမည်မထင်။

အနာဂတံသ၌လည်း “အနာဂတံ ခန္တံ ဇာနာမိ” ဟု ရှေးကပြကြ၏။ ခန္ဓာသာမက၊ အမှည်အနွယ် ပညတ် နိဗ္ဗာန်ပါ ပါနေသောကြောင့် “ခန္တံ” သဒ္ဒါကို ဖြုတ်၍ ပုဒ်ရှိအတိုင်း “အနာဂတံ အံသံ ဇာနာမိ” ဟု ပရိကမ် ပြုသင့်သည်။ အဋ္ဌကထာများ၌ အထူးမလာ “အနာဂတံ အံသံ-အနာဂတံ အဘို့ကို” ဟု အနက်ဆို။

ဤကား လောကီအဘိညာ ခုနစ်ပါးတည်း။ ထိုတွင် အနာဂတံသနှင့် ယထာကမ္မူပဂကို ဒိဗ္ဗစက္ခုလျှင် အရင်းခံ-ဒိဗ္ဗစက္ခု၏ အခြေအရံ ဖြစ်သောကြောင့် ဒိဗ္ဗစက္ခု၌သွင်း၍ လောကီအဘိညာ ၅ ပါးဟုလည်း အချို့ အရာ၌ ဆို၏။ “ပဋိသန္တိဒါလေးပါး၊ အဘိညာဉ်ခြောက်ပါး၊ သမာပတ်ရှစ်ပါး” ဟုလာရာ၌ကား ယင်း ၅ ပါးတွင် အာသဝက္ခယ (အရဟတ္တမဂ်) အဘိညာဉ်ကိုထည့်၍ ခြောက်ပါးဟု မှတ်။

[ဆောင်] စ-သော ဣဒံ-ပ၊ ပုဗ္ဗံ-ယ-အ-ဟု၊ သတ္တဘိညာ၊

ငါးဖြာဖြစ်က၊ ယ-နှင့် အ-ကို၊ စ-၌သွင်းယူ၊ ခြေမူ

အာသဝဂ်၊ ထိုဝယ်စွက်၊ သုံးချက် နားလည်စေ။

ဆိုရိုးနှင့် ဘာသာဋီကာ

၆၅

အဘိညာဏ်အာရုံ အဘိညာပြု၊ အာရုံစုကို၊ ယခုခွဲဘိ၊ မှတ်စွဲ
သိလော-ဣဒ္ဓိဝိဓ၊ ဘိညာကလျှင်၊ ကာမ
မဟဂ္ဂုတ်၊ တိတ်-ပစ္စုပ္ပန်၊ နာဂတံဟု၊ ခြောက်တန် သဘော-
အာရုံစော၏။

အဘိညာဏ်အာရုံ။ ။ ဘုရားရှင်သည် ဓမ္မသင်္ကဏီ ပါဠိတော်၌
ပရိတ္တာရမဏတိက် စသော အာမရဏ လေးတိက်ကို ဟောတော်မူသည်
အားလျော်စွာ အဘိညာတို့၏ အာရုံကို ထိုအာရမဏတိက်တို့ အတွင်းသို့
သွင်း၍ ရထိုက်သလို ပြရိုးပြကြသည်။

[ဝိသုဒ္ဓိမဂ်] အာရမဏတ္ထိကာ ဝုတ္တာ၊ ယေ ဝုတ္တာရော မဟေသိနာ၊
သတ္တန္တမဝိ ဉာဏာနံ၊ ပဝတ္ထိံ တေသု ဒီပယေ။

၁။ ဣဒ္ဓိဝိဓ၊ ယေ ခြောက်တန်သဘော၊ အာရုံစော၏ ဗြဟ္မာ ပြည်သို့
သွားလိုသောအခါစသည်၌ ခန္ဓာကိုယ်ကို စိတ်ကဲ့သို့ လျင်မြန်စေလိုလျှင်
“ဤကိုယ်သည် စိတ်ကဲ့သို့ လျင်မြန်စေသတည်း” ဟု အဓိဋ္ဌာန်ရ၏။
ထိုအဓိဋ္ဌာန် စိတ်သည် (ပရိတ္တာရမဏတိက်အလို) ကာမတရားဖြစ်သော
ခန္ဓာကိုယ် (ရုပ်) ကို အာရုံပြု၏။ ထိုခန္ဓာသည် ပစ္စုပ္ပန်ဖြစ်သောကြောင့်
(အတိတာရမဏတိက်အလို) ပစ္စုပ္ပန်တရားကို အာရုံပြု၏။ ထိုခန္ဓာသည်
အဇ္ဈတ္တတရား ဖြစ်သောကြောင့် (အဇ္ဈတ္တာရမဏတိက် အလို) အဇ္ဈတ္တ
တရားကို အာရုံပြု၏။ ပါဒကဈာန်ကို အာရုံပြု၍ “ဤစိတ်သည် ကိုယ်၏
အလိုအတိုင်း ဖြစ်စေသတည်း” ဟု ခိဋ္ဌာန်ရာ၌ အာရုံဖြစ်သော ဈာန်စိတ်
သည် မဟဂ္ဂုတ် အတိတ် တရားဖြစ်၏။ အပြင်ပဝယ် ဆင် မြင်း စသည်ကို
ဖန်ဆင်းရာ၌ ဆင်မြင်း စသည်သည် ကာမ ဗဟိဒ္ဓ ပစ္စုပ္ပန်အာရုံ ဖြစ်၏။
အရှင်မဟာကဿပ၏ ဓာတ်တော်များကို ထာပနာစဉ်တုန်းက ဓာတ်တော်
တိုက်တွင်း၌ထားသော ဆီမီး ပန်းတို့ကို “နော့နော့အခါ မညှိုးနွမ်းစေ
သတည်း” ဟု ခိဋ္ဌာန်တော်မူရာ၌ အချို့စိတ်များသည် ပစ္စုပ္ပန် ဆီမီး
ပန်းတို့ကို အာရုံပြု၍ အချို့ခိဋ္ဌာန်ဝီထိများက အနာဂတ် ဆီမီးပန်းတို့ကို

၆၆

အဘိညာဓိထိ

သောတဒိဗ္ဗာ၊ အဘိညာကာ၊ ကာမပစ္စုပ္ပန်၊ သဒ္ဓရုပ်ကို၊ ဖွင့်ထုတ်ဆိုလော။

ထိုထိုပရ-စိတ္တဝိဇာ၊ အဘိညာမူ၊ ရှေ့လာ နောက်ဆက်၊ ခုနစ်ရက်က၊ ကာမ မဟဂ္ဂုတ်၊ လောကုဝံ ဗဟိဒ်၊ ထိတ် နာဂတ်၊ ပစ္စုပ္ပန်စုံ၊ ဓမ္မာရုံဝယ်၊ အာရုံစွဲလေ၊ ပြုတတ်ပေ၏။
လည်း အာရုံပြုပေလိမ့်မည်။ ဤဖြစ်သော အာရုံတွင် အချို့ရူပါရုံ၊ အချို့ သဒ္ဓ ဂန္ဓ ရသ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ၊ အချို့ဈာန်စိတ် အထည်ကိုယ်ခြစ် စသော ဓမ္မာရုံတည်း။ ဤသို့ အာရုံ ၆ ပါးလုံးပင် ပါဝင်ကြလေသည်။ ထို့ကြောင့် “ဣဒ္ဓိဝိဓ-ဘိညာကလျှင်၊ ကာမ မဟဂ္ဂုတ်၊ တိတ် ပစ္စုပ္ပန်၊ နာဂတ်ဟု၊ ခြောက်တန်သဘော၊ အာရုံစော၏” ဟု ဆိုရပေသည်။ [အဇ္ဈတ္တဗဟိဒ္ဓ ၂ မျိုး ရကြောင်းကိုကား လင်္ကာ၏ အဆုံး၌ “ပရစိတ္တာ၊ အဘိညာမှ၊ ကြွင်းလာ သေသတ်၊ အရပ်ရပ်တို့၊ အဇ္ဈတ် ဗဟိဒ်၊ နှစ်မျိုး ကြိတ်သည်” ဟူသော စကားဖြင့် ပြ၏။]

၂။ သောတဒိဗ္ဗာ၊ ပေ၊ ကာမာပစ္စုပ္ပန်၊ သဒ္ဓရုပ်ကို-ဒိဗ္ဗသောတ အဘိညာကာ၊ ပကတိနားဖြင့် မကြားနိုင်သော မိမိကိုယ်တွင်းက အဇ္ဈတ္တ သဒ္ဓါရုံကို ဖြစ်စေ၊ ဗဟိဒ္ဓအဆေးက သဒ္ဓါရုံကိုဖြစ်စေ အာရုံပြုနိုင်၏။ ထို့ကြောင့် အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓ ကာမတရားဖြစ်သော ပစ္စုပ္ပန်သဒ္ဓါရုံကို အာရုံပြု၏။ [“ကာမာဝစရံ အနာရမဏ” ဟူသည်နှင့်အညီ ရုပ်ဟူသမျှ ကာမတရားချည်း ဖြစ်ကြောင်းကို အမြဲသတိပြု။]

၃။ ထိုထိုပရ-စိတ္တဝိဇာ၊ ပေ၊ ဓမ္မာရုံဝယ်၊ အာရုံစွဲလေ-သူတပါး၏ စိတ်ဟု ဆိုသဖြင့် အဇ္ဈတ္တဗဟိဒ္ဓ ၂ မျိုးတွင် ဗဟိဒ္ဓ၊ အာရုံ ၆ ပါးတွင် ဓမ္မာရုံတည်း။ စိတ်သာမက စေတသိက်ကိုပါ အာရုံပြုသောကြောင့် နာမ်ဓန္ဒာ ၄ပါးလုံးကို အာရုံပြုသည်ဟုမှတ်။ ပရိတ္တာရမဏတိက်အရ ကာမမဟဂ္ဂုတ် လောကုတ္တရာစိတ် ဟူသမျှကို အစွမ်းရှိသလောက် အာရုံပြုနိုင်၏။ (အာရမဏသင်္ဂဟကိုသတိပြု) ရှေ့ ၇ ရက် နောက် ၇ ရက်အတွင်းဖြစ်သမျှ

ဆိုရိုးနှင့် ဘာသာဋီကာ

၆၇

ပုဗ္ဗေနိဝါသံ၊ အဘိညံဗျူ၊ အနန္တရ၊ ရှေးဘဝမှ၊ စ၍
ပြန်ကာ၊ ကာမာမဟဂ္ဂုတ်၊ လောကုတ်စိတ်စေ၊ ရုပ်ထွေထွေဟု၊
စိတ်ကို အာရုံပြုနိုင်သည်ဟု ဆိုသောကြောင့် အတိတာရမဏတိက်အရ
၇ ရက် အတွင်းက အတိတ်စိတ် အနာဂတ်စိတ်နှင့်တကွ ပစ္စုပ္ပန်စိတ်ကို
အာရုံပြုနိုင်သည်။ ပစ္စုပ္ပန်စိတ်ကို အာရုံပြုရာ၌ အဋ္ဌကထာဋီကာတို့ အယူ
အဆ မတူကြပုံကို ဝိထိပိုင်းဘာသာဋီကာ မနောဒွါရဝိထိခဏ်းမှာ။ [ဤ
ပရစိတ္တဝိဇာနနအဘိညာကို စေတောပရိယအဘိညာ ဟုလည်း ခေါ်၏။
စေတော=သူများစိတ်ကို+ ပရိယ= ပိုင်းခြား၍ သိသောဉာဏ်။]

၄။ ပုဗ္ဗေနိဝါသံ၊ ဝေ၊ ခြောက်ရပ်အာရုံ - [ပုဗ္ဗေ-လွန်စခဲ့ပြီ
ဒုတိယဘဝမှစ၍ ရှေးရှေးဘဝ၌+ နိဝါသ= ကိုယ်တိုင် ဇွဲမှီ တည်နေအပ်
ဘူးသော အာရုံ၊ သူတပါးတို့ ဇွဲမှီ တည်နေအပ်ဘူးသော အာရုံများ။]
ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိ အဘိညာကားလွန်ပြီးစ ဒုတိယဘဝမှစ၍ မိမိ၏၎င်း
သူတပါး၏၎င်း ရုပ်နာမ်ခန္ဓာဟူသော ကာမ မဟဂ္ဂုတ် လောကုတ္တရာစိတ်
စေတသိက်များဖြစ်သည့် အတိတ်တရားစု၊ ထိုရုပ်နာမ်ခန္ဓာနှင့် ဆက်သွယ်
နေသော အမျိုးအနွယ် အမည်ပညတ် အရပ်ရပ်နှင့် နိဗ္ဗာန်တရား ဤအာရုံ
၆ ပါးကို အာရုံပြု၏။

ရာသီစုကား- “စေတောပရိယဉာဏံ စတုတ္ထံ အတိတေ သတ္တ
ဒိဝသန္တန္တရေ အနာဂတေ သတ္တဒိဝသန္တန္တရေ ပရေသံ စိတ္တံ ဇာနန္တဿ
အတိတာရမဏံ အနာဂတာရမဏဉ္စ ဟောတိ၊ သတ္တဒိဝသာတိက္ကမေ ပန
တံ ဇာနိတုံ န သက္ကောတိ၊ အတိတာနာဂတ်သညာဏာနံ ဟိ သေ ဝိသ
ယော” ဟူသော အဋ္ဌသာလိနီဝယ် “သတ္တဒိဝသာတိက္ကမေ၊ သေ ဝိသ
ယော”ကို ထောက်၍ လွန်လေပြီးသော ၇ ရက်၏ ပြင်ဘက်မှစ၍ဤဘဝ၌
ဖြစ်ပြီးသော ခန္ဓာစသည်ကိုလည်း ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိအဘိညာကအာရုံ
ပြုသည်ဟု ဆိုထား၏။ “အဋ္ဌသာလိနီလာ အတိတ်သညာဏံ ဟူသည်
ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိပင်တည်း” ဟု ရာသီစုက ယူလိုသည်။

၆၈

အဘိညာဓိထိ

အတိတ်စုနှင့်၊ နိဗ္ဗုပ္ပတ္တိ၊ ခြောက်ရပ် အာရုံ၊ စွဲကပ်တုံ၏။
တဖုံဒိဗ္ဗ-စက္ခုကဝယ်၊ ကာမအမှန်၊ ပစ္စုပ္ပန်တုံ၊ ရူပါရုံသာ။

သို့သော် ထိုရာသီစု အယူမျိုးကို ဝိသုဒ္ဓိမဂ်က ပယ်ထားပြီးဖြစ်၏။
ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ကား ဤဘဝအတွက် မိမိနှင့်စပ်သော လွန်ပြီးအာရုံ ဟူသမျှကို
ရိုးရိုး ပရိကမ္မသမာဓိနှင့် ယှဉ်သော ဉာဏ်ကပင် (ပရိကမ်ပြုသော မနော
ဒွါရ ဝိထိကပင်) အာရုံပြုနိုင်၏။ “အတိတ်သညာဏ်ဖြင့် အာရုံပြုသည်”ဟု
အရူဆိုရာဝယ် အတိတ်သညာဏ် ဟူသော စကားကို ရူပါဝစရ
(ပုဗ္ဗေနိဝါသ) အဘိညာဉ်ကို ရည်ရွယ်ဆိုလျှင် မသင့်၊ “အတိတ်ကို
အာရုံ ပြုသော ရိုးရိုး ပရိကမ္မ သမာဓိနှင့် ယှဉ်သော ကာမာဝစရ
ဉာဏ်ကို ရည်ရွယ်ဆိုလျှင် သင့်၏” ဟူလို။

[ဝိသုဒ္ဓိမဂ်] တတ္ထ ပစ္ဆိမ နိသစ္စတော ပဘုတိ ယာဝ ပဋိသန္ဓိတော
အာရမဏံ ကတွာ ပဝတ္ထံ ဉာဏံ ပုဗ္ဗေနိဝါသညာဏံနာမ
နဟောတိ တံ ပန ပရိကမ္မသမာဓိညာဏံနာမ (ပုဗ္ဗေ နိဝါသ
အဘိညာ ဖြစ်ဘို့ရာ ရှေးဦးစွာ ပရိကမ်ပြုသော ကာမာဝစရ
ဉာဏ်မည်သည်) ဟောတိ၊ အတိတ်သညာဏ်တိပိ ဧကေ
ဝဒန္တိ၊ တံ ရူပါဝစရံ သန္တာယ နယုဇ္ဇတိ။

ပရမတ္ထဒီပနီ၌ကား-ဤဘဝ၌ လွန်ခဲ့ပြီးသော သူတပါး၏ စိတ်
စေတသိက်နှင့် အမျိုးအနွယ်စသော ပညတ် နိဗ္ဗာန်ကို ပုဗ္ဗေနိဝါသ
အဘိညာက အာရုံပြုသည်ဟု ယူ၏။ အဋ္ဌကထာတို့၌ အထူး မလာသော်
လည်း မသင့်ဘွယ်ရာရှိ၏။ မိမိ၏စိတ်စေတသိက် စသည်ကို အာရုံပြုရာ၌သာ
ဝိသုဒ္ဓိမဂ်က အဘိညာ၏ အာရုံ မဟုတ်ဟု ပယ်သည်။ လွန်ခဲ့ပြီးသော
စိတ်စသည်ကို အာရုံပြုရာ၌ ပယ်သည် မဟုတ်။

၅။ တဖုံဒိဗ္ဗ-စက္ခုကဝယ်၊ လ၊ ရူပါရုံသာ- ဒိဗ္ဗစက္ခု အဘိညာ
ကား ကာမတရားဖြစ်သော အဇ္ဈတ္တ (ပကတိမျက်စိဖြင့်မမြင်နိုင်သောကိုယ်
တွင်း သန္တာန်)၊ ဗဟိဒ္ဓသန္တာန်၌ ပစ္စုပ္ပန်ရူပါရုံဟူသမျှကို အာရုံပြုသည်။

ဆိုရိုးနှင့် ဘာသာငိုကာ

၆၉

ယထာကမ္မူ-ပဂဟူသည်၊ လောကီကုသိုလ်၊ အကုသိုလ်ဟု၊
ထိုထို ကာမ၊ မဟဂ္ဂနှင့်၊ တိတတဖုံ၊ ဓမ္မာရုံတည်း။

မှတ်ကုန်တဘန်၊ နာဂတံကား၊ လာရန်ရှိသမျှ၊ ခုနေ့စ၍၊
ကာမ မဟဂ္ဂုတ်၊ လောကုတ်စိတ်စေ၊ ရုပ်ထွေထွေဟု၊ နာဂတ်
စုနှင့်၊ နိဗ္ဗူပညတ်၊ ခြောက်ရပ်စုံပြ၊ အာရုံရ၏။

ပရစိတ္တာ၊ အဘိညာမှ၊ ကြွင်းလာသေသတ်၊ အရပ်ရပ်တို့၊
အဇ္ဈတ်ဗဟိဒ်၊ နှစ်မျိုးကြိတ်သည်၊ ခွဲစိတ်သေချာ မြဲမြံတည်း။

၆။ ယထာကမ္မူ၊ ပေ၊ ဓမ္မာရုံတည်း- ကံအားလျော်စွာ ထိုထိုဘဝ
သို့ ကပ်ရောက်ပြီးသူတို့၏ အတိတ်ကံ(စေတနာ)ကို အာရုံပြုသော အဘိညာ
တည်း။ ကံကို ပဓာနပြု၍ ကံနှင့်ယှဉ်သော စိတ်စေတသိက် နာမက္ခန္ဓာ
၄ ပါးလုံးကိုပင် အာရုံပြုသည်။ ထို့ကြောင့် “ကာမ မဟဂ္ဂုတ်ဖြစ်သော
အတိတ်ကုသိုလ် အကုသိုလ်ဟူသော ဓမ္မာရုံကို အာရုံပြုသည်” ဟုဆိုသည်။

၇။ နာဂတံကား၊ ပေ၊ အာရုံရ၏- ပုဗ္ဗေနိဝါသအဘိညာသည်
အတိတ်တရားစုကို အာရုံပြုသကဲ့သို့၊ ဤ အနာဂတ်သ အဘိညာသည်
အနာဂတ်တရားစုကို အာရုံပြု၏။ သို့သော် ကာလ ပိုင်းခြားပုံချင်းကား
မတူတတ်ပေ။ ပုဗ္ဗေနိဝါသက လွန်ခဲ့ပြီးသော ဒုတိယဘဝမှစ၍ အတိတ်
တရားစုကို အာရုံပြု၏။ ဤအနာဂတ်သကား ယနေ့အဘို့မှစ၍ အဇ္ဈတ္တ
ဗဟိဒ္ဓ မိမိသူတပါး သန္တာန်၌ရှိသော ကာမမဟဂ္ဂုတ်၊ လောကုတ္တရာစိတ်
စေတသိက် ရုပ်ဟူသော အနာဂတ်တရားစုနှင့် အနွယ်အမည် အထည်ခြပ်
ပညတ် နိဗ္ဗာန်တို့ကိုပါ အာရုံပြုနိုင်သည်။

ငိုကာကျော်၌-ပရစိတ္တဝိဇာနနနှင့် ရောမည်စိုးသောကြောင့် လာလတုံ
၈ ရက်မြောက်မှစ၍ စိတ်စေတသိက်ကို ဒုတိယလာလတုံနေ့မှစ၍ ကြွင်း
အာရုံကို အနာဂတ်သဉာဏ်က အာရုံပြုသည်ဟု ခွဲခြား၍ဆို၏။ ဒုတိယ
နေ့မှစ၍ ကြွင်းအာရုံကို အာရုံပြုလျှင် ပဌမနေ့အတွက် လာလတုံအာရုံ

များကို ဘယ်ဉာဏ်က အာရုံပြုမည်နည်း။ အနာဂတ်သ အဘိညာဏ် နယ်ပင် မဟုတ်ပါလော။

ရာသီစဉ်ကား-လာလတ် ခုနစ်ရက်၏ပြင်ဘက် ရှစ်ရက်မြောက်မှ စ၍ အနာဂတ်တရားကိုသာ ယူလေသည်။ “သတ္တဒိဝသာတိက္ကမေ ပန တံ စာနိတုံ န သက္ကောတိ၊ အတိတာနာဂတံသညာဏာနံ ဟိ ဧသ ဝိသယော” ဟူသော အဋ္ဌသာလိနီကိုပင် ထောက်ဟန်တူ၏။ ထိုအဋ္ဌသာလိနီ လာ အနာဂတ်သဉာဏ်ဟူသည် ရူပါဝစရ အဘိညာ မဟုတ်ကြောင်းကို ညွှန်ပြခဲ့သော ဝိသုဒ္ဓိမဂ်စကားဖြင့် မှတ်ယူသင့်၏။

ထိုရာသီစုအလိုအားဖြင့် လာလတ် ၇ ရက်အတွင်း၌ စိတ်စေတသိက်ကို ပရစိတ္တအဘိညာက အာရုံပြုသောကြောင့် ရှိပါစေတော့၊ စိတ်စေတသိက် မှကြွင်းသော ရုပ် အနွယ်အမည် အထည်ခြစ် အရပ်ရပ်သော ပညတ်နှင့် နိဗ္ဗာန်ကို မည်သည့်ဉာဏ်ကအာရုံပြုသည်-ဟု ယူမည်နည်း။ အနာဂတ်သ အဘိညာကပင် အာရုံပြု၏ ဟု ယူလိုက်သည် မဟုတ်ပါလော။ ဤကျမ်း၏ အလိုမှာ ယနေ့အဘို့မှစ၍ ခုနစ်ရက်အတွင်း၌ ဖြစ်လတ်သော စိတ်စေတသိက်ကို ပရစိတ္တ အဘိညာနှင့် အနာဂတ်သအဘိညာ ၂ မျိုးလုံးကပင် အာရုံပြုနိုင်၏။ (အာရုံ တမျိုးထည်း၌၊ ဉာဏ် ၂မျိုးဖြင့်လို့ အပြစ်မရှိ၊ သင့်ရာ ဉာဏ်က အာရုံပြုလိမ့်မည်။) ၇ ရက်အတွင်း၌ စိတ်စေတသိက်မှ ကြွင်းသော အာရုံများကို၎င်း၊ ၇ ရက်မှနောက် စိတ်စေတသိက်နှင့် တကွ အာရုံအားလုံးကို၎င်း အနာဂတ်သ အဘိညာကသာ အာရုံပြုသည်ဟု ယူလိုပေသည်။ ဤသို့ ယူခြင်းသည်သာလျှင်...

“တတ္ထ ကိဉ္ဇာဝိ စေတောပရိယညာဏံ အနာဂတာရမဏံ ဟောတိ၊ တံ ပန သတ္တဒိဝသန္တန္တရေ ဥပ္ပဇ္ဇနကစိတ္တမေဝ အာရမဏံ ကရေတိ၊ ဣဒံ (အနာဂတ်သညာဏံ) အနာဂတေ ကပ္ပသတသဟဿ ဥပ္ပဇ္ဇနကစိတ္တံဝိ ခန္ဓပဋိဗ္ဗံပိ”... ..ဟူသော အဋ္ဌသာလိနီနှင့် သင့်တင့်သွယ် ရှိသည်။

အဘိညာဓိထိ ပြီး၏။

ဆိုရိုးနှင့် ဘာသာဒီကာ

၇၁

နိရောဓသမာပတ္တိ နိရောဓ သမာပတ္တိ ဝိထိ ဖြစ်ဟန်ကား-

ဝိထိ သမာပတ်ရှစ်ပါးနှင့် ပြည့်စုံသော ကာမရူပိ အနာဂါမ် ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်သည် “ဘာရာ ဟဝေ ပဉ္စက္ခန္ဓာ” နှင့်အညီ၊ လေးလန်လှသော ခန္ဓာဝန်ကို ရွက်ဆောင်ရသဖြင့် လွန်စွာ ငြီးငွေ့လှ၍ ဒိဋ္ဌဓမ္မ နိဗ္ဗာန်ချမ်းသာကို ခံစားလိုသည် ရှိသော်၊ လောကီပဌမဈာန်ကို ဝင်စားပြီးလျှင် ထိုဈာန်၌ရှိသော စိတ်စေတသိက် သင်္ခါရကို အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တဟု ဝိပဿနာ ရှု၏။ ထိုနည်းတူစွာ ဒုတိယ တတိယ စတုတ္ထ အာကာသာ နဉ္ဇာယတန ဝိညာဏဉ္ဇာယတန ဈာန်တိုင်အောင် ဝင်စား၍ ဈာန်မှထတိုင်း ထတိုင်း ဈာန်ရှိသော သင်္ခါရကို ဝိပဿနာ ရှုပြီးနောက် အာကိဉ္ဇညာယတန ဈာန်ကို ဝင်စားပြီးလျှင် ဈာန်မှ အထတွင် ဝိပဿနာ မရှုဘဲ နာနာဗဒ္ဓ အဝိကောပန

နိရောဓသမာပတ္တိဝိထိ။ ။ ဤနိရောဓသမာပတ်လည် ဈာန်အစဉ် တည်းဟူသော သမထ၊ ထိုဈာန်တို့၌ရှိသော သင်္ခါရကို အနိစ္စ စသည်ဖြင့် ရှုခြင်းတည်းဟူသော ဝိပဿနာ၊ ဤသို့ သမထနှင့် ဝိပဿနာ အစုံတွဲ၍ အစဉ်အတိုင်းတက်မှ ရအပ်သော သမာပတ်ဖြစ်၏။ အရူပဘုံ၌ ထိုကဲ့သို့ အစဉ်အတိုင်းတက်ဘွယ်ရာ ရူပဈာန်များမရှိရကား ကာမရူပိ (ကာမရူပ ဘုံ၌ ဖြစ်သော) အနာဂါမ် ရဟန္တာများသာ ဝင်စားနိုင်ကြသည်။

နာနာဗဒ္ဓအဝိကောပန- [နာနာဗဒ္ဓ= အမျိုးမျိုးသော အရပ်၌ စပ်နေသော မိမိပရိက္ခရာ ဘဏ္ဍာများကို+ အဝိကောပန= မပျက်စီးရအောင် ခိဋ္ဌာန်ခြင်း] မိမိကိုယ်၌ စပ်လျက်ရှိသော သင်္ကန်းစသည်မှာ သမာပတ်၏ အစွမ်းကြောင့် မပျက်စီးနိုင်၊ မိမိနှင့် ဝေးကွာ၍ အခြားနေရာ၌နေသော မိမိဘဏ္ဍာကို ရေ မီး ခိုးသူစသော ရန်သူတို့ မပျက်ဆီးနိုင်စေသတည်းဟု ခိဋ္ဌာန်ခြင်းသည် နာနာဗဒ္ဓ အဝိကောပနမည်၏။

သံဃပဋိမာနန သတ္တုပက္ကောသန အဒ္ဓါနပရိစ္ဆေဒ ဤပုဗ္ဗ
ကိစ္စကိုပြုသော ကာမဇောမနောဒ္ဓါရဝိသီတို့ ဖြစ်ကုန်၏။

သံဃပဋိမာနန- [သံဃ=သံဃာတော်၏+ပဋိမာနန=မြော်လင့်တော်မူခြင်း၊]
တစုံတခု သံဃကိစ္စ ပြုဘွယ်ရှိ၍ မိမိကို သံဃာများက စောင့်ဆိုင်းမြော်လင့်
ခြင်းသည် သံဃပဋိမာနနတည်း။ ဤ၌ကား ထိုကဲ့သို့ မြော်လင့်စောင့်ဆိုင်းသည့်
အခါ အခေါ်မလာမီ သမာပတ်မှ ထအံ့ဟု ဆင်ခြင်ခြင်းသည် သံဃပဋိမာနန
မည်၏။ ထိုကဲ့သို့ ဆင်ခြင်၍ ဝင်စားလျှင် စောင့်ဆိုင်းသည်နှင့် တပြိုင်နက်
သမာပတ်မှ ထနိုင်၏။ မဆင်ခြင်ဘဲ ဝင်စားမှုကား သံဃအမိန့်ဖြင့် ကြားလောက်
ရာ အရပ်က “အရှင်ကို သံဃာများ မြော်နေသည်” ဟု ပြောလိုက်လျှင် ချက်ခြင်း
သမာပတ်မှ ထရ၏။ သံဃအာဏာတော်သည် ဤမျှလောက် ပြင်းထန်၏။

သတ္တုပက္ကောသန- အလိုတော်ရှိ၍ ဘုရားရှင်က ခေါ်တော်မူခြင်းသည်
သတ္တုပက္ကောသနတည်း။ ဤ၌ကား ဘုရားရှင် ခေါ်တော်မူလိုသည့်အခါ
အခေါ်မလွတ်မီ သမာပတ်မှ ထအံ့-ဟု ဆင်ခြင်ခြင်းကို သတ္တု ပက္ကောသန
ဟုမှတ်၊ ထိုကဲ့သို့ ဆင်ခြင်၍ ဝင်စားလျှင် အခေါ်မလွတ်မီ သမာပတ်မှ
ထနိုင်၏။ မဆင်ခြင်ဘဲ ဝင်စားလျှင်ကား ဘုရားအမိန့်တော်ဖြင့် ကြားလောက်
ရာ အရပ်က ခေါ်လျှင် အမှန်ပင် ထရချိမ့်မည်။ ဘုရား အာဏာတော်လည်း
ဤမျှလောက် ပြင်းထန်၏။ [ဘုရားရှင် ပရိနိဗ္ဗာန် ဖံပြီးနောက်၌ကား
ဤသတ္တုပက္ကောသနကို ဆင်ခြင်ဘွယ် မလိုပြီ။]

အဒ္ဓါနပရိစ္ဆေဒ- မိမိအသက်ရှည်ရာ အခွန်ကာလကို ပိုင်းခြားခြင်းသည်
အဒ္ဓါနပရိစ္ဆေဒမည်၏။ ဤသမာပတ်ကို ဝင်စားမည့် ပုဂ္ဂိုလ်သည်
လူ့ဘုံဖြစ်က “ငါ၏ အသက်ခုနစ်ရက်မျှ တည်နိုင်မည်လား မတည်နိုင်မည်
လား” ဟု ပိုင်းခြားဆင်ခြင်ရာ၏။ အကယ်၍ မဆင်ခြင်ဘဲ ဝင်စားလျှင်
ဝင်စား၍ ကားဖြစ်၏။ သို့သော် ခုနစ်ရက်အတွင်း အသက်ကုန်က သမာပတ်
မှ ထရလိမ့်မည်။ သမာပတ်အတွင်း၌ မစုတေသင့်၊ သမာပတ်မှ ထလျှင်
ထခြင်း စုတေလျှင်လည်း အနာဂါမိမှာ ရဟန္တာဖြစ်အောင် အားထုတ်ခွင့်

ဆိုရိုးနှင့် ဘာသာဋီကာ

၇၃

ထို့နောက် နေဝသညာနာသညာယတနဈာန်ကို ဝင်စားသည့်အခါ ဈာန်နှစ်ကြိမ်အဆုံး၌ စိတ် စေတသိက် စိတ္တဇရုပ်တို့၏ ချုပ်ငြိမ်းခြင်းဟူသော နိရောဓသမာပတ် ဖြစ်၏။ သမာပတ်မှ ထသောအခါ အနာဂါမ် ပုဂ္ဂိုလ်၌ အနာဂါမ်ဖိုလ် တကြိမ်၊ ရဟန္တာ၌ အရဟတ္တဖိုလ် တကြိမ်၊ ထို့နောက် ဘဝင် ဖြစ်ထိုက်သမျှ ဖြစ်၏။

မရ၍ အကျိုးဆုတ်ယုတ်၏။ ရဟန္တာမှာလည်း မိမိရဟန္တာဖြစ်ကြောင်းကို သံဃာအား ပြောပြခွင့်မရ၊ အဆုံးအမ သြဝါဒကို မပေးရသဖြင့် သာသနာတော်နှင့်စပ်သော အကျိုးများဆုတ်ယုတ်လေသည်။ ထို့ကြောင့် ဤအခွါနု ပရိစ္ဆေဒကို မုချဆင်ခြင်သင့်၏။ ရှေ့ ၃ ပါးကား မဆင်ခြင်သော်လည်း အကျိုးမဆုတ်ယုတ်ချေ။ ဗြဟ္မာ့ပြည်၌ကား ဤပုဗ္ဗကိစ္စ ၄ပါးလုံးကိုပင် ဆင်ခြင်ဘွယ်မလို၊ အလိုရှိက အခွါနုပရိစ္ဆေဒကိုသာ ဆင်ခြင်ဘွယ်ရှိသည်။ [နိရောဓသမာပတ် ဝင်စားခိုက်ဝယ် ဣဒ္ဓိဝိဓ အဘိညာဉ်အရာ၌ ပြအပ်သော သမာဓိဝိပ္ပါရိဒ္ဓိ အစွမ်းကြောင့် သူတပါး လက်ချက်ဖြင့် အသက်မသေနိုင်။]

နိရောဓသမာပတ္တိဝိထိပုံ

ဘ	“န	ဒ	မ	ပ	ဥ	န	ဂေါ	ဈ	ဈ
၀၀၀	၀၀၀	၀၀၀	၀၀၀	၀၀၀	၀၀၀	၀၀၀	၀၀၀	၀၀၀	၀၀၀
	(နိရောဓ)		မ”	ဘ					
	...		၀၀၀	၀၀၀					

ဤဝိထိ၌ဈာန်ကား နေဝသညာနာသညာယတနဈာန်တည်း။ အနာဂါမ်ဖြစ်လျှင် ကုသိုလ်ဈာန်နှင့်၊ ဖိုလ်လည်း အနာဂါမ်ဖိုလ်ကိုချ၊ ရဟန္တာ ဖြစ်လျှင် ကြိယာဈာန်၊ ဖိုလ်လည်းအရဟတ္တဖိုလ်ကိုချ၊ ပရိကမ် စသည်တို့ကား။ ဥပေက္ခာဈာန်၏ ရှေ့သွားဖြစ်၍ မဟာကုသိုလ် ကြိယာ ဥပေက္ခာသဟဂုတ် သမ္ပယုတ်ကိုချ၊ ကာမသုဂတိဘုံ ရူပဘုံ၌ ဖြစ်ရကား ကာမတိဟိတ်ဘဝင် ၄၊ ရူပဘဝင် ၅ကိုချ။

၆(A)

နိရောဓသမာပတ္တိဝိထိ

အကြောင်းအကျိုး။ ။ နိရောဓသမာပတ်သည် အရိယာမဂ်ပညာ၏ အကျိုးအာနိသင်တည်း။ ဗလသမာပတ်တို့ကား ဝိပဿနာ၏ အကျိုး အာနိသင်တည်း။ အဘိညာတို့ကား လောကီဈာန် သမာဓိ၏ အကျိုး အာနိသင်တည်း။ ဤနိရောဓသမာပတ်ကို ကာမရူပဘုံနှစ်မျိုးဖြင့်မြှောက် x၂, ထို ၂မျိုးကို အနာဂါမ်ရဟန္တာနှစ်ပါးဖြင့်မြှောက် x၄, ထို ၄ မျိုး ကို တိက္ခမနန္ဒ ပုဂ္ဂိုလ် ၂မျိုးဖြင့်မြှောက် x၈ ဖြစ်၏။

ဈာန် ၂ ကြိမ်သာကျပုံ။ ။ အဘယ့်ကြောင့် နိရောဓသမာပတ်၏ ရှေ့၌ ဈာန်နှစ်ကြိမ်သာ ကျရပါသနည်း-ဟုမေး၊ အဖြေကား-ရှေ့ကအား ထုတ်ခဲ့သမျှ ပယောဂသည် နိရောဓသမာပတ်အတွက်ချည်း ဖြစ်သော ကြောင့် ဈာန် ၂ ကြိမ်သာ ကျရသည်။ ထင်ရှားစေအံ့-ပဌမဈာန်မှစ၍ သမထ ဝိပဿနာ အစုံအစုံ တွဲလျက် အထက်သို့ တက်ကာ တက်ကာ အားထုတ်လာသော ပယောဂသည် နေဝသညာနာသညာယတနဈာန်ကို ဝင်စားရန်အတွက် မဟုတ်၊ နိရောဓသမာပတ်အတွက် ချည်းသာ ဖြစ် သည်။ ထို့ကြောင့် နေဝသညာနာသညာယတနဈာန်သို့ ဆိုက်သည့်အခါ လိုရာအကျိုး မပြီးသေးရကား တာရှည်စွာ မဝင်စားနိုင်ဘဲ နှစ်ကြိမ်မျှ (တကြိမ်လည်းအဆိုရှိ၏) ဖြစ်ပြီးနောက် နိရောဓစခန်းသို့ ရောက်လေသည်။

အနာဂါမ်ရဟန္တာသား။ ။ အဘယ့်ကြောင့် အနာဂါမ်ရဟန္တာ များသာ ဝင်စားနိုင်သနည်း-ဟုမေး၊ အဖြေကား-သောတာပန် သကဒါ ဂါမ်တို့သည် သမာဓိနှင့် ကောင်းကောင်းကြီး ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်သော ကာမစ္ဆန္ဒနိဝရဏ အနုသယဓာတ်ကို အကြွင်းမဲ့ မပယ်နိုင်သေးသောကြောင့် ထိုပုဂ္ဂိုလ်များ၌ သမာဓိအားမကောင်းသေး၊ အနာဂါမ်ရဟန္တာ တို့သာ ယင်းကာမစ္ဆန္ဒကို လုံးဝ ပယ်ပြီး ဖြစ်၍ သမာဓိ အားကောင်းသည်။ ထို့ကြောင့် အနာဂါမ် ရဟန္တာများသာ ဝင်စားနိုင်သည်။

သမာဓိ ပရိဗန္ဓဿ၊ ကာမရာဂဿ ဟာယိနံ၊

အတ္ထိတ္တာ အနုပုဗ္ဗာယ၊ နိရောဓော ကာမရူပိနံ။

သမာဓိ ပရိဗန္ဓဿ သမာဓိ၏သားရန်ဖြစ်သော၊ ကာမရာဂဿ-ကာမ ရာဂါနုသယကို၊ ဟာယိနံ-အကြွင်းမဲ့ ပယ်စွန့်ကုန်ပြီးသော၊ ကာမရူပိနံ-

ဆိုရိုးနှင့် ဘာသာငိုကာ

၇၅

ကာမရူပိ အနာဂါမ် ရဟန္တာ ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၊ အနုပုဗ္ဗာယ- အစဉ်အတိုင်း ဝင်စားအပ်သော သမာပတ်ရှစ်ပါး၏၊ အတ္ထိတ္တာ-ရှိသည်၏၊ အပြစ်ကြောင့် လည်း၊ နိရောဓော-နိရောဓသမာပတ်ကို ဝင်စားနိုင်ခြင်းသည်၊ ဟောတိ- ဖြစ်၏။

ရည်ရွယ်ချက်အကျိုး။ ။ ဘယ်အကျိုးငှါ အနာဂါမ် ရဟန္တာများ ဤသမာပတ်ကို ဝင်စားတော်မူကြသနည်း-ဟုမေး၊ အဖြေကား-သင်္ခါရ တရားတို့၌ သံဝေဂဉာဏ်ဖြင့် ငြီးငွေ့တော်မူကြ၍ သင်္ခါရတို့နှင့် ကင်းတန် သမျှ ကင်းလျက် ချမ်းသာစွာနေခြင်း အကျိုးငှါ အနာဂါမ်ရဟန္တာများ ဝင်စားတော်မူကြသည်။

ဥဒယဗ္ဗယသင်္ခါရေ၊ ဥက္ကဏ္ဍိတွာန ယောနိဿော၊

သုခံ ဝိဟရိဿာမာတိ၊ သမာပဇ္ဇန္တိ တေ ဣမံ။

ဥဒယဗ္ဗယသင်္ခါရေ- ဖြစ်ကြ ပျက်ကြ သင်္ခါရ၌၊ ယောနိဿော သင့်တင့် လျော်ကံသံဝေဂဉာဏ်ဖြင့်၊ ဥက္ကဏ္ဍိတွာန- ငြီးငွေ့ကြကုန်၍၊ သုခံ-ချမ်းချမ်း သာသာ၊ ဝိဟရိဿာမ-နေရကုန်တော့အံ့၊ ဣတိ-ဤသို့၊ နှလုံးသွင်းတော် မူကြကုန်လျက်၊ တေ-ထိုအနာဂါမ်ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ ဣမံ-ဤသမာ ပတ်ကို၊ သမာပဇ္ဇန္တိ-ဝင်စားတော်မူကြကုန်၏။

ကာမဘုံ၌ ၇ ရက်သာ။ ။ ကာမဘုံ၌ အလွန်ဆုံးရက်ပေါင်းမည်မျှ ဝင်စားနိုင်သနည်း-ဟုမေး၊ အဖြေကား-အာဟာရကိုမှီ၍ အသက်မွေး ရသော ကာမဘုံသားတို့၏ တကြိမ်စားအပ်သော အာဟာရသည် ၇ ရက်သာ မျှတစေနိုင်သောကြောင့် အလွန်ဆုံး ၇ ရက်မျှ ဝင်စားနိုင်ကြသည်။

အာဟာရ-မူပဇိဝိနံ၊ ဘုတ္တဿ ဧကဒိဝသံ၊

သတ္တာဟံဝ ယာပနတော၊ ကာမေ သတ္တာဟ-မေဝစ။

အာဟာရ-ခဲဘွယ်ဘောဇဉ် အာဟာရကို၊ ဥပဇိဝိနံ-မှီ၍ အသက်ရှည်ရ ကုန်သော ကာမဘုံသားတို့၏၊ ဧကဒိဝသံ-တနေ့၌၊ ဘုတ္တဿ-စားအပ် သော အာဟာရ၏၊ သတ္တာဟံဝ-ခုနစ်ရက်ပတ်လုံးသာ၊ ယာပနတော-

မျှတစေနိုင်ခြင်းကြောင့်၊ ကာမေ-ကာမဘုံ၌၊ သတ္တဟ-မေဝစ-ခုနစ်ရက်သာလျှင်၊ နိရောဓာ-နိရောဓသမာပတ်ကို ဝင်စားခြင်းသည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏။

၇ ရက်အတွင်း၌ကား အလိုအတိုင်း ဝင်စားနိုင်၏။ ရူပဘုံမှာ ထိုကဲ့သို့ အာဟာရကို မငဲ့ရ၍ အလိုရှိသမျှ ဝင်စားနိုင်၏။ “ကာမဘုံ” ဟူသော စကားလည်း လူ့ပြည်ကာမဘုံကို ရည်ရွယ်ဟန်တူသည်။ အထက်နတ်ပြည်များ၌ ဤသမာပတ်ကို ဝင်စားနေခွင့် ရမည်မဟုတ်၊ လောကီအာရုံတွေမှ ဆိတ်ကွယ်ရာ မရသောကြောင့် အနာဂါမ်ဖြစ်လျှင် ဗြဟ္မာ ပြည်သို့ ပြောင်း၏။ ရဟန္တာဖြစ်လျှင် မကြာခင် ပရိနိဗ္ဗာန်စံ၏။ အောက်ဘုမ္မနိးနတ်များ အတွက်မှာမူ သူတို့အာဟာရက စွမ်းဆောင်နိုင်သလောက်ကို ပိုင်းခြား၍ ဝင်စားနိုင်သည်ဟု ကြံယူသင့်သည်။

သင်္ခတစသည် မဆိုသင့်၊ သို့သော် နိပ္ပန္န။ ။ ဤနိရောဓသမာပတ်သည် သင်္ခတလော၊ အသင်္ခတလော၊ လောကီလော၊ လောကုတ္တရာလောဟုမေး၊ အဖြေကား-သင်္ခတစသော အမည်သည် ပရမတ္ထအားဖြင့် ထင်ရှားရှိရာ၌သာ မှည့်ခေါ်ထိုက်သော အမည်ဖြစ်၏။ ဤ စိတ်စေတသိက် စိတ္တဇရုပ်တို့၏ ချုပ်ခြင်းဟူသည် ထင်ရှားရှိသော ပရမတ္ထမဟုတ်ရကား သင်္ခတ-အသင်္ခတ-လောကီယ-လောကုတ္တရာ ဟုမဆိုသင့်၊ သို့သော် သမာပတ်ဝင်စားသော ပုဂ္ဂိုလ်က တမင်အစွမ်းထုတ်မှ ပြီးစေရသော သမာပတ် ဖြစ်သောကြောင့် “နိပ္ပါဒိယတေ-ပြီးစေအပ်၏၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ နိပ္ပန္နာ-နိပ္ပန္နမည်၏” ဟူသော ဝစနတ္ထအရ “နိပ္ပန္နတရား” ဟုဆိုရမည်။

[ဝိသုဒ္ဓိမဂ်] သင်္ခတာတိပိ အသင်္ခတာတိပိ လောကီယာတိပိ လောကုတ္တရာတိပိ နဝတ္ထဗ္ဗာ၊ ကသ္မာ၊ သဘာဝတော နတ္ထိတာယ၊ ယသ္မာ ပန သာ သမာပဇ္ဇန္တဿ ဝသေန သမာပန္နာနာမ ဟောတိ၊ တသ္မာ နိပ္ပန္နာတိ ဝတ္တံ၊ ဝဋ္ဋတိ၊ နော အနိပ္ပန္နာ။

နိရောဓသမာပတ္တိဝိထိ ပြီးပြီ။

ဆိုရိုးနှင့် ဘာသာဋီကာ

၇၇

မရဏာသန္တဝိတိ မရဏာသန္တ ဝိတိသည် ပဉ္စဒွါရဝိတိ မနော
 ဒွါရဝိတိအားဖြင့် ၂ပါး အပြားရှိ၏။ ထိုတွင်
 ပဉ္စဒွါရ ဝိတိသည်လည်း စက္ခုဒွါရဝိတိ သောတ ဃာန
 ဇီဝါကာယဒွါရ ဝိတိအားဖြင့် ၅ ပါး အပြားရှိ၏။ ထိုတွင်
 စက္ခုဒွါရ ဝိတိသည်လည်း ဇောနောင်စုတိ၊ ဇောဘဝင်နောင်
 စုတိ၊ တဒါရုံနောင် စုတိ၊ တဒါရုံဘဝင်နောင် စုတိအားဖြင့်
 လေးပါး အပြားရှိပြန်၏။ ထိုတွင် ဇောနောင် စုတိကျသော
 ဝိတိ ဖြစ်ဟန်ကား- ဆွေမျိုး စသည်တို့က ယူဆောင်ပြ၍
 သော်၎င်း၊ အလိုအလျောက်သော်၎င်း၊ ရူပါရုံသည် ဥပါဒ်

မရဏာသန္တဝိတိ ။ အကြင်ဝိတိအဆုံးတွင် ဘဝင်အနည်းငယ်
 ခြား၍၎င်း၊ မခြားဘဲသော်၎င်း၊ မုချစုတိစိတ်ဖြစ်၏။ ထိုဝိတိကို “မရဏာ
 သန္တဝိတိ” ဟု ခေါ်သည်။ ရှေးဆရာမြတ်တို့သည် ပဋိသန္ဓေဝိတိဟု သီးခြား
 မပြ၊ စုတိအခြားမဲ့၌ ပဋိသန္ဓေ ဝိတိကို တဆက်တည်း ပြတော်မူကြသည်။
 ထို့ကြောင့် မရဏာသန္တ ဝိတိဆိုလျှင် ပဋိသန္ဓေ ဝိတိလည်း ပါဝင်ပြီ
 ဟုမှတ်။

ဇောနောင်စုတိဝိတိ

ဘ	“တိ	န	ဒ	ပ	စ	သံ	ဏ	ဝု	ဇ	ဇ
ဝဝဝ	ဝဝဝ	ဝဝဝ	ဝဝဝ	ဝဝဝ	ဝဝဝ	ဝဝဝ	ဝဝဝ	ဝဝဝ	ဝဝဝ	ဝဝဝ
ဇ	ဇ	ဇ	စု	ဋီ	ဘ	၁၄	ကြိမ်	ဘ		
ဝဝဝ	ဝဝဝ	ဝဝဝ	ဝဝဝ	ဝဝဝ	ဝဝဝ	ဝဝဝ	ဝဝဝ	ဝဝဝ	ဝဝဝ	ဝဝဝ
မ	ဇ	၅ကြိမ်	ဇ”	ဘ						
ဝဝဝ	ဝဝဝ	ဝဝဝ	ဝဝဝ	ဝဝဝ	ဝဝဝ					

ဤကား အတိမဟန္တာရုံ မရဏာသန္တဝိတိတည်း။ ကာမဇော ကာမ-
 သဘွာ ကာမရူပါရုံ သုံးပါးစုံသော်လည်း တဒါရုံမကျဘဲ၊ ကမ္မဇရုပ်များ

သည်မှစ၍ အတိတဘဝင် တချက်အလွန်တွင် စက္ခုပသာဒ၌ ထင်လာသည်ရှိသော်၊ ဘဝင်စလန ဘဝင်ပစ္ဆေဒ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း စက္ခုဝိညာဉ် သမ္ပုဋ္ဌိမျိုး သန္တီရဏ ဝုဋ္ဌော မရဏာသန္နဇော ငါးကြိမ် စုတိ-ပဋိသန္ဓေ ဘဝင်တဆယ့်ငါးချက်၊ သို့မဟုတ်- တဆယ့်ခြောက်ချက် မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း ဘဝင်နိက္ခိက လောဘဇော ခုနစ်ကြိမ်၊ ထို့နောက် ဘဝင် ဖြစ်ထိုက်သမျှ ဖြစ်၏။

စိတ်သရုပ် အာရုံ ဝတ္ထု ဝိထိမရဏ၊ အာသန္နဟု၊ ပဉ္စဒွါရာ၊ စိတ်ချရာကား- ကြိယာဇော၊ လျှင်း မနောနှင့်၊ ကြွင်းသော ကာမ၊ အာရုံကမ္မ၊ ဘဝဟောင်းတွင်၊ ချုပ်ချိန်တန်လျှင် ဤပုံအတိုင်း အမှန်ပင် စုတေရတော့မည်၊ ထိုမှတပါး ဥပေက္ခာနှင့် ပဋိသန္ဓေနေခဲ့၍ အတိဣန္ဒာရုံ၌ ဒေါသဇောကျလျှင် တဒါရုံ မကျဘဲ ဤပုံအတိုင်း စုတေရလိမ့်မည်။

ဇောနောင် ဘဝင်စုတိကျသော ဝိထိ၌ ဘဝင်ကို တကြိမ်သာမကနှစ်ကြိမ် သုံးကြိမ်လည်း ကမ္မဇရုပ်များ မချုပ်သေးက ချခွင့်ရှိ၏။ ဥပေက္ခာနှင့် ပဋိ သန္ဓေနေခဲ့၍ အတိဣန္ဒာရုံ၌ဒေါသဇောကျလျှင် ဤဝိထိမျိုးဖြစ်ခွင့်ရှိ၏။ သောမနဿနှင့် ပဋိသန္ဓေနေခဲ့၍ ဒေါသဇောကျလျှင်လည်း အာဂန္တုက ဘဝင်ချ၍ ဤဝိထိမျိုးဖြစ်ခွင့်ရှိပြန်၏။ အတိမဟန္တာရုံသာမဟုတ်၊ ဇောနောင် စုတိကျရာ၌ မဟန္တာရုံဝိထိများလည်း ဖြစ်ခွင့်ရှိသည်။

စိတ်သရုပ်သည်။ ။ [ဤ မရဏာသန္နဝိထိခဏ်းဝယ် ခက်ခဲသော မှတ်သားဘွယ်များကို မရဏုပ္ပတ္တိခဏ်း ရူပပဝတ္တိက္ကမခဏ်းစသည်မှာရှု။]

ဝိထိမရဏ၊ ပေ၊ ကြိယာဇော၊ လျှင်းမနောနှင့်၊ ကြွင်းသော ကာမ- ဤ ပဉ္စဒွါရ မရဏာသန္နဝိထိ၌ ချရသောစိတ်ကား ကြိယာဇော ၉

ဆိုရိုးနှင့် ဘာသာငိုကော

၇၉

စုတိဘွင်မှာ၊ သုံးအင်အတိတ်၊ ကံ နိမိတ်တည်း။ ကြွင်းစိတ်
သေသ၊ ဟောင်းဘဝဝယ်၊ ပဉ္စအာရုံ၊ ပစ္စုပ္ပန်ကြိုသည့်၊ မှတ်ကုန်
ကမ္မ-နိမိတ္တရှင်၊ ဘဝသစ်တွင်၊ သန္ဓေတွင်လည်း၊ ယင်း
ပဉ္စာရမ်၊ ပစ္စုပ္ပန်-တိတ်၊ သင့်ရာစိတ်လော၊ မနောဒွါရ-ဝဇ္ဇနနှင့်
ဘဝနိကန်၊ ခုနစ်တန်ကား၊ သန္ဓေသစ်ဟု၊ စင်စစ်ဆိုချက်၊

ကြည့် ကာမစိတ် ၄၅ တည်း။ ကြိယာစောကား ရဟန္တာများ သန္တာန်
၌သာ ဖြစ်သောကြောင့် ကြည့်ရသည်။ ရဟန္တာများသည် ဤပဉ္စဒွါရ
ဝိထိဖြင့် စုတိတော် မမူကြဘူးတဲ့။

အာရုံကမ္မ၊ လောကီနိမိတ်တည်း- ဘဝဟောင်းဘက်က ဘဝင်များ
နှင့် စုတိစိတ်မှာ ထုံးစံအတိုင်း အတိတာ-နန္ဒာရ ဘဝက မရဏာသန္တတော
သည် ယူဇာလ်သော ကံ ကမ္မနိမိတ် ဂတိနိမိတ် သုံးပါးတွင် တပါးပါးကို
အာရုံပြု၏။

ကြွင်းစိတ်သေသ၊ လောကီနိမိတ္တရှင်-ဘဝင်စုတိတို့မှ ကြွင်းသော ပဉ္စ
ဒွါရဝဇ္ဇန တဒါရုံတိုင်အောင်သော ဝိထိစိတ်တို့ကား ပစ္စုပ္ပန်ပဉ္စာရုံ
(ရူပါရုံစသော ၅ပါး) တည်းဟူသော ကမ္မနိမိတ်ကို အာရုံပြုကြ၏။ ချဲ့ဥး
အံ့-မရဏာသန္တဝိထိ၏ အာရုံသည် ကံကမ္မနိမိတ် ဂတိနိမိတ်ဟု တခုခုအမည်
ရကြ၏။ ကံဟူသည် လောကီကုသိုလ် အကုသိုလ် စေတနာ တည်း။
ထို့ကြောင့် ဤပဉ္စာရုံသည် ကံ ဟု အမည်မရထိုက်၊ ဂတိနိမိတ်ဟူသည်
လားရာဂတိ၏ အမှတ်အသား ထိုဂတိ၌ တွေ့ကြုံရမည့် ကောင်းကောင်း
ဆိုးဆိုး အမျိုးမျိုးသော အာရုံများတည်း။ ထိုဂတိနိမိတ်လည်း ဤပဉ္စဒွါရ
ဝိထိ၌မထင်၊ မနောဒွါရ၌သာ တင်နိုင်သည်-ဟု ယူကြလေပြီ။ ကမ္မနိမိတ်-
ဟူသည် ကုသိုလ်ကံ အကုသိုလ်ကံ ပြုစဉ်အခါတွင် ပါဝင်သော အဆောက်
အဦးတည်း။ ထိုအဆောက်အဦးသည် ကံပြီးခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော
ကြောင့် ကမ္မနိမိတ်မည်၏။ ထိုကမ္မနိမိတ်အဆောက်အဦးသည် ရူပါရုံစသော
အာရုံများပင်တည်း။ ထိုအာရုံများတွင် ပဉ္စဒွါရဝိထိက ပစ္စုပ္ပန်ကိုသာ

မရဏာသန္တဝိထိ

ဝိပါကံ ခန္ဓာ၊ ကဋတ္တာစု၊ အာရုံ ပြု၏။ ဝတ္ထု မှီရန်၊ စိစစ်
ဟန်မူ၊ ဝိညာဏ်ပဉ္စ၊ စုတိမှလျှင်၊ ပြန်ဆရေတွက်၊ ဆဲခနစ်
ချက်နှင့်၊ ပြိုင်ဘက် ရှေးရှု၊ ဆိုင်လျက် ဥသည့်၊ ဝတ္ထုပဉ္စ၊
စွဲမှီရသတဲ့၊ ဟောင်းဘဝကြွင်း၊ စိတ်တသင်းကား၊ ယင်း
နည်းပြန်ပြ၊ ဟဒယကို၊ မှီကြပေလစ်၊ သန္ဓေသစ်ဟူ၊ အဖြစ်
တူနှင့်၊ ကြွင်းမူစိတ်စု၊ ရှေးရှေးဥသည့်၊ ဝတ္ထုဟဒယ၊ စွဲမှီကြသည်၊
ဒွိဟလွတ်ကင်းရှင်းလေတည်း။

အာရုံပြုသောကြောင့် “ပစ္စုပ္ပန် ပဉ္စာရုံ ကမ္မနိမိတ်ကို အာရုံပြု၏” ဟု
ဆိုရပေသည်။ ဤ [ပဉ္စာရုံ၏ ကမ္မနိမိတ် အစစ် မဟုတ်ကြောင်းကိုကား
ဝိထိမုတ်ပိုင်း ဘာသာဋီကာ မရဏုပ္ပတ္တိခဏ်း၌ရှု။]

ဘဝသစ်တွင်၊ ပေါ သင့်ရာစိတ်လော- ဘဝသစ်က ပဋိသန္ဓေစိတ်နှင့်
ဘဝင်များလည်း ယင်းပဉ္စာရုံ ကမ္မနိမိတ်ကိုပင် အာရုံပြု၏။ ပစ္စုပ္ပန် ကမ္မ
နိမိတ်၊ အတိတ်ကမ္မနိမိတ်ဟု သင့်လျော်ရာစိတ် ဖြစ်ရလိမ့်ဥးမည်။ အတိတ်
ဘဝင်မှစ၍ စုတိစိတ်ကျအောင် ရေတွက်ကြည့်လျှင် ရူပါရုံ အသက်တဆယ့်
ခုနစ်ချက် မပြည့်သေးက ပဋိသန္ဓေစိတ်နှင့် ဘဝင်တချို့တို့ ပစ္စုပ္ပန်ရူပါရုံ
ကမ္မနိမိတ်ကို အာရုံပြု၏။ နောင်နောင် ဘဝင်တို့မှာ အတိတ်ရူပါရုံ ကမ္မနိမိတ်
ကိုသာ အာရုံပြု၏။ စုတိစိတ်သို့ ရောက်သည့်အခါ တဆယ့်ခုနစ်ချက်ပြည့်
နေလျှင် ပဋိသန္ဓေစိတ်ကစ၍ ဘဝင်ဟူသမျှ အတိတ် ကမ္မနိမိတ်ကိုချည်း
အာရုံပြုရမည်။ (ဧဝာနောင် စုတိကျသော ပဌမဝိထိပုံကိုကြည့် အတိတ်
ဘဝင်နှင့် အတူဥပါဒ်သော ရူပါရုံသည် စုတိကျသည့်အခါ စိတ္တက္ခဏ
၁၄ ချက်သာရှိ၍၊ ၃ချက်ခန့် အသက်ကျန်သေး၏။ ထို့ကြောင့် ပဋိသန္ဓေ
စိတ်နှင့် ဘဝင် ၂ ကြိမ်တို့ ပစ္စုပ္ပန်ရူပါရုံ ကမ္မနိမိတ်ကို ဆက်၍ အာရုံပြု၏။
တတိယဘဝင်မှစ၍ နောင်တဘဝလုံး ဘဝင်များသည် အတိတ်ဖြစ်သော
ထိုရူပါရုံကမ္မနိမိတ်ကိုပင် အာရုံပြုကြရသည်။ တဒါရုံဘဝင်စုတိကျသော
ဝိထိဖြစ်လျှင် အတိတ်ဘဝင်နှင့်အတူ ဥပါဒ်သော ရူပါရုံသည် စုတိကျလျှင်

ဆိုရိုးနှင့် ဘာသာဋီကာ

၈၁

၁၇ ချက် အသက်စေနေပြီ၊ ထို့ကြောင့် ပဋိသန္ဓေသစ်မှစ၍ ဘဝင်ဟူသမျှ အတိတ်ရူပါရုံ ကမ္မနိမိတ်ကိုသာ အာရုံပြုရတော့သည်။ ဤသို့ ဘဝသစ် စိတ်များ အာရုံကို စိတ်ဖြာခွဲခြားရမည်-ဟူလို။

မနောဒွါရ၊ ပေ၊ အာရုံပြု၏-မနောဒွါရဝဇ္ဇန်းနှင့် ဘဝနိကန္တိက လောဘဇော ၇ ကြိမ်တို့ကား “ပဋိသန္ဓေ” ဟု ခေါ်ဝေါ်အပ်သော နာမ်ဝိပါက် ခန္ဓာနှင့် ကဋတ္တာ (ကမ္မဇ) ရုပ်ကို အာရုံပြု၏၊ [ပဋိသန္ဓေကိစ္စ တပ်သော ဝိပါက်စိတ်စေတသိက် အတူတကွဖြစ်သော ကမ္မဇရုပ်များကို “ပဋိသန္ဓေ” ဟုခေါ်၏၊ ဥပမာ-မဟာဝိပါက် ပဌမစိတ် စေတသိက် တေတ္ထိံသ ကမ္မဇ ကလာပ်သုံးစည်းကို “တိဟိတပဋိသန္ဓေ” ဟုခေါ်၏၊ ဤပဋိသန္ဓေကိုပင် “ဘဝ” ဟုခေါ်ရပြန်သည်၊ ယင်းဘဝကိုပင် အာရုံပြုလျက် နှစ်သက်တတ်သော လောဘဇောကို “ဘဝနိကန္တိက လောဘဇော” ဟု ခေါ်ရလေသည်၊ (နိကန္တိက သဒ္ဓါသည် တပ်နှစ်သက်ခြင်း အနက်ကိုဟော၏၊) သတ္တဟူသမျှ ငရဲ၌ ကျသော် လည်း ကိုယ့်ဘဝကို ကိုယ်နှစ်သက်ကြမြဲတည်း။]

ဝိညာဏ်ပဉ္စ၊ ပေ၊ ဝတ္ထုပဉ္စ၊ စွဲမှီရသတဲ့- မှီရာဝတ္ထု စိစစ်ဟန်ကား “စုတိစိတ္တော ပရိသတ္တရသမစိတ္တဿ ဌိတိကာလ မုပါဒါယ ကမ္မဇရူပါနိ နဥပ္ပဇ္ဇန္တိ” အရ စုတိစိတ်မှအထက် ပြန်၍ရေတွက်သော် တဆယ့်ခုနစ်ချက် မြောက် စိတ်၏ ဌိကာလမှစ၍ ကမ္မဇရုပ်သစ်များ မဖြစ်တော့ရကား ဒွေး ပဉ္စဝိညာဏ် တဆယ့်သည် ပဝတ္ထိပဉ္စဒွါရဝိထိများကဲ့သို့ မဟုတ်ဘဲ၊ စုတိစိတ် မှအထက် တဆယ့်ခုနစ်ချက်မြောက် စိတ်နှင့်အတူ ဥပါဒ်သော ပဉ္စဝတ္ထုကို မှီသည်ဟု ယူကြ၏။ [ဤကျမ်းအလိုမှာ ပဉ္စဝိညာဉ် ဥပါဒ်သည့်အခါ ထင်ရှား ရှိသမျှ ပဉ္စဝတ္ထုတွင် ဘယ်ဝတ္ထုကိုမဆို မှီနိုင်၏-ဟု ယူလိုသည်၊ နိဿယ ပစ္စည်းကို ကြည့်။]

ဟောင်းဘဝကြွင်း၊ ပေ၊ ဟဒယကို၊ မှီကြပေလစ်- ဒွေပဉ္စဝိညာဏ်မှ ကြွင်းသော ရှေးဘဝစိတ်စုကား ထိုနည်းအတူစုတိစိတ်မှ ပြန်၍ ရေတွက် လျှင် ၁၇ ချက်မြောက် စိတ်နှင့်အတူဥပါဒ်သော ဟဒယဝတ္ထုကိုမှီသည်၊ [ပဝတ္ထိကာလကဲ့သို့ ရှေးရှေး စိတ်နှင့် အတူဥပါဒ်သောဟဒယဝတ္ထုမရှိ။]

ဘုံနှင့် ပုဂ္ဂိုလ် လွတ်ကင်းဒွိဟ၊ ရှင်းရှင်းပလော၊ ကာမရူပေ၊
စုတိကြွေ၍၊ သန္ဓေကာမ၊ ဘုံဌာနကို၊ မှတ်သား
ဆို၏။ ပုဂ္ဂိုလ်ခြောက်တန်း၊ ပုထုဇန်နှင့်၊ ဖလဌ်နှစ်၊ အောက်တန်း
ဖြစ်သည်၊ စိစစ်ဘဝင် သွင်းလေတည်း။

သန္ဓေသစ်ဟူ၊ အဖြစ်တူနှင့်- ပဋိသန္ဓေသစ်ကားထိုဘဝ၌ မိမိရှေ့က
ဥပါဒ်ပြီး ဟဒယဝတ္ထုမရှိသောကြောင့် မိမိနှင့်အတူဥပါဒ်သော ဟဒယဝတ္ထုကို
မှီရသည်။ ထို့ကြောင့် ဟဒယဝတ္ထုနှင့် ပဋိသန္ဓေစိတ်တို့ အညမည နိဿယ
ပစ္စည်း တပ်ကြလေတုံ။

ကြွင်းမှုစိတ်စု၊ ရှေးရှေးဥသည့်၊ ဝတ္ထုဟဒယ ပဋိသန္ဓေမှ ကြွင်းသော
ဘဝင် မနောဒွါရဝဇ္ဇန်းနှင့်စောတို့ကား မိမိ၏ ရှေးရှေးစိတ်နှင့်အတူ
ဥပါဒ်သောဟဒယဝတ္ထုကိုမှီ၏။ ပဌမဘဝင်စိတ်သည် ပဋိသန္ဓေနှင့်အတူ
ဥပါဒ်သော ဟဒယဝတ္ထုကိုမှီ၏။ စသည်ဖြင့်ချ လေ။

ကာမရူပေ၊ စုတိကြွေ၍၊ သန္ဓေကာမ၊ ဘုံဌာနကို- ကာမဘုံမှ
စုတေ၍ ကာမဘုံ၌ ပဋိသန္ဓေနေသော ပုဂ္ဂိုလ်၊ ရူပဘုံမှစုတေ၍ ကာမဘုံ၌
ပဋိသန္ဓေနေသော ပုဂ္ဂိုလ်များ၌ ဤပဉ္စဒွါရဝိတိဖြစ်ရကား ဘုံအားဖြင့်
ဘဝဟောင်းအတွက် ကာမဘုံနှင့် ရူပဘုံ၌ ဖြစ်၏။ [ရူပဘုံမှ စုတေရာ၌
ဃာနာဒိတ္တယဝိတိ မရပုံ၊ တဒါရုံမကျနိုင်ပုံများကိုလည်း သတိပြု၊ ရူပ
အရူပဘုံသို့ သွားမည့်သူ၌ ပထဝီကသိုဏ်းစသော ကမ္မနိမိတ်ကို အာရုံပြု
သောကြောင့်၎င်း၊ အရူပဘုံမှ ကာမဘုံသို့ လာမည့်သူများ၌ ရုပ်အာရုံ
ကို အာရုံမပြုနိုင်သောကြောင့်၎င်း ဤပဉ္စဒွါရဝိတိများ ဖြစ်ခွင့်မရှိ။]

ပုဂ္ဂိုလ်ခြောက်တန်း-အနာဂါမ် ရဟန္တာများ ကာမဘုံ၌ ပဋိသန္ဓေ
မနေသောကြောင့် ပုထုဇန် ၄ ယောက် နှင့် သောတာပန် သကဒါဂါမ်တို့၌
ဤပဉ္စဒွါရဝိတိဖြစ်၏။ [စိစစ်ဘဝင်သွင်းလေတည်း-အရ နောက်၌ ပြလေတုံ။]

ပဉ္စဒွါရမရဏာသန္နဝိထိ ပြီးပြီ။

ဆိုရိုးနှင့် ဘာသာဋီကာ

၈၃

မနောဒွါရဝိသိ မနောဒွါရဝိသိသည်လည်း ပုထုဇဉ် သေက္ခ
 တို့၏ မရဏာသန္နဝိသိ၊ ရဟန္တာတို့၏
 မရဏာသန္နဝိသိအားဖြင့် နှစ်ပါးအပြားရှိ၏။ ထိုတွင် ပုထုဇဉ်
 သေက္ခတို့၏ မရဏာသန္န ဝိသိသည်လည်း ကာမဘုံမှစတင်၍
 ကာမဘုံ၌ပင် ဖြစ်လတ်သောပုဂ္ဂိုလ်၌ ဇောနောင် စုတိ၊ ဇော
 ဘဝင်နောင် စုတိ၊ တဒါရုံနောင် စုတိ၊ တဒါရုံဘဝင်နောင် စုတိ၊
 အားဖြင့် ပဉ္စဒွါရနည်းတူ လေးဝိသိပင်ဖြစ်၏။ ကာမဘုံမှ စတင်
 ၍ အခြားဘုံဝယ် ဖြစ်လတ်၊ အခြားဘုံမှ စတင်၍ ကာမဘုံဝယ်
 ဖြစ်လတ် ပုဂ္ဂိုလ်များ၌ကား ဇောနောင်စုတိ၊ ဇောဘဝင်နောင်
 စုတိအားဖြင့် နှစ်ဝိသိသာ ဖြစ်၏။

မနောဒွါရ မရဏာသန္နဝိသိ။ ကာမဘုံမှ စတင်၍ ကာမဘုံ၌ဖြစ်
 သူမှာ ကာမဇောကာမသတ္တဝါ ဝိဘူတကာမအာရုံ သုံးပါးစုံသဖြင့် တဒါရုံ
 ကျကောင်းသော ဝိသိများလည်း ရှိ၏။ အဝိဘူတာရုံဖြစ်၍၎င်း၊ ဝိဘူတ
 ကာမအာရုံပင်ဖြစ်သော်လည်း အလွန်စုတိခါနီး၍၎င်း၊ တဒါရုံ မကျကောင်း
 သော ဝိသိများလည်းရှိ၏။ ထို့ကြောင့် လေးဝိသိပင်ရထိုက်သည်။ ကာမဘုံမှ
 စတင်၍ အခြားဘုံသွားမည့် ပုဂ္ဂိုလ်မှာ ကာမဇော ကာမသတ္တဝါ မှန်သော်
 လည်း “ဣပါဝစရပဋိသန္နိယာပနပညတ္တိဘူတံ ကမ္မနိမိတ္တံ မေဝါ ရမဏံ
 ဟောတိ၊ တထာ အဣပါဝစရ ပဋိသန္နိယာစ မဟဂ္ဂတဘူတံပညတ္တိ
 ဘူတံစ” နှင့်အညီ ဣပ အဣပ ပဋိသန္နိယာစတို့က ပညတ် မဟဂ္ဂုတ်ကို
 ထိုက်သလိုအာရုံပြုရကား ထိုဘုံသို့သွားမည့် ကာမပုဂ္ဂိုလ်၏ မရဏာသန္န
 ဇောကလည်း ထိုပညတ်မဟဂ္ဂုတ်ကိုသာ အာရုံပြုရမည်ဖြစ်သောကြောင့်
 တဒါရုံမကျထိုက်တော့ပြီ။ အခြားဘုံမှ ကာမဘုံသို့ လာရာ၌ကား ကာမသတ္တဝါ
 မဟုတ်သောကြောင့် တဒါရုံမကျထိုက်၊ ထို့ကြောင့် ဇောနောင်စုတိ၊ ဇော
 ဘဝင်နောင် စုတိကျသော နှစ်ဝိသိသာ ရသည်။

စိတ်သရုပ်စသည် အရဟန္တ၊ နိဗ္ဗာနမှ၊ သေသမနော၊ ဒွါရ
 ဇောငယ်၊ ချသော စိတ်စု၊ ရေတွက်ပြ
 သော်၊ ဆယ်ခုဝိညာ၊ မနောဓာနှင့်၊ ကြိယာဇော၊ ကြည်သော
 ကာမ၊ ဒွတ္တိသတည်း။ အာရုံမှာမူ၊ အာရမဏ-သင်္ဂဟနှင့်၊
 မရဏုပ္ပတ္တိ၊ မွေ့နှောက်ကြည့်လော၊ များသည့်အတွက်၊ ချင်း

ဤဝိထိများ၏ အာရုံသည် အတိတ်ပစ္စုပ္ပန် ကာမ မဟဂ္ဂုတ် ပညတ်
 ဟု အမျိုးမျိုးရှိ၏။ ထိုအာရုံများတွင် ပစ္စုပ္ပန်ကမ္မနိမိတ်ကို ဖြစ်စေ၊ ဂတိ
 နိမိတ်ကိုဖြစ်စေ အာရုံပြုရာ၌ ဇောနှောင်စုတိလျှင် အတိတ်ဘဝင်မှစ၍
 ရေတွက်က စုတိတိုင်မှစ၍ စိတ္တက္ခယ ၁၀ချက်သာ ရသေး၏။ ပဋိသန္ဓေ
 နှင့် ဘဝင် ၆ ချက်တို့ ပစ္စုပ္ပန်ရူပါရုံကိုပင် ဆက်လက်အာရုံပြုနိုင်သည်။
 ဤဝိထိက ဘဝင်များထက် ပို၍ ပစ္စုပ္ပန်ကို အာရုံပြုနိုင်သော ဘဝင်မရှိ။

အရဟန္တ၊ နိဗ္ဗာနမှ၊ ဇော၊ ဒွတ္တိ သတည်း-ရဟန္တာတို့၏ ပရိနိဗ္ဗာန
 ဝိထိမှကြွင်းသော မနောဒွါရမရဏာသန္နဝိထိ၌ ချရန်စိတ်များကား ပဉ္စ
 ဒွါရ၌ သီးခြားဖြစ်သော ဒွိပဉ္စဝိညာဏ် ၁၀၊ မနောဓာတ် ၃၊ ရဟန္တာ
 သန္တာန်၌သာ ဖြစ်သော ကြိယာဇော ၉၊ ဤ ၂၂ ပါးကြည်သော ကာမစိတ်
 ၃၂ ပါးတည်း။

အာရုံမှာမူ၊ ချင်းချက်ချန်ပြီး- အာရုံမှာ အလွန်များလှ၍ ချင်း
 ချက်ထားလိုက်ပြီ။ အာရမဏသင်္ဂဟ “ဒွါရဝိမုတ္တာနဉ္စ ပဋိသန္ဓိဘဝင်စုတိ
 သင်္ခါတာနံ၊ ဇော၊ ကမ္မ ကမ္မနိမိတ္တ ဂတိနိမိတ္တ သမ္ပတ် အာရမဏ်ဟောတိ”
 ဟူသော အခဏ်းနှင့် မရဏုပ္ပတ္တိအခဏ်းကိုသာ မွေ့နှောက်၍ ကြည့်လေ
 တော့ ဟူလို၊ အချုပ်မှာ-အရူပဘုံသို့ရောက်မည့် ပုဂ္ဂိုလ်၏ ဝိထိ၌ “ရူပါဝစရ
 ပဋိသန္ဓိယာ ပညတ္တိဘူတ ကမ္မနိမိတ္တာ ရမဏ် ဟောတိ”နှင့်အညီ၊ မရဏာ
 သန္နဇောနှင့် ပဋိသန္ဓေဘဝင်တို့သည် ကသိုဏ်း ပညတ်စသော ကမ္မနိမိတ်
 ကိုချည်းအာရုံပြုကုန်၏။ အရူပဘုံသို့ ရောက်မည့် ပုဂ္ဂိုလ်၌ “တထာအရူပါ

ဆိုရိုးနှင့် ဘာသာဋီကာ

၈၅

ချက်ချန်ပြီ၊ အမှီများမှာ၊ ပဉ္စဒွါနှင့်၊ မက္ခာတူလစ်၊ မူမသစ်ဘူး၊
ဘုံဖြစ်ကိုတွေး၊ ပုဂ္ဂိုလ်ရေးကား၊ လေးပုထုဇန်၊ ဖလဋ္ဌတွင်၊
ရဟန်ကြည်သည်၊ ဘဝင်စိစစ် သွင်းလေတည်း။

၀၈ရ ပဋိသန္ဓိယာစ မဟဂ္ဂတဘူတံ ပညတ္တိဘူတဉ္စ”နှင့်အညီ မဟဂ္ဂုတ်နှင့်
ပညတ်တမျိုးမျိုး ကမ္မနိမိတ်ကိုချည်း အာရုံပြုကုန်၏။ [မဟဂ္ဂုတ် ပညတ်
ခွဲခြားချက်ကို ထိုပါဠိအဖွင့်မှာ ကြည့်၊] ကာမဘုံသို့ ရောက်မည့် ပုဂ္ဂိုလ်၏
ဝိထိ၌ကား ကံ ကမ္မနိမိတ် ဂတိနိမိတ် သုံးပါးတွင် တပါးပါးဖြစ်သော
ကာမတရား အာရုံခြံဝပါးတွင် တပါးပါးကို ထိုက်သည်အားလျော်စွာ
အာရုံပြု၏။

အမှီများမှာ၊ ဟေ၊ မူမသစ်ဘူး- မှီရာဝတ္ထုအတွက်မှာ ပဉ္စဒွါရ မရဏာ
သန္တအဆိုအတိုင်းပင်ဖြစ်၏။ အရူပဘုံ၌ကား မှီရာဝတ္ထု စိစစ်ဘွယ် မလို။

ဘုံဖြစ်ကိုတွေး၊ ဟေ၊ ရဟန်ကြည်သည်- ဘုံအားဖြင့် အသညသတ်
ကြည်ဘုံ ၃၀ လုံးရ၏။ [အသညသတ်၌ကားရုပ်တရားဖြင့်သာ စုတေရ၏၊]
ပုဂ္ဂိုလ်အားဖြင့် ရဟန္တာကြည် ပုထုဇင် ၄-ဖလဋ္ဌ ၃ ယောက်၌ထိုက်သလို
ဖြစ်၏။

ပုထုဇင်သေက္ခတို့၏

မနောဒွါရ မရဏသန္တဝိထိ ပြီးပြီ။

ဘဝင်သွင်းရန် ဘဝင် သွင်းရိပ်၊ အကျဉ်းစိတ်အံ့၊ အဟိတ်ဒွိ
 အချုပ် ခြောက်၊ စုတိနောနေ၊ သန္ဓေကာမ၊ တဆယ်
 ချလော၊ ကာမ ပုထု၊ တိဟိတ် စုဝယ်၊ နှစ်ဆယ် သန္တိ၊ ချရိုး
 ရှိ၏။ အရိယာတိ၊ ကာ-စုတိနောင်၊ သန္တိတေရ၊ တိဟိတ်ချခဲ့၊
 အသညဘုံ၊ စုတိတုံက၊ ကာမဒွိဟိတ်၊ တိဟိတ်သန္ဓေ၊ ရှစ်ခု
 နေရှင်၊ ဝေဟပ္ပိလ်တိုင်၊ ဆယ်ခိုင်ရူပ၊ ပုထုဇ္ဇ၏၊ ငါးစုတိ
 နောင်၊ သန္တိသတ္တရ၊ သဟိတ်ချတဲ့၊ သုဘကိဏ်ကြို၊ အောက်

ဘဝင်သွင်းရိပ်၊ အကျဉ်းစိတ်အံ့- “မည်သည့်ဘုံက မည်သည့်စုတိ
 နောင် မည်သည့်ပဋိသန္ဓေကိုမျှ” ဟုပြသဖြင့် ဘဝဟောင်းဘက်က မည်သည့်
 ဘဝင်ကိုမျှ ဘဝသစ်ဘက်၌ မည်သည့်ဘဝင်များကို ချရမည်-ဟု သိနိုင်
 ရကား မရဏာသန္န ဝိထိများ၌ ဘဝင်သွင်းချပုံကို ရှေ့စုတိ-နောက်
 ပဋိသန္ဓေတို့ဖြင့် အကျဉ်းချုပ်ပြဆိုပေအံ့၊ ဤလင်္ကာဖြင့် ဘဝင်သွင်းချပုံကို
 သိရရုံသာမက၊ ဘုံအပြောင်း အလွဲကိုလည်း နားလည်ရမည် ဖြစ်သော
 ကြောင့် အထူးသတိပြုကြပါလေ။

အဟိတ်ဒွိ ခြောက်၊ စုတိနောနေ၊ သန္ဓေကာမ၊ တဆယ်ချလော-
 အဟိတ်စုတိ ၂၊ ဒွိဟိတ်စုတိ ၄၊ ဤ ၆ နောင် ကာမပဋိသန္ဓေ ၁၀ကိုမျှ၊
 အဟိတ်ဒွိဟိတ်ပုဂ္ဂိုလ်စုတေလျှင် ဈာန်မရ၍ ကာမဘုံ၌သာ အဟိတ်ပဋိ
 သန္ဓေ ၂၊ မဟာဝိပါကံ ၈ တွင် တခုခုဖြင့် ပဋိသန္ဓေ နေရမည်၊ ထို့ကြောင့်
 ဆိုင်ရာ မရဏာသန္နဝိထိ၌ ဘဝဟောင်းတွင် အဟိတ်ဒွိဟိတ် ဘဝင်
 တခုခုမျှ ဘဝသစ်၌ ကာမဘဝင် ၁၀တွင် တခုခုကိုချလေ-ဟူလို။

ကာမပုထု၊ တိဟိတ်စုဝယ်၊ နှစ်ဆယ်သန္တိ- တိဟိတ် ပုထုဇေ ပုဂ္ဂိုလ်၏
 ကာမစုတိ ၄ နောင် ပဋိသန္ဓေစိတ် ၁၉၊ အသညသတ်ရုပ် ပဋိသန္ဓေ ၁၊
 ပေါင်း ၂၀ ချရိုးရှိ၏။

အရိယာတိ၊ ကာစုတိနောင်၊ သန္တိတေရ၊ တိဟိတ်ချခဲ့- အရိယာ
 ပုဂ္ဂိုလ်များ၏ တိဟိတ်ကာမစုတိ ၄ နောင် ကာမတိဟိတ် ပဋိသန္ဓေ ၄၊
 ရူပါရူပပဋိသန္ဓေ ၈၊ ပေါင်း တိဟိတ် ပဋိသန္ဓေ တေရ (၁၃) ချရ၏။

ဆိုရိုးနှင့် ဘာသာဋီကာ

၈၇

ကိုးဘုံက၊ အရိယစုတိ၊ လေးခု၏နောင်၊ မိမိသန္ဓေ၊ မကြွင်းစေ
လျက်၊ ထက်ထက်ရူပ၊ အရူပဟု၊ ကိုးဝသန္ဓေ၊ တည်ရိုးပေ
တည်း။ ဝေဟပ္ဖိလ်က၊ အရိယမူ၊ တပါးဘုံ၌၊ မဖြစ်ထိုက်ပြီ၊
ထို၌ ဆင့်ကာ၊ ပြန်သင့်ရာရဲ့၊ သုဒ္ဓါ ဘုံမြတ်၊ ခါမထပ်နှင့်၊
ထက်ရပ် သုဒ္ဓ၊ တဝသန္ဓီ၊ အကနိသွေ၊ စုတိလေက၊ သန္ဓေ

အသည်ဘုံ၊ ပေါ် ရှစ်ခုနေရှင်း- အသည်သတ် စုတိနောင် ဈာန်အထူး
မရ၍ အခြားရူပါရူပဘုံသို့မသွား၊ ကာမဘုံသို့သာ လာရမည်။ သို့သော်
အဟိတ်ပဋိသန္ဓေ မနေရ၊ ဥပစာရဈာန်၏ အစွမ်းကြောင့် ကာမဒွိဟိတ်
တိဟိတ် ပဋိသန္ဓေသာ နေရမည်။ သို့အတွက် အသည်သတ်စုတိနောင်
ကာမဒွိဟိတ်တိဟိတ် ပဋိသန္ဓေ ၈ ခုရ၏။

ဝေဟပ္ဖိလ်တိုင်၊ ပေါ် သဟိတ်ချတဲ့- ဝေဟပ္ဖိလ်တိုင်အောင် ရူပ
ဆယ်ဘုံမှ ပုထုဇဉ်၏ စုတိ (ရူပဝိပါက်) ၅-ခုနောင် မဟာဝိပါက် ၈၊
မဟာဂ္ဂုတ်ဝိပါက် ၉၊ ပေါင်း သဟိတ်ပဋိသန္ဓေ သတ္တရ (၁၇) ချရသတဲ့။

သုဘကိဏ်ကြို၊ ပေါ် တည်ရိုးပေတည်း- သုဘကိဏ် တိုင်အောင်
ရူပအောက် ကိုးဘုံမှ အရိယာ၏ စုတိ (ပဉ္စမဈာန်ကြည့်ရူပဝိပါက်) ၄ နောင်
မိမိဘုံ၌ထပ်၍ ပဋိသန္ဓေနေနိုင်သောကြောင့် မိမိပဋိသန္ဓေနှင့်တကွ အထက်
အထက် ရူပ အရူပ ပဋိသန္ဓေ ၉ ခုရ၏။ အရိယာဖြစ်လျှင် “ဗြဟ္မလောက
ဂတာ ဟောဋ္ဌာ၊ အရိယာ နောပပစ္ဆရေ” အရ အောက်အောက်ဘုံသို့
မဆင်းကြတော့ချေ။

ဝေဟပ္ဖိလ်၊ ပေါ် ပြန်သင့်ရာရဲ့- ဝေဟပ္ဖိလ်ဘုံက အရိယာများ
စုတေသော် တပါးဘုံ၌ပြောင်း၍မဖြစ်၊ အကယ်၍ သဒ္ဓါစသော ဣန္ဒြ
နုသေး၍ အရဟတ္တဖိုလ်မရသေးလျှင် ထိုဝေဟပ္ဖိလ်ဘုံ၌ကား ပြန်ပြန်သင့်ရာ
သေးရဲ့။ ဝေဟပ္ဖိလ် အကနိဋ္ဌ နေဝသညာနာသညာ (ဘဝဂ်) ဘုံတို့၌
ဖြစ်ပြီး အရိယာသည် ထိုဘုံတို့က ဘုံထွဋ်ဘုံများဖြစ်သောကြောင့် တပါး
ဘုံ၌ မဖြစ်ကြရပြီ။ [အကျယ်ကို ဝိထိပိုင်းဘာသာဋီကာ အဆုံးမှာ ရှု။]

ဘဝင်သွင်းရန်အချုပ်

နေသူ၊ မရှိဟူ၏။ အရူပဋ္ဌာန်၊ ပုထုဇန်တို့၊ တဘန်စုတိ၊ ဖြစ်ပြန်
ဘိသော်၊ မိမိ သန္ဓေ၊ ထက်ထက်နေ၍၊ အောံဘွေ ကာမ၊
တိဟိတကျလျက်၊ ရှစ်ခု ထွက်၏။ ယင်းတွက် အရိ၊ နောက်
စုတိမူ၊ မိမိသန္ဓေ၊ ထက်ထက်နေဟု၊ အဖြေပြုဘို့၊ စေ့ငုကုန်စင်၊
မှတ်တမ်းတင်သည်၊..... ဘဝင်စိစစ် သွင်းဘို့တည်း။

သုဒ္ဓါဘုံဖြတ်၊ ပေါ၊ တဝသန္တိ- သုဒ္ဓါဝါသဘုံမှ စုတေမည့် ပုဂ္ဂိုလ်မှာ
အနာဂါမိ ရဟန္တာသာတည်း။ ထိုတွင် အနာဂါမိသည် မိမိဖြစ်ခိုက် သုဒ္ဓါ
ဝါသဘုံ၌ တခါထပ်၍မဖြစ်၊ အထက်သုဒ္ဓါဝါသသို့သာ သွားရသည်။ ထို့
ကြောင့် သုဒ္ဓါဝါသစုတိနောင် သုဒ္ဓါဝါသပဉ္စမဈာန် ပဋိသန္ဓေတခုသာ။

အကနိတ္တေ၊ စုတိလောက၊ သန္ဓေနေသူ၊ မရှိဟူ၏- အကနိတ္တဘုံက
စုတေလျှင် ပဋိသန္ဓေနေသူမရှိ။ ဧကန်ရဟန္တာဖြစ်ပြီးမှ စုတေရမည်” ဟူလို။

အရူပဋ္ဌာန်၊ ပေါ၊ ရှစ်ခုထွက်၏- အရူပဘုံဋ္ဌာနမှ ပုထုဇန်တို့ စုတေ
ပြန်သော် မိမိဘုံ၌ထပ်၍လည်းဖြစ်၊ အထက်အထက် အရူပဘုံသို့လည်း
တက် ကာမဘုံသို့ ပြန်၍လည်း တိဟိတပဋိသန္ဓေ နေနိုင်ရကား၊ ကာမ
ထိဟိတ ၄၊ အရူပ ၄၊ ပေါင်း ပဋိသန္ဓေရှစ်ခုထွက်၏။

ယင်းတွက်အရိ၊ ပေါ၊ ထက်ထက်နေဟု- ယင်းအရူပဘုံမှ အရိယာ
စုတေသော် မိမိဘုံ၌၎င်း၊ အထက်အထက်ဘုံ၌၎င်း ဖြစ်ရကား အရူပနှင့်
သန္ဓေ ၄ ခုသာရ၏။

ဤစုတိနှင့် ပဋိသန္ဓေအဆက်ကိုကြည့်၍ ဘုံသွားအလိုက် မနောဒွါရ
မရဏာသန္တဝိထိများကို အစိတ်အစိတ်ချနိုင်လျှင် သာ၍ ကြေပွန်ဘွယ်ရှိ၏။
ဥပမာ-“အဟိတဒွိခြောက်၊ စုတိနောက်နေ၊ သန္ဓေကာမ၊ တဆယ် ချလော”
ကိုရှု၍ ကာမဘုံမှ အဟိတဒွိဟိတ၏ ကာမဘုံ၌ဖြစ်သော မနော ဒွါရမရဏာ
သန္တ ၄ ဝိထိကို ချကြည့်လျှင် ဘုံပုဂ္ဂိုလ် စိတ်သရုပ် ဘဝင်များ အလွန်
ထင်ရှားလိမ့်မည်။

ဘဝင်သွင်းရန်အချုပ် ပြီး၏။

ဆိုရိုးနှင့် ဘာသာဋီကာ

၈၉

ပရိနိဗ္ဗာနစိတိံ ပရိနိဗ္ဗာန ဝိထိသည်လည်း ကာမဇော မနော
 ဒွါရဝိထိဖြစ်လျှင် ပြခဲ့သည့်အတိုင်း ဇောနောင်
 စုတိစသောအားဖြင့် လေးပါး အပြားရှိ၏။ အပ္ပနာဇောများ
 ဖြစ်ပြီးနောက် ပရိနိဗ္ဗာန်စံရာ၌ကား ဈာနသမနန္တရဝိထိ ပစ္စ
 ဝေက္ခကာသမနန္တရဝိထိ အဘိညာသမနန္တရဝိထိ ဇိဝိတသမသိသိ
 ဝိထိအားဖြင့် လေးပါးအပြား ရှိ၏။

ပရိနိဗ္ဗာန ဝိထိ။ ။ ဈာန်မရသည့် သုက္ခဝိပဿက ပုဂ္ဂိုလ် ဖြစ်၍
 သော်၎င်း၊ ဈာနလာဘိပင် ဖြစ်သော်လည်း ဈာန်ကို မဝင်စားဘဲသော်
 ၎င်း မနောဒွါရကာမဇောဝိထိအဆုံး၌ ပရိနိဗ္ဗာနစုတိကျ၏။ ဝိထိပုံမှာ
 ပြခဲ့ပြီးသော မနောဒွါရ မရကာသန္တဝိထိ အတိုင်းသာတည်း။ စုတိ နောက်၌
 ပဋိသန္ဓေ ဘဝင်စသည်ကို မချရခြင်းသာ ထူး၏။

အာရုံအားဖြင့်ကား မနောဒွါရဝဇ္ဇန်းဇော တဒါရုံဟူသော ဝိထိ
 စိတ်တို့သည် အခြားမရကာသန္တဝိထိ များကဲ့သို့ ကံ ကမ္မနိမိတ် ဂတိနိမိတ်
 အမည်ရသော အာရုံမဟုတ်ဘဲ ရိုးရိုးတေဘူမက နာမ်ရုပ်များနှင့် ပညတ်
 အာရုံများတွင် တပါးပါးကို အာရုံပြုသည်။ “ကံကအကျိုးပေးဘွယ်မလို
 သောကြောင့် ကံအာရုံ ကမ္မနိမိတ်အာရုံများ မထင်နိုင်၊ လားရာဂတိမရှိ
 သောကြောင့် ဂတိနိမိတ်လည်း မထင်နိုင်၊ ရိုးရိုး လောကီ ရုပ်နာမ်နှင့်
 ပညတ် တပါးပါးသာ ထင်လာလိမ့်မည်ဖြစ်၍ ထိုအာရုံကိုပင် ပရိနိဗ္ဗာန
 ဝိထိစိတ်က အာရုံပြုမည်” ဟူလို။

ပရိနိဗ္ဗာနစုတိစိတ်ကား “ပဋိသန္ဓိ ဘဝဂိဉ္ဇ၊ တထာ စဝန မာနသံ၊
 ဧကမေဝ တထေဝေက-ဝိသယဉ္ဇေက ဇာတိယံ” ဟူသော ထုံးစံအတိုင်း
 မူလပဋိသန္ဓေတည်ခဲ့စဉ်က အာရုံနှင့်တူစွာ ကံကမ္မနိမိတ် ဂတိနိမိတ် ၃ ပါး
 တွင် တပါးပါးကို အာရုံပြုသည်။ [ကေစိဝါဒနှင့်တကွ မှတ်သားဘွယ်
 ဟူသမျှကို ဝိထိမှတ်ပိုင်း ဘာသာဋီကာ မရဏုပ္ပတ္တိစတုက္ကအဖွင့်မှာ ရှူ။]

7(A)

ထိုတွင် ဈာန်ကိုဝင်စားသည့်အဆုံး၌ စုတိကျသော ဝိထိသည် ဈာနသမနန္တရ ဝိထိ မည်၏။ ဈာန်ဝင်စားပြီးနောက် ပစ္စဝေက္ခဏာဝိထိ ဖြစ်ပြီးမှ စုတိစိတ်ကျသော ဝိထိသည် ပစ္စဝေက္ခဏာသမနန္တရဝိထိ မည်၏။ အဘိညာကို ဝင်စားပြီးမှ စုတိကျသော ဝိထိသည် အဘိညာသမနန္တရ ဝိထိမည်၏။

ဈာနသမနန္တရဝိထိ။ ။ ဤဝိထိသည် ကာမသုဂတိ ရူပ အရူပ ဘုံ၌ဖြစ်၏။ ဈာန်ကို ထိုက်သလို အကြိမ်များစွာချ၊ ရဟန္တာ သန္တာန်၌ ဖြစ်၍ ရှေ့နောက်စောများ ကြိယာချည်းသာတည်း။ အာရုံမှာ ထိုထို ဈာန်အားလျော်စွာကသိုဏ်း ပညတ်စသည်ကို အာရုံပြု၏။ ရှေ့ဘဝနှင့် စုတိကား ထုံးစံအတိုင်း ကံ ကမ္မနိမိတ် ဂတိနိမိတ် ၃ ပါးတွင်တပါးပါး ကို အာရုံပြု၏။ ဈာန်နောင်ဘဝင်၊ ဘဝင်နောင်စုတိကျသော ဝိထိလည်း ရှိကောင်း၏။ ထို့ကြောင့် ဈာန်နောင်စုတိ၊ ဈာန်ဘဝင်နောင်စုတိ ၂ ဝိထိကို ကြိယာဈာန် ၉ ဖြင့် မြှောက် ၁၈၊ ထို ၁၈ ကို တိက္ခမန္တပုဂ္ဂိုလ် ၂မျိုးဖြင့် မြှောက် ၃၆ ဝိထိ ဖြစ်၏။

ပစ္စဝေက္ခဏာ သမနန္တရဝိထိ။ ။ ဤဝိထိ၌ဇောတို့မှာ ကာမဇော ချည်းသာတည်း။ မရဏာသန္နအခါဖြစ်၍ ဇော ၅ ကြိမ်သာကျရသည်။ ဈာန သမနန္တရကဲ့သို့ ကာမသုဂတိရူပ အပရူဘုံ၌ ထိုက်သလိုဖြစ်၏။ အာရုံအား ဖြင့် ဝင်စားအပ်သော ဈာန်၏အင်္ဂါကို အာရုံပြု၏။ ဇောဘဝင်နောင် စုတိကျသော ဝိထိလည်းရှိကောင်း၏။ ထို့ကြောင့် ဇောနောင်စုတိ ဇော ဘဝင်နောင်စုတိသော ၂ ဝိထိကို ပဌမဈာန်နောင်ဖြစ်က ဈာန်အင်္ဂါ ၅ ပါးဖြင့်မြှောက် ၁၀၊ ဒုတိယဈာန်နောင်ဖြစ်က ဈာန်အင်္ဂါ ၄ ပါးဖြင့် မြှောက် ၈၊ တတိယဈာန်နောင်ဖြစ်က ဈာန်အင်္ဂါ ၃ ပါးဖြင့်မြှောက် ၆၊ စတုတ္ထ ပဉ္စမ ဈာန်တို့နောင်ဖြစ်က ဈာန်အင်္ဂါ ၂ ပါးစီဖြင့်မြှောက် ၁၄ ဝိထိဖြစ်၏။ အားလုံး

ဆိုရိုးနှင့် ဘာသာငိုကာ

၉၁

ဇီဝိတိန္ဒြေ ချုပ်ခါနီးမှ အရဟတ္တဖိုလ်ကို ရသဖြင့် အရဟတ္တမဂ္ဂဝိထိ ဖြစ်ပြီးနောက် ဘဝင်ခြား၍ မဂ်ဖိုလ် စသည်ကို

ပေါင်းလျှင် ပစ္စဝေက္ခဏာဝိထိပေါင်း ၃၄ ဖြစ်၏။ ဤဝိထိများကို မဟာပရိနိဗ္ဗာနသုတ္တန္တကထာ၌ ပြ၏။

[ပရိနိဗ္ဗာန၌] စတုတ္ထဇ္ဈာနာ . ဝုဋ္ဌဟိတွာ ဘဂဝါ ပရိနိဗ္ဗာယိတိဇ္ဈေဇ္ဈာနသမနန္တရံ ပစ္စ ဝက္ခဏာ သမနန္တရန္တိ ဒေ သမနန္တရာနိ၊ တတ္ထ ဈာနာ ဝုဋ္ဌာယ ဘဝဂံ-ဩတိဏ္ဏဿ တတ္ထေဝ ပရိနိဗ္ဗာနဈာန သမနန္တရံ နာမ၊ ဈာနာ ဝုဋ္ဌဟိတွာ ပုန ဈာနဂါနိ ပစ္စဝေက္ခိတွာ ဘဝဂံ ဩတိဏ္ဏဿ တတ္ထေဝ ပရိနိဗ္ဗာနံ ပစ္စ ဝက္ခဏာ သမနန္တရံနာမ။

ဤအဋ္ဌကထာ၌ “ဘဝဂံ-ဩတိဏ္ဏဿ-ဘဝင်သို့ သက်စဉ်၊ တတ္ထေဝတို့ဘဝင်အနိက်၌ သာလျှင်၊ ပရိနိဗ္ဗာနံ-ပရိနိဗ္ဗာနံစံခြင်း” ဟု ဆိုသောကြောင့် “ဈာန်နောင် ပစ္စဝေက္ခဏာစောနောင် ဘဝင် စုတိကျသော ဝိထိများရ၏။ စုတိ ဟူသည်လည်း ဘဝင်စိတ်ပင် ဖြစ်ရကား ဈာန်နောင် ပစ္စဝေက္ခဏာစောနောင် စုတိသော ဝိထိလည်းရှိ၏” ဟု သိလေ။

အဘိညာသမနန္တရဝိထိ။ ။ ဤဝိထိသည် “ဝုဋ္ဌဟိတွာ ပရိနိဗ္ဗာယိတိ ဣဒ္ဓိစိတ္တတော ဝုဋ္ဌဟိတွာ ဘဝဂံစိတ္တေန ပရိနိဗ္ဗာယိ” ဟု ဥဒါနန္တကထာ စသည်၌လာ၏။ အဘိညာအမျိုးမျိုးတွင် ဣဒ္ဓိဝိစေအဘိညာကိုသာ မရဏသန္နအရာ၌ အလိုရှိကြ၏။ “ပါဒကဈာန်၊ ပရိကမ္မနှင့်၊ တပန်ပါဒက၊ ဖြစ်ပြီးမှ၊ ကျတုံအဘိညာ” ဟူသော အစဉ်အတိုင်း အဘိညာဝိထိ ဖြစ်ပြီးသည့် အခြားမဲ့၌ ပရိနိဗ္ဗာနစုတိကျမည်၊ အဘိညာနောင်စုတိအဘိညာ-ဘဝင်နောင် စုတိဟု ၂ မျိုးပင် ရထိုက်၏။ ထို ၂ မျိုးကို တိက္ခမန္တပုဂ္ဂိုလ် ၂ မျိုးဖြင့် မြှောက် ၄ ဝိထိရ၏။ ဤအဘိညာဝိထိသည် ကာမ သုဂတိနှင့် ရူပဘုံ၌သာဖြစ်သည်။ အရူပဘုံ၌ အစဉ်အတိုင်း ဝင်စားဘို့ရာ သမာပတ် ၈ ပါးမရှိသောကြောင့် အဘိညာမရှိသည်ကို သတိပြုလေ။

ဆင်ခြင်သော ပစ္စဝေက္ခဏာဝိထိ အဆုံး၌ ပရိနိဗ္ဗာန်စံသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ ဝိထိသည် ဇိဝိတသမသိသိဝိထိ မည်၏။

ဇိဝိတ သမသိသိဝိထိ။ ။ကိလေသာတို့၏ ဥးခေါင်းပမာ အချုပ်အခြာ ဖြစ်သော သိသကား အဝိဇ္ဇာတည်း၊ ဝဋ်ဒုက္ခ၏ ဥးခေါင်းပမာ အချုပ်အခြာ ဖြစ်သော သိသကား ဇိဝိတိန္ဒြေတည်း၊ “အဝိဇ္ဇာပြုတ်လျှင် ကိလေသာအားလုံး ချုပ်၏၊ ဇိဝိတိန္ဒြေ အဆက်ပြတ်လျှင်လည်း ဝဋ်ဒုက္ခ သံသရာ ခန္ဓာအစဉ်ရပ်စဲတော့၏” ဟူလို၊ တစုံတယောက်သော ယောဂီ ပုဂ္ဂိုလ်သည် ရောဂါဝေဒနာ လွန်စွာဘိစီးသဖြင့် သံသရာကြီးကို ငြီးငွေ့ စက်ဆုပ်လျက် လေးလေးနက်နက် တရားကို အားထုတ်လေ့လာရာ မဂ်အစဉ်အတိုင်းတက်၍ အရဟတ္တမဂ္ဂဝိထိဖြင့် အဝိဇ္ဇာအပြုတ်တွင် ဇိဝိတိန္ဒြေ လည်းချုပ်ရကား ကိလေသာသိသနှင့် ဝဋ်သိသတို့ အပြုတ်အချုပ်ပြိုင်တူ ညီမျှလျက်ရှိလေသည်၊ ထိုကဲ့သို့ ပုဂ္ဂိုလ်မျိုးကို ဇိဝိတသမသိသိပုဂ္ဂိုလ်ဟု ခေါ်၏၊ “ဇိဝိတေန သမံ အဝိဇ္ဇာသိသံ ယဿာတိ ဇိဝိတသမသိသိ” ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု၊ ယဿ-အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဇိဝိတေန-ဇိဝိတိန္ဒြေနှင့်၊ သမံ-ချုပ်ရာ ကာလချင်းညီမျှသော၊ အဝိဇ္ဇာသိသံ-အဝိဇ္ဇာတည်းဟူသော ဥးခေါင်း သည်၊ အတ္ထိ-ရှိ၏၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ ဇိဝိတသမသိသိ-မည်၏။

ဤ၌ “အဝိဇ္ဇာနှင့် ဇိဝိတတို့ အချင်းချင်းညီမျှသည်” ဟု ဆိုသော်လည်း ချုပ်ရာခဏချင်းကား မညီမျှနိုင်၊ အလှည့်အကြိမ် “ဝါရ” ချင်းညီမျှသည် ကို ရည်ရွယ်၍ “သမသိသိ=ညီမျှသော သိသရှိသည်” ဟု ဆိုရလေသည်၊ ထင်ရှားစေအံ့-အဝိဇ္ဇာ၏ ချုပ်ရာခဏသည် အရဟတ္တမဂ် ခဏတည်း၊ ထို အရဟတ္တမဂ်နောင်ဖိုလ် ၂ ကြိမ် ၃ ကြိမ် ဘဝင်ခြားပြီးနောက် မဂ်ဖိုလ်ကို ဆင်ခြင်သော ပစ္စဝေက္ခဏာဝိထိများဖြစ်ပြီးမှ ပရိနိဗ္ဗာန်စုတိကျ၍ ထိုခဏ ရောက်မှ ဇိဝိတိန္ဒြေကချုပ်ရလေသည်၊ ထို့ကြောင့် အဝိဇ္ဇာနှင့် ဇိဝိတသည် ချုပ်ရာခဏချင်းပြိုင်တူမကျနိုင်၊ သို့သော် စိတ်တကြိမ်တကြိမ်ဟူရာ၌ ခဏ ငယ်တချက်ခန့်မက၊ စပ်ဆိုင်ရာ ဝိထိအားလုံးကိုပင် စိတ်တကြိမ်ဟု ဆိုရ သည်၊ ထို့ကြောင့် အရဟတ္တမဂ္ဂဝိထိနောင် ပစ္စဝေက္ခဏာဝိထိအားလုံး

ဆိုရိုးနှင့် ဘာသာဋီကာ

၉၃

နိဂုံး စလယ် အဆုံး၊ ကုန်သိမ်းကြိုး၍၊ နိဂုံးဌာန၊ အကျဉ်း
 ပြပိမ့်၊ ရှေးက အကျော်၊ ဆရာတော်တို့၊ ထုတ်ဖော်
 ရိုး-ဆန်း၊ ဝီထိခဏ်းကား၊ တင်းကြမ်းအပြည့်၊ ရှိပင်ရှိလည်း၊
 အတိဝိတ္တာ၊ သင်္ခေပါဖြင့်၊ ဓိပ္ပါယတ္တ၊ ရှင်းမပြ၍၊ ကာလ
 သောတု၊ သဘောနုတို့၊ မရှုလိုအား၊ ဖြစ်သည်များကြောင့်၊
 ရှေးသွားမဖယ်၊ အဓိပ္ပာယ်နှင့်၊ မကျယ်မကျဉ်း၊ အလွယ်ရှင်း
 ၍၊ လိုရင်းကိုသာ၊ ပြခဲ့ရာဝယ်၊ ပဉ္စဒွါရော၊ ကာမဇော၏၊

ပြီးဆုံးမှ စိတ်တဝါရ၊ ဝါ-စိတ်တကြိမ်ပြီး၏။ ဤနည်းအားဖြင့် အဝိဇ္ဇာ
 ချုပ်ရာဝါရ၌ပင် ဇီဝိတလည်း ချုပ်သောကြောင့် ဝဋ္ဋသီသသည် ကိလေ
 သာသီသ အဝိဇ္ဇာနှင့် ချုပ်ရာဝါရ (ချုပ်ကာလ) ပြိုင်တူကျသည်-ဟု ဆိုလို
 သည်။ ဤဇီဝိတသမသီသီပုဂ္ဂိုလ်ကို သတ္တဝံတ္တရဋ္ဌကထာ၌ပြ၏။

[အဋ္ဌကထာ] ယဿ ပန ဥပက္ကမတောဝါ ပရိယာဒါနတော ဝါ ဇီဝိတ
 ပရိယာဒါနဉ္စ အာသဝက္ခယောစ ဧကပ္ပဟာရေနေဝ ဟောတိ၊
 အယံ ဇီဝိတသမသီသီနာမ၊ ဝေ၊ တက္က ကိဉ္ဇာပိ အာသဝပရိယာ
 ဒါနံ မဂ္ဂစိတ္တေန၊ ဇီဝိတပရိယာဒါနံ စုတိစိတ္တေနဟောတိတိ ဉာဘိန္ဒ
 ဧကက္ခဏေ သမ္ဘဝေါနာမ နတ္ထိ၊ ယသ္မာ ပနဿ အာသဝေသု
 ဇိဏမတ္တေသု ပစ္စဝေက္ခဏာနန္တရမေဝ ဇီဝိတပရိယာဒါနံ ဂစ္ဆတိ၊
 အန္တရံ နပညာဟတိ၊ တသ္မာ ဧဝံ (ဇီဝိတသမသီသီတိ) ဝုတ္တံ။

ယဿ-အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်၏။ ဥပက္ကမတောဝါ-မိမိကိုယ်ကို မိမိသတ်ခြင်း၊
 သူတပါးတို့က သတ်ခြင်းအစရှိသော လုံ့လကြောင့်သော်၎င်း။ ပရိယာ
 ဒါနတောဝါ- အလိုလိုကုန်ဆုံးခြင်း၌သော်၎င်း။ ဇီဝိတ ပရိယာဒါနဉ္စ
 ဇီဝိတ၏ ကုန်ခြင်းသည်၎င်း။ အာသဝက္ခယောစ-အာသဝေါတို့၏ ကုန်
 ခြင်းသည်၎င်း။ ဧကပ္ပဟာရေနေဝ-တပြိုင်နက်တည်းသာလျှင်၊ ဟောတိ
 ဖြစ်၏၊ စသည်ဖြင့် အနက်ဆိုလေ။

မနောဒွါရာ၊ အပ္ပနာသော၊ ဈာနာ-မဂ္ဂ၊ ဖလ ဘိညာ၊ နိရောဓာ
နော၊ စောမရဏ-အာသန္နဟု၊ ရှစ်ဝ ပိုင်းခြား၊ ပရိုဏ်းသား
လျက်၊ အများမှတ်ထုံး၊ ကမ္မတ်ဖုံးသည်၊ နိဂုံး ဤတွင် အပြီး
တည်း။

ဤဝိထိသည် ကာမဘုံ၌သာ ဖြစ်ဘွယ်ရှိ၏ဟု ယူကြ၏။ ဤဝိထိ၌
စောကား ပစ္စဝေက္ခဏာစောတည်း။ စောဘဝင်တို့နောင် စုတိကျသော
ဝိထိလည်း ရနိုင်သေး၏။ ဣရိယာ ပထသမသိသိ၊ ရောဂသမသိသိ ပုဂ္ဂိုလ်
များ ကျမ်းဂန်၌ ရှိသေးသော်လည်း ဤမရဏာသန္နဝိထိခဏ်းနှင့် မသက်
ဆိုင်။ အလိုရှိက မာရသံယုတ် ဂေါဓိက သုတ္တဋ္ဌကထာမှာ ရှု။

နိဂုံး။ ။ ဤမျှသောစကားအစဉ်ဖြင့် ၁-ပဉ္စဒွါရဝိထိ၊ ၂-ကာမစော
မနောဒွါရဝိထိ၊ ၃ (အပ္ပနာစောတွင်) ဈာနဝိထိ၊ ၄-မဂ္ဂဝိထိ၊ ၅-ဖလ
သမာပတ္တိဝိထိ၊ ၆ အဘိညာဝိထိ၊ ၇ နိရောဓသမာပတ္တိဝိထိ၊ ၈-မရဏာ
သန္နဝိထိအားဖြင့် အခဏ်း ၈ ပါး ပရဝိုဏ်းတားသကဲ့သို့ ပိုင်းခြား၍ပြရာ
ဝိထိဘာသာရှိကာသည် ဤနေရာ၌ အနားသတ် ကမ္မတ်ဖုံးသကဲ့သို့ နိဂုံး
အရောက် ပြီးမြောက်ပေပြီ။

အနာယာသေန နိဋ္ဌာနံ၊ ဂတာယံဝိထိဝါစနာ၊
ဝိယန္တု စနေယျာ ဝိထိ၊ နိဋ္ဌံ ဂမေန္တု နိဗ္ဗုတိ။

ဝိထိဆိုရိုးနှင့် ဘာသာရှိကာ ပြီးပြီ။

ဆိုရိုးနှင့် ဘာသာငိုကာ

၉၅

ရုပ်ဝိထိ နိဒါန်းအချို့

[သင်္ကဟ] ဣစ္စေဝံ ပဋိသန္ဓိမုပါဒါယ ကမ္မသမုဋ္ဌာနာ ဒုတိယစိတ္တမုပါဒါယ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာ ဌိတိကာလမုပါဒါယ ဥတုသမုဋ္ဌာနာ ဩစာ ဖရဏ မုပါဒါယ အာဟာရသမုဋ္ဌာနာစေတိ စတုသမုဋ္ဌာန ဂ္ဂပကလာပသန္တတိ ကာမလောကေ ဒီပဇာလာဝိယ နဒိသောတော ဝိယစ ယာဝတာ ယုက မဇ္ဈောဋ္ဌိန္ဒာ ပဝတ္တတိ။

ဟူသည်နှင့်အညီ၊ ကံ စိတ် ဥတု အာဟာရ ဟူသော အကြောင်း ၄ပါး ကြောင့်ဖြစ်သော ရုပ်ကလာပ်အစဉ်ကို ယခုကလ၌ ရုပ်ဝိထိဟု ခေါ်ဝေါ်ကြ၏။ ထိုရုပ်ဝိထိသည် ကာမပုဂ္ဂိုလ်၏ဝိထိ ဂ္ဂပပုဂ္ဂိုလ်၏ဝိထိဟု ၂ မျိုးရှိ၏။ ထိုတွင် ကာမပုဂ္ဂိုလ်၏ဝိထိ၌ ဂစ္ဆသေယျကပုဂ္ဂိုလ်၏ဝိထိ သံသေဒေဓဩပပါတိကတို့၏ ဝိထိအားဖြင့် ၂ ပါးရှိပြန်ရာ ယခုအခါ၌ ဂစ္ဆသေယျပုဂ္ဂိုလ်၏ ဝိထိကိုသာ ပြပေအံ့။

ဤရုပ်ဝိထိအရာဝယ် ကမ္မပစ္စယအာဟာရဇကလာပ် စိတ္တပစ္စယ အာဟာရဇကလာပ် ဥတုပစ္စယ အာဟာရဇကလာပ် အာဟာရပစ္စယ အာဟာရဇကလာပ်များနှင့် ဗဟိဒ္ဓဥတုကြောင့်ဖြစ်သော ဥတုဇကလာပ်များကို ပြလေ့မရှိကြ။ သင်္ဂြိုဟ်ကျမ်း၌ တိုက်ရိုက်လာသော ကလာပ်များကိုသာ ပြလေ့ရှိကြသည်။ ထို့ကြောင့် ဤကျမ်း၌လည်း အများပြသည့် ကလာပ်များကိုသာ ပြပေအံ့။ စိတ္တောတုဟာရဇကလာပ်အများတွင်လည်း သဒ္ဓနဝကလဟုတာ ဒေကာဒသက ကလာပ် စသည်တို့မှာ ခန္ဓာကိုယ်၌ အမြဲမဖြစ်သောကြောင့် မပြဘဲအမြဲဖြစ်သော သုဒ္ဓဋ္ဌက ကလာပ်အစဉ်ကိုသာပြမည်။ ထိုရုပ်ကလာပ်အစဉ်ကို စိတ်ဝိထိအစဉ်နှင့် တွဲဘက်ပြရမည်ဖြစ်၍ စိတ်ဝိထိတုန်းက ပဋိသန္ဓေဝိထိ စက္ခုဒြါရိက အတိမဟန္တာရုံဝိထိ နိရောဓသမာပတ္တိဝိထိ မရဏာ သန္တဝိထိတို့ကိုလည်း ပြန်လှန်ကြည့်ရှုကြပါကုန်။ [ရုပ်ဝိထိကားအရမကျက်သော်လည်း သတိပြု၍ ကြည့်ရှု မှတ်သားထိုက်ပေသည်။]

ကမ္မဇကလာပ်။ ။ ဂစ္ဆသေယျကပုဂ္ဂိုလ် သန္တာန်ဝယ် အစဉ်မပြတ် ဖြစ်ပျက်နေသော ရုပ်ကလာပ် အစဉ်သည် ကမ္မဇကလာပ်အစဉ် စိတ္တဇကလာပ်အစဉ် ဥတုဇကလာပ်အစဉ် အာဟာရဇကလာပ်အစဉ်ဟု ၄-မျိုး ရှိ၏။ ထိုတွင် “တတ္ထ ကုသလာ ကုသလကမ္မ မဘိသင်္ခတံ အဇ္ဈတ္တိက သန္တာနေ ကမ္မသမုဋ္ဌာနရူပ ပဋိသန္ဓိမုပါဒါယ ခဏေခဏေ သမုဋ္ဌာပေတိ” ဟူသည်နှင့်အညီ ပဋိသန္ဓေစိတ်၏ ဥပါဒ်ခဏ၌ ကာယဒသက ဘာဝဒသက ဝတ္ထုဒသကဟူသော ကမ္မဇကလာပ် ၃ စည်းဖြစ်၏။ ဋီဇဏ၌ ထို ၃ စည်း ထပ်ဖြစ်၏။ ဘင်ခဏ၌လည်း ထို ၃ စည်းပင် ထပ်ဖြစ်၏။ ဤသို့စသည်ဖြင့် ခဏတိုင်းခဏတိုင်း၌ ကမ္မဇကလာပ် ၃ စည်း ၃စည်း ထပ်၍ ထပ်၍ တိုးပွားခဲ့လေရာ ပဋိသန္ဓေနှောင် သောဠသမဘဝင်၏ ဘင်သို့ရောက်သည့် အခါ ပဋိသန္ဓေ၏ ဥပါဒ်ခဏ၌ ဖြစ်ခဲ့ကြသော ကမ္မဇကလာပ် ၃ စည်း သည် ၁၇ ချက် ရုပ်သက်စေ့သဖြင့် ချုပ်လေတော့၏။ ထို့ကြောင့် သောဠ သမဘဝင်၏ ဘင်ခဏ၌ ကမ္မဇကလာပ်ပေါင်း ၁၅၃ စည်းရှိသည်တွင် ဖြစ်ဆဲ ၃ စည်း၊ တည်ဆဲ ၁၄၇ စည်း၊ ချုပ်ဆဲ ၃ စည်းဟု အသီးသီး မှတ်သားရေတွက်၍ ဇီဝိတနဝကနှင့် ဒသကစသည်တို့ မဖြစ်မှီ ဖြစ်ဆဲ တည်ဆဲ ချုပ်ဆဲကလာပ်များ အညီအမျှ ရှိကြလေသည်။

စိတ္တဇကလာပ်။ ။ အာရပ္ပဝိပါက ဒွိပဉ္စဝိညာဏဝဇ္ဇိတံ ပဉ္စသတ္တ တိဝိဝံပိ စိတ္တံ စိတ္တသမုဋ္ဌာနရူပ ပဌမဘဝင်မုပါဒါယ ဇာယန္တမေဝ သမုဋ္ဌာ ပေတိ” ဟူသည်နှင့်အညီ ပဋိသန္ဓေစိတ်နှောင် ပဌမဘဝင်မှစ၍ စိတ်၏ ဥပါဒ်တိုင်း ဥပါဒ်တိုင်း စိတ္တဇကလာပ်များ အထပ်ထပ် တိုးပွားလေရာ၊ ပဌမ ဘဝင်၏ ဥပါဒ်ခဏ၌ဖြစ်သော စိတ္တဇကလာပ်တို့သည် မနောဒွါရာ ဝဇ္ဇန်း၏ ဘင်သို့ရောက်သည့်အခါ ၁၇ ချက် ရုပ်သက်စေ့သဖြင့် ချုပ်လေ တော့၏။ ထို့ကြောင့် မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း၏ဘင်ခဏ၌ စိတ္တဇကလာပ် ပေါင်း ၁၇ စည်းရှိသည်တွင် (ဥပါဒ်ခဏ၌သာဖြစ်ဆဲရှိ၍ ဋီဇဏဘင်ခဏ

ဆိုရိုးနှင့်ဘာသာဋီကာ

တို့၌ ဖြစ်ဆဲမရှိသောကြောင့်) တည်ဆဲ ၁၆ စည်း၊ ပျက်ဆဲတစည်း ဟု အသီးသီး မှတ်သား ရေတွက်လေ။ နောက်နောက်ကာလ၌လည်း ပဉ္စဝိညာဏ်မဖြစ်သမျှ နိရောဓ သမာပတ်ဝင်စားရာ အခါမဟုတ်သမျှ ဤနည်း အတိုင်းပင် ရှိကြလေသည်။

ဥတုဧကလာပ်။ ။ “သီတုဏှောတုသမညာတာ တောဇောဓာတု ဌိတိပ္ပတ္တာဝ ဥတုသမုဋ္ဌာနရူပံ သမုဋ္ဌာပတိ” ဟူသည်နှင့်အညီ၊ ပဋိသန္ဓေ စိတ်နှင့် အတူဥပါဒ်သော ကမ္မဧကလာပ် ၃ စည်းတွင် ဥတုဧေါသော တောဇောဓာတ်ပါ၏။ ထိုဥတုသည် ပဋိသန္ဓေစိတ်၏ ဌိဇ္ဇာ၌ မိမိတို့လည်း ဌိသို့ ရောက်ကြပြီးဖြစ်၍ ဥတုဧကလာပ် ၃ စည်းကို ဖြစ်စေကြသည်။ ပဋိသန္ဓေ၏ ဌိဇ္ဇာ၌ဖြစ်သော ကမ္မဧကလာပ် ၃ စည်းတွင် ပါသော ဥတုကြောင့်လည်း ပဋိသန္ဓေ၏ဘင်္ဂဇာ၌ ဥတုဧကလာပ် ၃ စည်းတိုးပြန်၏။ ဤသို့လျှင် ကမ္မဧကလာပ်နှင့် ဆက်သွယ်၍ဖြစ်ရသော ကမ္မပစ္စယဥတုဧကလာပ်တို့သည် ဧကတိုင်း ဧကတိုင်း၌ တိုးပွားကြလေ၏။

ပဌမဘဝင်၏ဥပါဒ်ဧက၌ဖြစ်သော စိတ္တဧကလာပ်တွင် ပါဝင်သော ဥတု သည်လည်း ပဌမဘဝင်၏ဌိဇ္ဇာ၌ ဥတုဧရုပ်ကလာပ်တစည်းကိုဖြစ်စေ၏။ ဒုတိယဘဝင်၏ ဥပါဒ်ဧက၌ဖြစ်သော စိတ္တဧကလာပ်တွင်ပါဝင်သော ဥတုသည်လည်း ဒုတိယဘဝင်၏ဌိဇ္ဇာ၌ စိတ္တဧကလာပ်ကို ဖြစ်စေပြန်၏။ ဤသို့လျှင် စိတ္တဧကလာပ်နှင့် ဆက်သွယ်၍ဖြစ်ရသော စိတ္တပစ္စယ ဥတုဧကလာပ်တို့သည်လည်းစိတ်၏ ဌိဇ္ဇာတိုင်း၌ ထပ်၍ ထပ်၍ တိုးပွားကြလေ၏။ ထို့ကြောင့် ကမ္မပစ္စယဥတုဧ စိတ္တပစ္စယဥတုဧကလာပ်ပေါင်းကို ပဌမဘဝင်၏ ဌိဇ္ဇာ၌ ၁၃ စည်း၊ ဘင်္ဂဇာ၌ ၆ စည်း၊ ဒုတိယဘဝင်၏ ဥပါဒ်ဧက၌ ၁၉ စည်း၊ ဌိဇ္ဇာ၌ ၂၃ စည်းစသည်ဖြင့် ဝိထိပုံ ဂဏန်းစဉ်ကို ကြည့်၍ သိရှိကြပါလေ။ ၁၃စည်း၊ ၁၆စည်း စသည်ဆိုရာ၌ ကလာပ်အမျိုးပေါင်း ၁၃စည်း၊ ၁၆စည်းဟုယူပါ။ ထို၁၃စည်းပေါင်းမှာ ဓန္ဒကုပ္ပိယံ၌ များစွာ ရှိနိုင်သည်။ ဤပဋိသန္ဓေဝိထိဇာန်၌ ဗဟိဒ္ဓ အာဟာရဧရုပ်များလည်း မရှိသေးသောကြောင့် အာဟာရဧကလာပ်ကိုမပြဘဲ ချန်ထားရသည်ကိုလည်းသတိပြု။]

ရုပ်ဝိသီခေါ်-ရူပကလာပသန္တတိ

ဇိဝိတနဝက ကလာပ်။ ။ ဇိဝိတနဝကကလာပ်သည် အဋ္ဌကထာ ကြီးများ အလိုအားဖြင့် ကာမဘုံသားတို့သန္တဝန်၌လည်း ကာယဘာဝ ဒသကတို့ကဲ့သို့ တကိုယ်လုံးပြန့်နှံ့လျက် တည်ရှိသောကြောင့် ပဋိသန္ဓေ နေပြီးနောက် မကြာမှီပင် တစုံတခုသော စိတ်၏ ဥပါဒ်ဋ္ဌိဘင် ၃ ပါးတွင် တပါးပါးနှင့်ဖြိုင်၍ဖြစ်နိုင်သော်လည်း ရေတွက်၍လွယ်ကူစေခြင်းငှါ စိတ် ၏ဖြစ်ရာ စိတ်၏ဥပါဒ်ခဏ၌ရှေးကဖြစ်မြဲ ကမ္မဇကလာပ် ၁၅၃ စည်းတွင် ဤဇိဝိတနဝကကလာပ်ကိုထည့်၍ ၁၅၄ စည်းရှိ၏။ ဋီဇက၌ ၁၅၅ စည်း၊ ဘင်ခဏ၌ ၁၅၆ စည်း၊ ဤသို့စသည်ဖြင့်ခဏတိုင်းတိုးသောကြောင့်ဇိဝိတ နဝကကလာပ်စ၍ဖြစ်ပြီးနောက် ခဏငယ် ၅၁ ချက်ခန့်သို့ရောက်သည့်အခါ ကမ္မဇကလာပ်ပေါင်း ၂၀၄ စည်းရှိ၏။ ထိုတွင်ဖြစ်ဆဲ ၄ စည်း၊ ပျက်ဆဲ ၄ စည်း၊ တည်ဆဲ ၁၉၆ စည်းဟု၊ ခွဲခြားပြီးလျှင် စက္ခုစသည်တို့ မဖြစ်သေး သမျှ နောက်ကာလ၌ ဤအတိုင်းပင် မယုတ်မလွန် ရှိကြလေသည်။

စိတ္တဇကလာပ်ကား ၁၇ စည်းသာတည်း။ဇိဝိတနဝကကလာပ်ဥပါဒ်၍ ဋီသို့ရောက်သည့်အခါ ဇိဝိတနဝကကလာပ်တွင်ပါဝင်သော ဥတုက ဥတုဇ ကလာပ်ကို ဖြစ်စေပြန်သောကြောင့်ရှေးကဖြစ်မြဲ ဥတုဇကလာပ် ၁၇၀ နှင့် တကွ ဥတုဇကလာပ်ပေါင်း ၁၇၁ စည်းရှိ၏။ ဤသို့လျှင် ခဏတိုင်းခဏ တိုင်း၌ ဇိဝိတနဝကကလာပ်က ထပ်၍ထပ်၍ ဥပါဒ်လေရာ ဋီသို့အရောက် အရောက်မှာ ကမ္မပစ္စယဥတုဇကလာပ်တစည်းလည်းထပ်၍ထပ်၍ တိုးပွား လေသည်။ ထိုကဲ့သို့ တိုးပွား၍ ခဏငယ် ၅၁ ချက်ခန့်သို့ အသီးသီး ရောက်သည့်အခါ ပဌမဆုံးဖြစ်သော ဇိဝိတနဝကကလာပ်နှင့် ထို ဇိဝိတ နဝကကလာပ်၏ အဆက်အသွယ်ဖြစ်သော ဥတုဇကလာပ်လည်း ချုပ်၏။ ထို ပဌမဆုံး ဇိဝိတနဝကကလာပ် ရုပ်သက်စေသည့်အခါ ဥတုဇကလာပ် ၂၂၀ ရှိ၏။ ထို့နောက် စိတ်၏ဥပါဒ်ခဏ၌ ဇိဝိတနဝက၏ အဆက်အသွယ် ဖြစ်သော ကမ္မပစ္စယဥတုဇကလာပ် တစည်းတိုးပြန်သဖြင့် ၂၂၁ စည်း ရှိ၏။ ထို့နောက် ဥတုဇကလာပ်များ အတိုးအဆုတ်မရှိသေး။ ထို ၂၂၁ စည်းတွင် ဖြစ်ဆဲ ကမ္မပစ္စယဥတုဇကလာပ် ၄ စည်း၊ (စိတ္တပစ္စယဥတုဇတို့က

ဆိုရိုးနှင့်ဘာသာဋီကာ

၉၉

စိတ်၏ ဥပါဒ်တိုင်းချုပ်သောကြောင့်) ချုပ်ဆဲ ၅ စည်း၊ တည်ဆဲ ၂၁၂ စည်း ပါဝင်၏။ စိတ်၏ ဋီခဏ၌ (စိတ္တပစ္စယဥတုဇကလာပ်တစည်း အမြဲ ဖြစ်သောကြောင့် ဖြစ်ဆဲ ၅ စည်း၊ ချုပ်ဆဲ ၄ စည်း တည်ဆဲ ၂၁၂ စည်း ပါဝင်၏။ စိတ်၏ ဘင်ဇက၌ (စိတ္တပစ္စယဥတုဇတို့ကအဖြစ်အပျက် မရှိ သောကြောင့်) ဖြစ်ဆဲ ၄ စည်း၊ ချုပ်ဆဲ ၄ စည်း၊ တည်ဆဲ ၂၁၃ စည်း ပါဝင်သည်ဟု ခဏတိုင်းမှာ သတိပြု၍ ဝိတိပုံကို ကြည့်ရှုပါလေ။

အာဟာရဇကလာပ်။ ။ [ပဋိသန္ဓေတည်ပြီးနောက် တသတ္တာဟ ၂ သတ္တာဟလွန်မှ အာဟာရဇကလာပ်ဖြစ်သည်ဟု ပြောဆိုရိုးရှိ၏။ ဤ ကျမ်း၏အယူအဆကို ရူပပဝတ္တိက္ကမ ဘာသာဋီကာ၌ ပြခဲ့ပြီ။] “ဩဇာ သင်္ခါတော အာဟာရော အာဟာရသမုဋ္ဌာနရူပံ အဇ္ဈောဟရဏကာလေ ဌာနပ္ပတ္တောဝ သမုဋ္ဌာပေတိ” ဟူသည်နှင့်အညီ မိခင် စားအပ်သော အာဟာရသည် သူငယ်၏ကိုယ်၌ ပြန့်နှံ့သည့်အခါ ထိုအစာ၌ ပါသော ဩဇာသည် ဥပါဒ်ပြီးနောက် ဋီသိုရောက်လျှင် အာဟာရဇကလာပ်ကို ဖြစ်စေ၏။ ထိုအာဟာရဇကလာပ်သည် စိတ်၏ ဥပါဒ် ဋီ ဘင် ခဏ ၃ ပါးတွင် တပါးပါးသော ခဏ၌ပင် ဖြစ်နိုင်သော်လည်း မှတ်သား၍ လွယ်ကူစေခြင်းငှါ စိတ်၏ ဥပါဒ်ခဏ၌ စ၍ဖြစ်သည်ဟု ယူကြစို့။ စားမျိုး အပ်သော အာဟာရ၌ ဩဇာအသစ်ဖြစ်လျက် ရှိသောကြောင့် စိတ်၏ ခဏတိုင်း၌ အာဟာရဇကလာပ်များလည်း အမြဲဥပါဒ်လျက်ရှိသည်။ ထို့ ကြောင့် ပဌမစ၍ဖြစ်ရာ စိတ်၏ဥပါဒ်ခဏ၌ အာဟာရဇကလာပ်တစည်း၊ ဋီခဏ၌ ၂ စည်း၊ ဘင်ခဏ၌ ၃ စည်း ဤသို့စသည်ဖြင့် တိုးပွား၍ပဌမ ဆုံးဖြစ်သော အာဟာရဇကလာပ်တို့ ခဏငယ် ၅၁ ချက်စေ့သည့်အခါ အာဟာရဇကလာပ်ပေါင်း ၅၁ စည်းရ၏။ ထိုတွင် ဖြစ်ဆဲတစည်း၊ ချုပ်ဆဲတစည်း၊ တည်ဆဲ ၄၉ စည်းတည်း။ ဤနည်းအားဖြင့် ခန္ဓာကိုယ်၌ အာဟာရဇကလာပ် အတိုးအဆုတ် မရှိ ၅၁ စည်းသာ ရနိုင်လေသည်။

ကမ္မဇ စိတ္တဇ ကလာပ်များ အတိုးအဆုတ် မရှိသေး၊ ဥတုဇကလာပ် ကား အာဟာရဇကလာပ် ပဌမဖြစ်ပြီးနောက် ဋီခဏသိုရောက်လျှင် ရှေးက

ရှိသော ၂၂၁ စည်းတွင် ဥတုဧကလာပ်တစည်းတိုး၏။ ဤနည်းအားဖြင့် အာဟာရနှင့်ဆက်သွယ်၍ဖြစ်သော အာဟာရပစ္စယဥတုဧကလာပ်သည် ခဏတိုင်း တစည်းတစည်းတိုးပွားလျက် ခဏငယ် ၅၁ ချက်ခန့်စေ့အောင် ၅၁ စည်း တိုးပွားလေသည်။ ထိုအခါ၌ ဥတုဧကလာပ်ပေါင်း ၂၇၂ စည်းရှိ၏။ ထိုကလာပ်တို့၏ဖြစ်ဆဲ တည်ဆဲ ချုပ်ဆဲများကိုလည်း ခွဲခြား စိစစ်လေ။ ဤမှနောက်၌ စက္ခုစသည် မဖြစ်သမျှ စတုဧကလာပ်များ အတိုးအဆုတ် မရှိကြောင်းကို ဝိသီပုံကြည့်၍ သိပါလေ။

ကောသီစတုက္ကတို့ဖြစ်ရာအခါ။ ။ အဋ္ဌကထာ မူလဋီကာတို့အလို အားဖြင့် စက္ခု သောတ ဃာန ဖိဝါ ပသာဒ ဟူသော ကမ္မဧကလာပ် ၄ စည်းသည် ကောဒသမသတ္တာဟ၌ မရှေးမနှောင်းဖြစ်ကြ၏။ တဖြိုင်နက် တခဏတည်း၌ မည်သည့်နည်းနှင့်မျှဖြစ်ခွင့်မရှိ၊ သို့ရာတွင် မှတ်သား၍ လွယ်ကူစေခြင်းငှါ စိတ်၏ဥပါဒ်ခဏ၌ တဖြိုင်နက်ဖြစ်သည်-ဟု ယူကြစို့။ ကမ္မဧကလာပ်တိုးလျှင် ကမ္မပစ္စယဥတုဧကလာပ်လည် ဋီဇဏ၌ တိုးသည် ဟုအမြဲမှတ်။ ထို့ကြောင့် စ၍ဖြစ်ရာ စိတ်၏ ဥပါဒ်ခဏ၌ ရှေးရှိသော ကမ္မဧကလာပ် ၂၀၄ စည်းတွင် နောက်ထပ် ၄ စည်းတိုး၍ ၂၀၈ စည်း ဥတုဧကလာပ်ကား ၂၇၂ စည်းပင် ရှိသေး၏။ ဋီဇဏ၌ ကမ္မဧကလာပ် ၂၁၂ စည်း ဥတုဧကလာပ် ၂၇၆ စည်း၊ ဘင်္ဂဇဏ၌ ကမ္မဧကလာပ် ၂၁၆ စည်း၊ ဥတုဧကလာပ် ၂၈၀၊ ဤသို့လျှင် ခဏငယ် ၅၁ ချက်စေ့အောင် ၄ စည်းစီ တိုးပွားလေရာ ခဏငယ် ၅၁ ချက် စေ့သည့်အခါ ကမ္မဧကလာပ် ၄၀၈ စည်းရှိ၍ ထို့နောက် ခဏ၌ ဥတုဧကလာပ် ၄၇၆ စည်း ရှိ၏။ ဖြစ်ဆဲ၊ ချုပ်ဆဲ၊ တည်ဆဲကလာပ်များကိုလည်း နည်းမှီ၍ သိလောက်ပြီ။ ထိုမှနောက်၌ စတုဧကလာပ်တို့ ပဉ္စဝိညာဏဝိသီနှင့် နိရောဓသမာပတ် ဝင်စားသည့်အခါ မဟုတ်သမျှ အတိုး အဆုတ် မရှိကြောင်းကို ဝိသီပုံကြည့်၍ သိပါလေ။

ပဉ္စဝိညာဏဝိသီဖြစ်သည့်အခါ။ ။ ပဉ္စဝိညာဏတို့သည် ရုပ်ကို မဖြစ်စေနိုင်သောကြောင့် ပဉ္စဝိညာဏဥပါဒ်နိဂ္ဂံ၌ စိတ္တဧကလာပ် ၁၆

ဆိုရိုးနှင့်ဘာသာမရှိကာ

၁၀၁

စည်းသာရ၏။ ထိုတွင် တည်ဆဲ ၁၅ စည်း၊ ချုပ်ဆဲတစည်းသာဖြစ်သောကြောင့် ပဉ္စဝိညာဏ်၏ ဥပါဒ်မှစ၍ ၁၇ ချက်မြောက် စိတ်၏ ဘင်တိုင်အောင် စိတ္တဧကလာပ် ၁၆ စည်းသာရသည်။ ထို၁၇ချက်မြောက် စိတ်၏ ဘင်ဧကသွဲကား ချုပ်ဆဲမရှိ ၁၆ စည်းလုံး တည်ဆဲသာဖြစ်၍ ၁၈ ချက်မြောက် စိတ်ဥပါဒ်သည့်အခါ စိတ္တဧကလာပ်တစည်း တိုးပြန်သောကြောင့် ၁၇ စည်း ဖြစ်မြဲဖြစ်ပြန်၏။ ထိုမှ နောက်၌ အတိုးအဆုတ် မရှိသေး။

နိရောဓသမာပတ်အခါ။ ။နိရောဓသမာပတ္တိအခါ စိတ်မရှိသောကြောင့် နေဝသညာ နာသညာယတနဇော၏ ဘင်ဧကသွဲ စိတ္တဧကလာပ် ၁၇ စည်းရှိ၏။ ထို့နောက် ဧကငယ် ၃ ချက်ခန့် အကြာအကြာဝယ် စိတ္တဧကလာပ် တစည်းစီ လျော့သောကြောင့် နေဝသညာ နာသညာယတနဇောနောင် စိတ္တက္ခဏ ၁၆ ချက်ခန့်ကြာသည့်အခါ စိတ္တဧကလာပ် အားလုံး ချုပ်ဆုံးလေ၏။ သမာပတ်မှထသည့်အခါ အနာဂါမိဖိုလ် (သို့မဟုတ် အရဟတ္တဖိုလ်) ဇော၏ဥပါဒ်မှစ၍ တစည်းတစည်း ဖြစ်ပြန်ရာ၊ စိတ္တက္ခဏ ၁၇ ချက်ခန့်ကြာလျှင် စိတ္တဧကလာပ်ပေါင်း ၁၇ စည်းဖြစ်မြဲဖြစ်ပြန်၏။ ဥတုဧကလာပ်တို့မှာ စိတ္တဧကလာပ်၏ အတိုးအဆုတ်အတိုင်း တိုးကြ ဆုတ်ကြလေသည်။ ကမ္မဧကလာပ်တို့ကား မရဏာသန္နအခါသို့ မရောက်သမျှ အတိုးအဆုတ် မရှိကြတော့ပြီ။

မရဏာသန္နအခါ။ ။ဤပြခဲပြီးသောကမ္မဇရုပ်အစဉ် စိတ္တဇရုပ်အစဉ် အာဟာရဇရုပ်အစဉ် ဥတုဇရုပ်အစဉ်ကို ရည်ရွယ်၍ “စတုသမုဋ္ဌာန ဇူပကလာပသန္တတိ ကာမလောကေ ဒိပဇာလာပိယ နဒိသောတောပိယစယာဝတာယုက မဇ္ဈောဋ္ဌိနာ ပဝတ္တတိ”ဟု မိန့်ဆိုပေသည်။ ဤ စတုသမုဋ္ဌာနရုပ်ကလာပ်အစဉ်ကိုပင် “ကိုယ်” ဟုခေါ်၍၊ ထိုရုပ်ကလာပ်အစဉ်ဟူသောကိုယ်၌ ကိလေသာ အနုသယဓာတ်တို့ ကိန်းဝပ်လျက်ရှိသောကြောင့် ဆိုင်ရာအာရုံနှင့်တွေ့ကြုံသည့်အခါ ထိုကိလေသာအနုသယဓာတ်တို့မှ ထကြွသောင်းကြမ်းလျက် မကောင်းကားလှသော အကုသိုလ်တွေ စုဆောင်း တည်ထောင်နေစဉ်ပင် ယခင်ရုပ်ကလာပ်တို့ ချုပ်ပြတ်တို့အချိန်

ရောက်သည့်အခါ...“မရဏကာလေ ပန စုတိစိတ္တောပရိ သတ္တရသမ
စိတ္တဿ ဌိတိကာလဗုဒ္ဓါဒါယ ကမ္မဇရူပါနိ နဥပ္ပုဇ္ဈိ” ဟူသည်နှင့်အညီ၊
စုတိစိတ်မှအထက် ၁၇ ချက်မြောက်စိတ်၏ ဌိဓဏလောက်ကစ၍ ကမ္မဇ
ရုပ်သစ်များ မဖြစ်တော့ရကား ချုပ်လေပြီးသော စည်းအတွက်
လျှော့၍ လျှော့၍ ရေတွက်ရာ စုတိစိတ်၏ဘင်ခဏ၌ ကမ္မဇရုပ်အားလုံး
ပြုတ်ပြုတ် ပြုန်းလျက် ချုပ်ဆုံးရလေတော့သည်။

ထို့နောက် စိတ္တဇကလာပများလည်း စုတိစိတ်နောက် အသစ်မဖြစ်
တော့ရကား ချုပ်လေပြီးအတွက် တစည်းတစည်းလျှော့၍ ရေတွက်ရာ
စုတိ စိတ်နောက် ခဏငယ် ၄၈ ချက်မြောက်၌ စိတ္တဇကလာပ ပြတ်လေ
တော၏။ အာဟာရဇကလာပမှာ စုတိစိတ်၏ဘင်တိုင်အောင် ဖြစ်နိုင်ကြ
သေးသဖြင့် စုတိစိတ်နောက် ခဏငယ် ၅၀ ခန့်လောက်ကြာမှ ပြတ်လေ
သည်။ ဥတုဇကလာပတို့ကား “ယာဝမတကဋ္ဌေဝရသင်္ခါတာ မဝတ္တန္တိ”
ဟူသည့်အတိုင်း အလောင်းကောင်အနေသို့ ရောက်ရုံတွင်မက အရိုးဆွေး
၍ မြေလှေး မြေမွှား မြေသားအဖြစ်ဖြင့် ကြွင်းကျန်ရစ်လေသတည်း။

[သံဃာဒဇ ဩပပါတိကတို့၏ ရူပကလာပသန္တတိကိုလည်း ဤနည်း
ကို မိုးလျက် အဖြစ်အပျက်ကို နားလည်နိုင်လောက်ပြီ။]

အနာဒိကောယံ သံသရော၊ ပုဗ္ဗကောဋိ န နာယတိ၊
ဧဝံ ဒိဃရတ္တံ ဒုက္ခံ၊ တိဗ္ဗံ ပစ္စနဘူတကံ၊
ဗျဿနံ ပစ္စနဘူတံ၊ ကဋသီ ဝနိတာ ဗဟု၊
ယာဝဉ္စ သဗ္ဗသင်္ခါရေ၊ အလမေဝ နိဗ္ဗိန္ဒိတုံ၊
အယံ ဝိရုဇ္ဈိတုံ၊ အလံ ဝိမုဇ္ဈိတုံ။

ဆိုရိုးနှင့် ဘာသာဋီကာ

၁၀၃

ပဋိသန္ဓေ တည်ခါစဉ် ဝိထိပုံ

စိတ်	ခဏ	ကမ္မဇ ကလာပ်	စိတ္တဇ ကလာပ်	ဥတုဇ ကလာပ်	၃ ဖု ကလာပ်
ဋီ	ဥပါဒ်	၃	+	+	၃
	ဋီ	၆	+	၃	၉
	ဘင်	၉	+	၆	၁၅
၁ ဆ	ဥပါဒ်	၁၂	၁	၉	၂၂
	ဋီ	၁၅	၁	၁၃	၂၉
	ဘင်	၁၈	၁	၁၆	၃၅
၂ ဆ	ဥပါဒ်	၂၁	၂	၁၉	၄၂
	ဋီ	၂၄	၂	၂၃	၄၉
	ဘင်	၂၇	၂	၂၆	၅၅
၃ ဆ	ဥပါဒ်	၃၀	၃	၂၉	၆၂
	ဋီ	၃၃	၃	၃၃	၆၉
	ဘင်	၃၆	၃	၃၆	၇၅
၄ ဆ	ဥပါဒ်	၃၉	၄	၃၉	၈၂
	ဋီ	၄၂	၄	၄၃	၈၉
	ဘင်	၄၅	၄	၄၆	၉၅
၅ ဆ	ဥပါဒ်	၄၈	၅	၄၉	၁၀၂
	ဋီ	၅၁	၅	၅၃	၁၀၉
	ဘင်	၅၄	၅	၅၆	၁၁၅
၆ ဆ	ဥပါဒ်	၅၇	၆	၅၉	၁၂၂
	ဋီ	၆၀	၆	၆၃	၁၂၉
	ဘင်	၆၃	၆	၆၆	၁၃၅

၁၀၄

ရုပ်ဝိသီလော-ရူပကလာပသန္တတိ

စိတ်	ဓာတု	ကမ္မဇ	စိတ္တဇ	ဥတုဇ	၃ စုကလာပ
၇ အ	ဥပါဒ်	၆၆	၇	၆၉	၁၄၂
	ဋီ	၆၉	၇	၇၃	၁၄၉
	ဘင်	၇၂	၇	၇၆	၁၅၅
၈ အ	ဥပါဒ်	၇၅	၈	၇၉	၁၆၂
	ဋီ	၇၈	၈	၈၃	၁၆၉
	ဘင်	၈၁	၈	၈၆	၁၇၅
၉ အ	ဥပါဒ်	၈၄	၉	၈၉	၁၈၂
	ဋီ	၈၇	၉	၉၃	၁၈၉
	ဘင်	၉၀	၉	၉၆	၁၉၅
၁၀ အ	ဥပါဒ်	၉၃	၁၀	၉၉	၂၀၂
	ဋီ	၉၆	၁၀	၁၀၃	၂၀၉
	ဘင်	၉၉	၁၀	၁၀၆	၂၁၅
၁၁ အ	ဥပါဒ်	၁၀၂	၁၁	၁၀၉	၂၂၂
	ဋီ	၁၀၅	၁၁	၁၁၃	၂၂၉
	ဘင်	၁၀၈	၁၁	၁၁၆	၂၃၅
၁၂ အ	ဥပါဒ်	၁၁၀	၁၂	၁၁၉	၂၄၂
	ဋီ	၁၁၄	၁၂	၁၂၃	၂၄၉
	ဘင်	၁၁၇	၁၂	၁၂၆	၂၅၅
၁၃ အ	ဥပါဒ်	၁၂၀	၁၃	၁၂၉	၂၆၂
	ဋီ	၁၂၃	၁၃	၁၃၃	၂၆၉
	ဘင်	၁၂၆	၁၃	၁၃၆	၂၇၅
၁၄ အ	ဥပါဒ်	၁၂၉	၁၄	၁၃၉	၂၈၂
	ဋီ	၁၃၂	၁၄	၁၄၃	၂၈၉
	ဘင်	၁၃၅	၁၄	၁၄၆	၂၉၅

ဆိုရိုးနှင့်ဘာသာဋီကာ

၁၀၅

စိတ်	ခဏ	ကမ္မစ	စိတ္တစ	ဥတုစ	၃ စုကလာပ်
၁၅ ဘ	ဥပါဒ်	၁၃၈	၁၅	၁၄၉	၃၀၂
	ဋီ	၁၄၁	၁၅	၁၅၃	၃၀၉
	ဘင်	၁၄၄	၁၅	၁၅၆	၃၁၅
၁၆ ဘ	ဥပါဒ်	၁၄၇	၁၆	၁၅၉	၃၂၂
	ဋီ	၁၅၀	၁၆	၁၆၃	၃၂၉
	ဘင်	၁၅၃	၁၆	၁၆၆	၃၃၅
၁၇ ဘ	ဥပါဒ်	၁၅၃	၁၇	၁၆၉	၃၃၉
	ဋီ	၁၅၃	၁၇	၁၇၀	၃၄၀
	ဘင်	၁၅၃	၁၇	၁၇၀	၃၄၀
၁၈ ဘ	ဥပါဒ်	၁၅၃	၁၇	၁၇၀	၃၄၀
	ဋီ	၁၅၃	၁၇	၁၇၀	၃၄၀
	ဘင်	၁၅၃	၁၇	၁၇၀	၃၄၀

စိတနဝက ကလာပ်စ၍ ဖြစ်သည့်အခါ ဝိထိပုံ

စိတ်	ဥပါဒ်	၁၅၄	၁၇	၁၇၀	၃၄၁
	ဋီ	၁၅၅	၁၇	၁၇၁	၃၄၃
	ဘင်	၁၅၆	၁၇	၁၇၂	၃၄၅
စိတ်	ဥပါဒ်	၁၅၇	၁၇	၁၇၃	၃၄၇
	ဋီ	၁၅၈	၁၇	၁၇၄	၃၄၉
	ဘင်	၁၅၉	၁၇	၁၇၅	၃၅၁
စိတ်	ဥပါဒ်	၁၆၀	၁၇	၁၇၆	၃၅၃
	ဋီ	၁၆၁	၁၇	၁၇၇	၃၅၅
	ဘင်	၁၆၂	၁၇	၁၇၈	၃၅၇

၁၀၆

ရုပ်ဝိသီလော-ရူပကလာပသန္နတိ

စိတ်	ဓဏ	ကမ္မဇ	စိတ္တဇ	ဥတုဇ	၃ စုကလာပံ
	ဥပါဒ်	၁၆၃	၁၇	၁၇၉	၃၅၉
စိတ်	ဋ္ဌိ	၁၆၄	၁၇	၁၈၀	၃၆၁
	ဘင်	၁၆၅	၁၇	၁၈၁	၃၆၃
	ဥပါဒ်	၁၆၆	၁၇	၁၈၂	၃၆၅
စိတ်	ဋ္ဌိ	၁၆၇	၁၇	၁၈၃	၃၆၇
	ဘင်	၁၆၈	၁၇	၁၈၄	၃၆၉
	ဥပါဒ်	၁၆၉	၁၇	၁၈၅	၃၇၁
စိတ်	ဋ္ဌိ	၁၇၀	၁၇	၁၈၆	၃၇၃
	ဘင်	၁၇၁	၁၇	၁၈၇	၃၇၅
	ဥပါဒ်	၁၇၂	၁၇	၁၈၈	၃၇၇
စိတ်	ဋ္ဌိ	၁၇၃	၁၇	၁၈၉	၃၇၉
	ဘင်	၁၇၄	၁၇	၁၉၀	၃၈၀
	ဥပါဒ်	၁၇၅	၁၇	၁၉၀	၃၈၃
စိတ်	ဋ္ဌိ	၁၇၆	၁၇	၁၉၂	၃၈၅
	ဘင်	၁၇၇	၁၇	၁၉၃	၃၈၇
	ဥပါဒ်	၁၇၈	၁၇	၁၉၄	၃၈၉
စိတ်	ဋ္ဌိ	၁၇၉	၁၇	၁၉၅	၃၉၁
	ဘင်	၁၈၀	၁၇	၁၉၆	၃၉၃
	ဥပါဒ်	၁၈၁	၁၇	၁၉၇	၃၉၅
စိတ်	ဋ္ဌိ	၁၈၂	၁၇	၁၉၈	၃၉၇
	ဘင်	၁၈၃	၁၇	၁၉၉	၃၉၉
	ဥပါဒ်	၁၈၄	၁၇	၂၀၀	၄၀၁
စိတ်	ဋ္ဌိ	၁၈၅	၁၇	၂၀၁	၄၀၃
	ဘင်	၁၈၆	၁၇	၂၀၂	၄၀၅

ဆိုရိုးနှင့် ဘာသာနိကာ

၁၀၇

စိတ်	ဇနာ	ကမ္မဇ	စိတ္တဇ	ဥတုဇ	၃ စုကလာပ်
စိတ်	ဥပါဒ်	၁၈၇	၁၇	၂၀၃	၄၀၇
	ဋီ	၁၈၈	၁၇	၂၀၄	၄၀၉
	ဘင်	၁၈၉	၁၇	၂၀၅	၄၁၁
စိတ်	ဥပါဒ်	၁၉၀	၁၇	၂၀၆	၄၁၃
	ဋီ	၁၉၁	၁၇	၂၀၇	၄၁၅
	ဘင်	၁၉၂	၁၇	၂၀၈	၄၁၇
စိတ်	ဥပါဒ်	၁၉၃	၁၇	၂၀၉	၄၁၉
	ဋီ	၁၉၄	၁၇	၂၁၀	၄၂၁
	ဘင်	၁၉၅	၁၇	၂၁၁	၄၂၃
စိတ်	ဥပါဒ်	၁၉၆	၁၇	၂၁၂	၄၂၅
	ဋီ	၁၉၇	၁၇	၂၁၃	၄၂၇
	ဘင်	၁၉၈	၁၇	၂၁၄	၄၂၉
စိတ်	ဥပါဒ်	၁၉၉	၁၇	၂၁၅	၄၃၁
	ဋီ	၂၀၀	၁၇	၂၁၆	၄၃၃
	ဘင်	၂၀၁	၁၇	၂၁၇	၄၃၅
စိတ်	ဥပါဒ်	၂၀၂	၁၇	၂၁၈	၄၃၇
	ဋီ	၂၀၃	၁၇	၂၁၉	၄၃၉
	ဘင်	၂၀၄	၁၇	၂၂၀	၄၄၁
စိတ်	ဥပါဒ်	၂၀၄	၁၇	၂၂၁	၄၄၂
	ဋီ	၂၀၄	၁၇	၂၂၁	၄၄၂
	ဘင်	၂၀၄	၁၇	၂၂၁	၄၄၂

၁၀၈

ရုပ်ပိထိခေါ်-ရူပကလာပသန္တတိ

အာဟာရဓကလာပ် ဧ၍ပြန်သည့်အခါ ပိထိပုံ

စိတ်	ခဏ	ကမ္မဇ	စိတ္တဇ	အာဟာ ရဇ	ဥတုဇ	၄ ဖု ကလာပ်
စိတ်	ဥပါဒ်	၂၀၄	၁၇	၁	၂၂၁	၄၄၃
	ဋီ	၂၀၄	၁၇	၂	၂၂၂	၄၄၅
	ဘင်	၂၀၄	၁၇	၃	၂၂၃	၄၄၇
စိတ်	ဥပါဒ်	၂၀၄	၁၇	၄	၂၂၄	၄၄၉
	ဋီ	၂၀၄	၁၇	၅	၂၂၅	၄၅၁
	ဘင်	၂၀၄	၁၇	၆	၂၂၆	၄၅၃
စိတ်	ဥပါဒ်	၂၀၄	၁၇	၇	၂၂၇	၄၅၅
	ဋီ	၂၀၄	၁၇	၈	၂၂၈	၄၅၇
	ဘင်	၂၀၄	၁၇	၉	၂၂၉	၄၅၉
စိတ်	ဥပါဒ်	၂၀၄	၁၇	၁၀	၂၃၀	၄၆၁
	ဋီ	၂၀၃	၁၇	၁၁	၂၃၁	၄၆၃
	ဘင်	၂၀၄	၁၇	၁၂	၂၃၂	၄၆၅
စိတ်	ဥပါဒ်	၂၀၄	၁၇	၁၃	၂၃၃	၄၆၇
	ဋီ	၂၀၄	၁၇	၁၄	၂၃၄	၄၆၉
	ဘင်	၂၀၄	၁၇	၁၅	၂၃၅	၄၇၁
စိတ်	ဥပါဒ်	၂၀၄	၁၇	၁၆	၂၃၆	၄၇၃
	ဋီ	၂၀၄	၁၇	၁၇	၂၃၇	၄၇၅
	ဘင်	၂၀၄	၁၇	၁၈	၂၃၈	၄၇၇
စိတ်	ဥပါဒ်	၂၀၄	၁၇	၁၉	၂၃၉	၄၇၉
	ဋီ	၂၀၄	၁၇	၂၀	၂၄၀	၄၈၁
	ဘင်	၂၀၄	၁၇	၂၁	၂၄၁	၄၈၃

ဆိုရိုးနှင့် ဘာသာဋီကာ

၁၀၉

စိတ်	ခဏ	ကမ္မဇ	စိတ္တဇ	အာဟာ ရဇ	ဥတုဇ	၄ ဖု ကလာပ်
စိတ်	ဥပါဒ်	၂၀၄	၁၇	၂၂	၂၄၂	၄၈၅
	ဋီ	၂၀၄	၁၇	၂၃	၂၄၃	၄၈၇
	ဘင်	၂၀၄	၁၇	၂၄	၂၄၄	၄၈၉
စိတ်	ဥပါဒ်	၂၀၄	၁၇	၂၅	၂၄၅	၄၉၁
	ဋီ	၂၀၄	၁၇	၂၆	၂၄၆	၄၉၃
	ဘင်	၂၀၄	၁၇	၂၇	၃၄၇	၄၉၅
စိတ်	ဥပါဒ်	၂၀၄	၁၇	၂၈	၂၄၈	၄၉၇
	ဋီ	၂၀၄	၁၇	၂၉	၂၄၉	၄၉၉
	ဘင်	၂၀၄	၁၇	၃၀	၂၅၀	၅၀၁
စိတ်	ဥပါဒ်	၂၀၄	၁၇	၃၁	၂၅၁	၅၀၃
	ဋီ	၂၀၃	၁၇	၃၂	၂၅၂	၅၀၅
	ဘင်	၂၀၄	၁၇	၃၃	၂၅၃	၅၀၇
စိတ်	ဥပါဒ်	၂၀၄	၁၇	၃၄	၂၅၄	၅၀၉
	ဋီ	၂၀၄	၁၇	၃၅	၂၅၅	၅၁၁
	ဘင်	၂၀၄	၁၇	၃၆	၂၅၆	၅၁၃
စိတ်	ဥပါဒ်	၂၀၄	၁၇	၃၇	၂၅၇	၅၁၅
	ဋီ	၂၀၄	၁၇	၃၈	၂၅၈	၅၁၇
	ဘင်	၂၀၄	၁၇	၃၉	၂၅၉	၅၁၉
စိတ်	ဥပါဒ်	၂၀၄	၁၇	၄၀	၂၆၀	၅၂၁
	ဋီ	၂၀၄	၁၇	၄၁	၂၆၁	၅၂၃
	ဘင်	၂၀၄	၁၇	၄၂	၂၆၂	၅၂၅

၁၁၀

ရုပ်ဝိသီလော-ရူပကလာပသန္တတိ

စိတ်	ခဏ	ကမ္မစ	စိတ္တစ	အာဟာ ရစ	ဥတုစ	၄ ဖု ကလာပ်
စိတ်	ဥပါဒ်	၂၀၄	၁၇	၄၃	၂၆၃	၅၂၇
	ဋ္ဌိ	၂၀၄	၁၇	၄၄	၂၆၄	၅၂၉
	ဘင်	၂၀၄	၁၇	၄၅	၂၆၅	၅၃၁
စိတ်	ဥပါဒ်	၂၀၄	၁၇	၄၆	၂၆၆	၅၃၃
	ဋ္ဌိ	၂၀၄	၁၇	၄၇	၂၆၇	၅၃၅
	ဘင်	၂၀၄	၁၇	၄၈	၂၆၈	၅၃၇
စိတ်	ဥပါဒ်	၂၀၄	၁၇	၄၉	၂၆၉	၅၃၉
	ဋ္ဌိ	၂၀၄	၁၇	၅၀	၂၇၀	၅၄၁
	ဘင်	၂၀၄	၁၇	၅၁	၂၇၁	၅၄၃
စိတ်	ဥပါဒ်	၂၀၄	၁၇	၅၁	၂၇၂	၅၄၄
	ဋ္ဌိ	၂၀၄	၁၇	၅၁	၂၇၂	၅၄၄
	ဘင်	၂၀၄	၁၇	၅၁	၂၇၂	၅၄၄

စက္ကဒိတုက္ကကလာပ် ချော်ပြန်သည့်အခါ ဝိသိပုံ

စိတ်	ဥပါဒ်	၂၀၈	၁၇	၅၁	၂၇၂	၅၄၈
	ဋ္ဌိ	၂၁၂	၁၇	၅၁	၂၇၆	၅၅၆
	ဘင်	၂၁၆	၁၇	၅၁	၂၈၀	၅၆၄
စိတ်	ဥပါဒ်	၂၂၀	၁၇	၅၁	၂၈၄	၅၇၂
	ဋ္ဌိ	၂၂၄	၁၇	၅၁	၂၈၈	၅၈၀
	ဘင်	၂၂၈	၁၇	၅၁	၂၉၂	၅၈၈
စိတ်	ဥပါဒ်	၂၃၂	၁၇	၅၁	၂၉၆	၅၉၆
	ဋ္ဌိ	၂၃၆	၁၇	၅၁	၃၀၀	၆၀၄
	ဘင်	၂၄၀	၁၇	၅၁	၃၀၄	၆၁၂

ဆိုရိုးနှင့် ဘာသာဋီကာ

၁၁၁

စိတ်	ခဏ	ကမ္မဇ	စိတ္တဇ	အာဟာ ရဇ	ဥတုဇ	၄ ဖု ကလာပ်
စိတ်	ဥပါဒ်	၂၄၄	၁၇	၅၁	၃၀၈	၆၂၀
	ဋ္ဌိ	၂၄၈	၁၇	၅၁	၃၁၂	၆၂၈
	ဘင်	၂၅၂	၁၇	၅၁	၃၁၆	၆၃၆
စိတ်	ဥပါဒ်	၂၅၆	၁၇	၅၁	၃၂၀	၆၄၄
	ဋ္ဌိ	၂၆၀	၁၇	၅၁	၃၂၄	၆၅၂
	ဘင်	၂၆၄	၁၇	၅၁	၃၂၈	၆၆၀
စိတ်	ဥပါဒ်	၂၆၈	၁၇	၅၁	၃၃၂	၆၆၈
	ဋ္ဌိ	၂၇၂	၁၇	၅၁	၃၃၆	၆၇၆
	ဘင်	၂၇၆	၁၇	၅၁	၃၄၀	၆၈၄
စိတ်	ဥပါဒ်	၂၈၀	၁၇	၅၁	၃၄၄	၆၉၂
	ဋ္ဌိ	၂၈၄	၁၇	၅၁	၃၄၈	၇၀၀
	ဘင်	၂၈၈	၁၇	၅၁	၃၅၂	၇၀၈
စိတ်	ဥပါဒ်	၂၉၂	၁၇	၅၁	၃၅၆	၇၁၆
	ဋ္ဌိ	၂၉၆	၁၇	၅၁	၃၆၀	၇၂၄
	ဘင်	၃၀၀	၁၇	၅၁	၃၆၄	၇၃၂
စိတ်	ဥပါဒ်	၃၀၄	၁၇	၅၁	၃၆၈	၇၄၀
	ဋ္ဌိ	၃၀၈	၁၇	၅၁	၃၇၂	၇၄၈
	ဘင်	၃၁၂	၁၇	၅၁	၃၇၆	၇၅၆
စိတ်	ဥပါဒ်	၃၁၆	၁၇	၅၁	၃၈၀	၇၆၄
	ဋ္ဌိ	၃၂၀	၁၇	၅၁	၃၈၄	၇၇၂
	ဘင်	၃၂၄	၁၇	၅၁	၃၈၈	၇၈၀

၁၁၂

ရုပ်ဝိသီလော ဂူပကလာပသန္တတိ

စိတ်	ဇက	ကမ္မဇ	စိတ္တဇ	အာဟာ ရဇ	ဥတုဇ	၄ ဖု ကလာပ်
စိတ်	ဥပါဒ်	၃၂၈	၁၇	၅၁	၃၉၂	၇၈၈
	နိဗ္ဗိ	၃၃၂	၁၇	၅၁	၃၉၆	၇၉၆
	ဘင်	၃၃၆	၁၇	၅၁	၄၀၀	၈၀၄
စိတ်	ဥပါဒ်	၃၄၀	၁၇	၅၁	၄၀၄	၈၁၂
	နိဗ္ဗိ	၃၄၄	၁၇	၅၁	၄၀၈	၈၂၀
	ဘင်	၃၄၈	၁၇	၅၁	၄၁၂	၈၂၈
စိတ်	ဥပါဒ်	၃၅၂	၁၇	၅၁	၄၁၆	၈၃၆
	နိဗ္ဗိ	၃၅၆	၁၇	၅၁	၄၂၀	၈၄၄
	ဘင်	၃၆၀	၁၇	၅၁	၄၂၄	၈၅၂
စိတ်	ဥပါဒ်	၃၆၄	၁၇	၅၁	၄၂၈	၈၆၀
	နိဗ္ဗိ	၃၆၈	၁၇	၅၁	၄၃၂	၈၆၈
	ဘင်	၃၇၂	၁၇	၅၁	၄၃၆	၈၇၆
စိတ်	ဥပါဒ်	၃၇၆	၁၇	၅၁	၄၄၁	၈၈၄
	နိဗ္ဗိ	၃၈၀	၁၇	၅၁	၄၄၄	၈၉၂
	ဘင်	၃၈၄	၁၇	၅၁	၄၄၈	၉၀၀
စိတ်	ဥပါဒ်	၃၈၈	၁၇	၅၁	၄၅၂	၉၀၈
	နိဗ္ဗိ	၃၉၂	၁၇	၅၁	၄၅၆	၉၁၆
	ဘင်	၃၉၆	၁၇	၅၁	၄၆၀	၉၂၄
စိတ်	ဥပါဒ်	၄၀၀	၁၇	၅၁	၄၆၄	၉၃၂
	နိဗ္ဗိ	၄၀၄	၁၇	၅၁	၄၆၈	၉၄၀
	ဘင်	၄၀၈	၁၇	၅၁	၄၇၂	၉၄၈

ဆိုရိုးနှင့် အာသာဒိကာ

၁၁၃

စိတ်	ခဏ	ကမ္မဇ	စိတ္တဇ	အာဟာရဇ	ဥတုဇ	၄ ဖု ကလာပ်
စိတ်	ဥပါဒ်	၄၀၈	၁၇	၅၁	၄၇၆	၉၅၂
	ဋ္ဌိ	၄၀၈	၁၇	၅၁	၄၇၆	၉၅၂
	ဘင်	၄၀၈	၁၇	၅၁	၄၇၆	၉၅၂

ပဉ္စဝိညာဏဝိသိဖြစ်သည့်အခါ ဝိသိဝံ

ထိ	ဥပါဒ်	၄၀၈	၁၇	၅၁	၄၇၆	၉၅၂
	ဋ္ဌိ	၄၀၈	၁၇	၅၁	၄၇၆	၉၅၂
	ဘင်	၄၀၈	၁၇	၅၁	၄၇၆	၉၅၂
န	ဥပါဒ်	၄၀၈	၁၇	၅၁	၄၇၆	၉၅၂
	ဋ္ဌိ	၄၀၈	၁၇	၅၁	၄၇၆	၉၅၂
	ဘင်	၄၀၈	၁၇	၅၁	၄၇၆	၉၅၂
ဒ	ဥပါဒ်	၄၀၈	၁၇	၅၁	၄၇၆	၉၅၂
	ဋ္ဌိ	၄၀၈	၁၇	၅၁	၄၇၆	၉၅၂
	ဘင်	၄၀၈	၁၇	၅၁	၄၇၆	၉၅၂
ပ	ဥပါဒ်	၄၀၈	၁၇	၅၁	၄၇၆	၉၅၂
	ဋ္ဌိ	၄၀၈	၁၇	၅၁	၄၇၆	၉၅၂
	ဘင်	၄၀၈	၁၇	၅၁	၄၇၆	၉၅၂
ဝိ	ဥပါဒ်	၄၀၈	၁၆	၅၁	၄၇၅	၉၅၀
	ဋ္ဌိ	၄၀၈	၁၆	၅၁	၄၇၅	၉၅၀
	ဘင်	၄၀၈	၁၆	၅၁	၄၇၅	၉၅၀
သံ	ဥပါဒ်	၄၀၈	၁၆	၅၁	၄၇၅	၉၅၀
	ဋ္ဌိ	၄၀၈	၁၆	၅၁	၄၇၅	၉၅၀
	ဘင်	၄၀၈	၁၆	၅၁	၄၇၅	၉၅၀

၁၁၄

ရုပ်ဝိသီဆီ-ရူပကလာပသန္တတိ

စိတ်	ခဏ	ကမ္မဇ	စိတ္တဇ	အာဟာ ရဇ	ဥတုဇ	၄ ဖု ကလာပ်
က	ဥပါဒ်	၄၀၈	၁၆	၅၁	၄၇၅	၉၅၀
	ဇ္ဇိ	၄၀၈	၁၆	၅၁	၄၇၅	၉၅၀
	ဘင်	၄၀၈	၁၆	၅၁	၄၇၅	၉၅၀
ဂ	ဥပါဒ်	၄၀၈	၁၆	၅၁	၄၇၅	၉၅၀
	ဇ္ဇိ	၄၀၈	၁၆	၅၁	၄၇၅	၉၅၀
	ဘင်	၄၀၈	၁၆	၅၁	၄၇၅	၉၅၀
•	ဥပါဒ်	၄၀၈	၁၆	၅၁	၄၇၅	၉၅၀
	ဇ္ဇိ	၄၀၈	၁၆	၅၁	၄၇၅	၉၅၀
	ဘင်	၄၀၈	၁၆	၅၁	၄၇၅	၉၅၀
•	ဥပါဒ်	၄၀၈	၁၆	၅၁	၄၇၅	၉၅၀
	ဇ္ဇိ	၄၀၈	၁၆	၅၁	၄၇၅	၉၅၀
	ဘင်	၄၀၈	၁၆	၅၁	၄၇၅	၉၅၀
•	ဥပါဒ်	၄၀၈	၁၆	၅၁	၄၇၅	၉၅၀
	ဇ္ဇိ	၄၀၈	၁၆	၅၁	၄၇၅	၉၅၀
	ဘင်	၄၀၈	၁၆	၅၁	၄၇၅	၉၅၀
•	ဥပါဒ်	၄၀၈	၁၆	၅၁	၄၇၅	၉၅၀
	ဇ္ဇိ	၃၉၂	၁၆	၅၁	၄၇၅	၉၅၀
	ဘင်	၃၉၆	၁၆	၅၁	၄၇၅	၉၅၀
•	ဥပါဒ်	၄၀၈	၁၆	၅၁	၄၇၅	၉၅၀
	ဇ္ဇိ	၄၀၈	၁၆	၅၁	၄၇၅	၉၅၀
	ဘင်	၄၀၈	၁၆	၅၁	၄၇၅	၉၅၀

ဆိုရိုးနှင့် ဘာသာနိကာ

၁၁၅

စိတ်	ခဏ	ကမ္မဇ	စိတ္တဇ	အာဟာရဇ	ဥတုဇ	မှီကလာပ်
၀	ဥပါဒ်	၄၀၈	၁၆	၅၁	၄၇၅	၉၅၀
	ဋီ	၄၀၈	၁၆	၅၁	၄၇၅	၉၅၀
	ဘင်	၄၀၈	၁၆	၅၁	၄၇၅	၉၅၀
၀	ဥပါဒ်	၄၀၈	၁၆	၅၁	၄၇၅	၉၅၀
	ဋီ	၄၀၈	၁၆	၅၁	၄၇၅	၉၅၀
	ဘင်	၄၀၈	၁၆	၅၁	၄၇၅	၉၅၀
တ	ဥပါဒ်	၄၀၈	၁၆	၅၁	၄၇၅	၉၅၀
	ဋီ	၄၀၈	၁၆	၅၁	၄၇၅	၉၅၀
	ဘင်	၄၀၈	၁၆	၅၁	၄၇၅	၉၅၀
တ	ဥပါဒ်	၄၀၈	၁၆	၅၁	၄၇၅	၉၅၀
	ဋီ	၄၀၈	၁၆	၅၁	၄၇၅	၉၅၀
	ဘင်	၄၀၈	၁၆	၅၁	၄၇၅	၉၅၀
ဘ	ဥပါဒ်	၄၀၈	၁၆	၅၁	၄၇၅	၉၅၀
	ဋီ	၄၀၈	၁၆	၅၁	၄၇၅	၉၅၀
	ဘင်	၄၀၈	၁၆	၅၁	၄၇၅	၉၅၀
ဘ	ဥပါဒ်	၄၀၈	၁၆	၅၁	၄၇၅	၉၅၀
	ဋီ	၄၀၈	၁၆	၅၁	၄၇၅	၉၅၀
	ဘင်	၄၀၈	၁၆	၅၁	၄၇၅	၉၅၀
ဘ	ဥပါဒ်	၄၀၈	၁၆	၅၁	၄၇၅	၉၅၀
	ဋီ	၄၀၈	၁၆	၅၁	၄၇၅	၉၅၀
	ဘင်	၄၀၈	၁၆	၅၁	၄၇၅	၉၅၀

၁၁၆

ရုပ်ဝိသီလော-ရူပကလာပသန္တတိ

စိတ်	ခဏ	ကမ္မ	စိတ္တ	အာဟာရ	ဥတု	၄ ခု ကလာပ်
သ	ဥပါဒ်	၄၀၈	၁၆	၅၁	၄၇၅	၉၅၀
	ဋီ	၄၀၈	၁၆	၅၁	၄၇၅	၉၅၀
	ဘင်	၄၀၈	၁၆	၅၁	၄၇၅	၉၅၀
သ	ဥပါဒ်	၄၀၈	၁၇	၅၁	၄၇၅	၉၅၁
	ဋီ	၄၀၈	၁၇	၅၁	၄၇၆	၉၅၂
	ဘင်	၄၀၈	၁၇	၅၁	၄၇၆	၉၅၂

နိရောဓသမာပတ်ဝင်စားသည့်အခါ ဝိသီလံ

ဈာန်	ဥပါဒ်	၄၀၈	၁၇	၅၁	၄၇၆	၉၅၂
	ဋီ	၄၀၈	၁၇	၅၁	၄၇၆	၉၅၂
	ဘင်	၄၀၈	၁၇	၅၁	၄၇၆	၉၅၂
ဇာန်	ဥပါဒ်	၄၀၈	၁၇	၅၁	၄၇၆	၉၅၂
	ဋီ	၄၀၈	၁၇	၅၁	၄၇၆	၉၅၂
	ဘင်	၄၀၈	၁၇	၅၁	၄၇၆	၉၅၂
ဤမှတော့		ဤမှတော့	၁၆	ဤမှတော့	၄၇၆	၉၅၁
			၁၆		၄၇၅	၉၅၀
			၁၆		၄၇၅	၉၅၀
စိတ်ဟူသမျှ		(၄၀၈)	၁၇	(၅၁)	၄၇၄	၉၄၉
			၁၇		၄၇၄	၉၄၈
			၁၇		၄၇၄	၉၄၈
မပြစ်ပြီ။		စည်းချည်း။	၁၄	စည်းချည်း။	၄၇၄	၉၄၇
			၁၄		၄၇၃	၉၄၆
			၁၄		၄၇၃	၉၄၆

ဆိုရိုးနှင့် အာသာဋီကာ

၁၁၇

စိတ်	ခဏ	ကမ္မဇ	စိတ္တဇ	အာဟာ ရဇ	ဥတုဇ	၄ ဖု ကလာပ်
		"	၁၃	"	၄၇၃	၉၄၅
		"	၁၃	"	၄၇၂	၉၄၄
		"	၁၃	"	၄၇၂	၉၄၄
		"	၁၂	"	၄၇၂	၉၄၃
		"	၁၂	"	၄၇၁	၉၄၃
		"	၁၂	"	၄၇၁	၉၄၂
		"	၁၁	"	၄၇၁	၉၄၀
		"	၁၁	"	၄၇၀	၉၄၀
		"	၁၁	"	၄၇၀	၉၄၀
		"	၁၀	"	၄၇၀	၉၃၉
		"	၁၀	"	၄၆၉	၉၃၈
		"	၁၀	"	၄၆၉	၉၃၈
		"	၉	"	၄၆၉	၉၃၇
		"	၉	"	၄၆၈	၉၃၆
		"	၉	"	၄၆၈	၉၃၆
		"	၈	"	၄၆၈	၉၃၅
		"	၈	"	၄၆၇	၉၃၄
		"	၈	"	၄၆၇	၉၃၄
		"	၇	"	၄၆၇	၉၃၃
		"	၇	"	၄၆၆	၉၃၂
		"	၇	"	၄၆၆	၉၃၂

၁၁၈

ရုပ်ပိထိခေါ်-ရူပကလာပသန္တတိ

စိတ်	ခဏ	ကမ္မ	ပိတ္တ	အာဟာ ရ	ဥတု	၄ န ကလာပ်
		"	၆	"	၄၆၆	၉၃၁
		"	၆	"	၄၆၅	၉၃၀
		"	၆	"	၄၆၅	၉၃၀
		"	၅	"	၄၆၅	၉၂၉
		"	၅	"	၄၆၄	၉၂၈
		"	၅	"	၄၆၄	၉၂၈
		"	၄	"	၄၆၄	၉၂၇
		"	၄	"	၄၆၃	၉၂၆
		"	၄	"	၄၆၃	၉၂၆
		"	၃	"	၄၆၃	၉၂၅
		"	၃	"	၄၆၂	၉၂၄
		"	၃	"	၄၆၂	၉၂၄
		"	၂	"	၄၆၂	၉၂၃
		"	၂	"	၄၆၁	၉၂၂
		"	၂	"	၄၆၁	၉၂၂
		"	၁	"	၄၆၁	၉၂၁
		"	၁	"	၄၆၀	၉၂၀
		"	၁	"	၄၆၀	၉၂၀
		"		"	၄၆၀	၉၁၉
		"		"	၄၅၉	၉၀၈
		"		"	၄၅၉	၉၁၈

ဆိုရိုးနှင့် ဘာသာဋီကာ

၁၁၉

နိရောဓမှ ထသည့်အခါ ပိထိပုံ

စိတ်	ခဏ	ကမ္မ	ပိတ္တ	အာဟာ ရ	ဥတု	၄ ဖု ကလာပ်
ဗ	ဥပါဒ်	၄၀၈	၁	၅၁	၄၅၉	၉၁၉
	ဋီ	၄၀၈	၁	၅၁	၄၆၀	၉၂၀
	ဘင်	"	၁	"	၄၆၀	၉၂၀
ဘ	ဥပါဒ်	"	၂	"	၄၆၀	၉၂၁
	ဋီ	"	၂	"	၄၆၁	၉၂၂
	ဘင်	"	၂	"	၄၆၁	၉၂၂
ဘ	ဥပါဒ်	"	၃	"	၄၆၁	၉၂၃
	ဋီ	"	၃	"	၄၆၂	၉၂၄
	ဘင်	"	၃	"	၄၆၂	၉၂၄
ဘ	ဥပါဒ်	"	၄	"	၄၆၂	၉၂၅
	ဋီ	"	၄	"	၄၆၃	၉၂၆
	ဘင်	"	၄	"	၄၆၃	၉၂၆
ဘ	ဥပါဒ်	"	၅	"	၄၆၃	၉၂၇
	ဋီ	"	၅	"	၄၆၄	၉၂၈
	ဘင်	"	၅	"	၄၆၄	၉၂၈
ဘ	ဥပါဒ်	"	၆	"	၄၆၄	၉၂၉
	ဋီ	"	၆	"	၄၆၅	၉၃၀
	ဘင်	"	၆	"	၄၆၅	၉၃၀
ဘ	ဥပါဒ်	"	၇	"	၄၆၅	၉၃၀
	ဋီ	"	၇	"	၄၆၆	၉၃၂
	ဘင်	"	၇	"	၄၆၆	၉၃၂

၁၂၀

ရုပ်ဝိသီလော-ရူပကလာပသန္တတိ

စိတ်	ခဏ	ကမ္မဇ	ဝိတ္တဇ	အာဟာ ရဇ	ဥတုဇ	၄ ခု ကလာပ်
ဘ	ဥပါဒ်	"	၈	"	၄၆၄	၉၃၃
	ဇ္ဈိ	"	၈	"	၄၆၇	၉၃၄
	ဘင်	"	၈	"	၄၆၇	၉၃၄
ဘ	ဥပါဒ်	"	၉	"	၄၆၇	၉၃၅
	ဇ္ဈိ	"	၉	"	၄၆၈	၉၃၆
	ဘင်	"	၉	"	၄၆၈	၉၃၆
ဘ	ဥပါဒ်	"	၁၀	"	၄၆၈	၉၃၇
	ဇ္ဈိ	"	၁၀	"	၄၆၉	၉၃၈
	ဘင်	"	၁၀	"	၄၆၉	၉၃၈
ဘ	ဥပါဒ်	"	၁၁	"	၄၆၉	၉၃၉
	ဇ္ဈိ	"	၁၁	"	၁၇၀	၉၄၀
	ဘင်	"	၁၁	"	၄၇၀	၉၄၀
ဘ	ဥပါဒ်	"	၁၂	"	၄၇၀	၉၄၁
	ဇ္ဈိ	"	၁၂	"	၁၇၁	၉၄၂
	ဘင်	"	၁၂	"	၄၇၁	၉၄၂
ဘ	ဥပါဒ်	"	၁၃	"	၄၇၁	၉၄၃
	ဇ္ဈိ	"	၁၃	"	၄၇၂	၉၄၄
	ဘင်	"	၁၃	"	၄၇၂	၉၄၄
ဘ	ဥပါဒ်	"	၁၄	"	၄၇၂	၉၄၅
	ဇ္ဈိ	"	၁၄	"	၄၇၃	၉၄၆
	ဘင်	"	၁၄	"	၄၇၃	၉၄၆

ဆိုရိုးနှင့် တာသာသနီကာ

၁၂၁

စိတ်	ခဏ	ကမ္မဇ	စိတ္တဇ	အာဟာ ရဇ	ဥတုဇ	၄ ဖု ကလာပ်
ဘ	ဥပါဒ်	"	၁၅	"	၄၇၃	၉၄၇
	ဋ္ဌိ	"	၁၅	"	၄၇၄	၉၄၈
	ဘင်	"	၁၅	"	၄၇၄	၉၄၈
ဘ	ဥပါဒ်	"	၁၆	"	၄၇၄	၉၄၉
	ဋ္ဌိ	"	၁၆	"	၄၇၅	၉၅၀
	ဘင်	"	၁၆	"	၄၇၅	၉၅၀
ဘ	ဥပါဒ်	"	၁၇	"	၄၇၅	၉၅၁
	ဋ္ဌိ	"	၁၇	"	၄၇၆	၉၅၂
	ဘင်	"	၁၇	"	၄၇၆	၉၅၂

မရဏသန္တအခါ ဝိထိပုံ

တိ	ဥပါဒ်	၄၀၈	၁၇	"	၄၇၆	၉၅၂
	ဋ္ဌိ	၄၀၀	၁၇	"	၄၇၆	၉၄၄
	ဘင်	၃၉၂	၁၇	"	၄၆၈	၉၂၈
န	ဥပါဒ်	၃၈၄	၁၇	"	၄၆၀	၉၁၂
	ဋ္ဌိ	၃၇၆	၁၇	"	၄၅၂	၈၉၆
	ဘင်	၃၆၈	၁၇	"	၄၄၄	၈၈၀
ဒ	ဥပါဒ်	၃၆၀	၁၇	"	၄၃၆	၈၆၄
	ဋ္ဌိ	၃၅၂	၁၇	"	၄၂၈	၈၄၈
	ဘင်	၃၄၄	၁၇	"	၄၂၀	၈၃၂
ပ	ဥပါဒ်	၃၃၆	၁၇	"	၄၁၂	၈၁၆
	ဋ္ဌိ	၃၂၈	၁၇	"	၄၀၄	၈၀၀
	ဘင်	၃၂၀	၁၇	"	၃၉၆	၇၈၄

၁၂၂

ရုပ်ဝိသေသ-ရူပကလာပသန္တတိ

စိတ်	ခဏ	ကမ္မဇ	စိတ္တဇ	အာဟာ ရဇ	ဥတုဇ	၄ ခု ကလာပ်
စ	ဥပါဒ်	၃၁၂	၁၆	"	၃၈၈	၇၆၇
	ဋီ	၃၀၄	၁၆	"	၃၇၉	၇၅၁
	ဘင်	၂၉၆	၁၆	"	၃၇၁	၇၃၄
သံ	ဥပါဒ်	၂၈၈	၁၆	"	၃၆၃	၇၁၈
	ဋီ	၂၈၀	၁၆	"	၃၅၅	၇၀၂
	ဘင်	၂၇၂	၁၆	"	၃၄၇	၆၈၆
ဏ	ဥပါဒ်	၂၆၄	၁၆	"	၃၃၉	၆၇၀
	ဋီ	၂၅၆	၁၆	"	၃၃၁	၆၅၄
	ဘင်	၂၄၈	၁၆	"	၃၂၃	၆၃၈
ဝ	ဥပါဒ်	၂၄၀	၁၆	"	၃၁၅	၆၂၂
	ဋီ	၂၃၂	၁၆	"	၃၀၇	၆၀၆
	ဘင်	၂၂၄	၁၆	"	၂၉၉	၅၉၀
ဓ	ဥပါဒ်	၂၁၆	၁၆	"	၂၉၁	၅၇၄
	ဋီ	၂၀၈	၁၆	"	၂၈၃	၅၅၈
	ဘင်	၂၀၀	၁၆	"	၂၇၅	၅၄၂
ဓ	ဥပါဒ်	၁၉၂	၁၆	"	၂၆၇	၅၂၆
	ဋီ	၁၈၄	၁၆	"	၂၅၉	၅၁၀
	ဘင်	၁၇၆	၁၆	"	၂၅၁	၄၉၄
ဓ	ဥပါဒ်	၁၆၈	၁၆	"	၂၄၃	၄၇၈
	ဋီ	၁၆၀	၁၆	"	၂၃၅	၄၆၂
	ဘင်	၁၅၂	၁၆	"	၂၂၇	၄၄၆

ဆိုရိုးနှင့် ဘာသာရှိကာ

၁၂၃

စိတ်	ခဏ	ကမ္မဇ	စိတ္တဇ	အာဟာ ရဇ	ဥတုဇ	၄ န ကလာပ်
စ	ဥပါဒ်	၁၄၄	၁၆	"	၂၀	၄၃၀
	ဋ္ဌိ	၁၃၆	၁၆	"	၂၁၁	၄၁၄
	ဘင်	၁၂၈	၁၆	"	၂၀၃	၃၉၈
စ	ဥပါဒ်	၁၂၀	၁၆	"	၁၉၅	၃၈၅
	ဋ္ဌိ	၁၀၂	၁၆	"	၁၈၇	၃၆၆
	ဘင်	၁၀၄	၁၆	"	၁၇၉	၃၅၀
တ	ဥပါဒ်	၉၆	၁၆	"	၁၇၁	၃၃၄
	ဋ္ဌိ	၈၈	၁၆	"	၁၆၃	၃၁၈
	ဘင်	၈၀	၁၆	"	၁၅၅	၃၀၂
တ	ဥပါဒ်	၇၂	၁၆	"	၁၄၇	၂၈၆
	ဋ္ဌိ	၆၄	၁၆	"	၁၃၉	၂၇၀
	ဘင်	၅၆	၁၆	"	၁၃၁	၂၅၄
ဘ	ဥပါဒ်	၄၈	၁၆	"	၁၂၃	၂၃၈
	ဋ္ဌိ	၄၀	၁၆	"	၁၁၅	၂၂၂
	ဘင်	၃၂	၁၆	"	၁၀၇	၂၀၆
စု	ဥပါဒ်	၂၄	၁၆	"	၉၉	၁၉၀
	ဋ္ဌိ	၁၆	၁၆	"	၉၁	၁၇၄
	ဘင်	၈	၁၆	"	၈၃	၁၈၅

ရှပ်ပိထိဇော
ရူပကလာပသန္တတိ ပြီးပြီ။

၁

၃ ချက်စု နိဒါန်းအချို့

ပဋ္ဌာနနယ။ ။ ပဋ္ဌာန၌ ပဥပသာရပုဒ်သည် အထူးထူး အပြားပြား ဟူသော နာနပ္ပကာရအနက်ကို ဟော၏။ ဌာနသဒ္ဒါသည် ပစ္စယသဒ္ဒါ၏ ပရိယာယ်ဖြစ်၍ “အကြောင်း” ဟူသော အနက်ကို ဟော၏။ အကြောင်း ဟူသည် အကျိုးတရား၏ဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်သော ပစ္စယသတ္တိနှင့် သတ္တိ မန္တတရားစုတည်း။ “နာနပ္ပကာရာနိ ဌာနာနိ ဧတ္ထာတိပဋ္ဌာနံ” ဧတ္ထ-ဤ ကျမ်း၌၊ နာနပ္ပကာရာနိ-အထူးထူးအပြားပြား များကုန်သော၊ ဌာနာနိ- အကြောင်းဖြစ်သော ပစ္စယသတ္တိ၊ သတ္တိမန္တပစ္စည်းတရားတို့သည်၊ သန္တိ- ရှိကုန်၏(ဟောအပ်ကုန်၏)၊ ဣတိ ထိုသို့ ပစ္စယသတ္တိ သတ္တိမန္တတရား စုကို ဟောရာ၏အဖြစ်ကြောင့်၊ တံ-ထိုကျမ်းသည်၊ ပဋ္ဌာနံ-ပဋ္ဌာန်းမည်၏၊ ချဲ့ဉှးအံ့-ဟိတ် ၆ ပါးတွင် မောဟတရုတည်း၌ပင် ဟေတုသတ္တိ အဓိပတိ သတ္တိ သဟဇာတသတ္တိ အစရှိသောအားဖြင့် များသောသတ္တိရှိ၏၊ ဤသို့ တရားတပါးပါး၏ များပြားသောသတ္တိတို့ကိုလည်း ပဋ္ဌာန်းပါဠိတော်၌ ဟောပြတော်မူသည်၊ ဟေတု တပစ္စည်းထည်း၌ပင် တရားကိုယ်အားဖြင့် ဟိတ် ၆ ပါးဖြစ်၍ များ၏၊ ဤသို့ တရားကိုယ်အားဖြင့် များပြားသော သတ္တိမန္တ ပစ္စည်းတရားစုကိုလည်း ပဋ္ဌာန်းပါဠိတော်၌ ဟောပြတော်မူ၏၊ ထိုပဋ္ဌာန်းကျမ်း၌လာသော “မည်သည့်တရားက မည်သည့်တရားအား မည်သည့် ပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏” ဟု သိရာသိကြောင်း ဖြစ်သော စကားရပ်သည် ပဋ္ဌာနနယမည်၏။ [သတိမန္တ ဗန္ဓုမန္တဟူသကဲ့သို့ သတ္တိ ရှိသောတရားကို သတ္တိမန္တဟု ခေါ်သည်။]

၃ ချက်စု။ ။ ပဋ္ဌာန်းနည်း၌ ပစ္စည်း ဖစ္စယုပ္ပန် ပစ္စနိက်ဟူသော တရား ၃ ချက်သည် လိုရင်းဖြစ်၏၊ ဤ ၃ ချက်ကို နားလည်လျှင် ပဋ္ဌာန်းပါဠိတော်အတွက် အခြေခံလုံလောက်ပြီ၊ ထို ၃ ချက်ကို ပေါင်းစုလျက်

၁၂၆

၃ ချက်စု နိဒါန်းအချို့

“၃ ချက်စု” ခေါ်သော မြန်မာဆိုရိုး အကောက်သည် မြန်မာအဋ္ဌကထာ ဟု ဆိုရလောက်အောင် ခရီးရောက်၏။ ထို့ကြောင့် ၃ ချက်စုအဓိပ္ပာယ်ကို မူတယ်ပြု၍ သင်္ဂြိုဟ်ခက်ဆစ်စကားစုကိုပါ ရောနှောဖွင့်ပြပေအံ့။ ဤပဋ္ဌာန်း နည်းအဖွင့်ဝယ် ၃ ချက်စု အဓိပ္ပာယ်များ အလွန်ထင်ရှားပါလတုံ။

ပစ္စည်း။ ။ ပစ္စယပုဒ်ကို မြန်မာလိုပစ္စည်းခေါ်၏။ ပစ္စယကို “ပတိ+အယ” ဟု ပုဒ်ခွဲ၊ ပတိသဒ္ဒါသည် “စွဲ၍” ဟူသော ပတိစ္စအနက်ကိုဟော၏။ အယသဒ္ဒါကား “ဖြစ်ခြင်း” ဟူသော ပဝတ္တနအနက်ကိုဟောသည်။ “ပတိစ္စ ဖလံ အယတိ ဧတသ္မာတိ ပစ္စယော” ဧတသ္မာ-ဤအကြောင်းကြောင့်၊ ဖလံ-အကျိုးပစ္စယုပ္ပန်တရားသည်၊ ပတိစ္စ-စွဲ၍၊ အယတိ-ဖြစ်ရ တည်ရ၏။ ဣတိ-ထိုကြောင့်၊ သော-ထိုအကြောင်းတရားသည်၊ ပစ္စယော-ပစ္စယ မည်၏။ ဤဝိဂြိုဟ်အရ အကျိုးပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့၏ စွဲ၍ဖြစ်တည်ကြောင်း တရားကို ပစ္စည်းခေါ်သည်-ဟုမှတ်၊ [အကြောင်းတရားနှင့် မကင်းနိုင်၊ အကြောင်းတရားမရှိဘဲ အကျိုးတရား မဖြစ်နိုင်မှုကို “ပတိစ္စ=အကြောင်း တရားကိုစွဲ၍” ဟု ဆိုသည်။]

ဤပစ္စယသဒ္ဒါသည် သဒ္ဒါနက်အားဖြင့် “အကြောင်း” ဟူသော အနက် ကို ဟော၏။ လက္ခဏ (အများမှတ်သားအပ်သော) အနက်အားဖြင့် “ဥပကာရ-ကျေးဇူးပြု” ဟူသောအနက်ကို ဟော၏။ မဖြစ်သေးသော အကျိုး ပစ္စယုပ္ပန်ကို ဖြစ်ပေါ်ဥပါဒ်စေခြင်း၊ တပါးသော အကြောင်း ကြောင့် ဖြစ်ပြီးသော ပစ္စယုပ္ပန်တရားကို ဌီအစိုက်၌ တည်တန့်စေခြင်း ကို “ကျေးဇူးပြုသည်” ဟု ဆိုသည်။ ဥပမာ-ကြွယ်ဝသူက ဆင်းရဲသူကို အလုပ်တခုခုရအောင် ချီးမြှောက်ခြင်း၊ ရပြီးသောအလုပ်ကို မဆုတ် ယုတ်စေဘဲ တည်တန့်အောင် ထောက်ပံ့ခြင်းကို “ကျေးဇူးပြုသည်” ဟု လောက၌ ခေါ်ဝေါ်ကြသကဲ့သို့တည်း။ ထို့ကြောင့် အခြေပြု၌ “ဖြစ်စေ တည်စေ၊ ဤ ၂ ထွေ၊ ခေါ်လေ ကျေးဇူးပြု” ဟု ဆိုခဲ့သည်။

၃ ချက်စု နိဒါန်းအချို့

၁၂၇

ပစ္စယုပ္ပန်-ပစ္စနိက်။ ။ “ပစ္စယတော-အကြောင်းတရားကြောင့်၊ ဥပ္ပန္န-ဖြစ်သော တရားတည်း”အရ အကြောင်းပစ္စည်းကြောင့် ဖြစ်သော အကျိုးတရားကို ပစ္စယုပ္ပန်ဟု ခေါ်၏။ ပစ္စနိက် ဟူသည်ကား ပစ္စနိက ဟူသော ပါဠိမှလာသော မြန်မာအခေါ်တည်း။ ထိုပစ္စနိကကို “ပတိ+အနိက” ဟု ပုဒ်ခွဲ၊ ပတိသဒ္ဒါသည် ဝိရုဒ္ဓ (ဆန့်ကျင်ဘက်) အနက်ကို ဟော၍၊ အနိကသဒ္ဒါက “ဟတ္တာနိက-ဆင်အပေါင်း” ဟူသကဲ့သို့ အပေါင်း ဟူသော အနက်ကိုဟော၏။ ထို့ကြောင့် ပစ္စယုပ္ပန်တွင် မပါဝင်ဘဲ ပစ္စယုပ္ပန်၏ ဆန့်ကျင်ဘက်တရားအပေါင်းကို ပစ္စနိက်ခေါ်သည်။

တချို့က “ပစ္စည်းတရား၏ ကျေးဇူးပြုကို မခံရသဖြင့် ပစ္စည်းတရားနှင့် ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်သောကြောင့် ပစ္စနိက်ခေါ်သည်” ဟု အဓိပ္ပာယ်တမျိုး ပြောကြ၏။ ထိုသူတို့ ပြောတိုင်း မှန်လျှင် မောဟမူဒွေး၌ မောဟသည် ဟောတုပစ္စည်း၌ ပါဝင်ပြီးနောက် ပစ္စနိက်၌ ပါပြန်၏။ သို့ဖြစ်၍ ထိုမောဟ မူဒွေး၌ မောဟသည် “သူသည်ပင် သူ၏ဆန့်ကျင်ဘက် ပစ္စနိက် ဖြစ်ရလိမ့် မည်” ထို့ကြောင့် ထိုအချို့ဆရာတို့စကားကို စဉ်းစားထိုက်သည်သာမက- “ကုသလံ ဓမ္မံ ပတိစ္စ ကုသလော ဓမ္မော ဥပ္ပစ္စတိ ဟောတုပစ္စယာ၊ ပေါ နဟောတုပစ္စယာ” စသည်ဖြင့် ပါဠိတော်၌ပင် “ဟောတုပစ္စည်းကြောင့် ဖြစ်သော ပစ္စယုပ္ပန်တရား၊ ဟောတုပစ္စည်းကြောင့် မဖြစ်သော ပစ္စနိက် တရား” ဟု အတိအလင်း ပစ္စယုပ္ပန်နှင့် ပစ္စနိက်ကို အပြန်အလှန် ဟော တော်မူသောကြောင့် ပစ္စယုပ္ပန်၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ကို (ပစ္စယုပ္ပန်တွင် မပါ ဝင်ဘဲ ပစ္စယုပ္ပန်၏ ပြောင်းပြန်တရားစုကို) ပစ္စနိက်ခေါ်သည်-ဟု မူချ ဆတ်ဆတ် မှတ်ယူထိုက်သည်။

တိုက်တွန်းချက်။ ။ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်နည်းအားဖြင့် အကြောင်းအကျိုး ဆက်သွယ်ပုံကို အကြမ်းစား နားလည်ပြီးနောက် ပဋ္ဌာန်းနည်းသို့ ရောက် သည့်အခါ “အကြောင်းအကျိုး ဆက်သွယ်ရာဝယ် မည်သည့်တရားက

၁၂၈

၃ ချက်စု နိဒါန်းအချို့

မည်သည့်တရားအား မည်သည့်သတ္တိဖြင့် ဆက်သွယ်မိအောင် ကျေးဇူးပြုနေသည်” ဟု အနုစိတ်၍ သိရပြန်သောကြောင့် “ကမ္ဘာ့အဆောက်အဦးဖြစ်သော ကြကာသလောကကြီးနှင့်တကွ သတ္တဝါတွေ၏ ရုပ်နာမ် ခန္ဓာကို စီမံဖန်ဆင်းနိုင်သော ပရမအတ္တ (တာဝရတရားစသလို) မရှိ၊ ခန္ဓာကိုယ်တွင်း၌ အရာရာကို ပြုလုပ်စီမံ ခံစိတ်တတ်သော ဇီဝအတ္တ အသက်ကောင် ဝိညာဉ်ကောင်) မရှိ” ဟူသော သမ္မာအယူသည် ဖြူစင်သန့်ရှင်း ညစ်ကြေးကင်းလျက် အနတ္တအချက်အလက်ကို ကွက်ကွက်ကွင်းကွင်း ရှင်းလင်းနိုင်ကြပါလိမ့်မည်။ သို့ဖြစ်၍ ယခုပြမည့် ပဋ္ဌာန်းနည်း ၃ ချက်စု၌ အစွမ်းကုန် ဉာဏ်စိုက်၍ နှစ်ခြိုက်စွာ လေ့လာကြပါကုန်။

လောကျင့်စန်းမေးခွန်း

- ၁။ ပဋ္ဌာနအမည်ရခြင်း၏ အကြောင်းကိုပြ၍၊ ပဋ္ဌာနပုဒ်ကို ဝိဂြိုဟ်လုပ်ပါ။
- ၂။ ပစ္စယပုဒ်ကို ဝိဂြိုဟ်ပြ၍၊ ပစ္စယသဒ္ဒါ၏ သဒ္ဒတ္ထ လက္ခဏတ္ထ ၂ မျိုးကိုပြပါ။
- ၃။ “ပစ္စယော=ကျေးဇူးပြု” ဟု ဆိုရာ၌ အဘယ်ကို ကျေးဇူးပြုဟု ခေါ်သနည်း။
- ၄။ ပစ္စယုပ္ပန္နပုဒ် ဝိဂြိုဟ်ပြ၍၊ ပစ္စယုပ္ပန္နမည်သော တရားများကို အချုပ်အားဖြင့် ပြပါ။
- ၅။ ပစ္စနိက် ဟူသည် ဘယ်လို တရားမျိုးနည်း၊ အဘယ်ပါဠိမှ ကူးပြောင်း၍ မြန်မာလို ပစ္စနိက်ဟု ခေါ်သနည်း။

၃ ချက်စု ဆိုရိုးနှင့်

ဘာသာဋီကာ

ဟောတုပစ္စည်း ဟောတုပစ္စယော ဟူသော ပစ္စယုဒ္ဒေသ၌ သရုပ်
 ၃ ချက်စု တို့သည် ပစ္စည်း ပစ္စယုပ္ပန် ပစ္စနိက် အားဖြင့်
 ၃ ပါး အပြားရှိကုန်၏။ ထိုတွင် လောဘ ဒေါသ မောဟ
 အလောဘ အဒေါသ အမောဟ ဤ ဟိတ် ၆ ပါး ပစ္စည်း
 တရားတို့သည် ဟောတုပစ္စည်းတပ်သော တရားတို့ မည်ကုန်၏။

ဟောတုပစ္စယော။ ။ ဟောတုပစ္စယောအရ သတ္တိမန္တဖြစ်သော ဟိတ်
 ၆ ပါးကို၎င်း ထိုဟိတ် ၆ပါး၏သတ္တိကို၎င်းရ၏။ ထင်ရှားစေအံ့-သစ်ပင်
 ကြီးများ၌ ရေသော့မြစ်ရှိ၏၊ ထိုရေသော့ကံမြစ်ကြောင့် သစ်ပင်တပင်လုံး
 မယိုင်မလဲ ခိုင်မြဲကြီးပွား စည်ကားရ၏။ ထိုရေသော့ကံမြစ်၌ သစ်ပင်
 တပင်လုံး မယိုင်မလဲ ခိုင်မြဲကြီးပွား စည်ကားစေနိုင်သော သတ္တိထူးရှိသကဲ့သို့
 ထိုအတူ လောဘစသော ဟိတ်၆ပါး၌လည်း ယှဉ်ဘက်တရားတို့ကို ခိုင်မြဲ
 စေနိုင်သောသတ္တိထူးရှိ၏။ ချဲ့ဥူးအံ့-လိုချင်ဘွယ် အာရုံတစ်ခု၌ လောဘ
 အမြစ်တွယ်မိလျှင် ယှဉ်ဘက်တရားအားလုံးတို့ ထိုအာရုံပေါ်မှာ စွဲမြဲ
 တည်တန့်ကြလေတော့၏။ လောဘအမြစ်က ထက်သန်လေလေ ယှဉ်ဘက်
 တရားတို့ စွဲမြဲလေဖြစ်၏။ လောဘအမြစ်က ထက်သန်သလောက် စေတနာ
 ထက်သန်နိုင်ခန့်ရကား နောင်အကျိုးပေးသည့်အခါလည်း မကောင်းကျိုး
 များကို လောဘအမြစ် သန်မာသလောက် စေတနာက စည်စည်ကားကား
 ပေးနိုင်လေသည်။ ဒေါသစသည်တို့ အမြစ်တွယ်ရာ၌လည်း ဤနည်းပင်
 တည်း။ ဤသို့လျှင် ရေသော့ကံမြစ်ပမာ ဆိုင်ရာအာရုံ၌ ယှဉ်ဘက်တရား
 တို့ကို စွဲမြဲနိုင်ခန့် တည်တန့်စေနိုင်သော သတ္တိထူးသည် ဟောတုသတ္တိမည်၏။
 ဤသတ္တိထူးဖြင့် ကျေးဇူးပြုမခံရသော အဟိတ်စိတ်တို့မှာ အမြစ် မပါသဖြင့်
 လေလာတိုင်း မျောရသော မှော်သေးမှော်ညှင်းပမာ ဆိုင်ရာအာရုံ ဆိုင်ရာ
 ကိစ္စတို့၌ စွဲမြဲနိုင်ခန့် တည်တန့်ခြင်း မရှိကြလေကုန်။

သဟိတ်စိတ် ဧကသတ္တတိ၊ မောဟမူ ဒွေဉ္စ မောဟ
 ကြဉ်သော စေတသိက် ဒွေပညာသ၊ သဟိတ် စိတ္တဇရုပ်၊
 သဟိတ်ပဋိသန္ဓေ ကမ္မဇရုပ်၊ ဤတရားတို့သည် ဟောတုပစ္စည်း၏
 [ဆောင်] ရေသောက်မြစ်လျှင်၊ ကိုယ့်သစ်ပင်ကို၊ စိမ်းရွှင်ညွန့်ဝေ၊
 စည်ပင်စေထ၊ ထောက်ပံ့ မသို့၊ တကွဖြစ်ဟန်၊ ရုပ်နှင့်နာမ်ကို၊
 စွမ်းသန်စေမှု၊ ကျေးဇူးပြု၊ ဟောတုသတ္တိခေါ်။

ရုပ်အားကျေးဇူးပြုပုံ။ ။ ဟိတ် ၆ ပါးသည် ယှဉ်ဘက်စိတ်စေတ
 သိက်နှင့် စိတ္တဇရုပ် ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်တို့အား ကျေးဇူးပြုသောကြောင့်
 ဆိုင်ရာအာရုံ၌ စွဲမြဲတည်တန့်အောင် ယှဉ်ဘက် စိတ် စေတသိက်တို့အား
 ကျေးဇူးပြုသကဲ့သို့ ရုပ်တို့အားလည်း စွဲမြဲတည်တန့်အောင် ကျေးဇူးပြုနိုင်
 ပါသလောဟု မေးဘွယ်ရှိ၏။ အဖြေကား-ရုပ်တို့သည် အနာရမဏ (အာရုံ
 ကိုမယူနိုင်သော တရား) ဖြစ်သောကြောင့် ဆိုင်ရာအာရုံ၌ ခိုင်မြဲအောင်
 ရုပ်တရားတို့ကို ကျေးဇူးမပြုနိုင်၊ ဟောတုသတ္တိရှိသော တရားတို့နှင့် အတူ
 တကွ ဖြစ်ရသောကြောင့်သာ ဟောတုပစ္စယုပ္ပန်တွင် ရုပ်တရားတို့ ပါဝင်ကြရ
 သည်။ ဥပမာ- အလွန်ထက်မြက်သော ယောက်ျားတယောက်သည်
 အိမ်ကြီးနှင့် အိမ်သူအိမ်သားတွေကို အုပ်စီးနေရာ၌ ထိုယောက်ျားအတွက်
 အိမ်သူအိမ်သားတွေမှာ ခိုင်ခန့်တည်တန့်ကြရသော်လည်း နေရာအိမ်ကြီး
 မှာ ထူးခြား၍ မတည်တန့်တော့ချေ။ သို့သော် ထိုသူ၏ အုပ်ချုပ်ရာဌာနတွင်
 အိမ်ကြီးလည်း ပါဝင်သကဲ့သို့တည်း။ [ထက်မြက်သော ယောက်ျားနှင့်
 ဟိတ်တရား၊ အိမ်သူအိမ်သားနှင့် ယှဉ်ဘက်စိတ် စေတသိက်များ၊ အိမ်ကြီး
 နှင့် စိတ္တဇရုပ် ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်များ တူကြသည်။ သဟဇာတ ကမ္မဏုဋ္ဌိယ
 ဈာန မဂ္ဂပစ္စည်းတို့က ရုပ်အား ကျေးဇူးပြုရာ၌လည်း ဤနည်းပင်တည်း။]

တနည်း။ ။ ရူပါရုံတခု၌ လောဘာဖြစ်နေသည့်အခါ မျက်စိများလည်း
 ထိုရူပါရုံ၌ စူးစိုက်လျက်ရှိ၏။ ထိုကဲ့သို့ဖြစ်ရာဝယ် ရူပါရုံ၌ မျက်စိစူးစိုက်နေ
 အောင် တကိုယ်လုံးမခွာနိုင်ဘဲ ဖြစ်နေအောင် လောဘာဟိတ်က စိတ္တဇရုပ်
 တို့အား ဟောတုသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုနေခြင်းပင် ဖြစ်၏။ ဒေါသဟိတ်က

ဆိုရိုးနှင့် ဘာသာဋီကာ

၁၃၁

ပစ္စယုပ္ပန် ဖြစ်သော တရားတို့ မည်ကုန်၏။ အဟိတ်စိတ် အဋ္ဌာရသ၊ ဆန္ဒကြည်သော အညသမာန်း ဒွါဒသ၊ မောဟမူ ဒွေဉ္စ မောဟ၊ အဟိတ်စိတ္တဇရုပ်၊ အဟိတ်ပဋိသန္ဓေ ကမ္မဇရုပ်၊ ဗာဟိယရုပ်၊ အာဟာရဇရုပ်၊ ဥတုဇရုပ်၊ အသညသတ် ကမ္မဇရုပ်၊ ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်၊ ဤတရားတို့သည် ဟေတုပစ္စည်း၏ ပစ္စနိက် ဖြစ်သော တရားတို့ မည်ကုန်၏။

ကျေးဇူးပြု၍ လူတယောအပေါ်၌ တကိုယ်လုံး ရိုက်ချင်နှက်ချင် ဖြစ်နေပုံ အံတကြိတ်ကြိတ် ဖြစ်နေပုံ၊ မောဟဟိတ်က ကျေးဇူးပြု၍ တကိုယ်လုံး ထူထိုင်းထိုင်း ဖြစ်နေပုံ၊ အလောဘ စသော ဟိတ်တို့က ကျေးဇူးပြု၍ ထိုအာရုံများ၌ တွယ်တာခြင်းလည်း မရှိ၊ ဒေါသလည်းမဖြစ်ဘဲ ဉာဏ် ပညာအတွက် တကိုယ်လုံး သွက်လက်ထက်မြက်သော အမူအရာဖြစ်ပုံ စသည်များလည်း ဆိုင်ရာစိတ်တို့က ရုပ်တရားအား ကျေးဇူးပြုခြင်း ကြောင့်ပင် ဖြစ်ကြလေသည်။ [သဟဇာတ စသည်တို့က ကျေးဇူးပြုရာ၌ လည်း ထိုက်သလို စဉ်းစားကြစည်ကြရာ၏။]

ဝိဂ္ဂဟ။ ။ “ဟိနောတိ ပတိဋ္ဌာတိ ဇတ္ထာတိ ဟေတု” ဇတ္ထ-ဤ တရား၌၊ ဟိနောတိ ပတိဋ္ဌာတိ-ပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့ တည်တန့်ရ၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဟေတု-ဟိတ်မည်၏။ ဤနေရာ၌ ဟေတုသဒ္ဒါသည် အကြောင်း ဟူသော “ကာရဏ” အနက်ကို မဟောဆိုင်ရာ အကျိုးတရား၏ တည်တန့် ဘို့ရာ အခြေအမြစ်ဟူသော “မူလ”အနက်ကို ဟော၏။ “ဟေတုစသော ပစ္စယော စာတိ ဟေတုပစ္စယော” ဟေတုစ-ဟိတ်လည်းဟုတ်၏။ သော-ထိုဟိတ်ဟူသည်၊ ပစ္စယောစ-ကျေးဇူးပြုတတ်သည်လည်းဟုတ်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဟေတုပစ္စယော-ဟေတုပစ္စည်းမည်၏။ ဤဝိဂ္ဂိဟ်အရ သတ္တိမန္တ ဖြစ်သော ဟိတ် ၆ ပါးသာ တိုက်ရိုက်ရ၏။ သို့သော် “လူ့လူ၏သတ္တိ” ဟူရာ၌ လူဆိုသည်မှာ တကိုယ်လုံးတည်း၊ လူ၏သတ္တိဆိုသည်ကား လူ၏ စိတ်စွမ်းတည်း- ဟု ခွဲခြားသေးသကဲ့သို့၊ ဤ၌ ဟေတုသတ္တိနှင့် သတ္တိ

မန္တပစ္စည်းတရားကို ခွဲခြား၍မရ၊ လောဘဟူသည် လိုချင်မှုသဘောတည်း။ လောဘ၏ ဟောတုသတ္တိဟူသည်လည်း ဆိုင်ရာအာရုံ၌ စွဲမြဲနိုင်ခန့် တည်တန့်စွာ လိုချင်နေမှု သဘောပင်တည်း။ ဤသို့ သတ္တိနှင့် သတ္တိမန္တတရားကို ခွဲခြား၍ မရသောကြောင့် “ဟောတု စသော ပစ္စယောစ”ဟူသော ဝိဂြိုဟ်အရ သတ္တိမန္တတရားကို တိုက်ရိုက်ပြသော်လည်း ထိုတရားတို့၏ ဟောတုသတ္တိထူးကိုသာ ကောက်ယူရာ၏။ ထိုစကားမှန်၏ ကုသလာ ဓမ္မာ၊ အကုသလာ ဓမ္မာ အစရှိသော ဓမ္မသင်္ဂဏီ မာတိကာဥဒ္ဓေသ၌ တရားကိုယ်ဓမ္မကို ပဓာနပြုသကဲ့သို့ ဤဟောတုပစ္စယော အာရမဏပစ္စယော စသော ဥဒ္ဓေသ၌ တရားကိုယ်ဓမ္မကို ပဓာနပြု၍ ပြလိုရင်းမဟုတ်၊ ထိုသို့ တရားတို့၏ ကျေးဇူးပြုစွမ်းနိုင်သော သတ္တိထူးကို ပဓာနပြု၍ ပြတော်မူလိုရင်းဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ပစ္စည်းတိုင်းမှာ သတ္တိကိုသာ ပဓာနကောက်ပါ။

[မူလဋီကာ] ဣဓာပိ ဝါ “ဟောတု စသော ပစ္စယောစာတိ” ဓမ္မေန ဓမ္မသတ္တိ ဒဿတိ၊ န ဟိ ဟောတုပစ္စယောစာတိ အာဒိကာ ဥဒ္ဓေသော ကုသလာဒိ ဥဒ္ဓေသောဝိယ ဓမ္မပ္ပဋ္ဌာနော၊ အထခေါ ဓမ္မာနံ ဥပကာရပ္ပဋ္ဌာနောတိ။-ပဋ္ဌာန်း။

ပစ္စယုဒ္ဓေသ။ ။ [ပစ္စယ=ပစ္စည်းတို့ကို+ဥဒ္ဓေသ=အကျဉ်းချုပ်သရုပ်ပြသော ပါဠိတော်၊] ပဋ္ဌာန်းပါဠိတော်၌ “ဟောတုပစ္စယော အာရမဏပစ္စယော၊ ပေါ အဝိဂတပစ္စယော”ဟု ၂၄ ပစ္စည်းသရုပ်မျှ ပြသောပါဠိသည် ပစ္စယုဒ္ဓေသ မည်၏။ ထို့နောက် “ဟောတု ဟောတုသမ္ပယုတ္တကာနံ ဓမ္မာနံ တံသမုဋ္ဌာနာနဉ္စ ဂူပါနံ ဟောတုပစ္စယေန ပစ္စယော”စသည် ဖြစ် အကျယ်ပြသော ပါဠိသည် ပစ္စယနိဒ္ဓေသပါဠိ မည်၏။ ဤ ၃ချက်စုဝယ် ပစ္စယုဒ္ဓေသကို မူတည်၍ ပြလိုသောကြောင့် “ဟောတုပစ္စယော ဟူသော ပစ္စယုဒ္ဓေသ၌” ဟု စချီရလေသည်။

သရုပ်တို့သည်၊ ဟေ၊ ၃ ပါးအပြားရှိကုန်၏။ ။ ဟောတုပစ္စယော ဟူသော ပစ္စယုဒ္ဓေသအတွက်မှာ ပစ္စည်းပစ္စယုပ္ပန် ပစ္စနိက်ဟု ၃-ပါးမရနိုင်၊ ဟိတ် ၆ ပါးဟူသော ပစ္စည်းတမျိုးသာ ရနိုင်၏။ သို့သော် ထိုပစ္စည်းနှင့် ဆက်သွယ်၍ ကျေးဇူးပြုခံရသော ပစ္စယုပ္ပန်တရား၊ ကျေးဇူးပြုမခံရသော

ဆိုရိုးနှင့်ဘာသာဋီကာ

၁၃၃

ပစ္စနိကံတရားများကိုလည်း တပေါင်းထည်း ပြလိုသောကြောင့် “ဟေတု ပစ္စယော ဟူသော ပစ္စယုဒ္ဓေသ၌ သရုပ်တို့သည် ပစ္စည်းပစ္စယုပ္ပန် ပစ္စနိကံ အားဖြင့် ၃ ပါး အပြားရှိကုန်၏” ဟု မိန့်ဆိုလေသည်။ ဆိုလိုရင်းမှာ- “ဟေတုပစ္စယောဟူသော ပစ္စယုဒ္ဓေသနှင့် စပ်၍ ပစ္စည်းပစ္စယုပ္ပန် ပစ္စနိကံ ၃ ပါးကို သိသင့်သိထိုက်သည်” ဟု ဆိုလိုရင်းတည်း။

ပစ္စည်းတပ်သော တရားတို့ မည်ကုန်၏။ ။ “မင်အိုး၌ ကလောင် တပ်ထားသည်” ဟု ဆိုလျှင် “မင်အိုး၌ ကလောင်ရှိသည်” ဟု အဓိပ္ပာယ် ရသကဲ့သို့ ထိုအတူ ထိုတိုပစ္စယသတ္တိကို အတွင်းမှာ ထည့်သွင်းတပ်ထား သကဲ့သို့ ပစ္စယသတ္တိရှိသော တရားများကို “ပစ္စည်းတပ်သောတရား” ဟု ဆိုသည်။

ပစ္စယုပ္ပန်တရားများ။ ။ [ဤဟေတုပစ္စည်း၌ ပစ္စည်းတရားစုမှာ ထင်ရှားပြီ၊] ပစ္စယုပ္ပန်တွင် မောဟမူဒ္ဓေး၌ မောဟကြဉ်သော်လည်း လောဘမူ ဒေါသမူ၌ယှဉ်သော မောဟရှိသေး၍ စေတသိက် ခွေပညာသ ဟု ဆို၏။ စိတ္တဇရုပ်မှာလည်း သဟိတံစိတ်ကြောင့်ဖြစ်သော ရုပ် အဟိတံ စိတ်ကြောင့်ဖြစ်သောရုပ်ဟု ၂ မျိုးရှိရာတွင် အဟိတံ စိတ္တဇရုပ်ကိုကြဉ်လို၍ “သဟိတံစိတ္တဇရုပ်” ဟု ဆိုသည်။ ကမ္မဇရုပ်လည်း ပဋိသန္ဓေအခါ၌ ဖြစ် သော ကမ္မဇ၊ ပဝတ္တိအခါ၌ဖြစ်သော ကမ္မဇဟု ၂ မျိုးရှိရာ ပဝတ္တိကမ္မဇ ရုပ်ကို ကြဉ်လိုသောကြောင့်၎င်း၊ ပဋိသန္ဓေကမ္မဇတွင်လည်း သဟိတံပဋိ သန္ဓေစိတ်နှင့် တကွဖြစ်သော ကမ္မဇ၊ အဟိတံပဋိသန္ဓေစိတ်နှင့် တကွ ဖြစ်သော ကမ္မဇဟု ၂ မျိုးရှိပြန်ရာ အဟိတံပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်ကို ကြဉ်လို သောကြောင့်၎င်း “သဟိတံပဋိသန္ဓေဇရုပ်” ဟု ဆိုသည်။ [အဟိတံ စိတ္တဇနှင့် အဟိတံပဋိသန္ဓေရုပ်များသည် ဟိတံ ၆ ပါးနှင့် အတူတကွ ဖြစ်ခြင်းမရှိသောကြောင့် ပစ္စနိကံတွင် ပါဝင်ကြလတ်၊ ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ် များအတွက် အကြောင်းပြချက်မှာ အကျယ်လာလိမ့်ဥးမည်။]

ပစ္စည်းပစ္စယုပ္ပန်ဖြစ်ပုံ။ ။ပစ္စည်းပစ္စယုပ္ပန် ဖြစ်ကြရာ၌ ဟိတံ၆ပါး လုံးက သဟိတံစိတ် စေတသိက် စိတ္တဇရုပ် ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်တို့အား စည်းမဲ့ကမ်းမဲ့ တပြိုင်နက် ကျေးဇူးပြုသည် မဟုတ်၊ အတူတကွ ဖြစ်သော

၁၃၄

ဟောတုပစ္စည်း ၃ ချက်စု

တရားချင်းသာ ကျေးဇူးပြုသည်။ စေတသိက်ယှဉ်ပုံကို ကြေပွန်လျှင် ပစ္စည်း ပစ္စယုပ္ပန်ဖြစ်ပုံကို နားလည်ဘို့အရေး၌ ဝန်လေးဘွယ် မရှိ၊ ထို့ကြောင့် ပစ္စည်း ပစ္စယုပ္ပန်ဖြစ်ပုံကို အစုံအလင် မထုတ်ဘဲ နည်းရရုံမျှ ထုတ်ပြအံ့။ စာချဆရာတို့က သင့်လျော်သော စိတ်များကို ထုတ်နုတ်၍ မေးမြန်း ပို့ချကြပါလေ။

လောဘပဌမစိတ်၌ စေတသိက် ၁၉ ယှဉ်ရာ-ထို၌ပါသော လောဘ သည် ပစ္စည်း၊ လောဘနှင့်ယှဉ်သော စိတ်စေတသိက်-ထို လောဘမှ ပဌမစိတ်ကြောင့်ဖြစ်သော စိတ္တဇရုပ်သည် ပစ္စယုပ္ပန်တည်း။ ထို၌ပါသော မောဟသည် ပစ္စည်း၊ မောဟနှင့်ယှဉ်သော စိတ် စေတသိက် စိတ္တဇရုပ် သည် ပစ္စယုပ္ပန်။ [လောဘပစ္စည်း ဖြစ်နိုင် မောဟပစ္စယုပ္ပန်၊ မောဟ ပစ္စည်းဖြစ်နိုင် လောဘပစ္စယုပ္ပန်၊ အပြန်အလှန်ကျေးဇူးပြုပုံကို သတိပြု။]

မဟာကုသိုလ် ပဌမစိတ်၌ စေတသိက် ၃၃ အမြဲယှဉ်ရာ - ထို၌ ပါသော အလောဘသည် ပစ္စည်း၊ အလောဘနှင့်ယှဉ်သော စိတ် စေတ သိက် မဟာကုသိုလ် ပဌမစိတ်ကြောင့် ဖြစ်သော စိတ္တဇရုပ်သည် ပစ္စယုပ္ပန် တည်း။ [အဒေါသ အမောဟတို့ကိုလည်း ဤနည်းအတိုင်း ဆိုလေ။ ဤ၌ အလောဘ အဒေါသ အမောဟ ဟိတ် ၃ပါးတို့ ပစ္စည်းပစ္စယုပ္ပန် အပြန် အလှန် ကျေးဇူးပြုကြသည်။ ဝိရတိ အပ္ပမညာတို့ ယှဉ်သည့်အခါလည်း ယှဉ်သော စေတသိက်ကို ပစ္စယုပ္ပန်တွင် သွင်း၍ဆို။]

ပဋိသန္ဓေ ကိစ္စတပ်၍ မဟာဝိပါက် ပဌမစိတ်စေတသိက် ၃၃ ပါးတို့ဖြစ်သည့်အခါ - ထို၌ပါသော အလောဘသည် ပစ္စည်းအလောဘ နှင့်ယှဉ်သော စိတ်စေတသိက် အတူတကွ ဖြစ်သော ကမ္မဇရုပ်သည် ပစ္စယုပ္ပန်။ [အဒေါသ အမောဟတို့ကိုလည်း ပြောင်းလွှဲ၍ ပစ္စည်းတပ်စေ၊ အရူပဘုံ၌ ဖြစ်သော ဟိတ်တို့က ရုပ်အားဖြင့် ကျေးဇူးမပြုနိုင်ကြောင်းကို လည်း သတိပြု။]

ပစ္စနိက်။ ။ ဟိတ်နှင့် အတူတကွ ဖြစ်ခြင်းမရှိသော တရားများကို ဟောတုသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုမခံရသောကြောင့် ဟောတုပစ္စနိက်၌ ထုတ်ပြရ

ဆိုရိုးနှင့် ဘာသာဋီကာ

၁၃၅

လေသည်။ ပစ္စနိယ ပဋ္ဌာန်းပါဠိတော်၌ ဟောပြသည့်အတိုင်း ဤပစ္စနိကံ၌ ရုပ်ဟူသမျှကို အသီးသီး နာမည်တပ်လျက် ခွဲခြားကောက်ပြထားသည်။ ထိုတွင် အဟိတ်စိတ် စေတသိက် - အဟိတ်စိတ္တဇရုပ် အဟိတ်ပဋိသန္ဓေ ကမ္မဇရုပ်များကို နားလည်လေ့ပြီ။ ဗာဟိယရုပ်ဟူသည် သတ္တဝါသန္တာန်မှ အပြင်ပ တောတောင် စသည်၌ ဖြစ်သော အနိန္ဒြိယဗဒ္ဓ ဥတုဇရုပ်များ တည်း။ အာဟာရဇရုပ်ဟူသည် သတ္တတို့သန္တာန်ဝယ် အစာအာဟာရ ကြောင့် ဖြစ်သော ရုပ်တည်း။ ဥတုဇရုပ်ဟူသည်လည်း သတ္တဝါသန္တာန်၌ ဥတုကြောင့်ဖြစ်သော ရုပ်တည်း၊ ၎င်းဥတုဇရုပ်ကို ဣန္ဒြိယဗဒ္ဓဥတုဇရုပ်ဟု ခေါ်သည်။ [ဖိဝိတိန္ဒြေနှင့် မစပ်သော သက်မဲ့ရုပ်ကို အနိန္ဒြိယဗဒ္ဓ၊ ဖိဝိ တိန္ဒြေနှင့်စပ်သော သက်ရှိရုပ်ကို ဣန္ဒြိယဗဒ္ဓရုပ်ဟု ခေါ်သည်။]

[ဗုလဋီကာ] ဗာဟိယန္တိ ဧတေန အနိန္ဒြိယဗဒ္ဓရူပံ ဒဿေတိ၊ ပုန အာဟာရသမုဋ္ဌာနံ ဥတုသမုဋ္ဌာနန္တိ ဧတေဟိ သဗ္ဗံ ဣန္ဒြိယ ဗဒ္ဓံ အာဟာရ ဥတုသမုဋ္ဌာနရူပံ။

အသည်သတ် ကမ္မဇရုပ်ဟူသည် အသည်သတ် ဗြဟ္မာတို့သန္တာန်၌ ရှေးကကြောင့် ပဋိသန္ဓေအခါ ပဝတ္တိအခါတို့၌ဖြစ်သောရုပ်တည်း။ [အသည် သတ် ဥတုဇရာ ဣန္ဒြိယဗဒ္ဓဥတုတွင် ပါဝင်လေပြီ။] ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ် ဟူသည် ကာမဘုံသားနှင့် ရူပဘုံသားသန္တာန်၌ ပဋိသန္ဓေ၏ ဌိဇဏမှစ၍ ပဝတ္တိအခါဝယ် ခဏတိုင်း ခဏတိုင်းဖြစ်သော ကမ္မဇရုပ်တည်း။ [အသည် သတ် ကမ္မဇရုပ်မှာ သီးခြားဆိုပြီးဖြစ်၍ ဤပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်၌မပါ။] ပဋိ သန္ဓေ ကမ္မဇရုပ်များသည် စိတ်နှင့်အတူတကွ ဖြစ်ရ တည်ရသဖြင့် တကွ ဖြစ်ဘက် ဟိတ်များ၏ ကျေးဇူးပြုကို ခံကြရသည်။ ပဝတ္တိ ကမ္မဇရုပ်များ ကား စိတ်နှင့်ဆက်သွယ်ခြင်းမရှိ၊ ရှေးကနှင့်သာ ဆက်သွယ်ခြင်းရှိသည်။ ထို့ကြောင့်ပင်လျှင် ကံအရှိန်မကုန်သေးက စိတ်မဖြစ်သော်လည်း နိရောဓ သမာပတ် ဝင်စားစိုက်မှာ ထိုပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်များ ဖြစ်နိုင်ကြပေသည်။ ထို့ကြောင့် ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်တို့ ပစ္စယုပ္ပန်တွင် မပါဝင်နိုင်ဘဲ ပစ္စနိကံဖြစ် ကြရလေသည်။

ဟောတုပစ္စည်း ၃ ချက်စု

[အဋ္ဌကထာ] ပဋိသန္ဓိယံ ဟိ ကမ္မဇရူပါနံ စိတ္တပတိဗဒ္ဓါ ပဝတ္တိ၊ စိတ္တဝဿေန ဥပ္ပဇ္ဈန္တိစ တိဋ္ဌန္တိစ၊ ယေပဝတ္တိယံ ပန တေသံ စိတ္တောဝိဇ္ဇမာနေဝိ ကမ္မပဘိဗဒ္ဓါဝပဝတ္တိ၊ နစိတ္တပတိဗဒ္ဓါ၊ အဝိဇ္ဇမာနေ တာပိ စိတ္တော နိရောဓသမာပနာနံ ဥပ္ပဇ္ဇတိယေဝ။ ပဋ္ဌာန်းပစ္စယနိဒ္ဒေသ။

လောကျင့်စည်းမေးခွန်း

- ၁။ ဟောတုသတ္တိကို ဥပမာနှင့်တကွပြပါ။
- ၂။ ဟိတံတရားတို့က ရုပ်အား ကျေးဇူးပြုပုံကို ၂ နည်းလုံး ပြပါ။
- ၃။ ဟောတုအရ ကာရဏအနက် မူလအနက် ၂ မျိုးရှိရာ အဘယ်အနက်ကို ယူရမည်နည်း။
- ၄။ ဟောတုပစ္စယော စသည်၌ သတ္တိ-သတ္တိမန္တ ၂ မျိုးတွင် အဘယ်ကို ပဓာနအားဖြင့် ယူစေလိုသနည်း။
- ၅။ အဘယ်ပါဠိကို ပစ္စယုဒ္ဒေသဟု ခေါ်သနည်း။
- ၆။ “ပစ္စည်းတပ်သောတရား” ဟူရာ၌ “တပ်” ဟူသော စကား၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ရှင်းပြပါ။
- ၇။ ဒေါသမူပဌမစိတ် စေတသိက်နှင့် စိတ္တဇရုပ်တို့ ပစ္စည်း ပစ္စယုပ္ပန် ဖြစ်ပုံကိုပြပါ။
- ၈။ ရူပဝိပါက် ပဌမစိတ်စေတသိက်နှင့် ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်တို့ ပစ္စည်း ပစ္စယုပ္ပန်ဖြစ်ပုံကို ပြပါ။
- ၉။ ကျန်သမ္ဘူ ရုပ်များကို တပေါင်းထည်း ပစ္စနိက်မထုတ်ဘဲဘာကြောင့် ဗာဟိယရုပ် အာဟာရဇရုပ် စသည်ဖြင့် အသီးသီးပြရသနည်း။
- ၁၀။ ဗာဟိယရုပ်နှင့် ဥတုဇရုပ်များကို ခွဲခြားပြပါ။
- ၁၁။ အဘယ်ကြောင့် ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်များ ပစ္စယုပ္ပန်တွင် မပါနိုင်ဘဲ၊ ပစ္စနိက်ဖြစ်ရသနည်း။

ဆိုရိုးနှင့် ဘာသာစုံကော

၁၃၇

အာရမဏပစ္စည်း အာရမဏပစ္စယော ဟူသော ပစ္စယုဒ္ဒေသ၌
၃ ချက်စု သရုပ်တို့သည် ပစ္စည်း ပစ္စယုပ္ပန် ပစ္စနိကံ
အားဖြင့် ၃ ပြားအပြားရှိ၏။ ထိုတွင် ပစ္စုပ္ပန်အတိတ်အနာဂတ်
ဖြစ်သော စိတ်တခုယုတ် ကိုးဆယ် စေတသိက် ဒွေပညာသ၊
ရုပ်အဋ္ဌဝိသ၊ ကာလဝိမုတ်ဖြစ်သော နိဗ္ဗာန် ပညတ်၊ ဤအာရုံ

အာရမဏ ပစ္စယော။ ။ အာရမဏပုဒ်နှင့် အာလမ္မနပုဒ်သည်
သဘာဝတ္ထ(အာရုံဟူသော သဘာဝအနက်) ချင်းအားဖြင့် တူသော်လည်း
သဒ္ဒတ္ထချင်း ကွဲပြားသေး၏။ ထို ၂ ပုဒ်လုံး၏ဝိဂြိုဟ်ကို အာရမဏသင်္ဂဟ၌
ပြခဲ့ပြီ။ အာရမဏသဒ္ဒါသည် “လွန်စွာမွေ့လျော်ရာ”ဟူသော အနက်ကို
ဟော၏။ အသီးအပွင့် အမျိုးမျိုးကို စိုက်ပျိုးထားသော အာရာမ်ဥယျာဉ်
သည် လွန်စွာမွေ့လျော်ဘွယ်ကောင်းသဖြင့် ထိုဥယျာဉ်၌ မွေ့လျော်ဘွယ်
ရာ၏အဖြစ်ဟူသော သတ္တိထူးရှိသကဲ့သို့၊ ရူပါရုံစသော အာရုံများလည်း
စိတ်စေတသိက်တို့ မွေ့လျော်ဘွယ်ရာ၏ အဖြစ်ဟူသော သတ္တိထူးရှိကြ
ပေသည်။ ထို့ကြောင့်ပင်လျှင် မည်သည့် စိတ်စေတသိက်မဆို အာရုံနှင့်
ကင်း၍ မဖြစ်နိုင်ဘဲ ရှိကြရလေသည်။ ဤသို့ စိတ်စေတသိက်တို့ မခွဲနိုင်
လောက်အောင် မွေ့လျော်ဘွယ်ကို ဆောင်သော သတ္တိထူးသည် အာရ
မဏသတ္တိ မည်၏။

[ဆောင်] ဥယျာဉ်ကြီးငယ်၊ သီးပွင့်ကြွယ်၍၊ ပျော်ဘွယ်သတ္တိ၊
ကောင်းစွာရှိသို့၊ မိမိအထံ၊ နာမက္ခန်တို့၊ ပန်ပန်စုစု၊
ပျော်ရန်ဂုဏ်၊ အာရုံသတ္တိခေါ်။

အာလမ္မန သဒ္ဒါကား “ဆွဲမှီအပ်” ဟူသောအနက်ကိုဟော၏။ မစွမ်း
မသန်သူတို့သည် ဒုတိ တောင်ဝှေး ကြိုးတန်းကို ဆွဲကိုင်မှီခို၍ ထကြရ
ရပ်တည်ကြရသဖြင့် တောင်ဝှေး ကြိုးတန်းတို့၌ ဆွဲမှီထိုက်သည်၏ အဖြစ်
ဟူသော သတ္တိထူးရှိသကဲ့သို့ အာရုံတို့၌လည်း စိတ်စေတသိက်တို့ ဆွဲမှီ
အပ်သည်၏ အဖြစ်တည်းဟူသော သတ္တိထူးရှိ၏။ ထို့ကြောင့် မည်သည့်

၁၃၈

အာရမဏပစ္စည်း

၆ ပါး ပစ္စည်းတရားတို့သည် အာရမဏပစ္စည်း တပ်သော တရားတို့ မည်ကုန်၏။ စိတ်တခုယုတ်ကိုးဆယ် စေတသိက် ခွေပညာသ ဤတရားတို့သည် အာရမဏပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန် ဖြစ်သော တရားတို့ မည်ကုန်၏။ စိတ္တဇရုပ် ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ် စိတ် စေတသိက်မဆို အာရုံတခုခုကို မဆွဲမှီရဘဲ မဖြစ်နိုင်ကြချေ။ ဤသို့ စိတ် စေတသိက်တို့ လက်မလွှတ်နိုင်လောက်အောင် ဆွဲမှီဘွယ်ကို ဆောင် သော သတ္တိထူးသည် အာလမ္ပနသတ္တိ မည်။

[ဆောင်] တောင်ငွေကြီးတန်း၊ သူမစွမ်းကို၊ မပန်းရလေ၊ ထိုင်ထစေ သို့၊ စိတ်စေတသိ၊ ဆွဲကိုင်ဘိရန်၊ သတ္တိမှန်၊ အာလမ္ပနဇာတိ။

[တောင်ငွေသည် အဆက်အသွယ်မရှိ-တခုထည်း တည်နိုင်သကဲ့သို့၊ နာမ်နှင့်ပညတ် နိဗ္ဗာန်အာရုံတို့လည်း ပူးပေါင်းထပ်နေခြင်း မရှိကြချေ။ ကြီးသည် ချည်မျှင်အများ ဆက်သွယ်စုပေါင်းနေသကဲ့သို့၊ ရုပ်အာရုံများ လည်း ရုပ်ကလာပ်များ ဆက်သွယ်စုပေါင်းနေ၏။ ထို့ကြောင့် “နာမ် အာရုံနှင့် ပညတ် နိဗ္ဗာန်သည် ဒုတ် တောင်ငွေနှင့် တူ၏၊ ရုပ်အာရုံသည် ကြိုးနှင့် တူ၏”ဟု ကျမ်းဂန်တို့၌ ဆိုသည်။]

ပစ္စည်း။ ။ ပစ္စည်းတရား၌ “ပစ္စုပ္ပန် အတိတ် အနာဂတ်ဖြစ်သော” ဟူသော စကားကို စိတ်စေတသိက် ရုပ်တို့နှင့် ဆက်စပ်၊ “ကာလဝိမုတ် ဖြစ်သော” ဟူသော စကားကို နိဗ္ဗာန်ပညတ်တို့နှင့် ဆက်စပ်၊ စိတ်စေတ သိက် ရုပ်အာရုံတို့သည် ပစ္စုပ္ပန် အတိတ် အနာဂတ်ကာလ ၃ ပါး၌ ထိုက်သလိုဖြစ်သော အာရုံတည်း။ နိဗ္ဗာန် ပညတ်တို့ကား ထိုကာလ ၃ ပါးမှ လွတ်သောကြောင့် ကာလဝိမုတ် အမည်ရသော အာရုံများတည်း။ ကာလဝိမုတ်ဖြစ်ဟန်ကို အာရမဏသင်္ဂဟ၌ ဖြန့်ပြီ၊ “အာရုံ ၆ပါး ပစ္စည်း တရား”ဟူရာ၌ကား ရုပ် ၂၈ ပါးတွင် ရူပ သဒ္ဓ ဂန္ဓ ရသ ‘မောဠဗ္ဗရုပ် ၅ ပါးသည် ရူပါရုံ စသော အာရုံ ၅ပါးတည်း၊ ကြွင်းသောရုပ်များနှင့်

ဆိုရိုးနှင့် အာသာဋီကာ

၁၃၉

ဗာဟိယရုပ် အာဟာရရေုပ် ဥတုရေုပ် အသညသတ်
ကမ္မရေုပ် ပဝတ္တိကမ္မရေုပ် ဤတရားတို့သည် အာရမဏ
ပစ္စည်း၏ ပစ္စနိက်ဖြစ်သော တရားတို့မည်ကုန်၏။

စိတ်စေတသိက် ပညတ်တို့ကား ဓမ္မာရုံတည်း၊ ထို့ကြောင့် ဤစိတ်
စေတသိက် ရုပ်နိဗ္ဗာန် ပညတ် ၅ မျိုးကိုပင် အာရုံ ၆ ပါးဟု ဆိုသည်၊
ပစ္စယုပ္ပန်တရားကား ထင်ရှားပြီ။

ပစ္စနိက်။ ။ ပစ္စနိက်တရားများမှာ အာရုံကိုမယူတတ်၍ အနာရမဏ
မည်သော ရုပ်အားလုံးတည်း၊ ထိုအားလုံးကို သိမ်းကြီး၍ တပေါင်းတည်း
မဆိုဘဲ “စိတ္တရေုပ် ပဋိသန္ဓေကမ္မရေုပ်” စသည်ဖြင့် ခွဲခြား၍ဆိုခြင်းမှာ
ပစ္စနိယပါဠိတော် လာသည့်အတိုင်း ဆိုခြင်းဖြစ်သည်။

ပစ္စည်းပစ္စယုပ္ပန်ဖြစ်ပုံ။ ။ “စက္ခုဒွါရိကဝီထိ ဖြစ်သောအခါ
ပစ္စုပ္ပန် ရူပါရုံသည် ပစ္စည်း၊ ထိုရူပါရုံကို အာရုံပြုသော ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း
စသော စက္ခုဒွါရိကဝီထိ စိတ်စေတသိက်သည် ပစ္စယုပ္ပန်” စသည်ဖြင့်
ဝီထိဆိုရိုးက အာရုံပြုအတိုင်း “ထိုထို အာရုံကို အာရုံပြုသော ဝီထိစိတ်
များကို ပစ္စယုပ္ပန်၊ ထိုဝီထိ၏အာရုံကို အာရမဏပစ္စည်း”ဟု ခွဲခြားလေ။

လေ့ကျင့်ခန်းစေးခွန်း

- ၁။ အာရမဏ အာလမ္မနုပုဒ်တို့၏ အနက်အသီးသီးကိုပြ၍ အာရုံ ၆
ပါး၏ အာရမဏသတ္တိ အာလမ္မနုသတ္တိကိုလည်း ပြပါ။
- ၂။ စိတ် စေတသိက် ရုပ် နိဗ္ဗာန် ပညတ်များကို အာရုံ ၆ ပါးဖြင့်
ခွဲခြားပြပါ။
- ၃။ သောတဒွါရိကဝီထိချ၍ ပစ္စည်းပစ္စယုပ္ပန် ဖြစ်ပုံကို ပြပါ။
- ၄။ အတိတ်ရူပါရုံကို အာရုံပြုသော ကာမစော မနောဒွါရဝီထိကို ချ၍
ပစ္စည်းပစ္စယုပ္ပန်ဖြစ်ပုံကို ပြပါ။

အာရမဏာဓိပတိပစ္စည်း

အာရမဏာဓိပတိ အဓိပတိပစ္စယော ဟူသော ပစ္စယုဒ္ဒေသ၌
 ၃ ချက်စု အဓိပတိ ပစ္စည်းသည် အာရမဏာဓိပတိ
 သဟဇာတာဓိပတိ အားဖြင့် ၂ပါး အပြားရှိ၏။ ထိုတွင် အာရ
 မဏာဓိပတိ၌ သရုပ်တို့သည် ပစ္စည်း ပစ္စယုပ္ပန် ပစ္စနိကံ

အာရမဏာဓိပတိ။ ။ မိမိနှင့်စပ်သော အာရမဏိက တရားတို့ကို
 ပိုင်နင်းအုပ်စိုး လွှမ်းမိုးနိုင်သောသတ္တိသည် အာရမဏာဓိပတိပစ္စည်းမည်
 ၏။ ထင်ရှားစေအံ့-ရူပါရုံသည် သာမန်ရူပါရုံ အလွန်အကဲ လှပသော
 ရူပါရုံဟု ၂ မျိုးရှိ၏။ သာမန်ရူပါရုံ၌ အာရမဏသတ္တိသာရှိ၏၊ အာရ
 မဏာဓိပတိသတ္တိမရှိ၊ အလွန်လှပသော ရူပါရုံ၌ကား အာရမဏသတ္တိ
 အာရမဏာဓိပတိသတ္တိ ၂ မျိုးလုံးပင်ရှိ၏။ အာရမဏာဓိပတိသတ္တိရှိသော
 ရူပါရုံသည် မိမိကို အာရုံပြုသော အာရမဏိက လောဘာမူစိတ်ကို လွှမ်းမိုး
 ချင်တိုင်း လွှမ်းမိုးနိုင်၏၊ မမြင်ရလျှင် မနေနိုင်အောင် ဖြစ်စေ၏။ ပဘာဝတိ
 ရူပါရုံ၏ အာရမဏာဓိပတိ သတ္တိကြောင့် အလောင်းတော် ကုသမင်း
 သည် ယူဇနာတရာဝေးသော ခရီးကို နေ့ခြင်းပေါက်လှမ်း၍ မြန်းတော်
 မူရလေ၏။ ဂုတ္တိလ စောင်းဆရာ၏ စောင်းသံတည်းဟူသော သဒ္ဒါရုံ
 အာရမဏာ ဓိပတိကြောင့် ပြည့်တန်ဆာမသည် လေသောက်ပြုတင်းမှ
 ခုန်ဆင်းမိလေ၏။ ဤသို့ စသည်ဖြင့် သာမန်အာရုံထက် လွန်လွန်ကဲကဲ
 ဆွဲဆောင်နိုင်သည့် သတ္တိထူးရှိသော အာရုံသည် အာရမဏာဓိပတိ
 ပစ္စည်းတပ်သော အာရုံမည်၏။ ထို့ကြောင့် ပစ္စည်းတရား၌ “အလေး
 အမြတ် ပြုအပ်သော”ဟု ၎င်း၊ ပစ္စယုပ္ပန်၌ “အလေးအမြတ် ပြုတတ်
 သော”ဟု ၎င်း ဆိုသည်။ “လေးလေးစားစား မြတ်မြတ်နိုးနိုး အာရုံ
 ပြုတတ်သော စိတ်စေတသိက်သည် ပစ္စယုပ္ပန်” ဟူလို။

[ဆောင်] သာမန်အာရုံ၊ အဖုံဖုံထက်၊ သတ္တိထွက်၍၊ စိတ်စက် အစု၊
 လေးဂရုဖြင့် မပြု ပြုအောင်၊ စွမ်းဆောင်သတ္တိ၊ အာရုံရှိ၊
 အဓိပတိခေါ်။

ဆိုရိုးနှင့် ဘာသာငိုကာ

၁၄၁

အားဖြင့် ၃ ပါး အပြားရှိကုန်၏။ ထိုတွင် အလေးအမြတ် ပြု
အပ်သော ပစ္စုပ္ပန် အတိတ် အနာဂတ်-ဣန္ဒြိယဖြစ်သော နိပ္ပန္နရုပ်
အဋ္ဌာရသ၊ ဒေါသမူဒွေ မောဟမူဒွေ ဒုက္ခသဟဂုတ် ကာယ
ဝိညာဉ်ကြည်သော စိတ် ၈၄ ခု၊ ဒေါသ ဣဿာ မစ္ဆရိယ
ကုက္ကစ္စ ဝိစိကိစ္ဆာ ကြည်သော စေတသိက် ၄၇ ခု၊ ကာလ

ပစ္စည်း။ ။ “ပစ္စုပ္ပန် အတိတ် အနာဂတ်” ဟူသော ဝိသေသနကို
ရုပ် စိတ် စေတသိက်တို့၌ စပ်၊ ဣန္ဒြိယဖြစ်သော” ဟူသော ဝိသေသနကိုကား
နိပ္ပန္နရုပ်တွင်စပ်၊ ရုပ် ၂၈ ပါးတွင် အနိပ္ပန္နရုပ် ၁၀ ပါးသည် ပရမတ္ထ
အထည်ကိုယ် မရ-ပညတ်သဘောမျှသာဖြစ်၍ အလေးအမြတ် အာရုံမပြု
အပ်ချေ။ နိပ္ပန္နရုပ်တွင်လည်း အနိဋ္ဌာရုံဖြစ်သော နိပ္ပန္နရုပ်ကို အလေးဂရု
အာရုံမပြုအပ်၊ ထို့ကြောင့် “ဣန္ဒြိယဖြစ်သော နိပ္ပန္နရုပ် အဋ္ဌာရသ” ဟု ဆို
သည်။ စိတ်တို့တွင် ဒေါသမူ မောဟမူ ဒုက္ခသဟဂုတ် ကာယဝိညာဉ်စိတ်
များသည် အလေးဂရုအာရုံပြုအပ်သော စိတ်များမဟုတ်၊ ထို့ကြောင့် ယှဉ်ဘက်
ဖြစ်သော ဒေါသ ဣဿာ မစ္ဆရိယ ကုက္ကစ္စ ဝိစိကိစ္ဆာနှင့်တကွ ထိုစိတ်များကို
ကြည့်ရလေသည်။ [ဤ ၃ ချက်စု စာသွားဖြင့် “မည်သည့် အာရမဏိက
စိတ်က မည်သည့်အာရုံကို အလေးအမြတ်အာရုံပြုသည်” ဟု ခွဲခြား၍ မသိ
နိုင်၊ ထို့ကြောင့် အဋ္ဌကထာဖွင့်သည့်အတိုင်း ဆရာမြတ်တို့ မိန့်အပ်သော
လင်္ကာဖြင့် ဆိုင်ရာ အာရုံနှင့် အာရမဏိကစိတ်များကို ခွဲခြားရာ၏။]

[ဆောင်] လောဘမူသည်၊ ဒေါသမူ မောဟ၊ ဒုက္ခကြဉ်ဖယ်၊ ခုနစ်ဆယ်
ခြောက်ခု၊ လောကီစုနှင့်၊ စတုစိဋ္ဌံ၊ ရုပ်နိပ္ပန်ကို၊ ကြည်ညိုသမှု၊
အလေးပြု၏။ ကုသိုလ်ကာမ-စိတ်အဋ္ဌလည်း၊ လောကဓေါဆို၊
ကုသိုလ်သတ္တရသံ၊ လွန်လေးမြတ်၏။ ရှစ်မှတ်သမုတ်၊ သမ္ပယုတ်
လည်း၊ လောကုတ်နဝံ၊ သ-သကံကို၊ ခြေငံစွဲမှိတ်၊ လောကုတ်
စိတ်လည်း၊ အောင်မြိတ်နိဗ္ဗ၊ အလေးမူသည်၊ ... သုန်းလူ ဖိနော်
မော်ကွန်းတည်း။

ဝိမုတ်ဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်၊ ဤအာရုံ ၆ ပါး ပစ္စည်းတရားတို့သည် အာရမဏာဓိပတိ ပစ္စည်းတပ်သော တရားတို့ မည်ကုန်၏။ အလေးအမြတ် ပြုတတ်သော လောဘာမူစိတ် ၈ ခု၊ မဟာကုသိုလ်စိတ် ၈ ခု မဟာကြိယာ ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ် ၄ ခု၊ လောကုတ္တရာစိတ် ၈ ခု၊ ဒေါသ ဣဿာ မစ္ဆရိယ ကုက္ကုစ္စ ဝိစိကိစ္ဆာ အပ္ပမညာကြဉ်သော စေတသိက် ၄၅၊ ဤ တရားတို့သည် အာရမဏာဓိပတိ ပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန် ဖြစ်သော တရားတို့ မည်ကုန်၏။ အလေးအမြတ် မပြုတတ်ခိုက် မပြု လောဘာမူသည်။ ဟေ၊ အလေးပြု၏။ ။ လောဘာမူစိတ် ၈ ခုသည် ဒေါသမူ မောဟမူ ဒုက္ခသဟဂုတ် ကာယဝိညာဉ်ကြဉ်သော ၇၆ ပါးသော လောကီစိတ်၊ ထိုစိတ်များနှင့်ယှဉ်သော ၄၇ ပါးသော စေတသိက်၊ စတုစက္ကန္တဖြစ်သော နိပ္ပန္နရုပ် အဋ္ဌာရသကို ကြည်ကြည်ညိုညို လေးလေးမြတ်မြတ် အာရုံပြု၏။ [ကြည်ကြည်ညိုညို ဆိုသော်လည်း သဒ္ဓါတရားဖြင့် ကြည်ညိုခြင်း မဟုတ်၊ ချစ်ခင်မြတ်နိုးမှုကိုပင် ဆိုလိုသည်။ စတုစက္ကန္တဟူသည် ကံ စိတ် ဥတု အာဟာရဟူသော အကြောင်း ၄ပါးကြောင့် ထိုက်သလိုဖြစ်သော ဣန္ဒာရုံနိပ္ပန္နရုပ်တည်း။ ဤ၌ ဣန္ဒာရသဘာဝဣန္ဒသာမက၊ ပရိကပ္ပဣန္ဒာရုံများကိုလည်း ယူသင့်သည်။ “ကိုယ်ထင် ခတင် ရွှေနန်း”ဆိုသည့် အတိုင်း ဣန္ဒာအစစ်မဟုတ်သော်လည်း တဥးတယော့ စိတ်အကြံအားဖြင့် ဣန္ဒာရုံထင်ကာ လွန်စွာ စွဲလမ်းကြသည်ကို သတိပြု။ ဤစကားစဉ်အရ- “လွန်စွာလှပသော ရူပါရုံကို အာရုံပြုလျက် စွဲလမ်းနှစ်သက်သော စက္ခုဒွါရ မနောဒွါရိကဝီထိဖြစ်ရာ၌ ရူပါရုံသည် အာရမဏာဓိပတိ-ပစ္စည်း၊ လောဘာဇောသည် အာရမဏာဓိပတိပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန်၊ မိမိ၏လောကီဇနာကို လွန်စွာ သာယာသောအခါ၌ လောကီဈာန် စိတ် စေတသိက်သည် အာရမဏာဓိပတိပစ္စည်း၊ လောဘာဇောသည် အာရမဏာဓိပတိပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန်” စသည်ဖြင့် သိလေ။

ဆိုရိုးနှင့် ဘာသာဋီကာ

၁၄၃

တတ်နေ-လောကီစိတ် ဧကာသီတိ၊ စေတသိက် ဒွေပညာသ၊
စိတ္တဇရုပ် ပဋိသန္ဓေ ကမ္မဇရုပ် ဗာဟိယရုပ် အာဟာရဇရုပ် ဥတုဇရုပ်
အသညတ်ကမ္မဇရုပ် ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ် ဤတရားတို့သည် အာရမဏာ
ဓိပတိပစ္စည်း၏ ပစ္စနိက်ဖြစ်သော တရားတို့ မည်ကုန်၏။

ကုသိုလ်ကာမ၊ ပေ၊ လောကဓေါဆို၊ ကုသိုလ်သတ္တရသ်။ ။
မဟာကုသိုလ်စိတ် ၈ ပါးသည် လောကီကုသိုလ် သတ္တရသကို အလေး
အမြတ် အာရုံပြု၏။ မိမိကုသိုလ်ကိုဖြစ်စေ သူများကုသိုလ်ကို ဖြစ်စေ
ဆင်ခြင်ရ အာရုံပြုရသည့်အခါ-မိမိ၏ဈာန်ကုသိုလ်များကို အားရပါးရ
ဆင်ခြင်သော ပစ္စဝေက္ခဏာ ကုသိုလ်ဇောဝိထိဖြစ်သည့်အခါတို့၌ လောကီ
ကုသိုလ်အာရုံသည် အာရမဏာဓိပတိပစ္စည်း၊ အလေးဂရ အာရုံပြုတတ်
သော မဟာကုသိုလ်ဇော စေတသိက် တေတ္ထိသသည် အာရမဏာဓိပတိ
ပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန်၊ [ဝိရတိစေတသိက်သည် ဝိတိက္ကမိတဗ္ဗ (လွန်ကျူး
အပ်သော) တရားကို အာရုံပြု၍၊ အပ္ပမညာက ပညတ်ကိုသာ အာရုံပြု၏။
လောကီကုသိုလ်များသည် ဝိတိက္ကမိတဗ္ဗလည်း မဟုတ်၊ ပညတ်လည်း
မဟုတ်သောကြောင့် ဝိရတိ အပ္ပမညာကို ကြဉ်၍ စေတသိက် တေတ္ထိသ
ဟု ဆိုသည်။ ထို့ပြင်-အပ္ပမညာ၏ အာရုံဖြစ်သော သတ္တပညတ်သည်
အလေးပြုအပ်သော အာရုံတွင် မပါဝင်သောကြောင့် ပစ္စယုပ္ပန်ဘက်၌
အပ္ပမညာ လုံးဝမပါတော့လှတုံ။]

ရှစ်မှတ် သမုတ်၊ သမ္ပယုတ်လည်း၊ လောကုတ်နဝံ၊ သ-
သကံကို။ ။ [သကံ သကံ ဆိုလိုလျက် လင်္ကာချောအောင်“သ သကံ”
ဟု ဆိုသည်။ “မိမိ မိမိ၏ဥစ္စာ” ဟူလို။] မဟာကုသိုလ်ကြိယာ ဉာဏ
သမ္ပယုတ် ၈ ပါးသည် မိမိ မိမိ၏ဥစ္စာ ဖြစ်သော လောကုတ္တရာတရား
၉ ပါးကို ခြေခြင်ငံ ခွဲခွဲလမ်းလမ်း အာရုံပြု၏။ သောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ်၏
မဟာကုသိုလ် ဉာဏသမ္ပယုတ်သည် (ပစ္စဝေက္ခဏာဝိထိ ဖြစ်သောအခါ
သမာပတ်ဝင်စားသော အခါတို့၌) မိမိ၏ သောတာပတ္တိမဂ်၊ သောတာ
ပတ္တိဖိုလ်နိဗ္ဗာန်ကို အလေးအမြတ် အာရုံပြု၏။ သူများ၏ မဂ်ဖိုလ် နိဗ္ဗာန်

ကိုကား သာမန်လောသ အာရုံပြုသည်။ မိမိ၏ သကဒါဂါမိ အနာဂါမိ မဂ် ဖိုလ် နိဗ္ဗာန်တို့၌လည်း ဤနည်းပင်တည်း။ ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၏ မဟာကြိယာ ဉာဏသမ္ပယုတ်သည် မိမိဥစ္စာဖြစ်သော အရဟတ္တမဂ်၊ အရဟတ္တဖိုလ် နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြု၏။ ပစ္စည်း ပစ္စယုပ္ပန်ဖြစ်ပုံဆို နားလည်လောက်ပြီ။

လောကုတ်စိတ်လည်း၊ အောင်မြင်နိဗ္ဗူ။ ။ လောကုတ္တရာစိတ်လည်း အောင်ရာအမတ နိဗ္ဗာန်ကို အလေးအမြတ် အာရုံပြု၏ ဤ၌လည်း သူများနိဗ္ဗာန်ကို မိမိမဂ်ဖိုလ်က လုံးဝအာရုံမပြုနိုင်သောကြောင့် မိမိမဂ်ဖိုလ် မိမိနိဗ္ဗာန်ကိုသာ အာရုံပြုသည်-ဟုမှတ် “နိဗ္ဗာန်သည် အာရမဏာဓိပတိပစ္စည်း၊ မိမိ၏မဂ်ဖိုလ် ဝိရတိနှင့်တကွ စေတသိက် ၃၆ ပါးသည် အာရမဏာဓိပတိ၏ ပစ္စယုပ္ပန်” ဟု သိလေ။ ဤလောကုတ္တရာစိတ်သည် နိဗ္ဗာန်ကို အမြဲအာရုံပြုသောကြောင့် ပစ္စယုပ္ပန် အမြဲဖြစ်ရကား ပစ္စနိက်၌ ပါဝင်တော့မည်မဟုတ်။

ပစ္စနိက်။ ။ “အလေးအမြတ် မပြုတတ်စိုက် မပြုတတ်နေ” ဟူရာ၌ “စိုက်” ဟူသောစကားသည် အနေကန်စကား အမြဲမဟုတ်ကြောင်းကို ပြသော စကားတည်း။ “နေ” ဟူသော စကားကား ဧကန်စကား အမြဲဖြစ်ကြောင်းကို ပြသောစကားတည်း။ ထို့ကြောင့် “အလေးအမြတ် မပြုတတ်စိုက်” ဟူသောစကားဖြင့် လောဘဗူ ၈၊ မဟာကုသိုလ် ၈၊ မဟာကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ် ၄၊ ဤတရားစုကို ပြ၏။ ဤတရားတို့သည် ပြခဲ့သော အာရုံများကို အလေးအမြတ်ပြုတဲ့အခါလည်း ရှိ၏။ ပြခဲ့သောအာရုံများကိုဖြစ်စေ အခြားအာရုံများကို ဖြစ်စေ အလေးအမြတ် မဟုတ်ဘဲ သာမန်အာရုံပြုတဲ့အခါလည်း ရှိ၏။ အလေးအမြတ် အာရုံပြုတဲ့အခါ ပစ္စယုပ္ပန်ဖြစ်၍ အလေးအမြတ် မပြုတဲ့အခါဝယ် ပစ္စနိက်တွင် ပါဝင်သည်။ “အလေးအမြတ် မပြုတတ်နေ”ဟူသော စကားဖြင့် လုံးလုံးအလေးအမြတ် အာရုံမပြုတတ်သော (လောဘဗူ မဟာကုသိုလ် မဟာကြိယာသမ္ပယုတ်မှ တပါးသော) လောကီစိတ်များကိုပြ၏။ ရုပ်တရားမှာ အာနုရမဏတရား ဖြစ်၍ “အလေးအမြတ် အာရုံပြုလေသလား မပြုလေသလား” ဟု ယုံမှားဘွယ်မလို။

ဆိုရိုးနှင့် ဘာသာငိုကာ

၁၄၅

လှေကျင့်စည်းမေးခွန်း။

- ၁။ ရူပါရုံ၌ အာရမဏသတ္တိ အာရမဏာဓိပတိသတ္တိ ၂ မျိုးကို ခွဲခြားပြပါ။
- ၂။ “အလေးအမြတ် ပြုအပ်-အလေးအမြတ် ပြုတတ်” ဟူသော စကားတို့၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ရှင်းပြပါ။
- ၃။ “ပစ္စုပ္ပန် အတိတ် အနာဂတ်” ဟူသော ဝိသေသန “ဣန္ဒြေဖြစ်သော” ဟူသော ဝိသေသနပုဒ်များကို အဘယ်၌ စပ်ဆိုက်ရမည်နည်း။
- ၄။ ပစ္စည်းတရား၌ အနိပ္ပန္နရုပ်များကို အဘယ်ကြောင့် မပြပါသနည်း။
- ၅။ ပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့တွင် မည်သည့်တရားက မည်သည့်အာရုံများကို အလေးဂရုပြုကြောင်း (လောဘာမူသည် ဒေါသမူ မောဟစသော လင်္ကာအရ) ခွဲခြားပြပါ။
- ၆။ ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်က မိမိဈာန်စိတ်ကို အားရပါးရ သာယာနေရာ၌ အာရမဏာဓိပတိ ပစ္စည်းပစ္စယုပ္ပန်ဖြစ်ပုံကို ပြပါ။
- ၇။ အဘိညာဉ်စိတ်ဖြင့် သူတပါး၏မင်္ဂလိလ် နိဗ္ဗာန်ကို အလေးအမြတ် အာရုံပြုနိုင်သလား၊ မပြုနိုင်လျှင် လင်္ကာပိုဒ်၌ အဘယ်စကားကို ထောက်မည်နည်း။
- ၈။ “ခိုက်” “နေ” ဟူသော စကားတို့သည် အဘယ်အဓိပ္ပာယ်ကို ပြကြသနည်း။
- ၉။ ပစ္စုပ္ပန်၌ “အလေးအမြတ်မပြုတတ်ခိုက်” ဟူသော စကားကို အဘယ်၌ စပ်မည်နည်း၊ (အကြောင်းပြ၍ဖြေပါ။)
- ၁၀။ လောဘာမူစိတ်သည် ရူပါရုံတရားကို အလေးဂရုပြုရာ၌ ပစ္စယုပ္ပန် ပစ္စုပ္ပန် ၂ မျိုးတွင် အဘယ်အချက်၌ ပါဝင်၍၊ အလေးဂရု မပြုတဲ့အခါ အဘယ်အချက်၌ ပါဝင်သနည်း။

သဟဇာတာဓိပတိ သဟဇာတာ ဓိပတိ၌ သရုပ် တို့သည်
 ၃ ချက်စု ပစ္စည်း ပစ္စယုပ္ပန် ပစ္စနိက် အားဖြင့်
 ၃ပါး အပြားရှိကုန်၏။ ထိုတွင် အဓိပတိ ပစ္စည်းတပ်ခိုက်
 တပ်နေ- မောဟမူဒွေ ဟသိတုပ္ပါဒ်ကြည်သော သာဓိပတိဇော
 ၅၂ ခု နာမက္ခန္ဓာ၌ရှိသော ဆန္ဒ ဝီရိယ စိမံသ၊ သာဓိပတိဇော

သဟဇာတာဓိပတိ။ ။ အာရမဏာဓိပတိ၏ ဥပမာသည် အာရမဏ
 ရိုးရိုးအတိုင်း တောင်စုးကြီးတန်းတည်း၊ ဤသဟဇာတာဓိပတိသဘော
 ကိုကား စကြာမင်းဖြင့် ဥပမာပြကြ၏။ ဤကျမ်း၌ကား မိမိနိုင်ငံ၌ အပြိုင်
 မရှိ စိုးစံရသော ပြည့်ရှင်မင်းဖြင့် ဥပမာပြလိုပေသည်။ ပြည့်ရှင်မင်းသည်
 မိမိနိုင်ငံ၌ မိမိတဥျးထည်းသာ ပိုင်နင်းအုပ်စိုး လွှမ်းမိုးနိုင်သကဲ့သို့၊ ထို
 အတူ တကွဖြစ်သော စိတ် စေတသိက် နာမက္ခန္ဓာတို့တွင် တပါးထည်း
 အုပ်စိုးလျက် တွဲဘက် စိတ်စေတသိက်များကို လွှမ်းမိုးနိုင်သောသတ္တိသည်
 သဟဇာတာဓိပတိ ပစ္စည်း မည်၏။ ထင်ရှားစေအံ့ - အလောင်းတော်
 သုဗေဓာ ရှင်ရသေ့၏ ဒီပင်္ကရာဘုရားရှင်ကို ဖူးတွေ့ရသည့်အခါ ဘုရား
 ဖြစ်လိုသော ဆန္ဒသည် အလွန်ထက်သန်စွာ ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ရှားမီးကျိုးခဲ
 တွေ ပြည့်နေသော စကြာဝဠာကြီး၏ တောင်ဘက်တံတိုင်းမှ မီးကျိုးခဲ
 တွေကို မကြောက်မရွံ့ ရဲဝံ့စွာ နင်းသွား၍ မြော်ဘက်တံတိုင်းသို့ ရောသည့်
 အခါ ဘုရားဖြစ်ပါလိမ့်မည်-' ဟု ဆိုလျှင် ထိုမျှလောက် မီးကျိုးတွေကိုပင်
 ဂရုမစိုက်ဘဲ ရဲဝံ့စွာနင်း၍ ချက်ခြင်းသွားလျက် ဘုရားအဖြစ်ကို ရရှိလို၏။
 ထိုကဲ့သို့ ဆန္ဒလွန်ကဲစွာ မဟာကုသိုလ်စိတ် ဖြစ်နေရာ၌ တကွဖြစ်ဘက်
 တရားတို့သည် ဆန္ဒ၏ အလိုကျ ဆန္ဒ အုပ်ချုပ်စိမံသည့်အတိုင်း ဖြစ်ကြရ
 တော့၏။ ပညာ ဝီရိယ စိတ်တို့လည်း ထိုအခိုက်မှာ ဆိုင်ရာကိစ္စကို ဆန္ဒ
 အလိုအတိုင်း ရွက်ဆောင်ကြရလေသည်။ မဟောသဇောတ်တော်လာ ပြဿနာ
 ဖြေမှု စသော ကိစ္စ၌ ပညာအဓိပတိ တပ်ပုံ၊ မဟာဇနက ဇာတ်တော်
 ဝယ် ရွက်လှေကြီးပျက်၍ ပင်လယ်ကူးရသော အချက်၌ ဝီရိယ အဓိ
 ပတိတပ်ပုံ၊ ထိုထို ကိစ္စ၌ စိတ်ထက်သန်ပုံကို ချဲ့ထွင်ကြည့်ပါ။ ဤသို့လျှင်

ဆိုရိုးနှင့် ဘာသာဒီကာ

၁၄၇

၅၂ ခုဟု ဆိုအပ်သော စိတ်အားဖြင့် အဓိပတိ တရားကိုယ်
၃ ပါး ၄ ပါးတို့တွင် တပါးပါး၊ ဤတရားတို့သည် သဟဇာ
တာ ဓိပတိ ပစ္စည်းတပ်သော တရားတို့ မည်ကုန်၏။ အဓိပတိ
အတူတကွ ဖြစ်ဘက်တရားတို့ကို လွှမ်းမိုး၍ တပါးထည်း အုပ်စိုးနိုင်သော
သတ္တိသည် သဟဇာတာဓိပတိသတ္တိပေတည်း။ [တပါးတပါးသာ အဓိ
ပတိ ဖြစ်ရခြင်း၏ အကြောင်းကို သမုစ္ဆည်းပိုင်း ဘာသာဒီကာဝယ်
“အဓိပတိ ဧကောဝ လဗ္ဘတိ” ဝါကျ၌ ဖွင့်ပြခဲ့ပြီ။]

[ဆောင်] ကိုယ်နိုင်ငံတွင်၊ မြတ်ဘုရင်သို့၊ များဖြင့်တရား၊ တွဲဘက်
များကို၊ တပါးထည်းက၊ အလိုကျအောင်၊ စိုးရလေ
တတ်၊ သတ္တိမြတ်၊ သဟဇာတ် ဓိပတိခေါ်။

ဓာတ်ခံရှိမှု မြောက်တိုင်း ဖြင့်ပုံ။ သမုစ္ဆည်းပိုင်း ဘာသာဒီကာ၌
ပြခဲ့သည့်အတိုင်း “စိတ္တဝတော ကိနာမ နသိဇ္ဈတိ” စသည်ဖြင့် ပုဗ္ဗာဘိ
သင်္ခါရဖြင့် မြောက်မြင့် ပေးအပ်သော တရားသာ အဓိပတိ တပ်နိုင်လျှင်
ဗဿဝေဒနာစသော တရားများလည်း ထိုကဲ့သို့ မြှော့မြင့်ပေးက အဓိပတိ
ဖြစ်ထိုက်ကြသည်မဟုတ်လော-ဟု မေးဘွယ်ရှိ၏။ အဖြေကား မြှော့တိုင်း
မြင့်မှုဟူသည် တရားအားလုံး၌ မဖြစ်နိုင်၊ ပင်ကိုယ်က မြင့်လောက်တက်
လောက်အောင် ဓာတ်ခံရှိမှသာ မြောက်သည့်အတွက် မြင့်တက်လာနိုင်
သည်။ အဓိပတိ အကြီးအချုပ် ဖြစ်လောက်အောင် မြင့်မှုဟူသည်လည်း
တော်တော်တန်တန် မြှော့လာရုံဖြင့် သတ္တိမမြင့်နိုင်၊ ဥပမာ-ပင်ကိုယ်က
ဧနေတတ်သူ ထိုင်းမှိုင်းဖျင်းအသူ သူတပါး မြှော့သည်ကို ဂရုမစိုက်ဘဲ
မှန်မှန်လုပ်ကိုင် နေသူတို့မှာ သူတပါးက မြှောက်ပေးသည့် အတွက်
အထင်အရှား သတ္တိတိုးတက်၍ မလား၊ မသိမသာ တိုးသင့်သလောက်
တိုးစေကာမူ အကြီးအချုပ် ဥက္ကဋ္ဌအခြေအနေသို့ မရောက်သေး။ ထို့အတူ
ဗဿ ဝေဒနာ သညာ စေတနာ စသည်တို့သည် ပုဗ္ဗာဘိသင်္ခါရဖြင့်
မြှောက်ပေးသော်လည်း ဗဿ၏ အထိဓာတ်သတ္တိ၊ ဝေဒနာ သညာတို့၏
ခံစားဓာတ်-အမှတ်ဓာတ်သတ္တိတို့ အထင်အရှား တိုးတက်ဘွယ် မရှိပြီ။

ပစ္စည်းကို ရခိုက် ရနေ- အဓိပတိ တရားကိုယ် ကြဉ်သော သာဓိပတိဇော ၅၂ ခု၊ ဝိစိကိစ္ဆာ ကြဉ်သော စေတသိက် ဧကပညာသ၊ သာဓိပတိစိတ္တဇရုပ်၊ ဤတရားတို့သည် သဟဇာတာဓိပတိပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန် ဖြစ်သော တရားတို့မည် စေတနာဟူသော တရားသော်မှလည်း သူ့အလိုအတိုင်း သတ္တိ တိုးတက် မည်မဟုတ်၊ ဆန္ဒ စိတ္တ ဝီရိယ ဝိမံသတို့ထက်မှ စေတနာလည်း ထက်သန် သည်ဟု ဆိုစရာရှိသည်။ ပင်ကိုယ်က ထက်မြက်သော ဓာတ်ခံပါရှိသူတို့ ကား (သူ့စိတ်နှင့် သင့်တော်အောင်) မြှောက်ပေးလျှင် ထောင်းကနဲ ထလျက် သတ္တိထက်လာ၏။ ထို့အတူ ပင်ကိုယ်က ဓာတ်ခံကောင်းသော ဆန္ဒ စသည်တို့မှာလည်း ပုဗ္ဗဘိသင်္ခါရဖြင့် မြှောက်မြှင့်ပေးက အဓိပတိ ဖြစ်လောက်အောင် သိသိသာသာ သတ္တိတိုးတက်လာနိုင်ပေသည်။ ဤသို့ ပုဗ္ဗဘိသင်္ခါရ အတွက် သတ္တိထွက်ခြင်း မထွက်ခြင်း ကွာခြားသော ကြောင့် ဗဿစသော တရားတို့ကို အဓိပတိဟု မဆိုဘဲ ဆန္ဒ စသည် ကိုသာ အဓိပတိဟု ဆိုရလေသည်။

ပစ္စည်း။ ။ “အဓိပတိတပ်ခိုက်”ဟူသော စကားသည် မောဟမူ ဟသိတုပ္ပါဒ်မှတပါး ကာမဇောဆိုင်ရာကို ရည်ရွယ်သော စကားတည်း။ ကာမဇော နာမက္ခန္ဓာ၌ပါသော ဆန္ဒ ဝီရိယ ဝိမံသနှင့် ကာမဇောစိတ်တို့ သည် တရံတခါသာ အဓိပတိသတ္တိရှိ၏။ ထို့ကြောင့် အဓိပတိတပ်တဲ့ အခိုက်အခါဝယ် အဓိပတိပစ္စည်းဖြစ်၍၊ အဓိပတိမတပ်တဲ့ အခိုက်အခါ ဝယ် အဓိပတိပစ္စည်း မဖြစ်ကြချေ။ “တပ်နေ” ဟူသော စကားကား အပ္ပနာဇော ဆိုင်ရာကို ရည်ရွယ်သော စကားတည်း။ အပ္ပနာဇော နာမ က္ခန္ဓာ၌ရှိသော ဆန္ဒ ဝီရိယ ဝိမံသစိတ်တို့တွင် တပါးပါးသည် အမြဲ အဓိပတိတပ်လျက်ရှိ၏။

“သာဓိပတိဇော ၅၂ ခု နာမက္ခန္ဓာ၌ ရှိသော ဆန္ဒ ဝီရိယ ဝိမံသ” ဟုရာ၌ အဓိပတိနှင့်တကွဖြစ်သော ဇောကို “သာဓိပတိဇော” ဟု ခေါ်၏။ ထိုဇောဟူသည် စိတ်စေတသိက်ဟူသော နာမက္ခန္ဓာ ၄ ပါး ဖြစ်ရကား

ဆိုရိုးနှင့် ဘာသာဋီကာ

၁၄၉

ကုန်၏။ အဓိပတိပစ္စည်းကို မရခိုက် မရနေ-ကာမစိတ် စတု
 ပညာသ မဟဂ္ဂုတ်ဝိပါက် ၉ ခု၊ စေတသိက် ဒွေပညာသ၊
 အဓိပတိပစ္စည်း တပ်ခိုက် တပ်နေ-သာဓိပတိဇော ၅၂ ခု
 “သာဓိပတိဇော ၅၂ ခု နာမက္ခန္ဓာ” ဟု ဆိုသည်။ ထိုစကားအရ-သာဓိ
 ပတိဇော ၅၂ ခုရှိသော ဆန္ဒ၊ ဝီရိယ၊ ဝိမံသအားဖြင့် အဓိပတိတရားကိုယ်
 ၃ ပါးသာ ရသေး၏၊ စိတ္တာဓိပတိမပါသေး။ ထို့ကြောင့် “သာဓိပတိဇော
 ၅၂ ခုဟု ဆိုအပ်သောစိတ်” ဟု ဆက်ရပြန်သည်။ “အဓိပတိတရားကိုယ်
 ၃ ပါး ၄ ပါးတို့တွင် တပါးပါး” ဟူရာ၌ “၃ ပါး” ဟူသော စကား
 သည် ဝိမံသာဓိပတိ မရနိုင်သော အကုသိုလ်ဇော ဉာဏဝိပ္ပယုတ်ဇော
 များကို ရည်ရွယ်သော စကားတည်း။ “၄ ပါး” ဟူသော စကားကား
 ဝိမံသာဓိပတိပါသော တိဟိတဇောဆိုင်ရာကို ရည်ရွယ်သော စကားတည်း။
 [ဇောတို့သာ အဓိပတိ တိုက်ပုံ၊ မောဟမူ ဟသီတုပ္ပါဒ်ဇောများ ကြည့်ရ
 ပုံကို သမုစ္စည်းပိုင်း ဘာသာဋီကာ၌ ပြခဲ့ပြီ။]

ပစ္စယုပ္ပန်။ ။ “အဓိပတိပစ္စည်း ရခိုက်ရနေ” ဟူသော စကားကို
 “သာဓိပတိဇော ၅၂၊ စေတသိက်ဧကပညာသ၊ သာဓိပတိစိတ္တဇရုပ်”
 ဟူသော စကားတို့နှင့် ဆက်စပ်ပါ။ ထိုတွင် “ရခိုက်”ဟူသည် “ကျေးဇူးပြု
 ခံရတဲ့အခိုက်”တည်း။ ဤ “ရခိုက်”ဟူသောစကားဖြင့် ကာမဇောစိတ်
 စေတသိက် စိတ္တဇရုပ်များကို ရည်ရွယ်သည်။ “ရနေ”ဟူသည် “ကျေးဇူးပြု
 အမြဲခံနေရခြင်း” တည်း။ ဤ “ရနေ”ဟူသော စကားဖြင့် အပ္ပနာဇော
 စိတ် စေတသိက် စိတ္တဇရုပ်ကို ရည်ရွယ်သည်။ “အဓိပတိ တရားကိုယ်ကြည့်
 သော သာဓိပတိဇော ၅၂ ခု စေတသိက် ဧကပညာသ” ဟူရာ၌ ဆန္ဒ
 အဓိပတိ ပစ္စည်းတပ်တဲ့အခါ ဆန္ဒသည် ပစ္စယုပ္ပန်တွင် မပါနိုင်၍ ကြည့်ရ
 သည်၊ ဝီရိယ၊ ဝိမံသစိတ်တို့လည်း အဓိပတိပစ္စည်းတပ်တဲ့အခါ ပစ္စယုပ္ပန်
 တွင် မပါဝင်နိုင်ကြ၍ ကြည့်ရသည်။ ထိုသို့ တပ်တဲ့အခါမှာ ပစ္စယုပ္ပန်အဖြစ်မှ
 ကြည့်ရသော်လည်း မတပ်တဲ့အခါ ပစ္စယုပ္ပန်တွင် ပါဝင်ကြသေးသော
 ကြောင့် သရုပ်အရေအတွက် မလျှော့ဘဲ “သာဓိပတိဇော ၅၂၊ ဝိစိကိစ္ဆာ

နာမက္ခန္ဓာ၌ ရှိသော အဓိပတိ တရားကိုယ် ၃ ပါး ၄ ပါး တို့တွင် တပါးပါး၊ နိရာဓိပတိစိတ္တဇရုပ်၊ ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်၊ ဗာဟိယရုပ်၊ အာဟာရဇရုပ်၊ ဥတုဇရုပ်၊ အသညသတ် ကမ္မဇရုပ်၊ ပဝတ္ထိကမ္မဇရုပ်၊ ဤတရားတို့သည် သဟဇာတာ ဓိပတိပစ္စည်း၏ ပစ္စနိက်ဖြစ်သော တရားတို့ မည်ကုန်၏။

ကြဉ်သော စေတသိက် စကပညာသ” ဟု ဆိုသည်။ ဝိစိကိစ္ဆာကိုကား သူ၏ယှဉ်ရာ မောဟမူဇ္ဈေ မပါ၍ ကြဉ်သည်။ [ဤသို့ အဓိပတိပစ္စည်း တပ်ခိုက်မှာ ပစ္စယုပ္ပန်အဖြစ်မှ ကြဉ်ရသောကြောင့် အချို့ ၃ ချက်စု စာအုပ်များ၌ “အဓိပတိပစ္စည်း ရခိုက် ရနေ” ဟုမပါဘဲ “အဓိပတိပစ္စည်း တပ်ခိုက် တပ်နေ အဓိပတိတရားကိုယ် ကြဉ်သော” ဟု တမျိုးရှိလေ၏။ သို့နည်းနှင့်သူ အဓိပ္ပာယ်ရသော်လည်း “ရခိုက် ရနေ” သာ အာဆော် ကျမည်။ “သာဓိပတိစိတ္တဇရုပ်” ဟူသည် အဓိပတိပစ္စည်း ရသော စိတ်ကြောင့်ဖြစ်သော ရုပ်တည်း။

ပစ္စနိက်။ ။ “အဓိပတိပစ္စည်း မရခိုက်”ဟူသော စကားသည် အဓိပတိပစ္စည်း ရကောင်းသော လောဘမူ ဒေါသမူ မဟာကုသိုလ် မဟာ ကြိယာစာ၊ ထိုစာများနှင့်ယှဉ်ဘက် စေတသိက်များကို ရည်ရွယ်သော စကား တည်း။ ထိုတရားတို့သည် အဓိပတိပစ္စည်းရတဲ့အခိုက်မှာ ပစ္စယုပ္ပန်ဖြစ်ကြ၍၊ မရတဲ့အခိုက်မှာ ဤပစ္စနိက်၌ ပါဝင်ကြသည်။ “မရနေ”ဟူသော စကားကား အဓိပတိပစ္စည်း လုံးဝ မရနိုင်သော မောဟမူ အဟိတ် ကြိယာ ကာမဝိပါက် မဟာဂ္ဂုတ်ဝိပါက်၊ ထိုစိတ်များနှင့် ယှဉ်သော စေတသိက်များကို ရည်ရွယ်သော စကားတည်း။ ထိုတရားတို့ ပစ္စနိက်၌ အမြဲပါဝင်ကြရသည်။

“အဓိပတိပစ္စည်းတပ်ခိုက်တပ်နေ သာဓိပတိစော ၅၂ ခု နာမက္ခန္ဓာ၌ ရသော အဓိပတိတရားကိုယ် ၃ ပါး ၄ ပါးတို့တွင် တပါးပါး”ဟူသည် ကား ပစ္စည်းတရားတုန်းက ပစ္စည်းတပ်သော တရားတို့ကိုပင် ပြသော စကားတည်း။ လောဘမူ ပဋိသန္ဓေတို့၌ ဆန္ဒသည် ပစ္စည်းတပ်ခိုက် ပစ္စယုပ္ပန်

ဆိုရိုးနှင့် ဘာသာငိုကာ

၁၅၁

တွင် မပါနိုင်၊ ပစ္စနိကံ၌ ပါဝင်ရမည်။ ဤသို့စသည်ဖြင့် ပစ္စည်းတပ်သော တရားတပါးပါးသည် ပစ္စနိကံ၌ ပါဝင်ရမည်-ဟူလို၊ “နိရာဇိပတိစိတ္တဇရုပ်”ဟူသည်ကား အဓိပတိ မရသောစိတ်ကြောင့် ဖြစ်သောရုပ်တည်း။

ပစ္စည်းပစ္စယုပ္ပန်ဖြစ်ပုံ။ ။ လောဘမူပဌမစိတ်၌ စေတသိက် ၁၉ ယှဉ်ရာ-စိတ်ထက်သန်နေသောအခါ ဖြစ်မှု စိတ်သည် အဓိပတိပစ္စည်း၊ ဆန္ဒ ဝိရိယတို့နှင့်တကွ စေတသိက် ၁၉ စိတ္တဇရုပ်သည် ပစ္စယုပ္ပန်ကြံ၌ ပစ္စည်းတပ်သောစိတ်သည် ပစ္စနိကံ၌ ပါဝင်၏။ ဆန္ဒထက်သန်ရာ၌ ဆန္ဒ အဓိပတိဖြစ်ပုံ၊ ဝိရိယလွန်ကဲရာ၌ ဝိရိယ အဓိပတိဖြစ်ပုံများကိုလည်း ချဲ့ထွင် ကြည့်လေ။ ဉာဏ်နှင့်ယှဉ်ရာ မဟာကုသိုလ် စသည်၌လည်း ဉာဏ်ထက် သန်တဲ့အခါ ဝိမံသ အဓိပတိပစ္စည်း ဖြစ်ပုံကို သိလေ။ ပစ္စည်းတပ်သော တရား တပါးပါးသည် ပစ္စနိကံ၌ အမြဲပါဝင်ရသည်။

လေ့ကျင့်ခန်းစေးခွန်း

- ၁။ သဟဇာတာဓိပတိပစ္စည်း၏ သတ္တိကို ဥပမာနှင့်တကွ ပြပါ။
- ၂။ ပင်လယ်ကြော့ဝယ် မျောတော်မူစဉ်က မဟာဇနကမင်း၏ စိတ်ဓာတ်၌ ဝိရိယာဓိပတိတပ်သော ပစ္စည်းပစ္စယုပ္ပန်ကိုပြပါ။
- ၃။ ပစ္စည်းတရား၌ “တပ်ခိုက်” “တပ်နေ” တို့၏ အဓိပ္ပာယ်ကိုပြ၍၊ ထိုစကား ၂ ရပ်တို့ စပ်ဆိုင်ရာ တရားစုကိုလည်း ခွဲခြားပြပါ။
- ၄။ သာဓိပတိဇော ဟူသော စကား၏အဓိပ္ပာယ်ကိုပြပါ။
- ၅။ “အဓိပတိပစ္စည်း ရခိုက် ရနေ” ဟူသော ပစ္စယုပ္ပန်စကားဝယ် “ရခိုက်-ရနေ”၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ခွဲခြား၍၊ ထိုစကား ၂ ရပ်၏ စပ်ဆိုင်ရာ တရားများကို ခွဲခြားပြပါ။
- ၆။ ပစ္စနိကံ၌ “အဓိပတိပစ္စည်းကို မရခိုက် မရနေ” ဟူသော စကားဝယ် “ခိုက်-နေ” စကားတို့၏ စပ်ဆိုင်ရာ တရားစုကို ခွဲခြားပြပါ။
- ၇။ ပညာသင်ဘို့ရန် ဆန္ဒထက်သန်နေသူ၏ မဟာကုသိုလ် ပဌမစိတ် စေတသိက်တို့ကို ထုတ်ပြ၍ ပစ္စည်း ပစ္စယုပ္ပန် ဖြစ်ဟန်ကိုပြပြီးလျှင်၊ ဆန္ဒ၏ ပစ္စနိကံ၌ ပါဝင်ထိုက်-မပါဝင်ထိုက်ကိုလည်းပြပါ။

အနန္တရပစ္စည်း

အနန္တရပစ္စည်း အနန္တရပစ္စယော ဟူသော ပစ္စယုဒ္ဒေသ၌
၃ ချက်စု သရုပ်တို့သည် ပစ္စည်း ပစ္စယုပ္ပန် ပစ္စနိက
အားဖြင့် ၃ ပါး အပြားရှိကုန်၏။ ထိုတွင် ရဟန္တာတို့၏ စုတိ

အနန္တရ ပစ္စယော။ ။ အနန္တရ၌ အန္တရသဒ္ဓါသည် အကြား
ကာလကို၎င်း၊ ရှေ့စိတ် နောက်စိတ်၏ အလယ်ကြား၌ တရားတစ်ခုကို၎င်း
ဟော၏။ နောက်နည်း၌ “အန္တရယတိ(အန္တရံကရောတိ)-ဇြားကွယ်မှုကို
ပြုတတ်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ အန္တရံ-အန္တရ မည်၏” ဟု နာမဓာတ်
ကြံသည်။ “နတ္ထိယေသံ အန္တရံတိ အနန္တရာ” ယေသံ-အကြင်တရားတို့၏။
အန္တရံ-အကြားသည်။ ဝါ-ဇြားကွယ်မှုကို ပြုတတ်သော တရားတပါး သည်။
နတ္ထိ-မရှိ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ တေ-ထိုတရားတို့သည်၊ အနန္တရာ-အနန္တရတို့
မည်၏။ ဤဝိဂြိုဟ်အလိုအားဖြင့် ရှေ့စိတ်နောက်စိတ် ၂ မျိုး လုံးပင်
အနန္တရဟု ဆိုသင့်သော်လည်း ထိုကဲ့သို့ အကြား မရှိခြင်းသည် ရှေ့စိတ်
အစွမ်းကြောင့်သာ ဖြစ်သောကြောင့် ရှေ့စိတ်၏ သတ္တိသာလျှင် အနန္တရ
ပစ္စည်း ဖြစ်သည်။

ဆက်ဉ္စးအံ-ရှေးရှေးစိတ်များ၌ မိမိ ချုပ်ပြီးနောက် ဆက်လက်၍
စိတ်တမျိုး ဖြစ်ပေါ်ရန်စေနိုင်သော သတ္တိထူးရှိကြ၏။ ထိုသို့ စိတ်တမျိုး
ကို ဖြစ်စေရာ၌လည်း “မည်သည့်စိတ် မဆို စိတ်တစ်ခုခုဖြစ်လျှင် ပြီးရော”
ဆိုတဲ့ အနေမျိုးဖြင့် ကျေးဇူးပြုကြသည်မဟုတ်၊ ဝိထိဓဏ်၌ ပြခဲ့သော
စိတ္တနိယာမအတိုင်း စက္ခုဝိညာဉ်က မိမိ အခြားမဲ့၌ သမ္ပုဋ်ဇ္ဈိန်းဖြစ်
အောင်၊ သမပ္ပုဋ်ဇ္ဈိန်းက မိမိ အခြားမဲ့၌ သန္တိရဏဖြစ်အောင် ဤသို့
စသည်ဖြင့် မိမိအခြားမဲ့၌ ဆိုင်ရာစိတ် စေတသိက်များသာ ဖြစ်ပေါ်
လာအောင် ကျေးဇူးပြုသည်။ ထို့ကြောင့် မိမိ၏ အခြားမဲ့၌ ဖြစ်ထိုက်
သော စိတ်များကို စိတ္တနိယာမအတိုင်းဖြစ်စေ စွမ်းနိုင်သော ရှေးရှေးစိတ်
၏ သတ္တိကို အနန္တရပစ္စည်းဟု မှတ်။

[ဆောင်] နိယာမလာ၊ ဓမ္မတာဖြင့်၊ မက္ခာခြားမဲ့၊ စိတ်ဖြစ်တဲ့
အောင်၊ စွမ်းဆောင်နိုင်ရန်၊ သတ္တိမှန်၊ အနန္တရပေါ်။

ဆိုရိုးနှင့် ဘာသာငိုကာ

၁၅၃

ကြည့်သော ရှေးရှေးသော စိတ်တခု ယုတ်ကိုးဆယ် စေတသိက်
ဒွေပညာသ၊ ဤ တရားတို့သည် အနန္တရ ပစ္စည်းတပ်သော
တရားတို့မည်ကုန်၏၊ ရဟန္တာတို့၏ စုတိနှင့်တကွ နောက်နောက်
သော စိတ်တခုယုတ်ကိုးဆယ်၊ စေတသိက်ဒွေပညာသ ဤတရား
တို့သည် အနန္တရပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန်ဖြစ်သောတရားတို့ မည်ကုန်
၏၊ စိတ္တဇရုပ် ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ် ဗာဟိယရုပ် အာဟာရဇရုပ်
ဥတုဇရုပ် အသညသတ်ကမ္မဇရုပ် ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ် ဤတရား
တို့သည် အနန္တရပစ္စည်း၏ပစ္စနိက်ဖြစ်သောတရားတို့ မည်ကုန်၏။

သမနန္တရပစ္စည်းလည်း နည်းတူ။

သမနန္တရပစ္စယော။ ။ “သုဋ္ဌ၊ အနန္တရာတိ သမနန္တရာ” သုဋ္ဌ-
လွန်စွာ၊ အနန္တရာ-အကြားမရှိသော တရားတို့သည်၊ ဝါ-ခြားကွယ်သမှု
ပြုတတ်သော တရားတပါးမရှိသော တရားတို့သည် သမနန္တရ-သမနန္တရ
တို့မည်၏၊ [သံ+အနန္တရ-ဟု ပုဒ်ခွဲ၊ သံသဒ္ဒါသည် သုဋ္ဌ၊အနက်ဟော
တည်း၊] အလွန်အကြားမရှိဘဲ နောက်စိတ်ဖြစ်ပေါ်လာအောင် ကျေးဇူး
ပြုနိုင်သောရှေ့စိတ်၏သတ္တိသည် သမနန္တရပစ္စည်းမည်၏၊ “အလွန်အကြား
မရှိ”ဟူသော စကား၏ အဓိပ္ပာယ်ကား-ရှေ့စိတ် နောက်စိတ်ဟု စိတ် ၂
မျိုး ခွဲထားသော်လည်း ရှေ့စိတ်၏ဘင်နှင့် နောက်စိတ်၏ဥပါဒ်တို့ကြား
ဖြတ်ခြင်း မရှိတော့ရကား စိတ်တမျိုးထည်းကဲ့သို့ ဖြစ်နေသောကြောင့်
“အလွန်ကိုယ် အကြားမရှိ၊ သိပ်ကိုယ် အကြားမရှိ” ဟု ဆိုလိုသည်။

ထင်ရှားစေအံ့-ရုပ်တရားသည် ၈ ခု ၉ ခုစသည် ပေါင်းစပ်တွေ့ခဲ့
ကလာပ်တွဲ၍ ဖြစ်လေ့ရှိသောကြောင့် ပုံသဏ္ဌာန် ထင်ရှား၏၊ ထို့ကြောင့်
ဤကလာပ်သည် ဤကလာပ်မှ အထက်၌တည်၏၊ အောက်၌တည်၏၊
ဝဲဘက် ယာဘက်၌တည်၏၊ဟု ခွဲခြား၍ရလောက်အောင် ကလာပ်တခုနှင့်
တခု၌ အကြား (အာကာသ)ရှိ၏၊ နာမ်တရားတို့မှာ ထိုကဲ့သို့ ပုံသဏ္ဌာန်
လည်း မရှိ၊ တဇာတထည်းဝယ် စိတ် ၂ မျိုး ၃ မျိုး ပြိုင်တူ ဖြစ်လေ့လည်း

သမနန္တရပစ္စည်း

မရှိရကား ထိုကဲ့သို့ ခွဲခြား၍မရ၊ ရှေ့စိတ် နောက်စိတ်တို့ တခုထည်းကဲ့သို့ ထင်ရလောက်အောင် ဆက်သွယ်လျက် ဖြစ်ကြလေသည်။

[ဆောင်] စိတ်တို့ ထုံးစံပုံသဏ္ဌာန်လည်း၊ ဧကန်မရ၊ တခဏ၌ဖြစ်ကြ နှစ်သုံး၊ ပေါင်းရုံးမရှိ၊ သို့ဖြစ်ဘိ၍၊ မည်သည့်စိတ်က၊ ထက် အောက်ကျလျက်၊ ဝဲမှ ဘယ်စိတ်၊ ယာ ဘယ်စိတ်ဟု၊ ခွဲကြိတ် ဝေလျှောက်၊ မရလောက်ဘဲ၊ ရှေ့နောက် ၂ ခု၊ ကွဲသမူလည်း၊ တခုထည်းလို၊ အလွန်ကိုယ်လျှင်၊ ထဲသို့ကြစ်ကြစ်၊ ကြားမလစ် အောင်၊ ဖြစ်ရစ်စေရန်၊ သတ္တိမှန်၊ သမနန္တရခေါ်။

[မူလဋီကာ] တတ္ထ ပုရိမပစ္စိမာနံ နိရောဓုပ္ပါဒန္တရာဘာဝတော နိရန္တရုပ္ပါဒနသမတ္တတာ အနန္တရပစ္စယော၊ ရူပဓမ္မာနံ ဝိယသဏ္ဌာနာ ဘာဝတော ပစ္စယ ပစ္စယုပ္ပနာနံ သဟာဝဋ္ဌာနာ ဘာဝတော စ ဣဒ မိတော ဟေဋ္ဌာ ဥဒ္ဓံ တိရိယန္တိ” ဝိဘာဂါဘာဝါ အတ္တနာ ဧကတ္ထမိဝ ဥပနေတွာ သုဋ္ဌ၊ အနန္တရဘာဝေန ဥပ္ပါဒနသမတ္တဘာ သမနန္တရ ပစ္စယတာ။

ဤငါ့က စကားသည် အနန္တရနှင့် သမနန္တရတို့ သတ္တိထူးပုံကိုပြသော စကား မဟုတ်၊ သံသဒ္ဓါအတွက် အထူးထွက်လာသော အဓိပ္ပာယ်ကိုသာ ပြသောစကားတည်း။ အနန္တရနှင့် သမနန္တရတို့ကား တရားကိုယ်အရချင်း ကျေးဇူးပြုပုံ သတ္တိချင်းအားဖြင့် မထူးခြားကြချေ။ ရုပ်၏ဥပါဒ်ကိုပင် ဥပစယ သန္တတိဟု ၂ မျိုး ဟောသကဲ့သို့၊ သတ္တိတမျိုးထည်းကိုပင် အနန္တရ သမနန္တရဟု ဝေနေယျဇ္ဈာသယသို့လိုက်၍ ၂ မျိုး ဟောပြတော်မူသည်။ ထိုစကားမှန်၏-နော်စိတ်အား အခြားမရှိ ဖြစ်ပေါ်လာအောင် ကျေးဇူး ပြုနိုင်သော ရှေ့စိတ်၏သတ္တိကို တချို့ဝေနေယျက အနန္တရပစ္စယောဟု ဟောရုံမျှဖြင့် သဘောကျ၍၊ တချို့ကမူ သံသဒ္ဓါထည့်လျက် “သမနန္တရ ပစ္စယော-အလွန်ကိုယ် အကြား မရှိအောင် ကျေးဇူးပြုနိုင်သည်” ဟု ဟောပြမှ သဘောကျနိုင်ကြသည်။ ထို့ကြောင့် အဋ္ဌကထာ၌- “ယော အနန္တရပစ္စယော၊ သွေဝ သမနန္တရပစ္စယော၊ ဗျဉ္ဇနမေဝ ဟေတ္ထ နာနံ၊ ဥပစယ သန္တတိ အာဒိသဝိယ” ဟု မိန့်ပြီး။ [ဤ၌ “ဗျဉ္ဇနမေဝ နာနံ”အရ

ဆိုရိုးနှင့် ဘာသာဒီကာ

၁၅၅

သဒ္ဓါထူးပုံကား အနန္တရ၌ သံသဒ္ဓါမပါဘဲ၊ သမနန္တရ၌ သံသဒ္ဓါပါခြင်း တည်း။ ထိုသို့ သဒ္ဓါထူးလျှင် သံသဒ္ဓါအတွက် “အလွန်” ဟူသော သဒ္ဓါ နက်လည်း ထူးတော့သည်သာ၊ ဗျဉ္ဇနမေဝ၌ ဧဝသဒ္ဓါကား တရားကိုယ် အရ မထူးကြောင်း(ပစ္စည်း ပစ္စယုပ္ပန် မထူးကြောင်း) ကို ပြသည်။]

ဝါဒန္တရ။ ။ အရှင်ရေဝတမည်သော ဆရာကား “အတ္တာနန္တရ တာယ-အနက်ခြံ ပရမတ်တပါး ခြားကွယ်ခြင်း မရှိသည်၏ အဖြစ် ကြောင့်၊ အနန္တရပစ္စယော-အနန္တရပစ္စည်းဖြစ်၏။ ကာလာနန္တရတာယ-ကာလ အခြားမရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ သမနန္တရပစ္စယော သမနန္တရပစ္စည်း ဖြစ်၏” ဟု အနန္တရပစ္စည်းနှင့် သမနန္တရပစ္စည်း အထူးကို ဆို၏။ ဆိုလိုရင်းကား စက္ခုဝိညာဉ်၏ဘင်နှင့် သမ္ပုဋ်ဇ္ဈိန်း၏ ဥပါဒ်အကြား၌ ပရမတ်တရား ခြားကွယ်ခြင်းမရှိဘဲ စက္ခုဝိညာဉ်က သမ္ပုဋ်ဇ္ဈိန်းအား ကျေးဇူးပြုခြင်းသည် အနန္တရသတ္တိတည်း။ စက္ခုဝိညာဉ်၏ ဘင်ဇာတိပြီးလျှင် ကာလမခြားဘဲ သမ္ပုဋ်ဇ္ဈိန်းဥပါဒ်လာအောင် ကျေးဇူးပြုနိုင်ခြင်းသည် သမနန္တရသတ္တိတည်း-ဆိုသတတ်။ ထို အရှင်ရေဝတ၏ စကားသည် “နိရောဓသမာပတ် မဝင်စားမီ နေဝသညာ နာသညာယတနဇောသည် သမာပတ်အတွင်း၌ ကာလအတော်ကြာ ခြားပြီးမှ ဖိုလ်ဇောအား သမနန္တရ သတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏” ဟု ဟောတော်မူသော ပါဠိတော်များနှင့် ဆန့်ကျင် ၏-ဟု အဋ္ဌကထာ မိန့်ဆိုလေသည်။

ဆက်ဥူးအံ့- အဋ္ဌကထာ၌ “နိရောဓသမာပတ်ဝင်စားရာဝယ် ရှေ့ အဘို့က နေဝသညာ နာသညာယတနဇောသည် သမာပတ်မှ ထသော အခါ ဖိုလ်ဇောအား သမာပတ် ဝင်စားခိုက် ကာလခြားသော်လည်း ပရမတ္ထ အထည်ခြံ မခြားသောကြောင့် အနန္တရ သမနန္တရသတ္တိ ၂ မျိုး ဖြင့် ကျေးဇူးပြု၍၊ အသညသတ်ဘုံသို့မရောက်မှီ ကာမဘုံက စုတိသည် အသညသတ်ဘုံ၌ ကမ္ဘာ ၅၀၀ ကာလခြားသော်လည်း အသညသတ်မှ အပြန် ကာမဘုံ၌ဖြစ်သော ပဋိသန္ဓေအား ကျေးဇူးပြုနိုင်၏။ ထို့ကြောင့် အနန္တရ သမနန္တရအရ ကာလအခြားမရှိခြင်းကို မဆိုလို၊ တရားတပါး ခြားကွယ်ခြင်း မရှိမှုကိုသာ အနန္တရ သမနန္တရဟု ယူလို၏။ ဤအဋ္ဌကထာ

၁၅၆

သမနန္တရပစ္စည်း

အလိုအားဖြင့် အနန္တရ၌ အန္တရ အရ ခြားကွယ်သမှု ပြုတတ်သော တရားကိုသာ ယူရမည်။ အကြားကာလကို မယူရ။

မူလဋီကာကား - ကာလဟူသည် ပရမတ်တရားတို့၏ ဖြစ်ခြင်းကို စွဲ၍ ခေါ်ဝေါ်ရသော ပညတ်သာတည်း၊ နိရောဓသမာပတ် ဝင်စား ခိုက် ကာလ အသညသတ်၌ ဖြစ်ခိုက်ကာလသည် နာမ်တရားတို့ဖြစ်ရာ နာမ် ကာလံမဟုတ်၊ ရုပ်တရားတို့ဖြစ်ရာ ရုပ်ကာလတည်း။ နာမ်တရား ချင်း ဆက်သွယ်ရာဝယ် နာမ်ကာလ အခြား ရှိ-မရှိကိုသာ စိစစ်ထိုက် သည်။ နေဝသညာ နာသညာယတနဇောနှင့် ဖိုလ်ဇော၊ အသညသတ် ရှေ့စုတိနှင့်နောက် ပဋိသန္ဓေတို့၌ နာမ်ကာလအခြား မရှိ၊ ထိုသို့ နာမ် ကာလ အခြားမရှိခြင်းကိုပင် “အနန္တရ” ဟု မှတ်ယူထိုက်ကြောင်းဖြင့် အရှင်ရေဝတ၏ ဝါဒကိုပင် ထောက်ခံဖွင့်ပြလေသည်။ ဤအလို အနန္တရ သမနန္တရ အရ ကာလအခြားမရှိခြင်း၊ တရားတပါး ခြားကွယ်လျက် မရှိခြင်း ၊ မျိုးလုံးကိုပင် ယူရပေမည်။

မေးဘွယ်။ ။ နိရောဓသမာပတ် ဝင်စားခိုက် အသညသတ်ဘုံ၌ ဖြစ်ခိုက်တို့၌ ရုပ်တရားများ ဖြစ်လျက်ရှိ၏။ ထိုရုပ်တရားသည် နေဝ သညာ နာသညာယတနဇောနှင့် ဖိုလ်ဇောတို့အား၎င်း၊ အသညသတ်၏ ရှေ့စုတိနှင့်နောက် ပဋိသန္ဓေတို့အား၎င်း ခြားကွယ်နေသည် မဟုတ်ပါ လော-ဟု မေးဘွယ်ရှိ၏။ အဖြေကား-ရုပ်အစဉ်အဆက်နှင့် နာမ်အစဉ် အဆက်သည် ပင်ကိုယ်ကပင် သီးသန့်ခြားနားလျက်ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် ရုပ်တရားတို့သည် နာမ်တရား အစဉ်အဆက်၌ ဝင်ရောက်ခြားနားခြင်း ငှာ မတတ်နိုင်၊ သို့အတွက် ရှေးရှေးဇောသည် နောက်နောက်ဇောအား ကျေးဇူးပြုသကဲ့သို့၎င်း၊ ရှေးရှေး ဘဝင်သည် နောက်နောက်ဘဝင်အား ကျေးဇူးပြုသကဲ့သို့၎င်း၊ နေဝသညာ နာသညာယတနဇောသည် ဖိုလ် ဇောအား အသညသတ်ဘုံသို့ မရောက်မှီ ရှေ့ကာမဘုံက စုတိသည် အသညသတ်မှအပြန်တွင် နောက် ကာမပဋိသန္ဓေအား တရားတပါး အခြားမရှိဘဲ တဆက်တည်းဖြစ်အောင် ကျေးဇူးပြုနိုင်ကြပေသည်။

ဆိုရိုးနှင့် ဘာသာမိကာ

၁၅၇

ပစ္စည်း ပစ္စယုပ္ပန်။ ။ ရဟန္တာတို့ စုတိနောက်၌ ကျေးဇူးပြုဘို့ရာ စိတ်မဖြစ်သောကြောင့် ပစ္စည်းတရားဘက်၌ ရဟန္တာတို့ စုတိကိုကြည့်၍၊ စုတိမကျခင် ဇော-သို့မဟုတ် ဘဝင်တို့က ရဟန္တာတို့စုတိအား ကျေးဇူးပြုသောကြောင့် ပစ္စယုပ္ပန်ဘက်၌ ရဟန္တာတို့စုတိကို ထည့်သွင်းရသည်။ ပစ္စည်း ပစ္စယုပ္ပန် ဖြစ်ပုံမှာ-ဝိထိစဉ်ကိုကြည့်၍ ယှဉ်ဘက် စေတသိက်နှင့် တကွ ပဉ္စဒွါရဝဇ္ဇန်းသည် ပစ္စည်း၊ ယှဉ်ဘက် စေတသိက်နှင့်တကွ စက္ခု၊ ဝိညာဉ်သည် ပစ္စယုပ္ပန် စသည်ဖြင့် တဒါရုံတိုင်အောင်၎င်း၊ ဒုတိယတဒါရုံ စိတ္တုပ္ပါဒ်သည်ပစ္စည်း၊ ပဌမဘဝင်စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် ပစ္စယုပ္ပန်ပဌမဘဝင်သည် ပစ္စည်း၊ ဒုတိယဘဝင်စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် ပစ္စယုပ္ပန်-စသည်ဖြင့်၎င်း၊ နိရောဓသမာပတ်အခါသမာပတ် မဝင်စားမီ နေဝသညာနာသညာယတနကုသိုလ် ကြိယာဇောစိတ္တုပ္ပါဒ်သည် ပစ္စည်း၊ သမာပတ်မှထသောအခါ အနာဂါမိဖိုလ်ဇော-သို့မဟုတ် အရဟတ္တဖိုလ်ဇောသည် ပစ္စယုပ္ပန်၊ ရှေ့ဘဝ စုတိစိတ္တုပ္ပါဒ်သည် ပစ္စည်း၊ ဤဘဝ ပဋိသန္ဓေစိတ်သည် ပစ္စယုပ္ပန်၊ အသည်သတ်ဘုံသို့ မရောက်မှီ ကာမဘုံ၌ စုတိစိတ္တုပ္ပါဒ်သည် ပစ္စည်း၊ (အသည်သတ်ဘုံမှ စုမတ၍)ကာမဘုံ၌ တဖန် ပဋိသန္ဓေစိတ္တုပ္ပါဒ်သည် ပစ္စယုပ္ပန်၊ ဤသို့လျှင် ပရိနိဗ္ဗာန် မစံသေးသမျှ ရှေးစိတ် စေတသိက်က နောက်နောက်စိတ် စေတသိက်အား အနန္တရ သမနန္တရသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုလျက်ရှိ၏။ ရုပ်တရားတို့မှာ ထိုကဲ့သို့ ကျေးဇူးပြုမခံရ၍ ပစ္စနိက် အမြဲဖြစ်ရတော့သည်။

[ဤ ၂ ပစ္စည်းတွင် အနန္တရပစ္စည်းသည် စကြာမင်းနတ်ရွာစံခြင်းနှင့် တူ၏၊ သမနန္တရပစ္စည်းသည် စကြာမင်း တောထွက်ခြင်းနှင့် တူ၏-ဟု ရှေးဆရာတို့ ဥပမာပြကြ၏။ (အဋ္ဌကထာ၌ ဥပမာမပြချေ။) စကြာမင်းနတ်ရွာစံခြင်း၊ သို့မဟုတ် တောထွက်ခြင်းသည် သားကြီးရတနာ မင်းဖြစ်ဘို့ရန် ထုံးစံဓမ္မတာ (နိယာမ) ဖြစ်သကဲ့သို့၊ ထိုအတူ ရှေးရှေးစိတ်ချုပ်ကွယ်သည့်အခါ နိယာမဓမ္မတာအတိုင်း နော်နောက် စိတ်ဖြစ်ဘို့ရန် အနန္တရ သမနန္တရသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု၍ ချုပ်ကွယ်ကြလေသည်။ ဆရာမြတ်တို့ကား နတ်ရွာစံခြင်းက တောထွက်ခြင်းထက် သားကြီးရတနာမင်းဖြစ်ဘို့ရန် သာ၍ လေးနက်၏၊ အနန္တရထက်လည်း သံသဒ္ဓါအထူး

သမနန္တရပစ္စည်း

ပါသော သမနန္တရက သာ၍ လေးနက်၏။ ထို့ကြောင့် ရှေးဆရာတို့ဥပမာကို ပြောင်းပြန်ပြ၍ အနန္တရနှင့် တောထွက်ခြင်း၊ သမနန္တရနှင့် နတ်ရွာစံခြင်း တူမျှ၏-ဟု မိန့်ဆိုတော်မူကြသည်။]

လေ့ကျင့်ခန်း မေးခွန်း

- ၁။ အနန္တရပုဒ်၌ အန္တရသဒ္ဒါသည် အဘယ်အနက်များကို (ဤနေရာ၌) ဟောသနည်း။
- ၂။ အဘယ်သတ္တိကို အနန္တရပစ္စည်းဟု ခေါ်သနည်း။
- ၃။ သမနန္တရ၌ 'အလွန်အကြားမရှိ' ဟူသော စကားအရ အလွန်အကြားမရှိပုံကို ထင်ရှားအောင်ပြပါ။
- ၄။ အနန္တရနှင့် သမနန္တရတို့သည် တရားကိုယ် အရချင်း သတ္တိချင်း ထူးသလား၊ တူသလား။ တူလျှင် အဘယ်ကြောင့် ၂ ပစ္စည်းခွဲ၍ ဟောတော်မူပါသနည်း။
- ၅။ ပရမတ်တရားတပါး ခြားခြင်းမရှိမှုကို အနန္တရ၊ ကာလအကြားမရှိမှုကို သမနန္တရဟု ကေစိဝါဒရှိရာ၌ ထိုဝါဒမသင့်ကြောင်း အဋ္ဌကထာ ဘယ်အရာထောက်၍ ပယ်သနည်း။
- ၆။ နိရောဓသမာပတ် ဝင်စားသည့်အခါ မဝင်စားမှီ စတုတ္ထာရပ္ပစောက နိရောဓမှ ထသည့်အခါ ဖိုလ်စောအား ကျေးဇူးပြုရာ၌၎င်း အသညသတ်ဘုံသို့ မရောက်မှီ စုတိက အသညသတ်မှ ပြန်၍ ကာမပဋိသန္ဓေအား ကျေးဇူးပြုရာ၌၎င်း ရုပ်ပရမတ်များ ခြားနေသည်ဟု၎င်း ၇ ရက်ကာလ ကမ္ဘာ ၅၀၀ ကာလ ခြားနေသည်ဟု၎င်း ယူထိုက်-မယူထိုက် (မူလဋီကာ အလိုကျ) စိစစ်ပါ။
- ၇။ ပစ္စည်းဘက်၌ ရဟန္တာတို့ စုတိကြဉ်ရပုံ၊ ပစ္စယုပ္ပန်ဘက်၌ ထိုစုတိပါရပုံကို ထင်ရှားပြပါ။
- ၈။ ဤ ၂ ပစ္စည်းတို့၏ ဥပမာကိုပြ၍ ပစ္စည်းပစ္စယုပ္ပန်ဖြစ်ပုံကို စကျွံဒါရိကဝိထိစဉ်အတိုင်း ပြပါ။

ဆိုရိုးနှင့် ဘာသာဋီကာ

၁၅၉

သဟဇာတပစ္စည်း သဟဇာတပစ္စယော ဟူသော ပစ္စယုဒ္ဒေ
 ၃ ချက်စု သဗ္ဗိ သရုပ်တို့သည် ပစ္စည်း ပစ္စယုပ္ပန်အား
 ဖြင့် နှစ်ပါးသာ အပြားရှိကုန်၏။ တို့တွင် အချင်းချင်းအား၎င်း
 အချင်းချင်း နာမက္ခန္ဓာ စိတ္တဇရုပ် ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်အား၎င်း
 တတ်သော အလုံးစုံသော စိတ်တရုယုတ် ကိုးဆယ်၊ စေတသိက်

သဟဇာတပစ္စယော။ ။ “ဇာယတိ ဖြစ်တတ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊
 ဇာတော-ဇာတမည်၏”(ဇနဇာတ် တပစ္စည်း ဇာနာဒိနမာတိမိသုတ်ဖြင့်
 နကို အာပြု) သဟ-အတူတကွ၊ ဇာတော-ဖြစ်သောတရားတည်း၊ သဟ
 ဇာတော-အတူတကွ ဖြစ်သောတရား၊ ဆီမီးသည် မိမိ တောက်သည်နှင့်
 တပြိုင်နက် အလင်းပေါ်လာအောင် ကျေးဇူးပြုသကဲ့သို့၊ ထိုအတူ မိမိဥပါဒ်
 သည်နှင့် တပြိုင်နက် ပစ္စယုပ္ပန်တို့ ဥပါဒ်လာအောင် ကျေးဇူးပြုနိုင်သော
 သတ္တိသည် သဟဇာတပစ္စည်း မည်၏။ ထိုကဲ့သို့ ဖြစ်ပေါ်ဖြစ်ဘက်အားဖြင့်
 ကျေးဇူးပြုရာ၌ အတူတကွဖြစ်သော တရားတိုင်းမှာ သဟဇာတသတ္တိ မရှိနိုင်၊
 ထင်ရှားစေအံ့-သွီးခင်ပွန်း ၂ ယောက်နှင့် လူမမယ်သားသွီးကလေးများ အတူ
 ခရီးသွားရာ၌ သွီးခင်ပွန်း ၂ ယောက်မှာ အချင်းချင်း အားပြုနိုင်သော်လည်း
 လူမမယ် သားသွီးများအတွက်အား အထူးမတက်သကဲ့သို့၊ ထိုအတူ
 စိတ်စေတသိက် အချင်းချင်း မဟာဘုတ် အချင်းချင်း ပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာ
 ဟဒယဝတ္ထု အချင်းချင်းသာ သဟဇာတသတ္တိအရ အားပြုနိုင်ကြသော်လည်း
 တကွဖြစ်သော ရုပ်များအတွက် အားအထူး မတက်တော့သဖြင့် ထိုတကွ
 ဖြစ်ဘက် ရုပ်များက သဟဇာတသတ္တိဖြင့် ပြန်၍ ကျေးဇူးမပြုနိုင်။

[ဆောင်] ဆီမီးတောက်သော်၊ အလင်းပေါ်သို့၊ ဖြစ်ပေါ်ဖြစ်ဘက်၊
 တပြိုင်နက်ဖြင့်၊ ဆက်ဆက်ဖြစ်ကြ၊ သတ္တိပြုသဟဇာတဇော။

နာမက္ခန္ဓာနှင့်ရုပ်။ ။ ပစ္စည်း ပစ္စယုပ္ပန်ဆိုပုံကို သင်္ဂြိုဟ်စာသွားနှင့်
 တိုက်ဆိုင်ပြအံ့- “အချင်းချင်းအား၎င်း အချင်းချင်း နာမက္ခန္ဓာ စိတ္တဇရုပ်
 ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်အား၎င်း တပ်သော စိတ်တရုယုတ်ကိုးဆယ် စေတသိက်

၁၆၀

သဟဇာတပစ္စည်း

ဒွေပညာသ ဟူသော ပဝတ္တိ ပဋိသန္ဓေ နာမက္ခန္ဓာ ၄ ပါး
 အချင်းချင်းအား၎င်း ဥပါဒါရုပ်အား၎င်း တတ်သော စိတ္တဇ
 ပဋိသန္ဓေကမ္မဇ ဗာဟိယ အာဟာရဇ ဥတုဇ အသညသတ်
 ကမ္မဇ ပဝတ္တိကမ္မဇအားဖြင့် အလုံးစုံသော မဟာဘုတ် ၄ ပါး၊
 အချင်းချင်းအားတပ်သော ပဉ္စဝေါကာရ ပဋိသန္ဓေ နာမက္ခန္ဓာ
 ဟဒယဝတ္ထု၊ ဤ တရားတို့သည် သဟဇာတ ပစ္စည်းတပ်
 သော တရားတို့ မည်ကုန်၏။ အချင်းချင်းမှ ထောက်အပ်သော
 အလုံးစုံသော စိတ်တရားတို့ကိုးဆယ်၊ စေတသိက်ဒွေပညာသ
 ဟူသော ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေ နာမက္ခန္ဓာ ၄ ပါး၊ ဥပါဒါရုပ်နှင့်
 ဒွေပညာသဟူသော ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေ နာမက္ခန္ဓာ ၄ ပါး” ဟူသောစကား
 သည် “စိတ္တ စေတသိက်ကာ မ္ဗော အညမည်-သဟဇာတရူပါနဉ္စ”ဟူသော
 သင်္ဂြိုဟ်ကို မြန်မာပြန်ထားသော စကားတည်း။ ထိုစကားရပ်၌ နာမက္ခန္ဓာ
 ၄ ပါးဟူသည် နာမ်ခန္ဓာ ၄ ပါး စိတ်စေတသိက် တရားများပင်တည်း။
 ထိုနာမ်ခန္ဓာသည် ပဝတ္တိအခါဖြစ်သော ခန္ဓာပဋိသန္ဓေအခါဖြစ်သော ခန္ဓာ
 ဟု ၂ မျိုးရှိ၏။ ထိုတွင် ပဋိသန္ဓေနာမ်ခန္ဓာက မိမိတို့ အချင်းချင်းအား၎င်း
 အတူတကွဖြစ်သော ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်အား၎င်း ကျေးဇူးပြု၍ပဝတ္တိနာမ်
 ခန္ဓာက မိမိအချင်းချင်းအား၎င်း အတူတကွဖြစ်သော စိတ္တဇရုပ်အား၎င်း
 ကျေးဇူးပြုသည်။ “၁-အချင်းချင်းအား၎င်း၊ ၂-အချင်းချင်း နာမက္ခန္ဓာ
 စိတ္တဇရုပ် ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်အား၎င်း” ဟု စကား ၂ရပ် ခွဲထားပါ။ ထိုတွင်
 ၁-နံပါတ်စကားဖြင့် စတုဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သော နာမက္ခန္ဓာနှင့် ပဉ္စဝေါ
 ကာရဘုံဝယ် ရုပ်ကို မဖြစ်စေနိုင်သော စက္ခုဝိညာဉ် စသော နာမက္ခန္ဓာ
 များကိုပြ၏။ ၂-နံပါတ်စကားဖြင့် ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ ပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာ
 နှင့် ရုပ်ကိုဖြစ်စေနိုင်သော ပဝတ္တိနာမက္ခန္ဓာများကို ပြသည်။ “တတ်သော”
 ဟူရာ၌ “ကျေးဇူးပြုတတ်သော”ဟု ဆိုလိုသည်။ “အချင်းချင်း” ဟူရာ၌
 “မိမိတို့နာမ်ခန္ဓာအချင်းချင်း အပြန်အလှန် ကျေးဇူးပြုသည်”ဟု ဆိုသည်။

ဆိုရိုးနှင့်ဘာသာမရှိကာ

၁၆၁

တကွ အလုံးစုံသော မဟာဘုတ် ၄ ပါး၊ ပဉ္စဝေါကာရ ပဋိသန္ဓေ နာမက္ခန္ဓာမှ ထောက်အပ်သော ဟဒယဝတ္ထု၊ ဟဒယဝတ္ထုမှ ထောက်အပ်သော ပဉ္စဝေါကာရ ပဋိသန္ဓေ နာမက္ခန္ဓာ၊ ဤ တရားတို့သည် သဟဇာတပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန်ဖြစ်သော တရားတို့မည်ကုန်၏။ (ပစ္စနိက် မရှိ)

၁-နံပါတ်အရ ပစ္စည်း ပစ္စယုပ္ပန်ဖြစ်ပုံ။

။ စတုဝေါကာရဘုံ

ဝယ် ပဋိသန္ဓေအခါ၌ အရူပဝိပါက် စိတ်စေတသိက်တိသဟူသော ပဋိသန္ဓေ နာမက္ခန္ဓာတို့ဖြစ်ရာ ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ပစ္စည်း၊ ကြွင်း နာမ်ခန္ဓာ ၃ ပါးသည် ပစ္စယုပ္ပန်၊ ကြွင်း ခန္ဓာ ၃ ပါးသည် ပစ္စည်း၊ ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ပစ္စယုပ္ပန်၊ ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ပစ္စည်း၊ ကြွင်း နာမ်ခန္ဓာ ၃ ပါးသည် ပစ္စယုပ္ပန်၊ ကြွင်း နာမ်ခန္ဓာ ၃ ပါးသည် ပစ္စည်း၊ ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ပစ္စယုပ္ပန်၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် ခန္ဓာတပါးကို ပစ္စည်း၊ ခန္ဓာ ၃ ပါးကို ပစ္စယုပ္ပန်၊ ခန္ဓာ ၃ ပါးကို ပစ္စည်း၊ ခန္ဓာ ၁ ပါးကို ပစ္စယုပ္ပန်ဟုသင်း၊ ခန္ဓာ ၂ ပါးကို ပစ္စည်း၊ ခန္ဓာ ၂ ပါးကို ပစ္စယုပ္ပန်ဟုသင်း၊ အပြန်အလှန် ပြုလေ။ စတုဝေါကာရဘုံ ပဝတ္တိအခါနှင့် ပဉ္စဝေါကာရဘုံဝယ် ရုပ်ကို မဖြစ်စေနိုင်သော ဓကျေဝိညာဉ်စသည်တို့ဖြစ်ရာ အခါတို့၌လည်းနည်းတူ။

၂-နံပါတ်အရ ပစ္စည်း ပစ္စယုပ္ပန်ဖြစ်ပုံ။

။ ပဉ္စဝေါကာရဘုံဝယ်

ပဋိသန္ဓေအခါ၌ ဆိုင်ရာ ပဋိသန္ဓေစိတ် စေတသိက်ဟူသော နာမက္ခန္ဓာနှင့် ကမ္မဓရုပ်တို့ဖြစ်ရာ-ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ပစ္စည်း၊ ကြွင်း နာမ်ခန္ဓာ ၃ပါးနှင့် ကမ္မဓရုပ်သည် ပစ္စယုပ္ပန်၊ ကြွင်း နာမ်ခန္ဓာ ၃ပါးသည် ပစ္စည်း ဝိညာဏက္ခန္ဓာနှင့် ကမ္မဓရုပ်သည် ပစ္စယုပ္ပန်၊ ဤသို့စသည်ဖြင့် ခန္ဓာတပါးသည် ပစ္စည်း၊ ခန္ဓာ ၃ ပါးနှင့် ကမ္မဓရုပ်သည် ပစ္စယုပ္ပန်၊ ခန္ဓာ ၃ ပါးသည် ပစ္စည်း၊ ခန္ဓာတပါးနှင့် ကမ္မဓရုပ်သည် ပစ္စယုပ္ပန်၊ ခန္ဓာ ၂ပါးသည်ပစ္စည်း၊ ခန္ဓာ ၂ပါးနှင့် ကမ္မဓရုပ်သည် ပစ္စယုပ္ပန်ဟု အပြန်အလှန်ပြုလေ။ [ကမ္မဓရုပ်သည် ပစ္စယုပ္ပန်ဘက်၌သာ ပါရ၏၊ သူကပစ္စည်းမဖြစ်နိုင်၊] ပဝတ္တိအခါ၌ လောဘမူ ပဌမစိတ် စေတသိက်ဟူသော နာမက္ခန္ဓာနှင့် ထို စိတ်ကြောင့်

၁၆၂

သဟဇာတပစ္စည်း

စိတ္တဇရုပ်တို့ဖြစ်ရာ-ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ပစ္စည်း၊ ကြွင်းခန္ဓာ ၃ ပါးနှင့် စိတ္တဇရုပ်သည် ပစ္စယုပ္ပန် ဤသို့စသည်ဖြင့် စိတ်ဖြစ်တိုင်းဖြစ်တိုင်းသိလေ။

မဟာဘုတ်နှင့် ဥပါဒါရုပ်။ ။ “အချင်းချင်းအားရှင်း ဥပါဒါရုပ်အားရှင်း တတ်သော စိတ္တဇပဋိသန္ဓေကမ္မဇ၊ ပေ၊ အလုံးစုံသော မဟာဘုတ် ၄ ပါး” ဟူသော စကားသည် “မဟာဘုတာ အညမည်-ဥပါဒါရူပါနဉ္စ” ဟူသော သင်္ဂြိုဟ်ကို မြန်မာပြန်သောစကားတည်း။ ထိုစကားအရ မဟာဘုတ် ၄ ပါးသည် မိမိတို့အချင်းချင်း အပြန်အလှန် ကျေးဇူးပြု၏။ မိမိတို့နှင့် တကလာပ်ထည်း၌ အတူတကွဖြစ်သော ဥပါဒါရုပ်အားလည်း ကျေးဇူးပြု၏” ဟု မှတ်၊ စိတ္တဇ ပဋိသန္ဓေကမ္မဇ စသော စကား၌ စိတ္တဇမဟာဘုတ် ပဋိသန္ဓေကမ္မဇမဟာဘုတ် စသည်ဖြင့် မဟာဘုတ်ကို ချည်း ဆိုသည်ဟုမှတ်၊ “အလုံးစုံသော မဟာဘုတ်” ဟု တလုံးထည်း မဆိုဘဲ စိတ္တဇပဋိသန္ဓေကမ္မဇ စသည်ဖြင့် တမျိုးစီ ခွဲဆိုခြင်းကား ပါဠိတော်လာရင်းအတိုင်း အသီးသီး ထင်ရှားအောင် ဆိုခြင်းတည်း။

ပစ္စည်း ပစ္စယုပ္ပန် ဖြစ်ပုံကား-စိတ္တဇရုပ်ကလာပ်၌ ရုပ်ပေါင်း ၈ ပါး ၉ ပါး စသည်ဖြစ်ရာ ထို၌ပါသော ပထဝီဓာတ်သည်ပစ္စည်း၊ ကြွင်းဓာတ်ကြီး ၃ ပါးနှင့် ဥပါဒါရုပ်သည် ပစ္စယုပ္ပန်၊ ကြွင်းဓာတ်ကြီး ၃ ပါးသည် ပစ္စည်း၊ ပထဝီဓာတ်နှင့် ဥပါဒါရုပ်သည် ပစ္စယုပ္ပန်၊ ဤသို့စသည်ဖြင့် ဓာတ်တပါးသည် ပစ္စည်း၊ ကြွင်း ဓာတ် ၃ ပါးနှင့် ဥပါဒါရုပ်သည် ပစ္စယုပ္ပန်၊ ဓာတ် ၂ ပါးသည် ပစ္စည်း၊ ကြွင်းဓာတ် ၂ ပါးနှင့် ဥပါဒါရုပ်သည် ပစ္စယုပ္ပန်ဟု သိလေ။ ဤ၌ မဟာဘုတ်တို့သည် အချင်းချင်း အပြန်အလှန် ကျေးဇူးပြုနိုင်၏၊ ဥပါဒါရုပ်တို့ကား ပစ္စည်းဘက်၌ မပါ၊ ပစ္စယုပ္ပန် အမြဲသာတည်း။ ထိုအတူ ပဋိသန္ဓေအခါ၌ ကာယဒသကကလာပ်စသည်၊ ဗဟိဒ္ဓ၌ ဥတုဧကလာပ် အာဟာရဧကလာပ်၊ အဇ္ဈတ္တ၌ ဥတုဧကလာပ်၊ အသညသတ် ကမ္မဧကလာပ်၊ ပဝတ္တိကမ္မဧကလာပ်တို့၌ ပါသော မဟာဘုတ်နှင့် ဥပါဒါရုပ်တို့ကိုလည်း ရဲ့ထွင်ကြည့်လေ။

ပဋိသန္ဓေ နာမက္ခန္ဓာနှင့် ဟဒယဝတ္ထု။ ။ “အချင်းချင်းအား တတ်သော ပဉ္စဝေါကာရ ပဋိသန္ဓေ နာမက္ခန္ဓာ ဟဒယဝတ္ထု” ဟူသော

ဆိုရိုးနှင့် ဘာသာဋီကာ

၁၆၃

စကားသည် “ပဋိသန္ဓိကုဏေ ဝတ္ထုဝိပါကာ အညမည်” ဟူသောသင်္ဂြိုဟ် ပါဠိကို မြန်မာပြန်သော စကားတည်း။ ဤစကားအရ - ပဉ္စဝေါကာရ ဘုံ၌ ပဋိသန္ဓေစိတ် စေတသိက်နှင့် ကမ္မဇကလာပ်ဝယ် ဟဒယဝတ္ထုတို့ ပါရှိလေရာ “ပဋိသန္ဓေစိတ် စေတသိက်ဟူသော နာမက္ခန္ဓာ ၄ ပါးသည် ပစ္စည်း၊ ဟဒယဝတ္ထုသည် ပစ္စယုပ္ပန်၊ ဟဒယဝတ္ထုသည် ပစ္စည်း၊ ပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာ ၄ပါးသည် ပစ္စယုပ္ပန်” ဟု ပဉ္စဝေါကာရဘုံသား သတ္တဝါများ၏ ပဋိသန္ဓေ အခါတိုင်း၌ ပစ္စည်းပစ္စယုပ္ပန် ဖြစ်ပုံကိုသိလေ။

[ဤ ဆိုအပ်ပြီးစကားအရ သဟဇာတ ၃ ပါးကို နားလည်စေရာ၏။ ၁-အချင်းချင်းအား၎င်း အချင်းချင်း နာမက္ခန္ဓာစိတ္တဇရုပ် ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်အား၎င်း ကျေးဇူးပြုသော နာမက္ခန္ဓာ ၄ ပါး၊ ၂-အချင်းချင်းအား၎င်း ဥပါဒါရုပ်အား၎င်း ကျေးဇူးပြုသော မဟာဘုတ် ၄ ပါး၊ ၃-အချင်းချင်းအား ကျေးဇူးပြုသော ပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာ ဟဒယဝတ္ထု၊ ဤသို့အားဖြင့် သဟဇာတ ၃ ပါး ပြား၏။ ထို့ကြောင့် “တိဝိစော ဟောတိ သဟဇာတ ပစ္စယော” ဟု သင်္ဂြိုဟ်၌ ဆိုသည်။]

ပစ္စယုပ္ပန်။ ။ “အချင်းချင်းမှ ထောက်အပ်သော စိတ်တရယုတ် ကိုးဆယ် စေတသိက်ဓမ္မပညာသ ဟူသော ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေ နာမက္ခန္ဓာ ၄ ပါး” ဟူရာ၌ “ထောက်အပ်”ဟူသည်ကား “ထောက်ဆအပ်”ဟု ဆိုလိုရင်းတည်း။ “နာမက္ခန္ဓာ ၄ ပါးသည် အချင်းချင်းကို ထောက်ဆ၍ ပစ္စယုပ္ပန် ဖြစ်ကြသည်၊ ဝိညာဏက္ခန္ဓာက ပစ္စည်းဖြစ်လျှင် ထို ဝိညာဏက္ခန္ဓာကို ထောက်ဆ၍ ကြွင်း နာမ်ခန္ဓာ ၃ ပါးသည် ပစ္စယုပ္ပန်ဖြစ်၏၊ ကြွင်းနာမ်ခန္ဓာ ၃ ပါးက ပစ္စည်းဖြစ်လျှင် ထိုနာမ်ခန္ဓာ ၃ ပါးကို ထောက်ဆ၍ ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ပစ္စယုပ္ပန်ဖြစ်၏” ဤသို့ စသည်ဖြင့် အချင်းချင်းမှ ထောက်ဆအပ်ပုံကို သိလေ။ ပစ္စည်း ပစ္စယုပ္ပန် အပြန်အလှန်ရကောင်းသော ပစ္စည်းတိုင်းမှာ ပစ္စယုပ္ပန်ဘက်၌ “ထောက်အပ်” ဟု ချည်း အသုံးပြုလိမ့်မည်။ အချို့ကား-“ထောက်အပ်”ဟူရာ၌ “ထောက်ပံ့အပ်” ဆိုလိုသတတ်၊ ထိုအဓိပ္ပာယ်ကို “အချင်းချင်းမှ” ဟူသော အပါဒါန်စာသွားနှင့် သင့်သင့် စဉ်းစားရာ၏။ ထို့ပြင်- “ထောက်ပံ့မှု”ဟူသည် ဌီအနိက်နှင့်သာ

၁၆၄

သဟဇာတပစ္စည်း

ဆိုင်၏၊ ဥပါဒါဇာတ၌ ကျေးဇူးပြုကြသည်ကို “ထောက်ပံ့”ဟု ဆိုရိုးမရှိ။
 ထို့ကြောင့် “တတောင်ရှိ ဒုတိယသည် တထွာရှိဒုတိယ ထောက်ဆအပ်လျှင်
 ဒုတိယဖြစ်၍၊ ၂ တောင်ရှိဒုတိယ ထောက်ဆအပ်လျှင် ဒုတိယဖြစ်၏”
 ဟူသော ဥပနိဓာ အထောက်မျိုးကိုပင် “ထောက်အပ်”ဆိုသည်-ဟုမှတ်။

“ဥပါဒါဇာတနှင့်တကွ အလုံးစုံသော မဟာဘုတ် ၄ ပါး” ဟုရာ၌
 “အလုံးစုံသော” ဟူသည်ကား စိတ္တမဟာဘုတ် ပဋိသန္ဓေကမ္မဇ
 မဟာဘုတ် ဗာဟိယမဟာဘုတ် ဥတုမဟာဘုတ် အသညသတ်ကမ္မဇ
 မဟာဘုတ် ပဝတ္တိကမ္မဇမဟာဘုတ်အားဖြင့် အားလုံးသော မဟာဘုတ်
 များဟု ဆိုလိုသည်။ ထိုမဟာဘုတ်များလည်း အချင်းချင်းကို ထောက်ဆ၍
 ပစ္စယုပ္ပန် ဖြစ်ကြ၏။ ပထဝီမဟာဘုတ်က ပစ္စည်းဖြစ်လျှင် ထိုပထဝီမဟာ
 ဘုတ်ကိုထောက်ဆ၍ ကျန်မဟာဘုတ် ၃ပါးက ပစ္စယုပ္ပန်ဖြစ်ကြ၏-စသည်
 ဖြင့် သိလေ။ ဥပါဒါဇာတတို့ကား အမြဲပစ္စယုပ္ပန်သာတည်း။ ထို့ကြောင့်
 “အလုံးစုံသော ဥပါဒါဇာတ” ဟု မဆိုသော်လည်း “အလုံးစုံသော ဥပါဒါဇာတ”
 ဟူ၍ပင် မှတ်။

“ပဉ္စဝေါကာရပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာမှ ထောက်အပ်သော ဟဒယဝတ္ထု၊
 ဟဒယဝတ္ထုမှ ထောက်အပ်သော ပဉ္စဝေါကာရပဋိသန္ဓေ နာမက္ခန္ဓာ”
 ဟူသောစကား၏ အဓိပ္ပာယ်မှာ သိသာပြီ။ အညမည ပစ္စယုပ္ပန်၌လည်း
 ဤစကား ပါရှိ၏။ အချို့ ၃ ချက်စုစာအုပ်၌ “ပဉ္စဝေါကာရပဋိသန္ဓေ
 နာမက္ခန္ဓာအား တတ်သော ဟဒယဝတ္ထု၊ ဟဒယဝတ္ထုအား တတ်သော
 ပဉ္စဝေါကာရ ပဋိသန္ဓေ နာမက္ခန္ဓာ” ဟု ရှိ၏။ “တတ်သော” ဟူသည်မှာ
 ပစ္စည်းတရား၌ သုံးသော စကားတည်း၊ ပစ္စယုပ္ပန်၌ သုံးသော စကား
 မဟုတ်။ ထို့ကြောင့် အညမညပစ္စယုပ္ပန်စကားနှင့် မထပ်မံသည့်ပြင်၊
 သုံးစွဲရိုးလည်း မဟုတ်သော ထိုစကားကို မမှတ်သားထိုက်။

ပစ္စနိက်။ ။ ဤသဟဇာတပစ္စည်း၌ အားလုံးသော သင်္ခတတရားများ
 ပစ္စယုပ္ပန်တွင် ပါဝင်ကြသောကြောင့် ပစ္စနိက်ထုတ်ဘွယ်မရှိပြီ။ နိဗ္ဗာန်
 ပညတ်များ ကျန်သေးသော်လည်း အကြောင်းတရားကြောင့် ဖြစ်ရ

ဆိုရိုးနှင့် ဘာသာဋီကာ

၁၆၅

သော အကျိုး ပစ္စယုပ္ပန်တွင် အသစ်တ ဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်ပညတ်တို့ အမြဲ မပါဝင်သောကြောင့် ထိုတရားများ အတွက်လည်း ပစ္စနိက် ထုတ်ပြဘွယ် မလို။

လေ့ကျင့်ခင်းစေးခွန်း

- ၁။ သဟဇာတသတ္တိကို ဥပမာနှင့်တကွ ပြပါ။
- ၂။ “စိတ္တစေတသိကာ ဓမ္မာ အညမည် သဟဇာတရူပါနဉ္စ” ဟူသော သင်္ဂြိုဟ်ပါဠိအရ မြန်မာပြန် ဆိုရိုးစကားကို ပြပါ။
- ၃။ ထိုစကားရပ်၌ “စိတ္တစေတသိကာ ဓမ္မာ အညမည်” ဖြင့် အဘယ် အခါ-ဘယ်တရားစုကိုပြ၍ “စိတ္တစေတသိကာ ဓမ္မာ သဟဇာတ ရူပါနဉ္စ” ဖြင့် အဘယ်အခါ-အဘယ်တရားစုကို ပြသနည်း။
- ၄။ ထိုစကား ၂ ရပ်တွင် ပဌမစကားအရ ပစ္စည်း ပစ္စယုပ္ပန်ဖြစ်ပုံ၊ ဒုတိယစကားအရ ပစ္စည်း ပစ္စယုပ္ပန်ဖြစ်ပုံကို အသီးသီးပြပါ။
- ၅။ “မဟာဘူတာ အညမည် ဥပါဒါရူပါနဉ္စ” ဟူသော သင်္ဂြိုဟ် ပါဠိ၏ မြန်မာပြန်ကို ပြပါ။
- ၆။ စက္ခုဒသက ကလာပ်၌ ပစ္စည်း ပစ္စယုပ္ပန်ဖြစ်ပုံကို ပြပါ။
- ၇။ “ပဋိသန္ဓိကုဏေ ဝတ္ထုဝိပါကာ အညမည်” ပါဠိ၏ မြန်မာပြန်ကို ပြ၍ ပစ္စည်း ပစ္စယုပ္ပန် ဖြစ်ပုံကိုလည်း ပြပါ။
- ၈။ “တိဝိဇော ဟောတိ သဟဇာတပစ္စယော” အရ သဟဇာတ ၃ ပါးကို ရေတွက်ပြပါ။
- ၉။ ပစ္စယုပ္ပန်၌ “ထောံအပ်” ဟူသော စကား၏ အဓိပ္ပာယ်ကို (ဤ ကျမ်းဝါဒနှင့် ကေစိဝါဒပါ) ပြပါ။
- ၁၀။ ဤ သဟဇာတပစ္စည်းနှင့်စပ်၍ အဘယ်ကြောင့် ပစ္စနိက် မရပါ သနည်း၊ နိဗ္ဗာန် ပညတ်များကို ပစ္စနိက်ဟု မဆိုသင့်ပါလော၊ (အကြောင်းပြ၍ဖြေပါ။)

အညမညပစ္စည်း

အညမညပစ္စည်း အညမည ပစ္စယော ဟူသော ပစ္စယုဒ္ဒေသ၌
 ၃ ချက်စု သရုပ်တို့သည် ပစ္စည်း ပစ္စယုပ္ပန် ပစ္စနိက်
 အားဖြင့် ၃ ပါး အပြားရှိကုန်၏။ ထိုတွင် အချင်းချင်းအား
 ထောက်တတ်သော အလုံးစုံသော စိတ်တခုယုတ် ကိုးဆယ်
 စေတသိက်ဒွေပညာသ ဟူသော ပဝတ္တိ ပဋိသန္ဓေ နာမက္ခန္ဓာ
 ၄ ပါး၊ အချင်းချင်းအား ထောက်တတ်သော စိတ္တဇ ပဋိသန္ဓေ
 ကမ္မဇ ဗာဟိယ အာဟာရဇ ၂တုဇ အသညသတ်ကမ္မဇ
 ပဝတ္တိကမ္မဇအားဖြင့် အလုံးစုံသော မဟာဘုတ် ၄ ပါး၊ အချင်း
 ချင်းအား ထောက်တတ်သော ပဉ္စဝေါကာရပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာ
 ဟဒယဝတ္ထု၊ ဤတရားတို့သည် အညမည ပစ္စည်းတပ်သော
 တရားတို့ မည်ကုန်၏။ အချင်းချင်းမှ ထောက်အပ်သော စိတ်

အညမညပစ္စယော။ ။ [အညမည၌ အညတပုဒ်တည်၊ သိဝိဘတ်ကို
 အံမြဲ၍၊ အညဟု ဖြစ်ပြီးနောက် “သဗ္ဗာ ဒိနံ ဝိတိဟာရေ” ဟူသော
 မောဂ္ဂလာန်သုတ်ဖြင့် “အညအည” ဟု ဒွိရုပ်ပြု၊ ရှေ့ပုဒ်၌ အချေ၊ မအက္ခရာ
 လာ၍ အညမညဟု ပြီး၏။] အညမည-အချင်းချင်း၊ ဝါ-အပြန်အလှန်၊
 ဟုတွာ-ဖြစ်၍၊ ပစ္စယော-ကျေးဇူးပြုသော သတ္တိသည်၊ အညမညပစ္စယော-
 အညမညပစ္စည်း မည်၏။ ခြေထောက် ၃ ချောင်းဖြင့် ပြုလုပ်ထားအပ်
 သော ခုံကလေး၌ ခြေထောက် ၃ ချောင်းသည် အချင်းချင်း ကျေးဇူး
 ပြုကာ တချောင်းကြီးလျှင် အခြား ၂ ချောင်းဖြင့် မထောက်နိုင် မတည်
 နိုင်သကဲ့သို့ တကွဖြစ်ဘက် တရားချင်း အပြန်အလှန်(ကျေးဇူးခံ ကျေးဇူး
 စားအနေအားဖြင့်) ကျေးဇူးပြုစွမ်းနိုင်သော သတ္တိသည် အညမည ပစ္စည်း
 မည်၏။

[ဆောင်] သစ်သားသုံးခွ၊ ချင်းချင်းမသို့၊ တကွဖြစ်ရန်၊ ပြန်အလှန်
 ဖြင့်၊ ထောက်ခံကုမ၊ သတ္တိပြု၊ အညမညခေါ်။

ဆိုရိုးနှင့် ဘာသာဋီကာ

၁၆၇

တရုယုတ်ကိုးဆယ် စေတသိက်ဒွေပညာသ ဟူသော ပဝတ္တိ ပဋိသန္ဓေ နာမက္ခန္ဓာ ၄ ပါး၊ အချင်းချင်းမှ ထောက်အပ်သော စိတ္တဇ ပဋိသန္ဓေကမ္မဇ ဗာဟိယ အာဟာရဇ ဥတုဇ အသည သတ်ကမ္မဇ ပဝတ္တိကမ္မဇအားဖြင့် အလုံးစုံသော မဟာဘုတ် ၄ ပါး၊ ပဉ္စဝေါကာရ ပဋိသန္ဓေ နာမက္ခန္ဓာမှ ထောက်အပ်သော ဟဒယဝတ္ထု-ဟဒယဝတ္ထုမှ ထောက်အပ်သော ပဉ္စဝေါကာရ ပဋိသန္ဓေ နာမက္ခန္ဓာ၊ ဤ တရားတို့သည် အညမညပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန်ဖြစ်သော တရားတို့ မည်ကုန်၏။ နာမက္ခန္ဓာမှ ထောက်

ပစ္စည်း။ ။ “အချင်းချင်းအား ထောက်တတ်သော စိတ်တရုယုတ် ကိုးဆယ်” စသော ၃ ချက်စုလော (ပစ္စည်းဆိုင်ရာ) စကား ၃ ရပ်သည် “၁-စိတ္တစေတသိက်ကာ ဓမ္မာ အညမည၊ ၂-မဟာဘူတာ အညမည၊ ၃-ပဋိသန္ဓိက္ခဏေ ဝတ္ထုဝိပါကာ အညမညန္တိစ တိဝိဓောဟောတိ အညမည ပစ္စယော” ဟူသော သင်္ဂြိုဟ်ကို မြန်မာပြန်ဆိုသော စကားတည်း။ အဋ္ဌ ကထာ၌ တိဒဏ္ဍ၏(ဒုတိ ၃ ချောင်း၊ သို့မဟုတ် ၃ ချောင်းထောက်ခံ၏။) အချင်းချင်း ထောက်ပုံကို ဥပမာပြထားသောကြောင့် ထိုဥပမာနှင့် ထပ်မံ အောင် ၃ ချက်စု၌ “အချင်းချင်းအား ထောက်တတ်သော” ဟု “ထောက်” ဟူသော စကားလုံးကို သုံးစွဲလေသည်။ ဆိုလိုရင်းမှာ-“အချင်းချင်းအား ကျေးဇူးပြုတတ်သော” ဟု ဆိုလိုရင်းတည်း။ ပစ္စယုပ္ပန်၌ “အချင်းချင်းမှ ထောက်အပ်သော” စသော စကားဝယ် “ထောက်အပ်” ဟူသောစကား၏ အဓိပ္ပာယ်နှင့်တကွ မှတ်ဘွယ်ဟူသမျှကို သဟဇာတပစ္စယုပ္ပန်အတိုင်း သိလေ။ ပစ္စည်း ပစ္စယုပ္ပန်ဖြစ်ပုံလည်း သဟဇာတကို နည်းမှီ၍ သိလောက်ပြီ။

ပစ္စနိက်။ ။ “နာမက္ခန္ဓာမှ ထောက်အပ်သော စိတ္တဇရုပ် (ဟဒယဝတ္ထုမှ တပါးသော) ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်” ဟူရာ၌ ပဝတ္တိအခါ ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ စိတ်စေတသိက် စိတ္တဇရုပ်တို့ ဖြစ်ကြလေရာ နာမ်ခန္ဓာအချင်းချင်း ပစ္စည်း ပစ္စယုပ္ပန်ဖြစ်ကြသော်လည်း စိတ္တဇရုပ်တို့မှာ ပစ္စည်းပစ္စယုပ္ပန်တွင် မပါဝင်။

အပ်သော စိတ္တဇရုပ် (ဟဒယဝတ္ထုမှ တပါးသော) ပဋိသန္ဓေ ကမ္မဇရုပ်၊ မဟာဘုတ်မှ ထောက်အပ်သော စိတ္တဇ ပဋိသန္ဓေ ကမ္မဇ ဗာဟိယ အာဟာရဇ ဥတုဇ အညမညသတ်ကမ္မဇ ပဝတ္တိကမ္မဇ ဥပါဒါရုပ်၊ ဤတရားတို့သည် အညမညပစ္စည်း၏ ပစ္စနိက်ဖြစ်သော တရားတို့ မည်ကုန်၏။

ထိုတကွဖြစ်ဘက် နာမက္ခန္ဓာကို ထောက်ဆ၍ စိတ္တဇရုပ်တို့ ပစ္စနိက်ဖြစ်ရ လေသည်။ ပဉ္စဝေါကာရ ပဋိသန္ဓေအခါဝယ် ပဋိသန္ဓေ နာမက္ခန္ဓာနှင့် ကမ္မဇရုပ်တို့ ဖြစ်ကြလေရာ၊ နာမက္ခန္ဓာ ၄ ပါးသည် အပြန်အလှန် အည မညပစ္စည်း ပစ္စယုပ္ပန်ဖြစ်၏၊ ထိုပဋိသန္ဓေ နာမက္ခန္ဓာနှင့် အတူဖြစ်သော (ဟဒယဝတ္ထုမှ တပါး) အခြား ကမ္မဇရုပ်များကား အညမည ပစ္စည်း ပစ္စယုပ္ပန်တွင် မပါဝင်နိုင်၍ ပစ္စနိက်ဖြစ်ကြရလေသည်။ ဟဒယဝတ္ထုကား- “ပဋိသန္ဓေနာမ်ခန္ဓာ ၄ ပါးသည် ပစ္စည်း၊ ဟဒယဝတ္ထုသည် ပစ္စယုပ္ပန်၊ ဟဒယဝတ္ထုသည် ပစ္စည်း၊ ပဋိသန္ဓေနာမ်ခန္ဓာ ၄ ပါးသည် ပစ္စယုပ္ပန်” ဟု ပစ္စည်း ပစ္စယုပ္ပန်တွင် ပါဝင်နိုင်၏။

“မဟာဘုတ် ၄ ပါးမှ ထောက်အပ်သော စိတ္တဇပဋိသန္ဓေကမ္မဇ” စသည်၌ စိတ္တဇဥပါဒါရုပ် ပဋိသန္ဓေကမ္မဇ ဥပါဒါရုပ် စသည်ဖြင့် မှတ်လေ။ စိတ္တဇ ကလာပ်ဖြစ်တိုင်း မဟာဘုတ် ၄ ပါးတို့ အပြန်အလှန် အညမညပစ္စည်း ပစ္စယုပ္ပန်ဖြစ်၏။ ထို မဟာဘုတ် ၄ ပါးကို ထောက်ဆ၍ တကွဖြစ်ဘက် ဥပါဒါရုပ်တို့မှာ ပစ္စည်း ပစ္စယုပ္ပန်တွင်မပါ၊ ပစ္စနိက်သာ ဖြစ်ကြရလေ သည်။ ပဋိသန္ဓေကမ္မဇ ဥပါဒါရုပ် စသည်၌လည်း “ကမ္မဇကလာပ်တွင် မဟာဘုတ်တို့ အပြန်အလှန် ပစ္စည်း ပစ္စယုပ္ပန် ဖြစ်ကြ၏၊ ထို ကမ္မဇ မဟာဘုတ်ကိုထောက်၍ တကွဖြစ်ဘက် ဥပါဒါရုပ်တို့ ပစ္စနိက်ဖြစ်ကြရ ၏” စသည်ဖြင့် သိလေ။

ဤ ပြခဲ့ပြီးသော စကားစဉ်အရ “စိတ်စေတသိက်တို့သည် စိတ္တဇရုပ် အပေါ်၌ သဟဇာတသတ္တိ ရှိကြသော်လည်း အညမညသတ္တိမရှိ၊ မဟာ

ဆိုရိုးနှင့် ဘာသာဒီကာ

၁၆၉

ဘုတ်တို့သည် ဥပါဒါရုပ်တို့အပေါ်၌ သဟဇာတသတ္တိ ရှိကြသော်လည်း အညမညသတ္တိ မရှိ၊ ဤသို့လျှင် သဟဇာတသတ္တိသည် အရာကျယ်၍ အညမညသတ္တိက အရာကျဉ်းသောကြောင့် သဟဇာတပစ္စည်း ဖြစ်တိုင်း အညမညပစ္စည်း မဖြစ်နိုင်ရကား “သဟဇာတာဒိပစ္စယော ဟောန္တော ယေဝ ဟိ-ယောစိ အညမညပစ္စယော န ဟောတိ”ဟု မူလဒီကာ မိန့်ပြီ။

လေ့ကျင့်ခန်း-မေးခွန်း

- ၁။ အညမညသတ္တိကို ဥပမာနှင့်တကွ ပြပါ။
- ၂။ “အချင်းချင်းအား ထောက်တတ်” ဟူရာ၌ “ထောက်” ဟူသော စကား သုံးစွဲရပုံနှင့် ဆိုလိုရင်း အဓိပ္ပာယ်ကို ပြပါ။
- ၃။ “စိတ္တစေတသိကာ ဓမ္မာ အညမည” စသော သင်္ဂြိုဟ်စကား ၃ ရပ်နှင့် တွဲစပ်၍ မြန်မာပြန်ပုံကို ပိုင်းဖြတ်ပြပါ။
- ၄။ လောဘမှစိတ် စေတသိက်နှင့် စိတ္တဇရုပ်တို့ အတူတကွဖြစ်ကြရာ၌ မည်သည့်တရားတို့သာ အညမညပစ္စည်း ဖြစ်ကြသနည်း၊ ပစ္စည်း ပစ္စယုပ္ပန်ဖြစ်ပုံကိုလည်း ပြပါ။
- ၅။ ဤစိတ်စေတသိက် (နာမက္ခန္ဓာ ၄ ပါး) မှ ထောက်ဆအပ်သော စိတ္တဇရုပ်သည် အဘယ်အချက်၌ ပါဝင်မည်နည်း။
- ၆။ စက္ခုဒေသကကလာပ်၌ မည်သည့်တရားတို့သာ အညမည ဖြစ်ကြသနည်း၊ ပစ္စည်းပစ္စယုပ္ပန်ဖြစ်ပုံကို ပြပါ။
- ၇။ ဤဝတ္ထုဒေသကကလာပ်၌ မဟာဘုတ် ၄ ပါးမှ ထောက်ဆအပ်သော ဥပါဒါရုပ် ၆ ပါးသည် အဘယ်အချက်၌ ပါဝင်မည်နည်း။
- ၈။ မဟာဘုတ် ၄ ပါးသည် မိမိတို့ အချင်းချင်းလည်း သဟဇာတသတ္တိ အညမညသတ္တိရှိ၏၊ ဥပါဒါရုပ်အပေါ်၌ကား သဟဇာတသတ္တိသာရှိ၍ အညမညသတ္တိမရှိ၊ သို့ဖြစ်လျှင် ထိုသတ္တိ ၂ မျိုးတွင် မည်သည့်သတ္တိက အရာကျယ်သည်ဟု ယူမည်နည်း။

နိဿယပစ္စည်း

နိဿယပစ္စည်း နိဿယပစ္စယော ဟူသော ပစ္စယုဒ္ဒေသ၌
 ၃ ချက်စု နိဿယပစ္စည်းသည် သဟဇာတ နိဿယ
 ပုရေဇာတ နိဿယအားဖြင့် ၂ ပါး အပြားရှိ၏။ ထိုတွင် သဟ
 နိဿယပစ္စယော။ ။ “နိဿယန္တိ ဧတ္တာတိ နိဿယော” ဧတ္တ-
 ဤပစ္စည်းတရား၌၊ ပစ္စယုပ္ပန္နာ-ပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့သည်၊ နိဿယန္တိ-မှီရ
 တည်ရကုန်၏။ ဣတိ-ထိုသို့ မှီရာ တည်ရာ၏အဖြစ်ကြောင့်၊ သော-ထို
 ပစ္စည်းသည်၊ နိဿယော-နိဿယမည်၏။ မြေကြီးသည် (သစ်ပင်တို့၏
 တည်ရာအဖြစ်ဖြင့်) သစ်ပင်တို့အား ကျေးဇူးပြုသကဲ့သို့၊ ထိုအတူ အချို့
 ပစ္စယုပ္ပန်တို့အား တည်ရာအဓိဋ္ဌာနာကာရအားဖြင့်၎င်း၊ ပုံဆွဲဘို့ရာပြုလုပ်
 အပ်သော ကားတောင်အဝတ်သည် ပန်းချီဆေးရေးရုပ်အား မှီရာအဖြစ်
 ဖြင့် ကျေးဇူးပြုသကဲ့သို့၊ ထိုအတူ အချို့ပစ္စယုပ္ပန်တို့အား မှီရာ နိဿယာ
 ကာရအားဖြင့်၎င်း ကျေးဇူးပြုစွမ်းနိုင်သော သတ္တိသည် နိဿယပစ္စည်း
 မည်၏။ ဤ၌ “တည်ရာ အဓိဋ္ဌာနာကာရအားဖြင့် ကျေးဇူးပြု” ဟူသော
 စကားဖြင့် တည်ရာသဘောရှိသော ပထဝီဓာတ်နှင့် စက္ခုဝတ္ထု စသော
 ဝတ္ထုရုပ် ၆ ပါးကို ရည်ရွယ်သည်။ မှီရာနိဿယာကာရအားဖြင့် ကျေးဇူး
 ပြု” ဟူသောစကားဖြင့် ပထဝီမှတပါး ကျန်မဟာဘုတ် ၃ ပါးနှင့် စိတ်
 စေတသိက်ဟူသော နာမက္ခန္ဓာကို ရည်ရွယ်သည်။ ထို့ကြောင့် ဤနိဿယ
 သတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုပုံကို ယောဂီတို့ဉာဏ်ဖြင့် ဆင်ခြင်စဉ်းစားလိုက်သည့်
 အခါ စက္ခုဝတ္ထုစသော ဝတ္ထုရုပ် ၆ ပါးနှင့် ပထဝီဓာတ်၏ ကျေးဇူး
 ပြုပုံသည် သစ်ပင်၏တည်ရာ မြေကြီးပမာ ပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့၏ တည်ရာ
 အဓိဋ္ဌာန အခြင်းအရာဖြင့် ထင်လာ၏၊ ကြွင်း မဟာဘုတ် ၃ ပါးနှင့်နာမ်
 တရားတို့ ကျေးဇူးပြုပုံသည် ပန်းချီဆေးရေးရုပ်၏ မှီရာ ကားပုံ၌ အဝတ်
 ပမာ မှီရာနိဿယ အခြားအရာအားဖြင့် ထင်လာသည်-ဟုမှတ်။
 [မူလဋီကာ] တရအာဒိနံ ပထဝီဝိယ အဓိဋ္ဌာနာကာရေန ပထဝီ
 ဓာတု သေသဓာတုနံ - စက္ခာဒယော စ စက္ခုဝိညာဏာဒိနံ
 ဥပကာရကာ၊ စိတ္တကမ္မဿ ပဋ္ဌာဒယောဝိယ နိဿယာကာရေန
 ခန္ဓာဒယော တံတံနိဿယာနံ ခန္ဓာဒိနံ။

ဆိုရိုးနှင့် ဘာသာဋီကာ

၁၇၁

ဇာတနိဿယသည် သဟဇာတပစ္စည်းနှင့် တူ၏။ ပုရေဇာတ
 နိဿယ သည်လည်း ဝတ္ထုပုရေဇာတ နိဿယ ဝတ္ထာရမဏ
 ပုရေဇာတနိဿယအားဖြင့် ၂ ပါး အပြား ရှိပြန်၏။ ထိုတွင်
 [ဆောင်] သစ်ပင်တည်ရာ၊ မြေပမာနှင့်၊ မှီရာကားပုံ၊ အရုပ်စုံသို့၊
 ပုံပုံတည်ရာ၊ မှီစရာဟု၊ မက္ခာဆန်းကြယ်၊ သတ္တိကြွယ်၊
 မှတ်ဘွယ် နိဿယခေါ်။

သဟဇာတနိဿယ။ ။ ပြခဲပြီးသော သဟဇာတပစ္စည်းတရားများ
 သည်ပင် တည်ရာမှီရာဟူသော နိဿယသတ္တိရှိသောကြောင့် သဟဇာတ
 နိဿယ အမည် ရပြန်လေသည်။ ထင်ရှားစေအံ့-ပထဝီမဟာဘုတ်သည်
 ကြွင်းသော မဟာဘုတ်တို့နှင့် ဥပါဒါရုပ်တို့၏ တည်ရာ အဓိဋ္ဌာန် အခြင်း
 အရာလည်းရှိ၏၊ တကွဖြစ်ဘက် သဟဇာတလည်း ဟုတ်၏။ ကြွင်းသော
 မဟာဘုတ် ၃ ပါးသည် ပထဝီမဟာဘုတ်နှင့် ဥပါဒါရုပ်တို့၏ မှီရာ
 နိဿယ အခြင်းအရာလည်းရှိ၏၊ တကွဖြစ်ဘက် သဟဇာတလည်းဟုတ်၏။
 ဤကဲ့သို့ မှီရာတည်ရာ သဘောရှိသော တရားစုသာလျှင် သဟဇာတ
 ပစ္စယသတ္တိရှိသည်။ အတူတကွ ဖြစ်ရုံမျှဖြင့် သဟဇာတသတ္တိ မရှိနိုင်။
 ထို့ကြောင့် မဟာဘုတ်နှင့် အတူဖြစ်ကြသော ဥပါဒါရုပ်များ - စိတ်
 စေတသိက်နာမက္ခန္ဓာနှင့် အတူတကွဖြစ်ကြသော စိတ္တဇရုပ် ပဋိသန္ဓေ
 ကမ္မဇရုပ်များသည် တည်ရာမှီရာ သဘောမရှိသည့် အသဟဇာတပစ္စည်း
 မဖြစ်ကြဘဲ ပစ္စယုပ္ပန်သာ ဖြစ်ခဲ့ကြရလေသည်။ ဤသို့လျှင် ပစ္စည်း
 တပါး၏ သတ္တိကို အလားတူ အခြားသော ပစ္စည်း၏သတ္တိဖြင့် ထောက်ဆ
 ကြည့်မှ အမှန်အတိုင်း သိရလေသည်။

ဝတ္ထုပုရေဇာတနိဿယ။ ။ ၁-ဝတ္ထုရုပ်လည်း ဟုတ်၏ ၂-ပစ္စ
 ယုပ္ပန်တရားတို့မဖြစ်မှီ ရှေးဦးစွာ ဖြစ်နှင့်သောကြောင့် ပုရေဇာတလည်း
 ဟုတ်၏၊ ၃-မှီရာ တည်ရာအဖြစ်ဟူသော နိဿယသတ္တိလည်းရှိ၏။ ဤ
 ၃ ချက်နှင့် ညီသော တရားသာလျှင် ဝတ္ထုပုရေဇာတနိဿယပစ္စည်း
 တပ်နိုင်၏။ ထို့ကြောင့် စက္ခုဝတ္ထု စသော ဝတ္ထုရုပ် ၆ ပါးသာလျှင် ဤ

ဝတ္ထု ပုရေဇာတနိဿယ၌ သရုပ်တို့သည် ပစ္စည်း ပစ္စယုပ္ပန် ပစ္စနိက်အားဖြင့် ၃ ပါး အပြား ရှိကုန်၏။ ထိုတွင် ပဝတ္တိအခါ-ဆဝတ္ထု၊ ဤတရားတို့သည် ဝတ္ထုပုရေဇာတ နိဿယပစ္စည်း တပ်သော တရားတို့ မည်ကုန်၏။

တနည်းကား - မန္တာယုက အမန္တာယုက မဇ္ဈိမာယုက အားဖြင့် ၃ ပါးသော စက္ခု ဝတ္ထုတို့တွင် မဇ္ဈိမာယုကဖြစ်၍ အတိတာဘဝင် တချက်လွန်နှင့် ဥပါဒ်ပြိုင်သော စက္ခု ဝတ္ထု ဝတ္ထုပုရေဇာတ နိဿယသတ္တိရှိသည်။ [ပုရေဇာတဟူရာ၌ ပစ္စယုပ္ပန်တို့ မဖြစ်မီ ရှေးဦးစွာဖြစ်ရုံမျှကို မမှတ်ရ၊ အတ္ထိပစ္စည်း၌ ပုရေဇာတတ္ထိဟု လာလတ်ဖြစ်သောကြောင့် “ရှေးဦးစွာ ဖြစ်ပေါ် ဥပါဒ်ပြီး၍ အတ္ထိ သဘောအားဖြင့် ဌိအနိက်၌ ထင်ရှားရှိနေသော (မချုပ်သေးသော) တရားကိုသာ ပုရေဇာတ” ဟု မှတ်ယူရမည်။]

ပစ္စည်း။ ။ ပဌမနည်း၌ “ပဝတ္တိအခါ ဆဝတ္ထု၊ ဤတရားတို့သည်” ဟုဆိုပြီး၍ ထိုစကားကိုပင် ချဲ့ပြလိုသောကြောင့် “တနည်းကား-မန္တာယုက အမန္တာယုက မဇ္ဈိမာယုကအားဖြင့်” စသော ဒုတိယနည်းကို ဆိုသည်။ ထိုတွင် စက္ခုဝတ္ထုစသော ဝတ္ထုရုပ် ၅ ပါးသည် ပဋိသန္ဓေဓာတဝယ် စက္ခု ဝိညာဉ်စသည်အား ကျေးဇူးမပြုနိုင်၊ ပဋိသန္ဓေစိတ်နှင့်အတူဥပါဒ်သော ဟဒယဝတ္ထုလည်း ပဌမဘဝင်ဥပါဒ်အနိက်ရောက်မှ (ပဝတ္တိအခါကျမှ) ကျေးဇူးပြုနိုင်သည်။ ဤသို့လျှင် ဝတ္ထုရုပ် ၆ ပါးလုံးပင် ပဝတ္တိအခါကျမှ ဆိုင်ရာစိတ်တို့အား ကျေးဇူးပြုနိုင်သောကြောင့် ပဌမနည်း၌ “ပဝတ္တိအခါ ဆဝတ္ထု” ဟု မိန့်တော်မူသည်။ [မန္တာမန္တ မဇ္ဈိမာယုက ခွဲခြားချက်ကို ဝိထိဆိုရိုးအဓိပ္ပာယ်၌ ပြခဲ့ပြီ၊ ယခုအခါ ဤကျမ်း၏ ဝါဒကို ပြရတော့ လတ်။]

မဇ္ဈိမာယုကဖြစ်၍ အတိတာဘဝင်တချက်လွန်နှင့် ဥပါဒ်ပြိုင်သော စက္ခုဝတ္ထု။ ။ “စက္ခုဒွါရဝိထိ၌ စက္ခုဝိညာဉ် ဥပါဒ်သည့်အခါ ဌိအဖြစ်ဖြင့် တည်ရှိသော” စက္ခုပသာဒပေါင်း ၄၉ မျိုးရှိသည်” ဟု ဝိထိ

ဆိုရိုးနှင့် ဘာသာမင်္ဂါကာ

၁၇၃

၁၈၀။ မန္တာယုက အမန္တာယုက မဇ္ဈိမာယုက အားဖြင့် ၃ ပါးသော ကာယဝတ္ထုတို့တွင် မဇ္ဈိမာယုကဖြစ်၍ အတိတဘာဝင်တချက်လွန်နှင့် ဥပါဒ်ပြိုင်သော ကာယဝတ္ထု ပဋိသန္ဓေအစရှိသော ရှေးရှေးစိတ်နှင့်အတူ ဥပါဒ်သော ဟဒယဝတ္ထု၊ နိရောဓ

ဆိုရိုးအဓိပ္ပာယ်၌ ပြခဲ့ပြီ။ ထို ၄၉ မျိုးသော စက္ခုပသာဒတို့တွင် ပဌမဆုံး အတိတဘာဝင်နှင့် ပြိုင်တူဥပါဒ်သော စက္ခုပသာဒသည် စက္ခုဒွါရိက ဝိထိ၏ အာရုံကို ထောက်ဆလျှင် ထိုအာရုံ၏ အလျင်လည်း မချုပ်၊ နောက်လည်း မကျ၊ ထိုအာရုံနှင့် တပြိုင်နက် ချုပ်ရမည် ဖြစ်သောကြောင့် မဇ္ဈိမာယုက စက္ခုပသာဒမည်၏။ ထို ၄၉ မျိုးသော ပသာဒ တို့တွင် အားအကောင်းဆုံးဖြစ်၍၊ ဤမဇ္ဈိမာယုက စက္ခုပသာဒကိုသာ စက္ခုဝိညာဉ်စိတ်က မှီရမည်တဲ့။ “ထို ပဌမဆုံး အတိတဘာဝင်နှင့် အတူ ဥပါဒ်သော စက္ခုပသာဒသည် ဝတ္ထု ပုရေဇာတ နိဿယ ပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန်” ဟု အတော်ကြမန်လျက် ရှေးခုလပ် ဆရာမြတ်တို့ ဝတ္ထုပုရေဇာတနိဿယပစ္စည်း တပ်တို့အရေးဝယ် ပဌမဆုံးအတိတဘာဝင်နှင့်အတူ ဥပါဒ်သော စက္ခုဝတ္ထု တခုကိုသာ ရွေးချယ် သတ်မှတ်တော်မူခဲ့ကြလေသည်။

ဤအရာဝယ် “စက္ခုဝိညာဉ်က စက္ခုဝတ္ထုကိုမှီ၏” ဟူသော စကားအရ “တခုအပေါ်၌ တခုတည်နေသလို စက္ခုဝတ္ထုအပေါ်၌ စက္ခုဝိညာဉ်က ငြိကပ်တည်နေသည်” ဟု မှတ်မှားတတ်၏။ စင်စစ်မှာ ထိုကဲ့သို့ ငြိကပ်မှီတည်တဲ့ အမှီမျိုး မဟုတ်၊ “ဆရာကိုတပည့်က မှီသည်” ဟု ဆိုရာ၌ဆရာ မရှိလျှင် တပည့်လည်း မရှိနိုင်၊ ဆရာကို အမှီတကဲ သဟ်ပြုရသောကြောင့်သာ တပည့်ရှိနိုင်-တပည့် တည်တန်နိုင်သကဲ့သို့၎င်း၊ “မင်းကို မင်းခစားယောက်ျားမှီသည်” ဟူရာ၌လည်း မင်းမရှိလျှင် မင်းခစားယောက်ျားမရှိ၊ မင်းကို အမှီပြု၍ မင်းခစားယောက်ျားဖြစ်ရ တည်တန်ရသကဲ့သို့၎င်း၊ ထိုအတူ စက္ခုဝတ္ထုမရှိလျှင် စက္ခုဝိညာဉ်လည်း မဖြစ်နိုင်၊ စက္ခုဝတ္ထုကိုအမှီတကဲ သဟ်ပြုရ၍သာ စက္ခုဝိညာဉ်ဖြစ်နိုင် တည်နိုင်သောကြောင့် “စက္ခု

သမာပတ်မှထသောအခါ ရှေ့စိတ္တကွဏ တချက်ခန့် ကာလ၌
ဖြစ်သော ဟဒယဝတ္ထု၊ မရဏာသန္နအခါ စုတိစိတ်မှ ပြန်၍
ရေတွက်သည်ရှိသော် ၁၇ ချက်မြောက်သောစိတ်နှင့် အတူ
ဥပါဒ်သော ဆဝတ္ထု၊ ဤတရားတို့သည် ဝတ္ထုပုရေဇာတ
နိဿယပစ္စည်းတပ်သော တရားတို့ မည်ကုန်၏၊ ပဝတ္တိအခါ-

ဝတ္ထုကို စက္ခုဝိညာဉ်က မှီသည်” ဟု ဆိုရသည်၊ အခြားသော ဝတ္ထုကို
အခြားဝိညာဉ်တို့က မှီရာ၌လည်း ဤနည်းပင်တည်း။

[မဟာဋီကာ] တံနိဿယတာ စဿန ဧကဒေသေန အလ္လိယနဝသေန
ဣန္ဒြိတဗ္ဗာ၊ ပေ၊ အထခေါ ဂုရုရာဇာဒိသု သိဿရာဇပုရိသာဒိနံ
ဝိယ တပ္ပဋိဗဒ္ဓဝတ္တိတာယ။

အဿ-ထိုဝိညာဉ်၏၊ တံနိဿယတာစ-ထိုဝတ္ထုရုပ်လျှင် မှီရာရှိသည်၏
အဖြစ် ဟူသည်ကိုလည်း၊ ဧကဒေသေန-တပိုင်းတစအားဖြင့်၊ အလ္လိယန
ဝသေန-ငြိကပ်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်၊ နဣန္ဒြိတဗ္ဗာ-အလိုမရှိအပ်(မမှတ်အပ်)
အထခေါ-စင်စစ်မှာ၊ ဂုရုရာဇာဒိသု-ဆရာ မင်း စသူတို့၌၊ သိဿရာဇ
ပုရိသာဒိနံဝိယ-တပည့် မင်းခယောကျ်ား စသူတို့ မှီပုံကဲ့သို့၊ တပ္ပဋိဗဒ္ဓ
ဝတ္တိတာယ-ထိုဝတ္ထုနှင့် စပ်သွယ်သော ဖြစ်ရခြင်းရှိသည်၏ အဖြစ်ဖြင့်၊
ဣန္ဒြိတဗ္ဗာ-အလိုရှိအပ်(မှတ်သားအပ်)၏။

ဤမဟာဋီကာအရ စက္ခုဝိညာဉ်ဥပါဒ်သည့်အခါ ဌိအနိက်၌ တည်ရှိ
သော စက္ခုဝတ္ထု ၄၉မျိုးတွင် မည်သည့်ဝတ္ထုမဆို စက္ခုဝိညာဉ်၏မှီခိုရာ
နိဿယသတ္တိ ရှိကြမည်သာ၊ ထိုစက္ခုဝတ္ထုတွေသည် စက္ခုဝိညာဉ်မဖြစ်မှီ
ရေးဥးစွာ ဖြစ်နှင့်ကြသောကြောင့် ပုရေဇာတလည်း ဟုတ်ကြ၏၊ ဌိအနိက်
၌ အားရှိပါးရှိ တည်နေကြသဖြင့် ပုရေဇာတတ္ထိလည်း ဟုတ်ကြ၏၊
ထို့ကြောင့် မဇ္ဈိမာယုက ပဿာဒတခုကိုသာ မသတ်မှတ်ဘဲ “ထို ၄၉ မျိုး
လုံးဖြစ်စေ ထို ၄၉ မျိုးတွင် အမှတ်မရှိ တခုခုဖြစ်စေ ဝတ္ထုပုရေဇာတ
နိဿယပစ္စည်း၊ စက္ခုဝိညာဉ်သည် နိဿယပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန်”ဟု မဆို

ဆိုရိုးနှင့် ဘာသာဒီကာ

၁၇၅

ပဉ္စဝေါကာရာဘုံ၌ ဖြစ်ခိုက်ဖြစ်နေ အရူပဝိပါက် ၄ ခုကြဉ်သော သတ္တဝိညာဏဓာတ် စေတသိက် ဒွေပညာသ၊ ဤ တရားတို့ နိုင်ဘို့ရာ တစုံတခု ယုတ္တိသာဓက မရှိသောကြောင့် “မန္တယုက အမန္တယုက မန္တိမာယုက ခွဲခြားခြင်းနှင့်တကွ မန္တိမာယုက စက္ခုပသာဒတခု ကိုသာ စက္ခုဝိညာဉ် မှီသည်၊ ဝါ မန္တိမာယုက စက္ခုပသာဒတခုသာလျှင် စက္ခုဝိညာဉ်အား ဝတ္ထုပုရေဇာတနိဿယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုနိုင်သည်” ဟူသော ဝါဒကို ဆရာမြတ်တို့ လက်မခံလိုကြကုန်၊ [ဝိထိပိုင်း အာရုံထင် ခဏ်းနှင့် ဆက်စပ်ကြည့်ရှုပါ။]

ဆိုဘွယ်ရှိသေး၏-ရုပ်ပိုင်း၌ ပြခဲ့သည့်အတိုင်း ကမ္မဇကလာပ်တို့ ခဏတိုင်း ဥပါဒ်ကြလေရာ၊ တခဏ တခဏလျှင် ကလာပ်များစွာ ဥပါဒ်ကြ၏၊ စက္ခုပသာဒတို့ဖြစ်ရာ မျက်နက်ဝန်းအတွင်းမှာလည်း စက္ခုဒသကကလာပ်တွေ သိန်းသန်းကုဋေရှိ၏၊ တချို့ဥပါဒ်တုန်း၊ တချို့ဦး၊ တချို့ဘင်အားဖြင့် အမျိုးမျိုးပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် အတိတဘဝနှင့် ပြိုင်တူဥပါဒ်သော စက္ခုဒသကကလာပ်တို့လည်း အများအပြားပင် ရှိကြကုန်၏၊ သို့ဖြစ်လျှင် “မန္တိမာယုက စက္ခုပသာဒတခုကိုသာ စက္ခုဝိညာဉ် မှီသည်”ဟု အယူရှိသော ဆရာတို့အတွက် “အတိတဘဝနှင့် ပြိုင်တူ ဥပါဒ်သောစက္ခုဝတ္ထုပေါင်း များစွာတွင် ဘယ်စက္ခုဝတ္ထုကို မှီပါလိမ့်မည်နည်း” ဟု စဉ်းစားဘွယ် ထွက်ပေါ်လာသည်၊ “ရူပါရုံထင်ရာ ပသာဒတခုကို မှီသည်”ဟု ဆိုပြန်လျှင်လည်း “ပသာဒတခုထည်း၌ အာရုံ မထင်နိုင်ကြောင်းကို” ဝိထိပိုင်း ဘာသာဒီကာ အာရုံထင်ခဏ်း၌ ပြခဲ့ပြီ၊ ထို့ကြောင့် “မန္တိမာယုက စက္ခုဝတ္ထုတခုသာလျှင် ဝတ္ထုပုရေဇာတနိဿယပစ္စည်းတပ်၏”ဟု ရှေးဆရာတို့ သတ်မှတ်ချက်၌ လေးနက်သော ပါဠိတော်အဋ္ဌကထာ မူလဒီကာသာဓကလည်း မရှိ၊ ယုတ္တိလည်း မရသဖြင့် “စက္ခုဝိညာဉ် ဥပါဒ်သည့် အခါ ဦးစော၌တည်ရှိသော စက္ခုဝတ္ထုအများပင် ဝတ္ထုပုရေဇာတနိဿယသတ္တိရှိသည်” ဟု မှတ်ယူကြပါလေ၊ သောတ ဃာနနိဂါ ကာယဝတ္ထုများ၌လည်း ဤနည်းပင်တည်း။

သည် ဝတ္ထုပုရေဇာတ နိဿယပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန် ဖြစ်သော
တရားတို့ မည်ကုန်၏၊ စတုဝေါကာရဘုံ၌ ဖြစ်ခိုက် ဖြစ်နေ
လောဘမူစိတ် ၈ ခု မောဟမူဒွေ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း မဟာ
ကုသိုလ်စိတ် ၈ ခု မဟာကြိယာစိတ် ၈ ခု အရူပစိတ် ၁၂ ခု

ပဋိသန္ဓေ အစရှိသော ရှေးရှေးစိတ်နှင့် အတူဥပါဒ်သော ဟဒယ
ဝတ္ထု။ ။ ပဋိသန္ဓေစိတ်နှင့် အတူ ဥပါဒ်သော ဟဒယဝတ္ထုသည်
ပဌမဘဝင် ဥပါဒ်သည်အခါ ဌီအနိုက်သို့ ရောက်နေပြီ၊ ထို့ကြောင့်
ထိုဟဒယဝတ္ထုသည် ဝတ္ထုပုရေဇာတနိဿယပစ္စည်း- ပဋိသန္ဓေနှင့်
ပဌမဘဝင်သည် ဝတ္ထုပုရေဇာတနိဿယပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန်၊ ဤသို့စသည်
ဖြင့် (မရဏာသန္ဓေအခါ မရောက်သေးသမျှ) ရှေးရှေးစိတ်နှင့် အတူဥပါဒ်
သော ဟဒယဝတ္ထုသည် ပစ္စည်း (ဒွေပဉ္စဝိညာဉ်မှတပါး အခြားသော)
နောက်နောက်စိတ်သည် ပစ္စယုပ္ပန်-ဟု ဆိုလိုသည်၊ ဝိထိဆိုရိုး၌ပြခဲ့သော
“ကြွင်းလျှင်စိတ်စု၊ ရှေးရှေးဥသည်၊ ဝတ္ထုဟဒယ၊ စွဲမှီကြသည်”ဟူသော
စကားလည်း ဤ ပစ္စည်း စာသွားကိုမှီး၍ ဆိုသော စကားပင်တည်း၊
ဤ အဆိုအားလုံးသည်-“ပဋိသန္ဓေစိတ္တဿ ဥပ္ပါဒကုဏေ ဥပ္ပန္နံ ဌာနပ္ပတ္တံ
ပုရေဇာတံ ဝတ္ထုနိဿယ တတိယံ ဘဝံကံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဣမိနာမ နယေန
ယာဝတာယုက စိတ္တပ္ပဝဏ္ဏိ ဝေဒိတဗ္ဗာ”-ဟူသော မဂ္ဂါမဂ္ဂညာဏဒဿန
ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂဌကထာနှင့် ညီညွတ်ပါပေသည်။

သို့သော် စဉ်းစားဘွယ်ကို ပြပါဦးအံ့-“ရှေးရှေးစိတ်နှင့် အတူ ဥပါဒ်
သော ဟဒယဝတ္ထုကိုမှီသည်” ဟု ဆိုရာ၌ အားအကောင်းဆုံး ဟဒယဝတ္ထု
ကို ရွေးချယ်ကြဟန် တူသည်၊ ထိုသို့ ရွေးချယ်ရာ၌ စဉ်းစားဘွယ်ရှိသည်
ကား-ရှေးရှေးစိတ်၏ ဥပါဒ်နှင့်ဖြိုင်၍ ဥပါဒ်သော ဟဒယဝတ္ထု၊ ရှေးရှေး
စိတ်၏ ဌီနှင့်ဖြိုင်၍ ဥပါဒ်သော ဟဒယဝတ္ထု၊ ဘင်နှင့်ဖြိုင်၍ ဥပါဒ်သော
ဟဒယဝတ္ထု၊ ဤ ၃မျိုးလုံးပင် နော်နော်စိတ် ဥပါဒ်သည်အခါ ဌီအနိုက်၌
တည်ရှိကုန်၏၊ ထို ၃ မျိုးတွင် ဌီ ဘင်တို့နှင့် အတူဥပါဒ်သော ဟဒယဝတ္ထု
ကို မမှီဘဲ၊ ဘာကြောင့် ရှေ့စိတ်နှင့် အတူ ဥပါဒ်သော ဟဒယဝတ္ထု

ဆိုရိုးနှင့် ဘာသာငိုကာ

၁၇၇

သောတာပတ္တိမဂ်ကြဉ်သော လောကုတ္တရာစိတ် ၇ ခု၊ ဒေါသ
ဣဿာ မစ္ဆရိယ ကုက္ကုစ္စ အပ္ပမညာ ကြဉ်သော စေတသိက်
ဆ စတ္တာလီသ၊ ပဉ္စဝေါကာရ ပဋိသန္ဓေ ပန္နရသ စေတသိက်
ပဉ္စတ္တိသ၊ စိတ္တဇရုပ် ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ် ဗာဟိယရုပ် အာဟာရဇ
ရုပ် ဥတုဇရုပ် အသညသတ်ကမ္မဇရုပ် ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်၊ ဤတရား
တို့သည် ဝတ္ထုပုရေဇာတနိဿယ ပစ္စည်း၏ ပစ္စုန်ကံဖြစ်သော
တရားတို့ မည်ကုန်၏။

ကိုသာ မှီရသတဲ့နည်း၊ အားအကောင်းဆုံး ဝတ္ထုရုပ်ကို ရွေးချယ်ရိုးမှန်ပါ
လျှင် ရှေ့စိတ်၏ ဘင်နှင့်အတူဥပါဒ်၍ ဌိသ္မိရောစ လတ်လတ်ဆတ်ဆတ်
ဖြစ်သော ဟဒယဝတ္ထုကို ရွေးချယ်သင့်သည်မဟုတ်ပါလော၊ နော်နော်
စိတ် ဥပါဒ်သည့်အခါ ဌိအနိုက်၌ တည်နေသော ဟဒယဝတ္ထုပေါင်း
ဤ ၃ မျိုးအပြင် (၄၉ တွင် ၃ ခုနတ်) ၄၆ မျိုးရှိသေး၏၊ ဤ ၄၉ မျိုး
ဟူသည်မှာလည်း ၄၉ ခဏ၌ ဥပါဒ်ကြသည်ကို ရည်ရွယ်၍ ရေတွက်အပ်
သော ဝတ္ထုများသာတည်း၊ တခဏ တခဏ၌ ထသုတ်တသုတ် ဥပါဒ်လျှင်
ဝတ္ထုရုပ်ပေါင်း များစွာ တဖြိုင်နက် ဥပါဒ်နိုင်သောကြောင့် နောက်
နောက်စိတ်ဥပါဒ်သည့်အခါ ဌိအနိုက်မှာ တည်ရှိသော ဝတ္ထုရုပ် ၄၉
မျိုးပေါင်း အများပင် ရှိရာလတ်၊ ထိုများစွာသော ဝတ္ထုသည် ဝတ္ထု
လည်းဟုတ် ပုရေဇာတလည်း ဟုတ်ပါလျက် ဘယ်အတွက် နိဿယသတ္တိ
မရှိကြောင်းကို ပညာရှင်တို့ ဆင်ခြင်သင့်လှပေသည်။

နိရောဓသမာပတ်မှ ထသောအခါ ရှေ့စိတ္တက္ခဏ တချက်ခန့် ကာလ၌
ဖြစ်သော ဟဒယဝတ္ထု။ ။နိရောဓသမာပတ်မှ ထသည့်အခါ ရှေးဦးစွာ
အနာဂါမိဖိုလ်စောဖြစ်စေ အရဟတ္တဖိုလ်စော ဖြစ်စေ ဖြစ်၏၊ ထိုစော၏
ရှေ့က နိရောဓသမာပတ်အတွင်း၌ စိတ်မဖြစ်၊ ထို့ကြောင့် “ရှေးရှေးစိတ်နှင့်
အတူ ဥပါဒ်သော ဟဒယဝတ္ထု”ဟု သတ်မှတ်၍မဖြစ်ရကား “ရှေ့စိတ္တက္ခဏ
တချက်ခန့်ကာလ၌ဖြစ်သော ဟဒယဝတ္ထု”ဟုခန့်မှန်း၍ သတ်မှတ်ရလေသည်။

၁၇၈

နိဿယပစ္စည်း

မရဏသန္ဓေခါ၊ ခေါ၊ ဆဝတ္ထု။ ။ “မရဏကာလေ ပန ဓုတိ စိတ္တော ပရိ သတ္တရသမဓိတ္တဿ ဌိတိကာလ မုပါဒါယ ကမ္မဇရူပါနိ န ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ” ဟူသော ရုပ်ပိုင်းပါဠိ၌ ဖွင့်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း ဓုတိစိတ်ကို ထောက်လျှင် ၁၇ ချက်မြောက် စိတ်၏ ဥပါဒ်ခဏ၌ နောက်ဆုံးဝတ္ထု ရုပ် ၆ ပါး ဖြစ်၏၊ ထို့နောက် ထိုဘဝ၌ ဝတ္ထုရုပ် မဖြစ်တော့ပြီ၊ ထို့ကြောင့် “ဓုတိစိတ်မှ အထက် ၁၆ ချက်မြောက် စိတ်ကစ၍ ဓုတိတိုင် အောင် စိတ်များသည် ထို ၁၇ ချက်မြောက် နောက်ဆုံးဖြစ်သော ဝတ္ထု ရုပ်ကိုသာ မှီကြရတော့သည်။ [ရှေး ၃ ချက်စု စာအုပ်များ၌ “၁၇ ချက် မြောက်စိတ်နှင့် အတူဥပါဒ်သော ဟဒယဝတ္ထု” ဟု ရှိ၏၊ ဆင်ခြင်။]

ပစ္စယုပ္ပန်။ ။ ပဉ္စဝေါကာရာဘုံ၌သာ ဝတ္ထုရုပ် ရှိသောကြောင့် ပစ္စယုပ္ပန် တရားတို့သည် ပဉ္စဝေါကာရာဘုံ၌ ဖြစ်သော တရားချည်းသာ ဖြစ်ရမည်။ “ပဉ္စဝေါကာရာဘုံ၌ ဖြစ်နိုင်” ဟူသော စကားကား စတု ဝေါကာရာဘုံလည်း ဖြစ်ကောင်းသော လောဘမူစိတ် စသော ၄၂ ပါးကို ရည်ရွယ်သည်။ “ဖြစ်နေ” ဟူသော စကားကား ပဉ္စဝေါကာရာဘုံ၌ အမြဲဖြစ်၍ စတုဝေါကာရာဘုံ၌ မဖြစ်ကောင်းသော ဒေါသမူ စသော ၄၃ ပါးကို ရည်ရွယ်သည်။ အရူပဝိပါက် ၄ ခုကို ပဉ္စဝေါကာရာဘုံ၌ မဖြစ် ကောင်းသောကြောင့် ကြဉ်ရသည်။

ပစ္စနိက်။ ။ စတုဝေါကာရာဘုံ၌ ဝတ္ထုရုပ်တို့ကို မမှီဘဲ ဖြစ်လေ့ရှိသော ကြောင့် စတုဝေါကာရာဘုံ၌ စိတ်စေသိက်များကို ပစ္စနိက် ထုတ်ရသည်။ “ဖြစ်နိုင်” ကား ပဉ္စဝေါကာရာဘုံ၌ ဖြစ်ကောင်းသော လောဘမူစသည့် တည်း။ “ဖြစ်နေ” ကား စတုဝေါကာရာဘုံ၌သာ အမြဲဖြစ်သော အရူပ ဝိပါက် ၄ ခုတည်း။ စတုဝေါကာရာဘုံ၌ ဖြစ်သော စိတ်ဟူသမျှ သတ္တဝါ ပညတ်ကို အာရုံမပြုသောကြောင့် စေတသိက်များတွင် အပ္ပမညာကို ကြဉ် ရသည်။ ဒေါသ ဣဿာ မစ္ဆရိယ ကုက္ကုစ္ဆတို့မှာ သူတို့ယှဉ်ရာ ဒေါသ မူစိတ် မရှိသောကြောင့်တည်း။ ဝိရတိကိုကား မဂ်ဖိုလ်စိတ်တို့၌ယှဉ်ရသေး သဖြင့် မကြဉ်ဘဲ ကောက်ရသည်။ ပဉ္စဝေါကာရာ ပဋိသန္ဓေစိတ်စေတသိက် လည်း မိမိတို့နှင့်အတူဥပါဒ်သော ဟဒယဝတ္ထုကိုမှီရသဖြင့် မှီရာဝတ္ထုက

ဆိုရိုးနှင့် ဘာသာငြိကာ

၁၇၉

ပုရေဇာတ မဟုတ်၊ သဟဇာတဖြစ်နေသောကြောင့် ပစ္စနိက်၌ ပါဝင်ရလေသည်။

လေ့ကျင့်ခင်းမေးခွန်း

- ၁။ ဤ နိဿယပစ္စည်း၌ အဓိဋ္ဌာန(တည်ရာ) သဘောရှိသော တရား၊ နိဿယ(မှီရာ) သဘောရှိသော တရားကို ဆိုင်ရာ ဥပမာနှင့်တကွ ခွဲခြားပြပါ။
- ၂။ “သဟဇာတနိဿယသည် သဟဇာတနှင့် တူသည်” ဟု ဆိုရာ၌ သတ္တိပါတူသလား၊ သတ္တိမတူလျှင် သတ္တိအထူးကိုပြပါ။
- ၃။ သဟဇာတပစ္စည်း၌ နာမက္ခန္ဓာက စိတ္တဇရုပ်အား-မဟာဘုတ်က ဥပါဒါရုပ်အား ကျေးဇူးပြုသလို၊ စိတ္တဇရုပ်က နာမက္ခန္ဓာအား- ဥပါဒါရုပ်က မဟာဘုတ်အား ပြန်၍ ကျေးဇူးပြုနိုင်သလား၊ မပြုနိုင်လျှင် ဘာကိုထောက်၍ သိရမည်နည်း။
- ၄။ ဝတ္ထုပုရေဇာတနိဿယ၌ ပစ္စယုပ္ပန်တို့၏ ရှေးဥါးစွာ ဖြစ်နှင့်၍ ချုပ်လေပြီး ဝတ္ထုများ ပစ္စည်းထိုက်-မထိုက်၊ မထိုက်လျှင် ဘာကို ထောက်၍ သိရမည်နည်း။
- ၅။ စက္ခုဒွါရဝိထိ၌ စက္ခုဝိညာဉ်အား ဝတ္ထုပုရေဇာတနိဿယပစ္စည်း တတ်သော ဝတ္ထုကို ဘယ်ခဏ၌ ဥပါဒ်သောဝတ္ထုဟု ရှေးခုလပ် ဆရာတို့ ယူကြသနည်း၊ ထိုသို့ယူရာ၌ ထိုဆရာတို့ အလိုကိုပြပါ။
- ၆။ ထိုဝါဒ၌ အပြစ်ပြု၍ ဤကျမ်း၏ ဝါဒကိုလည်း ပြပါ။
- ၇။ ပစ္စယုပ္ပန်၌ “ဖြစ်နိက်-ဖြစ်နေ” စကားတို့ဖြင့် ရည်ရွယ်အပ်သော တရားကို ခွဲခြားပြပါ။
- ၈။ သောတဒွါရဝိထိချ၍ အတိတဘဝင် အစ ဗာဒါရုံ တိုင်အောင် ပစ္စည်း ပစ္စယုပ္ပန်ဖြစ်ပုံကို ပြပါ။
- ၉။ နိရောဓသမာပတ်မှအထွေထွေ ပစ္စည်း ပစ္စယုပ္ပန် မရဏာသန္တ ဝိထိချ၍ ပစ္စည်း ပစ္စယုပ္ပန်ဖြစ်ပုံကို ပြပါ။

နိဿယပစ္စည်း

ဝတ္ထာရမဏ ဝတ္ထာရမဏ ပုရေဇာတနိဿယ၌ သရုပ်
 ပုရေဇာတနိဿယ တို့သည်ပစ္စည်း ပစ္စယုပ္ပန် ပစ္စနိက် အား
 ဖြင့် ၃ ပါး အပြားရှိကုန်၏။ ထိုတွင် မရဏာသန္နအခါ စုတိ
 စိတ်မှ ပြန်၍ ရေတွက်သည် ရှိသော် ၁၇ ချက်မြောက်သော
 ပစ္စည်း။ ။ “ဝတ္ထု+အာရမဏ+ပုရေဇာတ+နိဿယ” ဟု ၄ ချက်
 စွဲ၍၊ အကြင်တရားသည် ၁-ဝတ္ထုရုပ်လည်း ဟုတ်၏၊ ၂-ပစ္စယုပ္ပန်တို့၏
 အာရုံလည်း ဟုတ်၏၊ ၃-ပစ္စယုပ္ပန်တို့ မဖြစ်မီ ရှေ့ကဖြစ်နှင့်၍ ဌိအနိက်၌
 တည်ရှိသည်လည်း ဟုတ်၏၊ ၄-နိဿယသတ္တိဖြင့် အမှီခံရသည်လည်း
 ဟုတ်၏၊ ဤ ၄ ချက် ညီညွတ်သော တရားမှာ ဟဒယဝတ္ထုသာတည်း။
 ထို့ကြောင့် ပစ္စည်းတရားအရ ဟဒယဝတ္ထုကို ကောက်ရမည်မှာ သေချာ
 ပြီ။ သို့သော်-အချို့က မရဏာသန္န ဟဒယဝတ္ထုကိုသာ ကောက်လို၍
 ပကတိအခါ ဟဒယဝတ္ထုကို မကောက်လိုကြ။ အချို့ကမူ ၂ မျိုးလုံး
 ကိုပင် ကောက်ယူလိုကြ၏။ ထိုတွင် ‘ပဌမဆရာတို့ အလိုကား-အကြင်
 ဟဒယဝတ္ထုကို အကြင်စိတ်က မှီ၏၊ ထိုစိတ်သည် ထိုဟဒယဝတ္ထုကိုပင်
 အာရုံပြုရမည်။ သို့မှ “နိဿယလည်း ဖြစ် အာရုံလည်းဖြစ်” ဟူသော
 လက္ခဏာနှင့် ညီမည်။ မရဏာသန္နအခါ၌ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း စသော
 စိတ်တို့သည် စုတိမှ အထက် ၁၇ ချက်မြောက်စိတ်နှင့် အတူဥပါဒ်သော
 ဟဒယဝတ္ထုကို ဝိုင်းဝန်းမှီကြရကုန်၏၊ မိမိ၏ပစ္စယုပ္ပန် ဟဒယဝတ္ထုကို
 အာရုံပြု၍ အနစ္စစသည် ရှုလျက်သော်၎င်း သာယာနှစ်သက်လျက်သော်
 ၎င်း နှလုံးမသာမယာ ဖြစ်လျက်သော်၎င်း ဝိစိကိစ္ဆာ ဥဒ္ဓစ္စဖြစ်လျက်
 သော်၎င်း မရဏာသန္နစောစောလျှင် ထိုမနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းစသော ဝိထိ
 စိတ်တို့သည် ယခင် နောက်ဆုံးဥပါဒ်သော ဟဒယဝတ္ထုကိုပင် အာရုံပြု
 ကြရမည်။ ဤသို့လျှင် တရားကိုယ်တရထည်းက မှီရာအာရုံ ၂ ပါးစုံ
 ဖြစ်နိုင်ဘို့မှာ မရဏာသန္န ဟဒယဝတ္ထုတစ်ခုသာ ရှိသည်။

မရဏာသန္န မဟုတ်သော ပကတိအခါ၌ကား ရှေးရှေးစိတ်နှင့် အတူ
 ဥပါဒ်သော ဟဒယဝတ္ထုကို နော်နော်စိတ်က မှီရ၏၊ ထိုရှေးရှေးစိတ်နှင့်

ဆိုရိုးနှင့် ဘာသာစုံကာ

၁၈၁

စိတ်နှင့်အတူ ဥပါဒ်သော ဟဒယဝတ္ထု၊ ဤတရားသည် ဝတ္ထာရမဏ ပုရေဇာတ နိဿယပစ္စည်း တပ်သော တရား မည်၏။ မရဏာသန္တအခါ - မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း၊ ကာမဇော တခုယုတ်အတူ ဥပါဒ်သော ဟဒယဝတ္ထုကို နောက်နောက်စိတ်က တဆက်ထည်း အာရုံမပြုနိုင်၊ အကယ်၍ ပြုနိုင်သည်ဟုဆိုလျှင် တဝိထိအတွင်း၌ အာရုံချင်း ကွဲပြားရာ၏၊ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းက ဆင်ခြင်ပေးအပ်သော အာရုံကိုလည်း နောက်နောင်တို့က ဆက်လက်မယူနိုင်ရာ ရောက်၏။ ထင်ရှားစေအံ့- ရှေးရှေးစိတ်နှင့်အတူ ဥပါဒ်သော ဟဒယဝတ္ထုကို မှီလဲမှီ အာရုံလဲပြုနိုင်လျှင် ဘဝဂုံပစ္ဆေဒနှင့်အတူ ဥပါဒ်သော ဟဒယဝတ္ထုကို မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းက ဆင်ခြင်ပေး၍၊ ပဌမဇောကာမ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းနှင့်အတူ ဥပါဒ်သော ဟဒယဝတ္ထုကို အာရုံပြုရလိမ့်မည်။ ဤသို့စသည်ဖြင့် မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း ဆင်ခြင်ပေးအပ်သော အာရုံကိုလည်း ဇောတို့ကမယူ၊ ရှေ့စိတ်၏အာရုံနှင့် နောက်စိတ်၏အာရုံလည်း မတူရာရောက်၏။ မဂ္ဂဝိထိ ဗလသမာပတ္တိဝိထိ စသော ထူးခြားသော ဝိထိမှတစ်ပါး ရိုးရာဝိထိများ၌ ဤသို့အာဝဇ္ဇန်း၏ အာရုံကို ဆက်လက်၍ မယူဘဲလည်း မရှိရ၊ ဝိထိ စိတ်ချင်းလည်း အာရုံမကွဲပြားရချေ။ ဤသို့လျှင် ပကတိအခါ ဟဒယဝတ္ထုသည် မှီရာနှင့်အာရုံ ၂-ပါးစုံ တဖြိုင်နတ် မဖြစ်နိုင်သောကြောင့် ဤဝတ္ထာရမဏပုရေဇာတ နိဿယအရ မရဏာသန္တ ဟဒယဝတ္ထုကိုသာ ၃ ချက်စု ဆရာ စသော ရှေးဆရာတို့ ကောက်ယူရိုး ပြုတော်မူခဲ့ကြသည်။

ပဌာနသာရဒီပနီ ပရမတ္ထဒီပနီ စသည်တို့၌ကား- “ပကတိရိုးရာ အခါ၌လည်း ဟဒယဝတ္ထုသည် တရံတခါမှီရာ အာရုံ ၂ပါးစုံဖြစ်နိုင်သည်” ဟု ယူလိုကြ၏။ ထိုဆရာတို့အလိုကို ထင်ရှားစေအံ့- ပစ္စုပ္ပန် ဟဒယဝတ္ထုကို အာရုံပြု၍ ဝိပဿနာရူပ သာယာမှုစသည်ကိုပြုရာ၌ မနောဒွါရာ ဝဇ္ဇန်း သည် ဟဒယဝတ္ထုကို ဆင်ခြင်ပေး၏၊ နောင်နောက်ဇောတို့လည်း ဟဒယ ဝတ္ထုကိုပင် အာရုံပြုကြ၏။ ပရမတ္ထသီလကလေးတွေ စဉ်တန်းသွားနေသလို သန္တတိပညတ်အားဖြင့် တခုထည်း ထင်မှတ်ရလောက်အောင် ဆက်သွယ်

၁၈၂

နိဿယပစ္စည်း

၃၀, တဒါရုံ ကောဒသ, ဣဿာ မစ္ဆရိယ ကုက္ကုစ္စ ဝိရတိ အပ္ပမညာ ကြဉ်သော စေတသိက် စတုစက္ကာလီသ, ဤတရားတို့သည် ဝတ္ထာရမဏ ပုရေဇာတ နိဿယပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန် ဖြစ်သော တရားတို့ မည်ကုန်၏၊ ဝတ္ထာရမဏ ပုရေဇာတ

နေသော ဟဒယဝတ္ထု အစဉ်အတန်းကြီးဝယ် “သု.ဟဒယဝတ္ထု ငါဟဒယ ဝတ္ထု” ဟု ရွေးချယ်၍ အာရုံပြုနိုင်ကြ၊ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းမှစ၍ နော်နော်ဇောတို့သည်-ဟဒယဝတ္ထု သာမန်ကိုသာ ဖိုလည်းမှီ၊ အာရုံလည်းပြုကြလေသည်၊ ဤသို့လျှင် ဖိုရာလည်း ဟဒယဝတ္ထု အာရုံလည်း ဟဒယဝတ္ထု ဖြစ်ရကား ပကတိကာလ ဟဒယဝတ္ထုများလည်း တရံတခါ ဝတ္ထာရမဏ ပုရေဇာတ နိဿယပစ္စည်း ဖြစ်နိုင်ကြပေသည်-ဟူလို။ [မရဏာသန္တ ဟဒယဝတ္ထုအတွက်မှာ ပဌမနည်းအတိုင်းသာတည်း။]

ပစ္စယုပ္ပန်။ ။ ပစ္စယုပ္ပန်အကောက်မှာလည်း အဘိညာဉ်ပါထိုက် မပါ ထိုက်ဟု ဝါဒကွဲလျက်ရှိ၏၊ ပဲခူးမြို့ ထီးနန်းစိုက်စဉ်က သာသနာတော်စောင့် နတ်ကြီးကို ပူးဝင်စေလျက် ဝတ္ထာရမဏပုရေဇာတ နိဿယ ပစ္စယုပ္ပန်ဝယ် အဘိညာဉ်ပါ မပါကိုမေးရာ * နတ်မင်းကြီးက အဘိညာဉ်ပါကြောင်း ပြောသွားသတဲ့၊ ထို ၂ ဝါဒတွင် အဘိညာဉ်မပါထိုက်ဟု အယူရှိသူတို့က “အဘိညာဉ်ထိသည် မရဏာသန္တဝိထိမဖြစ်ထိုက်၊ မရဏာသန္တဝိထိမဖြစ်လျှင် အဘိညာဉ်စိတ်က ဟဒယဝတ္ထုကို ဖိုလည်းမှီ အာရုံလည်းပြု-၂ခုလုံး တဖြိုင်နက် မဖြစ်နိုင်”ဟု အယူရှိဟန်တူသည်၊ သို့သော် မရဏာသန္တအဘိညာဉ်ဝိထိဖြစ်ထိုက်ကြောင်းကို ဝိထိဆိုရိုး၌ ပြခဲ့ပြီးဖြစ်၍ ဤပဌမဝါဒကို မထောံခံနိုင်၊ အဘိညာဉ်ရထိုက်၏-ဟူသော ဝါဒ၌ကား “အဘယ် အဘိညာဉ် ရထိုက်သနည်း” ဟု စစ်ဆေးဘွယ်ရှိ၏၊ ဒိဗ္ဗစက္ခုစသော အဘိညာဉ်တို့သည် ပစ္စယုပ္ပန်ပုရိသသည်ကို အာရုံပြုကြသဖြင့် ထိုအဘိညာဉ်များမရထိုက်၊ ဣဒ္ဓိဝိဓအဘိညာဉ်သည် မိမိ ကရဏကာယကို အာရုံပြုနိုင်၏၊ ကရဏကာယ

* နတ်များကို အဘိဓမ္မာနားလည်သည်ဟု ထင်ကြဟန်တူသည်။

ဆိုရိုးနှင့် ဘာသာဋီကာ

၁၈၃

နိဿယ ပစ္စည်းကို မရခိုက် မရနေ စိတ်တခုယုတ်ကိုးဆယ်
စေတသိက် ဒွေပညာသ၊ စိတ္တဇရုပ် ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ် ဗာဟိ
ယရုပ် အာဟာရဇရုပ် ဥတုဇရုပ် အသညသတ် ကမ္မဇရုပ်
ပဝတ္တိ ကမ္မဇရုပ်၊ ဤတရားတို့သည် ဝတ္ထာရမဏပုရေဇာတ
နိဿယပစ္စည်း၏ ပစ္စနိက်ဖြစ်သော တရားတို့မည်ကုန်၏။

တွင် ဟဒယဝတ္ထုလည်း ပါဝင်ပြီ၊ ထို့ကြောင့် ဣဒ္ဓိဝိအဘိညာဉ်သာရထိုက်
၏၊ မိမိဟဒယဝတ္ထုကို အာရုံပြုလျက် မရဏာသန္နအဘိညာဉ်ထိ ဖြစ်လျှင်
မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း ပရိက် ဥပစာ အနုလုံ ဂေါတြဘု အဘိညာဉ်စိတ်တို့သည်
မှီရာလည်း ဟဒယ အာရုံလည်း ဟဒယဖြစ်သဖြင့် ဝတ္ထာရမဏပုရေဇာတ
နိဿယပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန် ဖြစ်နိုင်ကြသည် ဟူလို။ [ပရမတ္ထဒီပနီစသည်
တို့အလိုအားဖြင့် ပဝတ္တိ အဘိညာဇောများလည်း ပစ္စယုပ္ပန် ဖြစ်နိုင်ကြ
သည်-ဟု မှတ်။]

အဘိညာဇောနှင့်တကွ ပဝတ္တိအခါလည်း ဤပစ္စည်း ရနိုင်သည်-ဟု
အယူရှိသော ဆရာတို့အလိုအားဖြင့် ဤသို့ ဆိုရိုးပြင်ရလိမ့်မည်-

“မှီရာလည်းဖြစ် အာရုံလည်း ဖြစ်သည့်အခါ ပစ္စုပ္ပန်ဟဒယ
ဝတ္ထုသည် ဝတ္ထာရမဏပုရေဇာတနိဿယပစ္စည်းတပ်သော တရား
မည်၏၊ ဝတ္ထာရမဏပုရေဇာတနိဿယပစ္စည်းကို ရခိုက် မနော
ဒွါရာဝဇ္ဇန်းကာမဇောတခုယုတ် ၃၀ တဒါရုံဇကာဒသ အဘိညာဉ်
ဗွေ၊ ဣဿာ မစ္ဆရိယ ကုက္ကုစ္စ ဝိရတိ အပ္ပမညာ ကြဉ်သော
စေတသိက် စတုစက္ကာလီသ၊ ဤတရားတို့သည် ဝတ္ထာရမဏပုရေ
ဇာတနိဿယပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန်ဖြစ်သော တရားတို့ မည်ကုန်၏”
ဟု ပြင်။

စေတသိက်ယှဉ်ရာ၌ မိမိဟဒယဝတ္ထုကို အာရုံပြု၍ ဣဿာ မစ္ဆရိယ
ကုက္ကုစ္စ မဖြစ်နိုင်၊ ဟဒယဝတ္ထုသည် ဝိတိက္ကမိတဗ္ဗဝတ္ထုလည်း မဟုတ်၊
သတွာပညတ်လည်း မဟုတ်၊ ထို့ကြောင့် ဝိရတိ အပ္ပမညာ တို့ကလည်း

ဟဒယဝတ္ထုကို အာရုံမပြုနိုင်၊ သို့အတွက် ဣဿာစသည်ကို ကြည့်ရသည်။
ပစ္စနိက် ဆိုရိုးမှာ အထူးပြင်စရာမရှိ၊ “မရခိုက် မရနေ”ဟူရာဝယ် မရခိုက်
ကား ဝတ္ထာရမဏပုရောတနိဿယ သတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု ခံရစကောင်း
သော မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း စသည်ကို ရည်ရွယ်သည်။ “ကျေးဇူးပြုခံရတဲ့
အခိုက်၌ ပစ္စယုပ္ပန်ဖြစ်၍ ကျေးဇူးပြုမခံရတဲ့အခိုက်မှာ ပစ္စနိက်ဖြစ်သည်”
ဟူလို၊ မရနေကား အမြဲကျေးဇူးပြု မခံရသော ဌေပဉ္စဝိညာဉ် မနောဓာတ်
၃ နှင့် အဘိညာဉ်မှ တပါးသော အပ္ပနာဓောများကို ရည်ရွယ်သော
စကားတည်း။ ထိုတရားတို့ကား ကျေးဇူးပြု အမြဲမခံရသဖြင့် ဧကန်ပစ္စနိက်
ဖြစ်ကြရသည်-ဟူလို။

လှေကျင့်စဉ်းမေးခွန်း

- ၁။ ဝတ္ထာရမဏပုရောတနိဿယ၌ ဝါဒ ၂ မျိုးရှိရာ မရဏာသန္တ
ဟဒယဝတ္ထုကိုသာ ယူလိုသော ဆရာတို့၏ အလိုကိုပြပါ။
- ၂။ ပဝတ္တိအခါ မရဏာသန္တအခါ ၂ မျိုးလုံး ဟဒယဝတ္ထုကို ယူလို
သော ဆရာတို့၏ အလိုကိုလည်းပြပါ။
- ၃။ ပစ္စယုပ္ပန်၌ အဘိညာ ပါထိုက်မပါထိုက် ၂ မျိုးတွင် မပါထိုက်ဟု
အယူရှိသော ဆရာတို့၏ အလိုကိုပြပါ။
- ၄။ ပါထိုက်-ဟု အယူရှိသော ဆရာတို့အလို အဘယ်အဘိညာဉ်ကို
ယူမည်နည်း။
- ၅။ ပစ္စယုပ္ပန်၌ ဣဿာ စသော ဓေတသိက်တို့ကို ဘာကြောင့်ကြည့်ရ
သနည်း။
- ၆။ “ပစ္စယုပ္ပန်ဝယ် အဘိညာဓောနှင့်တကွ ပဝတ္တိဟဒယဝတ္ထုလည်း
ပစ္စည်း ဖြစ်နိုင်၏”ဟူသော ဝါဒအတိုင်း ပစ္စည်းပစ္စယုပ္ပန်ဆိုရိုးကို
ပြင်ပြပါ။

ဆိုရိုးနှင့် ဘာသာငိုကာ

၁၈၅

ဥပနိဿယပစ္စည်း ဥပနိဿယပစ္စယော ဟူသော ပစ္စယုဒ္ဒေသ
၃ ချက်မှ ဥပနိဿယ ပစ္စည်းသည် အာရမဏူပ
နိဿယ အနန္တရူပနိဿယ ပကတူပနိဿယ အားဖြင့် ၃ပါး

ဥပနိဿယ။ ။“ဥပါယာသော-ပြင်းစွာ ပင်ပန်းခြင်း”ဟူရာ၌ ဥပ
သဒ္ဒါကဲ့သို့ ဤ ဥပနိဿယ၌ ဥပသဒ္ဒါလည်း လွန်လွန်ကဲကဲ ဟူသော
အနက်ကို ဟော၏။ “ဘုသော+နိဿယော ဥပနိဿယော” ဘုသော-
လွန်ကဲသော၊ နိဿယော-မှီရာ အကြောင်းသည်၊ ဥပနိဿယော- ဥပ
နိဿယမည်၏။ ဤဝိဂ္ဂိုဟ်အရ-“သာမန်မဟုတ်ဘဲ နိဿယသတ္တိထက်ပင်
လွန်ကဲစွာဖြစ်သော မှီရာသတ္တိကိုသာ ဥပနိဿယခေါ်သည်”ဟုမှတ်။

ဤ ဥပနိဿယပစ္စည်းကို မိုဃ်းနှင့်တူ၏ဟု ဥပမာပြုကြ၏။ မိုဃ်းသည်-
မိုဃ်းရေကိုမှီ၍ ပေါက်ရောက်ကြီးပွားရသော သစ်ပင်နှင့် သတ္တာဟူသမျှ
တို့၏ အလွန်အရေးကြီးစွာ မှီရာအကြောင်းဖြစ်သကဲ့သို့၊ ထိုအတူ အာရ
မဏ အနန္တရ ပကတူပတရားတို့လည်း ဆိုင်ရာ ပစ္စယုပ္ပန် တရားတို့၏
အားကြီးသော မှီရာအကြောင်း ဖြစ်ကြလေသည်-ဟူလို။

[ဆောင်] မိုဃ်းနှင့်မကင်း၊ စုံခပင်း၏၊ မိုဃ်းတွင်း မိုဃ်းသာ၊ လွန်ကဲ
စွာလျှင်၊ မှီရာအကြောင်း၊ ဖြစ်စကောင်းသို့၊ အပေါင်း ပစ္စယု၊
ဖြစ်ဘို့မှ၌၊ အားပြုဘွယ်ရာ၊ လွန်ကဲစွာသည့်၊ မှီရာဗလဝ၊
သတ္တိပြ၊ ဥပနိဿယ ခေါ်။

နိဿယနှင့် ဥပနိဿယ အထူး။ ။အရင်းအမြစ် အခြေခံဖြစ်သော
မှီရာသတ္တိသည် ဥပနိဿယ၊ အကျိုးတရားပေါ်ချိန်ကျမှ မကင်းရာ မကင်း
ကြောင်း ဖြစ်သော မှီရာသတ္တိသည် နိဿယတည်း။ ဥပမာ-သလေး
ထမင်း ဖြစ်ဘို့အရေး၌ သလေးမျိုးစေ့ သလေးခင်း မိုဃ်းရေတို့သည်
အရင်းအမြစ် အခြေခံမှီရာဖြစ်၍ ထမင်းအိုး ထင်းမီး စသည်တို့မှာ သလေး
ထမင်းဖြစ်ချိန်ကျမှ မကင်းရာ မကင်းကြောင်း မှီရာဖြစ်သကဲ့သို့ ထိုအတူ
စက္ခုဝိညာဉ် ဝိပါကိစိတ် ဖြစ်ဘို့အရေး၌ ကံသည် အခြေအမြစ် အားကြီး

ဥပနိဿယပစ္စည်း

အပြားရှိ၏။ ထိုတွင် အာရမဏူပနိဿယသည် အာရမဏာ ခိပတိနှင့် တူ၏။ အနန္တရူပနိဿယသည် အနန္တရနှင့် တူ၏။ သော မှီရာအကြောင်း ဥပနိဿယဖြစ်၍၊ စက္ခုဝတ္ထုမှာ စက္ခုဝိညာဉ် ပေါ်ချိန်မှ မကင်းရာမကင်းကြောင်း မှီရာနိဿယသာ ဖြစ်သည်။

[ဆောင်] အရင်းမှီစရာ၊ ကြောင်း ဗလဝကို၊ ဥပနိဿယည်း၊
ခေါ်သတည်းတဲ့၊ အနီးကပ်ချည်း၊ စွဲမှီတင်းဘို့၊ မကင်း
စကောင်း၊ အကြောင်းကြောင်းမှာ၊ ခေါ်ရာနိဿယ၊ အမည်
ပြသည်၊ ငိုကားဖွင့်နည်း အထူးတည်း။

အာရမဏူပနိဿယ။ ။ သာမန်အာရုံမျိုးမဟုတ်ဘဲ တန်းတန်းစွဲ
ငန်းငန်းတက် စွဲမက်လောက်သော လောဘာနေယျအာရုံ၊ ပီတိပဿဒွိဖြစ်
စရာ လွန်စွာ ကြည်နူးဘွယ်ကောင်းသော အာရုံများသည် အာရမဏိက
စိတ်ဖြစ်ဘို့ရာ လွန်စွာကြီးကျယ်သော အကြောင်းဖြစ်ရကား အာရမဏူပ
နိဿယ အမည်ရပြန်လေသည်။ တရားကိုယ်မှာ အာရမဏာခိပတိနှင့်
(ပစ္စည်း ပစ္စယုပ္ပန် ပစ္စနိက်) အားလုံးတူ၏။ သတ္တိချင်းထူးပုံကား မိမိနှင့်
စပ်သော အာရမဏိကစိတ္တုပ္ပါဒ်တို့ကို အာရုံမပြုလျှင် မနေနိုင်လောက်
အောင် ဆွဲဆောင် အုပ်စိုးလွှမ်းမိုးနိုင်သော သတ္တိသည် အာရမဏာခိပတိ
သတ္တိ မည်၏။ အာရမဏိကစိတ္တုပ္ပါဒ်တို့ဖြစ်ဘို့ရာ လွန်ကဲသော မှီရာ၏
အဖြစ်သည် အာရမဏူပနိဿယသတ္တိ မည်၏။

အနန္တရူပနိဿယ။ ။ အနန္တရပစ္စည်း တရားစုပင်လျှင် နောက်
နောက်စိတ်တို့ ဖြစ်ဘို့ရာ လွန်စွာအရေးကြီးသော မှီရာအကြောင်းဖြစ်၍
အနန္တရူပ နိဿယ အမည် ရပြန်လေသည်။ သတ္တိချင်း ကွာခြားပုံကား-
မိမိ၏အခြားမဲ့၌ ထိုက်သင့်သော စိတ္တုပ္ပါဒ်ကို ဖြစ်စေနိုင်သော သတ္တိ
သည် အနန္တရသတ္တိမည်၏ နောက်နောက်စိတ် ဖြစ်ဘို့ရာ လွန်စွာကြီးမား
သော မှီရာအကြောင်း၏ အဖြစ်သည် ဥပနိဿယသတ္တိမည်၏။ ဤသို့လျှင်
တရားကိုယ်အရ မထူးသော်လည်း သတ္တိအမျိုးမျိုးရှိသောကြောင့် သတ္တိ
အားလျော်စွာ အမည်အမျိုးမျိုးတပ်၍ ဟောတော်မူအပ်ပြန်လေသည်။

ဆိုရိုးနှင့် ဘာသာငိုကာ

၁၈၇

ပကတူပနိဿယ၌ သရုပ်တို့သည် ပစ္စည်း ပစ္စယုပ္ပန် ပစ္စနိက် အားဖြင့် ၃ ပါး အပြားရှိကုန်၏။ ထိုတွင် ဗလဝဖြစ်သော ရှေးရှေးသော စိတ်တရားတို့ကိုးဆယ်၊ စေတသိက် ဒွေပညာ သ၊ ရုပ်အဋ္ဌဝိသ၊ ပစ္စည်းထိုက်သော အချို့သော ပညတ်၊

ပကတူပနိဿယ။ ။ “ပကတ+ဥပနိဿယ”ဟု၎င်း “ပကတိ+ဥပနိဿယ”ဟု၎င်း ၂ နည်းပုဒ်ဖြတ်၍ ဖွင့်ပြကြ၏။ ပကတ၌ ပသဒ္ဒါသည် ဘုသတ္တ-အလွန်ဟူသော အနက်ရှိ၏။ ဘုသနှင့် သုဋ္ဌုမှာ အဓိပ္ပာယ်တူ တည်း။ ထို့ကြောင့် “သုဋ္ဌု ကရိယိတ္တာတိ ပကတော”ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု၊ သုဋ္ဌု-ကောင်းစွာ၊ ကရိယိတ္တ-ပြုအပ်ပြီ၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ ပကတော-ပကတ မည်၏။ ဧကန်မူချ အကျိုးတရားကို ဖြစ်စေနိုင်လောက်အောင် ပြုအပ်ပြီး ဖြစ်သည်ကို “ပကတ-ကောင်းစွာပြုအပ်ပြီ”ဟု ဆိုသည်။ “အကျိုးမပေးဘဲ နေပါမလား၊ အလွန်ကျနအောင် ပြုထားတာဘဲ” စသော စကားသုံးမျိုး တည်း။ ဤ၌ .ကတ အရဝယ် မိမိသန္တာန်၌ဖြစ်စေမှုဟူသော ဥပ္ပါဒနတမျိုး အာရုံပြုသောအားဖြင့် ဖြစ်စေ ပေါင်းသင်းတွေ့ထိခြင်း စသောအားဖြင့် ဖြစ်စေ မှီဝဲဆီးကပ်မှုဟူသော ဥပသေဝနတမျိုး၊ ဤ ၂ မျိုးလုံးပါဝင်သည်။ “ပကတော-ကောင်းစွာ ပြုအပ်ပြီးသော၊ ဥပနိဿယော-အားကြီးသော မှီရာအကြောင်းသည်၊ ပကတူပနိဿယော-ပကတူပနိဿယ မည်၏”။

တနည်း။ ။ ပကတိယာယေဝ-ပင်ကိုယ်သဘောအားဖြင့် ပင်လျှင်၊ ဥပနိဿယော - အားကြီးသော မှီရာအကြောင်းသည်၊ ပကတူပနိဿယော-မည်၏။ ဤနည်းဖြင့် အာရမဏသတ္တိ အနန္တရသတ္တိတို့နှင့် မရော နှောဘဲ နဂိုရ်သဘောအတိုင်းပင် အားကြီးသော အကြောင်း တမျိုး ဖြစ်နေသည်ကို “ပကတိ”ဟု ဆိုသည်။ ဥပမာ-ရှေးဥျးစွာ သဒ္ဓါတရား ဖြစ်ပြီးနောက် ထိုသဒ္ဓါတရားကိုအစွဲပြု၍ နော်နော် ကုသိုလ်တိုးပွားရာ၌ ရှေ့သဒ္ဓါတရားသည် အာရမဏသတ္တိ အနန္တရသတ္တိ မရှိ- ပကတိ နဂိုရ် အတိုင်းပင် နောက်နောက်ကုသိုလ်တရား ပွားများဘို့ရာ လွန်စွာကြီးမား သော အကြောင်းတမျိုး ဖြစ်လေသည်။ ထို့ကြောင့် ပဋ္ဌာနအဋ္ဌကထာ၌-

ဥပနိဿယပစ္စည်း

ဤတရားတို့သည် ပကတူပနိဿယ ပစ္စည်းတပ်သော တရားတို့ မည်ကုန်၏။ နောက်နောက်သော စိတ်တရားယုတ် ကိုးဆယ်၊ “ပကတိယာယေဝ ဝါ ဥပနိဿယော ပကတူပနိဿယော၊ အာရမဏာ နန္တရေဟိ အသံဓိဿောတိ အတ္ထော” ဟု ဖွင့်ပြပြီး။

[ဤ၌ အာရမဏ အနန္တရသဘောနှင့် လုံးလုံးမရောရ-ဟု မမှတ်နှင့်၊ အာရမဏ အနန္တရ သဘောနှင့် ရောနှောခြင်း မရှိ - ပကတိ နဂိုရ် အားဖြင့်ပင် အားကြီးသော အကြောင်းဖြစ်နိုင်ပြီ၊ အာရမဏ အနန္တရ သဘောနှင့် ရောပါမှု ဘာပြောဘွယ်ရာ ရှိတော့အံ့နည်း” ဟု အဓိပ္ပာယ် မှတ်ပါ။ သို့မှ “မဂ္ဂစေတနာက ပိုလ်အား ကျေးဇူးပြုရာ၌ အနန္တရပကတူပ ၂ မျိုးလုံးရသည်” ဟူသော ဆိုလတ်စကားနှင့် ညီမျှမည်။]

ပစ္စည်း။ ။ “ဗလဝဖြစ်သော” ဟူသော စကားကို စိတ်စေတသိက် ရုပ် ပညတ် အားလုံးနှင့်စပ်၊ ဤဗလဝဟူသော စကားသည် ဥပနိဿယ၌ ဥပအတွက် ရအပ်သော စကားတည်း။ ထို့ကြောင့် မိမိကို အစွဲပြု၍ နှော့အခါ၌ စိတ်စေတသိက် ဖြစ်နိုင်လောက်ရုံမျှကို ဗလဝ-အားရှိသော”ဟု မဆိုရ၊ အတော့်ကိုယ် ထက်ထက်မြက်မြက် အားကောင်းမှသာ ဗလဝဟု ဆိုရမည်။ ဥပမာ- ကံသည် ကံတပါး မနှော့ရှက်နိုင်လောက်အောင် အားကောင်းသော ကံ၊ကံတပါးက နှော့ရှက်လျှင် ပျက်ပြယ်မည့် ကံတူ ၂ မျိုးရှိ၏။ ဒုတိယကံမျိုးမှာ ဒုဗ္ဗလကံသာတည်း၊ ဤ ပကတူပနိဿယနှင့် မဆိုင်၊ ပဌမကံမျိုးသာ ဥပနိဿယ၌ ဥပအရ ဗလဝ-ဟူသောစကားနှင့် ညီမျှသည်။ “ပစ္စည်းထိုက်သော အချို့သောပညတ်” ဟုရာ၌ များစွာသော ပညတ်တွေ ဤပကတူပနိဿယပစ္စည်း မဖြစ်ထိုက်ကြ၊ အသုဘပညတ် ကောဋ္ဌာသပညတ် ကသိုဏ်းပညတ် စသည်တို့ကို ပကတူပနိဿယ ဟူ၍ အဆိုမရှိ၊ ပုဂ္ဂိုလ်ဟူသော သတ္တပညတ် နေရာထိုင်ခင်းစသော ပညတ်စု ကိုသာ “ပုဂ္ဂလော သေနာသနံ” စသည်ဖြင့် ပကတူပနိဿယဟု အဆို ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် “အချို့သောပညတ်” ဟု ဆိုသည်၊ [ပစ္စယုပ္ပန်နှင့် ပစ္စနိက်၌ ခက်ခဲသောအချက်မရှိ။]

ဆိုရိုးနှင့် ဘာသာငိုကာ

၁၈၉

စေတသိက် ဒွေပညာသ၊ ဤတရားတို့သည် ပကတူပနိဿယ ပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန်ဖြစ်သော တရားတို့ မည်ကုန်၏။ စိတ္တဇရုပ် ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ် ဗာဟိယရုပ် အာဟာရဇရုပ် ဥတုဇရုပ် အသည သတ်ကမ္မဇရုပ် ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်၊ ဤတရားတို့သည် ပကတူပ နိဿယပစ္စည်း၏ ပစ္စနိက်ဖြစ်သော တရားတို့မည်ကုန်၏။

ဤ ပကတူပနိဿယပစ္စည်းကို သင်္ဂြိုဟ်အဆိုနှင့် ဆက်သွယ်ပြဌေးအံ-
“ရာဂါဒယော ပနဓမ္မာ သဒ္ဓါဒယောစ သုခံ ဒုက္ခပုဂ္ဂလော ဘောဇနံ
ဥတု သေနာသနဉ္စ ယထာရဟံ အဇ္ဈတ္တဉ္စ ဗဟိဒ္ဓါစ ကုသလာဒိဓမ္မာနံ၊
ကမ္မံ ဝိပါကာနန္တိစ၊ ဗဟုဓာ ဟောတိ ပကတူပနိဿယော”

ဟူသော သင်္ဂြိုဟ်ပါဠိ၌ “ရာဂါဒယော၊ ပေ၊ သေနာသနဉ္စ”ဟူသော ကတ္တားပါဠိဖြင့် ပစ္စည်းတရားကိုပြ၍ “ကုသလာဒိဓမ္မာနံ” ဟူသော သမ္ပဒါန်ပါဠိဖြင့် ပစ္စယုပ္ပန်တရားကိုပြ၏။ ကမ္မံ-ဟူသော ကတ္တားပါဠိဖြင့် ပစ္စည်းတရားကိုပြ၍၊ ဝိပါကာနံ-ဟူသော သမ္ပဒါန်ပါဠိဖြင့် ပစ္စယုပ္ပန်ကို ပြ၏။ “ယထာရဟံ အဇ္ဈတ္တဉ္စ ဗဟိဒ္ဓါ စ” ဟူသော ပါဠိကိုလည်း ကုသလာဒိ ဓမ္မာနံနှင့် တွဲစပ်၍ “ရာဂစသော ပစ္စည်းတရားတို့သည် မိမိ သန္တာန်၌ ဖြစ်သော ကုသလာဒိဓမ္မ - သူတပါး သန္တာန်၌ ဖြစ်သော ကုသလာဒိဓမ္မတို့အား ထိုက်သည်အားလျော်စွာ ကျေးဇူးပြုကြသည်” ဟု အဓိပ္ပာယ်မှတ်ပါ။ ထိုတွင် ရာဂါဒယောပါဠိဖြင့် “ရာဂံ ဥပနိဿာယဒေါသံ၊ မောဟံ၊ ဒိဋ္ဌိံ၊ ပတ္ထနံ (တောင့်တသောတဏှာ) ဥပနိဿာယ ဒါနံ ဒေတိ သီလံ သမာဒိယတိ ဥပေါသထကမ္မံ ကရောတိ ဈာနံ ဥပ္ပါဒေတိ” စသော ပဉ္စာဝါရ ပါဠိတော်ကို ရည်ရွယ်သည်။ ထို့ကြောင့် ရာဂါ ဒယော၌ အာဒိဖြင့် ဒေါသ မောဟစသည်တို့နှင့်တကွ အကုသိုလ်ဒုစရိုက် ဟူသမျှကိုယူ၊ သဒ္ဓါဒယောပါဠိဖြင့် “သဒ္ဓံ ဥပနိဿာယ၊ ပေ၊ သီလံ၊ သုတံ၊ စာကံ၊ ပညံ ဥပနိဿာယ မာနံ ဓပ္ပေတိ” စသော ပါဠိတော်ကို ရည်ရွယ် သည်။ ထို့ကြောင့် သဒ္ဓါဒယော၌ အာဒိဖြင့် သီလ သုတ စာက ပညာ တို့နှင့်တကွ ကုသိုလ် သုစရိုက်ဟူသမျှကိုယူ၊ သုခံဒုက္ခံ ပုဂ္ဂလော ဘောဇနံ

ဥတု သေနာသနံတို့ကား ပါဠိတော်၌ တိုက်ရိုက်လာသော ပစ္စည်းများ တည်း။ ဤ သုခံ ဒုက္ခံ စသည်ဖြင့် နိဗ္ဗာန်မှတစ်ပါးသော အဗျာကတတရား စုနှင့် ပစ္စည်းထိုက်သော အချို့သော ပညတ်များကို ယူစေလိုသည်။

ရာဂ စသည်ကြောင့် ကုသိုလ် စသည်ဖြစ်ပုံ။ ။ ရှေးဦးစွာ ကာမ ဂုဏ်၌ တပ်မက်မှုရာဂဖြစ်၏၊ ထိုရာဂကြောင့် ကာမဂုဏ်ခံစားဘို့ရန် လူ့ပြည် နတ်ပြည်ရောက်ကြောင်း ကောင်းမှုကိုပြု၏၊ ထိုရာဂငြိမ်းဘို့ရန်ဖြစ်စေ ထို ရာဂကို အကြွင်းမဲ့သတ်ဖြတ်ဘို့ရန်ဖြစ်စေ ဒါန သီလကိုပြု၏ သမထဝိပဿ နာကို အားထုတ်၏၊ အားထုတ်၍ ဈာန်အဘိညာဉ်မဂ်ကိုရ၏၊ ထိုကဲ့သို့ ဖြစ်ရာ၌ ရာဂသည် ပကတူပနိဿယပစ္စည်း၊ ပြုခဲ့သော ကာမ မဟဂ္ဂုတ် လောကုတ္တရာ ကုသိုလ်များသည် ပကတူပနိဿယပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန်- ရှေးဦးစွာ ရာဂဖြစ်၍၊ ထိုရာဂကြောင့် နောက်နောင် ရာဂတိုးပွားရာ-ဆို ရာဂကို အကြောင်းပြု၍ မိမိအလိုမပါသူတို့ကို သတ်ဖြတ်မှု လုယက်မှုဖျက် ဆီးမှု စသည်ကိုပြုရာ၌ ရှေးရှေးရာဂသည် ပကတူပနိဿယပစ္စည်း၊ နောက် အကုသိုလ်များသည် ပကတူပနိဿယပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန်၊-ထိုရာဂကို အကြောင်းပြု၍ ကုသိုလ် အကုသိုလ်၏ အကျိုးဝိပါက်ကို ခံစားရာအခါ ရာဂကို အကြွင်းမဲ့သတ်ဖြတ်ဘို့ မဂ်ကိုအားထုတ်၍ ဖိုလ်စိတ် ကြိယာစိတ် များဖြစ်ရာ အခါတို့၌ ရာဂသည် ပစ္စည်း၊ ဝိပါက်ကြိယာ အဗျာကတသည် ပစ္စယုပ္ပန်၊ မိမိသန္တာန်၌ဖြစ်သောရာဂကို တပါးသူတို့က ရွံ့မုန်းစက်ဆုပ်၍ ကုသိုလ်ပြုရာ၊ သို့မဟုတ် တယောက်၏ ရာဂကိုသိ၍ တယော၌ ရာဂစိတ် ဖြစ်ပြန်ရာ၊ သို့မဟုတ် ထိုရာဂကို အကြောင်းပြုလျက် ကောင်းမကောင်း သောအကျိုးဝိပါက်ကြိယာကိုဖြစ်စေရာတို့၌ မိမိရာဂသည် ဗဟိဒ္ဓသူတံပါး ၌ဖြစ်သော ကုသိုလ် အကုသိုလ် အဗျာကတအား ကျေးဇူးပြုပြန်လေသည်။ ဤသို့လျှင် ရာဂသည် မိမိသန္တာန်၌၎င်း သူတပါးသန္တာန်၌၎င်း ကုသိုလ် အကုသိုလ် အဗျာကတအား ပကတူပနိဿယ သတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုနိုင် သည်၊ ဒေါသစသည်တို့က ကျေးဇူးပြုပုံကိုလည်း ချဲ့ထွင်ကြည့်လေ။

သဒ္ဓါစသည်ကြောင့် ကုသိုလ်စသည်ဖြစ်ပုံ။ ။ ရှေးဦးစွာ သဒ္ဓါ ဖြစ်၏၊ ထိုသဒ္ဓါတရားကြောင့် ဒါန သီလ အစ မဂ်တိုင်အောင် ကုသိုလ်

ဆိုရိုးနှင့် ဘာသာဒို့ကာ

၁၉၁

များကို ပြုလုပ်အားထုတ်၏။ သဒ္ဓါသည် ပကတူပနိဿယပစ္စည်း၊ ဒါန စသော ကုသိုလ်ကား ပကတူပနိဿယပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန်၊ -ထိုသဒ္ဓါ တရားကို အကြောင်းပြု၍ ဒါနစသည်ပြုလေရာ (ဥပမာ-ကျောင်းဆောင်ပြီး လှူရာ၌ မတရားသောဘုန်းကြီးကို ကိုးကွယ်မိသဖြင့် “စေတို့ တရားနာ၊ ပူဇာစေ အကျိုး” ဆိုတာမျိုးကဲ့သို့) အကုသိုလ် တိုးပွားရလျှင် သဒ္ဓါသည် ပစ္စည်း၊ အကုသိုလ်သည် ပစ္စယုပ္ပန်၊ -ထိုသဒ္ဓါကြောင့် ကုသိုလ် အကုသိုလ် ဖြစ်ပြီးနောက် ဆိုင်ရာဝိပါက်ကြိယာကို ရရာ၌ သဒ္ဓါသည် ပစ္စည်း၊ အဗျာကတ တရားစုသည် ပစ္စယုပ္ပန် မိမိသဒ္ဓါကိုအကြောင်းပြု၍ သူတပါးအား ပြောဟောသဖြင့် သူတပါး၌ သဒ္ဓါတိုးပွားရာ၊ -ဟောပြောသည်ကို မနာလိုသဖြင့် အကုသိုလ်တိုးပွားရာ၊ ကောင်းကျိုး မကောင်းကျိုးကို ရရာတို့၌ မိမိသဒ္ဓါက သူတပါး၏ ကုသိုလ် အကုသိုလ် အဗျာကတအား ပကတူပနိဿယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုပြန်၏။ ဤသို့လျှင် သဒ္ဓါသည် မိမိသန္တာန်၌ ၎င်း သူတပါးသန္တာန်၌ ၎င်း ကုသိုလ်အကုသိုလ် အဗျာကတအား ကျေးဇူးပြုသည်။ သီလ သုတစသည်တို့က ကျေးဇူးပြုပုံကိုလည်း ချဲ့ထွင်ကြည့်လေ။

သုခစသည်ကြောင့် ကုသိုလ် စသည်ဖြစ်ပုံ။ ။ [ကာယဝိညာဉ်နှင့် ယှဉ်သော ကာယိကသုခဝေဒနာ ကာယိကဒုက္ခဝေဒနာကို သုခဒုက္ခအရ ကောက်ပါ။] ခန္ဓာကိုယ်၊ ချမ်းသာသုခရသည့်အခါ ထိုသုခကို အကြောင်းပြု၍ အချို့က အဆက်ဆက် သုခပွားရန် ဒါနသီလ စသော ကောင်းမှုကို ပြု၏။ အချို့ကား စည်းစိမ်ကိုခံစားလျက် အကုသိုလ် တိုးပွားစေ၏။ ထိုကောင်းမှုမကောင်းမှုအတွက် ပစ္စက္ခမှာဖြစ်စေ တမလွန်မှာဖြစ်စေ အကျိုးဝိပါက်ကို ခံစားရရာ၏။ ထို့ကြောင့် မိမိသုခသည် မိမိ၏ ကုသိုလ် အကုသိုလ် အဗျာကတဖြစ်ဘို့ရန် ကျေးဇူးပြု၏။ လူတယောက် သုခခံစားရပုံကို မြင်ရကြားရ၍ အခြားသူတို့က ထိုသုခမျိုးကို ရလိုသဖြင့် ကုသိုလ် စသည်ပြုရာ၌ အခြားသူတို့ ကုသိုလ် စသည်အားလည်း ကျေးဇူးပြု၏။ -ဒုက္ခခံစားနေရသည့်အခါ ထိုဒုက္ခမျိုးမှ ကင်းလွတ်ဘို့ရာ ဒါနစသည်ပြုရာ၌ ဒုက္ခက ကုသိုလ်အား ကျေးဇူးပြု၍၊ ဒုက္ခမှ သက်သာစေတော့ အနေဖြင့် အကုသိုလ်ကို ပြုရာ၌ အကုသိုလ်အား ၎င်း၊ အကျိုးပေးသည့်အခါ အဗျာ

ကတအား၎င်း ကျေးဇူးပြု၏။ လူတယောက်၏ ဒုက္ခကို မြင်ကြားရ၍ ကုသိုလ်သည်ပြုရာ၌ ထိုသူဒုက္ခက သူတပါး၏ ကုသိုလ် စသည်အား ကျေးဇူးပြု၏။

ကလျာဏ မိတ္တ စသည်ကြောင့် ကုသိုလ် စသည်ဖြစ်ပုံ။ ။

ကလျာဏမိတ္တပုဂ္ဂိုလ်ကို မှီခို၍ ကုသိုလ်ဖြစ်ရာ၊ ရဟန္တာဖြစ်အောင် အားထုတ်၍ အရဟတ္တဖိုလ် ကြိယာချာန်များကို ရရာ၊ ဘုရားသာသနာ မှီ၍ မတရားကြံသူများကဲ့သို့ ကလျာဏမိတ္တကြောင့် အကုသိုလ်ဖြစ်ရာတို့၌ ကလျာဏ မိတ္တပုဂ္ဂိုလ်က သူတပါး၏ ကုသိုလ် အဗျာကတ အကုသိုလ် အား ကျေးဇူးပြု၏။ အကလျာဏမိတ္တကြောင့် အကုသိုလ်ဖြစ်ပုံ “ခိုင်ကော် ၍ ချုံပေါ်ကျ” ဆိုသလို မသူတော်အတွက် သံဝေဂရ၍ ကုသိုလ်ဖြစ်ပုံ ဝိပါက် ကြိယာ အဗျာကတ ဖြစ်ပုံကို၎င်း၊ လျောက်ပတ်သော ဥတု လျောက်ပတ်သောအစာ အိပ်ရာ နေရာ ကျောင်းကိုရ၍ တရားအားထုတ် လျက် ကုသိုလ်အဗျာကတ တိုးပွားပုံကို၎င်း၊ “သူတောင်းစား ထမင်းဝ သလို” အကောင်းအမွန်ကို တွေ့ကာမှ စိတ်နေ စိတ်ထား ဟန်မရ၍ အကုသိုလ် တိုးပွားရပုံကို၎င်း ချဲ့ထွင်ကြည့်လေ။

ကမ္မဝိပါကာနိဉ္စိ ကမ္မအရ (ပစ္စည်းတရား၌ ပြဲခဲ့သည့်အတိုင်း) ဗလဝက် ကိုသာယူ၍၊ ဝိပါကအရ နာမ်ဝိပါက်ကိုသာ ယူရမည်။ ဗလဝဖြစ်သော ကုသိုလ် အကုသိုလ်ကံကြောင့် ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေအခါဝယ် ဝိပါက်ဝိညာဉ် ဖြစ်ရာ၌ ကံသည် ပစ္စည်း-ယှဉ်ဘက်စေတသိက်နှင့်တကွ ဝိပါက်ဝိညာဉ် သည် ပစ္စယုပ္ပန်-ဟူလို။

ဥပ္ပါဒိတ ဥပသေဝိတပစ္စည်း။ ။ ဤ ပြဲခဲ့သော ပစ္စည်းတို့တွင် ရာဂစသည် သဒ္ဓါစသည်တို့ကား မိမိ၏ အဇ္ဈတ္တသန္တာန်၌ ဖြစ်စေအပ် သော ဥပ္ပါဒိတ ပစ္စည်းမျိုးတည်း။ ပုဂ္ဂလ ဘောဇန ဥတု သေနာသနတို့ ကား မိမိ၏ အပြင်ပ ဗဟိဒ္ဓ၌ ပေါင်းသင်းဆက်ဆံခြင်း စားသောက် တွေ့ထိခြင်းတို့ဖြင့် မှီဝဲဆည်းကပ်အပ်သော ဥပသေဝိတ ပစ္စည်းမျိုးတည်း။ ဤအဓိပ္ပာယ်ကို ရည်ရွယ်၍ အရှင် အနုရုဒ္ဓါဆရာသည်ပင် နာမရူပ ပရိစ္ဆေဒ၌ မိန့်တော်မူသည်မှာ-

ဆိုရိုးနှင့် ဘာသာဒီကာ

၁၉၃

“ရာဂသဒ္ဓါဒယော ဓမ္မာ၊ အဇ္ဈတ္တမနုပ္ပါဒိတာ၊
သတ္တသင်္ခါရဓမ္မာစ၊ ဗဟိဒ္ဓေါ ပနိဿဝိတာ” ဟူသည်တည်း။

[ဤ၌ ဘောဇနဥတုသေနာသနတို့ကရုပ်သင်္ခါရဖြစ်၍ သင်္ခါရဓမ္မ-ဟု
ဆိုသည်။ သူတပါး၏ ရာဂ သဒ္ဓါစသည်ကိုကား ဗဟိဒ္ဓေါပနိဿဝိတာ
အရတွင် သွင်းသင့်၏။ ဤဂါထာကို သာဓကပြု၍ ဒီကာကျော်၌ “ယထာ
ရဟံ အဇ္ဈတ္တဉ္စ ဗဟိဒ္ဓါစ”ဟူသော ပါဠိကို ရာဂါဒယောစသော ပစ္စည်း
တရားနှင့် တွဲစပ်၍ တနည်း ဖွင့်ပြထားသေးသည်မှာ သူ့နည်းနှင့်သူ
အဓိပ္ပာယ်ရသော်လည်း သင်္ကြိုဟ်ပါဠိရင်း၏ အာဘော်ကျမည်မထင်။]

ဗဟုစာ ဟောတိ ပကတူပနိဿယော။ ။ ဤသို့လျှင် ပကတူပ
နိဿယပစ္စည်းသည် စိတ် စေတသိက် ရုပ်နှင့်တကွ ပုဂ္ဂလ ဥတု ဘောဇန
သေနာသနတိုင်အောင် ပြန့်နှံ့ရကား အလွန်များပြားပေသည်။ သို့ရာတွင်
စဉ်းစားဘွယ်ရှိသေး၏။ ဤမျှလောက် ကျယ်ဝန်းသော ပကတူပနိဿယ
သည် စိတ်စေတသိက်အားသာ ကျေးဇူးပြု၍ ရုပ်တရားတို့အား အဘယ်
ကြောင့် ကျေးဇူးမပြုပါလိမ့်မည်နည်း၊ မြေရေတို့ကြောင့် မျိုးစေ့မှပေါက်
ပွား၍ သစ်ပင်တွေ စည်ကားရာ၌ မြေရေတို့သည် သစ်ပင်တို့အား ပကတူပ
နိဿယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုသည်ဟု၎င်း၊ ဆေးစား၍ ရုပ်ကြည်လင်ရာ၌
ဆေးသည် ရုပ်တို့အား ပကတူပနိဿယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုနိုင်သည်
ဟု၎င်း မှတ်ယူသင့်သည် မဟုတ်ပါလော၊ ဤသို့ စဉ်းစားဘွယ်ရှိသည်။

အဖြေကား-ပကတူပနိဿယဝယ် ပကတပုဒ်နက်ကို လေးနက်စွာ
စဉ်းစားရာ၏။ “ကောင်းစွာပြုအပ်”ဟူသော စကားဝယ် “မိမိသန္တာန်၌
ဖြစ်စေအပ်၊ မှီဝဲဆည်းကပ်အပ်” ဟူသော ဥပ္ပါဒန ဥပသေဝန ၂ မျိုးလုံး
ရ၏။ ထိုမှီဝဲဆည်းကပ်မှု ဖြစ်စေမှုဟူသည် မှီဝဲတတ် ဖြစ်စေတတ်သော
နာမ်တရားနှင့်သာ ဆိုင်၏၊ ရုပ်တရားကား မမှီဝဲတတ် မဖြစ်စေတတ်ချေ၊
(သက်သက် အစေတန အဗျာပါရတရားသာတည်း)။ ထို့ကြောင့် “ကိုယ်

ပြုမှ ကိုယ်ရ” ဆိုတာလို အကြင်နာမ်တရား အစဉ်သည် ရာဂသဒ္ဓါစသည် ကို ဖြစ်စေခဲ့၏၊ ပုဂ္ဂလစသည်ကို ဖိုဝဲခဲ့၏၊ ထိုနာမ်တရား အစဉ်သာလျှင် မိမိ ဖြစ်စေအပ် ဖိုဝဲအပ်သော ရာဂပုဂ္ဂလစသည်၏ အကျိုးကို ခံစားခွင့် ရှိသည်။ ထိုကဲ့သို့ မပြုတတ်သော ရုပ်တရားမှာ ထိုရာဂ ပုဂ္ဂလ စသည်၏ အကျိုးကို ခံစားခွင့်မရှိ၊ ထို့ကြောင့် ကျယ်ဝန်းစွာသော ဤ ပကတူပ နိဿယသည် ရုပ်တရားတို့အား အဘိဓမ္မာနည်းအရ ကျေးဇူးပြုခွင့် မရှိ ကြချေ။

သုတ္တန်ပကတူပနိဿယ။ ။ သို့သော် “ဣမသ္မိံ-ဤအကြောင်း သည်၊ သတိ-ရှိလျှင်၊ ဣဒံ-ဤအကျိုးသည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏၊ ဣမသ္မိံ အသတိ ဣဒံ န ဟောတိ” ဟူသော သုတ္တန်လာပကတူပနိဿယသတ္တိ အားဖြင့် ယခင် ပြခဲ့သော ရုပ်တရားတို့မှာ ကျေးဇူးပြုခံကြရပေသေး သည်။ ထို့ကြောင့် အဘိဓမ္မာ ပကတူပနိဿယနည်း သုတ္တန်ပကတူပ နိဿယနည်းဟု ခွဲခြား၍ စိတ်စေတသိက် ရုပ်ပညတ်တို့က စိတ် စေတသိက် အား ကျေးဇူးပြုရာ၌ အဘိဓမ္မာနည်း သုတ္တန်နည်း ၂ မျိုးရ၍၊ ရုပ်အား ကျေးဇူးပြုရာ၌ သုတ္တန်နည်းသာ ရ၏။ သုတ္တန်ပကတူပနိဿယနည်းမှာ သာလွန်၍ ကျယ်ဝန်းလှပေသည်-ဟူလို။

လေ့ကျင့်ခန်းမေးခွန်း

- ၁။ ဥပနိဿယသတ္တိကို ဥပမာနှင့်တကွပြ၍၊ နိဿယနှင့် ဥပနိဿယတို့ ထူးခြားပုံကို ထင်ရှားအောင်ပြပါ။
- ၂။ အာရမဏာဓိပတိနှင့် အာရမဏူပနိဿယ၊ အနန္တရနှင့် အနန္တ ရူပနိဿယတို့ သတ္တိချင်း ကွဲပြားပုံကို ပြပါ။
- ၃။ ပကတူပနိဿယ၌ “ပကတ+ဥပနိဿယ” “ပကတိ+ဥပနိဿ ယ” တို့၏ အဓိပ္ပာယ်ကို အသီးသီးပြပါ။

ဆိုရိုးနှင့် အာသာငိုကာ

၁၉၅

- ၄။ ပစ္စည်းတရား၌ “ဗလဝဖြစ်သော” ဟူသော စကားကို အဘယ်၌ စပ်မည်နည်း၊ ဗလဝကံ ဒုဗ္ဗလကံ ၊ မျိုးကိုလည်း ခွဲခြား၍ ဤပစ္စည်း၌ မည်သည်ကံကိုသာ ယူရမည်-ဟုလည်း ပြပါ။
- ၅။ “အချို့သောပညတ်”အရ အဘယ်ပညတ်မျိုးကိုသာ ယူစေလို၍ “အချို့” ဟု ဆိုပါသနည်း။
- ၆။ သင်္ကြိုဟ်ပါဠိဝယ် “ရာဂါဒယော-သဒ္ဓါဒယော” တို့၌ အာဒိအရ ဘယ်တရားစုကို ယူရမည်နည်း။
- ၇။ မိမိ၏ ရာဂကြောင့် မိမိသန္တာန်၌ ကုသိုလ် အကုသိုလ် အဗျာကတဖြစ်ပုံ၊ သူများသန္တာန်၌ ကုသိုလ် စသည် ဖြစ်ပုံကိုပြပါ။
- ၈။ မိမိ၏ သဒ္ဓါကြောင့် မိမိသန္တာန်-သူများသန္တာန်၌ ကုသိုလ် စသည် ဖြစ်ပုံကို အသီးသီး ခွဲခြားပြပါ။
- ၉။ သုခံ ဒုက္ခံတို့ အရကို ကောက်ပြ၍၊ သုခ ဒုက္ခကြောင့် ကုသိုလ် စသည် ဖြစ်ပုံကို အသီးသီးပြပါ။
- ၁၀။ ကလျာဏမိတ္တကြောင့် ကုသိုလ်စသည်ဖြစ်ပုံ၊ အကလျာဏမိတ္တကြောင့် ကုသိုလ် စသည်ဖြစ်ပုံကို အသီးသီးပြပါ။
- ၁၁။ ပစ္စည်းတရားများကို “ဥပ္ပါဒိတ-ဥပသေဝိတ” ခွဲပြပါ။
- ၁၂။ ဤ ပကတူပနိဿယသည် အဘယ်ကြောင့် ရုပ်တရားတို့အား ကျေးဇူးမပြုနိုင်ပါသနည်း၊ မည်သည့်နည်းနှင့်မျှ ရုပ်တရားတို့အား ကျေးဇူးမပြုနိုင်ဟု မှတ်ရမည်လော။

၁၉၆

ပုရေဇာတပစ္စည်း

ပုရေဇာတ ပုရေဇာတ ပစ္စယော ဟူသော ပစ္စယုဒ္ဒေသ၌
 ၃ ချက်စု ပုရေဇာတ ပစ္စည်းသည် ဝတ္ထု ပုရေဇာတ
 အာရမဏ ပုရေဇာတ အားဖြင့် ၂ ပါး အပြားရှိ၏။ ထိုတွင်
 ဝတ္ထုပုရေဇာတသည် ဝတ္ထုပုရေဇာတ နိဿယနှင့် တူ၏။
 အာရမဏ ပုရေဇာတ၌ သရုပ်တို့သည် ပစ္စည်း ပစ္စယုပ္ပန်

ပုရေဇာတ။ “ပုရေ-ပစ္စယုပ္ပန်တို့ မဖြစ်မီ ရှေး၌၊ ဇာယိတ္ထ-
 ဖြစ်နှင့်ပြီး ဣတိ-ကြောင့်၊ ပုရေဇာတော-ပုရေဇာတမည်၏”။ ဆိုင်ရာ
 ပစ္စယုပ္ပန်အား မှီရာ အဖြစ်ဖြင့်ဖြစ်စေ အာရုံအဖြစ်ဖြင့် ဖြစ်စေ ကျေးဇူး
 ပြုဘို့ရာ ထို ပစ္စယုပ္ပန်တို့ မဖြစ်မီ ရှေးဦးစွာ ဖြစ်နေနိုင်သောသတ္တိသည်
 ပုရေဇာတပစ္စည်းမည်၏။ “ရှေးကဖြစ်နှင့်” ဟု ဆိုသော်လည်း ဖြစ်နှင့်၍
 ချုပ်သွားပြီးလည်း မဟုတ်ရ၊ နောက်၌ ပုရေဇာတတ္ထိဟု လာလတ်ဖြစ်ရ
 ကား အတ္ထိသဘောအားဖြင့် ဌိအဓိကံ၌ ထင်ရှား တည်ရှိရဉ်းမည်။
 ဤပုရေဇာတသည် ကမ္ဘာဥျးကစ၍ ပေါ်ထွန်းခဲ့သော နေလ ၂ ပါး
 နှင့်တူ၏-ဟု ရှေးဆရာတို့ ဥပမာပြကြ၏။ “ကမ္ဘာဥျးကစ၍ ပေါ်ထွန်း
 ခဲ့သော နေသည် ယခုတိုင်အောင် ထင်ရှားရှိလျက် နေလပေါ်ထွက်ပြီး
 နောက် ပေါ်ပေါက်သူများအား အလင်းရောင်ပေး၍ ကျေးဇူးပြုသကဲ့သို့
 ထိုအတူ ပစ္စယုပ္ပန်တို့၏ ရှေးဦးစွာ ဥပါဒ်ပြီးလျှင် မချုပ်သေးဘဲ ဌိအဓိကံ
 ၌တည်လျက် မိမိနောက်မှ ဥပါဒ်သော စိတ်စေတသိက်အား ကျေးဇူးပြု
 နိုင်သောသတ္တိ” ဟုလို့၊ ဤ ပုရေဇာတ ၂ ပါးတွင် ဝတ္ထုပုရေဇာတ
 ဟူသည် ဝတ္ထုရုပ် ၆ ပါးပင် ဖြစ်၍ ဝတ္ထုပုရေဇာတနိဿယနှင့် လုံးဝ
 တူလေပြီ။

[ဆောင်] ကမ္ဘာဥျးက၊ ပေါ်ထွန်းစသည့်၊ နေလနှစ်ပါး၊ ခုထင်ရှား
 လျက်၊ နောက်ပွား လူစု၊ အလင်းပြုသို့၊ ပစ္စယုပ္ပန်လျှင်၊
 မဖြစ်ခင်က၊ ကြိုတင်ဖြစ်နေ၊ သတ္တိပေ၊ ပုရေဇာတခေါ်။

ဆိုရိုးနှင့် ဘာသာငိုကာ

၁၉၇

ပစ္စနိကံအားဖြင့် ၃ ပါးအပြား ရှိကုန်၏။ ထိုတွင် ပစ္စယုပ္ပန်ဖြစ်သော နိပ္ပန္နရုပ် အဋ္ဌာရသ-ဤတရားတို့သည် အာရမဏပုရေဇာတပစ္စည်း တပ်သော တရားတို့ မည်ကုန်၏။ အာရမဏပုရေဇာတ ပစ္စည်းကို ရနိကံ ရနေ-ကာမစိတ် စတုပညာသ၊ အဘိညာဉ်ဒွေး၊ အပ္ပမညာကြည်သော စေတသိက် ပညာသ၊ ဤ တရားတို့သည် အာရမဏ ပုရေဇာတ ပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန်

အာရမဏပုရေဇာတပစ္စည်း။ ။သင်္ဂြိုဟ်၌ “ပဉ္စာရမဏာနိစ ပဉ္စဝိညာဏဝိထိယာ” ပါ၌ဖြင့် ဤအာရမဏပုရေဇာတကို ဖြစ်၏။ ထို သင်္ဂြိုဟ်အလို “ပစ္စုပ္ပန်ဖြစ်သော ပဉ္စာရုံသာ အာရမဏပုရေဇာတ ပစ္စည်းတပ်သည်” ဟု ထင်မှတ်ဘွယ်ရှိ၏။ သို့သော် “စက္ခု အနိစ္စတော ဒုက္ခတော အနတ္တတော ဝိပဿန္တိ” စသော ပဉ္စာဝါရပါဠိတော် အလိုအားဖြင့်ကား ပစ္စုပ္ပန်စက္ခုပသာဒကို အာရုံပြု၍ ဝိပဿနာရှုရာ၌ ထိုပစ္စုပ္ပန်စက္ခုပသာဒသည် ပုရေဇာတလည်းဟုတ် အာရုံလည်း ဟုတ်သောကြောင့် အာရမဏပုရေဇာတဖြစ်နိုင်သည်။ သောတပသာဒစသော ပသာဒရုပ်များနှင့် ဘာဝနီဝိတရုပ်များလည်း ဤနည်းပင်တည်း။ ထို့ကြောင့် ၃ ချက်စုကောက်ပုံသည်သာ ပါဠိတော်အဋ္ဌကထာကြီးတို့နှင့်ညီညွတ်၍ သင်္ဂြိုဟ်ဆိုပုံမှာ မစုံလင်ချေ။ [အနိပ္ပန္နရုပ်တွေမှာ ပရမတ္ထအစစ် မဟုတ်ကြသဖြင့် ပစ္စုပ္ပန်ဟု ဧကန်မဆိုရ၍ ဤအာရမဏပုရေဇာတ မဖြစ်နိုင်ကြတော့ပြီ။]

ပစ္စယုပ္ပန်။ ။ “အာရမဏပုရေဇာတပစ္စည်းကို ရနေ” ဟူသော စကားသည် ဒွေပဉ္စဝိညာဉ်နှင့် မနောဓာတ်ကို ရည်ရွယ်သောစကားတည်း။ ထိုတရားများသည် ပစ္စုပ္ပန်ပဉ္စာရုံကို အမြဲအာရုံပြုလျက် ပဉ္စဒွါရဝိထိတွင်း၌သာ ဖြစ်ရသောကြောင့် အာရမဏပုရေဇာတသတ္တိဖြင့် အမြဲ ကျေးဇူးပြုခံရသည်။ “ရနိကံ” ဟူသော စကားမှာ ကြွင်းသော ကာမစိတ်နှင့်

၁၉၈

ပုရေဇာတပစ္စည်း

ဖြစ်သော တရားတို့ မည်ကုန်၏ အာရမဏပုရေဇာတ ပစ္စည်းကို မရခိုက် မရနေ (ဒွေပဉ္စဝိညာဉ် ၁၀, မနောဓာတ် ၃ ခုကြည့် သော) စိတ် ၇၆ ခု၊ စေတသိက် ဒွေပညာသ၊ စိတ္တဇရုပ် ပဋိ သန္ဓေ ကမ္မဇရုပ် ဗာဟိယရုပ် အာဟာရဇရုပ် ဥတုဇရုပ်

အဘိညာဉ်ကို ရည်ရွယ်သောစကားတည်း။ ထိုတရားစုကား ပစ္စုပ္ပန် နိပ္ပန္န ရုပ်ကို အာရုံပြုသည့်အခါ အာရမဏပုရေဇာတပစ္စည်း၏ကျေးဇူးပြုကို ခံကြ ရ၏၊ ကြွင်းသောအာရုံများကို အာရုံပြုသည့်အခါ အာရမဏပုရေဇာတ သတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုမခံကြရချေ။ [အချို့ ၃ ချက်စုစာအုပ်၌ “ပဉ္စဝေါကာရ ဘုံ၌ ဖြစ်နိုင်ဖြစ်နေ” ဟု ရှိ၏။ ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သည့်အခါတိုင်း ဤ ဝတ္ထာရမဏပုရေဇာတဖြင့် ကျေးဇူးပြုမခံရ၊ ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ ဖြစ်သည့် ပြင် ပစ္စုပ္ပန်နိပ္ပန္နရုပ်ကို အာရုံပြုမှ ကျေးဇူးပြုမခံရသောကြောင့် ထို “ပဉ္စ ဝေါကာရဘုံ၌ ဖြစ်နိုင်ဖြစ်နေ” ဟူသော စကားကို မမှတ်သားအပ်။] စေတသိက်ယှဉ်ကိုပြရာ၌ နိပ္ပန္နရုပ်များက သံတွာပညတ် မဟုတ်သောကြောင့် အပ္ပမညာကြည့်ရသည်။ မဟဂ္ဂုတ်လောကုတ္တရာတို့မှာ ဤနိပ္ပန္နရုပ်ကို အာရုံ မပြု(ကသိုဏ်းပညတ်စသည်ကိုသာ အာရုံပြု) သောကြောင့် ပစ္စုပ္ပန်တွင် မပါဝင်နိုင်ကြ။-ပစ္စုပ္ပန်၌ “မရခိုက်”ဟူသောစကားသည် (အမြဲရသော ဒွေပဉ္စဝိညာဉ် မနောဓာတ်မှ ကြွင်းသော) ကာမစိတ်များကို ရည်ရွယ်သော စကားတည်း။ “မရနေ” ကား လုံးဝမရနိုင်သော မဟဂ္ဂုတ် လောကုတ္တရာ ကို ရည်ရွယ်သောစကားဖြစ်သည်။

ပစ္စည်း ပစ္စုပ္ပန်ဖြစ်ပုံ။ ။ ပစ္စုပ္ပန် ရူပါရုံကို အာရုံပြု၍ စက္ခုဒွါရ ဝိထိဖြစ်ရာ၌ ပစ္စုပ္ပန် ရူပါရုံသည် ပစ္စည်း၊ စက္ခုဝိညာဉ်နှင့်တကွ စက္ခုဒွါရိကဝိထိစိတ်သည် ပစ္စုပ္ပန်၊ သဒ္ဓါရုံစသည်ကို အာရုံပြု၍ သောတဒွါရိက ဝိထိစိတ် စသည်ဖြစ်ရာ၌လည်းနည်းတူ၊ စက္ခု ဝတ္ထုကို အာရုံပြု၍ ဝိပဿနာ ရှုရာ၌ ပစ္စုပ္ပန် စက္ခုဝတ္ထုသည် ပစ္စည်း၊ ဝိပဿနာရှုသော မနောဒွါရိက

ဆိုရိုးနှင့် ဘာသာငိုကာ

၁၉၉

အသည်သတ် ကမ္မဇရုပ် ပဝတ္ထိ ကမ္မဇရုပ်, ဤတရားတို့သည် အာရမဏ ပုရေဇာတ ပစ္စည်း၏ ပစ္စနိက်ဖြစ်သော တရားတို့ မည်ကုန်၏။

ဇောဝိထိသည် ပစ္စယုပ္ပန်၊ မိမိ၏ပစ္စုပ္ပန်စက္ခုဝတ္ထုကို သာယာလျှင် လောဘ ဇော, နှလုံးမသာယာလျှင် ဒေါသဇော, ယုံမှားလျှင် ပျံ့လွင့်လျှင် ဝိစိကိစ္ဆာ ဥဒ္ဓစ္စသဟဂုတ်ဇောတို့အား ကျေးဇူးပြု၏။ သောတဝတ္ထု စသည်ကို အာရုံ ပြုရာ၌လည်း ဤနည်းပင်၊ ပစ္စုပ္ပန်ရူပါရုံကို အာရုံပြု၍ ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဉ် ပစ္စုပ္ပန် သဒ္ဓါရုံကို အာရုံပြု၍ ဒိဗ္ဗသောတအဘိညာဉ် ဖြစ်ရာ၌ ထိုရူပသဒ္ဓါ အာရုံတို့က ပစ္စည်း, အဘိညာဉ်စိတ်က ပစ္စယုပ္ပန်၊ “ငါ၏ကိုယ်သည် စိတ်၏အလား လျင်မြန်စွာ သွားနိုင်စေသား” ဟု ဣဒ္ဓိဝိဓအဘိညာဉ်ဖြင့် မိဋ္ဌာန်မှုကို ပြုရာ၌ ခန္ဓာကိုယ်၌ တည်ရှိသော ပစ္စုပ္ပန် နိပ္ပန္နရုပ်တခုခုသည် ပစ္စည်း, ဣဒ္ဓိဝိဓအဘိညာဉ်သည် ပစ္စယုပ္ပန်၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် ပစ္စည်း ပစ္စယုပ္ပန် ဖြစ်ဟန်ကို သိလေ။

မှတ်ချက်။ ။ဤပုရေဇာတပစ္စည်း၌ ပစ္စယနိဒ္ဒေသ ပဋ္ဌာနဋ္ဌကထာနှင့် မူလငိုကာတို့ ဖွင့်ပြထားသော အချက်နှင့်ပဉ္စာဝါရဂဏနာ အနုငိုကာဝယ် “အဘိညာညာဏဿပန ကဒါစိ သဟဇာတံပိ အာရမဏံ ဟောတိ” ပါ၌ဖြင့် မိမိဟဒယဝတ္ထုကို အာရုံပြုရာ၌ သဟဇာတဟဒယဝတ္ထုသည်ပင် အဘိညာဉ်၏ အာရုံဖြစ်နိုင်ကြောင်း သို့သော် ထိုကဲ့သို့သော အာရုံမှာ အဇ္ဈန်ရှားသဖြင့် များစွာ မရှိသောကြောင့် သဟဇာတအာရမဏပစ္စည်း ဟု အသီးအခြား မဝေခန့်ကြောင်းကို ဆိုထားသောအချက်တို့မှာ လေး နက်သော ဉာဏ်ကြီးရှင်တို့အရာသာဖြစ်၍ ဤကျမ်း၌ လစ်လျူရှုခဲ့ရတော့ သည်၊ ထို့ပြင်-အချို့ ၃ ချက်စုစာအုပ်၌ “ဝတ္ထုပုရေဇာတ ဝတ္ထာရမဏ ပုရေဇာတ အာရမဏပုရေဇာတ အားဖြင့် ၃ မျိုးပြားသည်” ဟု အဆို ရှိ၏၊ ထိုစကားသည် “တံ သဗ္ဗပိဝတ္ထုပုရေဇာတံ အာရမဏပုရေဇာတံ ဒွိဓာ ဌိတံ”ဟူသော အဋ္ဌကထာနှင့်မညီ၊ သို့သော်- ဟဒယဝတ္ထုသည်

ပုရေဇာတပစ္စည်း

ဝတ္ထာရမဏပုရေဇာတနိဿယ၌ ပြခဲ့သည့်အတိုင်း တရံတခါ ဝတ္ထုလည်း ဖြစ် အာရုံလည်းဖြစ် ပုရေဇာတလည်း ဖြစ်နိုင်သောကြောင့် ထိုကဲ့သို့၃မျိုး ခွဲခြင်းကို အမှားဟူ၍လည်း မဆိုထိုက်၊ ၂ မျိုးခွဲသော အဋ္ဌကထာအလိုမှာ ထို ဝတ္ထာရမဏပုရေဇာတသည် အာရမဏပုရေဇာတအတွင်း၌ ပါဝင်ရ တော့သည်။

လှေကျင့်ခဏ်းမေးခွန်း

- ၁။ ပုရေဇာတသတ္တိကို ဥပမာနှင့်တကွ ပြပါ။
- ၂။ “(က) ဆဝတ္ထုနိ ပဝတ္တိယံ သတ္တန္တံ ဝိညာဏဓာတုနံ (ခ)ပဉ္စာ ရမဏာနိစ ပဉ္စဝိညာဏဝိထိယာ”ဟူသော သင်္ဂြိုဟ်ပါ၌၌ (က) ဖြင့် ဘယ်ပစ္စည်းကိုပြ၍ (ခ)ဖြင့် ဘယ်ပစ္စည်းကို ပြသနည်း။
- ၃။ (ခ) အရ သင်္ဂြိုဟ်ဆိုပုံနှင့် ဤ ၃ ချက်စုကော်ပုံသည် တူသလော၊ မတူလျှင် ဘယ်နည်းက သာ၍ သင့်မြတ်သနည်း။
- ၄။ အာရမဏပုရေဇာတ ပစ္စည်း၌ အနိပ္ပန္နရုပ်များကို ဘာကြောင့် ကြည့်ရသနည်း။
- ၅။ ပစ္စယုပ္ပန်၌ “ရနိုက်-ရနေ”တို့၏ စပ်ရာတရားစုကို ပြပါ။
- ၆။ ပစ္စနိုက်၌ “မရနိုက်-မရနေ” တို့၏ စပ်ရာတရားစုကိုပြပါ။
- ၇။ ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဝိထိချ၍ ပစ္စည်း ပစ္စယုပ္ပန် ဖြစ်ပုံကိုပြပါ။

ဆိုရိုးနှင့် ဘာသာငိုကာ

၂၀၁

ပစ္ဆာဇာတ ပစ္ဆာဇာတပစ္စယော ဟူသော ပစ္စယုဒ္ဓေသ၌

၃ ချက်စု သရုပ်တို့သည် ပစ္စည်း ပစ္စယုပ္ပန် ပစ္စနိက်

အားဖြင့် ၃ ပါးအပြားရှိကုန်၏။ ထိုတွင် ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌

ဖြစ်ခိုက် ဖြစ်နေ အရူပဝိပါက် ၄ ခု ကြည့်သော ပဌမဘဝင်

အစရှိသော နောက်နောက်သောစိတ် ၈၅ ခု၊ စေတသိက်

ဒွေပညာသ၊ ဤတရားတို့သည် ပစ္ဆာဇာတ ပစ္စည်းတပ်သော

ပစ္ဆာဇာတ ပစ္စယော။ ။ “ပစ္ဆာ ဇာယတိတိ ပစ္ဆာဇာတော”

ပစ္ဆာ-ပစ္စယုပ္ပန်၏နောက်မှ၊ ဇာယတိ-ဖြစ်တတ်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ ပစ္ဆာ

ဇာတော-ပစ္ဆာဇာတမည်၏။ ပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့၏ နောက်မှဖြစ်၍ ရှေ့က

ဖြစ်နှင့်သော ပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့ကို ထောက်ပံ့ကူညီတတ်သော သတ္တိသည်

ပစ္ဆာဇာတပစ္စည်း မည်၏။ ဤပစ္ဆာဇာတပစ္စည်းကို လင်းတငယ်တို့ ကိုယ်

အား ထောက်ပံ့သော အာဟာရာသာစေတနာဖြင့် အဋ္ဌကထာ၌ ဥပမာ

ပြ၏။ ချဲ့ဥးအံ့-လင်းတကြီးတို့သည် အစာအာဟာရကို မိမိတို့သာရှာဆွေ

စားသောက်၍ အသိုက်၌ ကျန်ရစ်သော လင်းတကလေးများအတွက် ယူ

ဆောင်လာရိုး မရှိဘူးတဲ့၊ လင်းတကလေးတို့မှာကား မိဘတို့ပြန်လာလျှင်

မိမိတို့အတွက် အစာပါနီးနီးဖြင့် မြှော်ကိုးတောင့်တကြရှာသတဲ့၊ ဤသို့

အစာ အာဟာရ၌ မြှော်ကိုးတောင့်တသော ရသတဏှာ “အာဟာရာ

သာ”ဟု ခေါ်၍ ထိုအာဟာရာသာနှင့် ယှဉ်သော စေတနာကို “အာဟာ

ရာသာ စေတနာ” ဟု ခေါ်သည်။ အစာအာဟာရကို မစားဘဲလျက် ဤ

အာဟာရာသာ စေတနာတည်းဟူသော မြှော်လင့်ချက်က လင်းတငယ်

တို့၏ကိုယ်ကို ထောက်ပံ့ထားသည့်အတွက်ကြောင့် လင်းတငယ်တို့ ကိုယ်

သည် အတောင်အလက်စုံ၍ ကိုယ်တိုင် အစာရှာနိုင်သည့် ကာလတိုင်

အောင် တည်တန့်နိုင်လေသည်။ ဆိုလိုရင်းကား- “အစာ မစားရလျှင်

သေဘွယ် ရှိ၏၊ သို့သော် လင်းတငယ်တို့မှာကား အာဟာရာသာ

စေတနာ၏ ထောက်ပံ့မှုကြောင့် မသေဘဲ တည်တန့်နိုင်သည်”ဟူလို။

[ဤအာဟာရာသာစေတနာ ဟူသည် အခြားမဟုတ်၊ ပစ္ဆာဇာတ စိတ်

တရားတို့ မည်ကုန်၏၊ ပဋိသန္ဓေအစရှိသော ရှေးရှေးစိတ်နှင့် အတူ ဥပါဒ်၍ ရုပ်၏ ဌိသို့ ရောက်သော ဧကဏောယ ဒွိဇကောယ တိဏောယ စတုဏောယ၊ ဤတရားတို့သည် ပစ္ဆာဇာတပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန်ဖြစ်သောတရားတို့ မည်ကုန်၏၊ စိတ်

စေတသိက်တွင် ပါဝင်သော စေတနာစေတသိက်တည်း၊ ထို့ကြောင့် ဤ အာဟာရာသာစေတနာဖြင့် ဥပမာဖြစ်ရုံမျှမဟုတ်၊ ဥပမာလည်း ရ ပစ္ဆာဇာတသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုပုံကိုလည်း ပြသည်၊ ထိုစကား မှန်၏- လင်းတငယ်၏ အာဟာရာသာစေတနာသည် မိမိဥပါဒ်မှ ရှေးဦးစွာ ဖြစ်၍ ဌိအိုက်သို့ ရောက်နှင့်သော ဓန္ဓာကိုယ်ရှိ ရုပ်အပေါင်းအား မိမိ ဥပါဒ်သည့်အခါ ပစ္ဆာဇာတသတ္တိဖြင့် ထောက်ပံ့သည်။]

[ဆောင်] လင်းတပေါက်စ၊ ကိုယ်ကာယ၌၊ ဟာရအာသာ၊ စေတနာ က၊ ရှေ့မှာ ပေါ်ပေါက်၊ ဌိသို့ရောက်သည်၊ ထက်အောက် သိမ်းချုပ်၊ ကိုယ်လုံးရုပ်ကို၊ လွှမ်းအုပ်အကုန်၊ ထောက်ပံ့ပုံသို့၊ ကြည်ယုံမခြား၊ ဌိနိုက်ငြားသည့်၊ ရှေ့ဖျားရုပ်ထု၊ နောက်စိတ် စုက၊ ထောက်မူပုံကာ၊ သတ္တိဖြာ၊ ပစ္ဆာဇာတ ခေါ်။

ပစ္စည်း ပစ္စယုပ္ပန်။ ။ပစ္စည်းတရား၌ “ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ ဖြစ်နိုင် ဖြစ်နေ” ဟူသော စကား၏အဓိပ္ပာယ်ကို နိဿယပစ္စည်းအတိုင်း သိလေ၊ ပစ္စယုပ္ပန်ဝယ် “ဧကဏောယ” စသော စကားကို ရုပ်ပိုင်း ခူပပဝတ္ထိက္ကမ အသွားအတိုင်း ဆိုထားသည်-ဟုမှတ်၊ “ဤ ၃ ချက်စုနှင့်တကွ အချို့ဆရာ တို့သည် ပဋိသန္ဓေစိတ်၏ ဌိဇကရောက်လျှင် ပစ္ဆာဇာတပစ္စည်း၏ကျေးဇူး ပြုကို ခံရပြီ”ဟု အယူရှိကြ၏၊ ထို့ကြောင့် ဧကဏောယဟူသည် ပဋိသန္ဓေ စိတ်နှင့်အတူ ဥပါဒ်၍ ပဋိသန္ဓေစိတ်၏ ဌိဇက၌ တည်ရှိသော ကမ္မဇရုပ် အပေါင်းတည်း၊ [ဧက=တခုသော အကြောင်းကြောင့်+ဧ = ဖြစ်သော + ကာယ= ရုပ်အပေါင်း၊] ဒွိဇကောယဟူသည် (ထိုဆရာတို့အလို) ပဋိသန္ဓေ စိတ်၏ ဘင်ဇက၌ တည်ရှိသော ရုပ်အပေါင်းတည်း၊ ထိုဇက၌ ကမ္မဇရုပ်

ဆိုရိုးနှင့် ဘာသာဋီကာ

၂၀၃

တခုယုတ် ကိုးဆယ် စေတသိက် ဒွေပညာသ၊ နောက်နောက်
 စိတ်နှင့် အတူ ဥပါဒ်သော စိတ္တဇရုပ် ပဋိသန္ဓေ ကမ္မဇရုပ်
 အပေါင်းဥတုဇရုပ်အပေါင်းဟု ၂ မျိုးသော အကြောင်းကြောင့်ဖြစ်သော
 ရုပ်အပေါင်းသည် ဌီအနိက်၌ ရှိလေပြီ၊ တိဏောယဟူသည် ပဋိသန္ဓေနှောင်
 ပဌမဘဝ၏ ဌီဇာတိ၌ တည်ရှိသော ရုပ်အပေါင်းတည်း။ ထိုဇာတိ၌ ကမ္မဇ
 စိတ္တဇ ဥတုဇရုပ် ၃ မျိုးလုံး ဌီအနိက်၌ တည်ရှိကြ၏။ စတုဏောယဟူသည်
 အာဟာရဇရုပ် ဥပါဒ်ပြီးနောက် ဌီသို့ ရောက်သည့်အခါ တည်ရှိသော
 ရုပ်အပေါင်းတည်း။ [အာဟာရဇရုပ် ဖြစ်ရာကာလကို ဘာသာဋီကာ
 ရူပပဝတ္တိက္ကမခဏ်း၌ ကြည့်၊] ထိုအခါမှစ၍ ကာမဘုံ၌ (နိရောဓသမာပတ်
 ဝင်စားခိုက်မှ တပါး) စတုဏောယ အမြဲရှိ၏။ ရူပဘုံ၌ တိဏောယသာ
 အမြဲရှိသည်။ ဤသို့လျှင် ၃ ချက်စု ဆရာသည် ရူပပဝတ္တိက္ကမ စာသွားကို
 ကြည့်၍ ဧကဏောယ စသည်ဖြင့် ခွဲခြားကောက်ပြလေသည်။

၃ ချက်စုစစ်တမ်း။ ။ “ပဋိသန္ဓေအစရှိသော ရှေးရှေးစိတ်နှင့်အတူ
 ဥပါဒ်၍ ရုပ်၏ဌီသို့ရောက်သော” ဟု ၃ ချက်စု၌ဆို၏။ ထိုစကားအရ-
 ရှေးရှေးစိတ်နှင့် အတူဥပါဒ်သော ရုပ်ကိုသာ နော်နော်စိတ်က ကျေးဇူး
 ပြုရာရောက်၏။ ရှေးရှေးစိတ်၏ ဌီဘင်တို့နှင့် အတူဥပါဒ်သော ရုပ်များ
 ကိုကား ကျေးဇူးပြုရာ မရောက်ချေ။ ထို့ပြင်-ထို ၃ ချက်စု စကားသွား
 အတိုင်းဆိုလျှင် ရှေးရှေးစိတ်နှင့် အတူဥပါဒ်သော ရုပ်ဟူသမျှကို နောက်
 နောက် ၂ စိတ် ၃ စိတ် စသည် ခြားသောစိတ်များက ကျေးဇူးမပြုနိုင်၊
 ဥပမာ- “အတိတဘဝနှင့် အတူဥပါဒ်သောရုပ်ကို ဘဝဂ်စလနကသု
 ကျေးဇူးပြု၍ ဘဝဂ်ပစ္ဆေဒ ပဉ္စဒ္ဓါရာဇ္ဇနံ စသည်တို့က ကျေးဇူးမပြုနိုင်”
 ဟု အဓိပ္ပာယ်ကျ၏။ စင်စစ်ကား - နောက်နောက်စိတ် အဖြစ်အဖြစ်မှာ
 ခန္ဓာကိုယ်တကိုယ်လုံးရှိ ရုပ်တွေကို (ဥပါဒ်ပြီး၍ ဌီအနိက်၌ တည်ရှိသမျှ
 ကမ္မဇ စိတ္တဇ ဥတုဇ အာဟာရဇ ရုပ်တွေကို အားရှိလာအောင် ထောင့်
 နိုင်တဲ့ သတ္တိကို ပစ္ဆာဇာတသတ္တိ ဟု ခေါ်ရကား၊ ရှေးရှေးစိတ်များ၏
 ဥပါဒ် ဌီ ဘင်တို့နှင့်အတူ ဖြစ်ထိုက်သမျှ ဖြစ်ကြသော ရုပ်တွေကို မချုပ်

ဗာဟိယရုပ် အာဟာရဇရုပ် ဥတုဇရုပ် အသညသတ် ကမ္မဇရုပ် ပဝတ္တိ ကမ္မဇရုပ်၊ ဤတရားတို့သည် ပစ္ဆာဇာတ ပစ္စည်း၏ ပစ္စနိက်ဖြစ်သော တရားတို့ မည်ကုန်၏။

မခြင်းနောက်နောက် ဖြစ်သောစိတ်တွေက ထပ်ကာထပ်ကာ ကျေးဇူးပြုနေကြသည်။ ဤအဓိပ္ပာယ်မှာ ၃ ချက်စုစာသွားဖြင့် မထင်ရှားသော်လည်း ပါဠိတော် အဋ္ဌကထာရင်း၌ ရှင်းလင်းပြတ်သား ထင်ရှားလှပေသည်။

[ပါဠိတော်] ပစ္ဆာဇာတာ စိတ္တစေတသိကာ ဓမ္မာ ပုရေဇာတဿ ဣမဿ ကယဿ ပစ္ဆာဇာတပစ္စယေန ပစ္စယော။

[အဋ္ဌကထာ] ဣမဿ ကာယဿတိ- ဣမဿ စတုသမုဋ္ဌာနိက တိသမုဋ္ဌာနိက ဘူတုပါဒါယရူပသင်္ခါတဿ ကာယဿ။

[စတုသမုဋ္ဌာနိကဟူသည် ကာမဘုံသားတို့၏ ကံ စိတ် ဥတု အာဟာရ အကြောင်း ၄ ပါးကြောင့် ဖြစ်သော ကိုယ်တည်း၊ တိသမုဋ္ဌာနိက ကား အာဟာရဇရုပ် မရနိုင်သော ဗြဟ္မာတို့၏ ကိုယ်တည်း၊ ကိုယ်ဟူသည်မှာ လည်း ထိုအကြောင်းများကြောင့် ဖြစ်ရသော ဘူတရုပ် ဥပါဒါရုပ် အပေါင်းပင်တည်း၊ ဤပါဠိတော် အဋ္ဌကထာအရ “နောက်နောင်ဖြစ်သော စိတ် စေတသိက်သည် ပစ္ဆာဇာတပစ္စည်း၊ ရှေ့ကဖြစ်နှင့်၍ ဌိသို့ရောက်နေကြသော ရုပ်အပေါင်းသည် (ရှေ့အခြားမဲ့စိတ်၏ ဥပါဒ် ဌိ ဘင်နှင့်ဖြိုင်၍ ဥပါဒ်သည် ဖြစ်စေ၊ ၂စိတ် ၃ စိတ်စသည် လွန်ခဲ့ရာကာလက ဥပါဒ်ခဲ့သည် ဖြစ်စေ မချုပ်သေးသမျှ ရုပ်အပေါင်းသည်) ပစ္စယုပ္ပန်တည်း” ဟူသော အဓိပ္ပာယ်မှာ လွန်စွာထင်ရှားလေသည်။ ဧကေ ဒွိတေ စတုေ ဟု၎င်း၊ ရှေးရှေးစိတ်နှင့်အတူ ဥပါဒ်၍ဟု၎င်း၊ ခွဲခြားနေဘွယ်မလို။]

ပဋိသန္ဓေဌိဇဏ၌ ပစ္ဆာဇာတရ-မရ။ ။ ပဋိသန္ဓေစိတ်နှင့် အတူ ဥပါဒ်သော ကမ္မဇရုပ်များသည် ပဋိသန္ဓေစိတ်၏ ဌိဇဏ၌ ပဌမဘဝင်က ပစ္ဆာဇာတသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုခံရပြီဟု မခံရသေးဟု ၎င်းဝါဒကွဲပြားချက် ရှိ၏။ ဤကျမ်းက “မခံရသေး”ဟူသော ဝါဒကို ထောက်မည်။ ကျေးဇူးပြု

ဆိုရိုးနှင့် ဘာသာဋီကာ

၂၀၅

ခံရပြီဟု ယူကြသောဆရာတို့က “ပဌမဘဝင်စိတ်သည် မိမိ မဖြစ်ခင်ကပင် ပဋိသန္ဓေ၏ ဌိခဏ၌ရှိသော ရုပ်အား ကျေးဇူးပြုရမည်တဲ့၊ ဥပမာ-အရှင် ဗာကုလသည် ငယ်ရွယ်စဉ် မြစ်ကမ်း၌ အထိန်းက ရေချိုးပေးခိုက်ဝယ် ငါးကြီး မျိုသွားရာ၌ ရလတုံသော အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်က မဖြစ်ခင်ကပင် ကျေးဇူးပြုခြင်းကြောင့် မသေဘဲ ရှိရသကဲ့သို့တည်းတဲ့” ထိုဥပမာမှာ ဉာဏ် နဲ့သူ သဘောကျရုံလောက်သာ ဖြစ်၏၊ အရှင်ဗာကုလ မသေခြင်း၌ ထိုအရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်၏ မဖြစ်ခင် ကျေးဇူးပြုနိုင်သော တန်ခိုးမှန်၏၊ ဉာဏ် ဝိပ္ပာနိဒ္ဓိဟုခေါ်၏၊ “ဖြစ်လတုံသော ဉာဏ်၏ အရှိန်တန်ခိုး လွှမ်းမိုးပြန့်နှံ့ ခြင်း” ဟု ဆိုလိုသည်၊ ရိုးရိုးစိတ်တွေမှာ ထိုကဲ့သို့မဖြစ်ခင် ပြန့်နှံ့လာသော အရှိန်တန်ခိုးမရှိကြ၊ ထိုတန်ခိုးမျိုးရှိရိုးမှန်လျှင် ဘာကြောင့် ဌိအခိုက်ကျမှ ကျေးဇူးပြုသနည်း၊ ဥပါဒ်တုန်းကပင် ကျေးဇူးပြုပါတော့လေ၊ [ထိုဆရာ တို့သည် ရုပ်ပိုင်း “ပစ္ဆာဇာတာဒိပစ္စယုပတ္တမ္ဘလာဘာန ဥတုဩဇာနိဗ္ဗလဝ ဘာဝေါ” ဟူသော ဋီကာကျော်စကားကို သာကေပြုကြ၏၊ ထိုစကား၏ သာကေမမြောက်နိုင်ပုံကို ဘာသာဋီကာ ရူပသမုဋ္ဌာနခဏ်း၌ ပြခဲ့ပြီ။]

ဆက်ဥးအံ့-နော်နော်စိတ် မဖြစ်ခင်ကပင် ကျေးဇူးပြုနိုင်သည်ဟု အယူ ရှိသောဆရာတို့သည် ပစ္ဆာဇာတ၌ “ဇာတ”ဟူသော စကား၊ ဝိပ္ပယုတ္တ ပစ္စည်း အတ္တိပစ္စည်းတို့၏ သဘောသွားနှင့် ပစ္စုပ္ပန်ပစ္စည်း အတိတ်ပစ္စည်း စသောအခွဲများကို စဉ်းစားကြရာ၏၊ စဉ်းစားစေဥးအံ့- ဇာတသဒ္ဓါသည် ဖြစ်ပြီးဖြစ်ဆဲ ၂ မျိုးကိုသာ ဟောနိုင်၏၊ မဖြစ်ခင် ဖြစ်လတုံကို မဟောနိုင်၊ အရပ်ရပ်သဒ္ဓါနည်းကို ကြည့်လေ၊ ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စည်းသဘောမှာ “သမ္ပ ယုတ် လေလား” ဟု ယုံမှားလောက်အောင် အတူတကွတည်ရှိသော တရားများ ကိုသာ သမ္ပယုတ်မဟုတ်ကြောင်းကို ထင်ရှားစေရန် “ဝိပ္ပယုတ်”ဟု ဟောပြ ရခြင်းဖြစ်၏၊ ပဋိသန္ဓေနှင့် အတူဥပါဒ်သော ကမ္မဇရုပ်သည် ပဋိသန္ဓေ စိတ်၏ ဌိခဏ ဘင်ခဏတို့၌ ပဌမဘဝင်နှင့် တော့တော့ဆိုင်ဆိုင် မတွေ့ကြ သေး၊ ထိုသို့ မတွေ့ကြသေးသဖြင့် သမ္ပယုတ်လေလားဟု ယုံမှားဘွယ် မရှိသေး၊ ပဌမဘဝင်ဥပါဒ်သည့်အခါ ပဋိသန္ဓေစိတ်၏ ဥပါဒ် ဌိ ဘင်နှင့်

အတူဥပါဒ်ခဲ့သော ရုပ်အားလုံးပင် ပဌမဘဝင်နှင့် တေမိ ဆိုင်မိကြ၏၊ ထိုအခါ နောက်မှဖြစ်သော ပဌမဘဝင်က အရင်ဖြစ်နှင့်သော ရုပ်များ အား ထောက်ပံ့သမှု ကျေးဇူးပြုလေရာ “သမ္ပယုတ်သဘောအားဖြင့် ရော နှောမိလေရောသလား” ဟု ယုံမှားဘွယ်ရာ ဖြစ်ပေါ်လာသဖြင့် အတူ တကွ တေဆိုင်မိကြသော်လည်း သမ္ပယုတ်မဟုတ်ကြောင်းကို ထင်ရှား စေခြင်းငှာ “ပစ္ဆာဇာတဝိပ္ပယုတ်” ဟု ထပ်မံထုတ်ပြရလေသည်။

အတ္ထိပစ္စည်း၏သဘောကား ပစ္စည်းပစ္စယုပ္ပန် ၂ ပါးလုံးပင် ထင်ရှားရှိဆဲ ဖြစ်ရမည်၊ ရှိလတ်ဖြစ်လတ်တရား၌ အတ္ထိပစ္စည်းမတပ် ပဌမဘဝင်ကလည်း အတ္ထိ ပစ္စယုပ္ပန်ဖြစ်သော ရုပ်ကလည်း ဌိအစိုက်၌ အတ္ထိဖြစ်သောကြောင့် ပစ္ဆာဇာတတ္ထိဟု ဟောပြုရပြန်သည်။ “ပစ္စုပ္ပန္နာဝ ဟောန္တေတ္ထံ၊ ပစ္စယာ ဒသပဉ္စစ” စသော ကာလအခွဲ၌လည်း ဤပစ္ဆာဇာတသည် ပစ္စုပ္ပန်ပစ္စည်း များတွင် ပါဝင်၏ (အနာဂတ်သက်သက်ပစ္စည်းမရှိ) ပစ္စုပ္ပန်မှန်လျှင်လည်း ဥပါဒ် ဌိအစိုက် ၂ မျိုးတွင် တမျိုးမျိုးသို့ရောက်ဆဲဖြစ်ရမည်။ ထို့ကြောင့် “ပစ္ဆာဇာတပစ္စည်းသည် မဖြစ်ခင်လှမ်း၍ ကျေးဇူးပြုနိုင်၏၊ ပဋိသန္ဓေနှင့် အတူ ဥပါဒ်သော ကမ္မဇကောယကို ပဋိသန္ဓေ ဌိဇကရောက်လျှင်၎င်း ပဋိ သန္ဓေ၏ ဌိအစိုက်၌ ဥပါဒ်သော ကမ္မဇတုဇကောယကို ပဋိသန္ဓေ ဘင်ခဏ သို့ရောက်လျှင်၎င်း၊ ဖြစ်လတ်သော ပဌမဘဝင်က ပစ္ဆာဇာတသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုနိုင်ပြီ” ဟူသောစကားကို ဤကျမ်းက လက်မခံနိုင်၊ ပဋိသန္ဓေစိတ် ၏ ဥပါဒ်ဌိဘင်တို့နှင့်ပြိုင်၍ ဖြစ်ထိုက်သမျှ ဖြစ်ခဲ့ကြပြီးလျှင် ဌိသို့ရောက်နေ သော ကမ္မဇတုဇကောယကို ပဌမဘဝင်ဥပါဒ်မှသာ ကျေးဇူးပြုသည်၊ နော် နောက်စိတ်များလည်း မိမိဥပါဒ်ခိုက် ဥပါဒ်ခိုက်ကျမှ ဌိအစိုက်၌ တည်ရှိ သမျှ ရုပ်အားလုံးကို သိမ်းကြီး၍ ကျေးဇူးပြုသည်-ဟုသာ အယူရှိပေသည်။

[အချို့က “မိဘတို့ပြန်လာလျှင် စားရလိမ့်မည်အထင်နှင့် လင်းတငယ် တို့၌ အာသာဖြစ်နေရာဝယ်၊ စားရလတ်သော အစာက ကျေးဇူးပြုသည် မဟုတ်ပါလော” ဟု စောဒနာကြ၏၊ အလွန်သဘောဝေးသော စောဒနာ

ဆိုရိုးနှင့် ဘာသာဒီကာ

၂၀၇

တည်း။ လင်းတငယ်တို့ကိုယ်အား စားရလိမ့်မည်ဟု မြော်လင့်အပ်သော အစာက ကျေးဇူးပြုပုံကို ဥပမာပြခြင်းမဟုတ်၊ ရသာတဏှာနှင့်ယှဉ်သော စေတနာက လင်းတငယ်တို့ကိုယ်အား ထောက်ပံ့ပုံကို ပြခြင်းဖြစ်သည်။]

ထောက်ပံ့ပုံ။ ။ “မိမိတို့ဆိုင်ရာ ကံ စိတ် ဥတု အာဟာရတို့ကြောင့် ဖြစ်ပြီးသားရုပ်ကို နော်နော်စိတ်က ကျေးဇူးပြုရာ၌ အဘယ်သို့အကျိုးထူး ရှိသနည်း”ဟု မေးဘွယ်ရှိ၏။ အဖြေကား-ရုပ်အစဉ်အဆက်ကို တာရှည်စွာ တည်တန့်စေခြင်းအကျိုးရှိ၏။ ချဲ့ဉ်းအံ့-ဆိုင်ရာ ပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့အား ပစ္စည်းတရားတို့က ကျေးဇူးပြုရာ၌ ၁-ဇနကသတ္တိ၊ ၂-ဥပတ္တမ္ဘကသတ္တိ၊ ၃-ဇနကောပတ္တမ္ဘကသတ္တိအားဖြင့် သတ္တိ ၃ မျိုးတွင် တမျိုးမျိုးဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။ [ဤ ၃ မျိုးအခွဲကို နောက်၌ပြအံ့။] ဤ ပစ္ဆာဇာတ ပစ္စည်းကား ဥပတ္တမ္ဘကသတ္တိရှိ၏၊ ဆိုင်ရာ အကြောင်းတို့ကြောင့် ဖြစ်ပြီးသော ရုပ်တရားတို့အား ထောက်ပံ့အားပေးသောအားဖြင့် ကျေးဇူးပြုသည်။ ထင်ရှားစေအံ့-မျိုးစေ့ကြောင့်ပေါက်လာသော သစ်ပင်သည် ရေဖြင့် ထပ်မံ၍ ထောက်ပံ့ခြင်းမရှိက စည်ပင်ကြီးမား ထွားကြိုင်းခြင်းမရှိဘဲ မကြာမီ ပျက်စီးရသကဲ့သို့၎င်း၊ ကံလျှင် အရင်းခံ၍ မိဘတို့၏သုက်သွေးကြောင့် ဖြစ်ရသော သူငယ်သည် နို့ချိုတိုက်ကြွေး အားပေးထောက်ပံ့ခြင်း မရှိက အသက်မရှည်နိုင်သကဲ့သို့၎င်း၊ ထိုအတူ ကံကြောင့်ဖြစ်ရသော ကမ္မဇရုပ်တို့သည် မိမိတို့ ချုပ်သည့်အခါ အလားတူ ရုပ်အစဉ်ဖြစ်တို့ရာ ကျေးဇူးပြုသွားကြ၏၊ (သင်္ဂြိုဟ်ဘာသာဒီကာ ရုပ်ဖိစိတခဏ်းကြည့်။) ထိုကဲ့သို့ ကျေးဇူးပြုရာ၌ စိတ်တို့က ပစ္ဆာဇာတသတ္တိဖြင့် ထောက်ပံ့ပေးမှသာ၍ အားရှိကြသဖြင့် ဆက်ကာဆက်ကာ ကျေးဇူးပြုနိုင်ကြသည်။ စိတ္တဇ ဥတုဇ အာဟာရဇ ရုပ်အစဉ်များ၏ ရူပပဝတ္တိက္ကမကိုလည်း ထိုက်သင့်သမျှ တာရှည်အောင် စိတ် စေတသိက်တို့က ထောက်ပံ့လေသည်။ ဤသို့လျှင် နောက်နောက်စိတ်တို့က ပစ္ဆာဇာတသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုခြင်းသည် ရုပ်အစဉ်အဆက်ကို တာရှည်စွာ တည်တန့်စေခြင်း အကျိုးရှိ၏-ဟု မှတ်။

[ငိုကာကျော်] ပစ္ဆာဇာတပစ္စယေ အသတိ သန္တာန ဌိတိဟေတုဘာဝံ
အဂစ္ဆန္တဿ ကာယဿ ဥပတ္တမ္ဘနဝသေန ဥပကာရကာ
ပစ္ဆာဇာတာ စိတ္တစေတသိကာ ဓမ္မော ပစ္ဆာဇာတပစ္စယော။

[အသညသတ်ဘုံ၌ ပစ္ဆာဇာတ အထောက်အပံ့မရဘဲ တာရှည်စွာ
ဆက်လက်နေနိုင်ရကား ဤပစ္ဆာဇာတအတွက် ရုပ်အစဉ်မှာ ပိုမို၍ အား
တက်သည်-ဟုသာ မှတ်၊ အထောက်အပံ့မရလျှင် လုံးဝ အားမရှိ-ဟု
မမှတ်နှင့်။]

ပစ္စည်းတပ်ပုံ။ ။ ပဌမဘဝင် ဥပါဒ်သည့်အခါ ဌိသိုရောက်နေသော
ရုပ်အပေါင်းရှိ၏။ ပဌမဘဝင်သည်ပစ္စည်း၊ ထိုရုပ်အပေါင်းသည် ပစ္စယုပ္ပန်၊
ဤသို့စသည်ဖြင့် စုတိတိုင်အောင် ပစ္စည်းပစ္စယုပ္ပန်ဖြစ်ဟန်ကို ချဲ့ပါလေ။

ပစ္စနိက်။ ။ “စိတ် စေတသိက်တို့မှာ ပစ္စယုပ္ပန်တွင် မပါဝင်သော
ကြောင့် ပစ္စနိက်ထုတ်လျှင် ရှိပါစေတော့၊ အသညသတ်မှတစ်ပါး သတ္တတို့
သန္တာန်၌ရှိသော ရုပ်တွေမှာ ပစ္စယုပ္ပန်တွင် ပါဝင်ပါလျက် ဘာကြောင့်
ပစ္စနိက် ဖြစ်ရပါလိမ့်မည်နည်း” စဉ်းစားဘွယ် ရှိ၏။ ပစ္ဆာဇာတသတ္တိ
သည် ဌိအစိုက်ရောက်မှ ကျေးဇူးပြု၏၊ ဥပါဒ်တုန်းက ကျေးဇူးမပြုနိုင်၊
ထို့ကြောင့် ပစ္စယုပ္ပန်မဖြစ်နိုင်သော ဥပါဒ်နိဂ္ဂဟရုပ်များကို မှန်းထား၍
သဝိညာဏကရုပ်များကိုလည်း ပစ္စနိက် ထုတ်ရပေသည်။ သို့အတွက် “နော
နောက်စိတ်နှင့် အတူဥပါဒ်သော စိတ္တဇရုပ်”ဟု ယခု ၃ ချက်စုထုတ်သည်
မှာ မစုံလင်၊နောနောဖြစ်ဖြစ် ရှေးရှေးဖြစ်ဖြစ် အားလုံးစိတ္တဇရုပ် အာဟာ
ရဇရုပ် ဥတုဇရုပ် ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်နှင့် ပဌမဆုံး ပဋိသန္ဓေစိတ်နှင့်အတူဥပါဒ်
သော ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်သည်ပင် ပစ္စနိက်၌ ပါဝင်ရလေသည်။ အသည
သတ် ကမ္မဇရုပ်နှင့် ဗာဟိယရုပ်အတွက်မှာ ဆိုဘွယ်ရာမရှိပြီ၊ ထို့ကြောင့်
ပစ္စနိယပဋ္ဌာန်းပါဠိတော်၌ “ပစ္ဆာဇာတပစ္စနိက်ကို အဓိပတိပစ္စနိက်နှင့် တူ၏”
ဟု ပြပြီးလျှင် အဓိပတိပစ္စနိက်၌ကား-“ကုသလံ ဧကံ ခန္တံ ပဋိစ္စ
တယောဓန္ဓာ စိတ္တသမုဋ္ဌာနဥရူပံ၊ ပေ၊ ပဋိသန္တိကုဏေ ဝိပါကာဗျာကတံ
ဧကံ ခန္တံပဋိစ္စ တယောဓန္ဓာ ကဋတ္တာစရူပံ” စသည်ဖြင့် ထုတ်ပြလေသည်။

ဆိုရိုးနှင့် ဘာသာဋီကာ

၂၀၉

ဤပါဠိတော်သွားကို သတိမထားမိသော ဆရာတို့ကား “အလုံးစုံသော စိတ်တခုယုတ်ကိုးဆယ် စေတသိက် နွေပညာသ၊ ဗာဟိယရုပ် အသညသတ် ကမ္မဇရုပ်၊-နိရောဓသမာပတ္တိဝိထိ၌ နေဝသညာနာသညာယတန ဈာန်အဆုံးစောနှင့် အတူဥပါဒ်သော စိတ္တဇရုပ် ထိုခဏမှစ၍ နော်နော် ခဏတို့၌ဖြစ်သော အနာဂါမိဖိုလ် အရဟတ္တဖိုလ်မဖြစ်မီ ချုပ်နှင့်ကြသော အာဟာရဇရုပ် ဥတုဇရုပ် ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်၊-စုတိစိတ်နှင့်အတူဥပါဒ်သော စိတ္တဇရုပ် အာဟာရဇရုပ် ဥတုဇရုပ်၊ ဤတရားတို့သည် ပစ္ဆာဇာတပစ္စည်း၏ ပစ္စနိက်ဖြစ်သော တရားတို့ မည်ကုန်၏” ဟု တနည်း ပြင်ကြသေး၏။ ထိုပြင်ဆင်ချက်မှာ ရှုပ်ထွေးသလောက် အကျိုးမရှိချေ။

အကယ်၍ ပြင်လိုလျှင်-“ပဋိသန္ဓေ အစရှိသော ရှေးရှေးစိတ်တို့၏ ခဏတ္တယနှင့်အတူဥပါဒ်၍ ရုပ်၏ ဌိသိုရောက်သော တိသမုဋ္ဌာနိက စတုသမုဋ္ဌာနိက ရုပ်အပေါင်း၊ ဤတရားတို့သည် ပစ္ဆာဇာတပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန်ဖြစ်သော တရားတို့ မည်ကုန်၏။ စိတ်တခုယုတ်ကိုးဆယ် စေတသိက် နွေပညာသ၊ သဝိညာဏကသန္တာန်၌ ဥပါဒ်ခိုက်ဖြစ်ကြသော စိတ္တဇရုပ် ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ် အာဟာရဇရုပ် ဥတုဇရုပ် ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်၊ -ကြွင်းသော ဗာဟိယရုပ် အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်၊ ဤတရားတို့သည် ပစ္ဆာဇာတပစ္စည်း၏ ပစ္စနိက်ဖြစ်သော တရားတို့ မည်ကုန်၏”ဟု ပြင်ရာ၏။ ပစ္စည်းတရားမှာ ပြင်ဘွယ်ရာမရှိပြီ။

ဇာတ ၃ မျိုး။ ။ သဟဇာတ၌ ဇာတသဒ္ဓါသည် ဥပါဒ် ဌိဘင်အစိုက်၌ရှိသော ရုပ်နာမ် ၂ ပါးကိုဟော၏။ ပုရေဇာတ၌ ဇာတသဒ္ဓါကား ဌိအစိုက်၌ရှိသော ရုပ်ကိုသာ ဟော၏။ ပစ္ဆာဇာတ၌ ဇာတသဒ္ဓါကား ဥပါဒ် ဌိအစိုက်၌ ရှိသော (စိတ် စေတသိက်) နာမ်တရားကိုသာ ဟောသည်။ ဤသို့ ဇာတသဒ္ဓါချင်း တူပါလျက် အမျိုးမျိုး ကောက်ယူရခြင်း၏ အကြောင်းမှာ ထိုပစ္စည်းများ၏ သဘောသွားကို ပြန်၍ကြည့်ကထင်ရှားပါလတုံ။ [ဆရာအချို့ကား သဟဇာတ၌ ဇာတအရ ဥပါဒ် ဌိအစိုက်ရှိ ရုပ်နာမ်ကိုသာ ယူ၍ ဘင်အစိုက်ရှိ ရုပ်နာမ်ကို မယူလိုကြ။

ထို အယူကို သဟဇာတသတ္တိ၌ အတ္ထိအရ ဘင်အခိုက် တရားပါ ယူရပုံကို ထောက်ထား၍ စဉ်းစားကြပါလေ။]

လှေကျင့်ခင်းမေးခွန်း

- ၁။ ပစ္ဆာဇာတသတ္တိကို ဥပမာနှင့်တကွပြ၍၊ အာဟာရာသာစေတနာ အရ ပီပိသသ ကောက်ပြပါ။
- ၂။ အာဟာရာသာ စေတနာက လင်းတယ်တို့၏ကိုယ်အား ကျေးဇူး ပြုရာ၌ အာဟာရာသာစေတနာနှင့် ကိုယ်ခန္ဓာ၌ရှိသော ရုပ်တို့ သည် ပစ္စုပ္ပန် အနာဂတ် ၂ မျိုးတွင် အဘယ်အမျိုး၌ ပါဝင် သနည်း။
- ၃။ ပစ္စည်း၌ “ဧကဧကာယ-ဒွိဧကာယ” စသော စကားသည် အဘယ် အသွားကို မှီ၍ ဆိုသောစကားနည်း၊ ထိုစကားအရ ဧကဇ၊ ဒွိဇ၊ တိဇ၊ စတုဧကာယကို ခွဲခြားပြပါ။
- ၄။ ရှေးရှေးစိတ်နှင့် အတူ ဥပါဒ်သောရုပ်ကိုသာ ကျေးဇူးပြုသလား၊ အတိတဘဝ၏ ဥပါဒ် ၌ ဘင်နှင့်ဖြိုင်၍ဖြစ်သော ရုပ်တွေကို (ဘဝဂံလနုနောက်) ဘဝဂံပစ္ဆေဒစသည်က ကျေးဇူးမပြုနိုင် သွားလား။
- ၅။ ရှေးရှေးစိတ်က ကျေးဇူးပြုပြီးသား ရုပ်တွေကို နောက်နောက် စိတ်တွေက ထပ်၍ ကျေးဇူးပြုလျှင် ဘာအပြစ်ရှိနိုင်မည်နည်း။
- ၆။ “ပဋိသန္ဓေ၏ ဌိဓဏ၌ရုပ်များသည် ပဌမဘဝင် မဥပါဒ်ခင်ကပင် ကျေးဇူးပြုခံရပြီ”ဟု ဆိုကြရာ၌ ယုတ္တိရှိ-မရှိကို စိစစ်ခဲ့ပါ။
- ၇။ ဆိုင်ရာ အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်ပြီးသော ရုပ်တို့ကို နောက်နောက် စိတ်တို့က မထောက်ပံ့လျှင် ဘယ်အပြစ်ရှိသနည်း၊ ထောက်ပံ့ ခြင်း၏ အကျိုးကိုပြပါ။
- ၈။ ပဋိသန္ဓေနောင် ပဌမဘဝင် ဥပါဒ်ခိုက်၌ ပစ္စည်းပစ္စယုပ္ပန် ဖြစ်ပုံ ကို ပြပါ။

ဆိုရိုးနှင့် ဘာသာဋီကာ

၂၁၁

အာသေဝန အာသေဝနပစ္စယော ဟူသော ပစ္စယုဒ္ဒေသ၌
 ၃ ချက်စု သရုပ်တို့သည် ပစ္စည်း ပစ္စယုပ္ပန် ပစ္စနိက်
 အားဖြင့် ၃ ပါးအပြားရှိကုန်၏။ ထိုတွင် ဇာတ်တူအဆုံး ဇော
 ကြဉ်သော ရှေးရှေးသော လောကီဇော သတ္တစတ္တာလီသ
 စေတသိက် ဒွေပညာသ၊ ဤတရားတို့သည် အာသေဝနပစ္စည်း
 တပ်သော တရားတို့ မည်ကုန်၏။ ပဌမဇော ဖိုလ်ဇောကြဉ်
 သော နောက်နောက်ဇော ဧကပညာသ စေတသိက် ဒွေပညာသ

အာသေဝန ပစ္စယော။ ။ [အာ=အဘန်ဘန် အထပ်ထပ်၊
 သေဝန=ပြုခြင်း၊ ဖြစ်စေခြင်း၊] “အဘန်ဘန်ဖြစ်စေခြင်း”ဟု ဆိုသဖြင့်
 တရားတမျိုးထည်းကိုပင် ထပ်၍ထပ်၍ ဖြစ်စေခြင်း-ဟု သိသာ၏။ ထို့
 ကြောင့် “စက္ခုဝိညာဉ်ပြီး သမ္ပဋိဇ္ဈိန်း၊ သမ္ပဋိဇ္ဈိန်းပြီး “သန္တိရဏ” စသည်
 ဖြင့် မတူသော တရားများ တမျိုးပြီးတမျိုး ဖြစ်စေခြင်းသည် အာသေ
 ဝနမဟုတ်၊ ဇောတခုဖြစ်ပြီးနောက် ထိုဇောမျိုးကိုပင် ထပ်၍ ထပ်၍
 ဖြစ်စေနိုင်ခြင်းသာလျှင် အာသေဝန-ဟု မှတ်၊ တနည်း-မိမိနှင့် အလား
 တူစွာ နောက်တရားတခု ထပ်မံ၍ ဖြစ်ပေါ်လာအောင် မိမိ၏သတ္တိအရှိန်ကို
 ပေးခဲ့ခြင်း၊ မိမိ၏သတ္တိကို ထုံမွမ်းထားခဲ့ခြင်းသည် အာသေဝန မည်၏။

အကျိုး။ ။ဤကဲ့သို့ အလားတူ တရားတမျိုးကို ထပ်၍ထပ်၍ဖြစ်စေ
 ခြင်း-အလားတူ ဖြစ်ရစ်အောင် မိမိ၏ သတ္တိအရှိန်ကို ထုံမွမ်းပေးခြင်း
 ကြောင့် နောက်နောက် ဖြစ်ရသောတရားတို့ ဆိုင်ရာကိစ္စ၌ အလေ့အလာ
 ရသဖြင့် အားရှိခြင်း အကျိုးရှိ၏။ ဥပမာ-ကျမ်းဂန်တခုကို သင်ယူရာ၌
 သင်ခါစဝယ် ခက်ခဲသော်လည်း တဖြေဖြေ အရှိန်ရသည့်အခါ လွယ်ကူ
 လာ၏။ ထိုသို့ဖြစ်ရာ ရှေးရှေးသင်ယူမှုက နောက်နောက် သင်ယူမှုအား
 လွယ်ကူအောင် ကျေးဇူးပြုသကဲ့သို့တည်း။ ထို့ကြောင့် အခြားမဲ့၌ မိမိနှင့်

ဤတရားတို့သည် အာသေဝန ပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန် ဖြစ်သော တရားတို့ မည်ကုန်၏။ ကာမဇော တခုယုတ်သုံးဆယ်၏ ပဌမဇော၊ အာဝဇ္ဇန်းဒွေ၊ ဝိပါက်ဆတ္တိသ၊ စေတသိက် ဒွေပညာသ၊ အလားတူ တရားတမျိုး အားရှိပါးရှိ ဖြစ်ရစ်အောင် ကျေးဇူးပြုနိုင်သော သတ္တိသည် အာသေဝနသတ္တိ မည်၏-ဟုမှတ်။

[အဋ္ဌကထာ] အာသေဝနဋ္ဌေန အနန္တရာန ပဂုဏဗလဝဘာဝါယ ဥပကာရကော ဓမ္မော အာသေဝနပစ္စယော၊ ဂန္ဓာဒီသု ပုရိမ ပုရိမာဘိယောဂေါဝိယ။

[မူလဋီကာ] ကုသလာဒီဘာဝေန အတ္တနာ သဒိသဿ ပယောဂေန ကရဏီယဿ ပုနပ္ပုနံ ကရဏံ ပဝတ္တနံ အာသေဝနဋ္ဌော၊ အတ္တသဒိသတာပါဒနံ ဝါသနံ ဝါ။

[အဋ္ဌကထာ၏ ဂန္ဓာဒီသုဝယ် ဂန္ဓာဒီသုဟူသော ပါဠိကို တွေ့ရသော ရှေးဆရာတို့က “အဝတ်ကို နဲ့သာဖြင့် ထုံရာ၌ ရှေးရှေးထုံမှုသည် နောက် နောက် ထပ်၍ထပ်၍ ထုံမှုအား (သာ၍ အနံ့ထွက်အောင်၊ အနံ့အားရှိ အောင်) ကျေးဇူးပြုသကဲ့သို့”ဟု အဓိပ္ပာယ်ပြောကြ၏။ ထို ဥပမာသည် အဋ္ဌကထာ လာရင်းမဟုတ်သော်လည်း တမျိုးအားဖြင့် သင့်မြတ်ဘွယ် ရှိပေ၏။ ဋီကာ၌ “ပယောဂေန-ပယောဂဖြင့်၊ ကရဏီယဿ-ပြုအပ်သော တရားကို”ဟူသော စကားသည် ဇောမဟုတ်သောတရားနှင့် ဖိုလ်ဇောကို တားမြစ်သော စကားတည်း။

ထိုစကား မှန်၏။-ဇောတို့သည် တမင်ဖြစ်အောင် ပြုအပ်သကဲ့သို့ ဝိပါက်တို့မှာ တမင်ဖြစ်အောင် မပြုအပ်ကြ၊ ကံအားလျော်စွာ ယခုဘဝ၌ အလိုလိုဖြစ်ပေါ်လာသော တရားများတည်း။ အာဝဇ္ဇန်းများလည်း တမင် ပြုပြင်ရသော တရားများမဟုတ်ချေ၊ ဇောတို့ကား မဖြစ်မှီ ရှေ့အဘို့ကလည်း

ဆိုရိုးနှင့် ဘာသာငိုကာ

၂၁၃

စိတ္တဇရုပ် ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ် ဗာဟိယရုပ် အာဟာရဇရုပ်
ဥတုဇရုပ် အသညသတ်ကမ္မဇရုပ် ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်၊ ဤတရား
တို့သည် အာသေဝနပစ္စည်း၏ ပစ္စနိက်ဖြစ်သော တရားတို့
မည်ကုန်၏။

ဖြစ်စေတို့ရန် ပယောဂစိုက်ရ၏၊ ဖြစ်သည့်အခါလည်း ထက်မြက်အောင်
ပယောဂစိုက်၍ ရကောင်းသောတရားများတည်း]

[ဆောင်] ကျမ်းဂန်တို့တွင်၊ ရှေးရှေးသင်ကား၊ နောက်သင်ယူမှု၊
လွယ်အောင်ပြုသို့၊ စုစုရှေ့သွား၊ စောတရားက၊ နောက်ပါး
စောဆက်၊ သတ္တိတက်၍၊ ထက်မြက်ပစေ၊ ထုံမွမ်းလေ၊
အာသေဝန ခေါ်။

ပစ္စည်း။ ။ “ဇာတ်တူ အဆုံးစော”ဟူရာ၌ ကုသိုလ်ဇာတ်ချင်း
အကုသိုလ်ဇာတ်ချင်း ကြိယာဇာတ်ချင်းတူသော ဇောတို့၏ အဆုံးစော
တည်း၊ ၇ ကြိမ်စောရာ၌ သတ္တမဇော-၅ကြိမ်စောရာ၌ ပဉ္စမဇောနှင့်
အဆုံးဖြစ်သော ဈာန်ဇောများတည်း။ ထိုဇောများနောင် နောက်ထပ်ဇော
မရှိသောကြောင့် ထိုဇောများက အာသေဝနပစ္စည်း မတပ်ကြသဖြင့် ကြဉ်ရ
လေသည်။ ထင်ရှားစေအံ့- အသက် ၇၀ တန်း၌ လူတို့သည် ငယ်ရွယ်
စဉ်ကစ၍ တဖြေးဖြေး အင်အား တိုးတက်ကြီးမားသောရာ ၄၀ အရွယ်
တိုင်အောင် အစွမ်းကုန်(ကံအရှိန်ရှိသမျှ) တိုးတက်၍ ထိုမှနောက်၌ တဖြေး
ဖြေး ဆုတ်ယုတ်ပြီးလျှင် (များသောအားဖြင့်) ၇၀ အရွယ်မှာ နောက်ထပ်
မဆက်နိုင်တော့ဘဲ ပျက်စီးရသကဲ့သို့၎င်း၊ သစ်ပင်များလည်း ကြီးပွားသင့်
သလောက် အစွမ်းကုန်ကြီးပွားသည့်အခါ နောက်ထပ် ရေလောင်းပေး
သော်လည်း တိုးတက်ခြင်းမရှိ-တဖြေးဖြေး ဆုတ်ယုတ် ပျက်စီးရသကဲ့သို့
၎င်း၊ ထို့အတူ ၇ ကြိမ်စောရာ၌ ပဉ္စမဇော၏ အရှိန်အငွေ့ကို ဒုတိယ

စောက ရ၊ ဒုတိယစော၏ အရှိန်အငွေ့ကို တတိယစောက ရ၍ မှန်မှန် တိုးတက်လေရာ ၄ ကြိမ်တိုင်အောင် အစွမ်းကုန် တိုးတက်ပြီးနောက် စတုတ္ထစောက ပဉ္စမစောအား အရှိန်အငွေ့ ထုံမွှမ်းပေးခဲ့သော်လည်း တဖြေးဖြေး အရှိန်သတ္တိ လျော့ပါး ဆုတ်ယုတ်ခဲ့ပြီဖြစ်၍ ၇ ကြိမ် စေသည့်အခါ နောက်ထပ် စောတစ်ဦးဖြစ်စေနိုင်သော အရှိန်အငွေ့မရှိတော့သဖြင့် စောအစဉ် ပြတ်စဲရတော့၏။ ဤသို့ သတ္တမစော၌ အရှိန်အငွေ့ အာသေဝနသတ္တိ ကုန်ခန်းပြီဖြစ်၍ အာသေဝနပစ္စည်း အဖြစ်မှ ကြဉ်ရလေသည်။ အခြားသော အဆုံးစောများ၌လည်း ဤနည်းအတိုင်း အာသေဝနသတ္တိ မရှိကြောင်းကို သိပါလေ။ [ဤသတ္တမစောသည် အာသေဝနသတ္တိဖြင့် နောက်နောက်စော ဖြစ်အောင် မတတ်နိုင်သော်လည်း တစုံတခုသော ကံကို ပြုရာ၌မူ သတ္တမစောကျမှ ကံအထမြောက်လေသည်။ ထို့ကြောင့် ကြီးလေးသော အာနန္တရိယကံစသည်တို့မှာ သတ္တမစောသာ ဖြစ်လေသည်။]

ဤပစ္စည်းတရား၌ လောကီစောများသာ ပါဝင်နိုင်၏၊ မဂ်စောတို့သည် တကြိမ်တည်းဖြင့် ကိလေသာသတ်ခြင်းကိစ္စကို ပြီးပြတ်အောင် ရွက်ဆောင်ရကား မိမိတို့နောက်၌ မဂ်တစ်ခုဖြစ်ဘို့ရာ အရှိန်အငွေ့ပေးဘို့ ဗျာပါရမရှိကြချေ။ မိမိတို့နောက်၌ဖြစ်သော ဖိုလ်စောအားလည်း ကုသိုလ်ဇာတ်နှင့် အဗျာကတဇာတ်ဖြစ်၍ ဇာတ်ချင်းမတူသောကြောင့် မိမိ၏ သဘောသတ္တိငွေ့ကို မထုံမွှမ်းနိုင်ချေ။ ထို့ကြောင့် မဂ်စော၌ အာသေဝနသတ္တိမရှိ၊ ဖိုလ်တရားတို့ကား ကံအားလျော်စွာဖြစ်သော အကျိုးတရားမျှသာဖြစ်၍ အထူးပြုပြင်တတ်သော အရှိန်အငွေ့သတ္တိမရှိကြ။ ထို့ကြောင့် ဖိုလ်စောနှင့်တကွ ဝိပါက်ဟူသမျှတို့ အာသေဝနပစ္စည်း မထိုက်ရုံသာမက၊ ကံပစ်ချတိုင်းဖြစ်ရသောတရားများ ဖြစ်သောကြောင့် သူတပါး၏အထုံအငွေ့ကိုလည်း မယူနိုင်ကြသဖြင့် ပစ္စယုပ္ပန်တွင်လည်း မပါဝင်ကြချေ။ အာဝဇ္ဇန်းဒွေးတို့လည်း ထင်လာသော အာရုံကို ဆင်ခြင်ရုံမှတပါး အထုံအငွေ့ပေးနိုင်သော သတ္တိမရှိရကား ပစ္စည်းတရားတွင် မပါနိုင်၊ မိမိရှေ့ဘဝက အာသေဝနသတ္တိမရှိသဖြင့် အာဝဇ္ဇန်းတို့ ပစ္စယုပ္ပန်မထိုက်ကြောင်းမှာ ပြောဘွယ်မလို။

ဆိုရိုးနှင့် ဘာသာဒီကာ

၂၁၅

ပစ္စယုပ္ပန်။ ။ ပစ္စယုပ္ပန်၌ ပဌမောကြဉ်ရသည်မှာလည်း မိမိတို့ရှေ့၌ အာသေဝနသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုနိုင်သည့် တရား မရှိသောကြောင့်တည်း။ ဤပဌမစောဟူသည်မှာလည်း ကာမစောပင်ဖြစ်၏။ ဈာန်စော မဂ်စော ဟူသမျှမှာ မိမိတို့ရှေ့က ဂေါတြဘု ဝေါဒါန်ကိစ္စတပ်သော ကာမစော၏ အာသေဝနအထုံကို အမြဲရကြသည်။ ထို့ကြောင့် ပစ္စနိက “ကာမစော တခုယုတ်ကိုးဆယ်၏ ပဌမစော”ဟု ထုတ်ပြရလေသည်။

ပစ္စည်း ပစ္စနိက။ ။ ကာမစောဝါရ၌ ယေဘုယျအားဖြင့် စော ၇ ကြိမ်ဖြစ်ရာ “ပဌမစောသည် ပစ္စည်း- ဒုတိယစောသည် ပစ္စယုပ္ပန်၊ ဒုတိယစောသည် ပစ္စည်း-တတိယစောသည် ပစ္စယုပ္ပန်၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် ဆဋ္ဌစောသည် ပစ္စည်း-သတ္တမစောသည် ပစ္စယုပ္ပန်”ဟု သိလေ။ မဟဂ္ဂုတ် အပ္ပနာစောဝါရ၌ ပရိကံ ဥပစာ အနုလုံ ဂေါတြဘုဈာန်တို့အစဉ်အတိုင်း ဖြစ်ရာ “ပရိကံသည် ပစ္စည်း- ဥပစာသည် ပစ္စယုပ္ပန်၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် ဂေါတြဘုသည် ပစ္စည်း- ဈာန်စောသည် ပစ္စယုပ္ပန်၊ သမာပတ် ဝင်စား သည့် အခါ၌ ရှေးရှေးဈာန်သည် ပစ္စည်း- နောက်နောက် ဈာန်သည် ပစ္စယုပ္ပန်”ဟု သိလေ။ သောတာပတ္တိမဂ္ဂဝိထိ၌ “ဂေါတြဘုသည် ပစ္စည်း- မဂ်စောသည် ပစ္စယုပ္ပန်” အထက်မဂ္ဂဝိထိ၌ “ဝေါဒါန်သည် ပစ္စည်း- အထက်မဂ်စောသည် ပစ္စယုပ္ပန်” ဟု သိလေ။

ဂေါတြဘု ဝေါဒါန်နှင့် ဈာန်မဂ်တို့မှာ ကာမနှင့် မဟဂ္ဂုတ် ကာမနှင့် လောကုတ္တရာဟု ဘုံချင်း ကွဲပြားသော်လည်း ကုသိုလ်ဇာတ်ချင်း တူသည့် အတွက် ဂေါတြဘု ဝေါဒါန်တို့က ဈာန်မဂ်တို့အား အာသေဝနအထုံကို ပေးနိုင်ကြသည်။ [အချို့အဓိပ္ပာယ်စာအုပ်များ၌ ပရိကံကို ပစ္စယုပ္ပန်၌ သွင်းကြသတဲ့၊ ပရိကံ ဥပစာဟု အစဉ်အတိုင်းဖြစ်ရာ၌ အစဆုံးပရိကံသည် ပစ္စယုပ္ပန်မဖြစ်နိုင်၊ ပရိကံချည်း ၂ ကြိမ် ၃ ကြိမ်ချသောနည်းရှိ၏။ (ဝိထိခဏ်း ကြည့်)။ ထိုသို့ချရာ၌ကား ဒုတိယ တတိယပရိကံတို့ ပစ္စယုပ္ပန်ဖြစ်နိုင်ကြ၏။ အဘိညာဝိထိ မရဏာသန္နဝိထိ စသည်တို့၌လည်း ပစ္စည်း ပစ္စယုပ္ပန်ဖြစ်ပုံ

၂၁၆

အာသေဝနပစ္စည်း

ကို ဝိထိဆိုရိုးအတိုင်း သိနိုင်လောက်ပြီ။] ဤသို့လျှင် အဆုံးစောတို့ ပစ္စည်းမဖြစ်၊ ပဌမစောတို့ ပစ္စယုပ္ပန်မဖြစ်၊ ဖိုလ်စောတို့ ပစ္စည်း ပစ္စယုပ္ပန် ၂ မျိုးလုံး မဖြစ်နိုင်သောကြောင့် သင်္ဂြိုဟ်ကျမ်းလာ “ပုရိမာနိ ဝေဇာနိ ပစ္ဆိမာနံ ဝေဇာနံ အာသေဝနပစ္စယော” ပါ၌ ယထာလာဘာနည်းဖြင့် ရထိုက်သော စောများကိုသာ ရွေးချယ်ယူရမည်။

လေ့ကျင့်ခင်းမေးခွန်း

- ၁။ အာသေဝန၌ အာ-သေဝနတို့၏ အနက်ကိုပြု၍၊ ထိုအနက်အား လျော်သော အာသေဝန သတ္တိကိုလည်း ပြပါ။
- ၂။ “အတ္တသဒိသတာပါဒနံ ဝါသနံဝါ” ဟူသော ဋီကာအရ ဥပမာ နှင့်တကွ အာသေဝနသတ္တိကို (တနည်း)ပြပါ။
- ၃။ ရှေးရှေးစောက နောက်နောက်စောအား ကျေးဇူးပြုရာ၌ ရရှိသော အကျိုးကို ပြပါ။
- ၄။ ပစ္စည်းတရားဝယ် “ဇာတ်တူ၊ အဆုံးစော” တို့၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ပြပါ။
- ၅။ အဆုံးစောတို့၌ အာသေဝနသတ္တိ မရှိပုံကို ယုတ္တိပြပါ။
- ၆။ မဂ်စော ဖိုလ်စော ဝိပါက်နှင့် အာဝဇ္ဇန်းဋ္ဌေတို့ အာသေဝန သတ္တိ မရကြခြင်း၏ အကြောင်းကို အသီးသီးပြပါ။
- ၇။ ကာမစော မနောဒွါရဝိထိ-မဂ္ဂဝိထိကိုချ၍ ပစ္စည်း ပစ္စယုပ္ပန် ဖြစ်ပုံ ကိုပြပါ။

ဆိုရိုးနှင့် ဘာသာမိကာ

၂၁၇

သဟဇာတကမ္မ ကမ္မပစ္စယော ဟူသော ပစ္စယုဒ္ဒေသ၌ ကမ္မ

၃ ချက်စု ပစ္စည်းသည် သဟဇာတကမ္မ နာနက္ခဏိက

ကမ္မအားဖြင့် ၂ ပါး အပြားရှိ၏။ ထိုတွင် သဟဇာတကမ္မ၌ သရုပ်တို့သည် ပစ္စည်း ပစ္စယုပ္ပန် ပစ္စနိက်အားဖြင့် ၃ ပါး အပြားရှိကုန်၏။ ထိုတွင် စိတ်တခုယုတ် ကိုးဆယ်၌ ရှိသော စေတနာတခုယုတ် ကိုးဆယ်၊ ဤတရားတို့သည် သဟဇာတ ကမ္မပစ္စည်းတပ်သော တရားတို့ မည်ကုန်၏။ စိတ်တခု ယုတ် ကိုးဆယ်၊ စေတနာ ကြဉ်သော စေတသိက် ဧကပညာသ၊ စိတ္တဇရုပ် ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်၊ ဤတရားတို့သည် သဟဇာတ ကမ္မပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန်ဖြစ်သော တရားတို့ မည်ကုန်၏။ စိတ် တခုယုတ် ကိုးဆယ်၌ ရှိသော စေတနာတခုယုတ် ကိုးဆယ်၊ ဗာဟိယရုပ် အာဟာရဇရုပ် ဥတုဇရုပ် အသညသတ် ကမ္မဇရုပ် ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်၊ ဤတရားတို့သည် သဟဇာတ ကမ္မပစ္စည်း၏ ပစ္စနိက်ဖြစ်သော တရားတို့ မည်ကုန်၏။

သဟဇာတကမ္မပစ္စယော။ ။ “ကရဏံ-ပြုလုပ်ခြင်း၊ ကမ္မံ-ပြုလုပ် ခြင်း” ကိုယ်၏ အမူအရာ အထူးသည် ကာယဝိညတ်ဖြစ်၍ နှုတ်၏အမူ အရာအထူးသည် ဝစီဝိညတ်ဖြစ်သကဲ့သို့၊ ထို့အတူ စိတ်၏ အမူအရာ အထူးကို ပယောဂဗျာပါရဟု ခေါ်၏၊ တရားကိုယ်အားဖြင့် စေတနာပင် တည်း။ ထို့ကြောင့် စေတနာကို လုံ့လကြောင့်ကြဗျာပါရ အားကြီးသော တပည့်ကြီး စသည်နှင့်တူ၏-ဟု ဥပမာပြသည်။ ထိုစေတနာ၏ ထူးခြား သော အမူအရာ ဗျာပါရသတ္တိသည် ကမ္မပစ္စည်းမည်၏။ ကမ္မ ၂ မျိုးတွင် တကွဖြစ်ဘက်တရားစုအား ကျေးဇူးပြုသော စေတနာသည် သဟဇာတ

နာနက္ခဏိကမ္မ နာနက္ခဏိကမ္မ၌ သရုပ်တို့သည် ပစ္စည်း
 ၃ ချက်စု ပစ္စယုပ္ပန် ပစ္စနိက်အားဖြင့် ၃ ပါး အပြား
 ရှိကုန်၏။ ထိုတွင် အတိတ်ဖြစ်သောကုသိုလ် အကုသိုလ် စေတ

ကမ္မပစ္စည်းဖြစ်ရကား၊ သူသည် ပစ္စယုပ္ပန်မဖြစ်နိုင်တော့သဖြင့် ပစ္စနိက်မှာ
 ပါဝင်ရပြန်သည်။

[ဆောင်] တပည့်ကြီးများ၊ ဗိုလ်ချုပ်များ၌၊ ငယ်သားထက်ကဲ
 ဗျာပါသဲသို့၊ ထိုနိမက္ခာ၊ စေတနာ၏၊ သေချာကံစွာ၊
 ဗျာပါရ၊ ကမ္မသတ္တိခေါ်။

ပစ္စည်း ပစ္စယုပ္ပန်။ ။လောဘမူပဌမစိတ် စေတသိက်တို့ ဖြစ်ရာ
 ထို၌ပါသော စေတနာသည် ပစ္စည်း-လောဘမူပဌမစိတ် စေတနာမှ ကြွင်း
 သော စေတသိက် ၁၈ လောဘမူစိတ်ကြောင့်ဖြစ်သော စိတ္တဇရုပ်သည်
 ပစ္စယုပ္ပန်၊ [ဤ၌ ပစ္စည်းထိုက်သော စေတနာမှာ ပစ္စနိက် ဖြစ်တော့၏။
 ဤနည်းအတိုင်း အရဟတ္တဖိုလ်စိတ်တိုင်အောင် သိလေ၊] ပဋိသန္ဓေကိစ္စ
 တပ်၍ မဟာဝိပါက် ပဌမစိတ် စေတသိက်ဖြစ်ရာ-ထို၌ပါသော စေတနာ
 သည် ပစ္စည်း-မဟာဝိပါက် ပဌမစိတ် စေတနာမှ ကြွင်းသော စေတသိက်
 ဗာတ္တိသ ပဋိသန္ဓေ ကမ္မဇရုပ်သည် ပစ္စယုပ္ပန်၊ ပဋိသန္ဓေစိတ်ဟူသမျှ
 ဤနည်းအတိုင်းသိလေ၊ အရူပဘုံ၌ ဖြစ်နိက်မှာ ပစ္စယုပ္ပန်၌ ရုပ်မပါ
 ခြင်းသာ ထူး၏။ ပစ္စနိက်အကောက်လည်း လွယ်ပြီ။

နာနက္ခဏိကမ္မ။ ။နာနာ-သီးခြားသော၊ ခဏော-ခဏတည်း၊
 နာနက္ခဏော-သီးခြားသော ခဏ၊ နာနက္ခဏေ-သီးခြားသော ခဏ၌၊
 ပဝတ္တံ-ဖြစ်သောကံသည်၊ နာနက္ခဏိကံ-နာနက္ခဏိကမည်၏၊ သဟဇာတ
 ကမ္မသည် အကျိုးပစ္စယုပ္ပန်နှင့် တပြိုင်နက်သောခဏ၌ ဖြစ်သကဲ့သို့၊ ဤ
 နာနက္ခဏိကမ္မကား တပြိုင်နက်သောခဏ၌ ဖြစ်သည်မဟုတ်၊ အကျိုး
 ပစ္စယုပ္ပန်ဖြစ်ရာ ခဏက နောက်-ကံ(စေတနာ) ဖြစ်ရာခဏက ရှေ့တည်း။

ဆိုရိုးနှင့် ဘာသာဋီကာ

၂၁၉

နာ ၃၃ ခု၊ ဤ တရားတို့သည် နာနက္ခဏိက ကမ္မပစ္စည်း တပ်သော တရားတို့ မည်ကုန်၏၊ ဝိပါက်စိတ် ဆတ္တိသ စေတသိက် အဋ္ဌတ္တိသ၊ ပဋိသန္ဓေ ကမ္မဇရုပ် အသည်သတ်

ဤသို့ ပစ္စယုပ္ပန်မှ တသီးတခြားကွဲပြားသော ခဏ၌ဖြစ်သော စေတနာ သည် နာနက္ခဏိကကမ္မမည်၏။ မျိုးစေသည် မြေရေစသော အကြောင်း အထောက်အပံ့ရလျှင် ကြီးကျယ်သော သစ်ပင်ကို ဖြစ်စေနိုင်သကဲ့သို့၊ ဤ နာနက္ခဏိက စေတနာလည်း ဂတိကာလ-ဥပဓိပယောဂ ဟူသော အကြောင်း အထောက်အပံ့ရလျှင် ကြီးကျယ်သော ဝိပါက်နာမက္ခန္ဓာ ကမ္မဇရုပ်များကို ဖြစ်စေလျက် (ခန္ဓာအစဉ် ဘဝတည်းဟူသော သစ်ပင် ပေါက်အောင်) ထမြောက် ဖြစ်ပေါ်စေနိုင်သည်။ ဆက်ဥျးအံ့ - ဆီမီး တန်ဆောင်သည် တကြိမ်မျှ ထွန်းပြောင်လျှင် အမှောင်ကိုလည်း ခွင်း အလင်းကိုလည်း ပြ-ဤ ၂ကိစ္စကို တပြိုင်နက် ပြီးစေနိုင်သကဲ့သို့ ကုသိုလ် အကုသိုလ်စေတနာလည်း တကွဖြစ်ဘက် တရားတို့အား သဟဇာတ ကမ္မသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုခြင်းကိစ္စ နောင်အကျိုးဝိပါက်တို့အား နာနက္ခဏိက ကမ္မသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုခြင်း ကိစ္စ-ဤ ၂ ကိစ္စကို တပြိုင်နက် ပြီးစေနိုင်ပေသည်။

မရှိဘဲနှင့် အကျိုးပေးပုံ။ ။ “ကုသိုလ်အကုသိုလ် စေတနာသည် ချုပ်ပြီးနောက်မှ ခဏချင်းကွာခြား၍၎င်း ဘဝများစွာ ကွာခြား၍၎င်း အကျိုးဝိပါက်ကို ဖြစ်စေ၏” ဟူရာ၌ သာမန်စဉ်းစားလျှင် ယုံကြည်နိုင် ဘွယ်မရှိ၊ သို့သော် လောက၌ ထင်ရှား မရှိခါမှ အကျိုးပေးနေသော အရာတွေ အတော်များစွာရှိ၏။ အမြော်အမြင်ရှိသော မိဘသည် မိမိတို့ သား သမီးကို နုနုနယ်နယ် ငယ်ရွယ်စဉ်ကပင် ကျန်းမာစေကြောင်း အစာ ကောင်း ဆေးကောင်းကို ကျွေးမွေး၏။ ထိုဆေး ထိုအစာနှင့် ထိုဆေး အစာတို့ကြောင့် ဖြစ်သော ရုပ်တို့သည် အတော်အတန်ကြီးသည့်အခါ စွဲမြဲတည်ရှိကြတော့သည် မဟုတ်၊ သို့ရာတွင် ထိုသူငယ်တို့ ကြီးရင့်သည့်

၂၂၀

ကမ္မပစ္စည်း

ကမ္မဇရုပ် ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်၊ ဤတရားတို့သည် နာနက္ခဏိက ကမ္မပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန် ဖြစ်သော တရားတို့ မည်ကုန်၏၊ ကုသိုလ်စိတ် ဧကဝိသ အကုသိုလ်စိတ်ဒွါဒသကြိယာစိတ် ဝိသ

အခါ သူတကာထက် ကျန်းမာသန့်ရှင်းသော ရုပ်အဆင်းများကို ရရှိနိုင်ကြလေသည်။ ထို့ပြင် ငယ်ရွယ်စဉ်က သင်ကြားထားအပ်သော နှုတ်မှုလက်မှုစိတ်မှု အတတ်တို့သည် ခန္ဓာကိုယ်တွင်း၌ စွဲမြဲ တည်ရှိကြတော့သည်မဟုတ်၊ အချို့အတတ်များကို မှတ်ပင် မမှတ်မိတော့ပေ။ သို့သော် ငယ်ရွယ်စဉ်က သင်ကြားမှုကြောင့် (အောက်အောက်အတန်း၌ သင်ကြားမှုကြောင့်) ကြီးရင့်သည့်အခါ (အထက် အထက်အတန်းမှာ) ကျေးဇူးပြုလျက် အသိဉာဏ် တိုးတက်ကြပေသည်။ ထိုကဲ့သို့ မရှိဘဲ ချုပ်ကွယ်ပြီး နောက်မှ ကျေးဇူးခံစားရသော်လည်း အခြားသူ ခံစားရသည်မဟုတ်၊ ထိုသူပင် ခံစားရသည်။ ဤသို့လျှင် ချုပ်ကွယ်ပြီးမှ ကျေးဇူးခံစားရသော အရာတွေ လောကမျက်မြင် အထင်အရှား ရှိလေရကား ဤကုသိုလ် အကုသိုလ် စေတနာတို့ ချုပ်ကွယ်ပြီးမှ အကျိုးပေးမှု၌ ယုံမှားဘွယ် မရှိထိုက်တော့ပြီ။

သတ္တိထင်ရှားရှိပုံ။ ။ “ကုသိုလ် အကုသိုလ် စေတနာတို့သည် ချုပ်ကွယ်သွားပြီ” ဟု ဆိုသော်လည်း ပြီးပြီးပျောက်ပျောက်”ဆိုသလို ဘာမှ အစအန မကျန်အောင် ချုပ်ကွယ်ကြသည်မဟုတ်၊ ဥပါဒ် ဌိဘင် စေ၍ ပရမတ္ထ အထည်ကိုယ်သဘော ပျောက်ကွယ်သွားသော်လည်း ကုသိုလ် အကုသိုလ်စေတနာ၏ သတ္တိမှာ ကျန်ရစ်လေသည်။ ဤအရာဝယ် ကုသိုလ် အကုသိုလ်စိတ်ဖြစ်ပုံနှင့် ဝိပါက်စိတ်ဖြစ်ပုံကို လေးလေးနက်နက် စဉ်းစားရာ၏။ ထိုထို အမှုကိစ္စကို ပြုလုပ်နေတဲ့အခါ စောစိတ်တွေနှင့် ရောနှောနေမှုကြောင့် ဝိပါက်စိတ်များဖြစ်ပုံကို မသိသော်လည်း ဝိပါက်ချည်း သတ်သတ်ဖြစ်နေရာ အိပ်ပျော်နေတဲ့ အခါ၌ လွန်စွာသိသာ၏။ ဝိပါက်စိတ်အစဉ် ဖြစ်နေပုံသည် အလွန်ညင်သာ၏၊ ထို ဝိပါက်နှင့် ယှဉ်သော

ဆိုရိုးနှင့် ဘာသာငိုကာ

၂၂၁

စေတသိက် ဒွေပညာသ၊ စိတ္တဇရုပ် ဗာဟိယရုပ် အာဟာရဇရုပ် ဥတုဇရုပ်၊ ဤတရားတို့သည် နာနက္ခဏိက ကမ္မပစ္စည်း၏ ပစ္စနိက်ဖြစ်သော တရားတို့ မည်ကုန်၏။

စေတနာတို့လည်း ဗျာပါရ မများလှချေ၊ ထို့ကြောင့်ပင်လျှင် ခန္ဓာကိုယ် ကြီးသည် အိပ်ပျော်နေခိုက်မှာ မလှုပ်မရှက် ငြိမ်သက်လျက် နေလေသည်။ သာမန် ကုသိုလ် အကုသိုလ်စိတ် ဖြစ်ပုံမှာ မသိသာသော်လည်း တကယ် ထက်သန်သော စေတနာနှင့် ပြုသော ကုသိုလ် အကုသိုလ်တို့ ဖြစ်ပုံမှာ အလွန်သိသာ၏။ ချစ်ဘွယ်အာရုံတစ်ခု လောဘစိတ်ဖြစ်ပုံ မိုးဘွယ်အာရုံ၌ ဒေါသစိတ်ဖြစ်ပုံ ဘုရားစသည်ကို လေးနက်စွာ အာရုံပြုရာ အလှူအဒါန်း ရွှင်လန်းစွာ ပေးကမ်းရာ၌ မဟာကုသိုလ်စိတ် ဖြစ်ပုံကို ကိုယ်တွေ့ကြုံသမျှ စဉ်းစားပါ။ ထိုအခါ၌ စိတ်စေတနာတို့ ဖြစ်ပုံသည် တက်တက်ကြွကြွ ထက်ထက်သန်သန်ရှိလှ၏။ ထို့ကြောင့် ထိုစေတနာတွေ ဥပါဒ် ဌီဘင် စေ၍ ချုပ်ကွယ်သွားသော်လည်း စေတနာ၏သတ္တိမှ ခန္ဓာအစဉ်၌ အဖတ် တင်ရစ်၏။ အနန္တရသတ္တိဖြင့် စိတ်တခုက စိတ်တခုအား ကျေးဇူးပြုလျက် ဆက်သွယ်နေရာ၌ ထိုစိတ်အစဉ်ဝယ် စေတနာပေါင်းများစွာ၏ သတ္တိ ပေါင်းများစွာသည် ဧကန်ပါဝင်လျက် ရှိလေတော့၏။

ထို့ကြောင့် ကာလဂတိ ဥပမိ ပယောဂ ညံ့ဖျင်းသည့်အခါ အကုသိုလ် စေတနာ၏သတ္တိကြောင့် မကောင်းကျိုး ပေါ်ထွက်လာ၍ ကာလစသည် တို့က ကောင်းမွန်သည့်အခါ ကုသိုလ်စေတနာ၏ သတ္တိကြောင့် ကောင်း ကျိုး ပေါ်ထွက်လာ၏။ မျိုးစေတနာလျှင် ဆိုင်ရာသစ်ပင်ကို တကြိမ်ပေါက် စေပြီးနောက် ထိုမျိုးစေ အသုံးမကျတော့သကဲ့သို့၊ ဆိုင်ရာအကျိုးကိုပေးပြီး သည့်အခါ ထိုသတ္တိအရှိန် ကုန်ခန်းလေတော့၏။ ထို့ကြောင့် “စေတနာ ကွယ်ပျောက်ရာ၌ တရားကိုယ်သာ ကွယ်ပျောက်၍ သူ၏ နာနက္ခဏိက ကမ္မသတ္တိမှာ မပျောက်ပျက် ဆက်လက်တည်ရှိရစ်၏။ အကျိုးပေးပြီးသည့် အခါနှင့် အကျိုးပေးခွင့်မရ၍ အဟောသိက် ဖြစ်သည့်အခါကျမှ ထို

စေတနာတို့၏ သတ္တိများ လုံးဝကင်းရှင်းသည်ဟု မှတ်ပါ။ [ဤအရာဝယ် ခန္ဓာအစဉ်၌ အနုသယဓာတ်လိုက်ပုံ “ဝါသနာဘာဂီဆက်တိုင်းမီ” ဆိုသည့် အတိုင်း အထုံဝါသနာလိုက်ပုံများကိုပါ ဥပမာဆောင်ကြပါလေ]

[အနုဋီကာ] ယသ္မိဟိ သန္တာနေ ကုသလာကုသလစေတနာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊
တတ္ထ ယထာဗလံ တာဒိသံ ဝိသေသာဓာနံ ကတွာ နိရုဇ္ဈတိ၊
ယတော ကတ္ထေဝ အဝသေသပစ္စယသမဝါယေ တဿာဖလ
ဘူတာနိ ဝိပါက ကဋတ္တာရူပါနိ နိဗ္ဗတ္တိဿန္တိ။ -ပဋ္ဌာန်း။

ဟိ-မှန်၏။ ယသ္မိ သန္တာနေ-အကြင်သန္တာန်၌၊ ကုသလာ ကုသလ
စေတနာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ-ကုသိုလ် အကုသိုလ်စေတနာဖြစ်၏။ ယတော-အကြင်
ဝိသေသာဓာနကြောင့်၊ တတ္ထေဝ-ထိုသန္တာန်၌ပင်၊ အဝသေသပစ္စယ သမ
ဝါယေ-ကြွင်းသော ကာလဂတိ ဥပဓိ ပယောဂအကြောင်းတို့ ပေါင်းဆုံ
ညီညွတ်လတ်သော်၊ တဿာ ဖလဘူတာနိ- ထိုစေတနာ၏ အကျိုးဖြစ်၍
ဖြစ်ကုန်သော၊ ဝိပါက ကဋတ္တာရူပါနိ-ဝိပါကနာမက္ခန္ဓာ ကဋတ္တာရုပ်တို့
သည်၊ နိဗ္ဗတ္တိဿန္တိ-ဖြစ်ကုန်လတ်၊ တတ္ထေဝ-ထိုသန္တာန်၌၊ ယထာဗလံ-စွမ်း
အားရှိသောကံ၊ တာဒိသံ- ထိုဝိပါကကဋတ္တာရုပ်ကို ဖြစ်စေနိုင်လော
သော သဘောရှိသော၊ ဝိသေသာဓာနံ - သတ္တိထူးကို မြှုပ်နှံခြင်းကို၊
ကတွာ-ဖြ၍၊ နိရုဇ္ဈတိ-ချုပ်သွားလေ၏။

ပစ္စည်း ပစ္စယုပ္ပန်ဖြစ်ပုံ။ ။ [ပစ္စည်းတရား၌ “အတိတ်ဖြစ်သော”
ဟူသည်ကား ပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့ဖြစ်သည့်အခါ ထိုနာနက္ခဏိကကမ္မစေတ
နာက ချုပ်ပြီးဖြစ်၍ “အတိတ်”ဟုဆိုသည်။] အတိတ်လောဘမူပဌမစိတ်၌
ယှဉ်သော စေတနာသည် နာနက္ခဏိကကမ္မပစ္စည်း-ထိုစေတနာကြောင့်
အပါယ်ဘုံ၌ ပဋိသန္ဓေ ဝိပါက နာမက္ခန္ဓာ ပဋိသန္ဓေ ကမ္မဇရုပ်သည်၎င်း
ပဝတ္တိအခါ အကုသလဝိပါက စက္ခုဝိညာဏ်စသော နာမက္ခန္ဓာသည်၎င်း
ပဝတ္တိအခါဖြစ်ဖြစ်သမျှသော အနိဋ္ဌကမ္မဇရုပ်သည်၎င်း နာနက္ခဏိက ကမ္မ
ပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန်၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် အကုသိုလ် နာနက္ခဏိကကမ္မပစ္စည်း
တပ်ပုံကို သိလေ။

ဆိုရိုးနှင့် ဘာသာဋီကာ

၂၂၃

အတိတ်မဟာကုသိုလ် ပဌမစိတ်၌ရှိသော စေတနာသည် နာနက္ခဏိက ကမ္မ ပစ္စည်း-ထို စေတနာကြောင့် ကာမသုဂတိဘုံ၌ ပဋိသန္ဓေဝိပါက် နာမက္ခန္ဓာ ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်သည်၎င်း ပဝတ္တိအခါ ကုသလဝိပါက်စက္ခု ညာဏ်စသော ဝိပါက်နာမက္ခန္ဓာသည်၎င်း ပဝတ္တိအခါဖြစ်ဖြစ်သမျှ ကမ္မဇရုပ်သည်၎င်း နာနက္ခဏိက ကမ္မပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန်၊ ရူပကုသိုလ် စေတနာသည် ပစ္စည်း-ရူပဘုံ၌ ပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာ ကမ္မဇရုပ်နှင့် ပဝတ္တိ နာမက္ခန္ဓာကမ္မဇရုပ်သည် ပစ္စယုပ္ပန်၊ သညာဝိရာဂ ဘာဝနာ ဖြစ်သော အတိတ်ရူပပဉ္စမဈာန်၌ရှိသော စေတနာသည် ပစ္စည်း-အသညသတ် ကမ္မဇ ရုပ်(ပဋိသန္ဓေပဝတ္တိ ၂ပါးစုံသည် ပစ္စယုပ္ပန်၊ မဂ်ဇာန်၌ရှိသော စေတနာ သည် ပစ္စည်း-ဖိုလ်ဇောနာမက္ခန္ဓာသည် ပစ္စယုပ္ပန်၊ [ဤ မဂ္ဂစေတနာက ဖိုလ်ဇောအား ကျေးဇူးပြုရာ၌ အနန္တရစသည်နှင့် ပကတူပနိဿယ သတ္တိ လည်းရသည်။] ပစ္စနိကံအား ထင်ရှားပြီ။

လောကျင့်ခင်းဓမ္မစွန်း

- ၁။ ကမ္မသတ္တိကို ဥပမာနှင့်တကွပြ၍၊ လောဘမူပဌမစိတ် စေတသိက် တို့၌ (သဟဇာတကမ္မ) ပစ္စည်း ပစ္စယုပ္ပန်ဖြစ်ပုံကို ပြပါ။
- ၂။ နာနက္ခဏိကကမ္မ၌ နာနာဟူသည် မည်သည့်တရားမှ သီးခြား နည်း။
- ၃။ အကြောင်းတရားမရှိသည့်နော်မှ အကျိုးရပုံများကိုလည်းပြပါ။
- ၄။ ကုသိုလ် အကုသိုလ် (စေတနာ)တို့ ဥပါဒ် ဌိတင်စေ၍ချုပ်သွား သည့်အခါ ဘာတရမှ မကျန်ရစ်တော့ပြီဟု မှတ်ရမည်လော၊ အဘယ်အရာ ကျန်ပါသေးသနည်း။
- ၅။ လောဘမူ ပဌမစိတ်၌ရှိသော စေတနာ၏ အကျိုးများကို (ပဋိ သန္ဓေအခါ-ပဝတ္တိအခါစုံအောင်) ပြ၍ ပစ္စည်းပစ္စယုပ္ပန်ဖြစ်ပုံကို လည်း ပြပါ။
- ၆။ မဂ်ဇောစေတနာက ဖိုလ်ဇောအား ကျေးဇူးပြုရာ၌ အဘယ်ပစ္စည်း များ ရနိုင်ပါသေးသနည်း။

ဝိပါကပစ္စည်း ဝိပါက ပစ္စယော ဟူသော ပစ္စယုဒ္ဓေသ၌ သရုပ်
၃ ချက်စု တို့သည် ပစ္စည်း ပစ္စယုပ္ပန် ပစ္စနိက်အားဖြင့်
၃ပါး အပြားရှိကုန်၏။ ထိုတွင် အချင်းချင်းအား၎င်း အချင်း

ဝိပါကပစ္စယော။ ။ဝိပါကတို့၏ သဘောသည် ပြုအပ်ခဲ့ပြီးသော
စေတနာကံသဘောနှင့် ဖြောင့်ဖြောင့်ဆန့်ကျင်၏။ ကုသိုလ် အကုသိုလ်စော
တို့သည် နောင်အခါ အကျိုးပေးဘို့ရန်၎င်း ယခုလောလောဆယ် ကိုယ်မှု
နှုတ်မှု စိတ်မှုဟူသော အမှုအရာ ကြိယာစုကို ဖြစ်စေဘို့ရန်၎င်း ဗျာပါရရှိကြ
ကုန်၏။ ဝိပါကစိတ်တို့ကား ကုသိုလ် အကုသိုလ်ကံကြောင့် အဆင်သင့်ဖြစ်
ကြရသည့်အတွက် ထိုကဲ့သို့ဗျာပါရမျိုးမရှိကြ။ ထို့ကြောင့် ကုသိုလ် အကု
သိုလ်စောတို့၏ ဖြစ်ပုံသည် ငြိမ်ငြိမ်သက်သက်မရှိ ကြီးပွားရေးကို လိုလား
သူ၏ ဗျာပါရများပုံ ဧဓမ္မနေတတ်ပုံနှင့်တူ၏။ ဝိပါကစိတ်တို့၏ဖြစ်ပုံကား
ငြိမ်ငြိမ်သက်သက်ရှိလှ၏၊ ဆရာမိဘတို့အရှိန်ကြောင့် ငြိမ်ငြိမ်ကလေးနေရ
သူ-ကြီးပွားရေးကို လုံးလုံးမလိုက်စားသူတို့ စေက်စက်နေထိုင်ပုံနှင့်တူ၏။

ဤဝိပါကစိတ်တို့ ငြိမ်ငြိမ်သက်သက် ဖြစ်ပုံမှာလည်း အိပ်ပျော်စဉ်ဘဝင်
ကျနေသည့်အခါဖြင့် ထင်ရှားလှ၏။ ထိုစကားမှန်၏-အိပ်ပျော်သည့်အခါ
ဘဝင်ဟူသော ဝိပါကစိတ်အစဉ်သာ ဖြစ်နေ၏။ ထိုဝိပါကစိတ်တို့ဖြစ်နေပုံ
သည် စိတ်ဖြစ်မှန်းပင် မသိအောင် ငြိမ်သက်လှ၏၊ ထိုအိပ်ပျော်ခိုက်သက်
သက်၌ မည်သည့် ကိုယ်မှု နှုတ်မှု စိတ်၏ပယောဂမှုမျှ မဖြစ်ကြတော့ချေ။
ပဉ္စဒွါရဝိထိ အခိုက်မှာလည်း ပဉ္စဝိညာဉ် သမ္ပဋိန္ဒြိန်းစသော ဝိပါကစိတ်
များချည်းသာဆိုလျှင် ဖြစ်မှန်းပင် သိရှိမည်မဟုတ်။ စောစောလို့သာ ထို
ပဉ္စဒွါရဝိထိများ ထင်ရှားရလေသည်။ ဤမျှလောက်ပင် ဝိပါက စိတ်
တို့သည် ဗျာပါရကင်းလျက် ငြိမ်သက်သော တရားများပေတည်း။

ထို့ကြောင့် “လူ့စေတသောက အခြားလူ့စေတို့အား ဧဓမ္မနေရန် စိမ့်သကဲ့သို့
မိမိကိုယ်တိုင် ဗျာပါရကင်းလျက် ငြိမ်သက်သည်ဖြစ်၍ တကွဖြစ်ဘက်
တရားစုအားလည်း ဗျာပါရကင်းလျက် ငြိမ်သက်ဘို့ရာ ကျေးဇူးပြုတတ်
သော သတ္တိသည် ဝိပါကသတ္တိမည်၏ဟုမှတ်။ [ရှေးဆရာတို့က ဤဝိပါက

ဆိုရိုးနှင့် ဘာသာငိုကာ

၂၂၅

ချင်း နာမက္ခန္ဓာ စိတ္တဇရုပ် ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်အား၎င်း တတ်သော ဝိပါက် ဆတ္တိသ စေတသိက် အဋ္ဌတ္တိသ ဟူသော ပဝတ္တိ ပဋိသန္ဓေ နာမက္ခန္ဓာ ၄ပါး၊ ဤတရားတို့သည် ဝိပါက ပစ္စည်း၏ ကျေးဇူးပြုပုံကို “အရိပ်တည်းနေသူအား လေညှင်းတိုက်ခတ်၍ ဖြေပုံနှင့်တူ၏”ဟု ဥပမာပြကြ၏၊ သို့သော် ထိုဖြေပုံမှာ သိတတေစော လွမ်းစိုးသော ဖြေခြင်းတည်း၊ ဤဝိပါကပစ္စည်း၏ငြိမ်သက်ပုံကား “သီတ” ခေါ်တဲ့ အဓမ္မဟုတ်၊ ကိုယ် နှုတ် စိတ် အမူအရာကိုဖြစ်စေဘို့ရာ ဗျာပါရ ကင်းသော ငြိမ်သက်ခြင်းတည်း၊ ထို့ကြောင့် ထိုဥပမာကို စဉ်းစားပါ။]

[ဆောင်] မိမိကိုယ်က၊ ဗျာပါရတို့၊ လုံးဝမရှိ၊ ငြိမ်သက်ဘိ၍၊ မိမိတမူ၊ တူအောင်ငြိမ်သက်၊ ဖြစ်စေချက်၊ ဝိပါက်သတ္တိခေါ်။

[ပဋ္ဌာန၌] နိရုဿာဟသန္တဘာဝေန နိရုဿာ ဟသန္တဘာဝါယ ဥပကာရကော ဝိပါကဓမ္မော ဝိပါကပစ္စယော။

“နိရုဿာဟသန္တဘာဝေန-ဗျာပါရမရှိသော ငြိမ်သက်ဆေးသည်၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ နိရုဿာဟသန္တဘာဝါယ-ဗျာပါရမရှိသော ငြိမ်သက်ဆေးသည်၏ အဖြစ်အကျိုးငှာ”ဟု အနက်ပေး၊ ဤ၌ “သန္တ”အရ “ငြိမ်သက်ဆေးမှု”ဟူသည် ကိလေသာအပူဝေးသော ငြိမ်းခြင်းမဟုတ်၊ ပယောဂဗျာပါရကင်းဝေးသော ငြိမ်းခြင်းတည်း-ဟု သိစေလို၍ “နိရုဿာဟ”ဟု ဝိသေသနကူမရသည်၊ ထို့ကြောင့် နိရုဿာဟသည် သန္တဘာဝ၏ ဝိသေသနတည်း၊ ဥဿာဟအရလည်း ဝီရိယကို မယူရ၊ ဗျာပါရကို ယူရမည်။

[အနုငိုကာ] တေန သဉ္ဇဿာဟောတိစ ကြိယာ မယစိတ္တုပ္ပါဒဿ (ကိုယ်နှုတ် စိတ် အမူအရာ ကြိယာကို ဖြစ်စေတတ်သော စိတ္တုပ္ပါဒ်၏) ပဝတ္တိအာကာရော ဝေဒိတဗ္ဗော၊ ယောဗျာပါရောတိ ဝုစ္စတိ၊ န ဝီရိယုဿာဟော။

မဏိမဉ္ဇူကား “နိရုဿာဟသန္တဘာဝေန”ဟူသော စကားကို သဲနွဲ့စယူပြီးလျှင် ၁-သဉ္ဇဿာဟ အသန္တသဘာဝစိတ်၊ ၂-သဉ္ဇဿာဟသန္တ

ပစ္စည်း တပ်သော တရားတို့ မည်ကုန်၏။ အချင်းချင်းမှ ထောက်အပ်သော ဝိပါကဆတ္တိသ စေတသိက် အဋ္ဌတ္တိသ ဟူသော နာမက္ခန္ဓာ၊ ထို နာမက္ခန္ဓာတို့သည် ယထာရဟ ပြုအပ်သော (ဝိညတ်ဒွေ ကြဉ်သော) စိတ္တဇရုပ် ပဋိသန္ဓေ ကမ္မဇရုပ်၊ ဤတရားတို့သည် ဝိပါကပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန်

သဘာဝစိတ်၊ ၃-နိရုဿာဟ သန္တသဘာဝစိတ်၊ ၄-နိရုဿာဟ သန္တ သဘာဝ သဥဿာဟ သန္တသဘာဝစိတ်၊ ဟု စိတ် ၄ မျိုး ခွဲခြားပြ၏။

ထိုတွင် ၁-နိပါတ်အရ အကုသိုလ်စိတ်ကို ယူလိုသတတ်။ ထိုအလိုကို ထင်ရှားစေအံ့-အကုသိုလ်စိတ်သည် ဗျာပါရရှိ၏၊ ဗျာပါရရှိသည့်အတွက် ကိုယ်မှု နှုတ်မှု စိတ်မှုများကို ဖြစ်စေနိုင်၏၊ နောင်အခါ အကျိုးဝိပါကကို လည်း ဖြစ်စေ၏၊ ကိလေသာ အပူဓာတ်နှင့်တကွ ဖြစ်ရသောကြောင့် ငြိမ်သက် မြေခြင်းသဘောလည်းမရှိချေ။ ထို့ကြောင့် အကုသိုလ်စိတ်ကို သဥဿာဟ အသန္တသဘာဝ (ဗျာပါရရှိလျက် ငြိမ်သက်မြေခြင်းသဘော မရှိသောစိတ်)ဟု ဆိုလိုသတတ်။

၂-နိပါတ်ကား ကုသိုလ်စိတ်များတည်း။ ထိုစကားမှန်၏-ကုသိုလ်စိတ် များသည် အကုသိုလ်စိတ်ကဲ့သို့ပင် ကိုယ်မှုနှုတ်မှု စိတ်မှုနှင့် အကျိုးဝိပါက ကိုဖြစ်စေဘို့ရန် ဗျာပါရရှိကြပေ၏။ သို့သော် အကုသိုလ်ကဲ့သို့ ကိလေသာ အပူမပါသဖြင့် လွန်စွာစမြဲ သန္တသဘောရှိပေရကား သဥဿာဟ သန္တ သဘာဝစိတ်ဟု ဆိုလိုသတတ်။ ၃-နိပါတ်ကား အာဝဇ္ဇန်းဗွေနှင့် ဤဝိပါက ပစ္စည်းတပ်သော ဝိပါကစိတ်များပင်တည်း။

၄-နိပါတ်ကား ကြိယာစိတ်များတည်း။ ထိုစိတ်များ ဖြစ်သည့်အခါ ကိလေသာအပူမပါသဖြင့် သန္တသဘောရှိကြ၏။ နောင်ခါအကျိုးပေးဘို့ ဗျာပါရ မရှိသည့်အတွက် နိရုဿာဟလည်း ဖြစ်၏။ ယခုလောလောဆယ် ကိုယ်မှု နှုတ်မှု စိတ်မှုကို ဖြစ်စေဘို့ရာ ဗျာပါရမကင်းသဖြင့် သဥဿာဟ ဟုလည်း ဆိုသတဲ။ ဤကား မဏိမဇ္ဈ အဆိုတည်း။

ဆိုရိုးနှင့် ဘာသာငိုကာ

၂၂၅

ချင်း နာမက္ခန္ဓာ စိတ္တဇရုပ် ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်အား၎င်း တတ်သော ဝိပါက် ဆတ္တိသ စေတသိက် အဋ္ဌတ္တိသ ဟူသော ပဝတ္တိ ပဋိသန္ဓေ နာမက္ခန္ဓာ ၄ပါး၊ ဤတရားတို့သည် ဝိပါက ပစ္စည်း၏ ကျေးဇူးပြုပုံကို “အရိပ်ထည်းနေသူအား လေညှင်းတိုက်ခတ်၍ မြေပုံနှင့်တူ၏”ဟု ဥပမာပြကြ၏၊ သို့သော် ထိုမြေပုံမှာ သီတတေဇာ လွှမ်းမိုးသော မြေခြင်းတည်း၊ ဤဝိပါကပစ္စည်း၏ငြိမ်သက်ပုံကား “သီတ” ခေါ်တဲ့ အဓမ္မဟုတ်၊ ကိုယ် နှုတ် စိတ် အမူအရာကိုဖြစ်စေဘို့ရာ ဗျာပါရ ကင်းသော ငြိမ်သက်ခြင်းတည်း၊ ထို့ကြောင့် ထိုဥပမာကို စဉ်းစားပါ။]

[ဆောင်] မိမိကိုယ်က၊ ဗျာပါရတို့၊ လုံးဝမရှိ၊ ငြိမ်သက်ဘိ၍၊ မိမိ တမူ၊ တူအောင်ငြိမ်သက်၊ ဖြစ်စေချက်၊ ဝိပါက်သတ္တိခေါ်။

[ပဋ္ဌာနဌ] နိရုဿာဟသန္တဘာဝေန နိရုဿာ ဟသန္တဘာဝါယ ဥပ ကာရကော ဝိပါကဓမ္မော ဝိပါကပစ္စယော။

“နိရုဿာဟသန္တဘာဝေန-ဗျာပါရမရှိသော ငြိမ်သက်စဆေးသည်၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ နိရုဿာဟသန္တဘာဝါယ-ဗျာပါရမရှိသော ငြိမ်သက်စဆေး သည်၏ အဖြစ်အကျိုးငှာ”ဟု အနက်ပေး၊ ဤ၌ “သန္တ”အရ “ငြိမ်သက် စဆေးမှု”ဟူသည် ကိလေသာအပူဝေးသော ငြိမ်းခြင်းမဟုတ်၊ ပယောဂ ဗျာပါရကင်းဝေးသော ငြိမ်းခြင်းတည်း-ဟု သိစေလို၍ “နိရုဿာဟ”ဟု ဝိသေသနကုမရသည်၊ ထို့ကြောင့် နိရုဿာဟသည် သန္တဘာဝ၏ ဝိသေ သနတည်း၊ ဥဿာဟအရလည်း ဝိရိယကို မယူရ၊ ဗျာပါရကို ယူရမည်။

[အနုဋီကာ] တေန သဥဿာဟောတိစ ကြိယာ မယစိတ္တုပ္ပါဒသ (ကိုယ်နှုတ် စိတ် အမူအရာ ကြိယာကို ဖြစ်စေတတ်သော စိတ္တုပ္ပါဒ်၏) ပဝတ္တိအာကာရော ဝေဒိတဗ္ဗော၊ ယောဗျာပါ ရောတိ ဝုစ္စတိ၊ န ဝိရိယုဿာဟော။

မဏိမဇ္ဈကာ: “နိရုဿာဟသန္တဘာဝေန”ဟူသော စကားကို သဲနွဲ့စ ယူပြီးလျှင် ၁-သဥဿာဟ အသန္တသဘာဝစိတ်၊ ၂-သဥဿာဟသန္တ

၂၂၆

ဝိပါကပစ္စည်း

ပစ္စည်း တပ်သော တရားတို့ မည်ကုန်၏။ အချင်းချင်းမှ ထောက်အပ်သော ဝိပါကဆတ္တိသ စေတသိက် အဋ္ဌတ္တိသ ဟူသော နာမက္ခန္ဓာ၊ ထို နာမက္ခန္ဓာတို့သည် ယထာရဟ ပြုအပ်သော (ဝိညတ်ဒွေ ကြဉ်သော) စိတ္တဇရုပ် ပဋိသန္ဓေ ကမ္မဇရုပ်၊ ဤတရားတို့သည် ဝိပါကပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန်

သဘာဝစိတ်၊ ၃-နိရုဿာဟ သန္တသဘာဝစိတ်၊ ၄-နိရုဿာဟ သန္တ သဘာဝ သဥဿာဟ သန္တသဘာဝစိတ်ဟု စိတ် ၄ မျိုး ခွဲခြားပြ၏။

ထိုတွင် ၁-နိပါတ်အရ အကုသိုလ်စိတ်ကို ယူလိုသတတ်၊ ထိုအလိုကို ထင်ရှားစေအံ့-အကုသိုလ်စိတ်သည် ဗျာပါရရှိ၏၊ ဗျာပါရရှိသည့်အတွက် ကိုယ်မှ နှုတ်မှု စိတ်မှုများကို ဖြစ်စေနိုင်၏၊ နောင်အခါ အကျိုးဝိပါကကို လည်း ဖြစ်စေ၏၊ ကိလေသာ အပူဓာတ်နှင့်တကွ ဖြစ်ရသောကြောင့် ငြိမ်သက် မြေခြင်းသဘောလည်းမရှိချေ။ ထို့ကြောင့် အကုသိုလ်စိတ်ကို သဥဿာဟ အသန္တသဘာဝ (ဗျာပါရရှိလျက် ငြိမ်သက်မြေခြင်းသဘော မရှိသောစိတ်)ဟု ဆိုလိုသတတ်။

၂-နိပါတ်ကား ကုသိုလ်စိတ်များတည်း။ ထိုစကားမှန်၏-ကုသိုလ်စိတ် များသည် အကုသိုလ်စိတ်ကဲ့သို့ပင် ကိုယ်မှနှုတ်မှု စိတ်မှုနှင့် အကျိုးဝိပါက ကိုဖြစ်စေဘို့ရန် ဗျာပါရရှိကြပေ၏။ သို့သော် အကုသိုလ်ကဲ့သို့ ကိလေသာ အပူမပါသဖြင့် လွန်စွာမြေ သန္တသဘောရှိပေရကား သဥဿာဟ သန္တ သဘာဝစိတ်ဟု ဆိုလိုသတတ်။ ၃-နိပါတ်ကား အာဝဇ္ဇန်းဋ္ဌေနှင့် ဤဝိပါက ပစ္စည်းတပ်သော ဝိပါကစိတ်များပင်တည်း။

၄-နိပါတ်ကား ကြိယာစိတ်များတည်း။ ထိုစိတ်များ ဖြစ်သည့်အခါ ကိလေသာအပူမပါသဖြင့် သန္တသဘောရှိကြ၏။ နောင်ခါအကျိုးပေးဘို့ ဗျာပါရ မရှိသည့်အတွက် နိရုဿာဟလည်း ဖြစ်၏။ ယခုလောလောဆယ် ကိုယ်မှ နှုတ်မှု စိတ်မှုကို ဖြစ်စေဘို့ရာ ဗျာပါရမကင်းသဖြင့် သဥဿာဟ ဟုလည်း ဆိုသတည်း။ ဤကား မဏိမဉ္ဇူ အဆိုတည်း။

ဆိုရိုးနှင့် ဘာသာဋီကာ

၂၂၇

ဖြစ်သော တရားတို့ မည်ကုန်၏၊ ကုသိုလ်စိတ် ဧကဝိသ
အကုသိုလ်စိတ် ဒွါဒသ ကြိယာစိတ် ဝိသ စေတသိက် ခွေပညာ
သ ဟူသော နာမက္ခန္ဓာ၊ ထို ကုသိုလ် အကုသိုလ် ကြိယာ

စဉ်းစားဘွယ်။ ။ဤမဏိမဉ္ဇူအဆိုကို စဉ်းစားထိုက်၏၊ အဋ္ဌကထာ
၌လာသော“သန္တဘာဝေန သန္တဘာဝါယ”၌ သန္တဟူသည် ကိလေသာ
အပူဝေးသော ဖြေခြင်းမဟုတ်၊ ကိုယ်မှု နှုတ်မှု စိတ်မှုတို့ကို ဖြစ်စေဘို့ရာ
ဗျာပါရကင်းဝေးသော ငြိမ်းခြင်းတည်း၊ ထို့ကြောင့် ကုသိုလ်ကြိယာ
စိတ်များကို ကိလေသာ အပူဝေး၍ ဖြေခြင်းသဘောရှိ၏၊အကုသိုလ်
တို့မှာ ကိလေသာ အပူဓာတ်ကြောင့် ဖြေခြင်း သဘောမရှိဟု ကိလေသာ
မီးကို အခြေခံပြုထားခြင်းမှာ အဋ္ဌကထာရင်းမှ ဆန်းပြား၍ တစခန်း
သွားခြင်းသာ ဖြစ်၏၊ ထို့ပြင်-အာရုံအသစ်ကို ဆင်ခြင်မှု ဗျာပါရ
မကင်းသော အာဝဇ္ဇန်းတွေကို ဝိပါက်နှင့် အလားတူထား၍ နိရုဿာဟ
သန္တဟု ဆိုခြင်းမှာလည်း စဉ်းစားစရာပင်။

ထိုမှတစ်ပါး-ကြိယာစိတ်များကို သဉ္ဇဿာဟ နိရုဿာဟဟု ၂ ခု
ဆိုခြင်းမှာလည်း “ကြိယာမယ စိတ္တုပ္ပါဒတာယ-ကိုယ်နှုတ်စိတ် အမှု
အရာကို ဖြစ်စေတတ်သော စိတ္တုပ္ပါဒ်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သဉ္ဇဿာဟာ
ဧဝ-ဗျာပါရ ရှိကုန်သည်သာတည်း”ဟု ဧဝဒွါနှင့်တကွ ယတိပြတ်
ဆိုသော စကား “တတောပိ-ထို သဉ္ဇဿာဟဖြစ်သော ကြိယာမယ
စိတ္တုပ္ပါဒ်မှလည်း၊ ဝိသေသနတ္ထံ-ဝိပါက်တို့ကို အထူးပြုခြင်းငှာ၊ နိရုဿာ
ဟသန္တဘာဝေနာတိ - ဟူ၍၊ ဝုတ္တံ - အဋ္ဌကထာ ဆိုအပ်ပြီ” ဟူသော
(အနုဋီကာ) စကားတို့နှင့် ဆန့်ကျင်ပြန်သည်၊ ထို့ကြောင့် မဏိမဉ္ဇူလာ
သဉ္ဇဿာဟ အသန္တသဘာဝစိတ် စသော ၄ ချက်အခွဲကို စဉ်းစားကြ
ပါကုန်။

ပစ္စည်းပစ္စယုပ္ပန်။ ။“အချင်းချင်းအား၎င်း အချင်းချင်း နာမက္ခန္ဓာ
စိတ္တဇရုပ် ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်အား၎င်း တတ်သော”ဟူရာ၌ အချို့ ၃ချက်
စုဝယ် “ထောံတတ်သော”ဟု ရှိ၏၊ ထိုစကားမှာ အညမည၌သာ သင့်၏၊

နာမက္ခန္ဓာတို့သည် ယထာရဟ ပြုအပ်သော စိတ္တဇရုပ် ဗာဟိယရုပ် အာဟာရဇရုပ် ဥတုဇရုပ် အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်၊ ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်၊ ဤတရားတို့သည် ဝိပါကပစ္စည်း၏ ပစ္စနိက် ဖြစ်သော တရားတို့ မည်ကုန်၏။

အခြားပစ္စည်းများ၌ မသင့်၊ ထို့ကြောင့် “ထောက်” ဟူသော စကား မပါသော ၃ ချက်စု စာအုပ်အတိုင်း ပြလိုက်သည်။ ဤစကားစုနှင့်တကွ ပစ္စယုပ္ပန်မှာ လာသည့် “အချင်းချင်းမှ ထောက်အပ်သော” ဟူသော စကား၏အဓိပ္ပာယ်ကို သဟဇာတပစ္စည်း၌ ပြခဲ့ပြီ။

ပစ္စယုပ္ပန်ဝယ် “ထိုနာမက္ခန္ဓာတို့သည် ယထာရဟပြုအပ်သော ဝိညတံ ခွေကြဉ်သော စိတ္တဇရုပ်”ဟူရာ၌ “ယထာရဟ ပြုအပ်သော” ဟူရာ၌ “ထိုက်သည်အားလျော်စွာ ကျေးဇူးပြုအပ် ဖြစ်စေအပ်သော”ဟု ဆိုလို သည်။ ဝိပါကစိတ်တို့တွင် အရူပဝိပါက ခွေပဉ္စဝိညာဉ်တို့က ရုပ်ကို မဖြစ် စေနိုင်၊ အရူပဘုံ၌ဖြစ်နိုင် ဖိုလ် ၄ ခုလည်း ရုပ်ကိုမဖြစ်စေနိုင်၊ ထို့ကြောင့် “ယထာရဟပြုအပ်”ဟု ဆိုသည်။ ထိုဝိပါကနာမက္ခန္ဓာတို့က (ရုပ်ဝိုင်း၌ ပြမဲ့သည့်အတိုင်း) ဝိညတံရုပ်ကိုမဖြစ်စေနိုင်သောကြောင့် “ဝိညတံခွေကြဉ် သော စိတ္တဇရုပ်”ဟု ဆိုသည်။ ပစ္စည်း ပစ္စယုပ္ပန်ဖြစ်ပုံကို သဟဇာတ ပစ္စည်း၌ ပြခဲ့သည့်အတိုင်း နည်းမှီ၍ သိလောက်ပြီ။

ခန္ဓာသုံးစွဲရပုံ။ ။စိတ် စေတသိက်ချင်း အပြန်အလှန် ကျေးဇူး ပြုရာ၌ “ဧကံ ခန္ဓံ ပဋိစ္စ တယော ခန္ဓာ”စသည်ဖြင့် ကျေးဇူးပြုပုံကို ပါဠိတော်ရင်းမှာ တိုက်ရိုက်ပြထား၏။ ထို့ကြောင့် စိတ်စေတသိက်တို့ အပြန်အလှန် ကျေးဇူးပြုရာ သဟဇာတစသော ပစ္စည်းများ၌ ပစ္စည်း ပစ္စယုပ္ပန်ဝယ် ခန္ဓာဟူသော စကားလုံးကို အသုံးပြုရသည်။ ထိုကဲ့သို့ စေတသိက်ချင်း အပြန်အလှန်မရသော ပစ္စည်းများ၌ ခန္ဓာဟု မသုံးစွဲရ။

ပစ္စနိက်။ ။“ထို ကုသိုလ် အကုသိုလ် ကြိယာ နာမက္ခန္ဓာတို့သည် ယထာရဟ ပြုအပ်သော”ဟူသော စကားကို စိတ္တဇရုပ်တွင် စပ်၊ “ထို နာမက္ခန္ဓာတို့ ယထာရဟ ကျေးဇူးပြုအပ် ဖြစ်စေအပ်သော စိတ္တဇရုပ်”

ဆိုရိုးနှင့် ဘာသာစုံကာ

၂၂၉

ဟူလို၊ ဤ၌ စိတ္တဇရုပ် ဟူရာဝယ် ဝိညတ်လည်းပါ၏၊ ထို ဝိညတ်ကို အဘိညာမှ တပါးသော အပ္ပနာ ဇောများက မဖြစ်စေနိုင်သောကြောင့် ၎င်း၊ အရူပဘုံ၌ ဖြစ်ခိုက် နာမက္ခန္ဓာတို့က ရုပ်ကို မဖြစ်စေနိုင်သောကြောင့် ၎င်း “ယထာရဟပြုအပ်သော”ဟု ဆိုရပြန်သည်။ “ဝေါဋ္ဌပနကာမာဝစရ ဇဝနာဘိညာပန ဝိညတ္တိပိ သမုဋ္ဌာပေန္တိ”အရ ဝိညတ်ဖြစ်စေနိုင်သော စိတ်များကို သတိပြုပါ။

လေ့ကျင့်ခန်းပေးခွန်း

- ၁။ ဝိပါကသတ္တိကို ဥပမာနှင့်တကွ ပြပါ။
- ၂။ မဏိမဉ္ဇူသာ ဆိုသည့်အတိုင်း စိတ်အားလုံးကို သဥဿာဟသန္တ သဘာဝစသော ၄ ချက်၌ ထည့်သွင်းပြပါ။
- ၃။ ထို မဏိမဉ္ဇူခွဲပုံ၌ ယုတ္တိမရှိပုံ၊ အနုဋီကာနှင့် ဆန့်ကျင်ပုံကိုပြပါ။
- ၄။ “ထိုနာမက္ခန္ဓာတို့သည် ယထာရဟပြုအပ်”ဟူသော ပစ္စယုပ္ပန်၌ “ပြုအပ်”၏ အဓိပ္ပာယ်နှင့် “ယထာရဟ”၏ အဓိပ္ပာယ်ကိုပြပါ။
- ၅။ “ဝိညတ်ဒွေကြဉ်သော စိတ္တဇရုပ်” ဟူရာ၌ ဝိညတ်ဒွေ ကြဉ်ရခြင်း အကြောင်းကို ပြပါ။
- ၆။ သဟဇာတပစ္စည်းမှစ၍ အချို့ပစ္စည်းများ၌ ခန္ဓာဟူသော စကားလုံးကို အသုံးပြုလျက် “နာမက္ခန္ဓာ ၄ ပါး” ဟုဆို၏၊ ဟေတုစသော အချို့ပစ္စည်းများ၌ကား ခန္ဓာဟူသော စကားလုံးကို မသုံးဘဲ သာမန် ဆိုထား၏၊ ထိုကဲ့သို့ အသုံးအစွဲ ကွဲပြားရာ၌ “မည်သည့်ပစ္စည်းမျိုး၌ ခန္ဓာဟု သုံးရမည်၊ မည်သည့်ပစ္စည်းမျိုး၌ ခန္ဓာဟု မသုံးရ”ဟု ခွဲခြားပြပါ။
- ၇။ မဟာဝိပါက ပဌမစိတ် စေတသိက် စိတ္တဇရုပ်တို့ဖြစ်ရာ၌ ပစ္စည်းပစ္စယုပ္ပန်ဖြစ်ပုံကိုပြပါ။
- ၈။ ပစ္စနိက်၌ “ယထာရဟ ပြုအပ်သော” ဟူရာဝယ် ယထာရဟ ဆိုရခြင်း၏အကြောင်းကို ပြပါ။

ရုပ်အာဟာရ အာဟာရပစ္စယော ဟူသော ပစ္စယုဒ္ဒေသ၌
 ၃ ချက်စု အာဟာရပစ္စည်းသည် ရုပ်အာဟာရ နာမ်
 အာဟာရအားဖြင့် ၂ ပါး အပြားရှိ၏။ ထိုတွင် ရုပ်အာဟာရ၌
 ပစ္စည်း ပစ္စယုပ္ပန် ပစ္စနိက်အားဖြင့် ၃ ပါး အပြားရှိကုန်၏။
 ထိုတွင် ကဗဠိကာရ အာဟာရဟုဆိုအပ်သော ခဲဘွယ် ဘောဇဉ်
 အစရှိသည်၌ တည်သော ဗဟိဒ္ဓဩဇာ၊ ဤ တရားတို့သည်
 ရုပ်အာဟာရ ပစ္စည်း တပ်သော တရားတို့ မည်ကုန်၏။
 အာဟာရ သမုဋ္ဌာနိကရုပ်၊ ဤတရားတို့သည် ရုပ်အာဟာရ
 အာဟာရပစ္စယော။ ။ သကသုကပစ္စယုပ္ပန္န-မိမိ မိမိ၏ပစ္စယုပ္ပန်
 တရားတို့ကို၊ အာဟာရတိ(ဘုသော ဟရတိ) - လွန်စွာ ဆောင်တတ်၏။
 ဣတိ-ကြောင့်၊ အာဟာရော-အာဟာရမည်၏။ ဟိတ်အာရုံစသော ပစ္စည်း
 တို့လည်း မိမိဆိုင်ရာ ပစ္စယုပ္ပန်တရားများကို ဆောင်ကြပေ၏။ သို့သော်
 အဇ္ဈတ္တသန္တာန်မှာ (ခန္ဓာအစဉ်မှာ) လွန်စွာ ကျေးဇူးများသည့်အတွက်
 ကဗဠိကာရစသော ၄ ပါးကိုသာ “အာဟာရ” ဟု ခေါ်ဝေါ်ကြောင်းကို
 သမုဋ္ဌည်းပိုင်း ဘာသာဋီကာ၌ပြခဲ့ပြီး၊ “အာဟာရတိ-လွန်စွာ ဆောင်တတ်
 ၏” ဟူရာ၌ “ဆောင်” ဟူသည်ကား အကျိုးပစ္စယုပ္ပန်တရားစုကို အခွန်
 ရှည်စွာ ဆက်လက် တည်တန့်အောင် ထောက်ပံ့မှ ဥပတ္တမ္ပနသဘောပင်
 တည်း။ “သူဆောင်နေလို့ သည်အလုပ်ကြီး တည်တန့်နိုင်တယ်၊ သူမရှိလျှင်
 ပျက်မှာဘဲ” ဟူသော လောကပြောရိုးစကား၌ တည်တန့်အောင် ဆောင်
 ရွက်မှုကို “ဆောင်” ဟု သုံးနှုန်းသကဲ့သို့တည်း။ ထို့ကြောင့် “ဤအာဟာရ
 ပစ္စည်းကို အိမ်စသည်၌ မယိမ်းမယိုင် ဖြဲခိုင်အောင် ထောက်ထားသည့်
 “ကျား” ခေါ်သော ထောက်တိုင်နှင့်တူ၏” ဟု ဥပမာပြကြလေသည်။
 [ဆောင်] ကျားထောက်သည့်ဟန်၊ ပစ္စယုပ္ပန်ကို၊ မြဲမြံစေလျက်၊
 နော့နောင် ဆက်အောင်၊ ဆောင်ရွက်နိုင်ဘိ၊ ထောက်ပံ့
 သည့်၊ သတ္တိအာဟာရ ခေါ်။

ဆိုရိုးနှင့် ဘာသာဒီကာ

၂၃၁

ပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန်ဖြစ်သော တရားတို့ မည်ကုန်၏။ စိတ်တခု ယုတ် ကိုးဆယ် စေတသိက် ဒွေပညာသ၊ စိတ္တဇရုပ် ပဋိသန္ဓေ ကမ္မဇရုပ်၊ ဗာဟိယရုပ် ဥတုဇရုပ် အသညသတ် ကမ္မဇရုပ် ပဝတ္တိ ကမ္မဇရုပ်၊ ဤ တရားတို့သည် ရုပ်အာဟာရပစ္စည်း၏ ပစ္စနိက်ဖြစ်သောတရားတို့ မည်ကုန်၏။

ဆက်ဥျးအံ့- “ဤ အာဟာရပစ္စည်းတရားတို့၌ ထောက်ပံ့မှု ဥပတ္တမ္ဘန သတ္တိသာ ရှိ၏၊ ပစ္စယုပ္ပန်တရားကို ဖြစ်စေနိုင်သော နေကသတ္တိကားမရှိ” ဟု ထင်မှားတတ်၏။ စင်စစ်မှာ နေကသတ္တိလည်း ရှိပါ၏၊ နေကသတ္တိဖြင့် ဖြစ်စေသည့်အရာဝယ်(အခြားပစ္စည်းများလို ဖြစ်စေရုံမျှမဟုတ်၊ သွားရင်း ဟန်လွဲ ဆိုသလို) အဆက်မပြတ်အောင် ထောင့်ပုံလျက်ဖြစ်စေသောကြောင့် “ထောက်ပံ့တတ်သည်” ဟု ဆိုသည်။ ထင်ရှားစေအံ့-အစာ စားလိုက် သည့်အခါ ထို အစာအာဟာရကြောင့် အာဟာရဇရုပ် ဖြစ်ရုံသာမက၊ တကိုယ်လုံး၌ရှိသော ကမ္မဇ စိတ္တဇ ဥတုဇရုပ်များလည်း တောင့်တောင့် တင်းတင်း လန်းလန်းဆန်းဆန်း ရှိကြ၏။ ထိုကဲ့သို့ လန်းလန်းဆန်းဆန်း ရှိကြသဖြင့် ထိုကမ္မဇ စသောရုပ်တို့ မပြတ်စဲနိုင်ဘဲ ဆက်လက်ဖြစ်ပွား ကြပြန်လေသည်။ နာမ်အာဟာရတို့ကလည်း တကွဖြစ်ဘက် တရားတို့ကို ဖြစ်လည်း ဖြစ်စေ၏၊ သမုစ္စည်းပိုင်း၌ ပြခဲ့သည့်အတိုင်း နာမ်တရားတို့ အဆက်ဆက်တိုးပွားအောင် ထောက်လည်းထောက်ပံ့လေသည်။

[မူလဒီကာ] နေယမာနောပိ ဟိ အာဟာရော အဝိဇ္ဇေဒဝသေန ဥပတ္တမ္ဘန္တောယေဝ နေတိတိ ဥပတ္တမ္ဘနဘာဝေါ အာဟာရဘာဝေါ။

ပစ္စည်းပစ္စယုပ္ပန်။ ။“ဩဇာသင်္ခါတော အာဟာရော အာဟာရ သမုဋ္ဌာနရူပံ အဇ္ဈောဟရဏကာလေ ဌာနပ္ပတ္တောဝ သမုဋ္ဌာပေတိ”ဟု ပြခဲ့ သည့်အတိုင်း ခဲဘွယ်ဘောဇဉ်စသော အစာတွင် ပါဝင်သော ဩဇာသည် ရုပ်အာဟာရပစ္စည်း- အာဟာရသမုဋ္ဌာနိကရုပ်သည် ပစ္စယုပ္ပန်။

တနည်းကား - အဇ္ဈတ္တသန္တာန်၌ရှိသော စတုသမုဋ္ဌာနိက
 ဩဇာ၊ ဗဟိဒ္ဓသန္တာန်၌ရှိသော ဥတုဩဇာ၊ ဤတရားတို့
 သည် ရုပ်အာဟာရ ပစ္စည်းတပ်သော တရားတို့ မည်ကုန်၏။
 တနည်းကား။ ။ ပဌမနည်း၌ ဗဟိဒ္ဓ အာဟာရက ဇနကသတ္တိဖြင့်
 ကျေးဇူးပြုနိုင်ရာလောက်ကို ရည်ရွယ်၍ ကောက်သည်။ ထိုအကော်သည်
 ကုသလတိက ပဋိစ္စဝါရနှင့်ညီ၏။ သို့သော် အဇ္ဈတ္တအာဟာရတို့က ဇနက
 ဥပတ္တမ္ဘက သတ္တိ ၂ မျိုးဖြင့် ကျေးဇူးပြုနိုင်သောအရာ ဗဟိဒ္ဓအာဟာရက
 ဥပတ္တမ္ဘကသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုနိုင်သောအရာတွေ အတော်များစွာ ကျန်
 သေး၏။ ထင်ရှားစေအံ့-ခန္ဓာကိုယ်၌ ကမ္မသမုဋ္ဌာနရုပ်အစဉ် စိတ္တသမုဋ္ဌာန
 ရုပ်အစဉ် ဥတုသမုဋ္ဌာနရုပ်အစဉ် အာဟာရသမုဋ္ဌာန ရုပ်အစဉ်ဟု ၄မျိုး
 ရှိ၏။ ထိုရုပ်အစဉ်မှာပါသော ဩဇာတွေသည် (ဥတုကိုသို့) အာဟာရ
 သမုဋ္ဌာနရုပ်ကလာပ်ကို ဖြစ်စေ၍ အခြားရုပ်ကလာပ်များကို ထောက်ပံ့နိုင်
 သတဲ့။ ဗဟိဒ္ဓဩဇာလည်း ခန္ဓာကိုယ်၌ အာဟာရဇရုပ်ကိုလည်း ဖြစ်စေ၏၊
 မိမိဖြစ်စေအပ်သော အာဟာရဇရုပ်တပါး အခြားဩဇာက ဖြစ်စေအပ်
 သော အာဟာရဇရုပ်အား ထောင့်လည်း ထောက်ပံ့၏။ ကြွင်းသော တိဇရုပ်တို့
 ကိုကား ထောက်ပံ့ရုံသာ ထောက်ပံ့သည်။ ထို့ကြောင့် ပဌမနည်း၌ အဇ္ဈတ္တ
 ဩဇာစုက ဖြစ်စေပုံကို အဇ္ဈတ္တဗဟိဒ္ဓ ဩဇာ ၂ မျိုးက ထောက်ပံ့များမပါ
 သေးချေ။ ထို့ကြောင့် “တနည်းကား” စသည်ဖြင့် ဒုတိယ တနည်းပြရ
 လေသည်။ [အဇ္ဈတ္တဩဇာတို့က အာဟာရသမုဋ္ဌာန် ရုပ်ကလာပ်ကို ဖြစ်
 စေကြောင်းကို ဝိသုဒ္ဓိမဂ် မဂ္ဂါမဂ္ဂညာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိခဏ်း ကြည့်။]

[အဋ္ဌကထာ] စတုသန္တတိသမုဋ္ဌာနော ကဗဠိကာရာဟာရော ကိဉ္ဇာပိ
 ဣမဿ ကာယဿာတိ အဝိသေသတော ဝုတ္တော၊ ဝိသေသ
 တော ပနာယမေတ္ထ အာဟာရသမုဋ္ဌာနရူပဿ ဇနကောစေဝ
 အနုပါလကောစ ဟုတွာ အာဟာရပစ္စယေန ပစ္စယော ဟော
 တိ၊ သေသ တိသန္တတိသမုဋ္ဌာနဿ အနုပါလကော ဟုတွာ
 အာဟာရပစ္စယေန ပစ္စယော ဟောတိ။...ပစ္စယနိဒ္ဒေသ။

ဆိုရိုးနှင့် ဘာသာဋီကာ

၂၃၃

ကလာပ်တူ ဩဇာကြဉ်သော ကလာပ်တူ - ကလာပ်ပြားဖြစ်သော စတုသမုဋ္ဌာနိကရုပ်၊ ဤတရားတို့သည် ရုပ်အာဟာရ ပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန်ဖြစ်သော တရားတို့မည်ကုန်၏။ စိတ်တခုယုတ် ကိုးဆယ် စေတသိက် ဒွေပညာသ၊ ဗာဟိယရုပ်၊ ဤတရားတို့သည် ရုပ်အာဟာရ ပစ္စည်း၏ ပစ္စနိက် ဖြစ်သော တရားတို့ မည်ကုန်၏။

နာမ်အာဟာရ နာမ်အာဟာရ၌ သရုပ်တို့သည် ပစ္စည်း ပစ္စ ၃ ချက်စု ယုပ္ပန် ပစ္စနိက်အားဖြင့် ၃ ပါးအပြားရှိကုန်၏။ ထိုတွင် ဖဿ စေတနာ ဝိညာဉ်ဟုဆိုအပ်သော နာမ်အာဟာရ တရားကိုယ် ၃-ပါး၊ ဤတရားတို့သည် နာမ်အာဟာရ ပစ္စည်း တပ်သော တရားတို့ မည်ကုန်၏။ စိတ် တခုယုတ်

ပစ္စည်း။ ။ အဇ္ဈတ္တသန္တာန်၌ရှိသော စတုသမုဋ္ဌာနိက ဩဇာဟူသည် ခန္ဓာကိုယ်တွင်း၌ ကံ စိတ် ဥတု အာဟာရအကြောင်း ၄ ပါးကြောင့် အသီးသီးဖြစ်ကြသော ကမ္မသမုဋ္ဌာန စိတ္တသမုဋ္ဌာန ဥတုသမုဋ္ဌာန အာဟာရသမုဋ္ဌာန ရုပ်ကလာပ်အစဉ်တွင် ပါဝင်သော ဩဇာတည်း။ အပြင်ပခဲဘွယ်ဘောဇဉ် စသည်ကား ဥတုဇရုပ်တည်း၊ ထို ဥတုဇရုပ်၌ ပါသော ဩဇာကို ဗဟိဒ္ဓသန္တာန်၌ဖြစ်သော ဥတုဇဩဇာဟု ဆိုသည်။

ပစ္စယုပ္ပန်။ ။ “ကလာပ်တူ ဩဇာကြဉ်သော ကလာပ်တူ ကလာပ် ပြားဖြစ်သော စတု သမုဋ္ဌာနိကရုပ်” ဟူရာ၌ ဥပမာ-စက္ခုဒေသက၌ရှိသော ဩဇာသည် ပစ္စည်းဖြစ်နိက်၊ သူသည် ပစ္စယုပ္ပန်တွင် မပါနိုင်၊သူမှ ကြွင်းသော ကလာပ်တူ ရုပ် ဉခုနှင့် ကလာပ်မတူသော ကမ္မစ စိတ္တစ ဥတုစ အာဟာရဇရုပ် (ခန္ဓာကိုယ်တွင်းရှိ ရုပ်အားလုံးတို့) ပစ္စယုပ္ပန် ဖြစ်ကြ၏။

[ဥပါဒိနုပါဒါနိယတိကအဖွင့် မူလဋီကာ၌ကား အဇ္ဈတ္တရုပ်က ကျေးဇူးပြုခြင်းကို အလိုရှိဟန်မတူ၊ နေကသတ္တိဖြင့် ဖြစ်စေ ဥပတ္တမ္ဘကသတ္တိဖြင့်ဖြစ်စေ ဗဟိဒ္ဓဩဇာကသာ ကျေးဇူးပြုနိုင်သည်-ဟု ယူလိုဟန်တူ၏။]

ကိုးဆယ် စေတသိက် ဒွေပညာသ၊ စိတ္တဇရုပ် ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်၊ ဤအရာတို့သည် နာမ်အာဟာရ ပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန် ဖြစ်သော တရားတို့ မည်ကုန်၏။ ဗာဟိယရုပ် အာဟာရဇရုပ် ဥတုဇရုပ် အသညသတ်ကမ္မဇရုပ် ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်၊ ဤတရားတို့သည် နာမ်အာဟာရ ပစ္စည်း၏ ပစ္စနိက်၊ပေါမည်ကုန်၏။

နာမ်အာဟာရ။ ။ ဖဿ ပစ္စည်းဖြစ်ခိုက် စေတနာ ဝိညာဉ်တို့ ပစ္စယုပ္ပန်၌ ပါ၏၊ ထိုအတူ စေတနာ ပစ္စည်းဖြစ်ခိုက် ဖဿဝိညာဉ်တို့ ပစ္စယုပ္ပန်၊ ဝိညာဉ်ပစ္စည်းဖြစ်ခိုက် ဖဿ စေတနာတို့ ပစ္စယုပ္ပန်ဖြစ်ရကား ပစ္စယုပ္ပန်၌ ထို ၃ပါးကို မကြည့်ရ၊ အားလုံး စိတ်စေတသိက်တို့ ပစ္စယုပ္ပန် ဖြစ်ကြရသည်။ လောဘမူ ပဌမစိတ်စေတသိက် စိတ္တဇရုပ် တဖြိုင်နက်ဖြစ် ရာ-ဖဿသည် ပစ္စည်းစိတ် (ဖဿမှတပါး) စေတသိက် ၁၈ စိတ္တဇရုပ် သည် ပစ္စယုပ္ပန်၊ ထိုအတူ စေတနာသည်၊ ပေါ၊ လောဘမူ ပဌမစိတ်ဟူ သော ဝိညာဉ်သည် ပစ္စည်း၊ စေတသိက် ၁၉ စိတ္တဇရုပ်သည် ပစ္စယုပ္ပန်၊ ပဋိသန္ဓေ ကိစ္စတပ်၍ ဆိုင်ရာစိတ်စေတသိက် ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်တို့ဖြစ်ရာ၌ ဖဿသည် ပစ္စည်း-စိတ် စေတသိက် ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်သည် ပစ္စယုပ္ပန်၊ စသည်ဖြင့် သိလေ။

လေ့ကျင့်ခန်းမေးခွန်း

- ၁။ အာဟာရသတ္တိကို ဥပမာနှင့်တကွ ပြပါ။
- ၂။ ရုပ်အာဟာရ၌ ပဌမနည်းအရ ပစ္စည်း ပစ္စယုပ္ပန်ဖြစ်ပုံကို ပြ၍၊ ဒုတိယ တနည်းဆိုရခြင်း၏အကြောင်းကိုလည်း ပြပါ။
- ၃။ စတုသမုဋ္ဌာနိက ဩဇာဟူသည် အဘယ်နည်း၊ ထိုအဇ္ဈတ္တဩဇာက ရုပ်ကို ဖြစ်စေသလား၊ ထောင့်ပုံသလား၊ ဖြစ်စေလျှင် အဘယ်ရုပ် ကို ဖြစ်စေ၍၊ ထောက်ပံ့လျှင် ဘယ်ရုပ်ကို ထောက်ပံ့သနည်း။
- ၄။ ဒုတိယနည်းအရ ဗဟိဒ္ဓဩဇာ တည်းဟူသော ပစ္စည်းတရား၏ ဖြစ်စေအပ်-ထောက်ပံ့အပ်သော ပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့ကို ခွဲခြားပြပါ။

ဆိုရိုးနှင့် ဘာသာငိုကာ

၂၃၅

သဟဇာတိန္ဒြိယ ကုန္ဒိယပစ္စယော ဟူသော ပစ္စယုဒ္ဒေသ၌

၃ ချက်စု

ကုန္ဒိယပစ္စည်းသည် သဟဇာတိန္ဒြိယ ပုရေဇာတိန္ဒြိယ ရူပဇီဝိတိန္ဒြိယအားဖြင့် ၃ ပါးအပြားရှိ၏။ ထိုတွင် သဟဇာတိန္ဒြိယ၌ သရုပ်တို့သည် ပစ္စည်း ပစ္စယုပ္ပန် ပစ္စနိက် အားဖြင့် ၃ ပါးအပြားရှိကုန်၏။ ထိုတွင် ဇီဝိတ စိတ် ဝေဒနာ သဒ္ဓါ ဝိရိယ သတိ ဧကဂ္ဂတာ ပညာဟူသော နာမ်ကုန္ဒြေ တရားကိုယ် ၈ ပါး၊ ဤတရားတို့သည် သဟဇာတိန္ဒြိယပစ္စည်း တပ်သော တရားတို့ မည်ကုန်၏။ စိတ်တရားတို့ ကိုးဆယ် စေတသိက် ဒွေပညာသ၊ စိတ္တဇရုပ် ပုဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်၊ ဤ တရားတို့သည် သဟဇာတိန္ဒြိယ ပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန်ဖြစ်သော

ကုန္ဒိယပစ္စယော။

။ကုန္ဒတိ-လွန်စွာအုပ်စိုးတတ်၏။ ကုတိ-ကြောင့်၊

ကုန္ဒိယ-ကုန္ဒိယမည်၏။ စက္ခုပသာဒရုပ် ကြည်လင်လေ စက္ခုပိညာဉ်က ရူပါရုံကို အမြင်သန်လေဖြစ်၏ မည်မျှပင် ကြည့်ချင်အားကြီးသော်လည်း စက္ခုပသာဒက ညံ့ဖျင်းနေလျှင် ဒဿနကိစ္စ (မြင်ခြင်း)လည်း အားသေးရ တော့၏။ ထို့ကြောင့် စက္ခုပသာဒသည် ဒဿနကိစ္စ၌ အစိုးရပေသည်။ ဤသို့လျှင် ဆိုင်ရာကိစ္စ၌ မိမိအလိုအတိုင်းဖြစ်ရအောင် ပိုင်နင်းအုပ်စိုး လွှမ်းမိုးနိုင်သော သတ္တိသည် ကုန္ဒိယပစ္စည်းမည်၏။ ဥပမာ-ပြည်ထဲရေး အမတ် ပညာရေးအမတ်စသော မှူးမတ်တို့သည် မိမိဆိုင်ရာကိစ္စ၌ အစိုးရ ကြသကဲ့သို့တည်း။ ဆိုင်ရာကိစ္စ၌ အုပ်စိုးဟန်ကို သမုစ္စည်းပိုင်း၌ ညွှန်ပြခဲ့ ပြီ။ အဓိပတိနှင့် ကုန္ဒြေတို့ သတ္တိထူးကိုလည်း ထို သမုစ္စည်းပိုင်းအဓိပတိ၊ တရား၌ ပြခဲ့ပြီ။

[ဆောင်]

တပြည်တွင်း၌၊ ချင်းချင်းမဆန့်၊ ခွဲခန့်အုပ်စီး၊ မှူးမတ် နည်းသို့၊ သီးသီးဌာန၊ ကိုယ့်ကိစ္စ၌၊ ဖိုးရပလေ၊ သတ္တိတွေ၊ ကုန္ဒြေပစ္စည်း ခေါ်။

တရားတို့ မည်ကုန်၏၊ ဗာဟိယရုပ် အာဟာရဓရုပ် ဥတုဓရုပ် အသညသတ် ကမ္မဓရုပ် ပဝတ္တိ ကမ္မဓရုပ်၊ ဤတရားတို့သည် သဟဇာတိန္ဒြိယ ပစ္စည်း၏ ပစ္စနိက်ဖြစ်သော တရားတို့ မည်ကုန်၏။

ပုရေဇာတိန္ဒြိယ ပုရေဇာတိန္ဒြိယ၌ သရုပ်တို့သည် ပစ္စည်း

၃ ချက်စု ပစ္စယုပ္ပန် ပစ္စနိက်အားဖြင့် ၃ ပါး အပြားရှိ ကုန်၏။ ထိုတွင် မန္ဒာယုက အမန္ဒာယုက မဇ္ဈိမာယုကအားဖြင့် ၃ ပါးသော စက္ခုဝတ္ထုတို့တွင် မဇ္ဈိမာယုကဖြစ်၍ အတိတဘဝင်တချက်လွန်နှင့် ဥပါဒ်ပြိုင်သော စက္ခုဝတ္ထု၊ ပေါ၊ မဇ္ဈိမာယုက ဖြစ်၍ အတိတဘဝင် တချက်လွန်နှင့် ဥပါဒ်ပြိုင်သော ကာယဝတ္ထု၊ ဤတရားတို့သည် ပုရေဇာတိန္ဒြိယ ပစ္စည်း

သဟဇာတိန္ဒြိယ။ ။ တကွဖြစ်သော ရုပ်နာမ် တရားတို့အား အုပ်စိုးတတ်သော တရားသည် သဟဇာတိန္ဒြိယမည်၏။ တရားကိုယ်မှာ သမုစ္စည်းဝိုင်း၌ ပြခဲ့သော နာမ်ဣန္ဒြေတရားကိုယ် ၈ပါးတည်း။ ပစ္စည်း ပစ္စယုပ္ပန် ဖြစ်ပုံကား-လောဘမူ ပဌမစိတ် စေတသိက် စိတ္တဓရုပ်တို့ဖြစ်၍၊ ထို၌ပါသော ဖိဝိတိန္ဒြေသည် ပစ္စည်းကြွင်းသော စိတ်စေတသိက် စိတ္တဓရုပ်သည် ပစ္စယုပ္ပန်၊ လောဘမူပဌမစိတ်သည် ပစ္စည်း-ယှဉ်ဘက်စေတသိက်နှင့် စိတ္တဓရုပ်သည် ပစ္စယုပ္ပန်၊ ဤသို့စသည်ဖြင့် ဝေဒနာသည် ပစ္စည်း၊ ပေါ၊ ဝိရိယသည် ပစ္စည်း၊ ပေါ၊ ဧကဂ္ဂတာသည် ပစ္စည်း-ကြွင်းသော လောဘမူ ပဌမစိတ် စေတသိက် စိတ္တဓရုပ်သည် ပစ္စယုပ္ပန် သဒ္ဓါသတိ ပညာတို့ကား လောဘမူ၌ မယှဉ်ကြ၊ ထိုသဒ္ဓါစသည်တို့နှင့် ယှဉ်သော မဟာကုသိုလ်စသည် ဖြစ်ရာ၌ သဒ္ဓါ စသည်ကိုလည်း ပစ္စည်းဘက်၌ လဲလှယ်ထည့်သွင်းရမည်၊ ပဋိသန္ဓေစိတ် ဖြစ်သည့်အခါလည်း ပဋိသန္ဓေ ကမ္မဓရုပ်ကို ထည့်သွင်းရုံသာ၊ အရူပဘုံ၌ ဖြစ်ခိုက်မှာ ပစ္စယုပ္ပန်ဘက်၌ ရုပ်မပါခြင်းသာ ထူး၏။

ဆိုရိုးနှင့် ဘာသာဋီကာ

၂၃၇

တပ်သော တရားတို့ မည်ကုန်၏။ ဒွေပဉ္စဝိညာဉ် ၁၀, သဗ္ဗ
စိတ္တသာဓာရဏ စေတသိက် ၇ ခု, ဤတရားတို့သည် ပုရေ
ဇာတိန္ဒြိယပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန်ဖြစ်သော တရားတို့ မည်ကုန်၏။
ဒွေပဉ္စဝိညာဉ် ၁၀ ကြင်သော စိတ်တခု ယုတ်ရှစ်ဆယ် စေတ
သိက် ဒွေပညာသ, စိတ္တဇရုပ် ပဋိသန္ဓေ ကမ္မဇရုပ် ဗာဟိယ
ရုပ် အာဟာရဇရုပ်, ဥတုဇရုပ် အသညသတ် ကမ္မဇရုပ်
ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်, ဤတရားတို့သည် ပုရေဇာတိန္ဒြိယပစ္စည်း၏
ပစ္စနိက်ဖြစ်သော တရားတို့မည်ကုန်၏။

ရူပဇီဝိတိန္ဒြိယ ရူပဇီဝိတိန္ဒြိယ၌ သရုပ်တို့သည် ပစ္စည်း ပစ္စ
၃-ချက်စု ယုပ္ပန် ပစ္စနိက်အားဖြင့် ၃ ပါး အပြားရှိကုန်၏။
ထိုတွင် ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေအားဖြင့် အလုံးစုံသော ရုပ်ဇီဝိတိန္ဒြိယ

ပုရေဇာတိန္ဒြိယ။ ။ စက္ခုဒွါရဝိသိ၌ စက္ခုဝိညာဉ်သည် စက္ခုဝတ္ထုကို
မှီရ၏။ ထိုစက္ခုဝတ္ထုသည် စက္ခုဝိညာဉ်မဖြစ်မီ ဖြစ်နှင့်သောကြောင့် ပုရေ
ဇာတလည်း ဟုတ်၏၊ ဒဿနကိစ္စ၌ အစိုးရသည့်အတွက် ဣန္ဒြိယလည်း
ဟုတ်၏၊ ထို့ကြောင့် ပုရေဇာတဣန္ဒြိယသတ္တိ ရှိ၏။ သောတ ဃာန ဇိဝှါ
ကာယဝတ္ထုများလည်း ဤနည်းပင်တည်း။ မန္ဒာယုကစသော အဓိပ္ပာယ်မှာ
နိဿယပစ္စည်း၌ပြန့်သည့်အတိုင်းသာတည်း။ စက္ခုဝိညာဉ်မဖြစ်မီ ဖြစ်နှင့်
၍ ဌိသို့ ရော်သောစက္ခုဝတ္ထုသည် ပစ္စည်း-စက္ခုဝိညာဉ်နှင့် သဗ္ဗစိတ္တသာဓာ
ရဏစေတသိက် ၇ ခုသည် ပစ္စယုပ္ပန်, ဤသို့စသည်ဖြင့် ပစ္စည်းပစ္စယုပ္ပန်
ဖြစ်ဟန်ကို သိရာ၏။

ရူပဇီဝိတိန္ဒြိယ။ ။ ပဝတ္တိအခါဖြစ်စေ ပဋိသန္ဓေအခါဖြစ်စေ ကမ္မဇ
ကလာပ်ဖြစ်တိုင်း ဇီဝိတရုပ် ပါ၏။ ထို ဇီဝိတရုပ်ဟူသမျှသည် မိမိနှင့်
တကလာပ်ထည်း ဖြစ်ကြသော ကမ္မဇရုပ်တွေကို စောင့်ရှောက်တတ်၏၊
စောင့်ရှောက်ခြင်းကိစ္စ၌ အစိုးတရဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ပဝတ္တိ ပဋိသန္ဓေ

ဤတရားတို့သည် ရူပဇီဝိတိန္ဒြိယ ပစ္စည်းတပ်သော တရားတို့ မည်ကုန်၏။ ရုပ်ဇီဝိတိန္ဒြိယ ကြည်သော ကလာပ်တူ ကမ္မဇရုပ် ၉ ခု၊ ဤတရားတို့သည် ရူပဇီဝိတိန္ဒြိယ ပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန် ဖြစ်သော တရားကို မည်ကုန်၏။ စိတ်တခုယုတ် ကိုးဆယ် စေတသိက် ဒွေပညာသ၊ စိတ္တဇရုပ် ဗာဟိယရုပ် အာဟာရဇရုပ် ဥတုဇရုပ်၊ ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ် အသညသတ် ကမ္မဇရုပ် ပဝတ္တိ ကမ္မဇရုပ်၌ တည်သော ရုပ်ဇီဝိတိန္ဒြိယ၊ ဤ တရားတို့ သည် ရူပဇီဝိတိန္ဒြိယပစ္စည်း၏ ပစ္စနိက်ဖြစ်သော တရားတို့ မည်ကုန်၏။

အားဖြင့် အလုံးစုံသော ရုပ်ဇီဝိတသည် ဣန္ဒြိယပစ္စည်းဖြစ်၏။ ထို ရုပ်ဇီဝိတ သည် ပစ္စည်းအမြဲဖြစ်ရကား ပစ္စယုပ္ပန်တွင် မပါဝင်နိုင်တော့ဘဲ ပစ္စနိက်မှာ ပါဝင်ရသည်။ [ပစ္စနိက်၌ “ပဋိသန္ဓေကမ္မဇ အသညသတ်ကမ္မဇ ပဝတ္တိ ကမ္မဇရုပ်၌တည်ရှိသော ဇီဝိတိန္ဒြိယ” ဟူသည် ထိုပစ္စည်းဖြစ်သော ဇီဝိတရုပ် ပင်တည်း။ ပဋိသန္ဓေကမ္မဇကလာပ်၌ တည်ရှိသော ဇီဝိတိန္ဒြိယ၊ အသညသတ် ကမ္မဇရုပ်ကလာပ်၌ တည်ရှိသော ဇီဝိတိန္ဒြိယ၊ ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်ကလာပ်၌ တည်ရှိသော ဇီဝိတိန္ဒြိယဟု ဆိုလိုသည်။] စက္ခုဒသက ကလာပ်၌ ဇီဝိတ ရုပ်သည် ပစ္စည်း-ဇီဝိတမှကြွင်းသော ကလာပ်တူ (တကလာပ်ထည်း ဖြစ်သော) ကမ္မဇ ၉ ခုသည် ပစ္စယုပ္ပန်၊ သောတဒသကစသော ကမ္မဇ ကလာပ် ၈ စည်း၌လည်း ဤနည်းပင်တည်း။

ရူပဇီဝိတိန္ဒြိယကို သီးခြားထုတ်ရပုံ။ ။ရူပဇီဝိတသည် တကွဖြစ်ဘက် ကမ္မဇရုပ်တို့အား ကျေးဇူးပြုသောကြောင့် သဟဇာတိန္ဒြိယတွင် ပါဝင် သင့်သည်မဟုတ်ပါလော၊ အဘယ့်ကြောင့် သီးခြားခွဲရပါသနည်းဟု မေး၊ အဖြေကား-ဇီဝိတသည် တကွဖြစ်ဘက် ကလာပ်တူ ကမ္မဇရုပ်အား ကျေးဇူးပြုသော်လည်း နာမ်ဣန္ဒြိယများကဲ့သို့ ဥပါဒ်ခိုက်၌ အထင်အရှား

ဆိုရိုးနှင့် ဘာသာဒီကာ

၂၃၉

ကျေးဇူးမပြုနိုင်၊ ဩဇာသည် မိမိနှင့်အတူဖြစ်သော ရုပ်အား ထောင့်သကဲ့သို့ ဤ ဇီဝိတရုပ်လည်း ဌီအစိုက်ကျမှ စောင့်ရှောက်ထောက်ပံ့သောအားဖြင့် ကျေးဇူးပြုသည်။ ထို့ကြောင့် ရုပ်ဇီဝိတကို သဟဇာတ ပုရေဇာတ ၂မျိုး၌ မသွင်းနိုင်ဘဲ သီးခြားထုတ်ပြန်သည်။

[ဒီကာကျော်] ရူပဇီဝိတိန္ဒြိယံ စေတ္တ ဩဇာဝိယ ဌီဘိက္ခဏေ ဥပကာရ ကတ္တာ သဟဇာတပစ္စယေသု နဂယုတိတိ ဝိသု ဝုတ္တံ။

ဘာဝိန္ဒြေ ၂ ပါးပစ္စည်းမထိုက်။ ။ဣတ္ထိန္ဒြေပုရိသိန္ဒြေတို့၌ အဘယ့်ကြောင့် ဣန္ဒြိယပစ္စည်း မတပ်ပါသနည်း၊ လိင်္ဂနိမိတ္တ ကုတ္တ အာကပ္ပတိသည် ဗာဝရုပ်၏အကျိုးဖြစ်ရကား “ဣတ္ထိန္ဒြေပုရိသိန္ဒြေတို့က ဣန္ဒြိယပစ္စည်း လိင်္ဂ စသည်ကိုက ဣန္ဒြိယပစ္စည်း၏ပစ္စယုပ္ပန်”ဟုဆိုဘို့ရန် မသင့်ပါလော-ဟု စောကြောမေးမြန်းဘွယ်ရှိ၏။ အဖြေကား-ဤဣန္ဒြိယပစ္စည်းသည် အတ္ထိပစ္စည်းတွင် ပါဝင်သောကြောင့် ဣန္ဒြိယပစ္စည်းတပ်လျှင် အတ္ထိပစ္စည်းလည်း ဖြစ်ရမည်။ အတ္ထိပစ္စည်း၏သဘောကား ပစ္စည်းပစ္စယုပ္ပန် ၂ပါးလုံး ဥပါဒ် စိုက်မှာဖြစ်စေ ဌီအစိုက်မှာဖြစ်စေ ထင်ရှားရှိစေရမည်။ ဘာဝရုပ်တို့သည် ပဋိသန္ဓေဓဇပင် ဖြစ်ကြ၏၊ ထို ပဋိသန္ဓေဓဇ၌ လိင်္ဂစသည်တို့ မရှိကြသေး။ ဤသို့လျှင် ဘာဝရုပ်ဖြစ်သည့်အခါ လိင်္ဂစသည်တို့က ထင်ရှားမရှိသေးသည့်အတွက် အတ္ထိသဘော မသက်သောကြောင့် ဘာဝရုပ်တို့က လိင်္ဂ စသည်တို့အား ဣန္ဒြိယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးမပြုနိုင်။

စောဒနာဥျး။

“ပစ္စည်းပစ္စယုပ္ပန် ထင်ရှားရှိမှ ကျေးဇူးပြုမည် မှန်လျှင် ဘာဝဒသက ကလာပ်၌ မိမိနှင့်တကွ ဖြစ်ဘက် ရုပ်ဥ ခုအား၎င်း ဩဇာသည် ကလာပ်တပါး၌ ထင်ရှားရှိစိုက် ရုပ်တို့အား ထောင့်သကဲ့သို့ ကလာပ်တပါး၌ရှိသော ရုပ်တို့အား ထောင့်သောအားဖြင့်၎င်း ကျေးဇူးပြုပါတော့လား”ဟူအံ့ တကွဖြစ်ဘက်ရုပ် ဥခုအား၎င်း ကလာပ်တပါး၌ ပြုသောရုပ်တို့အား၎င်း မည်သည့်နည်းနှင့်မျှ အစိုးမရသောကြောင့် တကွ

ဖြစ်ဘက်ရုပ်-ကလာပ်တပါး၌ ရှိကြသော ရုပ်တို့အားလည်း ဘာဝရုပ်က
ကျေးဇူးမပြုနိုင်။

[မူလဋီကာ] ယသ္မာပန ဘာဝဒသကေပိ ရူပါနံ ဣတ္ထိန္ဒြိယံ နဇနကံ
နာပိ အနုပါလကံ- ဥပတ္တမ္ဘကံ ဝါနစ အညကလာပရူပါနံ၊
တသ္မာ တံ ဖိဝိတိန္ဒြိယံ ဝိယ သကလာ ရူပါနံ အာဟာရော
ဝိယ ဝါကလာပန္တရူပါနဉ္စဣန္ဒြိယအတ္ထိ အဝိဂတပစ္စယောတိ
နဝုတ္တံ၊ ဧသန ယော ပုရိသိန္ဒြိယေပိ။-ရူပကဏ္ဍ။

ဣန္ဒြိယသတ္တိမရှိသော်လည်း ဣန္ဒြိယမည်ပုံ။ ။ လိင်္ဂစသည်တို့အား
ကျေးဇူးမပြု၊ တကွဖြစ်ဘက်ရုပ်တို့အားလည်း ကျေးဇူးမပြုနိုင်ဘဲလျက် ဤ
ဘာဝရုပ် ၂ ပါးကို ဘယ်အတွက် ဣန္ဒြိယဟု နာမည်မှည့်ထားပါသနည်း။
အဖြေကား- ဘာဝရုပ် ၂ပါးက လိင်္ဂစသည်အား ဣန္ဒြိယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူး
မပြုနိုင်သော်လည်း သုတ္တန်နည်းအရ ပကတူပနိဿယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူး
ပြုလျက် အစိုးရလျက်ရှိသောကြောင့် ဣန္ဒြိယ ဟု နာမည်မှည့်ရပေသည်။
ထင်ရှားစေအံ့-ဣတ္ထိဘာဝရုပ် ဖြစ်ရာသန္တာန်၌ ထိုဘာဝရုပ်အရှိန်ကြောင့်
လိင်္ဂ (အသွင်သဏ္ဌာန်) နိမိတ္တ (ပြီးရယ်ဟန်စသည်) ကုတ္တ (ကစားပုံ)
အာကပ္ပ(သွားလာပုံ) စသည်များသည် သေးသွယ်နွဲ့ပြောင်းပြောပျောင်း
သိမ်မွေ့လျက်ရှိရသည်သာများ၏။ ပုရိသဘာဝရုပ်ဖြစ်ရာ သန္တာန်၌ကား
ထိုဘာဝရုပ်တန်ခိုးကြောင့် လိင်္ဂစသော အကျိုးတို့ ကြီးမားခန့်ကျန်းလျက်
ရှိသည်သာများ၏။ ဤသို့လျှင် ဘာဝရုပ်က “ငါ့သန္တာန်မှာ လိင်္ဂစသည်တို့
မည်ကဲ့သို့ ဖြစ်စေရမည်”ဟု မစိမ့်သော်လည်း စိမ့်သကဲ့သို့ သုတ္တန်ပကတူပ
နိဿယသတ္တိဖြင့် ပိုင်နင်းအုပ်စိုး လွှမ်းမိုးနိုင်သောကြောင့် လိင်္ဂစသည်ကို
အစိုးရသော ဣန္ဒြိယတရားများဟု နာမည်မှည့်ထားရလေသည်။

[အချို့ကား “လိင်္ဂစသည်တို့သည် ပဋိသန္ဓေအခါ ကလလရေကြည်
အနိက်စသည်၌ အတ္ထိသဘောအားဖြင့် အထိုက်အလျောက် ရှိကြ၏၊သို့သော်
လိင်္ဂစသည်တို့က ပရမတ်တရားအစစ် မဟုတ်ကြ၊ ပရမတ်ဖြစ်သော ရုပ်

ဆိုရိုးနှင့် ဘာသာငိုကာ

၂၄၁

အပေါင်းကိုစွဲ၍ ပညတ်ရသော ပညတ်မျှသာ ဖြစ်သောကြောင့် ဘာဝရုပ်
တို့က ဣန္ဒြိယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးမပြုနိုင်ဘဲ ရှိရလေသည်”ဟု အဋ္ဌကထာ
နည်းအပေါ်မှာ တမျိုးကျော်၍ ပြောဆိုကြသေး၏။ ကလလရေကြည်
အခိုက်မှာ နိမိတ္တ ကုတ္တ အာကပ္ပတို့ရှိဘို့အရေးကား ဝေးလှချေ၏၊လိင်
ရှိ-မရှိကပင် ဆင်ခြင်စရာပေ။]

လေ့ကျင့်ခန်းမေးခွန်း

- ၁။ ဣန္ဒြိယသတ္တိကို ဥပမာနှင့်တကွ ပြပါ။
- ၂။ မဟာကုသိုလ် ပဌမစိတ် စေတသိက် စိတ္တစရုပ်တို့ဖြစ်ကြရာ၌
သဟဇာတိန္ဒြိယ ပစ္စည်း ပစ္စယုပ္ပန်ဖြစ်ပုံကိုပြပါ။
- ၃။ ကာယဒွါရဝိသိယျ၍ ပုရေဇာတိန္ဒြိယပစ္စည်းပစ္စယုပ္ပန်ဖြစ်ပုံကိုပြပါ။
- ၄။ စက္ခုဒသက ကလာပ်၌ ရူပဒီပိတိန္ဒြိယ ပစ္စည်းပစ္စယုပ္ပန် ဖြစ်ပုံကို
ပြပါ။
- ၅။ စက္ခုဒသက၌ပါသော ဒီပိတသည် အခြားကမ္မဇကလာပ်ရုပ်အား
ကျေးဇူးပြုနိုင်သလော၊ မပြုနိုင်လျှင် ဆိုရိုး၌ ဘယ်စကားကို ထောက်
မည်နည်း။
- ၆။ ရုပ်ဒီပိတကို သဟဇာတိန္ဒြိယ၌ မသွင်းဘဲ အဘယ့်ကြောင့် သီးခြား
ထုတ်ရသနည်း။
- ၇။ ဘာဝိန္ဒေ ၂ ပါးတို့ အဘယ့်ကြောင့် ဣန္ဒြိယပစ္စည်း မတပ်သနည်း။
- ၈။ ဣန္ဒြိယသတ္တိ မရှိဘဲလျက် ဘာဝိန္ဒေ ၂ ပါးကို အဘယ့်ကြောင့်
ဣန္ဒြိယဟု အမည်ပေးရသနည်း။

ဈာနပစ္စည်း

ဈာနပစ္စည်း ဈာနပစ္စယော ဟူသော ပစ္စယုဒ္ဒေသ၌ သရုပ်
 ၃ ဈာန်စု တို့သည် ပစ္စည်း ပစ္စယုပ္ပန် ပစ္စနိက်အားဖြင့်
 ၃ ပါး အပြားရှိကုန်၏။ ထိုတွင် ဒွေပဉ္စဝိညာဉ် တဆယ်ကြည့်
 သော စိတ်တခုယုတ် ရှစ်ဆယ်၌ရှိသော ဝိတက် ဝိစာရ ပီတိ
 ဧကဂ္ဂတာ ဝေဒနာဟု ဆိုအပ်သော ဈာနင်တရားကိုယ် ၅ပါး၊
 ဤတရားတို့သည် ဈာနပစ္စည်းတပ်သော တရားတို့ မည်ကုန်
 ၏။ ဒွေပဉ္စဝိညာဉ် တဆယ် ကြည့်သော စိတ်တခုယုတ်ရှစ်ဆယ်

ဈာနပစ္စယော။ ။ ဈာယတိ ဥပနိဇ္ဈာယတိ-အာရုံကို စူးစူးစိုက်စိုက်
 ရှုတတ်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဈာနံ-ဈာန်မည်၏။ ဈာယတိကို ဥပနိဇ္ဈာယတိ
 ဟု ဖွင့်ရာ၌ ဥပသဒ္ဒါက ကပ်နေအောင် စွဲနေအောင် ရှုခြင်းကို ထွန်းပြ၏။
 ထို့ကြောင့် ရှုပါဝစရစိတ်၌ ပြခဲ့သည့်အတိုင်း ဝိတက် ဝိစာရ ပီတိဝေဒနာ
 တို့က မိမိဆိုင်ရာကိစ္စကို ရွက်ဆောင်အားပေးကြသဖြင့် ဧကဂ္ဂတာသည်
 အာရုံတခု အပေါ်၌ ကပ်နေသလို စွဲနေသလိုဖြစ်အောင် ငြိမ်သက် တည်
 ကြည်စွာ ကျကျနန အာရုံပြုမှုကို “ဥပနိဇ္ဈာန-စူးစူးစိုက်စိုက်ရှုမှု”ဟု ခေါ်၏။
 ထိုကဲ့သို့ စူးစူးစိုက်စိုက် ရှုနိုင်သောသတ္တိသည် ဈာနပစ္စည်းမည်၏။ ဤဥပ
 နိဇ္ဈာနသတ္တိဖြင့် စူးစိုက်စွာ ရှုသည့်အခါ အာရုံများ အလွန်ထင်ရှားလာ
 သောကြောင့် အနဋိကား၌ “ဥပနိဇ္ဈာနန္တိ-ဟူသည်ကား၊ ဥပနိကစ္စ-ကပ်
 ရောက်၍၊ နိဇ္ဈာန ဈာနာရမဏဿ-ကြည့်ရှုအပ်သော ဈာန်၏အာရုံကို၊
 ဈာနစက္ခုနာ-ဈာန်စက္ခုဖြင့်၊ ဗျတ္တတရံ-အထူးထင်ရှားစွာ၊ ဩလောကနံ-
 ကြည့်ရှုခြင်းတည်း”ဟု ဖွင့်ပြီ။

ဤ ဈာနသတ္တိကို သစ်ပင်ပေါ်-သို့မဟုတ် တောင်ထိပ်ပေါ်သို့ တက်
 သူဖြင့် ရှေးဆရာတို့ ဥပမာပြကြ၏။ သစ်ပင်ပေါ် တောင်ထိပ်ပေါ်သို့
 တက်သူသည် ထိုထို ဤဤ၌ အထူးအဆန်း အမျိုးမျိုးကို ကိုယ်တိုင်လည်း
 ကြည့်ရ မြင်ရ၏၊ မိမိမြင်ရသမျှကို အောက်လူတို့အားလည်း ပြောပြ၏။

ဆိုရိုးနှင့် အာသာဒိကာ

၂၄၃

စေတသိက် ဒွေပညာသ၊ စိတ္တဇရုပ် ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်၊ ဤတရားတို့သည် ဈာနပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန်ဖြစ်သော တရားတို့ မည်ကုန်၏။ ဒွေပညာဝိညာဉ်တဆယ် သဗ္ဗစိတ္တသာဓာရဏ စေတသိက်ဂုဗုဗ၊ ဗာဟိယရုပ် အာဟာရဇရုပ် ဥတုဇရုပ် အသညသတ်ကမ္မဇရုပ် ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်၊ ဤတရားတို့သည် ဈာနပစ္စည်း၏ ပစ္စနိက်ဖြစ်သော တရားတို့ မည်ကုန်၏။

ထို့အတူ ဝိတက်စသော ဈာန်တရားတို့သည် အာရုံကို မိမိတို့လည်း စူးစိုက်စွာ ယူ၏။ သဟဇာတ်တရားတို့အားလည်း မိမိတို့ကဲ့သို့ အာရုံကို စူးစိုက်ဘို့ရန် ဈာနသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။ ထိုစကားမှန်၏-ဝိဘက်စသည်တို့၏ ကူညီချက်ဖြင့် အာရုံတစ်ခု၌ ဧကဂ္ဂတာကျ (သမာဓိရ)နေသည့်အခါ ယှဉ်ဘက်တရားတို့လည်း ထိုအာရုံမှာ စွဲမြဲစွာ အာရုံပြုကြရတော့သည်။

[ဆောင်] အာရုံစုစု၊ ဈာန်စက္ခုဖြင့်၊ ရှုလေတိုက်ရိုက်၊ စူးစိုက်စိုက်တည်း၊
နောက်လိုက်တို့အား၊ ကိုယ့်အလားဖြင့်၊ ရှုစားစေရ၊ သတ္တိပြ၊
ဈာနပစ္စည်းခေါ်။

ပစ္စည်းပစ္စယုပ္ပန်။ ။လောဘမူပဌမစိတ် စေတသိက် စိတ္တဇရုပ်တို့ တကွဖြစ်ရာ၌ ဝိတက်သည် ပစ္စည်း-ဝိတက်မှကြွင်းသော စိတ်စေတသိက် ၁၈ စိတ္တဇရုပ်သည် ပစ္စယုပ္ပန်၊ ထို့အတူ ဝိစာရသည် ပစ္စည်း၊ ပေ၊ ဝိတိသည် ပစ္စည်း၊ ပေ၊ ဧကဂ္ဂဘာသည် ပစ္စည်း၊ ပေ၊ ဝေဒနာသည် ပစ္စည်း-ဝေဒနာမှကြွင်းသော လောဘမူပဌမစိတ် စေတသိက် ၁၈ စိတ္တဇရုပ်သည် ပစ္စယုပ္ပန်၊ ပဋိသန္ဓေအခါ ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်ကို ပစ္စယုပ္ပန်၌ သွင်းရာ၏။ ဤနည်းအတိုင်း အရဟတ္တဖိုလ် တိုင်အောင်သိလေ၊ အရူပဘုံ၌ ပစ္စယုပ္ပန်တွင် ရုပ်မပါခြင်းသာ ထူး၏။ [ဒွေပညာဝိညာဉ်၌ ဈာနသတ္တိ မရှိပုံကို “ပညာဝိညာဏေသု ဈာနင်္ဂါနီ”ဟူသော သမုစ္စည်းပိုင်း၌ ပြခဲ့ပြီ။]

မဂ္ဂပစ္စည်း မဂ္ဂပစ္စယော ဟူသော ပစ္စယုဒ္ဓေသ၌ သရုပ်တို့
 ၃ ချက်စု သည် ပစ္စည်း ပစ္စယုပ္ပန် ပစ္စနိက်အားဖြင့် ၃ပါး
 အပြားရှိကုန်၏။ ထိုတွင် သဟိတ်စိတ် ဧကသတ္တတိ၌ ရှိသော
 ပညာ ဝိတက် သမ္မာဝါစာ သမ္မာကမ္မန္တ သမ္မာအာဇီဝ

မဂ္ဂပစ္စယော။ ။မဂ္ဂသဒ္ဓါသည် သွားရိုးလာစဉ်လမ်းခရီးကို ဟောရင်း
 တည်း။ ဤ၌ ထိုလမ်းခရီးနှင့်တူသော ပညာစသည်ကို မဂ္ဂဟုခေါ်သည်။
 ချဲ့ဥးအံ့-ပကတိလမ်းခရီးသည် ကောင်းသောအရပ်သို့လည်း ရောက်စေ
 တတ် မကောင်းသောအရပ်သို့လည်း ရောက်စေတတ်သကဲ့သို့ ဤပညာ
 စသော သမ္မာမဂ္ဂင်တို့သည် ဒုဂ္ဂတိဘဝမှ သုဂတိဘဝသို့၎င်း ညစ်နွမ်းသော
 သံကိလေသအဘို့မှ ဖြူစင်သော ဝေါဒါနအဘို့သို့၎င်း ရောက်စေတတ်၍
 ဒိဋ္ဌိစသော မိစ္ဆာမဂ္ဂင်တို့က သုဂတိဘဝမှ ဒုဂ္ဂတိဘဝသို့၎င်း ဝေါဒါန
 အဘို့မှ သံကိလေသအဘို့သို့၎င်း ရောက်စေတတ်သည်။ ဤသို့လျှင် မှားသည်
 ဖြစ်စေ မှန်သည်ဖြစ်စေ ထိုထိုဘဝ ထိုထိုအဘို့သို့ရောက်စေနိုင် ဆောင်ပို့
 နိုင်သော သတ္တိသည် မဂ္ဂပစ္စည်းမည်၏။ ဤမဂ္ဂပစ္စည်းကို ရှေးဆရာတို့က
 လှေသင်္ဘောနှင့်တူ၏-ဟု ဥပမာပြ၏။ လှေသင်္ဘောသည် ဤဘက်ကမ်းမှ
 ဟိုဘက်ကမ်း-ဟိုဘက်ကမ်းမှ ဤဘက်ကမ်းသို့ ဆောင်ပို့သကဲ့သို့ သုဂတိမှ
 ဒုဂ္ဂတိသို့၎င်း ဒုဂ္ဂတိမှ သုဂတိသို့၎င်း ဆောင်ပို့တတ်သော တရားများ-
 ဟုလိုသတတ်။ ဤကား အနုဋီကာစသော ရှေးဋီကာတို့ ဖွင့်ပြချက်တည်း။

ဤကျမ်းအယူ။ ။ထိုအဓိပ္ပာယ်အတိုင်း ထိုထိုဘဝ ထိုထိုအဘို့မှအခြား
 ဘဝ အခြားအဘို့သို့ ဆောင်ပို့တတ်သောကြောင့် မဂ္ဂဟု ဆိုလျှင် ဝိပါက်
 ကြိယာတို့သည် ထိုကဲ့သို့ မဆောင်ပို့နိုင်ကြသဖြင့် မဂ္ဂသတ္တိမရှိကြလေရာ၊
 ထိုကဲ့သို့ သတ္တိမရှိလျှင်လည်း မဂ္ဂပစ္စည်းမဖြစ်နိုင်။ “ယတောဝါ တတောဝါ
 နိယျာနဋ္ဌေန ဥပကာရကာနိ ကုသလာဒိဘောဒါနိ ဒွါဒသမဂ္ဂါနိ မဂ္ဂပစ္စ
 ယော”ဟူသော အဋ္ဌကထာဝယ် “ယတောဝါ တတောဝါတိ သမ္မာဝါ
 မိစ္ဆာဝါ”ဟူသော မူလဋီကာဖွင့်၏။ ထိုအဖွင့်၌ သမ္မာဝါဖြင့် သမ္မာဒိဋ္ဌိစသော
 မဂ္ဂင်များက၊ မိစ္ဆာဝါဖြင့် မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိစသော မဂ္ဂင်များကို ရည်ရွယ်သည်။

ဆိုရိုးနှင့် ဘာသာဋီကာ

၂၄၅

ဝိရိယ သတိ ဧကဂ္ဂတာ ဒိဋ္ဌိဟု ဆိုအပ်သော မဂ္ဂင်တရားကိုယ်
 ၉ ပါး၊ ဤတရားတို့သည် မဂ္ဂပစ္စည်း တပ်သော တရားတို့
 မည်ကုန်၏။ သဟိတ်စိတ် ဧကသတ္တတိ စေတသိက် ခွေပညာသ၊
 သဟိတ် စိတ္တဇရုပ် သဟိတ်ပဋိသန္ဓေ ကမ္မဇရုပ်၊ ဤ တရား
 တို့သည် မဂ္ဂပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန်ဖြစ်သော တရားတို့မည်ကုန်၏။
 အဟိတ်စိတ် အဋ္ဌာရသ ဆန္ဒကြည်သော အညသမာန်း ဒွါဒသ၊
 အဟိတ်စိတ္တဇရုပ် အဟိတ်ပဋိသန္ဓေ ကမ္မဇရုပ် ဗာဟိယရုပ်
 အာဟာရဇရုပ် ဥတုဇရုပ် အသညသတ် ကမ္မဇရုပ် ပဝတ္တိကမ္မဇ
 ရုပ်၊ ဤတရားတို့သည် မဂ္ဂပစ္စည်း၏ ပစ္စနိက်ဖြစ်သော တရားတို့
 မည်ကုန်၏။

ဤသို့လျှင် အဋ္ဌကထာဋီကာတို့၌ မည်သည့်အရာမှ မည်သည့်အရာသို့
 ရောက်အောင် ဆောင်ပို့သည်ဟု အထင်အရှား ဖွင့်မပြသဖြင့် အဓိပ္ပာယ်
 သင့်သလိုယူခွင့်ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် အနုဋီကာစသည်တို့ အယူအတိုင်း မဟုတ်
 ဘဲ-“ပကတိလမ်းခရီးသည် မိမိအပေါ်၌ သွားလာသူကို လိုရာအရပ်သို့
 ဆောင်ပို့သကဲ့သို့ ကုသိုလ်အကုသိုလ် ဝိပါကံကြိယာတို့၌ ပါရှိသော မဂ္ဂင်
 တရားတို့လည်း မိမိတို့နှင့်တကွ ဖြစ်ဘက်တရားစုကို လိုရာအာရုံလိုရာကိစ္စသို့
 ဆောင်ပို့နိုင်သော သတ္တိသည် မဂ္ဂပစ္စည်းမည်၏”ဟု ကြံမိပေသည်။

[ဆောင်] ပကတိလမ်း၊ လိုရာမြန်းဘို့၊ ဆောင်စွမ်းသည့်နယ်၊ သတ္တိ
 ကြွယ်သို့၊ သွယ်သွယ်တကွ၊ ဖြစ်သမျှကို၊ ကိစ္စအာရုံ၊ လိုရာ
 ကြံအောင်၊ ပို့ဆောင်နိုင်စွ၊ သတ္တိပြ၊ မဂ္ဂပစ္စည်းခေါ်။

ပစ္စည်းပစ္စယုပ္ပန်။ ။ လောဘာမူပဌမစိတ်၌ ဝိတက် ဝိရိယ ဧကဂ္ဂတာ
 ဒိဋ္ဌိတို့ယှဉ်ရာ ဝိတက်သည် မဂ္ဂပစ္စည်း၊ လောဘမူပဌမစိတ် ဝိတက်ကြည်
 သော စေတသိက် ၁၈ စိတ္တဇရုပ်သည် မဂ္ဂပစ္စည်း၏ပစ္စယုပ္ပန်၊ဤသို့စသည်
 ဖြင့်သိလေ။ [မဂ္ဂင် ၁၂ ပါး၏တရားကိုယ်ကောက်နှင့်တကွ သမ္မာမဂ္ဂင်မိစ္ဆာ
 မဂ္ဂင်ခွဲချက်ကို သမုစ္စည်းပိုင်း အခြေပြုနှင့် ဘာသာဋီကာတို့၌ ပြခဲ့ပြီ။]

၂၄၆

သမ္မယုတ္တပစ္စည်း

သမ္မယုတ္တ သမ္မယုတ္တပစ္စယော ဟူသော ပစ္စယုဒ္ဒေသ၌ သရုပ်
 ၃ ချက်စု တို့သည် ပစ္စည်းပစ္စယုပ္ပန် ပစ္စနိက်အားဖြင့် ၃ပါး
 အပြားရှိကုန်၏။ ထိုတွင် အချင်းချင်းအား တတ်သောအလုံးစုံ
 သော စိတ်တရယုတ် ကိုးဆယ် စေတသိက် ဒွေပညာသ ဟူ
 သော ပဝတ္တိ ပဋိသန္ဓေ နာမက္ခန္ဓာ ၄ပါး၊ ဤတရားတို့သည်
 သမ္မယုတ္တပစ္စည်းတပ်သော တရားတို့ မည်ကုန်၏။ အချင်းချင်း
 မှ ထောက်အပ်သော အလုံးစုံသော စိတ်တရယုတ် ကိုးဆယ်

သမ္မယုတ္တပစ္စယော။ ။ သမ္မယုတ္တ၌ သံသဒ္ဓါသည် သမ အနက်
 (အညီအမျှ သမဟူသောအနက်)ရှိ၏။ ပသဒ္ဓါသည် ပကာရ (အပြား)
 ဟူသော အနက်ရှိ၏။ အပြားဟူသည် ဧကုပ္ပါဒတာစရိုသော စေတသိက်
 ပိုင်းလာအပြားပင်တည်း။ သံ သဒ္ဓါအရ အညီအမျှ သမဖြစ်ပုံက စတုမရ
 ရောပုံဖြင့် ဥပမာပြကြ၏။ ထောပတ် ပျားရည်သကာ ဆီဟူသော အဆီမဲ့
 အချို ၄ မျိုးကိုရောလျက် သမအောင် ကျိုချက်ပြီးသည့်အခါ ဤအရသာက
 ထောပတ်အရသာ ဤအရသာက ဆီအရသာ စသည်ဖြင့် ခွဲခြား၍မသိ
 သာအောင် သမနေသကဲ့သို့၊ ထိုအတူ နာမ်ခန္ဓာ ၄ပါးတို့ အတူတကွ
 ယှဉ်ကြသည့်အခါ ဤသဘောက ဝိညာဏက္ခန္ဓာ ဤသဘောက ဝေဒ
 နာက္ခန္ဓာစသည်ဖြင့် ခွဲခြား၍ မသိသာအောင် သမကြလေတော့သည်ဟူလို၊
 ထို့ကြောင့် “နာမက္ခန္ဓာ ၄ ပါးတို့ ဧကုပ္ပါဒတာစသောအပြားတို့ဖြင့်အညီ
 အမျှ သမလျက် ယှဉ်ကြရာ၌ အချင်းချင်း မဆန့်ကျင်ဘဲ တပါးသဘောကို
 တပါးက လိုက်ရောနိုင်သော သတ္တိသည် သမ္မယုတ္တပစ္စည်းမည်၏”ဟုမှတ်၊
 [“အချင်းချင်းအား တတ်သော၊ အချင်းချင်းမှ ထောက်အပ်သော”
 ဟူသော စကား၏အဓိပ္ပာယ်ကို သဟဇာတပစ္စည်းအတိုင်း သိပါ။]

[ဆောင်] စတုမရ၊ ရောစပ်မှုကို နည်းယူ ရန်လုပ်၊ ပုံစံထုတ်၍၊
 ဧကုပ္ပါဒ၊ ပကာရဖြင့်၊ သမလျက်သာ၊ ယှဉ်ကြရာဝယ်၊မကွာ
 သဘော၊ လိုက်ရောနိုင်စွ၊ သတ္တိပြ၊ သမ္မယုတ္တ၏။

ဆိုရိုးနှင့် ဘာသာဒိကာ

၂၄၇

စေတသိက် နွေပညာသ ဟူသော ပဝတ္တိ ပဋိသန္ဓေ နာမက္ခန္ဓာ
၄ ပါး ဤတရားတို့သည် သမ္ပယုတ္တပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန်ဖြစ်
သော တရားတို့ မည်ကုန်၏။ စိတ္တဇရုပ် ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်
ဗာဟိယရုပ် အာဟာရဇရုပ် ဥတုဇရုပ် အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်
ပဝတ္တိ ကမ္မဇရုပ်၊ ဤ တရားတို့သည် သမ္ပယုတ္တ ပစ္စည်း၏
ပစ္စနိက်ဖြစ်သော တရားတို့ မည်ကုန်၏။

ပစ္စည်းပစ္စယုပ္ပန်။ ။လောဘမူပဌမစိတ် ယှဉ်ဘက်စေတသိက်ဟူသော
နာမ်ခန္ဓာ ၄ ပါးတို့တကွဖြစ်ရာ၌ ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ပစ္စည်း-စေတသိက်
ခန္ဓာ ၃ ပါးသည် ပစ္စယုပ္ပန်၊ ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ပစ္စည်း-ကြွင်း ၃ပါးသည်
ပစ္စယုပ္ပန်၊ ခန္ဓာ ၃ ပါးသည် ပစ္စည်း-တပါးသည် ပစ္စယုပ္ပန်၊ခန္ဓာ၂ပါး
သည် ပစ္စည်း- ၂ ပါးသည် ပစ္စယုပ္ပန်၊ ဟု အရဟတ္တဖိုလ် နာမက္ခန္ဓာ
တိုင်အောင် ဤနည်းအတိုင်း သိလေ၊ ရုပ်တရားတို့မှာ ဧကေပါဒစသော
လက္ခဏာ ၄ ပါးနှင့်အညီ မယှဉ်နိုင်ကြသဖြင့် ပစ္စနိက်ဖြစ်ကြရလေသည်။

လေ့ကျင့်ခန်းမေးခွန်း

- ၁။ ဈာနသတ္တိကို ဥပမာနှင့်တကွပြု၍၊ လောဘမူပဌမစိတ် စေတသိက်
နှင့် စိတ္တဇရုပ်တို့ အတူတကွဖြစ်ရာ၌ ပစ္စည်းပစ္စယုပ္ပန်ဖြစ်ပုံကိုလည်း
ပြပါ။
- ၂။ မဂ္ဂသတ္တိကို ဥပမာနှင့်တကွပြု၍၊ မဟာကုသိုလ် ပဌမစိတ်စေတ
သိက် စိတ္တဇရုပ်တို့ အတူတကွ ဖြစ်ရာ၌ ပစ္စည်း ပစ္စယုပ္ပန်ဖြစ်ပုံကို
လည်း ပြပါ။
- ၃။ သမ္ပယုတ္တသတ္တိကို ဥပမာနှင့်တကွ ပြု၍၊ ဒေါသမူပဌမစိတ် စေတ
သိက်တို့ ပစ္စည်းပစ္စယုပ္ပန်ဖြစ်ပုံကိုလည်း ပြပါ။

ဝိပ္ပယုတ္တ ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယော ဟူသော ပစ္စယုဒ္ဒေသ၌ ဝိပ္ပယုတ္တ
 ၃ ချက်စု ပစ္စည်းသည် သဟဇာတ ဝိပ္ပယုတ် ပုရေဇာတ
 ဝိပ္ပယုတ် ပစ္ဆာဇာတ ဝိပ္ပယုတ်အားဖြင့် ၃ ပါး အပြားရှိ၏။
 ထိုတွင် သဟဇာတဝိပ္ပယုတ်၌ သရုပ်တို့သည် ပစ္စည်း ပစ္စယုပ္ပန်
 ပစ္စနိက်အားဖြင့် ၃ ပါး အပြားရှိကုန်၏။ ထိုတွင် ပဉ္စဝေါ
 ကာရဘုံ၌ ဖြစ်နိုင်ဖြစ်နေ-အရူပဝိပါက် ၄ ခု ဒွေပဉ္စဝိညာဉ်

ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယော။ ။ဤဝိပ္ပယုတ္တပစ္စည်းသည် သမ္ပယုတ္တ၏ပြောင်း
 ပြန်ဖြစ်၏။ ဧကုပ္ပါဒတာစသော အပြားတို့ဖြင့် မယှဉ်ရကား ပစ္စည်းနှင့်
 ပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့ အချင်းချင်း မလိုက်ရောနိုင်သော သတ္တိသည် ဝိပ္ပယုတ္တ
 ပစ္စည်းမည်၏။ သို့သော် မယှဉ်သောတရားတိုင်းကို ဝိပ္ပယုတ္တဟု မဆိုရ၊
 “ယတ္ထ အာသကာ၊ တတ္ထ ပဋိသေမော ကာတဗ္ဗော=အကြင်အရာ၌
 ယုံမှားဘွယ်ရှိ၏၊ ထိုအရာ၌ တားမြစ်မှုကို ပြုရမည်”ဟူသော ပရိဘာသာ
 အရ “သမ္ပယုတ်များ ဖြစ်လေရောသလား” ဟု ယုံမှားရလောက်အောင်
 ပစ္စည်းနှင့် ပစ္စယုပ္ပန်တို့ အတူတကွ တွေ့မိဆိုင်မိရာ၌သာ သမ္ပယုတ်
 မဟုတ်ကြောင်း သိစေဘို့ရာ ဝိပ္ပယုတ္တဟု ထုတ်ပြတော်မူသည်။ထို့ကြောင့်
 ဤ ဝိပ္ပယုတ်ပစ္စည်းကို အရသာ ၆ ပါး ရောစပ်ထားပုံနှင့် တူ၏-ဟု
 ရှေးဆရာတို့ ဥပမာပြကြသည်။ အရသာ ၆ပါး ရောစပ်ထားရာ၌ ရောပင်
 ရောသော်လည်း တခုနှင့်တခု မနီးမနှောမိကြသဖြင့် “အညီအမျှသမ”မဖြစ်
 နိုင်သလို၊ ထိုအတူ ပစ္စည်းပစ္စယုပ္ပန်တို့ ရောနှောမိကြ တွေ့မိဆိုင်မိကြ
 သော်လည်း အချင်းချင်း မလိုက်ရောနိုင်ကြသဖြင့် အညီအမျှ သမဆိုတဲ့
 သမ္ပတ္တတ္တသဘော မရှိ-ဝိပ္ပယုတ်သာ ဖြစ်ကြသည်-ဟုလို့။

[ဆောင်] ရသာခြောက်ပါး၊ ရောစပ်ထားသို့၊ နှစ်ပါး ရုပ်နာမ်၊
 ပစ္စယုပ္ပန် ပစ္စည်း၊ တချိန်တည်းဝယ်၊ သီးသီး တွေ့ကြ၊
 ဆုံမိကြလည်း၊ သမသဘော၊ မလိုက်ရောကြ၊ သတ္တိပြ၊
 ဝိပ္ပယုတ္တဓေါ။

ဆိုရိုးနှင့် ဘာသာဋီကာ

၂၄၉

၁၀ ရဟန္တာတို့၏ စုတိကြည်သော စိတ် ပဉ္စသတ္တတိ စေတသိက် ဒွေပညာသဟူသော ပဝတ္တိ ပဋိသန္ဓေ နာမက္ခန္ဓာ ၄ပါး၊ အချင်းချင်းအား တတ်သော ပဉ္စဝေါကာရ ပဋိသန္ဓေ နာမက္ခန္ဓာ ဟဒယဝတ္ထု၊ ဤတရားတို့သည် သဟဇာတဝိပ္ပယုတ္တ ပစ္စည်းတပ်သော တရားတို့ မည်ကုန်၏။ စိတ္တရုပ် ပဋိသန္ဓေ သဟဇာတဝိပ္ပယုတ်။ ။[အရူပဝိပါကံ ဒွေပဉ္စဝိညာဉ် ရဟန္တာတို့၏ စုတိသည် ရုပ်ကို မဖြစ်စေနိုင်သောကြောင့်၎င်း အရူပဘုံ၌ ဖြစ်နိုင် စိတ်များလည်း ရုပ်ကို မဖြစ်စေနိုင်သောကြောင့်၎င်း ထိုစိတ်များကို ပစ္စည်းတရား၌ကြည့်၍ ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သော ၇၅ ပါးကိုသာ ကော်သည်။] ဤသဟဇာတဝိပ္ပယုတ္တ ပစ္စည်း ပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့ကား သဟဇာတပစ္စည်း ပစ္စယုပ္ပန်တွင် ပါဝင်ခဲ့၍ သမ္ပယုတ်လေလားဟု ယုံမှားဘွယ်ရှိသော တရားများတည်း။ ထင်ရှားစေအံ့-ပဋိသန္ဓေကိစ္စတပ်သော စိတ်တို့သည် ပဋိသန္ဓေအခါ ကမ္မဇရုပ်နှင့် အတူတကွဖြစ်ကြ၏။ ထို ပဋိသန္ဓေစိတ်နှင့် ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်တို့သည် ပဋိသန္ဓေ ဥပါဒ်ခဏ၌ အတူတကွ တေမိ ဆိုင်မိကြလေရာ “သူတို့ချင်း သမ္ပယုတ်များ ဖြစ်ရောသလား”ဟု ယုံမှားဘွယ်ရှိ၏။ ပဋိသန္ဓေ စိတ် စေတသိက်ဟူသော နာမက္ခန္ဓာနှင့် မှီရာဟဒယဝတ္ထု ရုပ်လည်း ပဋိသန္ဓေခဏ၌ တကွဖြစ်၏၊ တေမိဆိုင်မိ၏။ ပဝတ္တိအခါ ယခင် ၇၅ ပါးသောစိတ်နှင့် စေတသိက်တို့လည်း မိမိတို့ကြောင့်ဖြစ်သော စိတ္တဇရုပ်နှင့် အတူတကွဖြစ်၏၊ တေမိ ဆိုင်မိ၏။ ထို့ကြောင့် ထိုစိတ်နှင့်ထိုရုပ်တို့သည် သမ္ပယုတ်များဖြစ်ကြရောသလား-ဟု ယုံမှားဘွယ်ရှိ၏။ ထိုကဲ့သို့ အတူတကွ ဖြစ်သည့်အတွက် သမ္ပယုတ်ဖြစ်လေရောသလား ဟု ယုံမှားဘွယ် ရှိသောကြောင့် ဝိပ္ပယုတ္တ ဟု ထုတ်ပြရလေသည်။

[မဟာဋီကာ] သမ္ပယုတ္တဗျာနာနံ ဟိ အရူပပါနံ ရူပေဟိ-ရူပါနန္တု တေဟိ သိယာ သမ္ပယောဂါသကာတိ တေသံ အညမည ဝိပ္ပယုတ္တဘာ ဝုတ္တာ။

ကမ္မဇရုပ်၊ ပဉ္စဝေါကာရ ပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာမှ ထောံအပ်သော
ဟဒယဝတ္ထု၊ ဟဒယဝတ္ထုမှ ထောံအပ်သော ပဉ္စဝေါကာရ
ပဋိသန္ဓေ နာမက္ခန္ဓာ၊ ဤတရားတို့သည် သဟဇာတ ဝိပ္ပယုတ္တ
ပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန်ဖြစ်သော တရားတို့ မည်ကုန်၏။ ပဉ္စဝေါ
ကာရ ပဋိသန္ဓေ နာမက္ခန္ဓာမှ တပါး စိတ်တရားတို့ကိုးဆယ်

ရုပ်တရားချင်း ဝိပ္ပယုတ်လည်းမဟုတ်။ ။ သဟဇာတပစ္စည်း၌
စိတ်စေတသိက် နာမက္ခန္ဓာ အချင်းချင်း ကျေးဇူးပြုပုံကိုပုံလည်း ပြခဲ့၏။
ထိုနာမက္ခန္ဓာ အချင်းချင်းမှာ ဧကန်သမ္ပယုတ်ဖြစ်၍ သဟဇာတဝိပ္ပယုတ်
မဖြစ်နိုင်တော့ပြီ။ သဟဇာတပစ္စည်း၌ မဟာဘုတ် အချင်းချင်းအား၎င်း
မဟာဘုတ်က ဥပါဒါရုပ်အား၎င်း ကျေးဇူးပြုပုံကိုလည်း ပြခဲ့၏။ ထိုရုပ်
များလည်း သမ္ပယုတ် ဝိပ္ပယုတ် ၂ ပါးလုံးပင် မဟုတ်၍ ဤဝိပ္ပယုတ္တ
ပစ္စည်း၌ မပါဝင်နိုင်၊ ချဲ့ဥးအံ့ ဓာတုကထာ၌ “စတုဟိ သမ္ပယော
ဂေါ=နာမက္ခန္ဓာ ၄ ပါးနှင့် သမ္ပယုတ်ဖြစ်ခြင်း စတုဟိ ဝိပ္ပယောဂေါ=
နာမက္ခန္ဓာ ၄ ပါးနှင့် ဝိပ္ပယုတ်ဖြစ်ခြင်း”ဟု သမ္ပယုတ် ဝိပ္ပယုတ်
လက္ခဏာကို နာမက္ခန္ဓာနှင့်သာ တွဲယှဉ်၍ ပြခဲ့၏။ ထို့ကြောင့် မဟာဘုတ်
အချင်းချင်းဖြစ်စေ မဟာဘုတ်နှင့် ဥပါဒါရုပ်ဖြစ်စေ အဝိနိဇ္ဈာဂရုပ်
ဖြစ်၍ မက္ခေမက္ခာ အတူတကွ ဖြစ်ကြသော်လည်း သမ္ပယုတ် ဝိပ္ပယုတ်
၂ ပါးလုံးပင် မဟုတ်တော့ရကား ဤဝိပ္ပယုတ္တသတ္တိ မရှိကြတော့ချေ။

[မူလဋီကာ] ရူပါနံ ရူပေဟိ သတိပိ အဝိနိဇ္ဈာဂေ သမ္ပယောဂေါ
ဝိယ ဝိပ္ပယောဂေါယေဝ နတ္ထိတိ န တေသံ ဝိပ္ပယုတ္တ
ပစ္စယတာ၊ ဝုတ္တဉ္စိ-စတုဟိ သမ္ပယောဂေါ စတုဟိ
ဝိပ္ပယောဂေါတိ။-ပစ္စယနိဒ္ဒေသ။

ပစ္စည်းပစ္စယုပ္ပန်။ ။ လောဘမူပဌမစိတ် စေတသိက်နာမက္ခန္ဓာတို့
ကြောင့် စိတ္တဇရုပ်ဖြစ်ရာ၌ နာမက္ခန္ဓာ ၄ပါးသည် ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စည်း-စိတ္တဇ
ရုပ်သည် ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန်၊ ဤနည်းအတိုင်း အရဟတ္တဖိုလ်စိတ်

ဆိုရိုးနှင့် အာသာငိုကာ

၂၅၁

စေတသိက် ဒွေပညာသ၊ ဗာဟိယရုပ် အာဟာရဇရုပ် ဥတုဇရုပ် အသညသတ် ကမ္မဇရုပ် ပဝတ္တိ ကမ္မဇရုပ်၊ ဤတရားတို့သည် သဟဇာတဝိပ္ပယုတ္တ ပစ္စည်း၏ ပစ္စနိက်ဖြစ်သော တရား

စေတသိက် နာမက္ခန္ဓာတိုင်အောင်သွား၊ ပဋိသန္ဓေအခါ မဟာဝိပါက် ပဌမစိတ် စေတသိက် နာမက္ခန္ဓာနှင့်အတူ ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ် ဖြစ်ရာ၌ ပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာ ၄ ပါးသည် ပစ္စည်း-ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်သည် ပစ္စယုပ္ပန်၊ ပဋိသန္ဓေအခါ မဟာဝိပါက်စိတ် စေတသိက်ဟူသော နာမက္ခန္ဓာနှင့် ဟဒယဝတ္ထုတို့ အတူတကွဖြစ်ရာ၌ ပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာသည် ပစ္စည်း-ဟဒယဝတ္ထုသည် ပစ္စယုပ္ပန်၊ ဟဒယဝတ္ထုသည် ပစ္စည်း-ပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာသည် ပစ္စယုပ္ပန် ဤသို့ စသည်ဖြင့်သိလေ။ [ပဉ္စဝေါကာရ ပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာသည် ဟဒယဝတ္ထု၏ ကျေးဇူးပြုပုံကို ခံရသဖြင့် ပစ္စနိက်၌ မပါဝင်နိုင်၊ သို့သော် သူ့အတွက် စိတ်အရေအတွက် မလျှော့သောကြောင့် “စိတ်တခုယုတ် ကိုးဆယ်”ဟုပင် ဆိုရ၏၊ ပစ္စနိက်၌ စာအမျိုးမျိုး ရှိသော်လည်း ဤမူသာ သန့်ရှင်းသည်။]

ပုရေဇာတဝိပ္ပယုတ္တ။ ။ “ပုရေဇာတဝိပ္ပယုတ်သည် ပုရေဇာတ ၂ ပါးနှင့် တူ၏”ဟု ဆိုသောကြောင့် “ပုရေဇာတပစ္စည်း၌ ပြဲခဲ့သော ဝတ္ထုပုရေဇာတ အာရမဏပုရေဇာတ ၂ ပါးနှင့် တူသည်” ဟု ထင်မှား ဘွယ်ရှိ၏။ စင်စစ်မှာ-ထို ပုရေဇာတ ၂ ပါးနှင့် မတူ၊ ပုရေဇာတ နိဿယ၌ ပြဲခဲ့သော ဝတ္ထုပုရေဇာတ နိဿယ ဝတ္ထာရမဏပုရေဇာတ နိဿယ ၂ပါးနှင့်သာတူနိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် အချို့ ၃ ချက်စု စာအုပ်၌ “ပုရေဇာတဝိပ္ပယုတ်သည် ပုရေဇာတနိဿယနှင့် တူ၏”ဟု ရှိသည်။ ထိုစကားက သာ၍ သန့်ရှင်းပေသည်။ ထင်ရှားစေအံ့- ရူပါရုံစသော အာရုံတို့သည် အာရမဏိကတရားတို့နှင့် မယှဉ်ကြသဖြင့် ဝိပ္ပယုတ်ကား ဟုတ်ပါပေ၏။ သို့သော် ထိုအာရုံတို့ ခန္ဓာကိုယ် အပြင်ပဉ်လည်း ဖြစ်နိုင်

ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စည်း

တို့မည်ကုန်၏။ ပုရေဇာတဝိပ္ပယုတ်သည် ပုရေဇာတ ၂ ပါးနှင့် တူ၏ -ပစ္ဆာဇာတ ဝိပ္ပယုတ်သည် ပစ္ဆာဇာတ ပစ္စည်းနှင့် တူ၏။

ရကား အာရမဏိကစိတ်တို့နှင့် သမ္ပယုတ်လေလားဟု ယုံမှားဘွယ် မရှိ၊ ထို့ကြောင့် ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စည်း မတပ်သဖြင့် အာရမဏပုရေဇာတ၌ လာသော ရူပါရုံစသည်ကို အာရမဏပုရေဇာတ ဝိပ္ပယုတ်ဟု မဆိုအပ်ချေ။

[အဋ္ဌကထာ] ရူပါဒယော ပန အာရမဏဓမ္မာ ကိဉ္ဇာပိ ဝိပ္ပယုတ္တဓမ္မာ၊ ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယာပန နဟောန္တိ၊ ကိကာရဏာ၊ သမ္ပယောဂါ သင်္ကာယ အဘာဝတော၊-ပစ္စယနိဒ္ဒေသ။

ဝတ္ထုရုပ်နှင့် ဝိညာဉ်တို့ကို ဝိပ္ပယုတ်ဟု ဟောရပုံ။ ။ စက္ခုဝတ္ထုစသည်ကို မှီ၍ စက္ခုဝိညာဉ်စသည် ဖြစ်ရသောကြောင့် ပင်ကိုယ်က မရှိသော ဝိညာဉ်သည် ဝတ္ထုရုပ်အတွင်းမှ ပေါ်ထွက်လာသလို ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် “ဝတ္ထုနှင့် ဝိညာဉ်တို့ သမ္ပယုတ်လေလား” ဟု ယုံမှားဘွယ် ရှိသည့်အတွက် ထိုယုံမှားချက်ကို ပယ်ဖျက်တော်မူလိုရကား ဝတ္ထုရုပ် ၆ပါးကို ဝိပ္ပယုတ်ဟု ဟောပြတော်မူရသည်။ [ပစ္စည်း ပစ္စယုပ္ပန်ဖြစ်ပုံမှာ ပုရေဇာတနိဿယ အတိုင်းတည်း။]

[မဟာဋီကာ] အရူပက္ခန္ဓာ ဟိ စက္ခာဒိနံ ဝတ္ထုနံ အဗ္ဘန္တရတော နိက္ခမန္တာဝိယ ဥပ္ပစ္စန္တိတိ သိယာ တတ္ထ အာသင်္ကာ “ကိနု ခေါ ဣမေ ဣမေဟိ သမ္ပယုတ္တာ ဥဒါဟု ဝိပ္ပယုတ္တာ”တိ။

ပစ္ဆာဇာတဝိပ္ပယုတ်။ ။ နောက်နောက်ဥပါဒ်သောစိတ်တို့သည် မိမိရှေ့တူဖြစ်နှင့်၍ ဌိအနိက်၌ တည်ရှိသောရုပ်များနှင့် တေ့မိဆိုင်မိကြလေရာ၊ ထိုစိတ်နှင့် ထိုရုပ်တို့ သမ္ပယုတ်များ ဖြစ်လေရောသလား-ဟု ယုံမှားဘွယ် ရှိပြန်ရကား ဝိပ္ပယုတ်ဟု ထုတ်ဖော် ဟောပြတော်မူရလေသည်။ “ပစ္စည်း တရားတို့ မဖြစ်မိကပင် ပစ္ဆာဇာတသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုနိုင်ပြီ”ဟု ယူကြ

ဆိုရိုးနှင့် ဘာသာဋီကာ

၂၅၃

သော အချို့ဆရာတို့အလိုမှာ ပစ္စည်းနှင့် ပစ္စယုပ္ပန်တို့ တွေ့မဆိုင်မိသော အခါလည်း ရှိနေ၏၊ ထိုအခါ သမ္ပယုတ်လေလား-ဟု ယုံမှားဘွယ် မရှိ၍ ပစ္ဆာဇာတဝိပ္ပယုတ် ဟုလည်း ဟောဘွယ်မလို၊ ပစ္ဆာဇာတပစ္စည်းဟူသမျှ ပစ္ဆာဇာတဝိပ္ပယုတ်ဖြစ်မည်သာ၊ ထို့ကြောင့် “ပစ္စည်းတရားမဖြစ်မိကပင် ပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့အား ပစ္ဆာဇာတသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုနိုင်ပြီ” ဟူသော ဝါဒကို လုံးဝ လက်မခံထိုက်။

ဝိပ္ပယုတ်အပြား။ ။ ဝိပ္ပယုတ်သည် မရှိခြင်း အဘာဝဝိပ္ပယုတ် မရောနှောခြင်း ဝိသံသဒ္ဓဝိပ္ပယုတ်ဟု ၂ မျိုးရှိ၏၊ ထိုတွင် စိတ်ပိုင်း၌ ဒိဋ္ဌိ ဂတဝိပ္ပယုတ္တံ စသည်ဖြင့်လာသော ဝိပ္ပယုတ်သည် အဘာဝဝိပ္ပယုတ်တည်း၊ ထိုစိတ်၌ ဒိဋ္ဌိမရှိခြင်း ဒိဋ္ဌိမပါခြင်းကို ဝိပ္ပယုတ်ဟု ခေါ်သည်ဟူလို၊ ဓာတု ကထာ ပဋ္ဌာန်းပစ္စည်းတို့၌ လာသော ဝိပ္ပယုတ်သည် ဝိသံသဒ္ဓဝိပ္ပယုတ် တည်း၊ အချင်းချင်း တွေ့မဆိုင်မိကြသော်လည်း လိုက်လျောညီမျှ သံသဒ္ဓသဘော မရှိကြသည်ကို ဝိပ္ပယုတ်ဟု ခေါ်သည်ဟူလို။

ထိုတွင် ဓာတုကထာဝိပ္ပယုတ်၌ ယုတ္တအယုတ္တ ၂မျိုးလုံးကိုပင် ဝိပ္ပယုတ် ဟု သုံးစွဲ၏၊ ထင်ရှားစေအံ့-အတူတကွဖြစ်သော နာမ်နှင့် ရုပ်တရားတို့ သည် တကွဖြစ်ကြသဖြင့် ယုတ္တ(တွေ့မဆိုင်မိခြင်း)သဘောကား ရှိကြ၏၊ သို့သော် စကုပ္ပါဒထာစသော လက္ခဏာ ၄ပါးဖြင့် သမအောင် မနီးနှော ကြရကား ဝိပ္ပယုတ်ပင်ဖြစ်သည်၊ နာမ်နှင့် နိဗ္ဗာန်သည်၎င်း ဓာတ်ကာလ ဘုံသန္တာန် ကွဲသည့် နာမ်တရားအချင်းချင်းသည်၎င်း တွေ့မဆိုင်မိခြင်း မရကြ၍ အယုတ္တတည်း၊ ထိုအယုတ္တတရားစုကိုလည်း ဝိပ္ပယုတ်ဟု ဟော တော်မူသည်။

ဤပဋ္ဌာန်းအရာ၌ကား ယုတ္တဖြစ်သော (ပစ္စည်းပစ္စယုပ္ပန်အချင်းချင်း တွေ့ဆိုင်မိသော) နာမ်နှင့် ရုပ်တရားစုကိုသာ ဝိပ္ပယုတ်ဟု ဟောတော် မူသည်၊ ထို့ကြောင့် ဓာတုကထာနှင့် ပဋ္ဌာန်းပစ္စည်းလာ ဝိပ္ပယုတ်တို့သည် ဝိသံသဒ္ဓ ဝိပ္ပယုတ်ချင်း တူသော်လည်း ဓာတုကထာ ဝိပ္ပယုတ်မှာ ယုတ္တ

ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စည်း

အယုတ္တ ၂ မျိုးကိုပင်ပြ၍ ပဋ္ဌာနဝိပ္ပယုတ်က ယုတ္တတမျိုးကိုသာ ပြရကား ပဋ္ဌာနဝိပ္ပယုတ်ထက် ဓာတုထာ ဝိပ္ပယုတ်က အရာကျယ်သည်-ဟုမှတ်။

[ဆောင်] စိတ်ပိုင်း၌ပြ၊ ဝိပ္ပယုတ္တကို၊ အဘာဝဟု၊ အမြဲရှုလော၊ ဓာတုကထာ၊ ပဋ္ဌာန်းမှာမူ၊ မက္ခာမြိမှတ်၊ ဝိသံသ၌တည်း။ ထပ်၍ နှစ်စု၊ ခွဲဝေမှုကား၊ ဓာတုကထာ၊ ဝိယုတ်မှာဝယ်၊ ယုတ္တာယုတ္တ၊ နှစ်မျိုးရ၏၊ ပဋ္ဌာနဟော၊ ဝိယုတ္တောမူ၊ မှတ်ယုတ္တ၊ တမျိုးမျှဟု၊ ဆရာလက်သုံး၊ ဤတွင် ရျုံးသည်၊ သက်ဆုံးမှတ်ဘွယ် ကဗျည်းတည်း။

လောကျင့်စဉ်းစေးခွန်း

- ၁။ ဝိပ္ပယုတ္တသတ္တိကို ဥပမာနှင့်တကွ ပြပါ။
- ၂။ နာမက္ခန္ဓာအချင်းချင်းမှာ သမ္ပယုတ်စင်စင်ဖြစ်၍ မဟောလျှင် ရှိပါစေတော့၊ မဟာဘုတ်နှင့် ဥပါဒါရုပ်တို့ကို အဘယ်ကြောင့် သဟဇာတဝိပ္ပယုတ်ဟု မဟောပါသနည်း။
- ၃။ ရူပဘုံ ပဋိသန္ဓေဧကန္တံ စိတ် စေတသိက်နှင့် ကမ္မဇရုပ်တို့ သဟဇာတဝိပ္ပယုတ္တ ပစ္စည်း ပစ္စယုပ္ပန်ဖြစ်ပုံကို ပြပါ။
- ၄။ ပုရေဇာတ ဝိပ္ပယုတ်သည် ဘယ်ပုရေဇာတနှစ်ပါးနှင့် တူသနည်း၊ အာရမဏပုရေဇာတနှင့် မတူနိုင်ခြင်း၏အကြောင်းကိုပြပါ။
- ၅။ “ပဌမဘဝင် မဥပါဒ်မှီ ပဋိသန္ဓေစိတ်၏ ဌိဧကန္တံ ရုပ်တို့သည် ပစ္ဆာဇာတသတ္တိဖြင့် ပဌမဘဝင်၏ ကျေးဇူးပြုခံရပြီ” ဟူသော ဝါဒ၏ သင့်မသင့်ကို ပစ္ဆာဇာတဝိပ္ပယုတ်ထောက်၍ဆုံးဖြတ်ပါ။

ဆိုရိုးနှင့် ဘာသာငိုကာ

၂၅၅

အတ္ထိပစ္စည်း အတ္ထိပစ္စယော ဟူသော ပစ္စယုဒ္ဒေသ၌ အတ္ထိ
 ၃ ချက်စု ပစ္စည်းသည် သဟဇာတတ္ထိ ပုရေဇာတတ္ထိ
 ပစ္စာဇာတတ္ထိ အာဟာရတ္ထိ ဣန္ဒြိယတ္ထိအားဖြင့် ၅ ပါး အပြား
 ရှိ၏။ ထိုတွင် သဟဇာတတ္ထိသည် သဟဇာတ ၃ပါးနှင့်တူ၏။
 ပုရေဇာတတ္ထိသည် ပုရေဇာတ ၂ ပါးနှင့်တူ၏။ ပစ္စာဇာ
 တတ္ထိသည် ပစ္စာဇာတနှင့် တူ၏။ အာဟာရတ္ထိသည် 'ရုပ်
 အာဟာရနှင့် တူ၏။ ဣန္ဒြိယတ္ထိသည် ရူပဇီဝိတန္ဒြိယနှင့်တူ၏။
 နတ္ထိ ဝိဂတသည် အနန္တရနှင့် တူ၏။ - အဝိဂတသည်
 အတ္ထိနှင့်တူ၏။ ၃-ချက်စု ပြီးပြီ။

အတ္ထိပစ္စယော။ ။ ထင်ရှားရှိသည်ဖြစ်၍ ကျေးဇူးပြုတတ်သော
 သတ္တိသည် အတ္ထိပစ္စည်းမည်၏။ ဤအတ္ထိပစ္စည်း၌ ပစ္စည်း ပစ္စယုပ္ပန်၂ပါး
 လုံးပင် “အတ္ထိ”ဟူသော စကားအလိုက် ပစ္စယုပ္ပန်အနိုက်၌ ထင်ရှားရှိရမည်။
 “ဥပါဒ်အနိုက်မှာ ဖြစ်စေ ဌိအနိုက်မှာ ဖြစ်စေ ဘင်အနိုက်မှာ ဖြစ်စေ
 ထင်ရှားရှိနေကြသည်ကို ပစ္စယုပ္ပန်အနိုက်၌ ထင်ရှားရှိကြသည်”ဟု ဆိုလို
 သည်။ ထို့ကြောင့် “အတ္ထိပစ္စည်းကို သစ်ပင်တို့အား ထောင့်သောမြေကြီး
 မြင့်မိုရ်တောင်နှင့်တူ၏”ဟု ရှေးဆရာတို့ ဥပမာပြုကြ၏။ “မြေကြီးမြင့်မိုရ်
 တောင်တို့သည် မိမိတို့ထင်ရှားရှိခိုက်မှာ မိမိအပေါ်၌ ဆိုင်ရာ မျိုးစေ
 ကြောင့် ပေါက်နေသော (ထင်ရှားရှိနေသော) သစ်ပင်တို့အား မိမိရှင်
 အောင် ထောင့်သကဲ့သို့၊ ဤ အတ္ထိပစ္စည်း တပ်သော တရားများလည်း
 မိမိတို့ ထင်ရှားရှိခိုက်ဝယ် မိမိတို့ကဲ့သို့ ထင်ရှားရှိနေသော တရားတို့
 အား ထောက်ပံ့သမှု ကျေးဇူးပြုသည်”ဟုလို။

[အဋ္ဌကထာ] ပစ္စယုပ္ပန်လက္ခဏေန အတ္ထိဘာဝေန တာဒိသဿေဝ
 ဓမ္မဿ ဥပတ္တိန္ဒြိယဋ္ဌေန ဥပကာရကော ဓမ္မော အတ္ထိ
 ပစ္စယော။

၂၅၆

အတ္ထိပစ္စည်း

ဆက်ပြီးအံ့-ဤအတ္ထိပစ္စည်းသည် နေက ဥပတ္တမ္ဘက သတ္တိ ၂ မျိုးလုံး ပင် ထိုက်သင့်သလို ရှိ၏။ သို့သော်- “အတ္ထိ-အထင်အရှားရှိ”ဟူသော စကားကို လေးနက်စွာ စဉ်းစားလျှင် ဥပါဒ်ပြီးနောက် ဌိအစိုက်ရောက်မှ အတ္ထိသတ္တိ သာ၍ထင်ရှားကြောင်း သိသာ၏။ “ဥပါဒ်အစိုက် ဘင်အစိုက် မှာ ထင်ရှားရှိပါသည်ဟု ဆိုရသော်လည်း ဖြစ်တုန်း ပျက်တုန်းမို့ ရှိကြောင်း မထင်ရှား၊ ဌိအစိုက်၌သာ ကောင်းကောင်းထင်ရှားသည်” ဟု ဆိုလိုသည်။ ဤသို့လျှင် ဤအတ္ထိပစ္စည်း၌ နေကသတ္တိထက် ဥပတ္တမ္ဘကသတ္တိ က သာ၍ ပြဇာန်းသောကြောင့် အဋ္ဌကထာ၌ “ဥပတ္တမ္ဘကဋ္ဌေန”ဟု၎င်း၊ မူလဋီကာ၌ “သတိပိ နေကတ္ထေ ဥပတ္တမ္ဘကပ္ပဓာနာ”ဟု ၎င်း၊ အနုဋီကာ၌ “ယဒိပိ ဥပ္ပါဒတော ပဌာယ ယာဝဘဂီ လစ္ဆမာနတ၊ အတ္ထိဘာဝေါ၊ တထာပိ တဿ ယထာ ဥပ္ပါဒက္ခဏတော ဌိတိက္ခဏေ သာတိသယော ဗျာပါရော၊ ဧဝံ ပစ္စယုပ္ပန္နေပိ”ဟု၎င်း မိန့်တော်မူကြလေသည်။

[ဆောင်] မြင့်မိုရ်နှင့် မြေ၊ သစ်ပင်တွေတို့၊ ရှိလေရှိဆဲ၊ ထောင့်ပုံနဲ့သို့၊ ပစ္စ-ပစ္စယုပ၊ ကင်းမချုပ်ဘဲ၊ ပစ္စုပိခိုက်ရှိ၊ ထောက်ပုံဘိ၊ အတ္ထိသတ္တိခေါ်။

သဟဇာတတ္ထိ။ ။သဟဇာတပစ္စည်း၌ ပြခဲ့သော ပစ္စည်းပစ္စယုပ္ပန် တရားတို့သည် ပစ္စယုပ္ပန် သဘောအားဖြင့် ထင်ရှားရှိကြရကား အတ္ထိ သဘောလည်း သက်ရောက်ကြပေသည်။ ထို့ကြောင့် “သဟဇာတတ္ထိသည် သဟဇာတ ၃ ပါးနှင့်တူ၏” ဟု ဆိုသည်။ သဟဇာတ ၃ ပါးကို ထို သဟဇာတပစ္စည်း၌ ပြခဲ့ပြီ။ [အချို့ ၃ ချက်စု စာအုပ်၌ “သဟဇာ တတ္ထိသည် သဟဇာတပစ္စည်းနှင့် တူ၏”ဟု ရှိ၏။ အဆိုသာကဲ့သည့်၊ အဓိပ္ပာယ် တူပင်တည်း။]

ပုရေဇာတတ္ထိ။ ။“ပုရေဇာတတ္ထိသည် ပုရေဇာတ ၂ပါးနှင့်တူ၏” ဟူရာ၌ “ဝတ္ထုပုရေဇာတ အာရမဏပုရေဇာတ ဟု ၂ပါးပြားသော ပုရေဇာတပစ္စည်းနှင့် တူ၏”ဟု ဆိုလိုသည်။ ထိုစကားမှန်၏-ဝတ္ထုပုရေ ဇာတ၌ပြခဲ့သော ဝတ္ထုရုပ်တို့သည် ပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့ဖြစ်သည့်အခါ မိမိ တို့လည်း အတ္ထိသဘောအားဖြင့် ထင်ရှားရှိကြကုန်၏။ အာရမဏပုရေ

ဆိုးရိုးနှင့် ဘာသာဒီကာ

၂၅၇

စာတတရားများလည်း အတ္ထိသဘောအားဖြင့် ထင်ရှားရှိနေသော ပစ္စုပ္ပန် အာရုံများပင်တည်း။ [ပုရေစာတဝိပ္ပယုတ်နှင့် ပုရေစာတတ္ထိတို့ မတူပုံကို သတိပြုပါ။]

အာဟာရတ္ထိနှင့် ဣန္ဒြိယတ္ထိ။ ။ ပစ္ဆာစာတတ္ထိသဘောကို ပစ္ဆာ စာတပစ္စည်းတုန်းက ပြခဲ့ပြီ။ နာမ်အာဟာရနှင့် သဟဇာတိန္ဒြိယတို့သည် သဟဇာတတ္ထိ၌ပါဝင်ကြပြီ။ ပုရေစာတိန္ဒြိယလည်း ပုရေစာတတ္ထိ၌ ပါဝင် ပြီထို့ကြောင့် “အာဟာရတ္ထိသည် ရုပ်အာဟာရနှင့် တူ၏၊ ဣန္ဒြိယတ္ထိ သည် ရူပဖိစိတိန္ဒြိယတ္ထိနှင့် တူ၏” ဟု ဆိုသည်။

နိဗ္ဗာန်သည် အတ္ထိပစ္စည်းမတစ်။ ။ “နိဗ္ဗာန်သည် ပရမတ္ထအားဖြင့် ထင်ရှားရှိရကား အတ္ထိပစ္စည်းဖြစ်ထိုက်သည် မဟုတ်ပါလော” ဟု စောဒနာဘွယ်ရှိ၏။ အဖြေကား “အတ္ထိ” ဟူသော စကားကို စဉ်းစားလျှင် “ရှိတဲ့အခါ ပစ္စည်းထိုက်၍မရှိတဲ့အခါ ပစ္စည်းမထိုက်” ဟု အဓိပ္ပါယ်စကား ကျ၏။ နိဗ္ဗာန်ကား ထိုကဲ့သို့ ၂မျိုးမရ၊ အမြဲထင်ရှားရှိနေသောကြောင့် အတ္ထိပစ္စည်း မဖြစ်ထိုက်၊ တနည်း ပစ္စည်း-တခု၏ သတ္တိသည် အခြားသော ဆန့်ကျင်ဘက်ပစ္စည်း၏ သတ္တိကို ထောက်စာလျှင် သာ၍ထင်ရှား၏။ အတ္ထိ သတ္တိသည် နတ္ထိပစ္စည်း၏ သတ္တိနှင့် ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်၏။ နတ္ထိသဘောကား ဥပါဒ် ၌ ဘင်အားဖြင့် ထင်ရှားရှိပြီးနောက် ချုပ်ပျောက်၍ မရှိခြင်း သဘောတည်း။ နိဗ္ဗာန်မှာ ထိုကဲ့သို့သော နတ္ထိသတ္တိမရှိရကား နတ္ထိသတ္တိ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော အတ္ထိသတ္တိလည်း မရှိချေ။ [ဝိဂတ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော အဝိဂတသတ္တိ မရှိကြောင်းကိုလည်း သိပါ။]

အဝိဂတပစ္စယော။ ။ [အတ္ထိပစ္စည်း၏အခြားမဲ့၌ အရကောံချင်း တူသော အဝိဂတပစ္စည်း၏ သဘောကို ဆက်ပြောမှ ရှင်းလင်းမည်။] အတ္ထိသဒ္ဓါသည် “ထင်ရှားရှိ” ဟူသော အနက်ကို ဟော၏။ အဝိဂတ သဒ္ဓါကား “မကင်းသေး=မချုပ်သေး” ဟူသော အနက်ကို ဟော၏။ ဤအဝိဂတပစ္စည်းကို မဟာသမုဒြာနှင့်တူ၏ဟု ရှေးဆရာတို့ ဥပမာပြကြ၏။ မဟာသမုဒြာသည် မိမိ၌ တည်ရှိသော ငါးလိပ်စသည်အား မိမိ မကင်းသေး မကုန်ခန်းသေးသမျှ ဧဓမ္မမြတ်တည်နေနိုင်ကြဘို့ရာ ကျေးဇူးပြု

၂၅၈

နတ္ထိ-ဝိဂတပစ္စည်း

သကဲ့သို့၊ ဤအဝိဂတပစ္စည်းလည်း မိမိမကင်းသေး၊ မချုပ်သေးသည်၏ အဖြစ်ဖြင့် ကျေးဇူးပြုသည် ဟူလို၊ ထို့ကြောင့် ပရမတ္ထိအထည်ကိုယ် ထင်ရှားရှိနေသော အားဖြင့် ကျေးဇူးပြုသော သတ္တိသည် အတ္ထိပစ္စည်း မည်၏၊ ပရမတ္ထသဘောမှ မကင်း မချုပ်သေးသောအားဖြင့် ကျေးဇူးပြု တတ်သော သတ္တိသည် အဝိဂတသတ္တိမည်၏၊ လေးလေးနက်နက် ဆင်ခြင် လျှင် အဝိဂတသတ္တိသည် ချုပ်လုခါးနီး ဘင်၏နောက် အစွန်းမရောက်ခင် အနိက်မှာ သာ၍ အားကောင်းသည်ဟု ထင်၏၊ ဥပါဒ် ၌ အနိက်၌ အဝိဂတသတ္တိ မရှိဟု ကား မဆိုလို။

[စူလင်္ဂကာ] အတ္ထိဘာယ သ သဘာဝတာယ ဥပကာရကတာ အတ္ထိ ပစ္စယတာ၊ သဘာဝါဝိဂမနေနနိရောဓဿ အပ္ပတ္တိယာ ဥပကာရကတာ အဝိဂတပစ္စယတာတိ ပစ္စယဘာဝ ဝိသေသော ဓမ္မာဝိသေသေပိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ပစ္စယုဒ္ဓေသ။

အတ္ထိဘာယ (သ သဘာဝတာယ)-ပရမတ္ထအထည်ကိုယ် ထင်ရှား ရှိခိုက်၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ ဥပကာရကတာ-ကျေးဇူးပြုနိုင်သည်၏ အဖြစ်သည်၊ အတ္ထိပစ္စယတာ-အတ္ထိပစ္စည်း၏အဖြစ် (အတ္ထိသတ္တိ)မည်၏၊ သဘာဝါ ဝိဂမနေန-သဘောအထည်ကိုယ် မကင်းသေးသည်၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ နိရောဓဿ အပ္ပတ္တိယာ-ချုပ်ခြင်းသို့ မရောက်သေးခြင်းဖြင့်၊ ဥပကာရကတာ- သည်၊ အဝိဂတပစ္စယတာ-မည်၏၊ ဣတိ-သို့၊ ဓမ္မာဝိသေသေပိ-အရကော မထူးပါသော်လည်း၊ ပစ္စယဘာဝဝိသေသော- ပစ္စယသတ္တိအထူးကို၊ ဝေဒိ တဗ္ဗော-၏။

[ဆောင်] သမုနဒ်နက်ရေ၊ ငါးလိပ်တွေကို မကင်းလေဘဲ၊ ထောက်ပံ့ နဲ့သို့ “ပစ္စ-ပစ္စယဟံ၊ မကင်းချုပ်ဘဲ၊ ပစ္စုပ်ခိုက်ရှိ၊ ထောက်ပံ့ဘိ၊ အဝိဂတလည်းခေါ်။

နတ္ထိ၊ ဝိဂတပစ္စယော။ ။ နတ္ထိသဒ္ဓါသည် “မရှိ” ဟူသော အနက်ကို ပေါ်၏၊ ဝိဂတသဒ္ဓါကား “ကင်းပျောက်ခြင်း=ချုပ်ခြင်း” ဟူသော

ဆိုးရိုးနှင့် ဘာသာဋီကာ

၂၁၉

အနက်ကိုဟော၏။ ထို့ကြောင့် ငြိမ်းလေပြီးသောဆီမီးသည် အမှိုက်မှောင်
ဖြစ်ရစ်ရန် အခွင့်ပေးသကဲ့သို့၊ မိမိတို့ မရှိခြင်းမျှဖြင့် နောက်တရားတို့အား
ဖြစ်ရစ်စေရန် ကျေးဇူးပြုခြင်းသည် နတ္ထိပစ္စည်း မည်၏။ နေရောင်၏
ပျောက်ကင်းခြင်းသည် လရောင်လင်းဘို့ရာ ကျေးဇူးပြုသကဲ့သို့၊ မိမိတို့
ချုပ်ကင်း ကွယ်ပျောက်မှုဖြင့် နောက်နောက် တရားစုအား အခွင့်ပေးမှု
ကျေးဇူးပြုခြင်းသည် ဝိဂတပစ္စည်းမည်၏။ နတ္ထိသဘောကား ချုပ်ပြီးသည့်
အခြားမဲ့၌ ကင်းဆိတ်ခြင်း ဘာမှမရှိတော့ခြင်း သဘောတည်း။ ဝိဂတ
သဘောကား ချုပ်ကင်းမှုတည်း၊ (ချုပ်ပြီးနော် ရှိခြင်း- မရှိခြင်းမှာ ဝိဂတ
သတ္တိ၏ တာဝန်မဟုတ်၊ နတ္ထိသတ္တိ၏ တာဝန်တည်း။)

[မူလဋီကာ] အဘာဝမတ္တေန ဥပကာရကတာ ဩကာသဒါနံ နတ္ထိ
ပစ္စယတာ၊ သဘာဝါဝိဂမနေန အပ္ပဝတ္တမာနာနံသဘာဝဝိဂမနေန
ဥပကာရကတာ ဝိဂတပစ္စယတာ၊ နတ္ထိတာစ နိရောဓာနန္တရသုည
တာ၊ ဝိဂတတာ နိရောဓပ္ပတ္တတာ၊ အယမေတေသံ ဝိသေသော။

အဘာဝမတ္တေန-မရှိခြင်းမျှဖြင့်၊ ဥပကာရကတာ-သည်၊ (ဩကာသ
ဒါနံ-နောက်တရားစုဖြစ်ခွင့်ပေးမှုသည်။) နတ္ထိပစ္စယတာ-မည်၏။ သဘာဝါ
ဝိဂမနေန-အထည်ကိုယ်သဘောမှ မကင်းချုပ်သေးခြင်းကြောင့်၊ အပ္ပဝတ္တ
မာနာနံ-ဖြစ်ခွင့်မရကုန်သော နောက်တရားတို့အား၊ သဘာဝဝိဂမနေန-
အထည်ကိုယ် သဘောမှ ကင်းချုပ်ခြင်းဖြင့်၊ ဥပကာရကတာ-သည်၊
ဝိဂတပစ္စယတာ-မည်၏။ စ-ဆက်ဥးအံ့၊ နိရောဓာနန္တရသုညတာ-ချုပ်
ပြီးသည့် အခြားမဲ့၌ ကင်းဆိတ်ခြင်းသည်၊ နတ္ထိတာ-မည်၏။ နိရောဓပ္ပတ္တ
တာ-ချုပ်ခြင်းသို့ ရောက်ခြင်း (ချုပ်ပြီးခြင်း) သည်၊ ဝိဂတတာ-မည်၏။
အယံ ဧတေသံ ဝိသေသော-ဤကား ဤပစ္စည်း ၂ ပါးတို့ ထူးခြားပုံတည်း။

အချို့ကား-“နတ္ထိနှင့်ဝိဂတ၊ အတ္ထိနှင့် အဝိဂတတို့ကို ဒေသနာဝိလောသ
ပုဂ္ဂလဇ္ဈာသယအားဖြင့် အရတူပါလျက် ၂ မျိုး ဟောတော်မူသည်” ဟု
ဆိုကြ၏။ ထိုဆရာတို့ကား “သတ္တိချင်းလည်း တူသည်” ဟု ယူလိုဟန်ရှိ

၂၆၀

နတ္ထိ-ဝိဂတပစ္စည်း

သည်၊ စင်စစ်မှာ- ပြစ်သည်အတိုင်း နတ္ထိသတ္တိနှင့် ဝိဂတသတ္တိ၊ အတ္တိသတ္တိ နှင့် အဝိဂတသတ္တိတို့ ကွဲပြားပေသည်သာ။

[ဆောင်] ၁။ ဆီမီးငြိမ်းပျောက်၊ အမှောင်ရောက်သို့၊ ကိုယ့်နောက်
စိတ်စေး၊ ဖြစ်ခွင့်ပေးလျက်၊ ရှေးရှေးစိတ်၏၊ ချုပ်ပျောက်ဘိ၊
နတ္ထိသတ္တိ၏။

၂။ နေရောင်ကွယ်ပျောက်၊ လရောင်ရောက်သို့၊ ကိုယ့်နောက်
စိတ်စေး၊ ဖြစ်ခွင့်ပေးလျက်၊ ရှေးရှေးစိတ်၏၊ ကင်းကွာဘိ၊
ဝိဂတသတ္တိ၏။

တိုက်တွန်းချက်။ ။ ပရမတ္ထ သဘာဝဓမ္မတို့၌ “ပဿ၏၊ တွေ့ထိခြင်း သဘော၊ ဝေဒနာ၏ ခံစားခြင်းသဘော” စသည်ကို နှုတ်ပြော စာတွေ့သာ မဟုတ်ဘဲ အမှန်အတိုင်း ဉာဏ်သက်ဝင်ဘို့ပင် ခဲယဉ်းလှချေပြီ။ ထိုသဘာဝ ဓမ္မတို့၏ သတ္တိအမျိုးမျိုးကို ခွဲခြားဝေဖန်၍ ဧကန်သိဘို့အရေးမှာ သာလွန် ၍ပေးတော့၏။ သို့သော် ကိလေသာ အနောင်အကျတို့ အထူးကင်းစင်၍ ကြည်လင်သော စိတ်ဓာတ်ဝယ် ကိန်းဝပ်ဖြစ်ပေါ်လေ့ရှိသော သဗ္ဗညုတ ဉာဏ်တော်စွမ်းဖြင့် စခန်းကုန်မြင်သိ၍ ၂၄ ပစ္စယသတ္တိထူးကို ငါတို့ဘုရား ဟောဖော်အပ်ပေသည် တကား” ဟု ယုံကြည်သောသဒ္ဓါတရားကို ရှေ့သွား ပြုလျက် ကျမ်းဂန်အဆိုကို အထပ်ထပ်ကြည့်၊ ပညာရှိတို့ထံတွင်လည်း အဘန်ဘန်မေး၊ လေးလေးနက်နက်လည်း ဆင်ခြင်ကာ သတ္တိထူး ထင်မြင် အောင် အစဉ်မပြတ် ကြိုးစားကြပါကုန်။

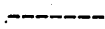
[မူလဋီကာ] ဓမ္မာနံ ဟိ သတ္တိဝိသေသံ ယာထာဝတော အဘိသမ္ဗုပဏ္ဍိ
တွာ တထာဂတေန စတုဗ္ဗိသတိ ပစ္စယဝိသေသာ ဝုတ္တာတိ ဘဂဝတိ
သဒ္ဓါယ “ဧဝံဝိသေသာ ဧတေဓမ္မာတိ” သုတမယဉာဏံ ဥပ္ပါဒေတွာ
စိန္တာဘာဝနာမယေဟိ တဒဘိသမယာယ ယောဂေါ ကာတဗ္ဗော။

စိုးရိုးနှင့် ဘာသာဋီကာ

၂၆၁

လေ့ကျင့်ခန်းဆေးခန်း

- ၁။ အတ္ထိသတ္တိကို ဥပမာနှင့်တကွ ပြပါ။
- ၂။ အဝိဂတသတ္တိကို ဥပမာနှင့်တကွ ပြပါ။
- ၃။ အတ္ထိနှင့် အဝိဂတသတ္တိအထူးကို (မူလဋီကာ အလိုကျ) ပြပါ။
- ၄။ ပုရေဇာတတ္ထိသည် အဘယ်ပုရေဇာတ ၂ ပါးနှင့် တူသနည်း၊ အာရမဏပုရေဇာတတို့ အတ္ထိသဘောရှိပုံကို ပြပါ။
- ၅။ နာမ်အာဟာရ သဟဇာတိဋ္ဌိယ- ပုရေဇာတိဋ္ဌိယတို့သည် အတ္ထိသဘောမရှိကြသလော၊ ရှိလျှင် အဘယ်အတ္ထိ၌ပါဝင်ကြသနည်း။
- ၆။ နိဗ္ဗာန်သည် ထင်ရှားရှိပါလျက် အဘယ်ကြောင့် အတ္ထိ အဝိဂတပစ္စည်းတို့၌ မပါဝင် သနည်း။
- ၇။ နတ္ထိသတ္တိကို ဥပမာနှင့် တကွ ပြပါ။
- ၈။ ဝိဂတသတ္တိကို ဥပမာနှင့်တကွ ပြပါ။
- ၉။ နတ္ထိ၏ သဘောသည် ဘယ်အခိုက်မှာ ထင်ရှား၍၊ ဝိဂတသဘောက ဘယ်အခိုက်မှာ ထင်ရှားသနည်း။

မှာထားချက်။ ။ ဤနေရာ၌ ၃ ချက်စုဆိုရိုးနှင့် အဓိပ္ပာယ်ကားပြီး ပေပြီ။ သို့သော် ဤ ၂၄ ပစ္စည်းကို ကာလစသည်ဖြင့် ထပ်မံ၍ခွဲပြမှသာ သုံးချက်စု အဓိပ္ပာယ်များ အားလုံး စုံလင်ဘွယ် ရှိသည်သာမက၊ စာမေးပွဲများနှင့် ပဋ္ဌာန်းဆိုရိုးဝယ် အခြေခံလုံလောက်နိုင်မည် ဖြစ်သောကြောင့် ယခုညွှန်ပြလတ်အတိုင်း ဆက်လက်လေ့လာ၍ ဆောင်ပုဒ်များကိုလည်း နှုတ်ရမှတ်သားကြပါကုန်။

၃ချက်စု သရုပ်ခွဲ

[ဆောင်] ပဋ္ဌာန်းနယ၊ ကြေမွန်ကြဘို့၊ ကာလဖြင့်တွဲ၊ အမျိုးခွဲလျက်၊
တနဲရှာလော၊ သဘာဝေါနှင့်၊ ဧကော-ပထမံ၊ ယုဂဠံ ဟု၊
တဘန်ဘဝါ၊ သဗ္ဗဋ္ဌာတို့၊ ကျမ်းလာတိုင်းထိ၊ မဆိုင်းသိအောင်၊
နှိုင်းညှိဘန်ဘန် ထပ်လဲတည်း။

ကာလအားဖြင့် ခွဲဟန်

ပစ္စုပ္ပန်ဝ ဟောန္တေတ္ထံ၊ ပစ္စယာ ဒသ ပဉ္စစ၊

အတိတာဇေ ပဉ္စေကာ၊ ဧတ ကာလေ ဒွေပိ နိဿိတော၊

တယော တိကာလိကာ ဧဝ၊ ဝိမုတ္တာပိ စ ကာလတော။

ဧတ္ထ-ဤ ၂၄ ပစ္စည်းတို့တွင် ၊ ဒသ-ဆယ်ပါးလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊
ပဉ္စစ-ငါးပါးလည်း ဖြစ်ကုန်သော (အားလုံး ၁၅ ဟူလို)၊ ပစ္စယာ-ပစ္စည်း
တို့သည်၊ ပစ္စုပ္ပန်ဝ-ပစ္စုပ္ပန်တို့ချည်းသာလျှင်၊ ဟောန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏၊ ပဉ္စ
ငါးပစ္စည်းတို့သည်၊ အတိတာဇေ-အတိတ်တို့သာတည်း၊ ဧကော-တ
ပစ္စည်းသည်၊ ဒွေပိ- ၂ပါးလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ဧတ ကာလေ- ထိုဆိုခဲ့
ပြီးသော ပစ္စုပ္ပန် အတိတ်ကာလတို့ကို၊ နိဿိတော-မှီ၏၊ တယော-
၃ပစ္စည်းတို့သည်၊ တိကာလိကာဧဝ-ကာလသုံးပါး၌လည်း ဖြစ်ကုန်၏၊
ကာလတော-ကာလမှ၊ ဝိမုတ္တာပိစ-လွတ်သည်လည်းရှိကုန်၏။

ပစ္စုပ္ပန် ၁၅ ပစ္စည်းကား-ဟေတု၊ သဟဇာတ၊ အညမည၊ နိဿယ၊
ပုရေဇာတ၊ ပစ္ဆာဇာတ၊ ဝိပါက၊ အာဟာရ၊ ဣန္ဒြိယ၊ ဈာန၊ မဂ္ဂ၊ သမ္ပယုတ္တ၊
ဝိပယုတ္တ၊ အတ္ထိ၊ အဝိဂတတည်း၊ ဟေတုပစ္စည်း၌ ဟိတ်တရားတို့သည်
ဥပါဒ် ၌ ဘင်အားဖြင့် ပစ္စုပ္ပန်အစိုက်၌ အထင်အရှား ရှိတုန်းသာလျှင်
ဟေတုပစ္စည်းတပ်၏၊ ချုပ်ပြီး အတိတ်-မဖြစ်သေး အနာဂတ် အစိုက်မှာ
ဟေတုပစ္စည်းမတပ်-ဟူလို၊ ဤနည်းအတိုင်း သဟဇာတစသော ပစ္စည်း
တရားတို့ကိုလည်း သိလေ။

၃ ချက်စု သရုပ်ခွဲ

၂၆၃

အတိတ် ၅ ပစ္စည်းကား-အနန္တရ၊ သမနန္တရ၊ အာသေဝန၊ နတ္ထိ၊
ဝိဂတတည်း၊ အနန္တရပစ္စည်း၌ ရှေးရှေးနာမက္ခန္ဓာသည်ချုပ်ပြီး၍ အတိတ်
တရားအဖြစ်ရောက်မှ နောက်နောက်တရားဖြစ်ဘို့ရာ ကျေးဇူးပြုသည်၊
ပစ္စုပ္ပန်အခိုက်၌ တည်ရှိစဉ် ကျေးဇူးမပြုနိုင်၊ အနာဂတ်အခိုက်မှာ ဆိုဘွယ်
ရာမရှိ၊ သမနန္တရစသည်လည်း ဤ နည်းပင်တည်း၊ [ဤ ပစ္စုပ္ပန်ပစ္စည်း
အတိတ်ပစ္စည်းစသည်ခွဲရာ၌ ပစ္စည်းတရားကိုသာ ခွဲခြားဖြစ်သည်၊ ပစ္စယုပ္ပန်
တရားများကို ခွဲခြင်းမဟုတ်-ဟု သတိပြုပါ။]

ပစ္စုပ္ပန် အတိတ် ၂ မျိုးရသော တပစ္စည်းကား- ကမ္မပစ္စည်းတည်း၊
ကမ္မပစ္စည်း ၂ မျိုးတွင် သဟဇာတကမ္မသည် ဥပါဒ် ဌီ ဘင် ထင်ရှားသော
ပစ္စုပ္ပန်ကာလ၌ ကျေးဇူးပြု၍၊ နာနက္ခဏိကကမ္မကား ချုပ်ပြီး၍ အတိတ်ဖြစ်
မှ ကျေးဇူးပြုသည်-ဟူလို။

တိကာလိက ကာလဝိမုတ္တ ၃ ပစ္စည်းကား-အာရမဏ၊ အဓိပတိ၊
ဥပနိဿယတည်း၊ ရူပါရုံသည် ပစ္စုပ္ပန်အခိုက်မှာလည်း အာရမဏ ပစ္စည်း
တပ်၏၊ အတိတ် အနာဂတ် အခိုက်မှာလည်း ပစ္စည်းတပ်၏၊ ဤသို့လျှင်
ရူပါရုံသည် တိကာလိကတည်း၊ သဒ္ဓါရုံစသည်လည်း နည်းတူ၊ ဓမ္မာရုံတွင်
ပါဝင်သော နိဗ္ဗာန်နှင့် ပညတ်တို့ကား ကာလဝိမုတ် အာရုံများတည်း။
အဓိပတိ ဥပနိဿယ ပစ္စည်းတို့ကိုလည်း စိစစ်လေ၊ ဥပနိဿယ၌လည်း
ပုဂ္ဂလ သေနာသနစသော ပညတ် ကာလဝိမုတ်တရားတွေ ပါသည်၊ ဤ
ကား ၂၄ ပစ္စည်းကို ကာလအားဖြင့် ပေါင်းစပ် ခွဲခြားပြခြင်းတည်း။

[ဆောင်] ပစ္စုပ္ပန်ဟု၊ ပစ္စည်းစုကား၊ ဟေတု-သဟ၊ အဉ်မညနှင့်၊
နိဿယပါ၊ ပုရေဇာတည့်၊ ပစ္ဆာ-ဝိပါက်၊ ဟာ-ဣန္ဒြိယဆက်လော၊
ဈာန်-မဂ်-သံ-ဝိ၊ အတ်-အဝိဟု၊ မှတ်သိအလွယ်၊ ဆဲငါးသွယ်
တည်း၊ မှတ်ဘွယ် တဘန်၊ အတိတ်မှန်ကား၊ အနန္တရ၊ သမနနှင့်၊
အာသေဝ-နတ်၊ ဝိဂတတ်ဟု၊ ငါးရပ်သွင်းချုပ်၊ စာရင်းကုပ်၏၊
ပစ္စုပ္ပန်တိတ၊ ပစ္စယမှာ၊ ကမ္မ နှစ်နည်း၊ 'တပစ္စည်းပေ၊
တေကာလိကံ၊ ဝိမုတ္တိမူ၊ အာရမ္မ-အဓိ၊ ဥပနိတို့၊ မှတ်သိပိုင်းခြား၊
ပရိဏ်းသားသည်၊ ဤကား ကာလ အခွဲတည်း။

၂၆၄

၃. ချက်စု သရုပ်ခွဲ

အမျိုးအားဖြင့် ခွဲဟန်
သဟဇာတမျိုး ၁၅ ပါး

ဟေတု	သဟဇာတကမ္မ	မဂ္ဂ
သဟဇာတာဓိ	ဝိပါက	သမ္ပယုတ္တ
သဟဇာတ	နာမ်အာဟာရ	သဟဇာတဝိပ္ပယုတ္တ
အညမည	သဟဇာတိန္ဒြိယ	သဟဇာတတ္ထိ
သဟဇာတနိဿယ	ဈာန	သဟဇာတအဝိဂတ

အာရမဏမျိုး ၈ ပါး

အာရမဏ	အာရမဏပုရေဇာတ
အာရမဏဓိပတိ	ဝတ္ထာရမဏပုရေဇာတဝိပ္ပယုတ်
ဝတ္ထာရမဏာပုရေဇာတနိဿယ	အာရမဏပုရေဇာတတ္ထိ
အာရမဏပနိဿယ	အာရမဏပုရေဇာတအဝိဂတ

[အချို့ စာအုပ်များ၌ ဝတ္ထာရမဏပုရေဇာတတ္ထိ ဝတ္ထာရမဏပုရေဇာတ အဝိဂတ ဟု ဆို၏။ ဝတ္ထာရမဏပုရေဇာတဆိုလျှင် ဝတ္ထုမဟုတ်သော အာရမဏပုရေဇာတတို့ မပါဝင်နိုင်၊ အာရမဏ ပုရေဇာတဆိုမှ ဝတ္ထာရမဏ ပုရေဇာတ အာရမဏပုရေဇာတ အားလုံး ပါဝင်နိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် အချို့ စာအုပ်များ၌ ခွဲခြားပုံမှာ မစုံလင်။]

အနန္တရ ၇ ပါး

အနန္တရ	အာသေဝန
သမနန္တရ	ပကတူပနိဿယကမ္မတစိတ်
အနန္တရပနိဿယ	နတ္ထိ၊ ဝိဂတ

[ဖိုလ်အား ကျေးဇူးပြုသော မဂ္ဂစေတနာကို ပကတူပနိဿယ နာနက္ခဏိကကမ္မ တစိတ်ဟု ဆိုထားသည်။ ထိုစေတနာသည် နှောင့်နှောစိတ် စေတသိက်အား ကျေးဇူးပြုသော ဗလဝ ရှေ့စိတ္တုပ္ပါဒ်တွင် ပါဝင်သော

၃ ချက်စု သရုပ်ခွဲ

၂၆၅

ကြောင့် ပကတူပနိဿယတစိတ်လည်း ဟုတ်၏၊ စေတနာ တရားဖြစ်၍ နာနက္ခဏိက ကမ္မတစိတ်လည်း ဟုတ်၏၊ အခြားမဲ့ဖိုလ်အား ကျေးဇူးပြု သောကြောင့် အနန္တရမျိုးတွင်လည်း ပါဝင်ရသည်၊ ဤအနန္တရမျိုး ၇ ပါး ကို အချို့စာအုပ်၌ “အနန္တရူပနိဿယ ပကတူပမျိုး” ဟုလည်း နာမည် ပေး၏၊ ထိုသို့ ပေးခြင်းသည် “အာရမဏူပနိဿယ၊ လော သမောဓာနံ ဂစ္ဆန္တိ” ဟူသော သင်္ဂြိုဟ်၌ပြသည့် ပစ္စည်း ၄ မျိုးတွင် ဥပနိဿယမျိုး၌ ဤအနန္တရ ၇ ပါးလုံး ဝင်ကြရသောကြောင့် ကောင်းလှပေ၏။]

ဝတ္ထုပုရေဇာတမျိုး ၆ ပါး

ဝတ္ထုပုရေဇာတနိဿယ	ဝတ္ထုပုရေဇာတဝိပ္ပယုတ်
ဝတ္ထုပုရေဇာတ	ဝတ္ထုပုရေဇာတတ္ထိ
ပုရေဇာတိန္ဒြိယ	ဝတ္ထုပုရေဇာတအဝိဂတ

[အချို့ စာအုပ်၌ “ပုရေဇာတမျိုး” ဟု နာမည်တပ်၏၊ ပုရေဇာတဟု သာမန်ဆိုလျှင် အာရမဏပုရေဇာတတွေပါ ပါဝင်ဘွယ် ရှိ၏၊ ထိုအာရ မဏပုရေဇာတစုကား အာရမဏမျိုး၌ ပါဝင်ခဲ့ပြီ၊ ထို့ကြောင့် များစွာသော ဆရာမြတ်တို့က “ဝတ္ထုပုရေဇာတမျိုး” ဟု နာမည်တပ်ကြသည်။]

ပစ္ဆာဇာတမျိုး ၄ ပါး

ပစ္ဆာဇာတ	ပစ္ဆာဇာတတ္ထိ
ပစ္ဆာဇာတဝိပ္ပယုတ်	ပစ္ဆာဇာတအဝိဂတ

အာဟာရမျိုး ၃ ပါး

ရုပ်အာဟာရ	အာဟာရတ္ထိ	အာဟာရအဝိဂတ
-----------	-----------	------------

ရူပဇိဝိတိန္ဒြိယမျိုး ၃ ပါး

ရူပဇိဝိတိန္ဒြိယ	ဣန္ဒြိယတ္ထိ	ဣန္ဒြိယအဝိဂတ
-----------------	-------------	--------------

[“ရူပဇိဝိတိန္ဒြိယတ္ထိ” ဟုလည်း တချို့စာရှိ၏၊ ပစ္စည်း ၄ မျိုးဖြင့် ခွဲလျှင် အတ္ထိမျိုးတွင် ပါဝင်ရမည်ဖြစ်၍ ကောင်း၏။]

၂၆၆

၃ ချက်စု သရုပ်ခွဲ

ပကတူပနိဿယမျိုး ၂ ပါး

၁- နောက်နောင်စိတ် စေတသိက်အား တတ်သော ဗလဝဖြစ်သော ရှေးရှေးစိတ္တုပ္ပါဒ် ရုပ်ပညတ်ဟူသော သုဒ္ဓပကတူပနိဿယ။

၂- ဝိပါက်နာမက္ခန္ဓာအား တတ်သော ဗလဝကံဟူသော မိဿက ပကတူပနိဿယ နာနက္ခဏိကကမ္မ။

[(၁)သည် “ရာဂါဒယောပန၊ ဝေ၊ ကုသလာဒိဓမ္မာနံ” နှင့် ညီ၏။
(၂) ကား “ကမ္မံ ဝိပါကာနံ” နှင့် ညီသည်။ ဗလဝကံကို ကောက်ရာ၌ အနန္တရမျိုးတွင် ပါဝင်ပြီးသော မဂ္ဂစေတနာကိုကြည့်၊ ဤပကတူပ ၃မျိုး သည် ၃ ချက်စု ဆိုရိုးစာအုပ်၌ မရှိသော်လည်း သင်္ဂြိုဟ်မှာပင် တိုက်ရိုက် ရှိပေသည်။]

နာနက္ခဏိက ကမ္မမျိုးတပါး

ကာမဝိပါက်အား တတ်သော ဒုဗ္ဗလကမ္မ၊

ကမ္မတ္တာရုပ်အား တတ်သော ဗလဝဒုဗ္ဗလကမ္မ။

[ကာမဝိပါက်အား တတ်သော ဗလဝကံမှာ ပကတူပနိဿယတွင် ပါဝင်ပြီ၊ မဟာဂူတိ လောကုတ္တရာ ကံဟူသော စေတနာတို့ကား ဒုဗ္ဗလ ဟု မရှိ၊ ဗလဝချည်းသာ ဖြစ်၍ ပကတူပနိဿယနှင့် အနန္တရမျိုးတွင် အသီးသီး ပါဝင်လေပြီ၊ ပကတူပနိဿယ ပစ္စယုပ္ပန်တွင် ကမ္မဇရုပ်များ မပါဝင် သောကြောင့် ထိုရုပ်တို့အား တတ်သော (ထိုရုပ်တို့ကို ဖြစ်စေတတ်သော) ကံဟူသမျှ ဗလဝ ဖြစ်ဖြစ် ဒုဗ္ဗလဖြစ်ဖြစ် နာနက္ခဏိက ကမ္မ သက်သက်သာတည်း။]

[ဆောင်] ဆဲ့ ငါးသဟ၊ ရှစ်ဝ အာနှင့်၊ ခုနစ်ဖြာ နန့်၊ ခြောက်တန် ဝတ္ထု၊ လေးစု ပစ္ဆာ၊ သုံးဖြာ ဟာရော၊ တယော ဣန္ဒြိ၊ ဒွိပကတူ၊ တခုယူ ကံ၊ မျိုးကိုးတန်ဟု၊ မှတ်ရန် အပြား၊ ဝေဘန်ခြားသည်၊ ဤကား အမျိုးအခွဲတည်း။

၃ ချက်စု သရုပ်ခွဲ

၂၆၇

သင်္ဂြိုဟ်လာ ၄ မျိုးအားဖြင့် ခွဲဟန်

“အာရမဏူပနိဿယ ကမ္မတ္ထိပစ္စယေသု သဗ္ဗေပိပစ္စယာ သမောဓာနံ ဂစ္ဆန္တိ” ဟူသော သင်္ဂြိုဟ်အလိုအားဖြင့် အားလုံးပစ္စည်းတို့ အာရမဏ ဥပ နိဿယ ကမ္မ အတ္ထိ ဤ ၄ ပစ္စည်းတွင် ပါဝင်ကြရ၏။ ပါဝင်ပုံကား- သဟဇာတမျိုး ၁၅ ပါးသည် သဟဇာတတ္ထိ၌ပါဝင်၏၊ အာရမဏမျိုး ၈ ပါးသည် အာရမဏပစ္စည်း၌ ပါဝင်၏၊ အနန္တရမျိုး ၇ ပါးသည် အနန္တရူပနိဿယ၌ ပါဝင်၏၊ ဝတ္ထုပုရေဇာတမျိုး ၆ ပါးသည် ဝတ္ထုပုရေဇာတတ္ထိ၌ ပါဝင်၏၊ ပစ္ဆာဇာတမျိုး ၄ ပါးသည် ပစ္ဆာဇာတတ္ထိ၌ ပါဝင်၏၊ အာဟာရမျိုး ၃ ပါးသည် အာဟာရတ္ထိ၌ပါဝင်၏၊ ရူပဒီပိတိန္ဒြိယမျိုး ၃ ပါးသည် ရူပဒီပိတိန္ဒြိယတ္ထိ၌ ပါဝင်၏၊ ပကတူပနိဿယမျိုး ၂ပါးသည် ပကတူပနိဿယ၌ ပါဝင်၏၊ နာနက္ခဏိကကမ္မမျိုး တပါးသည် ကမ္မပစ္စည်း၌ ပါဝင်၏။ ဤသို့လျှင် အဆွယ်အပွားနှင့်တကွ ၂၄ ပစ္စည်းကို အကျဉ်းချုံး၍ သိမ်းကြီးလိုက်လျှင် အာရမဏ ဥပနိဿယ ကမ္မအတ္ထိ ၄ ပါး တွင် ထိုက်သလို ပါဝင်ကြရလေသည်။

ဋီကာကျော်။ ။ ဋီကာကျော်၌ “အာရမဏူပနိဿယ၊ ပေ၊ သမောဓာနံ ဂစ္ဆန္တိ” ဟူသော ဤဝါကျကို တမျိုးဖွင့်ပြလျက်ရှိ၏။ ဖွင့်ပြပုံကား ခပ်သိမ်းသော ပရမတ် ပညတ် ပစ္စည်းတရား ဟူသမျှသည်စိတ်စေတသိက်တို့၏ အာရုံချည်းသာဖြစ်၍ အားလုံးပစ္စည်းတွေအာရမဏပစ္စည်း၌ပါဝင်၏၊ မိမိဆိုင်ရာပစ္စယုပ္ပန်တရား၏ အားကြီးသောမှီရာ အကြောင်းတရားချည်းသာ ဖြစ်၍ အားလုံးပစ္စည်းတွေ ဥပနိဿယ၌ ပါဝင်လေ၏၊ တလောကလုံး၏ ဖြစ်မှုသည် ကံသာလျှင် အရင်းခံရှိသောကြောင့် (အကြောင်းကံ၏ ကမ္မဟူသော အမည်ကို အကျိုးတရားတွေပေါ်၌ တင်စား၍) ကာရဏူပစာရ အားဖြင့်၎င်း မုရုအားဖြင့်၎င်း ကမ္မပစ္စည်း၌ပါဝင်ကြရ၏၊ အလုံးစုံသော ပစ္စည်းသည် ပရမတ္ထအားဖြင့် ဖြစ်စေ သမ္မုတိသစ္စာ အားဖြင့်ဖြစ်စေ ထင်ရှား ရှိသည်သာဖြစ်၍ အတ္ထိပစ္စည်း၌ ပါဝင်ကြ၏။ ဤသို့ကပ်ကပ် သတ်သတ် ကြံကြဖန်ဖန် ဖွင့်လေသည်။ ထိုအဖွင့်ကို မြန်မာနိုင်ငံ ဆရာ

၂၆၈

၃ ချက်စု သရုပ်ခွဲ

အဆက်ဆက်တို့ ပယ်ဖျက်တော်မူကြပြီးလျှင် ပဌမနည်း အတိုင်းသာ အသုံးပြုတော်မူခဲ့ကြပေသည်။

ပစ္စည်းတရု၏ သတ္တိကို မူတည်၍ အခြားသဘောတူပစ္စည်းတို့၏ သတ္တိ များလည်း တဖြိုက်နက်ပါဝင်လာနိုင်ပုံကိုပြသော စကားရပ်သည် “ပစ္စည်း ပြိုင်” မည်၏။ ထိုပစ္စည်းပြိုင်ရာ၌ ရှေးဦးစွာ “မည်သည့် ပစ္စည်းနှင့် သတ္တိ သဘောချင်း တူနိုင်သော ပစ္စည်းပေါင်း မည်မျှရှိသည်” ဟု သဘောတူ ပစ္စည်းများကို ခွဲခြားနားလည်နှင့်ဘို့ အရေးကြီး၏။ ထို့ကြောင့် ထို သဘာဝ ပစ္စည်းများကို ရှေးဆရာမြတ်တို့၏ လင်္ကာနှင့်တကွ အကျယ် လင်္ကာပါ ထည့်စွက်ပြပေအံ့။ သတ္တိချင်းပြိုင်ပုံကို သိဘို့ရာမှာ မိမိတို့ ဆရာနည်းအတိုင်း ပစ္စည်းပြိုင်ကို လေ့လာကြပါကုန်။

[ဆောင်] ဆဲတစ်ဟေ-ဟာ၊ ခွန်အာ-သဟ၊ အည-ဝိပါက်၊ မှတ်ချက် တခြား၊ ဆဲငါးစိပတိ၊ ခြောက်ရှိနန်-နန်၊ ဧကန်စွဲမှတ်၊ သမ်-နတ်ဝိပြစ်၊ ဆဲနှစ်နိမဂ်၊ ဝိပုစ္စကံပုံ၊ ဆဲသုံးဥယျ၊ ရှစ်ပူ-သုံးပ၊ ပဉ္စအာသေ၊ ဆဲလေးလုန္တိ၊ ကံ-အတ္တိတည်း၊ အဝိ စွက်ပါ၊ ဈာန်မှာ တဆယ်၊ မှတ်ဘို့ချယ်သည်၊ ပြိုင်ဘွယ် ပစ္စယသဘာဝ။

[ဆဲတစ်ဟေဟာ= ဟေတုပစ္စည်းအာဟာရပစ္စည်းတို့နှင့်ပြိုင်ဘို့ရာ ပစ္စည်းပေါင်း ၁၁-ပါးရှိ၏။ ဤသို့စသည်ဖြင့် လင်္ကာ၏အဓိပ္ပာယ်ကိုသိပါ။ ထိုလင်္ကာ၌ပါသော သင်္ချာအတိုင်းအကျယ်ကော်ပြသော လင်္ကာကိုပြအံ့။]

[ဆောင်] ၁။ ဟေတုသတ္တိ၊ ပြိုင်ဘွယ်ညှိက၊ အဓိ-သဟ၊ အဉ်မညနှင့်၊ နိဿယ-ဝိပါက်၊ လုန္တိ-မဂ်ဟု၊ သံစွက်-ဝိပိထည့် အတ်-အဝိ တို့၊ မှတ်သိဘွယ်ပြ၊ ဆဲတဝတည်း။ ဟာရသတ္တိ၊ ပြိုင်ဘွယ် ညှိလည်း၊ အဓိ-သဟ၊ အဉ်မညပင်၊ နိဿယ-ကံ၊ ဝိပါကနှင့် လုန်-သံ-ဝိပိထည့်၊ အတ်-အဝိဟု၊ ရသည့်အပြား၊ ဆဲတပါး သည်၊ မှတ်သား ဟေဟာ အရတည်း။

၃ ချက်စု သရုပ်ခွဲ

၂၆၉

၂။ အာရမဏ၏၊ ပြိုင်ဘွယ် ညှိသော်၊ ဓိပတိက၊ နိဿယနှင့်၊
ဥပ-ပုရေ၊ ဝိယုတ္တေထည့်၊ အတ်-အဝိဟု၊ မှတ်သိလေကြ၊ ခုနစ်ဝ
တည်း၊ သဟဇာတ၊ သဘာဂကား၊ အည-နိဿ-ဝိ၊ သံ-ဝိပိ
ထည့်၍၊ အတ္ထိအပြင်၊ အဝိယုဉ်လော၊ အညမည၊ ဝိပါကလည်း၊
၎င်းနည်းဝယ်၊ ကိုယ့်ကိုယ်ပယ်၍၊ ဆွယ်သဟဇာတ်၊ လောင်းကာ
ထပ်သည်၊ ခေါ်မှတ် ခွန်အာ အရတည်း။

၃။ ဓိပတိမှာ၊ ပြိုင်ဘွယ်ရှာသော်၊ ဟေ-အာ-သဟ၊ အည-နိဿယ
တည်း၊ ဥပ-ပုရေ၊ ဝိ-ဟာရေနှင့်၊ ဣန္ဒြေ-မဂ်၊ သံ-ဝိပိစ္ဆက်လော၊
တချက် အတ္ထိ၊ ဆွယ်အဝိဟု၊ မှတ်သိဘို့ရန်၊ ဆွဲငါးတန်သည်၊
ဧကန် မကျယ် မကျဉ်းတည်း။

၄။ အနန္တရ၊ ခုနစ်ဝမူ၊ သမနန်ရှိ၊ ဥပနိတို့၊ နှိုင်းညှိနေကျ၊ သေဝန
နှင့်၊ ကမ္မနာနက်၊ တစိတ်ဘက်လော၊ မပျက်တမူ၊ နတ်-ဝိယု၍၊
နည်းတူ ရဟန်၊ သမနန်တည်း၊ သမ္ပယုတ္တ၊ သဘာဂကား၊
သဟ-အည-နိ၊ ဝိပါထည့်လျက်၊ အတ္ထိတဖြာ၊ အဝိဘာတု၊
နောက်မှာ ကပ်ရှိ၊ နိတ္ထိ-ဝိတို့၊ နည်းသိအမှန်၊ ကိုယ့်ကိုယ်ချန်၍၊
အနန္တရ သဘာဂနှင့်၊ အရတူလေစမြဲတည်း။

၅။ ပစ္စည်း နိဿယ၊ သဘာဂကား၊ အာရမဏ၊ ဓိ-သဟနှင့်၊
အည-ဥ-ပု၊ ဝိ-ဣနိစ္ဆလျက်၊ သမ်-ဝိပိစ္ဆက်ဘိ၊ အတ်-အဝိ
ဟု၊ မှတ်သိဘွယ်စစ်၊ တဆွဲ နှစ်တည်း၊ မှတ်လစ်ဆက်ထုတ်၊
ဝိပ္ပယုတ် ဝယ်၊ သမ်ကို ပယ်ဘိ၊ ပစ္စာထည့်၍၊ မိမိပယ်ချ၊
နိဿယဖြင့်၊ အရကောက်လေ၊ ဆွဲနှစ်ထွေပင်၊ မှတ်စေ မဂ်ဟု၊
ပြိုင်ဘက်ရှိသော်၊ ဟေတု-အဓိ၊ သဟထည့်၍၊ အည-နိ-ဝိပါ၊
ဣန္ဒြိ-ချာတည်း၊ တဖြာ သမ္ပ၊ ဝိပ္ပကိုထည့်၊ အတ်-အဝိဟု၊
မှတ်သိစဘွယ်၊ ဆွဲနှစ်သွယ်သည်၊ အလွယ်ဆောင်ပုဒ် အကျဉ်း
တည်း။

၃ ချက်စု သရုပ်ခွဲ

- ၆။ ဥပနိဿယ၊ သဘာဂမူ၊ အာရ အဓိ၊ နန-နန ခွံနှင့်၊ နိဿိ-ပုရေ၊ အာသေဝန၊ ကမ္မ-ဝိပါက်၊ အတ်-နတ် ဇွက်၍၊ တချက် ဝိဂတ၊ အဝိဂတသည်၊ မှတ်ကျ ဆဲသုံးအရတည်း။
- ၇။ ပုရေဇာတာ၊ သဘာဂါကာ၊ အာ-အဓိ-နိဿိ၊ ဥပနိဿိနှင့်၊ ဣန-ဝိပ်ကို ထည့်၊ အတ်-အဝိ ဟု၊ မှတ်သိရစ်ဖြာ၊ အကျဉ်းလာ၏။ ပစ္ဆာဇာတ၊ သဘာဂမူ၊ ဝိပု-အတ္တိ၊ ဆက်အဝိဟု၊ တြိပစ္စယ၊ အရူပပြု၏။ သေဝနတာ၊ ပြိုင်ဘက်ရှာသော်၊ နှစ်ဖြာ နန-ဥ၊ နတ်-ဝိ ရှလျက်၊ ငါးရုံပစ္စယ၊ အလွယ်ရသည်၊ ပြိုင်ကြ အကျယ် သဘောတည်း။
- ၈။ ဣန္ဒြိယမူ၊ ပြိုင်ဘွယ်ရှက၊ ဟေတု-အဓိ၊ သ-အဉ်-နိနှင့်၊ ပု-ဝိ-ဟာ-ဈာန၊ မဂ္ဂ-သစ်တည်း၊ တဘန် ဝိပ်-အတ်၊ အဝိထပ်လျက်၊ သတ်မှတ်ဖော်ပြ၊ ဆဲလေးဝတဲ၊ ကမ္မတွက်မှု၊ ပြိုင်ဘက်ရှသော်၊ နှစ်စု နန-နန၊ သဟဇံနှင့်၊ အည-နိဿိပါ၊ ဥ-ဝိ-အာတည်း။ ဆင့်ကာ သံ-ဝိပ်၊ နောက်ဆုံးပိတ်က၊ ထည့်သိပ်လေးဝ၊ ဆဲလေး ရ၏။ အတ္တိတွက်တာ၊ ပြိုင်ဘက်မှာကား၊ အာရမဏ၊ ဝိ-သဟနှင့် အည-နိဿိ ဆက်၊ ဥ-ပုစ္ဆက်၍၊ ဝိပါက်-ပစ္ဆာ၊ ဣန္ဒြိ-ဟာဝယ်၊ နှစ်ဖြာ သံ-ဝိပ်၊ အဝိသိပ်က၊ ကြိပ်လိပ်လေဘိ၊ ဆဲလေးပြည့် သည်၊ အဝိဂတာ ၎င်းတည်း။
- ၉။ ပစ္စည်း ဈာန၊ သဘာဂမှာ၊ သဟ-အဉ်-နိ၊ ဝိပါ-ဣနှင့်၊ မဂ်ထည့် သမ္မတ်၊ ဝိယုတ္တတ်နှင့်၊ အတ္တိ၎င်း။ အဝိလောင်း၍၊ စုပေါင်းတဆယ်၊ အရလွယ်သည်၊ ပြိုင်ဘွယ် သဘာဂပေတည်း။

၃ ချက်စု သရုပ်ခွဲ

၂၇၁

ဇနကဥပတ္တမ္ဘကအားဖြင့် ခွဲဟန်

ဥပါဒ်အောင် ဖြစ်အောင်သာ ကျေးဇူးပြု၍ ဌီအနိက်၌ တည်တန့်အောင် ကျေးဇူးမပြုနိုင်သော ပစ္စည်းသည် ဇနကပစ္စည်းမည်၏။ ဤဇနကပစ္စည်းကား အနန္တရ၊ သမနန္တရ၊ အနန္တရူပ၊ ပကတူပ၊ ဟူသောဥပနိဿယတစ်စိတ်၊ နာနက္ခဏိက ကမ္မတစ်စိတ်၊ အာသေဝန၊ နတ္ထိ၊ ဝိဂတတို့တည်း။ [ပကတူပနိဿယ ကား အခြားမဲ့ဖိုလ်အား ကျေးဇူးပြုသော ဗလဝဖြစ်သော မဂ်စိတ္တပွါဒ်တည်း။ နာနက္ခဏိက ကမ္မတစ်စိတ်ဟူသည်လည်း ထိုစေတနာ ပင်တည်း။] ဤ ၇ ပစ္စည်းသည် အခြားမဲ့ တရားတို့အား ဖြစ်ပေါ် ဥပါဒ်အောင် ဇနကသတ္တိဖြင့် သာ ကျေးဇူး ပြုကြ၏။ ဌီဇနဘင်္ဂဇန တည်တန့်အောင်ကား ကျေးဇူး မပြုကြကုန်။ ဤကား အဋ္ဌကထာအဆို တည်း။ [မူလဋီကာကမူ “ဇနကသတ္တိ က ပဓာနဖြစ်၍သာ ဇနကပစ္စည်းဟု ဆိုသည် ဌီဇန၌ တည်အောင် ကျေးဇူးပြုနိုင်သော ဥပတ္တမ္ဘက သတ္တိလည်း ရှိသည်” ဟု ယူလိုသည်။]

မိမိကိုယ်တိုင် ဖြစ်ပေါ် ဥပါဒ်လာအောင် ကျေးဇူးမပြုနိုင်၊ ဆိုင်ရာ အကြောင်းတို့ကြောင့် ဖြစ်ပြီးသော တရားစုကို ဌီအနိက် ဘင်္ဂအနိက်၌ ထည်တန့်အောင် ထောင့်ပိုင်သော (အစဉ်အဆက် တည်တန့်အောင်လည်း ထောင့်ပိုင်သော) ပစ္စည်းသည် ဥပတ္တမ္ဘကပစ္စည်းမည်၏။ ထို ပစ္စည်းကား ပစ္စာဇာတ တပါးသာတည်း။ ကြွင်းသော ယေတုစသော ၁၈ ပစ္စည်းမှာ ဖြစ်အောင်လည်း ဇနကသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုနိုင်၏၊ တည်တန့်အောင်လည်း ဥပတ္တမ္ဘက သတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုနိုင်၏။ ထို့ကြောင့် ဇနကောပတ္တမ္ဘက ပစ္စည်းများတည်း။ [ဤ ၁၈ ပစ္စည်းဟူရာ၌ ဇနကပစ္စည်းတွင် ပြခဲ့သော ဥပနိဿယတစ်စိတ် ကမ္မတစ်စိတ်မှ ကြွင်းသော ဥပနိဿယအားလုံး ကမ္မအားလုံးလည်း ပါဝင်သည်။]

ဇနက သတ္တဇာ ဟောန္တိ၊ ဇနကော ဥပတ္တမ္ဘကော၊

သေသာ-ဋ္ဌာရသ ဝိညေယျာ၊ ဇနက စ ပတ္တမ္ဘက။

အနုအားဖြင့် ခွဲဟန်

အနုသည် အနက်စုံဟူသော အတ္ထယုဂ၊ သဒ္ဓါစုံဟူသော သဒ္ဓယုဂ၊ ကာလအားဖြင့် ဆန့်ကျင်ဘက်စုံသော ကာလပဋိပက္ခယုဂ၊ သဘောချင်း ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်၍ အနုအနုဖြစ်ကြသော အညောည ပဋိပက္ခယုဂ၊ အကြောင်းအကျိုးအားဖြင့်စုံသော ဟောတုပ္ပလယုဂ၊ အားဖြင့် ၅ ပါးပြား၏။ ထိုတွင် အနန္တရနှင့် သမနန္တသည် အခြားမဲ့ဟူသော အနက်အားဖြင့် တူမျှသော အတ္ထယုဂတည်း။ [အချို့ကား “ပစ္စည်းပစ္စယုပ္ပန် အရကောက် အနက်တူမျှသောကြောင့် အတ္ထယုဂ” ဟုဆို၏၊ ထိုအတိုင်းမှန်လျှင် အတ္ထိနှင့် အဝိဂတတို့လည်း အတ္ထယုဂ၌ ပါဝင်ကြရလိမ့်မည်၊ ပါကားမပါနိုင်ချေ။] နိဿယနှင့် ဥပနိဿယကား သဒ္ဓါချင်းတူမျှသည့် သဒ္ဓယုဂတည်း။ [ဥပ နိဿယ၌ ဥပကား စောတကမျှသာဖြစ်၍ “ထူးသည်” ဟု မဆိုလိုက်။]

ပုရောဓာတသည် ရှေ့ကဖြစ်၍ ကျေးဇူးပြု၏၊ ပစ္ဆာဓာတကား နောက်မှ ဖြစ်၍ ကျေးဇူးပြု၏။ ထို့ကြောင့် ထိုပစ္စည်း ၂ ပါးသည် ကာလချင်း ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်ကြသည့် ကာလပဋိပက္ခအနုတည်း။ သမ္ပယုတ္တနှင့် ဝိပယုတ္တ၊ အတ္ထိနှင့် နတ္ထိ၊ ဝိဂတနှင့် အဝိဂတတို့သည် သဘောချင်း ဆန့်ကျင်ကြသည့် အညောည ပဋိပက္ခအနုတည်း။ သမ္ပယုတ္တသည် ယှဉ်လျက် ကျေးဇူးပြု၍၊ ဝိပယုတ္တက မယှဉ်ဘဲ ကျေးဇူးပြု၏။ အတ္ထိက ရှိခိုက်မှာ ကျေးဇူးပြု၍ နတ္ထိက မရှိခိုက်မှာ ကျေးဇူးပြု၏။ ဝိဂတက ကင်းကွာမှ ကျေးဇူးပြု၍၊ အဝိဂတက မကင်းခင် ကျေးဇူးပြု၏။ ဤလို အချင်းချင်း ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်ကြသည်။ ဟောတုပ္ပလ တစ်စုံကား ကမ္မနှင့် ဝိပါကတည်း။ [ဤကမ္မအရ နာနက္ခလိကကမ္မကို ရည်ရွယ်သည်။]

ယုဂါတိ ယုဂဋ္ဌာ အတ္ထ-သဒ္ဓ သာရိက္ခတာယစ၊

ကာလညောည ပဋိပက္ခာ၊ ဟောတုပ္ပလေန ပဉ္စဓာ။

ယုဂါတိ-ယုဂါဟူသော စကားအရ၊ ယုဂဋ္ဌာ-အနုတို့သည်၊ အတ္ထသဒ္ဓ သာရိက္ခတာယစ-အနက်တူသဒ္ဓါတူအားဖြင့်၎င်း၊ ကာလညောညပဋိ ပက္ခာ- ကာလပဋိပက္ခ၊ အညောညပဋိပက္ခအားဖြင့်၎င်း၊ ဟောတုပ္ပလေန- အကြောင်း အကျိုးအားဖြင့်၎င်း၊ ပဉ္စဓာ-၅ မျိုး ပြားကုန်၏။

ဘဝအားဖြင့် ခွဲဟန်

ပဉ္စဝေါကာရာဘုံ၌ ၂၄ ပစ္စည်းလုံးရ၏၊ စဉ်းစားကြည့်လော၊ စတုဝေါကာရာဘုံ၌ ပုရေဇာတ၊ ပစ္ဆာဇာတ၊ ဝိပ္ပယုတ္တကြည် ကြွင်း ၂၁ ပစ္စည်းရ၏၊ ပုရေဇာတသည် ရုပ်ပစ္စည်းဖြစ်၏၊ စတုဝေါကာရာဘုံ၌ ထိုရုပ်ကိုဖွဲ့၍ဖြစ်မည့် ပစ္စယုပ္ပန်နာမ် မရှိကြ၊ ပစ္ဆာ ဇာတ၌ ပစ္စယုပ္ပန်တို့က ရုပ်တရားဖြစ်၍ အထူး ပြောဘွယ်မလို၊ ဝိပ္ပယုတ္တလည်း ဤသဘောမှီ၍ စတုဝေါကာရာဘုံ၌ မရထိုက်ကြောင်းကို သိလော၊ ဧကဝေါကာရာဘုံ၌ကား သဟဇာတ၊ အညမည၊ နိဿယ၊ နာနက္ခဏိကမ္မ၊ ရူပဒီပိတိန္ဒြိယ၊ အတ္တိ၊ အဝိဂတ၊ ၇ ပစ္စည်းရ၏။ [“ရ” ဆိုသည်ကား “ကျေးဇူးပြုခံရသည်=ပစ္စယုပ္ပန်ရှိနိုင်သည်” ဟုဆိုလိုသည်၊] ဗဟိဒ္ဓ ဥတုဇရုပ်များ၌ သဟဇာတ၊ အညမည၊ နိဿယ၊ အတ္တိ၊ အဝိဂတ၊ ဤ ၅ ပစ္စည်းရ၏၊ [သစ်ပင် တောတောင် စသည်၌ရှိသော အဋ္ဌကလာပ်ရုပ်တို့၌ မဟာဘုတ် အချင်းချင်းအား၎င်း ဥပါဒါရုပ်အား၎င်း ကျေးဇူးပြုခံရပုံကို ကြည့်လော။]

[ဆောင်]ဗဟိဒ္ဓ၌၊ ငါးဝအလွန်၊ ခွန်ဧကဝေါ၊ စတုဝေါတုံ၊ ဧကံဝိ ကြံ၊ လုံးစုံ ပဉ္စဝေါ။

ဝါဒန္တရ။ ။တချို့ကား “ရ” ဆိုသော စကား၌ “ကျေးဇူးပြုခံရသည်- ကျေးဇူးပြုခံရသော ပစ္စယုပ္ပန်များ ရှိသည်” ဟု အဓိပ္ပာယ်မယူဘဲ “ပစ္စည်းတရားရသည်=ပစ္စည်းတရားရှိသည်” ဟု အဓိပ္ပာယ်ယူ၍ ဧကဝေါကာရာဘုံ၌ “အာရမဏ၊ အာရမဏာဓိပတိ၊ သဟဇာတ၊ အညမည၊ နိဿယ၊ ဥပနိဿယ၊ ရူပဒီပိတိန္ဒြိယ၊ ရူပဒီပိတိန္ဒြိယတ္ထိ၊ ရူပဒီပိတိန္ဒြိယအဝိဂတ” အားဖြင့် ၉ ပစ္စည်းရသည်-ဟု ယူ၍ “ကိုးဧကဝေါ၊ စတုဝေါတုံ၊ ဧကံဝိကြံ၊ လုံးစုံ ပဉ္စဝေါ” ဟု ဆိုထား၏၊ ထိုနည်းအတိုင်းဆိုလျှင် အာရမဏပုရေဇာတလည်း ရကောင်း၏၊ ဗဟိဒ္ဓမှာလည်း ဤပစ္စည်းအားလုံး ရထိုက်၏၊ ထို့ကြောင့်ထိုဝါဒသည် အဋ္ဌကထာနှင့် မတူသော်လည်း သူနည်းနှင့် သူတမျိုးသင့်၏-ဟု မှတ်ရာ၏။

သဗ္ဗာ-သဗ္ဗာဋ္ဌာနိကအားဖြင့် ခွဲဟန်

သဗ္ဗေသံ-အလုံးစုံသော သင်္ခတ ရုပ်နာမ်တရားတို့၏၊ ဌာနိကာ-
တည်ရာအကြောင်းဖြစ်သော ပစ္စည်းတို့သည်၊ သဗ္ဗဋ္ဌာနိကာ-သဗ္ဗဋ္ဌာနိက
တို့မည်၏၊ မည်သည့်ရုပ်နာမ် သင်္ခတ မဆို အကြင်ပစ္စည်းနှင့် ကင်း၍
မဖြစ်နိုင်၊ ထိုပစ္စည်းကို သဗ္ဗဋ္ဌာနိကပစ္စည်းဟု ခေါ်၏၊ ထိုပစ္စည်းများကား
သဟဇာတ၊ နိဿယ၊ အတ္တိ၊ အဝိဂတ ၄ ပစ္စည်းတည်း၊ ထိုစကားမှန်၏-
အားလုံး ရုပ်နာမ်တရားတွေသည် သဟဇာတပစ္စည်းနှင့် ကင်း၍ မဖြစ်နိုင်၊
သဟဇာတပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန်ချည်းသာတည်း၊ ထို့ကြောင့် သဟဇာတ
ပစ္စည်း၌ ပစ္စနိက မထုတ်ရတော့ချေ၊ နိဿယ၊ အတ္တိ၊ အဝိဂတတို့၌လည်း
သဟဇာတနိဿယ၊ သဟဇာတတ္တိ၊ သဟဇာတအဝိဂတအတွက် အားလုံး
ရုပ်နာမ် သင်္ခတတွေ ပစ္စယုပ္ပန်တွင် ပါဝင်ရလေသည်၊ ဤ ၄ ပစ္စည်းမှ
ကြွင်းသော ပစ္စည်းပေါင်း ၂၀ ကား အားလုံး ရုပ်နာမ် သင်္ခတတို့၏
အကြောင်းမဟုတ်၊ ဆိုင်ရာ အချို့ရုပ်နာမ်၏သာ အကြောင်းဖြစ်ရကား
အသဗ္ဗဋ္ဌာနိက ပစ္စည်းများတည်း။

သဗ္ဗဋ္ဌာနိကာ စတုရော၊ သေသာ အသဗ္ဗဋ္ဌာနိကာ။

အမှာစကားချပ်။ ။ဤမှနောက်၌ “ဆဓာ နာမံတု နာမဿ”
စသော ဂါထာအရ နာမ်က နာမ်အား ကျေးဇူးပြုသော ပစ္စည်း ၆ ပါး-
စသော ခွဲထားချက်မှာ သင်္ဂြိုဟ်၌ပင် အကျယ်လာလေပြီ၊ ထိုအားလုံး၏
အဓိပ္ပာယ် ကား ၃ ချက်စု အဓိပ္ပာယ်တွင် ပါဝင်လေပြီ၊ ယခုအခါ
ရှေးဆရာမြတ်တို့၏ ၂၄ ပစ္စည်းအနက်ကျယ်ကို ကမ္ပတံဖုံး၍ နိဂုံး
အုပ်တော့မည်၊ ၂၄ပစ္စည်း အနက်ကျယ်ဝယ် ဥပမာ ပစ္စယသတ္တိ၊ ပစ္စည်း
သရုပ်အရ၊ ပစ္စယုပ္ပန်နှင့် တကွ၊ သဘာဂ သင်္ချာတို့ပါ တပေါင်းတည်း
ပြထားသဖြင့် ဉာဏ်အားရှိသူများအတွက် အထူး ကျက်မှတ်သင့်ပေသည်၊
ထိုအနက်ကျယ်၏ အဓိပ္ပာယ်မှာ ၃ စု အဓိပ္ပာယ်တွင် ပါဝင်ပြီးဖြစ်၍
အထူး ပြတော့မည် မဟုတ်။

၂၄ ပစ္စည်း အနက်ကျယ်

၂၇၅

ဟောတုပစ္စယော- ရေသော မြစ်လျှင်၊ ယင်း သစ်ပင်ကို၊
စိမ်းရွှင်ညွန့်ဝေ၊ စည်ပင်စေထ၊ ထောင့် မသို့၊ သဟဇာတံ၊
ရုပ်နှင့် နာမ်ကို၊ သန္ဓေပဝတ်၊ မလွတ်စေရ၊ သဘာဝ တာ၊
ဆွဲနှစ်ဖြာတွင်၊ ကောင်းစွာခိုင်ကြည်၊ တည်သည်၏ အဖြစ်ကို
ပြီးစေတတ်သော ဟောတုသတ္တိထူးဖြင့် ကျေးဇူး ပြုခြင်း လက္ခဏာ
ရှိသော ဟိတ်ခြောက်ပါး ပစ္စည်းတရားပါတကား။

အာရမဏပစ္စယော- တောင်ဝှေး ကြိုးတန်း၊ သူမစွမ်းကို၊
မပန်းရလေ၊ ထိုင်ထစေသို့၊ စိတ် စေ လေးတန်၊ နာမက္ခန်ကို၊
ဖြစ်ဟန်တူစွာ၊ ရှစ်သဘာတွင်၊ ဆွဲထောက်ရာ အာရုံ၏ အဖြစ်
တည်းဟူသော အာရမဏသတ္တိထူးဖြင့် ကျေးဇူးပြုခြင်းလက္ခဏာ
ရှိသော အာရုံခြောက်ပါး ပစ္စည်းတရားပါတကား။

အဓိပတိပစ္စယော- စကြာဘုန်းငူ၊ များဗိုလ်လူကို၊ ပြိုင်သူမရှိ၊
စိုးအုပ်ဘိသို့၊ ဟသိမောဟ၊ ကြည့်ပ သည့်ဇော၊ လောဘ မူလ၊
အဋ္ဌ ပုညာ၊ ကြိယာသမ္ပယုတ်၊ လောကုတ် ရှစ်အား၊ ဆွဲခြောက်
ပါးတွင် ကြီးမားလွှမ်းမိုး၊ အစိုးရခြင်း ဟူသော အဓိပတိ
သတ္တိထူးဖြင့် ကျေးဇူးပြုခြင်း လက္ခဏာရှိသော ဆန္ဒဝီရိယ စိတ္တ
ဝိမံသာ ဟူသော သဟဇောဓိပတိ လေးပါး၊ ဒုက္ခသဟ၊
မောဟကြည့်စိတ်၊ ဣဋ္ဌနိပ္ပန်၊ နိဗ္ဗာန်ဟူသော အာရမဏာ ဓိပတိ
ခြောက်ပါး ပစ္စည်းတရားပါတကား။

အနန္တရပစ္စယော- ပျော်စံနတ်ရွာ၊ စကြာမင်းများ၊ သားကြီး
အားသို့၊ အခြားမဲ့နေ၊ စိတ်နှင့်စေကို၊ မကွေတူစွာ၊ ခုနစ်ဖြာ
တွင်၊ သမာနဇာတ်၊ ခြားမပြတ်ဘဲ၊ ဖြစ်စေတတ်သော အနန္တရ

၂၇၆

၂၄ ပစ္စည်း အနက်ကျယ်

သတ္တိထူးဖြင့် ကျေးဇူးပြုခြင်း လက္ခဏာရှိသော ရှေးရှေးသော နာမ်ခန္ဓာလေးပါး အနန္တရပစ္စည်းတရားပါတကား။

သမနန္တရပစ္စယော- စည်းစိမ်မမက်၊ တောကြီးထွက်သည့်၊ စက္ကဝတ်မင်းများ၊ သားကြီးအားသို့၊ အခြားမဲ့နေ၊ စိတ်နှင့် စေကို၊ မကွေပြိုင်ဘက်၊ ခုနစ်ချက်တွင်၊ အောက်ထက်ယာဝဲ၊ ဝေခွဲမရှိ၊ မိမိတမူ၊ တူသည့်အဖြစ်၊ ဆောင်လစ်ပမာ၊ ကောင်းမွန်စွာလျှင်၊ သမာနဇာတ်၊ ခြားမပြတ်ဘဲ၊ ဖြစ်စေတတ်သော သမနန္တရ သတ္တိထူးဖြင့် ကျေးဇူးပြုခြင်း လက္ခဏာ ရှိသော ရှေးရှေးသော နာမ်ခန္ဓာ ၄ ပါး သမနန္တရပစ္စည်း တရားပါတကား။

သဟဇာတ ပစ္စယော- အလင်း ဖြစ်မှု၊ ဆီးမီးပြုသည့်၊ တန္တုပမာ၊ သဟဇာတ၊ နာမနှင့်ရုပ်၊ ဘူတုပ္ပါဒါ၊ သန္ဓေခါလည်း၊ ဝိပါဝတ္ထု၊ ယင်းခြောက်ခုအား၊ တူငြား အဋ္ဌ၊ သဘာဂတွင်၊ တကွမကွေ၊ ဖြစ်စေခြင်းဟူသော သဟဇာတသတ္တိထူးဖြင့် ကျေးဇူးပြုခြင်း လက္ခဏာရှိသော နာမ်မဟာဘု၊ ဝတ္ထုပါက၊ သဟဇာတ ခြောက်ပါး ပစ္စည်းတရားပါတကား။

အညမညပစ္စယော- သစ်သားသုံးခွ၊ ချင်းချင်းမသို့၊ ဥပကာရာ၊ ထောက်ပံ့လာသော၊ နာမ်မဟာဘု၊ ဝတ္ထုနာမ်အား တူရှစ်ပါးတွင်၊ ထောက်ထား လှန်ပင်း၊ အချင်းချင်း ဟူသော အညမည သတ္တိထူးဖြင့် ကျေးဇူးပြုခြင်း လက္ခဏာ ရှိသော နာမ်မဟာဘု၊ ဝတ္ထုပါက၊ အညမညသုံးပါး ပစ္စည်းတရားပါတကား။

၂၄ ပစ္စည်း အနက်ကျယ်

၂၇၇

နိဿယပစ္စယော- သစ်ပင် အားမြေ၊ ထောက်ပုံ၊ ပေသို့၊ နှစ်ထွေရုပ်နာမ်၊ သဟဇ်အား၎င်း၊ စိတ္တကမ္မ၊ ပဋုပုံဟန်၊ သတ်ဝိညာဏ်အား၎င်း၊ တူမှန်သဘာ၊ ဆဲသုံးဖြာတွင်၊ တည်ရာမှီရာ ဟူသော အဓိဋ္ဌာနာကာရ၊ နိဿယာကာရ သတ္တိထူးဖြင့် ကျေးဇူးပြုခြင်း လက္ခဏာရှိသော နာမ်မဟာဘု၊ ဝတ္ထုပါက ဟူသော သဟဇာတနိဿယ ခြောက်ပါး၊ ပဝတ္တိစု၊ ဆဝတ္ထု ဟူသော ပုရေ ဇာတနိဿယ ခြောက်ပါး ပစ္စည်း တရားပါ တကား။

ဥပနိဿယပစ္စယော- မိုဃ်းနှင့်မကင်း၊ စုံခပင်းကို၊ မိုဃ်းတွင်း ခြိမ်အုံး၊ ထစ်ချွန်းမြည်ကြိုး၊ ရွာသည့်မိုဃ်းသို့၊ သုံးမျိုးပြားလတ်၊ စိတ္တုပ္ပါဒ်အား ဆဲလေးပါးတွင်၊ အားကြီးသော မှီရာအကြောင်း၏ အဖြစ်တည်းဟူသော ဥပနိဿယသတ္တိထူးဖြင့် ကျေးဇူးပြုခြင်း လက္ခဏာရှိသော ဒုက္ခသဟ၊ မောဟကြည်စိတ်၊ ဣဋ္ဌနိပ္ပန်၊ နိဗ္ဗာန်ဟူသော အာရမဏူပ နိဿယ၊ ရှေးရှေးသော နာမက္ခန္ဓာ ဟူသော အနန္တရူပ နိဿယ၊ ဗလဝရပ်၊ စိတ္တုပ္ပံ ပညတ်ဟူသော ပကတူပ နိဿယသုံးပါး ပစ္စည်း တရားပါ တကား။

ပုရေဇာတပစ္စယော- အလင်းမှီနေ၊ များမိုလ်ခြေကို၊ ကပွေစွာ၊ ပေါ်လာထွန်းပ၊ နေနှင့်လသို့၊ နောက်မှဖြစ်လေ၊ စိတ်နှင့်စေအား၊ တူကိုးပါးတွင်၊ ရှေးဖျားဖြစ်၍၊ ပစ္စုပ္ပန္နေ၊ ပုရေဇာတ သတ္တိထူးဖြင့် ကျေးဇူးပြုခြင်း လက္ခဏာ ရှိသော ဆဝတ္ထုဟူသော ဝတ္ထု ပုရေဇာတ၊ နိပ္ပန္နရုပ် ဟူသော အာရမဏပုရေဇာတ ၂ ပါး ပစ္စည်းတရားပါတကား။

ပစ္စာဇာတပစ္စယော- ဂိဇ္ဈပေါတက၊ သရီရအား၊ အာဟာရ
 ဝယ်၊ တာတွယ် အာသာ၊ စေတနာသို့၊ ပုရာဇာတ၊ ရုပ်ဓမ္မအား၊
 မျိုးလေးပါးတွင်၊ နောက်ပါး၌ဖြစ်သဖြင့်၊ ထောင့်ပုံ ခိုင်မာ၊
 ပစ္စာဇာတ သတ္တိထူးဖြင့် ကျေးဇူးပြုခြင်း လက္ခဏာ ရှိသော
 နောက်နော် ပဉ္စဝေါကာ၊ နာမ်ခန္ဓာလေးပါး၊ ပစ္စည်းတရား
 ပါတကား။

အာသေဝနပစ္စယော- နောက်နောက်မွန်လေး၊ သာလွန်
 မွေးအောင်၊ ရှေးရှေးထုံထား၊ နံ့သာလားသို့၊ မခြားမပြတ်
 မျိုးဇာတ်တူစွာ၊ ကုသလာကုသလ၊ ကြိယသဘော၊ နော်နော်
 ဇောအား၊ တူခြော်ပါးတွင်၊ ခွန်အားဟုန်ပြင်း၊ ယူစေလျင်း၍၊
 ထုံခြင်းဟူသော အာသေဝန သတ္တိထူးဖြင့် ကျေးဇူးပြုခြင်း
 လက္ခဏာရှိသော ရှေးရှေးသော လောကီဇော သတ္တစတ္တာလီသ၊
 အာသေဝနသုံးပါး ပစ္စည်းပါတကား။

ကမ္မပစ္စယော- သစ်ပင်တို့အား၊ မျိုးစေ့လားသို့၊ ကြွင်း
 ငြားတူလတ်၊ သဟဇာတ်နှင့်၊ ကဋတ္တာဝိပါက်၊ ဤ နှစ်ချက်
 အား၊ တဆဲ့ ငါးတွင်၊ အားပါးထုတ်ထ၊ လုံ့လသည်းစွာ၊
 အမှု အရာဟူသော ကမ္မသတ္တိထူးဖြင့် ကျေးဇူးပြုခြင်း လက္ခဏာ
 ရှိသော သဟဇာတ် စေတနာ ဟူသော သဟဇာတကမ္မ၊ အတိတ်
 ကုသိုလ် အကုသိုလ် စေတနာဟူသော နာနက္ခဏိက ကမ္မနှစ်ပါး
 ပစ္စည်းတရားပါတကား။

ဝိပါကပစ္စယော--- ချမ်းရိပ်နားနေ၊ သွန်းလေပြေသို့၊
 မကွေဖြစ်လတ်၊ သဟဇာတ်အား၊ မျိုးရှစ်ပါးတွင်၊ အင်အား
 ချိပန်း ငြိမ်းချမ်းစေလျက်၊ ငြိမ်သက်ခြင်းဟူသော ဝိပါက

သတ္တိထူးဖြင့် ကျေးဇူးပြုခြင်း လက္ခဏာရှိသော ဝိပါက်နာမ ကွဉ္ဇာဟူသော ဝိပါက ပစ္စည်းတရားပါတကား။

အာဟာရပစ္စယော- မယိမ်းမယိုင်၊ ခိုင်စေ သောအား၊ ထောက်သည့် ကျားသို့၊ နှစ်ပါးသဟဇာတ၊ ရုပ်နှင့် နာမ်အား၎င်း၊ လေးတန်သန္တတိ၊ သမုဋ္ဌာနိက ရုပ်အား၎င်း၊ ယထာက္ကမ၊ ဒွါဒသမျိုးတူတွင်၊ ဆောင်ယူ ထောက်ပံ့ခြင်းဟူသော အာဟာရ သတ္တိထူးဖြင့် ကျေးဇူးပြုခြင်း လက္ခဏာ ရှိသော ဖဿ စေတ နာ ဝိညာဉ်ဟူသော နာမ်အာဟာရ သုံးပါး၊ အဇ္ဈတ် ဗဟိ၊ စတုသမုဋ္ဌာနိက ဩဇာဟူသော ရုပ်အာဟာရ ပစ္စည်းတရားပါ တကား။

ဣန္ဒြိယပစ္စယော- တပြည်တွင်း၌၊ ချင်းချင်း မဟန့်၊ သီး မသန့်ဘဲ၊ ခွဲခန့်ပိုင်စား၊ မင်းအများသို့၊ သုံးပါးပြားလတ်၊ သဟ ဇာတ်နှင့်၊ ဓာတ်ပဉ္စဝိညာဏ၊ ကမ္မဇရုပ်အား၊ တူဆဲ ငါးတွင်၊ အခြားမသွေ၊ မိမိသို့ လိုက်စေခြင်း ဟူသော ဣန္ဒြိယသတ္တိ တူးဖြင့် ကျေးဇူးပြုခြင်း လက္ခဏာရှိသော နာမ်ဣန္ဒြေ တရား ကိုယ် ရှစ်ပါး ဟူသော သဟဇာတိန္ဒြိယ၊ မဇ္ဈိမာယုက၊ ပသာဒရုပ် ငါးခုဟူသော ပုရေဇာတိန္ဒြိယ၊ ဇီဝိတရုပ် ဟူသော ရူပဇီဝိတိန္ဒြိယ သုံးပါး ပစ္စည်းတရားပါတကား။

ဈာနပစ္စယော- သစ်ပင် တောင်ငူ၊ တက်သ သူသည်၊ အော်လူတို့အား၊ ပြောသည့်လားသို့၊ နှစ်ပါးရုပ်နာမ်၊ သဟဇာ တ်အား၊ ဆဲတပါးတွင်၊ ထင်ရှားတပ်တပ်၊ ကပ်၍ရှိခြင်းဟူသော အာရမဏူပနိဇ္ဈာန၊ လက္ခဏူပနိဇ္ဈာန သတ္တိထူးဖြင့် ကျေးဇူး

၂၈၀

၂၄ ပစ္စည်း အနက်ကျယ်

ပြုခြင်း လက္ခဏာရှိသော ပဉ္စဝိဉ်ကြည်၊ စိတ်မှာ ယှဉ်သည့်၊
ဈာန်ခနစ်ပါး ပစ္စည်းတရားပါတကား။

မဂ္ဂပစ္စယော- ထို ဤမှာသို့၊ ဆောင်ယူ ပို့သည့်၊ ကူးတို့
မသွေ၊ သဟဇာတကတ်၊ သဟဇာတ်အား၊ ဆဲသုံးပါးတွင်၊
ဖြူစင်မည်းညစ်၊ ဤအဖြစ်မှ၊ ပြန်လစ်ဆုလှယ်၊ ထုတ်ဆယ်
ဆောင်ယူ၊ ထွက်မြောက်ကြောင်းဟူသော မဂ္ဂသတ္တိထူးဖြင့်
ကျေးဇူးပြုခြင်း လက္ခဏာရှိသော သဟိတ်မှာယှဉ်၊ မဂ္ဂင် ဆဲနှစ်ပါး
ပစ္စည်းတရားပါတကား။

သမ္ပယုတ္တပစ္စယော- စတုမရ၊ ရောသည့်တူသို့၊ လေးဆူ
နာမ်အား၊ ခနစ်ပါးတွင်၊ လေးပါးအင်္ဂါ၊ မကွာချင်းချင်း
ယှဉ်ကြခြင်းဟူသော သမ္ပယုတ္တသတ္တိထူးဖြင့် ကျေးဇူးပြုခြင်း
လက္ခဏာရှိသော နာမ်ခန္ဓာလေးပါး သမ္ပယုတ္တ ပစ္စည်းတရားပါ
တကား။

ဝိပ္ပယုတ္တ ပစ္စယော- ခြောက်ထွေ ရသော၊ ပေါင်းရော
ပါသို့၊ သဟဇာရ၊ ဝတ္ထုသန္ဓေ၊ အစထွေသား၊ သုံးမျိုးအားကို၊
တူငြားသဘာ၊ ဆဲသုံးဖြာတွင်၊ နာနာဘာဝ၊ မယှဉ်ကြဟူသော
ဝိပ္ပယုတ္တ သတ္တိထူးဖြင့် ကျေးဇူးပြုခြင်း လက္ခဏာရှိသော ပဉ္စ
ဝေါကာရ၊ ရူပသမုဋ္ဌာနိက စိတ်စေ၊ သန္ဓေဟဒယ စသော
သဟဇာတဝိပ္ပယုတ်၊ ပုရေဇာတဝိပ္ပယုတ်၊ ပစ္ဆာဇာတဝိပ္ပယုတ်
ယုတ်သုံးပါး ပစ္စည်းတရားပါတကား။

အတ္တိပစ္စယော- မြေမြင့်မိုရ်သည်၊ ထိုထို စိမ်းရွှင်၊ မြက်၊
သစ်ပင်အား၊ ထင်ရှားရှိနေ၊ ထောက်ပံ့ပေသို့၊ တွက်ရေကုံထံ၊
ရုပ်နှင့် နာမ်အား၊ ဆဲငါးပါးတွင်၊ ထင်ရှားရှိခိုက်၊ အထိုက်

၂၄ ပစ္စည်း အနက်ကျယ်

၂၈၁

လျော်ထ၊ ဥပတ္တမ္ဘကသတ္တိထူးဖြင့် ကျေးဇူးပြုခြင်း လက္ခဏာရှိသော ထိုထိုရုပ်နာမ် ဟူသော သဟဇာတတ္ထိ၊ ပုရေဇာတတ္ထိ၊ ပစ္ဆာဇာတတ္ထိ၊ အာဟာရတ္ထိ၊ ဣန္ဒြိယတ္ထိ ငါးပါးပစ္စည်းတရားပါတကား။

နတ္ထိပစ္စယော— မိုက်မှောင်ဖြစ်စေ၊ ငြိမ်းသေလေပြီး၊ ဆိမီးပုံသွေး၊ ဖြစ်ခွင့်ပေး၍၊ ကျေးဇူးပြုခြင်း လက္ခဏာရှိသော နတ္ထိပစ္စည်းတရားပါတကား။

ဝိဂတပစ္စယော— နေရောင် ပျောက်ကင်း၊ လရောင် လင်းသို့၊ ချုပ်ကင်းသော အဖြစ်ဖြင့် ကျေးဇူးပြုခြင်း လက္ခဏာရှိသော ဝိဂတပစ္စည်း တရားပါတကား။

အဝိဂတပစ္စယော— ငါးတို့ပျော်ရာ၊ မဟာသမုဒ်၊ ရေအစုပ်သို့၊ မချုပ်တင်းလင်း၊ မကင်းသော အဖြစ်ဖြင့် ကျေးဇူးပြုခြင်း လက္ခဏာရှိသော အဝိဂတ ပစ္စည်းတရားပါတကား။

ဣတိ— ဤသို့၊ စတုဝိသတိ ပစ္စယာ— နှစ်ဆဲ့ လေးပါး၊ အကြောင်းတရားတို့သည်၊ မဟာပကရဏေ-အနန္တနယ သမန္တပဋ္ဌာန်း စာတော်ကျမ်း၌၊ ဌိတာ-ထင်ရှား မူသေ၊ တည်ရှိကြပေကုန်၏။

၃ ချက်စု ဆိုရိုးနှင့်

ဘာသာဋီကာ ပြီးပြီ။

ကျမ်းပြီးနိဂုံး

ဒိဿန္တိ ဝါစနာမဂ္ဂါ၊ ပစ္စယုဒ္ဓေသ-ဝိထိယာ၊

သိဇ္ဈိတ္ထဘော၊ တေသံ ဘာသာ-ဋီကာ ဘာသာဘိသင်္ခတာ။

ပစ္စယုဒ္ဓေသဝိထိယာ-ပဋ္ဌာန်းပစ္စယ၊ ဥဒ္ဓေသနှင့်၊ ထုတ်ပြတလမ်း၊ ဝိထိ
ခဏ်း၏။ ဝါစနာ မဂ္ဂါ-ရှေးရှေးကလျှင်၊ ပို့ချစဉ်ဖြင့်၊ ခုပင်မခန်း၊ စာစောင်
ကျမ်းတို့သည်၊ ဒိဿန္တိ-မြန်မာတိုင်းဖြစ်၊ အဋ္ဌကထာသစ်သို့၊ စနစ်မူသေ၊
ထင်ရှားကြပေကုန်၏။ တေသံ-ဝိထိနှစ်ခု၊ သုံးချက်စု ဟု၊ ချမှု မခန်း၊
ထို စာစောင်ကျမ်းတို့၏။ ဘာသာဘိသင်္ခတာ-ခေတ်နှင့် လျော်စွာ၊ ကိုယ့်
ဘာသာဖြင့်၊ ကောင်းစွာ တည်ထွင်၊ စီစဉ်အပ်သော၊ ဘာသာဋီကာ-
ဘာသာဋီကာ၊ အမည်သာသည့်၊ မှီရာသိပ်သည်း၊ နိဿယည်းသည်။
သိဇ္ဈိတ္ထဘော-ဝန်းကျင်ပတ်ကုံး၊ ကမ္မတ်ဖုံး၍၊ နိဂုံးအရောက်၊ ပြီးမြောက်
ပေပြီတကား။

ယဒိ အညာ ဥပ္ပဇ္ဇေထ၊ ဣတောပိ သုခသမ္ပတာ၊

တသော-ကာသံ ပဒါနာယ၊ အယံ အန္တရဓာယတံ။

ဣတောပိ-အများစိုးလောက်၊ ခရီးရောက်၍၊ ပြီးမြောက်ရာ ဤဘာသာ
ဋီကာထက်လည်း၊ သုခသမ္ပတာ-ကြည့်ရှုပို့ချ၊ လွယ်ကူလှသဖြင့်၊ အားရ
ဘွယ်တောင်း၊ အကောင်းဟုသမုတ်အပ်သော၊ အညာ-ဝိထိနှစ်ခု၊ သုံးချက်
စု၌၊ ဖွင့်မှုကျစ်လစ်၊ ဋီကာသစ်တမျိုးသည်။ ယဒိ ဥပ္ပဇ္ဇေထ-ပညာလိုလား၊
နောနောသားတို့၊ ကြိုးစားရစ်သော်၊ အကယ်၍ဖြစ်ပေါ်လာအံ့၊ တသော-
ထိုသို့ဖြစ်ရစ်၊ ဋီကာသစ်၏။ ဩကာသံ ပဒါနာယ-ထွန်းတောက်တင့်ရေး၊
အခွင့်ပေးခြင်းငှါ၊ အယံ-နှစ်ပေါင်း မြားမြောက်၊ လွန်အားဆောက်မှ၊
ထွန်းတောက် ထွက်လာ၊ ဤဋီကာသည်၊ အန္တရဓာယတံ-ရိုးရာ မတုဲ၊
တိုးကာငဲ့၍၊ ကပ်ဖဲ့မနေ၊ ကွယ်ပျောက်ရစ်ပါစေသတည်း။

ဝိထိနှင့် သုံးချက်စု

ဘာသာဋီကာ ပြီးပြီ။

ဓာတုကထာဆောင်ပုဒ်

အကောက်လင်္ကာ

ဓကားချီ

မန္တလေးမြို့ဝယ် သကျသီဟ ဘုရားအတွင်း သေဋ္ဌေး ဥပသာညှင်း၏ ဓမ္မာရုံကြီး၌ ကျင်းပသောကြောင့် “သကျသီဟ စာပြန်ပွဲ” ဟု ထင်ရှားသော ပရိယတ္တိ သာသနဟိတ အသင်းကြီး၏ စာသင်တန်း စာပြန်ပွဲကို ဝင်ရောက်ဖြေဆိုရမည့် အချိန်က ဤအကောက်လင်္ကာကို ရေးသားခဲ့ပါသည်။ ထိုအချိန်၌ မိမိ ဖြစ်ပုံမှာ နောင်လာ နောက်သားတို့ သတိပြုစရာ ဖြစ်၍ အကျဉ်းချုပ် ရေးပြပါဥပမည်။

မိမိသည် သာမဏေ ဘဝ၌ အစိုးရ ပဌမကြီးတန်းကို ဖြေဆိုပြီးနောက် “အထက်ကျမ်းစာကို နိုင်နင်းအောင် ပခုက္ကူ သွားရမည်” ဟု မြောင်းမြ ဆရာတော်၏ အမိန့်အရ ပခုက္ကူမဟာဝိသုတာရာမတိုက်၌ ရဟန်း ၃ ဝါ အထိ စာဆို၍၊ နောက်ထပ် ၃ ဝါစာချပြီးမှ (ရဟန်း ၆ ဝါရ၍ အစိုးရ ပဌမကြီး အောင်ပြီးနှစ်ကို ထောက်လျှင် ခုနစ်နှစ်လောက်ကြာမှ) သကျသီဟ စာသင်တန်းကို ဝင်ဘို့ရန် ပခုက္ကူ ဆရာတော်များထံ ခွင့်ပန်ပါသည်။

ထိုအခါ ယခု အချိန် ကွယ်လွန်တော်မူပြီးသော ဆရာတော်ကြီးက အမိန့်ရှိတော်မူသည်မှာ “အင်း...ငယ်ငယ်က စာတ်ကြီးထဲ လိုက်ပြီး စာတ်ရည်ဝမှ အငြိမ့်ကတဲသူလိုဖြစ်နေပြီ” ဟူ၏။ “ပါဠိတော် အဋ္ဌကထာတို့၌ အတော်အတန် အရည်အချင်းရှိမှ စာသင်တန်း စာမေးပွဲကို ဝင်ရသေးသလား” ဟု မိန့်တော်မူလိုရင်းဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် မန္တလေးမဟာ ဝိသုဒ္ဓါရုံတိုက်က အရင်းခံဖြစ်နေသဖြင့် အကြောင်းအားလျော်စွာ ကျေနပ်စွာ ခွင့်ပြုတော် မူလိုက်ပါသည်။

၂၈၆

စကားချိုး

မန္တလေးရောက်သော်ကား “ပခုက္ကူစာချဘုန်းကြီးတပါး သကျသီဟ
အဝင်လာသတဲ့” ဟူသော ဂယက်နှင့် “ပခုက္ကူစာချပေမဲ့ မန္တလေးတော့
ရမှာမဟုတ်ပါဘူး” ဟူသော ဂယက်သံသည် မိမိ အထံသို့ပဲ့တင်ပြန်လာ
ပါတော့သည်။ ထိုသို့ချိုးမြှောက်မှုနှင့် ဖိနှိပ် ရန် ၂ မျိုးသော ပဲ့တင်သံသည်
မိမိအား မပေါ့မဆ သတိရအောင် နှိုးဆွသကဲ့သို့ ဖြစ်နေတော့၏။ မိမိ
ငယ်စဉ်ကစ၍ ကိန်းဝပ်နေသော ဝါဒလည်း “မိမိအား လိုလားသူများ၏
စိတ်ကို ကျေနပ်စေလျက် မလိုလားသူတို့၏ ဖိနှိပ်မှုကိုမူ (အတုနဲ့မပြန်)
အလုပ်ဖြင့်ခံမည်” ဟု ဖြစ်၏။ ထိုသို့ဖြစ်စေမှုလည်း စိတ်ရှိရုံမျှဖြင့် မပြီး၊
မှန်မှန်ကြီး ကြိုးစားမှသာ ထမြောက် အောင်မြင်နိုင်ရကား...

“သော အပ္ပမတ္တော အကုဒ္ဓေါ၊ တာတကိုဇ္ဇာနိကာရယ၊

ဝါယမဿု အကိစ္ဆေသု၊ နာလသော ဝိဒ္ဓတေ သုခံ၊

တတ္ထေဝေတေ ဝတ္တပဒါ၊ သောဝ အနုသာသနိ၊

အလံ မိတ္တေ သုခါပေတုံ၊ အမိတ္တာနံ ဒုခါဓယ”

ဟူသော တေသကုနဇာတ်တော်နှင့် အညီ ကြိုးစားရမည်သာ ဖြစ်၏။

ထို့ကြောင့် ယခုနေရာ မဟာဂန္ဓာရုံတိုက်မှာပင် ၄ လခန့် အနားယူ၍
သကျသီဟစာသင်တန်း စာများကို ကြိုးစားစဉ် ဓာတုကထာ ဆောင်ပုဒ်
များ၏ “(စ) အရ ၂၆၊ (ပေါ) အရ ၂ ပါး” စသော သင်္ချာများနှင့်
သင်္ချေယျ အရကောက်တို့ကို မှတ်ဘို့ရာ လွန်စွာ တာဝန်ကြီးနေတော့၏။
ထိုအချက် များကိုလည်း ရှေးမေးခွန်းဟောင်းများတွင် ပါဝင်လျက် ရှိရကား
(ကျရုံးမှု ကို မဆိုထားဘိ၊ အောက်ကျကျ ဂေဇက်ပါလာလျှင်ပင်
ဆရာအရှင်များနှင့် အကျိုးလိုလားသော သီတင်းသုံးဘော်များအတွက်
မျက်နှာပျက်ဘွယ် ဖြစ်နေသော မိမိမှာ) ပြဋ္ဌာန်းချက် အားလုံးကို အပြည့်အစုံ
လေ့လာပြီး ဖြစ်နှင့်အောင် ကြိုးစားရမည် ဖြစ်သောကြောင့် ထိုဆောင်ပုဒ်
များ၏ အရကောက်ကို ဖြစ်သလို လင်္ကာသွားဖြင့် အရကျက်ဘို့ ရေးသား
ရပါတော့သည်။

ထိုစာမေးပွဲ ထမြောက်အောင်မြင်ပြီးနောက် အခါအခွင့် အလိုက်
 ဓာတုကထာချသည့်အခါ ထိုလင်္ကာများသည် အတော်အသုံးဝင်လာ၏။
 ဝင်ပုံကား “ဒဿယတနာ သတ္တရသ ဓာတုယော” စသော ဥဒ္ဓါန်း ဂါထာကို
 ရလျှင် တနယမှ တနယ အကူးတခင်းမှ တခင်း အကူး၌ ထိုဂါထာနှင့်
 ထိုလင်္ကာကိုကြည့်၍ အကောက်စာအုပ် မကြည့်ဘဲ စစ်တတ်လာ၏။ ဥပမာ-
 ဒုတိယနယနိဇ္ဈသကို ဟောတော်မူ၏။ ထို ဒုတိယ နယနိဇ္ဈသ၌လည်း
 (“သနိဒဿန သပ္ပဋိဃ” စသည်ကိုသတိထား၍) အဗ္ဘန္တရ-ဗာဟိရမာတိကာ
 နိဇ္ဈသ ၂ ပါး ပြားကြောင်း၊ အဗ္ဘန္တရ၌လည်း အာယတနနိဇ္ဈသ
 ဓာတုနိဇ္ဈသ စသည်ပြားကြောင်း၊ အာယတန နိဇ္ဈသ၌လည်း (အာဓာတ်
 သြဋ္ဌာ ပဿာဒ-စသည်ကြည့်၍) စက္ခယတန နိဇ္ဈသ စသည်ဖြင့် ၁၀ပါး
 ပြားကြောင်း သိနိုင်၏။

ထို့ပြင်-စက္ခယတနနှင့် အလားတူ ပုဒ်ပေါင်း ၂၅ ပါးကား
 မည်သည့်ပုဒ်များဟု သိနိုင်သဖြင့် စက္ခယတနတပုဒ်၏ ဆိုရိုးအတိုင်း
 စာအုပ်မကြည့်ဘဲ ထို ၂၅ ပုဒ်ကို ဆိုရိုးကျအောင် ဆိုနိုင်၏။ ဤသို့
 အသုံးဝင်သဖြင့်လည်း စာချစာသင် တော်တော်များပင် သုံးစွဲနေရကား
 ထို လင်္ကာ ကောင်းကလေး ပျောက်မသွားအောင် (လင်္ကာ၏ အဓိပ္ပါယ်ကိုပါ
 မဟာဂန္ဓာရုံ တိုက်၏ စာချဘုန်းကြီး တပါးဖြစ်သော ဥဉ္စေဘာသ
 အစိုးရဓမ္မာစရိယကို ရေးသားစီစဉ်စေကာ) စက်တင်ပုံနှိပ်စေရပါသည်။

အရှင်ဇနကာဘိဝံသ

ဓာတုကထာ ၁၄ နယတို့၏

ဟောပုဒ်ပေါင်း အကျဉ်းချုပ်

ဒုမ္မိရုပ္ပါ နဠာ တမ္ပိ၊ စမ္ပိ ဓူတာ သမာရာ ပေ၊
 ဒေဝရာ ဆ နိမက္ခာဝါ၊ သဂ္ဂါ သမ္ပိ ဝိရာဂါဌ၊
 နဝါရိယာ ဒသာဒီသု၊ ကမာ ဆ စ နဝေသ္မိဝ၊
 တေ နဂ္ဂိယာ ဘက္ခိလာ ဩ၊ သမူဟာပန ကောသလာ။

ဒုမ္မိ-ဒုတိယနယ၌၊ ရုပ္ပါ-၄၂ ပုဒ်တို့ကို၊ ဝုတ္တာ-ဟောတော်
 မူအပ်ကုန်၏၊ တမ္ပိ-တတိယနယ၌၊ နဠာ-၉၀ သောပုဒ်တို့ကို၊
 စမ္ပိ-စတုတ္ထနယ၌၊ ဓူတာ-၆၉ ပုဒ်တို့ကို၊ ပေ-ပဉ္စမနယ၌၊
 သမာရာ-၂၅၇ ပုဒ်တို့ကို၊ ဆ-ဆဋ္ဌနယ၌၊ ဝါ-အဋ္ဌကထာ
 လာသောနည်းဖြင့်၊ ဒေဝရာ - ၂၄၈ ပုဒ်တို့ကို၊ ဝါ - ဋီကာ
 လာသောနည်းဖြင့်၊ နိမက္ခာ-၂၅၀ သော ပုဒ်တို့ကို၊ သမ္ပိ-
 သတ္တမနယ၌၊ သဂ္ဂါ- ၃၇ ပုဒ်တို့ကို၊ အဋ္ဌ- အဋ္ဌမနယ၌၊
 ဝိရာဂါ- ၃၂၄ ပုဒ်တို့ကို ၊ နဝ- နဝမနယ၌၊ အရိယာ-
 ၁၂၀ သော ပုဒ်တို့ကို၊ ဒသာဒီသု-ဒသမနယ အစရှိသည်တို့၌၊
 ဝါ-ဒသမနယ၊ ဧကာဒသမနယ၊ ဒွါဒသမနယတို့၌၊ ကမာ-
 အစဉ်အတိုင်း၊ ဆစန ဝေသ္မိဝ-ဆဋ္ဌနယ၊ စတုတ္ထနယ၊ နဝမနယ
 တို့၌ကဲ့သို့၊ တေ-တေရသမနယ၌၊ နဂ္ဂိယာ-၁၃၀ သောပုဒ်
 တို့ကို၊ ဩ-ဩသာနနယ၌၊ ဝါ-အဆုံးဖြစ်သော စဒ္ဒသမနယ၌၊
 ဘက္ခိလာ-၃၂၄ ပုဒ်တို့ကို၊ ဝုတ္တာ-ကုန်၏၊ သမူဟာပန-
 ဟောတော်မူအပ်သော ပုဒ်အပေါင်းတို့သည်ကား၊ ကောသလာ-
 ၃၇၁ ပုဒ်တို့သည်၊ ဟောန္တိ-ကုန်၏။ [ရုပ္ပါ စသည်၌ ပိဋကသင်္ချာ
 ဖြစ်သည်။]

အကောက်လင်္ကာ အဓိပ္ပါယ်

၂၈၉

ဒုတိယနယ

(ကျက် မှတ် ရန်)

ဥဒ္ဓါန်းစဉ်ဂါထာ

ဒသာယတနာ သတ္တရသ ဓာတုယော၊
သတ္တိန္ဒြိယာ အသညိဘဝေါ စောဝေါကာရာဘေါ၊

ပရိဒေဝေါ သနိဒဿန သပ္ပဋိယံ အနိဒဿနံ၊
ပုနဒေဝ သပ္ပဋိယံ ဥပါဒါတိ။

[ဆောင်ပုဒ်] စ-ဖေါ-စ-လု-အ-အ-သ-ဥ။

ဆောင်ပုဒ် အကောက်လင်္ကာ

အာဓာတ် ဩဠာ ပသာဒ-လူန္ဒြိယ ပရိဒေ၊
သနိပဋိ သနိဒဿံ၊ နှစ်ဆဲ့ ခြောက်ရပ် (စ) မှတ်လေ၊
(ဖေါ) နှစ်ထွေ ဖေါဋ္ဌဗ္ဗ၊ သတ်ဝိညာဏ (စ) ယူစေ၊
ဘာဝိန္ဒြေ (လု) မှာ (အ) တော့၊ အသညသညံ ဘဝ၂
ထွေ၊

အနိဒဿံ သပ္ပဋိယောမှာ၊ (အ)မှတ်လေ
သပ္ပဋိယော မတော့၊

(သ) ဟော၍ ဥပါဒါ၊ (ဥ) မှတ်ဘို့ရာ၊

စပေါ စလု-အ အ သာဇယံ၊ ဥရောကောကံကာ
ပြလိုက် ပြီကွဲလေး။

ကြည့်ရှုရန် အဓိပ္ပါယ်

စ။ ။ ဖေါဋ္ဌဗ္ဗာယတန-ဓာတ် ၂ ပါးကို (ဖေါ) အရယူလတ် ဖြစ်၍
 ၎င်း ၂ ပါးကို ကြည့်ပြီးလျှင် စက္ခာယတန စသော သြဇ္ဈာ
 ရိကာယတန ၉, စက္ခုဓာတ် စသော သြဇ္ဈာရိကဓာတ် ၉,
 စက္ခုဇွေ၊ ဖေါ၊ ကာယိဇွေ ဟူသော ပသာဒိဇွေ ၅, ပရိဒေဝ,
 သနီဒဿနသပ္ပဋိယ, (ဒုကံ၌) သနီဒဿန, ဤနှစ်ဆဲ့
 ခြောက်ပုဒ်သည် (စ) အရတည်း။

ဖေါ။ ။ ဖေါဋ္ဌဗ္ဗာယတန, ဖေါဋ္ဌဗ္ဗဓာတ်နှစ်ပါး။

စ။ ။ [သတ်ဝိညာဏ=သတ္တဝိညာဏ] စက္ခုဝိညာဏဓာတ်၊ ဖေါ၊
 မနောဝိညာဏဓာတ်ဟူသော ဝိညာဏဓာတ် ၇ ပါး။

ဣ။ ။ ဣတ္ထိဇွေ, ပုရိသိဇွေဟူသော ဘာဝရုပ် ဣဇွေ ၂ ပါး။

အ။ ။ အသညီဘဝ, ဧကံဝေါကာရဘဝဟူသော ဘဝ ၂ ထွေ။

အ။ ။ အနီဒဿန သပ္ပဋိယပုဒ်တပါး။

သ။ ။ (ဒုကံ၌) သပ္ပဋိယပုဒ်တပါး။

ဥ။ ။ (ဒုကံ၌) ဥပါဒါ ဓမ္မာ ပုဒ်တပါး။

ဤ အားလုံး ပုဒ်များကို ပေါင်းလျှင် “ဒုမ္မိ ရုဏ္ဏိ” ဟူသော
 ဝိဋကသင်္ချာ အရ ဒုတိယနယ၌ ဟောပုဒ်ပေါင်း ၄၂ ပုဒ်
 ဖြစ်၏။

အကောက်လင်္ကာ အဓိပ္ပါယ်

၂၉၁

တတိယနယ (ကျက် မှတ် ရန်) ဥဒ္ဓါန်းစဉ်ဂါထာ

တယော ခန္ဓာ တထာ သစ္စာ၊ ဣန္ဒြိယာနိ စသောဋ္ဌဿ၊
ပဒါနိ ပစ္စယာကာရေ၊ စုဒ္ဓသုပရိ စုဒ္ဓဿ၊
သမတိ သပံဒါ ဟောန္တိ၊ ဂေါစ္ဆကေသု ဒသ-သုထ၊
ဒုဝေ စူဠန္တရဒုကာ၊ အဋ္ဌ ဟောန္တိ မဟန္တရာ။

[ဆောင်] ဝေ-သဉ်-သင်-နိ-လု-ဇိ-ဈာ-စေ-စိ။

ဆောင်ပုဒ် အကောက်လင်္ကာ

ဝေခန္ဓာ ဣန္ဒြိယနှင့်-ဗဿပစ္စယဝေဒနာ၊
သောက ဒုက္ခ ဒေါမနာ-နောက်ဝေဒနာ ထည့်ကာစွက်၊
တဆဲ့ တချက် (ဝေ) တွက်တာ၊
သညာကုန္ဓာ သညာနှစ်-(သဉ်) ဟု စင်စစ်
မှတ်လေပါ။

နဝပညာ (သင်) မှာရှု၊ သင်္ခါ သမု မင်သစ္စာ၊
ဣန္ဒြိယ ထက်ရှစ်ဖြာမှာ-သဒ္ဓါစစ္စာ၊ မှတ်ကာပါ၊
ပဋိစ္စမတော့ ခုနစ်တန်၊ အ-သင်-ဗသ်-တ-ဥပါဒါနိ၊
ကမ္မဘဝ ဥပါယ်ယေ၊ သတိပဋ္ဌာန် သမ္မာနှင့်၊
အပ္ပမည ဣန္ဒြေ၊ ဗိုလ် ဗောဓ် မဂ္ဂင်နေ၊

ဗဿ စေတနာ-ဓိမောက္ခေဝယံ၊ မနသိကာရေ တဖြတ်ပြလို့၊
ဂေါစ္ဆက၌ တရားကိုယ်-ရကောင်း သုံးဆယ်ဆို။

(နိ) အလိုမှာ နိရောဓနှင့်၊ အပ္ပစ္စယ အသင်္ခံ၊
သုံးပါး ဤသို့ကြုံ၊

ဘာဝိန္ဒေ (ဣ) ဒွယံငယ်၊ (ဇိ) က လေးတန် ဇီဝိန္ဒနှင့်၊
ဇာတိ ဇရ မရဏာ၊ ဈာန (ဈာ) တစ်သာ၊

စေတသိက သံနှစ်ဖြာငယ်၊ န-ဘု-တိ ပါ စဉ်ကာထားလို့၊
ခြေပါး (စေ) ရှိ-(စိ) နှစ်ထွေ၊ စိတ္တသဟဘု နုပရိဝတ္တိပေ၊
ဝေသဉ် သင် နိ-ဣ ဇိ ဈာ စေငယ်၊ စိပါ ကိုးထွေဖြေလိုက်
ပြီကွဲလေး။

ကြည့်ရှုရန် အဓိပ္ပါယ်

ဝေ။ ။ ဝေဒနာကုမ္ဘာ ၁၊ ဝေဒနိန္ဒြေ ၅၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်၌ ဗဿပစ္စယ
ဝေဒနာ-သောက- ဒုက္ခ-ဒေါနမဿ ၄ပါး၊ ဗဿသတ္တက
ရာသိ၌ ဝေဒနာ ၁၊ ဤတဆဲ တပုဒ်သည် (ဝေ) အရတည်း။

သဉ်။ ။ သညာကုမ္ဘာ ၁၊ ဗဿသတ္တကရာသိ၌ သညာ ၁၊ ပေါင်း ၂
ပါး တည်း။

သင်။ ။ သင်္ခါရကုမ္ဘာ ၁၊ သမုဒယသစ္စာ-မဂ္ဂသစ္စာ ၂၊ သဒ္ဓိန္ဒြေ ပေ၊
အညာတာဝိန္ဒြေဟူသော အထက် ဣန္ဒြေ ၈၊ အဝိဇ္ဇာ-သင်္ခါရ-
ဗဿ-တဏှာ-ဥပါဒါန်-ကမ္မဘဝ-ဥပါယာသ ဟူသော
ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ၇၊ သတိပဋ္ဌာန် - သမ္မပ္ပဓာန် - အပ္ပမညာ-

အကောက်လက် အဓိပ္ပါယ်

၂၉၃

လူခြေ-ဝိုလ်-တော့ရှင်- မဂ္ဂင်- ဗဿ- စေတနာ- အဓိမောက္ခ-
မနသိကာရ တဆဲ့ တပါး၊ ဂေါဇ္ဇက၌ တရားကိုသာ
ရကောင်းသော ပုဒ်သုံးဆယ်၊ ဤငါးဆဲ့ ကိုးပါးသည် (သင်)
အရတည်း။

နိ ။ နိရောဓသေဇ္ဇာ၊ (စူဠနိရုဒ္ဓိ) အပ္ပမ္ဘယာ ဓမ္မာ၊ အသင်္ခတာ
ဓမ္မာ ၃ ပါးတည်း။

ဣ ။ ဣတ္ထိန္ဒြေ၊ ပုရိသိန္ဒြေ ၂ ပါးတည်း။

စိ ။ စိဝိတိန္ဒြေ၊ (ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်၌) ဇာတိ-ဇရာ-မရဏ ၄ ပါးတည်း။

ဈာ ။ ဈာနပုဒ် တပါးသာတည်း။

ဝေ ။ (ဒုကံ၌) စေတသိက၊ စိတ္တသမ္ပယုတ္တ၊ စိတ္တသံသဋ္ဌ၊ စိတ္တ
သံသဋ္ဌသမုဋ္ဌာန၊ စိတ္တသံသဋ္ဌ သမုဋ္ဌာနသဟဘု၊ စိတ္တသံသဋ္ဌ
သမုဋ္ဌာနာနုပရိဝတ္တိ ဤခြောက်ပါးတည်း။

စိ ။ စိတ္တသဟဘု၊ စိတ္တာနုပရိဝတ္တိ ၂ ပါးတည်း။

ဤတရားအားလုံးကို ပေါင်းလျှင် “နဠာ တမိ” အရ တတိယ
နယ၌ ဟောပုဒ်ပေါင်း ၉၀ ဖြစ်၏။

၂၉၄

ဓာတုကထာ ဆောင်ပုဒ်

စတုတ္ထနယ

(ကျက် မှတ် ရန်)

ဥဒ္ဓါန်းစဉ်ဂါထာ

ဒွေ သစ္စာ ပန္နရသိန္ဒြိယာ၊ ကောဒသ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒါ၊
ဥဒ္ဓံ ပုန ကောဒသ၊ ဂေါစ္ဆကပဒမေတ္ထ တိ သဝိဓံ။

[ဆောင်] သ-မ-ဣ-သု-ပ။

ဆောင်ပုဒ် အကောက်လင်္ကာ

သမုဒယာ သဒ္ဓါ ဝိ၊ သတိန္ဒြိ အဝိဇ္ဇာ၊
ဗဿတဏှာ ဥပါဒါငယ်၊ ဥပါယာသာ တရပ်ပြလို၊
သတ္တက ဗဿ စေတနာ-မိမောက် မနသိကာ၊
သုံးဆယ် ဂေါစ္ဆက တရားကိုယ်သာငယ်၊
တေစတ္တာလီ-(သ) မှာ ရသတဲ့၊
သစ္စာ မဂ္ဂ သမာဓိန်-စသည် ငါးပါးလှန်၊
သင်္ခါရနှင့် ဘဝကမ်ချိန်သည်၊ သမ္ပပ္ပဇာန် သတိ
အပ္ပမညတို့၊
ပဉ္စိန္ဒြိဗိုလ် ဗောဓ် မဂ္ဂင်၊ ဆဲ့ ငါး (မ) ဌိ မြင်၊
ဘာဝိန္ဒြေ (ဣ) နှစ်ပြင်ငယ်၊ (သု) ဌိ ရှစ်အင် ဝေဒနိန္ဒြေနှင့်၊
သောက ဒုက္ခ ဒေါမနာ-(ပ) ကား ပရိဒေဝါ၊
သမဣ သု-ပ ငါးဖြာကို၊ ဓမ္မခြားကာ ဝေလိုက်ပြီ
ကွဲ့လေး။

အကောက်လင်္ကာ အဓိပ္ပါယ်

၂၉၅

ကြည့်ရှုရန် အဓိပ္ပါယ်

- သ။ ။ သမုဒယသစ္စာ ၁, သဒ္ဓိန္ဒြေ-ဝိရိယိန္ဒြေ-သတိန္ဒြေ ၃, ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်၌ အဝိဇ္ဇာ ဖဿ တဏှာ ဥပါဒါန် ဥပါယာသ ၅, ဖဿသတ္တကရာသိ၌ ဖဿ စေတနာ အဓိမောက္ခ မနသိကာရ ၄, ဂေါစ္စက၌ တရားကိုယ်သာ ရသော ဟောပုဒ် ၃၀, ပေါင်း ၄၃ ပါးသည် (သ) အရတည်း။
- မ။ ။ မဂ္ဂသစ္စာ ၁, သမာဓိန္ဒြေစသော ဣန္ဒြေ ၅ ပါး, ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်၌ သင်္ခါရ ကမ္မဘဝ ၂ ပါး, သတိပဋ္ဌာန် သမ္ပပ္ပဓာန် အပ္ပမညာ ပဋိန္ဒြေ ဗိုလ်ဇောဇ္ဈင် မဂ္ဂင် ၇, ပေါင်း ၁၅ ပါးတည်း။
- ဣ။ ။ ဣတ္ထိန္ဒြေ, ပုရိသိန္ဒြေ ၂ ပါးတည်း။
- သု။ ။ သုခိန္ဒြေ အစရှိသော ဝေဒနိန္ဒြေ ၅, ပါး ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်၌ သောက ဒုက္ခ ဒေါမနဿ ၃ ပါး, ပေါင်း ရှစ်ပါးတည်း။
- ဝ။ ။ ပရိဒေဝ တပါးသာတည်း။

ဤတရားအားလုံးပေါင်းလျှင် “စမိ ဓူတာ” အရ စတုတ္ထနယ၌ ဟောပုဒ်ပေါင်း ခြောက်ဆဲ့ ကိုးပုဒ် ဖြစ်၏။

၂၉၆

ဓာတုကထာ ဆောင်ပုဒ်

ပဉ္စမနယ

(ကျက် မှတ် ရန်)

ဥဒ္ဓါန်းစဉ်ဂါထာ

သဗ္ဗေ ခန္ဓာ တထာယတနာ၊ ဓာတုယော သစ္စတော တယော၊
ဣန္ဒြိယာနိပိ သဗ္ဗာနိ၊ တေဝိသတိ ပဋိစ္စတော၊

ပရတော သောဠသပဒါ၊ တေစတ္တာလိသကံ တိကော၊
ဂေါစ္ဆကေ သတ္တတိ ဒွေစ၊ သတ္တ စူဠန္တရေ ပဒါ၊

မဟန္တရေ ပဒါ ဝုတ္တာ၊ အဋ္ဌာရသ တတော ပရံ၊
အဋ္ဌာရသေဝ ဉာတဗ္ဗာ၊ သေသာ ဣဓ န ဘာသိတာ။

[ဆောင်] ရ -ဝေ-ဝိ-စ-သ-အ

ဆောင်ပုဒ် အကောက်လင်္ကာ

ရူပက္ခန္ဓာ ဓာတ်အာဓမ္မနှင့်၊ ဘာဝဇီဝိတိန္ဒြေ၊

နာမရူပါ အသညော- ဧကဝေါကာရပေ၊

ဇာတိ ဇေ မရဏေငယ်၊ စူဠန္တရေ ရူပိဓမ္မနှင့်၊

မဟန္တရ အနာရမဏ် နောစိတ် ဝိယုတ္တံ၊

သံသဋ္ဌနှင့် နဘုကြိသည်၊ နပရိဝတ္တံ ဗာဟိရနှင့်၊

ဥပါဒါဓမ္မ ပေါင်းမှတ်လေ-(ရ)၌ ဗာဝိသေ၊

ဒွေအသီတိ ဆောင်ပုဒ် (ဝေ) မှာ၊ နည်းတတိယေ ဝေအရနှင့်

သဉ် သင် နှစ်ဝ နိဗျာ စေ-အရ ပေါင်းမှတ်လေ၊

အကောက်လင်္ကာ အဓိပ္ပါယ်

၂၉၇

တဆဲ့သုံးဝ (ဝိ) အနေမှာ၊ ဝိညာဉ်ခန္ဓေ မနာယတနနှင့်၊
 ဝိညာဏဓာတ် မနိန္ဒြေ-ပဋိစ္စ ဝိညာဏေ၊
 ဖဿသတ္တက မဟန္တရေငယ်၊ စိတ္တနှစ်ထွေ ထည့်ကာ
 စွက်တော့၊

(စ)၏ အတွက် သုံးဆယ်ဟူသည်၊ စဖေါအသမ္ပိ၊
 သဠာယတန အဇ္ဈတ္တိကို၊ (သ) တွက် နှစ်လီ မြဲမှတ် သားလို့၊
 တရာရှစ်ပါး (အ) တွက်တာ၊ ဘဝ နာမ်သုံးဖြာ၊
 ဣဒ္ဓိပါဒ တိက်ဂေါစ္ဆကာဝယ်၊ နာမက္ခန္ဓာ နိဗ္ဗာနတို့၊
 ရရသမျှ လေးဆဲ့ တဆူ-လေးဆဲ့ နှစ်ပါးဟူ၊
 စဉ်တိုင်းထုတ်ခဲ့ နောက်ဒုက်စုမှာ၊ လောကုတ် အရူ ပြန်လှန်
 ချတော့၊

မဟန္တရ သာရမဏော-ပိဋ္ဌိ ဆဲ့ ရှစ်ဖြာ၊
 ရူဝေ ဝိ စ-သ အ အလာငယ်၊ ဓမ္မ ရရာ ကောက်လိုက်ပြီ
 ကွဲလေး။

ကြည့်ရှုရန် အဓိပ္ပါယ်

စု။ ။ ရူပက္ခန္ဓာ ၁၊ ဓမ္မာယတန ဓမ္မဓာတ် ၂၊ ဣတ္ထိန္ဒြေ ပုရိသိန္ဒြေ
 ဒီဝီတိန္ဒြေ ၃၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်၌ နာမရူပ အသညိဘဝ ဧကဝေါ
 ကာရာဘဝ ဇာတိရော မရဏ ၆၊ စူဠန္တရဒုကံ၌ ရူပိဓမ္မာပုဒ်
 ၁၊ မဟန္တရဒုကံ၌ အနာရမဏောဓမ္မာ နောစိတ္တာဓမ္မာ စိတ္တဝိပုံ
 ယုတ္တ စိတ္တသံသန္တ စိတ္တသမုဋ္ဌာန စိတ္တသဟဘူ စိတ္တာနုပရိဝတ္တိ
 ဗာဟိရာဓမ္မာ ဥပါဒါဓမ္မာ ပုဒ်အားဖြင့် ၉၊ ပေါင်း ၂၂ ပါး
 တည်း။

ဝေ။ ။ တတိယနယ၌ ပြုခဲ့သော ဝေအရ ၁၁, သင်္ဃိအရ ၂, သင်္ဃိအရ ၅၉, နိအရ ၃, ဈာအရ ၁, ဝေအရ ၆, ဤအားလုံး ပေါင်းလျှင် ဤ၌ (ဝေ) အရ ၈၂ ပုဒ်ဖြစ်၏။

ဝိ။ ။ ဝိညာဏက္ခန္ဓာ ၁, မနာယတန ၁, ဝိညာဏဓာတ် ၇, မနိန္ဒြေ ၁, ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်၌ သင်္ခါရပစ္စယာ ဝိညာဏံ ၁, ဗဿသတ္တက ရာသီ၌ စိတ္တ ၁, မဟန္တရဒုဂ်၌ စိတ္တာဓမ္မာပုဒ် ၁, ပေါင်း ၁၃ ပါးတည်း။

စ။ ။ ဒုတိယနယ၌ပြုခဲ့သော စ အရ ၂၆, ဖေါအရ ၂, အ-အရ ၁, သ-အရ ၁, ဤအားလုံးပေါင်းလျှင် ဤ၌ (စ) အရ ၃၀ ဖြစ်၏။

သ။ ။ သဠာယတန ၁, အဇ္ဈတ္တိကာ ဓမ္မာပုဒ် ၁, ပေါင်း ၂ ပါး ဖြစ်၏။

အ။ ။ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်၌ အရူပဘဝ, နေဝသညိနာသညိဘဝ, စတု ဝေါကာရဘဝ-ဟု နာမ်ခွာ တရားကိုယ်ရသော ဘဝ ၃ ပါး, ဣဒ္ဓိပါဒပုဒ် ၁, တိက်၌ နာမက္ခန္ဓာ နိဗ္ဗာန်တို့ကို (တစိတ် တဘို့ ဖြစ်စေ, အားလုံးဖြစ်စေ) ကောက်ရသော ဟောပုဒ် ပေါင်း ၄၁ နှင့်, ထိုအတူကော်ရသော ဂေါဇ္ဈက၌ ဟောပုဒ် ပေါင်း ၄၂, ဖုဋ္ဌန္တရဒုဂ်၌ အရူပိနော ဓမ္မာပုဒ်နှင့် လောကုတ္တ ရာ ဓမ္မာပုဒ်, မဟန္တရဒုဂ်၌ သာရမဏာ ဓမ္မာပုဒ်, ပိဋိဒုဂ်၌ နာမက္ခန္ဓာနှင့် နိဗ္ဗာန်တို့ကို ကောက်ရသောပုဒ် ၁၈ ပါး, ဤ သို့အားဖြင့် (အ) အရ ဟောပုဒ်ပေါင်း တရာရှစ်ပါးဖြစ်၏။

ဤတရားအားလုံးပေါင်းလျှင် “သမာရာပေ” အရ ပဉ္စမနယ၌ ဟောပုဒ်ပေါင်း ၂၅၇ ပုဒ် ဖြစ်၏။

အကောက်လင်္ကာ အဓိပ္ပါယ်

၂၉၉

ဆဋ္ဌနယ (ကျက် မှတ် ရန်) ဥဒ္ဓါန်းစဉ်ဂါထာ

မွေယတနံ မွေဓာတု၊ ဒုက္ခသစ္စဉ္စ ဇီဝိတံ၊
 သဠာယတနံ နာမရူပံ၊ စတ္တာရော စ မဟာဘဝါ၊
 ဇာတိ ရော မရဏဉ္စ၊ တိကေသေကုနဝိသတိ၊
 ဂေါစ္ဆကေသု စ ပညာသ၊ အဋ္ဌ စူဠန္တရေ ပဒါ၊
 မဟန္တရေ ပန္နရသ၊ အဋ္ဌာရသ တတော ပရေ၊
 တေဝိသတိ ပဒသတံ၊ ဧတံ သမ္ပယောဂေ န လဗ္ဘတိ။

[ဆောင်] ရူဝေ-ဝိ-စ-သ-သု-ဥ-ဖ-ရူ-အ-ဣ-ဈာ-
 အ-သု-အ-ဝိ-နေ-အ-သ-အ-အ-စေ။

ဆောင်ပုဒ် အကောက်လင်္ကာ

ရူပက္ခန္ဓာ ဓာတ်အာသြ-သစ္စနီရော ရုပ်ဣန္ဒြေ၊
 ဘဝနှစ်ထွေ ဧကဝေါ-ပရိဒေဝေါ မှတ်ပါလေ၊
 သနိ အနိ သပ္ပဋိဃေဝယ်၊ အပ္ပစ္စယေ အသင်္ခတနှင့်၊
 အနိဒဿန အပ္ပဋိယံ-ရူပိပုဒ်လည်း မချန်၊
 မဟန္တရ အနာရမဏ်ပါ၊ စိတ်ဝိယုတ္တံ ဝိသံသနှင့်၊
 ဥပါဒါဓမ္မ ပေါင်းမှတ်လေ-(ရူ) လေးဆဲ့ သုံးပေါ၊
 စေတသိက်ခန္ဓ သုံးပါးအနေဝယ် ပဋိစ္စမလေ
 ဝေဒနာနှင့်၊
 ဖဿသတ္တက ဝေဒနာသညာ၊ ခြောက်ပါး(ဝေ) တွက်တာ၊

၃၀၀

စာတုကထာ ဆောင်ပုဒ်

ဝိညာဉ်ခန္ဓ မနာယတနာငယ်၊ မနိန္ဒြာ ဝိညာဏနှင့်၊
သတ္တက မဟန္တရ စိတ်နှစ်တန်-ခြောက်ပါး (ဝိ)၌ ကြံ၊
ဝိညာဏဓာတ် ခုနစ်တန်ကို၊ (စ) တွက်အမှန်
မြဲမှတ်သားလို့၊

ငါးဆဲ့ ကိုးပါး သင်အနေ၊ နည်း တတိယပေ၊
သင်္ခါရနှင့် ဖဿနှစ်ထွေငယ်၊ စေမိမောက် မနသိကာရေ
ခြောက်ဖြာနုတ်လို့၊

ငါးဆဲ့ သုံးပုဒ် ညှိအရာ၊ (သ) ဟု မှတ်လေပါ၊
သု ဒု သော ဒေါက္ကန္တာငယ်၊ သောက ဒုက္ခာ ဒေါမနတို့၊
(သု) အရလို့ မှတ်ကြလေ၊ (ဥ) ကား ဥပေက္ခိန္ဒြာ
ပဋိစ္စ သတ္တက ဖဿနှစ်ထွေငယ်၊ စေတနာ မနသိကာရေ
(ဖ) အရတဲ့၊

ဘဝရူပ တပါး (ရူ)-(အ) လေးဆဲ့ ခြောက်မူ၊
နာမက္ခန္ဓ အရယူသည် ဘဝသုံးဆူ တိက်ဂေါစ္ဆက၌၊
နှစ်ဆဲ့ သုံးဝ ဆဲ့ တတန်-ပိဋ္ဌိ ဒုက်ကိုးတန်၊
ဣဒ္ဓိပါဒ ဈာနဓမ္မငယ်-အဓိမောက္ခ (ဣ-ဈာ-အ) တဲ့၊
သုခ ဒုက္ခ သမ္ပယုတ္တာ၊ သုခ သဟဂတာ၊
ပိဋ္ဌိဒုက်က သုခပါသည်၊ ပေါင်းတော့လေးဖြာ
(သု) အရဟု၊

အဒုက္ခနှင့် ဥပေက္ခိန္ဒြာ-အ) တွက် သုံးပါးသာ၊
(ဝိ) ခုနစ်ဝ ဝိပါကာငယ်၊ ပစ္စုပ္ပံ ပရိတ္တာ ရမဏနှင့်၊
အဇ္ဈတ္တာရမဏ တိက်သုံးတန်၊ သာရမဏ မဟန်၊

အကောက်လင်္ကာ အဓိပ္ပါယ်

၃၀၁

နေဝဝိပါက် နာဝိပါယ်-အနုပါဒိန္နုပါဒနှင့်၊
 အနုပ္ပန္န-အနုပါဒိန္နာ-(နေ) တွက် လေးပါးလာ၊
 ဥပါဒိန္န သံကိလိဋ္ဌာဝယ်-ပုဒ်တတိယာ အပ္ပမာဏနှင့်၊
 ပဏီတဓမ္မ ဒုဂ်စူဠံ၊ လောကုတ္တရဓမ္မ၊
 ဧဂါစ္ဆကဉ္စ ခုရ်တန်မှာ၊ လောကုတ်နိဗ္ဗာန် ရသမျှတဲ့၊
 ပိဋ္ဌိဒုဂ်က နကာမာ၊ အပရိ အနုတ္တရာ၊
 နှစ်ဆဲ့ ခြောက်ဝ (အ) တွက်တာကို၊ ပေါင်း၍ မှတ်ပါ
 (သ) သုံးဝမတော့၊
 သဝိတက္ကသဝိစာရာ-ပိဋ္ဌိဒုဂ်က နှစ်ဖြာ၊
 ဆဲ့ခုနစ်ဝ (အ) တွက်တာမှာ၊ အဝိတက္က သိစာရနှင့်၊
 ပိတိသဟ-ဂတဓမ္မံ၊ ဂေါစ္ဆက တရားကိုယ်ချန်၊
 နာမက္ခန္ဓ လေးပါးမှန်သည်၊ ဆဲ့သုံးပဒ် အရထုတ်တော့၊
 ပိဋ္ဌိဒုဂ်ဉ္စ သပ္ပိတိကာ၊ ပိတိ သဟဂတာ၊
 နောက် (အ) အတွက် သုံးပါးမှာမူအဝိတက္ကအဝိစာရနှင့်၊
 ပိဋ္ဌိဒုဂ်က အဝိတက္က၊ အဝိစာရပါ၊
 (စေ) တွက်ခြောက်ဝ-ဟူသည်မှာလျှင်၊ စေတသိကာ စသည်
 ရှုတော့၊
 မဟန္တရဒ သူ့အလာ ကောက်ပြကြဘို့ရာ၊
 ရူဝေဝိစ-သ သု ဥပါယ်၊ ဖ ရူအပါ-ဣဈာထည့်လို့၊
 အ သု အဝိ တဘန်နေ-အ သ အ အ စေ၊
 ဗာဝိသတိ ဆောင်ပုဒ်တွေကို၊ နောင်မရှုပ်စေ ဖြေလိုက်ပြီ
 ကွဲလေး။

ကြည့်ရှုရန် အဓိပ္ပာယ်

- ၅။ ။ ရူပက္ခန္ဓာ ၁၊ ဩဋ္ဌာရိကာယတန ဆယ်ပါး၊ ဩဋ္ဌရိကဓာတ် ဆယ်ပါး၊ နိရောဓသစ္စာတပါး၊ စက္ခုန္တေ အစရှိသော ရုပ် ဣန္ဒြေ ၇ ပါး၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်၌ အသညိဘဝ-ဧကဝေါကာရ ဘဝနှင့် ပရိဒေဝ ၃ ပါး၊ တိက်၌ သနိဒဿနသပ္ပဋိယ- အနိဒဿန သပ္ပဋိယ ၂ ပါး၊ ဣဋ္ဌန္တရဒုက်၌ အပ္ပစ္စယ- အသင်္ခတ- အနိဒဿန- အပ္ပဋိယ- ရူပိပုဒ်အားဖြင့် ၅ ပါး မဟန္တရ ဒုက်၌ အနာရမဏာဓမ္မာ စိတ္တဝိပ္ပယုတ္တာဓမ္မာ- စိတ္တဝိသံသ္မာ ဓမ္မာပုဒ်နှင့် ဥပါဒါဓမ္မာ ပေါင်း ၄ ပါး၊ ဤတရားများကို ပေါင်းလျှင် (၅) အရ ၄၃ ပါး ဖြစ်၏။
- ၆။ ။ စေတသိက်ဓန္ဓာ ၃ ပါး၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်၌ ဖဿပစ္စယာဝေဒနာ တပါး၊ ဖဿသတ္တကရာသိ၌ ဝေဒနာနှင့် သညာ ၂ ပါး၊ ဤသို့လျှင် (၆) အတွက် ခြောက်ပါးဖြစ်၏။
- ၇။ ။ ဝိညာဏက္ခန္ဓာ ၁၊ မနာယတနာ ၁၊ မနိန္ဒြေ ၁၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်၌ သင်္ခါရပစ္စယာ ဝိညာဏံ ၁၊ ဖဿသတ္တကရာသိ၌ စိတ္တ ၁၊ မဟန္တရဒုက်၌ စိတ္တာ ဓမ္မာပုဒ် ၁၊ ဤသို့အားဖြင့် (၇) အရ ခြောက်ပါးတည်း။
- ၈။ ။ ဝိညာဏဓာတ် ခုနစ်ပါးတည်း။
- ၉။ ။ တတိယနယ၌ ပြခဲ့သော (သင်) အရ ၅၉ ပါးတွင် သင်္ခါ ရက္ခန္ဓာ ၁ ပါး၊ ဖဿ ၂ ပါး၊ စေတနာ-အဓိမောက္ခ-မနသိ ကာရ ဤခြောက်ပါးကို နုတ်၍ ကြွင်း ၅၃ ပုဒ်သည် (၉) အရ ဖြစ်၏။
- ၁၀။ ။ သုခိန္ဒြေ-ဒုက္ခိန္ဒြေ-သောမနဿိန္ဒြေ-ဒေါမနဿိန္ဒြေ ၄ ပါး၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်၌ သောက ဒုက္ခ ဒေါမနဿ အားဖြင့် ၃ ပါး၊ ဤသို့လျှင် (၁၀) အရ ၇ ပါးဖြစ်၏။
- ၁၁။ ။ (၁၂) အရကား ဥပေက္ခိန္ဒြေ တပါးသာတည်း။

အကောက်လင်္ကာ အဓိပ္ပါယ်

၃၀၃

၈။ ။ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်၌ ဖဿ၊ ဖဿသတ္တကရာသိ၌ ဖဿ-ဇေတနာ-မနသိကာရအားဖြင့် ၄ ပါးတည်း။

၉။ ။ ရူပဘဝ တပါးသာတည်း။

အ။ ။ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်၌ နာမ်ဓန္ဒာတရားကိုယ်ရသော အရူပဘဝ-နေဝံသညီ နာသညီဘဝ-စတုဝေါကာရဘဝ ၃ ပါး၊ တိက်၌ နာမ်ဓန္ဒာ ၄ ပါးကို အရကောက်ရသော ဟောပုဒ် ၂၃ ပါး၊ ထို့အတူ အရကောရသော ဂေါစ္ဆက၌ ဟောပုဒ် ၁၁ ပါး၊ ပိဋိဒုက်၌ ၉ ပါး၊ ဤသို့အားဖြင့် (အ) အရ ၄၆ ပါး ဖြစ်၏။

ဣ။ ။ (ဣ) အရကား ဣဒ္ဓိပါဒ် တပါးသာတည်း။

ဈာ။ ။ (ဈာ) အရလည်း ဈာနာဓမ္မာ တပါးသာတည်း။

အ။ ။ (အ) အရလည်း အဓိမောက္ခ တပါးပင်တည်း။

သု။ ။ တိက်၌ သုခါယ ဝေဒနာယ သမ္ပယုတ္တာ ဓမ္မာ-ဒုက္ခာယ ဝေဒနာယ သမ္ပယုတ္တာ ဓမ္မာနှင့် သုခသဟဂတာ ဓမ္မာပုဒ် ၃ပါး၊ ပိဋိဒုက်၌ သုခသဟဂတာ ဓမ္မာ ၁ ပါး၊ ဤသို့ အားဖြင့် (သု) အရ ၄ ပါးတည်း။

အ။ ။ တိက်၌ အဒုက္ခမသုခါယ ဝေဒနာယ သမ္ပယုတ္တာ ဓမ္မာ-ဥပေက္ခာသဟဂတာဓမ္မာ ၂ ပါး၊ ပိဋိဒုက်၌ ဥပေက္ခာသဟဂတာဓမ္မာ ၁ ပါး၊ ပေါင်း (အ) အတွက် ၃ ပါးတည်း။

ဝိ။ ။ တိက်၌ ဝိပါကာ ဓမ္မာ-ပရိတ္တာရမဏာ ဓမ္မာ-ပစ္စုပ္ပန္နာ ရမဏာ ဓမ္မာ- အဇ္ဈတ္တာရမဏတိက်၌ သုံးပုဒ်လုံးနှင့် မဟန္တရဒုက်၌ သာရမဏာဓမ္မာပုဒ်အားဖြင့် ၇ ပါးတည်း။

နေ။ ။ နေဝိပါကာ နာဝိပါကာ ဓမ္မ ဓမ္မာ၊ အနုပါဒိန္နုပါဒါ နိယာဓမ္မာ၊ အနုပ္ပန္နာဓမ္မာနှင့် မဟန္တရဒုက်၌ အနုပါဒိန္နာဓမ္မာ- ဤသို့လျှင် (နေ) အတွက် ၄ ပါးဖြစ်၏။

အ။ ။ ဥပါဒိန္နတိက်-သံကိလိဋ္ဌတိက်တို့၏ တတိယပုဒ်ဖြစ်သော အနုပါဒိန္နအနုပါဒါနိယာဓမ္မာနှင့် အသံကိလိဋ္ဌ အသံကို

ဓာတုကထာ ဆောင်ပုဒ်

လေသိကာ ဓမ္မာပုဒ် ၂၊ အပ္ပမာဏာ ဓမ္မာ-ပဏီတာ ဓမ္မာ ၂၊
ဗုဒ္ဓန္တရဒုက္ခန္တိ လောကုတ္တရာ ဓမ္မာ ၁၊ ဂေါစ္စကန္တိ လောကုတ္တရာ
စိတ္တုပ္ပါဒ်နှင့် နိဗ္ဗာန်ကို အရကောဏ်ရသော ဟောပုဒ်ပေါင်း
တဆဲ့ရှစ်ပါး၊ ပိဋိဒုက္ခန္တိ န ကာမာဝစရာ ဓမ္မာ- အပရိယာပနာ
ဓမ္မာ-အနတ္တရာဓမ္မာ ဤသို့အားဖြင့် ပေါင်းလျှင် (အ) အတွက်
နှစ်ဆဲ့ ခြောက်ပါး ဖြစ်၏။

သ။ ။ တိက်၌ သဝိတက္ကသဝိစာရာ ဓမ္မာ ၁၊ ပိဋိဒုက္ခန္တိ သဝိတက္က
ဓမ္မာ-သဝိစာရာ ဓမ္မာ ၂၊ အားဖြင့် ၃ ပါးတည်း။

အ။ ။ တိက်၌ အဝိတက္ကသဝိစာရာဓမ္မာ-ပိတိသဟဂတာ ဓမ္မာ ၂
ပါး၊ ဂေါစ္စကန္တိ တရားကိုယ်ကို ကောဏ်ရသော ဟောပုဒ်
များကို ချန်၍၊ နာမက္ခန္ဓာ ၄ ပါးသာ ကောဏ်ရသော
ဟောပုဒ်ပေါင်း ၁၃ ပါး၊ ပိဋိဒုက္ခန္တိ သပ္ပိတိကာ ဓမ္မာနှင့်
ပိတိသဟဂတာ ဓမ္မာ ၂ ပါး၊ ဤတရားများသည် (အ)
အတွက် ၁၇ ပါးဖြစ်၏။

အ။ ။ နောက် (အ) အတွက်မှာ တိက်၌ အဝိတက္ကအဝိစာရာ ဓမ္မာ၊
ပိဋိဒုက္ခန္တိ အဝိတက္က ဓမ္မာ-အဝိစာရာ ဓမ္မာအားဖြင့် သုံးပါး
တည်း။

စေ။ ။ မဟန္တရဒုက္ခန္တိ စေတသိက်တရားချည်း အရကောဏ်ရသော
(စေတသိကာဓမ္မာ-စသော) ဟောပုဒ် ခြောက်ပါးတည်း။ ဤသို့
ပြအပ်ပြီးသော တရားအားလုံးကို ပေါင်းလျှင် “ဒေဝရာဆ
နိမက္ခာဝါ” ၌ “နိမက္ခာ” ဟူသော သင်္ချာအတွက် ငိုကာ
နည်းအရ ဟောပုဒ်ပေါင်း ၂၅၀ ဖြစ်၏။

မှတ်ချက်။ ။ ငိုကာနည်းအရ ပြအပ်သော ဟောပုဒ်ပေါင်း (၂၅၀)
တွင် ပါဝင်သော ပိဋိဒုက္ခန္တိ အဝိတက္ကဓမ္မာနှင့် အဝိစာရာ
ဓမ္မာနှစ်ပုဒ်ကို နုတ်လျှင် “ဒေဝရာဆ” ဟူသော အဋ္ဌက
ထာနည်းလာ (၂၄၈) ပါး ဖြစ်၏။

အကောက်လင်္ကာ အဓိပ္ပါယ်

၃၀၅

သတ္တမနယ

(ကျက် မှတ် ရန်)

ဥဒ္ဓါန်းစဉ်ဂါထာ

ခန္ဓာ စတုရော အာယတနဉ္စ၊ ဧကံ ဓာတုသု သတ္တ ခွေပိစ၊
ဣန္ဒြိယတော တယော ပဋိစ္စ၊ တထရိဝ ဖဿ ပဉ္စမာ၊
အဓိမုစ္စနာ မနသိ၊ တိကောသု တိဏီ သတ္တန္တရာ၊
ဒွေ စ မနေန ယုတ္တာ၊ ဝိတက္ကဝိစာရနာ ဥပေက္ခာယ။

[ဆောင်] ဝေ-စ-၂။

ဆောင်ပုဒ် အကောက်လင်္ကာ

ဆဋ္ဌနည်းလာ ဝေနှင့် ဝိ၊ ဖ စေ အရီ ပေါင်းလိုက် (ဝေ)၊
သတ်ဝိညာဏ ခိမောက္ခေယံ၊ ဝိစာက်တိက်နေ ပထမနှင့်၊
သဝိတက္က သဝိစာရာ-ပိဋ္ဌိဒုက်နှစ်ဖြာ၊
ဆဲ့ တစ်မှတ်သား (စ) တွက်တာကို၊ စတုဗ္ဗိဓာ (၂) အရ
မတော၊

ဥပေက္ခိန္ဒြ တတိယ ဝေပိ-ပိဋ္ဌိဒုက် တလီ၊
ဝေ စ ၂ ထုတ် ဆောင်ပုဒ်ကြီးမှာ၊
နောင်မရှုတ်ပြီ လွယ်လွန်းပါလိမ့်လေး။

ကြည့်ရှုရန် အဓိပ္ပာယ်

ဝေ။ ။ ဆဋ္ဌနယ၌ ပြအပ်ပြီးသော ဝေ အရ ခြောက်ပါး၊ ဝိ အရ
ခြောက်ပါး၊ ဖ-အရလေးပါး၊ စေ-အရခြောက်ပါး၊ ဤတရား
များကို ပေါင်းလိုက်လျှင် (ဝေ) အရ နှစ်ဆဲ့နှစ်ပါး ဖြစ်၏။

၃၀၆

ဓာတုကထာ ဆောင်ပုဒ်

၁။ သတ္တဝိညာဏဓာတ် ၇ ပါး၊ အဓိမောက္ခ ၁-တပါး၊ ဝိဘက်
တိက် ပထမပုဒ်တပါး၊ ပိဋိဒုက်၌ သဝိတက္ကာ ဓမ္မာနှင့် သဝိစာရာ
ဓမ္မာပုဒ် ၂ ပါး၊ ပေါင်းတဆဲ့ တပါးတည်း။

၂။ ဥပေက္ခိန္ဒြေ ၁ ပါး၊ ဝေဒနာတိက်- ပိတိတိက်တို့၏ တတိယ
ပုဒ် ၂ ပါး၊ ပိဋိဒုက်၌ ဥပေက္ခာသဟဂတာ ဓမ္မာ ၁ ပါး၊
ပေါင်း လေးပါးတည်း။

ဤသို့အားဖြင့် ဟောပုဒ်အားလုံးကို ပေါင်းလျှင် “သဂ္ဂါသမ္ပိ”
အရ သတ္တမနယ၌ ၃၇ ပုဒ် ဖြစ်၏။

အဋ္ဌမနယ

(ကျက် မှတ် ရန်)

ဥဒ္ဓါန်းစဉ်ဂါထာ

ဓမ္မာယတနံ ဓမ္မဓာတု၊ အထ ဇီဝိတံ နာမရူပံ၊
သဠာယတနံ ဇာတိ ဇရာ မတံ၊ ဒွေစ တိကေ န လဗ္ဘရေ၊
ပထမန္တရေ သတ္တ စ၊ ဂေါစ္ဆကေ ဒသ အပရန္တေ၊
စုဒ္ဒသ ဆစ မတ္တကေ၊ ဣစ္စေတေ သတ္တစတ္တာလီသဓမ္မာ၊
သမုစ္ဆေဒေန လဗ္ဘန္တိ၊ မောဃပုစ္ဆကေနစ။

[ဆောင်] ရူ-ဝေ-စ-ဒု-သ-ဥ-ဥ-ကာ-ပ။

ဆောင်ပုဒ် အကောက်လင်္ကာ

ရှစ်ဆဲ့ နှစ်ဆူ(ရူ) အရ-ဆဋ္ဌနည်းက “ရူ” နှစ်ထွေ၊
“နေ” လေး “အ”မှာ ဆဗ္ဗိသ၊ ဥပ္ပန်တိတ တိက်အနေ၊

အကောက်လင်္ကာ အဓိပ္ပါယ်

၃၀၇

အဇ္ဈတ္တနှင့် ဗဟိဒ္ဓေကို၊ ကြိတ်ရေပါလေ (ဝေ) အရ မတော့၊
သတ္တမက “ဝေ” ခွဲတွင်၊ သာရမဏယျဉ်၊

နှစ်ဆဲ သုံးတဲ့ လုံးကွဲရှင်ရယ်၊ (စ) ဆဲ တအင် နည်းဆဋ္ဌက၊
စသတ် အ ဇက်-သသုံးတန်၊ ပေါင်းလိုက်ပါတော့ မကျန်၊

(ဒ) ပုဒ်အရ ခြောက်ဆဲ နှစ်တန်မှာ၊ ဒုက္ခသစ္စံ ကုသလနှင့်၊
သံကိလိဋ္ဌ ဒဿန ဟေပါ-အာစယ နောက်သေက္ခာ၊

ပုဒ်တတိယ ယူပြီးကာလယ်၊ ပရိတ္တပါ မဇ္ဈိမနှင့်၊
အနိယတ တိက်ကယူကာ- အဟေတုကာဒိ ဓမ္မာ၊

နာမ်လေးဝနှင့် ဝိပ္ပယုတ်ပါသည်၊ ဂေါစ္ဆကလာ လေးဆယ်
ပုဒ်နှင့်၊

စူဠန္တရဒုက် လောကိယာ-ပိဋ္ဌိဒုက်၌မှာ၊

နာမ်လေးဝနှင့် ဝိပ္ပယုတ္တာကို၊ တဆဲတဖြာ ပေါင်းမှတ် ရစ်တော့၊
ရာသုံးဆဲ တစ် (သ) ၌မှာ၊ ဆဋ္ဌ နည်းအလာ၊

ငါးဆဲ သုံး သ-သု သတ္တာလယ်၊ လေးဆဲ ခြောက်ဖြာ
တဖန်အနှင့်၊

ဣဈာနစ်ဝ တပါးစီ နောက်အဆဲ ခုနစ်လီ၊

နောက်သု အရ စတုတ္ထိဝယ်၊ အဇ္ဈတိက်ဆီ အာရမဏ၌၊
ရှေ့ပုဒ်နှစ်ဝ ထည့်စွက်မှန်မှန်၊ ပေါင်းလိုက်ပါတော့မကျန်၊

(ဥ) ပုဒ်အရ အင်ငါးတန်မှာ၊ ဆဋ္ဌနယံ ဥအရနှင့်၊
အ-ကား သုံးဝ ဝိပါကာ၊ ပေါင်း၍မှတ်ယူပါ၊

၃၀၈

ဓာတုကထာ ဆောင်ပုဒ်

နောံ (၉) အရ ဥပပတ်ဘဝါယံ- သညိတဖြာ ပဉ္စဝေါနှင့် ဥပါဒိန္နော ပါဒါနိ-ဝိတက် တတိယံ၊

ဥပါဒိန္န မဟန္တရီပါ၊ ပေါင်းတော့ခြောက်လီ ညီညာပြ၍၊ ကာမဘဝ (ကာ) အနေ၊ သုံးပါး (ပ) မှတ်လေ၊

ပရိတ်ပစ္စုပ္ပံ အဇ္ဈုပဟောကို၊ အာရမဏော ယှဉ်ကာစပ်လို့၊ သတိချပ်၍ မှတ်လိုက်ပါ၊ မောဃ နည်းအလား၊

၇ ဝေ စ ဒု-သ ဥ ဥ ကာယံ၊ ပရောကောက်ကာ ပြလိုက် ပြီကွဲလေး။

ကြည့်ရှုရန် အဓိပ္ပာယ်

၇ ။ ။ ဆဋ္ဌနည်း၌ ပြအပ်ပြီးသော ပထမ ၇အရ၌ လေးဆဲ့ သုံး၊ ဒုတိယ ၇အရတပါး၊ နေ အရ လေးပါး၊ အ-အရ နှစ်ဆဲ့ ခြောက်ပါး၊ ဥပ္ပနုတိက်-အတိတတိက်တို့၌ သုံးပုဒ်လုံး စီရသောကြောင့် ခြောက်ပါး၊ အဇ္ဈတ္တတိက်၌ အဇ္ဈတ္တာဓမ္မာ ပုဒ်နှင့် ဗဟိဒ္ဓါ ဓမ္မာ ပုဒ်နှစ်ပါး၊ ပေါင်း ၈၂ ပါးသည် (၇)အရတည်း။

၈ ။ ။ သတ္တမနယ၌ ပြအပ်သော ၈-အရ နှစ်ဆဲ့ နှစ်ပါးနှင့်သာရ မဏာ ဓမ္မာ ၁-ပါး၊ ပေါင်း ၂၃ ပါးတည်း။

၉ ။ ။ ဆဋ္ဌနယ၌ ပြအပ်သော ၉-အရ ခုနစ်ပါး၊ အ-အရ တပါး၊ သ-အရ သုံးပါး၊ ပေါင်း ၁၁ ပါးတည်း။

၁၀ ။ ။ ဒုက္ခသစ္စာ ၁ ပါး၊ ကုသလတိက်-သံကိလိဋ္ဌတိက်-ဒဿနတိက် ဒဿနဟေတုတိက်-အာစယဂါမိတိက် သေက္ခတိက်တို့၏ တတိယပုဒ်၊ ပရိတ္တာဓမ္မာ- မဇ္ဈိမာဓမ္မာ- အနိယတာဓမ္မာ

အကောက်လင်္ကာ အဓိပ္ပါယ်

၃၀၉

ပုဒ်အားဖြင့် ၉ ပါး၊ အဟောတုကာဓမ္မော အစရှိသော နာမက္ခန္ဓာ
၄ပါးနှင့် ဝိပ္ပယုတ်ဖြစ်သော ဂေါစ္ဆက၌ ဟောပုဒ်ပေါင်း ၄၀၊
စူဠန္တရဒုကံ၌ လောကီယာဓမ္မောပုဒ် ၁ ပါး၊ ဝိဋ္ဌိဒုကံ၌ နာမက္ခန္ဓာ
၄ပါးနှင့် ဝိပ္ပယုတ်ဖြစ်သော ဟောပုဒ်ပေါင်း ၁၁ ပါး၊ ဤသို့
အားဖြင့် (၃) အရ ၆၂ ပါး ဖြစ်၏။

သ။ ။ ဆဋ္ဌနယ၌ ပြုအပ်ခဲ့သော သ-အရ ၅၃၊ သု-အရ ၇၊ အ-
အရ ၄၆၊ ဣ-အရ ၁၊ ဈာ-အရ ၁၊ နောက် အ-အရ ၁၇၊
နောက် သု-အရ ၄၊ အဇ္ဈတ္တာရမဏာဓမ္မော-ဗဟိဒ္ဓါရမဏာ
ဓမ္မော ဟူသော ရှေ့ပုဒ် ၂ ပါး၊ ဤတရားများကို ပေါင်းလျှင်
(သ) အရ ၁၃၁ ပုဒ်ဖြစ်၏။

ဥ။ ။ ဆဋ္ဌနယ၌ ပြုအပ်သော ဥ-အရ ၁ ပါး၊ အ-အရ ၃ ပါး၊
တိကံ၌ ဝိပါကာဓမ္မောပုဒ် ၁ ပါး-ပေါင်း ၅ ပါးတည်း။

ဥ။ ။ နောက် (ဥ) အရကား- ဥပပတ္တိဘဝ သညီဘဝ ပဉ္စေါ
ကာရဘဝအားဖြင့် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်၌ ဘဝ ၃ ပါး၊ တိကံ၌
ဥပါဒိန္နုပါဒါနိယာ ဓမ္မောပုဒ်၊ ဝိတက်တိကံ တတိယပုဒ်၊ မဟန္တရ
ဒုကံ၌ ဥပါဒိန္နာဓမ္မောပုဒ်အားဖြင့် ၆ ပါးတည်း။

ကာ။ ။ (ကာ) အရကား-ကာမဘဝ တပါးသာတည်း။

ပ။ ။ ပရိတ္တာရမဏာဓမ္မော-ပစ္စုပ္ပန်အရမဏာဓမ္မော-အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓါရမဏာ
ဓမ္မော ၃ ပါးတည်း။

ဤသို့ပြုအပ်သော တရားများကို ပေါင်းလျှင် “ဝိရာဂါဋ္ဌ” အရ
အဋ္ဌမနယ၌ ဟောပုဒ်ပေါင်း ၃၂၄ ပါးဖြစ်၏။

၃၁၀

ဓာတုကထာ ဆောင်ပုဒ်

နဝမနယ

(ကျက် မှတ် ရန်)

ဥဒ္ဓါန်းစဉ် ဂါထာ

အရူပက္ခန္ဓာ စတ္တာရော၊ မနာယတနမေဝ စ၊
 ဝိညာဏဓာတုယော သတ္တ၊ ခွေ သစ္စာ စုဒ္ဓသိန္နိယာ၊
 ပစ္စယေ ဒွါဒသ ပဒါ၊ တတော ဥပရိ သောဠသ၊
 တိကေသုအဋ္ဌ ဂေါစ္ဆကေ၊ တေစတ္တာလိသမေဝစ၊
 မဟန္တရဒုကေ သတ္တ၊ ပိဋ္ဌိဒုကေသု ဆ နဝ-
 မဿ ပဒသေတေ၊ နိဒ္ဒေသေ သင်္ဂဟံဂတာ၊

[ဆောင်] ဝေ-ဝိ-စ-သ-သု-ဥ-ဖ-ဣ-ဈာ-အ-သု-သ-စေ။

ဆောင်ပုဒ် အကောက်လင်္ကာ

ဆဋ္ဌနည်းလာ ဝေ-ဝိ-စ၊ သ-သု ငါးဝ ဤနည်းတူ၊
 (ဥ) မူပက္ခိန်-န္တေမှတ်၊ (ဖ) လည်းလေးရပ် ဆဋ္ဌနည်းတူ၊
 ဣဒ္ဓိပါဒ ဈာန တဆူငယ်၊ အဓိမောက်မူ ဣ ဈာ အတွဲ၊
 နောံ (သု) အရ ခုနစ်ဖြာ၊ သုလေး အ-သုံး ပေါင်းလိုက်ပါ၊
 (သ)၏ အရ ပုဒ်ဝိသာမှာ၊ ဝိတက်တိက်လာ ဒုန့်ပတွဲ၊
 ပီတိသဟ ဂတပဒံ၊ တိက် သုံးပါးကြုံ၊
 တရားကိုယ် မရသည့် ဂေါစ္ဆက ပဒံငယ်၊ လေးနာမက္ခန္ဓ
 မှန်မှန်ရသတဲ့၊
 ဆဲသုံးပဒ ကောက်ယူကာ၊ ပိဋ္ဌိဒုက်ဌ်မှာ၊

အကောက်လင်္ကာ အဓိပ္ပါယ်

၃၁၁

သဝိတက္က ဝိစာရာငယ်၊ ဒွေပိတိလာ ပထမပုဒ်တို့၊
 တမဟုတ်မျှ ထုတ်ပြကောက်လေ၊ ဆဋ္ဌနည်းတူ (စေ)၊
 ဝ-ဝိ-စနှင့်၊ သ-သု-ဥ-ဖ အနေငယ်၊
 ဣ-ဈာ-အ တထွေ သု-သ-စေ-နောလို့၊
 ဇောဗလဝ သဘောကျ ထင်မြင် ဟောပါ ရွှင်ရွှင်၊
 ဆဲသုံးပဒ ပုဒ်အစဉ်ကို၊ မယုတ်တမင် ဖြေရှင်းပြီကွဲလေး။

ကြည့်ရှုရန် အဓိပ္ပာယ်

ဝေ:စသည်။ ။ဤနဝမနယ၌ “ဝေ-ဝိ-စ-သ-သု” ဆောင်ပုဒ် ငါးခု
 အရမှာ ဆဋ္ဌနယ၌ အစဉ်အတိုင်း ပြအပ်သော “ဝေ-ဝိ-စ-
 သ-သု” ဆောင်ပုဒ် ငါးခုအရနှင့် လုံးဝတူ၏။ [ပြန်ကြည့်ပါ။]

ဥ ။ ။ (ဥ) အရမူဥပေက္ခိန္ဒြေ တပါးသာ မှတ်ပါ။

ဖ ။ ။ (ဖ) အရလည်း ဆဋ္ဌနယ၌ပြအပ်သော “ဖ” အရ ၄ ပါးတည်း။
 [စာအုပ်များ၌ (ပ) ဟုရှိသော်လည်း ဖဿကို စ၍ ကော်
 ရသောကြောင့် ဆဋ္ဌနယ၌ ကဲ့သို့ (ဖ) သာ ဖြစ်သင့်၏။]

ဣ ။ ။ (ဣ) အရ ဣဒ္ဓိပါဒ်တပါး။

ဈ ။ ။ (ဈ) အရ ဈာနတပါး။

အ ။ ။ (အ) အရလည်း အဓိမောက္ခတပါးပင်။

သု ။ ။ အထက်ဆဋ္ဌနယ၌ ပြအပ်ခဲ့သော သု-အရ ၄ ပါး၊ အ-အရ
 ၃ ပါး၊ ပေါင်း ခုနစ်ပါးသည် (သု) အရတည်း။

သ ။ ။ ဝိတက်တိက်၌ ပထမနှင့် ဒုတိယ ၂ ပါး၊ ပိတိသဟဂတာ
 ဓမ္မာပုဒ်တပါးအားဖြင့် တိက်၌ ၃ ပါး၊ ဂေါတ္ထတ၌ တရားကိုယ်
 ကို ကောက်ရသော ဟောပုဒ်များကို ချန်၍ နာမက္ခန္ဓာ
 ၄ ပါးသာ ရကောင်းသော ဟောပုဒ် ၁၃ ပါး ပိဋိဒုက၌ သဝိ
 တက္ကာ ဓမ္မာ-သဝိစာရာ ဓမ္မာ-သပိတိကာ ဓမ္မာ- ပိတိသဟ

၃၁၂

ဓာတုကထာ ဆောင်ပုဒ်

ဂတာဓမ္မာ ၄ ပါး၊ ဤဟောပုဒ်များကို ပေါင်းလျှင် (သ)
အရ ၂၀ ဖြစ်၏။

စေ။ ။ စေ အရ ဆဋ္ဌနယ၌ ပြအပ်ခဲ့သော စေ-အရ ခြောက်ပါးပင်
တည်း။

ဤသို့ ပြအပ်ပြီးသော ဆောင်ပုဒ်များအရ တရားအားလုံးကို
ပေါင်းလျှင် “နဝါရိယာ=နဝ+ အရိယာ” အရ နဝမနယ၌
ဟောပုဒ်ပေါင်း ၁၂၀ တည်း။

ဒသမနယ

(ကျက် မှတ် ရန်)

ဥဒ္ဓါန်းစဉ်ဂါထာ

ဓမ္မာယတနံ ဓမ္မာဓာတု၊ ဒုက္ခသစ္စဉ္စ ဇီဝိတံ၊
သဠာယတနံ နာမရူပံ၊ စတ္တာရောစ မဟာဘဝါ၊
ဇာတိံ ရော စ မရဏံ၊ တိကေသွေကူန ဝိသတိ၊
ဂေါစ္ဆကေသုစ ပညာသ၊ အဋ္ဌ ဖူဠန္တရေ ပဒါ၊
မဟန္တရေ ပနူရသ၊ အဋ္ဌာရသ တတော ပရေ၊
တေဝိသတိ ပဒသတံ၊ ဧတံ သမ္ပယောဂေ န လဗ္ဘတိ။

[ဆောင်] ရူ-ဝေ-စ-ဥ-ရူ-အ-ဝိ-နေ-အ-အ။

ဆောင်ပုဒ် အကောက်လင်္ကာ

ဆဋ္ဌနည်းတူ (ရူ) အရ၊ (ဝေ) သတ္တမ နည်းမက္ခာ၊
ရာသုံးဆဲ့နှစ် (စ) အလာမှာ၊ ဆဋ္ဌနယာ စ ခုနစ်ဝနှင့်၊
ငါးဆဲ့ သုံးဝ သ- အလာ၊ သု လည်း ခုနစ်ဖြာ၊

အကောက်လင်္ကာ အဓိပ္ပါယ်

၃၁၃

လေးဆဲ့ ခြောက် အ-ဣနှင့် ဈာပါ၊ တစ်စီအမှာ ဆဲ့ ခုနစ်ဝတို့၊
ပေါင်းလိုက်ကြတော့ (၉) လေးဖြာ၊ ၉ တစ် အ - သုံးလုံး
လိုက်ပါ။

(၈) ပုဒ်အရ ရူပဘဝါငယ်၊ ထို့နောက်ရှစ်ဖြာ (အ) အရ
မတော့၊

ဆဋ္ဌနည်းက အ-တဖြာ၊ သုလည်း လေးပါးသာ။

သ-သုံးထည့်စွက် ပေါင်းပြီးကာဝယ်၊ (ဝိ) ခုနစ်ဖြာ (နေ)
လေးဝနှင့်၊

နှစ်ဆဲ့ခြောက် (အ) နောက် (အ) သုံးတန်၊ ဆဋ္ဌ နည်းတူကြ။
ရူ ဝေ စ ၉- ရူ အဝိ မှန်တယ်၊ နေ အ နှစ်တန် လှန်လှော
ပြီကွဲလေး။

ကြည့်ရှုရန် အဓိပ္ပာယ်

ရူ။ ။ ဤ၌ (ရူ) အရကား- ဆဋ္ဌနယ၌ ပြအပ်သော “ရူ”အရ ၄၃
ပါးနှင့် တူ၏။

ဝေ။ ။ (ဝေ) အရလည်း သတ္တမနယ၌ ပြအပ်သော “ဝေ” အရ ၂၂
ပါး ပင်တည်း။

စ။ ။ ဆဋ္ဌနယ၌ ပြအပ်သော စ-အရ ၇ ပါး၊ သ-အရ ၅၃ ပါး၊
သု-အရ ၇ ပါး၊ အ-အရ ၄၆ ပါး၊ ဣနှင့် ဈာ အရ
တပါးစီ၊ နောက် အ-အရ ၁၇ ပါး၊ ဤပြအပ်ပြီးသော
ဟောပုဒ်များကို ပေါင်းလျှင် (စ) အရ ၁၃၂ ဖြစ်၏။
[ဤနေရာ၌ အကောက်စာမူများ မှားယွင်းနေ၏။]

ဥ။ ။ ဆဋ္ဌနယ၌ ပြအပ်ပြီးသော “ဥ” အရ တပါးနှင့် “အ” အရ
၃ပါး၊ ပေါင်း ၄ ပါးတည်း။

ရူ။ ။ (ရူ) အရ ရူပဘဝ တပါးသာတည်း။

၃၁၄

ဓာတုကထာ ဆောင်ပုဒ်

အ။ ။ ဆဋ္ဌနယ၌ ပြအပ်သော အ-အရ တပါး၊ သု-အရ ၄ ပါး၊
သ-အရ ၃ ပါး၊ ပေါင်း ရှစ်ပါးတည်း။ [ဤနေရာလည်း
အကောံစာအုပ်များ၌ အတော်မှားယွင်းနေသည်။ သတိပြု။]

ဝိ။ ။ (ဝိ) အရကား ဆဋ္ဌနယ၌ ပြအပ်သော “ဝိ” အရ ၇ ပါးပင်
တည်း။

နေ။ ။ (နေ) အရလည်း ထိုအတူ ဆဋ္ဌနယအတိုင်း ၄ ပါးပင်။

အ။ ။ ၂၆-ပါးရသော ဆဋ္ဌနယ၌ အ-နှင့် အတူပင်တည်း။

အ။ ။ ဤနောက် အ-အရလည်း ဆဋ္ဌနယ၌ ပါသော တဆဲ့ ငါးခု
မြောက် အ-အရ ၃ ပါးတည်း။

ဤတရား အားလုံးကို ပေါင်းလျှင် “ဒဿာဒီသု ကမာ ဆစ”
နှင့် အညီ ဆဋ္ဌနယ၌ ဋီကာနည်းအရ ဟောပုဒ်ပေါင်း (၂၅၀)
ရသကဲ့သို့၊ ဤဒဿမနယ၌လည်း ၂၅၀ ပင်ရ၏။

ဧကောဒသမနယ

(ကျက် မှတ် ရန်)

ဥဒ္ဓါန်းစဉ်ဂါထာ

ဒွေသစ္စာ ပနူရသိန္နိယာ၊ ဧကောဒသ ပဋိစ္စပဒါ၊

ဥဒ္ဓံ ပုန ဧကောဒသ၊ ဂေါစ္ဆကပဒမေတ္ထ တိ သဝိဓံ။

[ဆောင်] သ-မ-ဣ-သု-ဥ-ပ။

[ဤမှစ၍ နော်နယများ၏ ဆောင်ပုဒ် အကောံလင်္ကာ အဓိပ္ပာယ်ကို
အရာမကျယ် အလွယ်ညွှန်ပြရမည်သာ ဖြစ်သော ကြောင့် တပေါင်းထည်း
ရော၍ အဆုံးကျမှ ပြတော့မည်။]

အကောက်လင်္ကာ အဓိပ္ပါယ်

၃၁၅

ဒွါဒသမနယ (ကျက် မှတ် ရန်) ဥဒ္ဓါန်းစဉ်ဂါထာ

အရူပက္ခန္ဓာ စတ္တာရော၊ မနာယတနမေဝ စ၊
ဝိညာဏဓာတုယော သတ္တ၊ ဒွေ သစ္စာ စုဒ္ဓသိန္ဒြိယာ၊
ပစ္စယေ ဒွါဒသ ပဒါ၊ တတော ဥပရိ သောဠသ၊
တိကေသု အဋ္ဌ ဂေါစ္ဆကေ၊ တေစတ္တာလီသမေဝစ၊
မဟန္တရဒကေ သတ္တ၊ ပိဋိဒုကေသု ဆ နဝ-
မဿ ပန ပဒဿေတေ၊ နိဒ္ဒေသေ သင်္ဂဟံ ဂတာ။

[ဆောင်] ဝေ-ဝိ-သ-သု-ဥ-ပ-အ-သု-စေ။

တေရသမနယ (ကျက်မှတ်ရန်) ဥဒ္ဓါန်းစဉ်ဂါထာ

ရူပဉ္စ ဓမ္မာယတနံ ဓမ္မဓာတု၊ ဣတ္ထိပုမံ ဇီဝိတံ နာမရူပံ၊
ဒွေဘဝါ ဇာတိ ဧရာ စ၊ မစ္စု စ ရူပိ အနာရမဏံ၊
နောစိတ္တံ စိတ္တေန ဝိပ္ပယုတ္တံ၊ စိတ္တဝိသံသဋ္ဌံ သမုဋ္ဌာနံ၊
သဟဘု အနုပရိဝတ္တိ၊ ဗာဟိရူပါဒါ ဒွေ ဝိသယော၊
ဧသ နယော သုဗုဒ္ဓေါ၊ ဒွေဝိသယောတိ ဝါ။

[ဆောင်] ရူ-အ။

၃၁၆

ဓာတုကထာ ဆောင်ပုဒ်

စုဒ္ဓသမနယ
(ကျက် မှတ် ရန်)
ဥဒ္ဓါန်းစဉ်ဂါထာ

ဓမ္မာယတနံ ဓမ္မဓာတု၊ အထ ဇီဝိတံ နာမရူပံ၊
သဠာယတနံ ဇာတိ ဇရာ မတံ၊ ဒွေစ တိကေ နလဗ္ဘရေ၊
ပထမန္တရေ သတ္တ စ၊ ဂေါစ္ဆကေ ဒသ အပရန္တေ၊
စုဒ္ဓသ ဆ စ မတ္တကေ၊ ဣစ္စေတေ သတ္တစတ္တာလီသ ဓမ္မာ၊
သမုစ္ဆေဒေန လဗ္ဘန္တိ၊ မောဃပုစ္ဆကေနစ။

[ဆောင်] ရူ-စေ-စ-ဒု-သ-ဥ-ဥ-ကာ-ပ။

ဧကဒသမ၊ ဒွါဒသမ၊ တေရသမ၊ စုဒ္ဓသမနယတို့၏
ဆောင်ပုဒ် အကောက်လင်္ကာ

ဧကဒသမ ပုဒ်ပဒမတော့၊ စတုတ္ထနည်းသူ့အနေ၊
ဥပေက္ခိန္ဒြေခွဲလို့ “ဥ” အကွဲထုတ်ရုံမျှပေ၊
ဒွါဒသမ နည်းနယေမှာ၊ မိုးနဝမေ ဝေ သဘော၌၊
ဈာ မနောနှင့် ခြောက်ခုသာ၊ မှတ်လိုက်ပါတော့မကွာ၊
ဝိ ခြောက် သတ်၊ စ-ဣ တဖြာကို၊ သည့်မှာ (ဝိ) လာ
တဆဲ လေးလို့၊
တေပညာ (သ) နဝမာ၊ သနှင့် နည်းတူစွာ၊
သု-ခုနစ်ဝ ဈာတစ်ပါငယ်၊ ပေါင်း၍ ရှစ်ဖြာ ဥဘဝနှင့်၊
ပစတုတ္ထ အတထွေ၊ နဝမ နည်းမှီလေ၊

အကောက်လင်္ကာ အဓိပ္ပါယ်

၃၁၇

နောက် (သု) အရ သတ်ဝိသေမှာ၊ သု-သ နှစ်ထွေ ယှဉ်ကာစပ်
တော့၊

(စေ) ဌ ခြောက်ရပ် ဟူသည်မှာ၊ ဆဋ္ဌ နည်းစေသာ၊ ဝေဝိ
သနှင့် သု-ဥ-ပ မက္ခာအောင်၊ သသုစေပါ ကောက်ကာပြ
တော့၊

တေရသမ ပဉ္စမေ၊ (ရူ-အ) နည်းတူစေ၊

နည်းဩသာန အဋ္ဌမ မသွေအောင်၊ တက္ကမက္ခေ သဘော
ပိုက်လို့၊

ဟောလိုက်ကြတော့ ခက်ခဲ ဓာတ်ကျမ်းကထား၊ နက်နဲ
မြတ်ကျမ်းစာ၊

သောတုနေ နဝင်သာအောင်၊ အစဉ်ကဗျာ ထွင်လိုက်ပြီ ကွဲလေး။

(ကောဒသမနယ) ကြည့်ရှုရန် အဓိပ္ပာယ်

သ-စသည် ။ ။ ဤကောဒသမနယ၏ “သ-မ-ဣ-သု-ဥ-ပ”
ဆောင်ပုဒ်ရှိရာ စတုတ္ထနယ၌ ပြအပ်သော ဆောင်ပုဒ် ၅-
ခုဝယ် “သု” အရ ရှစ်ပါးမှ ဥပေက္ခိန္ဒြိတပါးခွဲယူ၍
သီးခြားဟောပုဒ်တခုလုပ်ရုံသာထူး၍၊ အားလုံး စတုတ္ထနယနှင့်
တူ၏။ [စတုတ္ထ နယ၌ သု-အရ ရှစ်ပါး၊ ဤ၌ သုအရ
၇ ပါးဟူလို။] ဤပြအပ်ပြီးသော နည်း အားဖြင့် ဘ-အရ
၄၃၊ မ အရ ၁၅၊ ဣ အရ ၂၊ သု-အရ ၇၊ ဥ-အရ ၁၊
ပ-အရ ၁၊ ဟု “ဒသာဒီ သုကမာ ဆစ” အရ ဤ
ကောဒသမနယ၌ စတုတ္ထ နယကဲ့သို့ ၆၉ ပုဒ်ဖြစ်၏။

၃၁၈

ဓာတုကထာ ဆောင်ပုဒ်

(ဒွါဒသမနယ) ကြည့်ရှုရန် အဓိပ္ပာယ်

ဓေ။ ။ ဤ၌ (ဓေ) အရကား နဝမနယ၌ ပြအပ်သော “ဓေ” အရ ခြောက်ပါးပင်တည်း။

[ရှေးအကောင်၌ ဈာနကို ထည့်၍ကောက်ကြ၏။ ထိုဈာနကား နောက် (သု) အရ၌သာ ပါဝင်နိုင်သည်။]

ဝိ။ ။ ဤ၌လည်း အထက်နဝမနယ၌ ပြအပ်သော ဝိ-အရခြံပါး စ-အရ ခုနစ်ပါး၊ ဣ-အရ တပါး၊ ပေါင်း ၁၄ ပါးတည်း။

သ။ ။ ဤ (သ) အရလည်း နဝမနယ၌ ပြအပ်သော “သ” အရနှင့် နည်းတူ ၅၃ ပါးပင်တည်း။

သု။ ။ နဝမနယ၌ ပြအပ်သော သု-အရ ၇၊ ဈာ-အရ ၁၊ ပေါင်း ရှစ်ပါးသည် ဤ (သု) အရ ဖြစ်၏။

ဥ-ပ-အ။ ။ ဤပုဒ်များ အရလည်း နဝမနယ၌ ပြအပ်သော ဥ-အရ ၁၊ ပ-အရ ၄၊ အ-အရ ၁ ပါးနှင့် နည်းတူပင်။

သု။ ။ နဝမနယ၌ သု-အရ ၇ ပါးနှင့် သ-အရ ၂၀ ကို ပေါင်းလျှင် ဤနောက် (သု) အရ ၂၇-ပါး ဖြစ်၏။

ဓေ။ ။ ဤ (ဓေ) အရလည်း ဆဋ္ဌနယ၌ ပြအပ်သော ဓေ-အရ ခြောက်ပါးပင်တည်း။

ဤသို့လျှင် ဤဒွါဒသမနယ၌ ပြအပ်ပြီးသော တရားအားလုံး ပေါင်းလျှင် နဝမနယကဲ့သို့ (၁၂၀) ဖြစ်၏။

အကောက်လင်္ကာ အဓိပ္ပာယ်

၃၁၉

(တေရသမနယ) ကြည့်ရှုရန် အဓိပ္ပာယ်

ရူ-အ။ ။ ဤ တေရသမနယ၌ ပြအပ်သော ရူ-အရ၊ အ-အရ
 တို့သည် အထက် ပဉ္စမနယ၌ ပြခဲ့သော ရူ-အရ ၂၂
 ပါး၊ အ-အရ (၁၀၈) ပါးတို့နှင့် တူကုန်ပြီ။
 ဤ ရူ-အ-အရ ၂ မျိုးပေါင်းလျှင် “တေ နဂ္ဂိယာ” ဟူသော
 အချုပ်စကားနှင့်အညီ တေရသမနယ၌ ဟော ပုဒ်ပေါင်း (၁၃၀)
 ဖြစ်၏။

(စုဒ္ဒသမနယ) ကြည့်ရှုရန် အဓိပ္ပာယ်

ရူ-ဝေဓသည်။ ။ ဤဩသာနဖြစ်သော အဆုံးစုဒ္ဒသမနယ၌ ပါသော
 ဟောပုဒ်တို့သည် အထက်၌ ပြအပ်ပြီးသော အဋ္ဌမ
 နယဆောင်ပုဒ်များနှင့် အရကောံချင်း အလုံးစုံတူပြီ
 ဖြစ်သောကြောင့် အထူးမရေးတော့ပြီ။
 “ဘက္ခိလာဩ” ဟူသော စကားအရ ဤနယ၌
 ပါသော ဆောင်ပုဒ်အားလုံးကို ပေါင်းလျှင် (၃၂၄)
 ပုဒ်ဖြစ်၏။

ကောသလာ။ ။ ပထမနယမှ စ၍ စုဒ္ဒသမနယတိုင်အောင်
 ဟောပုဒ်တို့ကို ပေါင်းလိုက်လျှင် “ကောသလာ (ပိဋက
 သင်္ချာအရ) ၃၇၁” ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် “သမ္မဟာ
 ပန ကောသလာ” ဟု မိန့်သည်။

အမှာ ။ ။ ဤ “ကောသလာ” အရ အမျိုးမျိုး တွက်ပုံကို
 ပြကြ၏။ အမှန်မှာ-ပါဠိတော်၌ ဟောပုဒ်များကို
 ရေတွက်သော သင်္ချာဖြစ်ရကား ပါဠိတော်ရင်းကို
 ကြည့်၍ ရေတွက်မှ အမှန်ရမည်။ ပါဠိတော်ဟူသည်
 လည်း မထမနယဟောပုဒ်များကို ပြသော ပါဠိတော်
 ပင်တည်း။ မှန်၏--“ကောသလာဟု၊ နယရှေ့ဖျား၊
 ပုဒ်အများကို” ဟု ဆရာတို့ မိန့်တော်မူကြသည်။

၃၂၀

ဓာတုကထာ ဆောင်ပုဒ်

ထို့ကြောင့် ပထမနယ ပါဠိတော်ကို ကြည့်လျှင် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်၌ “အဝိဇ္ဇာ သင်္ခါရ၊ ဝိညာဏ၊ နာမရူပ၊ သဠာယတန၊ ဖဿ၊ ဝေဒနာ၊ တဏှာ၊ ဥပါဒါန၊ ကမ္မဘဝ၊ ဥပပတ္တိဘဝ၊ ကာမဘဝ၊ ရူပဘဝ၊ အရူပဘဝ၊ သညီဘဝ၊ အသညီဘဝ၊ နေဝသညီနာသညီဘဝ၊ ဧကဝေါကာရဘဝ၊ စတုဝေါကာရဘဝ၊ ပဉ္စဝေါကာရဘဝ၊ ဇာတိ၊ ဧရာ၊ မရဏ၊ သောက၊ ပရိဒေဝ၊ ဒုက္ခ၊ ဒေါမနဿ၊ ဥပါယာသ” အားဖြင့် ၂၈ ပါးကို တွေ့ရလိမ့်မည်။ ထို့နောက် သတိပဋ္ဌာန် စသည်၌ “သတိပဋ္ဌာန် သမ္ပပ္ပဓာန်” စသည်ဖြင့် တပုဒ်စီသာ ဟောထားသည်ကို တွေ့ရလိမ့်မည်။ ထိုဟောပုဒ်များအရ အောက်ပါ ဇယားကို ကြည့်ပါ။

ဓန္ဒာ	၅	သတိပဋ္ဌာန်	၁	ဗိုလ်	၁
အာယတန	၁၂	သမ္ပပ္ပဓာန်	၁	ဗောဇ္ဈင်	၁
ဇာတ်	၁၈	ဣဒ္ဓိပါဒ်	၁	မဂ္ဂင်	၁
သစ္စာ	၄	ဈာန်	၁	ဖဿ သတ္တကရာသိ	၇
ဣန္ဒြေ	၂၂	အပ္ပမညာ	၁	တိက်ပုဒ်	၆၆
ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်	၂၈	ပဋိန္ဒြေ	၁	ဒုက်ပုဒ်	၂၀၀

ဓာတုကထာ ဆောင်ပုဒ်

အကောက်လင်္ကာအဓိပ္ပါယ် ဖြိုးဖြိုး။

နေတ္ထိအကောက်လင်္ကာ

စကားချီ

ပရိယတ္တိသာသနဟိတ အသင်းကြီး၏ စာချတန်း စာမေးပွဲ၌ နေတ္ထိ ဟာရတ္ထဒီပနီကို ဘာသာရပ် အစိတ်အပိုင်း အဖြစ်ဖြင့် ပြဋ္ဌာန်းထား၏။ မိမိသည် မြန်မာစကားပြင်ဖြင့် ရေးသားအပ်သော ထိုနေတ္ထိဟာရတ္ထဒီပနီ ကို အရကျက်ဘို့ရန် အလွန်တာဝန်လေးနေ၏။ မရပြန်လျှင်လည်း ထိမိ အောင်ဖြေဆိုနိုင်ဘို့ ခဲယဉ်းမည်ကိုတွေးမိ၏။ ထို့ကြောင့် ထိုအချိန်၌ မိမိ အတွက် တပွဲတိုးမျှ အသုံးချဘို့ရာ ဆရာတော် ဦးဗုဒ္ဓ၏ နေတ္ထိဟာရတ္ထ ဒီပနီ အဟောင်းကို၎င်း၊ ရွှေကျင်နိကာယ ဒုတိယသာသနာပိုင် ဖြစ်တော် မူသော ဘေးတော်ဘုရား၏ ဒီပနီသစ်ကို၎င်း အမှီပြု၍ နေတ္ထိအကောက် လင်္ကာကို ရေးသားရပါတော့သည်။

ထို့နောက် ထိုအကောက်လင်္ကာကိုပင် သုံးစွဲလိုသော ပုဂ္ဂိုလ်တချို့ လည်း အဆင့်ဆင့် ရေးကူး၍ အသုံးပြုနေကြောင်းကို သိရ၏။ သို့ဖြစ်၍ အတော်အတန် အသုံးကျနေသော ထိုလင်္ကာအကောက်ကို ယခု အချိန်၌ ပျောက်ပျက်သွားမည်မှာ နှမြောစရာ ဖြစ်နေရကား ထိုလင်္ကာအကောက် ကိုပင် စကားပြေ အဓိပ္ပာယ်ဖြင့် တန်ဆာဆင်၍ စက်တင် ပုံနှိပ်စေရပါ တော့သည်။ ဤလင်္ကာကို ရေးသားခဲ့စဉ်က အဋ္ဌကတာ ဋီကာတို့ကိုလည်း ကြည့်ရှုခွင့်မရှိပါ။ နေတ္ထိအကောက်အကျယ်ကိုလည်း ကုန်အောင် မချိုး နိုင်ပါ။ စာမေးပွဲဖြေနိုင်ရုံလောက်ကိုသာ အလေးထား၍ ရေးသားခဲ့ခြင်း ဖြစ်သောကြောင့် အနည်းငယ် ချို့ယွင်းမှု တွေ့သော် ပြင်ဆင်၍၎င်း၊ မစုံ လင်သည်ကို လျစ်လျူရှု၍၎င်း ကြည့်ရှု သုံးစွဲကြလိမ့်မည်ဟု မြော်လင့် ပါသည်။

အရှင်ဇနကာဘိဝံသ

နေတ္တိအကောကံ

ဟာရ ၁၆ ပါး

ဒေသနာ ဝိစယော ယုတ္တိ၊ ပဒဋ္ဌာနောစ လက္ခဏော၊
စတုဗျူဟောစ အာဝတ္တော၊ ဝိဘတ္တိ ပရိဝတ္တနော၊

ဝေဝစနောစ ပညတ္တိ၊ ဩတရဏောစ သောဓနော၊
အဓိဋ္ဌာနော ပရိက္ခာရော၊ သမာရောပနော သောဠသော၊

ဤတဆဲ ခြေံပါးသော (ပါဠိတော်ကိုဖွင့်ပြရာ) သံဝဏ္ဏနာ အထူးသည် ထိုထို သုတ္တ ဂေယျ စသော ပါဠိတော်ကို လေ့လာ ရာ၌ မသိခြင်းဟူသော သံသယ၊ မှားမှားယွင်းယွင်း မှတ်ယူ ခြင်းဟူသော ဝိပလ္လာသတို့ကို ပယ်ရှား နိုင်သောကြောင့် ဟာရ မည်၏။ [ဟရတိ - အညာဏသံသယ ဝိပလ္လာသတို့ကို ပယ်ရှားတတ်၏။ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ ဟာရော-ဟာရမည်၏။]

၁။ ဒေသနာဟာရ (ကျက်မှတ်ရန်)

- (က) အဿာဒါဒိ-နဝမည်သား၊ တလိနိဿရဏ၊ ကျိုးဖလ နှင့်၊ ဥပါယကြောင်း၊ ထပ်လောင်းအာဏတ္တိ၊ ဤဆဗ္ဗိဓ၊ ညွှန်ပြဖွင့်ရာ၊ ဒေသနာဝယ်...
- (ခ) သာယာအပ်စွ၊ သုခ သောမန၊ တဝ ဣဋ္ဌာ၊ သာယာ ကြကြောင်း၊ အပေါင်း တဏှာ-ဝိပလ္လာသ၊ အဿာဒ တည်း။

လင်္ကာနှင့် စကားပြေ

၃၂၅

- (ဂ) ဒုက္ခဝေဒနာ၊ ဒုက္ခတာ ဟူ၊ တောဘူမက-သင်္ခါရမည်၊ အာဒိနဝ။
- (ဃ) ဝဋ်မှထွက်ကြောင်း၊ မဂ်အပေါင်းနှင့်၊ ကောင်းကောင်း ထွက်တတ်၊ မြတ်အမတာ၊ နိဿရဏာပေ။
- (င) သုတေမယ-ဉာဏ်မှစ၍၊ အတ္တဓမ္မ-ဝေဒ ၂ တန်၊ ပစ္စုပ္ပန်ကျိုး၊ တမျိုးဘဝ၊ သမ္ပဒတို့၊ ဖလဆိုတာ။
- (စ) အရိယာမဂ္ဂ၊ ထိုဖလ၏၊ ရှေ့၌ရှိသည့်၊ ပဋိပဒါ၊ ဟူသမျှ၊ ဥပါယတည်း။
- (ဆ) သီးသီး ဟိတ၊ သုခ ကျိုးမြှော်၊ ကျင့်လေနော် ဟု၊ အမိန့်တော်ရှိ၊ အာဏတ္တိက၊ ဥးစွာပြ၍၊
- (သစ္စာ) နော်မှ တလဲ့၊ သစ္စာဖွဲ့မည်၊ စိတ်က ရည်သော်... အာဒိနဝ၊ ဖလနှစ်တန်၊ ဒုက္ခသစ္စာ၊ အဿာဒါမူ၊ သမုဒယဟူ၏။ တဆူ နိဿရဏ၊ နိရောဓဟော၊ ဥပါယောနှင့်၊ အာဏတ်ဆင့်က၊ အသင့်မဂ္ဂ၊ သွင်းကုန်ကြလော၊... တဝါဒမှာ၊ လေးသစ္စာကို၊ ဥးစွာအစ၊ ထုတ်ဘော်ပြ၍၊ အဿာဒတွင်း၊ စသည် သွင်းသည်၊ မူရင်း ဒေသနာဟာရတည်း။

ကြည့်ရှုရန် စကားပြေ

- (က) အဿာဒ၊ အာဒိနဝ၊ နိဿရဏ၊ ဖလ၊ ဥပါယ၊ အာဏတ္တိ အားဖြင့် ၆ ပါးသောအနက်တို့ကို ဖွင့်ပြခြင်း လက္ခဏာရှိသော ဟာရသည် “ဒေသနာဟာရ”မည်၏။ [ဒေသိယတိ သံဝဏ္ဏိယတိ သုတ္တတ္ထော ဧဘာယာတိ ဒေသနာ=ပါဠိသုတ်ပုဒ်၏ အနက်ကို ဖွင့်ပြကြောင်းဖြစ်သောကြောင့် “ဒေသနာဟာရ”]

- (ခ) သုခသဟဂုတ် ကာယဝိညာဏ်၌ယှဉ်သော ကာယိကသုခဝေဒနာ စေတသိက သောမနဿဝေဒနာ၊ ဣဋ္ဌာရုံ ဟူသမျှသည် သာယာ အပ်သောကြောင့် အသာဒ မည်၏။ [အသာဒီယတေတိ အသာဒေါ။] သာယာဘွယ် မဟုတ်ပါဘဲလျက် ဖောက်ပြန် မှားယွင်းစွာ သာယာတတ်-သာယာကြောင်းဖြစ်သော ဝိပလ္လာသ တဏှာသည်လည်း အသာဒမည်၏။ [အသာဒေတိတိ အသာ ဒေါ၊ အသာဒီယတေ ဧတေနာတိ အသာဒေါ။]
- (ဂ) ဒုက္ခသဟဂုတ် ကာယဝိညာဏ်၌ယှဉ်သော ကာယိကဒုက္ခဝေဒနာ ၂ပါး၊ ဒေါသမူဒွေး၌ယှဉ်သော စေတသိက ဒုက္ခဝေဒနာ ၂ပါး၊ ဤသုံးပါးသည် ဒုက္ခဒုက္ခတာ (ဒုက္ခအစစ်)မည်၏။ တေဘူမက သင်္ခါရ (လောကီစိတ် စေတသိက်ရုပ်) တရားသည်လည်း သင်္ခါရ ဒုက္ခပင်တည်း၊ ဤဒုက္ခအားလုံးသည် အာဒိနဝ(အပြစ်)မည်၏။
- (ဃ) ဝဋ်မှ ထွက်မြောက်ကြောင်းဖြစ်သော အရိယာမဂ်သည် (“နိဿရတိ ဧတေန”အရ) နိဿရဏမည်၏။ ဝဋ်မှထွက်မြောက်သော မြတ်အမတ (နိဗ္ဗာန်)သည်လည်း (“နိဿရတိ”အရ) နိဿရဏ မည်၏။
- (င) ဒေသနာတော်ကို ကြားနာရ(ကြည့်ရှုရ)ခြင်းကြောင့် ရအပ်သော သုတမယဉာဏ်သည်၎င်း၊ ထိုဉာဏ်ကို အရင်းခံ၍ အကျိုးနှင့် အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို သိခြင်းဟူသော အတ္ထဝေဒဉာဏ်၊ အကြောင်း နှင့် ပါဠိကို သိရခြင်းဟူသော ဓမ္မဝေဒဉာဏ်သည်၎င်း ပစ္စုပ္ပန် ဘဝ၌ ရအပ်သော အကျိုးတည်း။ သုတမယဉာဏ် အရင်းခံ၍ တရားကျင့်ခြင်းကြောင့် ရအပ်သော သုဂတိဘဝဟူသော ဘဝ သမ္ပဒါသည်၎င်း၊ စည်းစိမ်ဥစ္စာနှင့် ပြည့်စုံခြင်းဟူသော ဘောဂ သမ္ပဒါသည်၎င်း၊ တမလွန်ဘဝ၌ ရအပ်သော အကျိုးတည်း။ ထို အကျိုး ၂ မျိုးသည် ဖလမည်၏။

လင်္ကာနှင့် စကားပြေ

၃၂၇

(စ) အရိယာမဂ်၏ ရှေ့အဘို့၌ဖြစ်သော သီလ-ဘာဝနာ (ပဋိပတ်) အကျင့်ဟူသမျှသည်၎င်း၊ ဒေသနာတော်ကို သင်အံ့မှတ်သားခြင်း၊ အလှူပေးခြင်း၊ တရားကျင့်ခြင်းသည်၎င်း (ပြခဲ့သော နိဿရဏ-ဖလ ၂ မျိုးကို ရဘို့ရန် အကြောင်းနည်းလမ်းဖြစ်သောကြောင့်) ဥပါယမည်၏။ [ဥပါယ-ရောကြောင်း ရကြောင်းနည်းလမ်း။]

(ဆ) “ဒေသနာရှင် ဖြစ်တော်မူသော ဘုရားစသော ဒေသကပုဂ္ဂိုလ်၏ ထို နိဿရဏ အကျိုးဖလဟူသော စီးပွားချမ်းသာကို ရဘို့ရန် ပြခဲ့သော ဥပါယ အကြောင်းတို့ကို ကျင့်ကြံကြိုးကုတ်အားထုတ်လေ”ဟု တိုက်တွန်းခြင်း (နှုတ်တော်ဖြင့် ထုတ်ဖော်၍ မတိုက်တွန်းသော်လည်း တိုက်တွန်းသကဲ့သို့ဖြစ်ခြင်း)သည် အာဏတ္တိမည်၏။

သစ္စာစွဲ။ ။ ထိုတွင် အာဒိနဝနှင့် ဖလသည် လောကီအကျိုးတရား ဖြစ်သောကြောင့် ဒုက္ခသစ္စာ မည်၏။ အဿာဒသည် ထို ဒုက္ခ၏ အကြောင်းဖြစ်သောကြောင့် သမုဒယသစ္စာမည်၏။ နိဿရဏ သည် နိရောဓသစ္စာမည်၏။ ဥပါယနှင့် အာဏတ္တိသည် ထို နိဿရဏတိုင်အောင် ရောကြောင်းဖြစ်သောကြောင့် မဂ္ဂသစ္စာမည်၏။ ဤသို့လျှင် ရှေးဥပဇ္ဈာ ဒေသနာတော်၌ တိုက်ရိုက်ဖြစ်စေသွယ်ဝိုက်၍ ဖြစ်စေ ရနိုင်သော တရားစုကို အဿာဒစသော ဖပါးဖြင့် ခွဲခြား၍ နောက်မှ သစ္စာ ၄ပါး၌ သွင်းချခြင်းသည် ဒေသနာဟာရမည်၏။

တနည်း- ဒေသနာတော်၌ ရထိုက်သော တရားစုကို ရှေးဥပဇ္ဈာ သစ္စာ ဖွဲ့၍ ထိုသစ္စာ ၄ ပါးကို အဿာဒ စသော ဖပါး၌သွင်းပြသော ဝါဒလည်းရှိ၏။ ထိုသို့ ကော်ယူသွင်းပြခြင်းသည်လည်း ဒေသနာဟာရတမျိုးပင် ဖြစ်သည်။

ပုံစံ။ ။ ဤပြခဲ့သော အစဉ်ဖြင့် ကောက်ယူရပုံကို ပုံစံတရုဉ်းမှထင်ရှားမည် ဖြစ်သောကြောင့် “ယံ လောကော ပူဇယတေ”ဟူသော နေတ္ထိပါဠိတော် အစဆုံး ပြယုဂ်ကိုပင် ပုံစံထုတ်ရာ၏။ [ယံ နရဝရံ-အကြင် မြတ်စွာဘုရားကို၊ လောကော - သတ္တလောကသည်၊ ပူဇယတေ-ပူဇော်၏။] ထို ပုံစံ၌ လောကောပုဒ်ကို၎င်း

နေတ္ထိအကောက်

ပူဇယတေပုဒ်ကို၎င်း ကောက်ပြနိုင်၏။ ထိုတွင် ပူဇယတေပုဒ်ကို ရှေးဦးစွာ ကောက်ပြအံ့။

- (က) ပူဇယတေပုဒ်၏အရ၌ အာမိသပူဇာ ဓမ္မပူဇာ ၂မျိုးရှိ၏။ ထိုတွင် ဆွမ်းစသော အာမိသဖြင့် ပူဇော်ခြင်း (ဒါနစေတနာ) သည် အာမိသပူဇာမည်၏။ ဟောပြောဆုံးမသည့်အတိုင်း၊ သီလဆော် တည်ခြင်း (သီလမယစေတနာ) ကမ္မဋ္ဌာန်းဘာဝနာအားထုတ်ခြင်း (ဘာဝနာမယစေတနာ)သည် အစ၊ မဂ်ဖိုလ်အလယ်၊ နိဗ္ဗာန် အဆုံးတိုင်အောင် တရားစုသည် ဓမ္မပူဇာမည်၏။ “ဘုရားရှင် ကို ဓမ္မဖြင့် ပူဇော်ခြင်း”ဟူလို။
- (ခ) ထိုပူဇာ ၂ မျိုးတွင် ပါဝင်သော လောကီစေတနာသည် အဿာဒ မည်၏။ [“ဒါနံ ဒတ္တာ၊ ပေ၊ တံ အဿာဒေတိ” စသည်နှင့် အညီ သာယာအပ်သော ဣန္ဒာရုံ ဖြစ်ရကား ထိုစေတနာကို “အဿာဒ” ဟု ဆိုသည်။] သာယာတတ်သော တဏှာသည် လည်း အဿာဒမည်၏။
- (ဂ) ပူဇော်ကြောင်းဖြစ်သော အာမိသဝတ္ထု ရုပ်တရားနှင့် စေတနာ ဓမ္မတို့သည် သင်္ခါရဒုက္ခချည်းဖြစ်၍ အာဒိနဝ မည်၏။ မဂ်နိဗ္ဗာန် သည် နိဿရဏမည်၏။
- (ဃ) ဖိုလ်သည်၎င်း (ဘုရားကို ပူဇော်သောအားဖြင့် တရားကျင့်သူကို တရားကပြန်၍ စောင့်ရှောက်သဖြင့်) အတ္တာနုဝါဒဆေး ဒဏ္ဍာဆေး ဒုဂ္ဂတိဆေးတို့မှ လွတ်ခြင်း၊ ဘဝသမ္ပတ္တိ ဘောဂသမ္ပတ္တိကို ရခြင်း ဟူသော ပစ္စုပ္ပန်ကျိုးသည်၎င်း ဖလမည်၏။
- (င) ထိုဖလကို ရခြင်း၏အကြောင်းဖြစ်သော ပူဇော်ခြင်းသည် ဥပါယ မည်၏။ “ထိုပြုခဲ့သောအကျိုးဖလကို ရာဂိုရန် ဘုရားရှင်ကို ပူဇော် ကြလေ”ဟု တိုက်ရိုက် မတိုက်တွန်းသော်လည်း ဒေသက (ယံ လောကော ပူဇယတေကို ပြသော အရှင်မဟာကစ္ဆာယနထေရ်)၏ တိုက်တွန်းသကဲ့သို့ ဖြစ်ခြင်းသည် အာဏတ္တိမည်၏။

လင်္ကာနှင့် စကားပြေ

၃၂၉

သစ္စာဖွဲ့။ ။ထိုတွင် အာဒိနဝ ဖလ ၂ပါးသည် ဒုက္ခသစ္စာ၊ အဿာဒ
သည် သမုဒယသစ္စာ၊ နိဿရဏသည် နိရောဓသစ္စာ၊ ဥပါယနှင့်
အာဏတ္တိသည် မဂ္ဂသစ္စာမည်၏။ ဤကား “ပူဇယတေ”ကြိယာ
အတွက် ဒေသနာဟာရထုတ်နည်းတည်း။ စာမေးပွဲများ၌ကား
“မည်သည့်ပုဒ်ကို ဒေသနာဟာရ ထုတ်ခဲ့ပါ” ဟု မေးလျှင်
ဤအတိုင်း ထုတ်ကြရုံသာတည်း။

တနည်း-လောကော အရ၌ (သတ္တလောက ရ၍) လောကီခန္ဓာ ၅ပါး
သည် ဒုက္ခသစ္စာ မည်၏။ ထို ဒုက္ခသစ္စာ ခန္ဓာ ၅ပါး၏
အကြောင်းဖြစ်သော ရှေးဘဝတဏှာသည် သမုဒယသစ္စာမည်၏။
ထိုဒုက္ခ သမုဒယ ၂ပါးတို့၏မဖြစ်ရာ နိဗ္ဗာန်သည် နိရောဓသစ္စာ
မည်၏။ ထို နိရောဓကို သိရကြောင်းဖြစ်သော အကျင့်သည်
မဂ္ဂသစ္စာမည်၏။ [နေဝံသစ္စာ ၂ ပါးကား ဆက်သွယ်၍ရအပ်သော
သစ္စာတည်း။]

ထိုတွင် သမုဒယသစ္စာသည် အဿာဒ၊ ဒုက္ခသစ္စာသည် အာဒိနဝ၊
နိရောဓ မဂ္ဂသစ္စာ ၂ပါးသည် နိဿရဏမည်၏။ လောကောကို ပူဇယ
တေ၌ စပ်၍ ထိုသတ္တလောက၏ ပူဇော်ခြင်းကြောင့် ရအပ်သောပစ္စုပ္ပန်
ကျိုး၊ ဘဝသမ္ပတ္တိ ဘောဂသမ္ပတ္တိစသော တမလွန်ကျိုးသည် ဖလမည်၏။
ထိုဖလ၏အကြောင်းဖြစ်သော ပူဇော်ခြင်းသည် ဥပါယမည်၏။ “ထိုဖလ
ကို ရာဂိုရန် အကြောင်း ဥပါယဖြစ်သော ပူဇော်မှုကို ပြုကြလေ”ဟု
ဒေသကပုဂ္ဂိုလ်၏ တိုက်တွန်းသကဲ့သို့ ဖြစ်ခြင်းသည် အာဏတ္တိ မည်၏။
ဤကား လောကောပုဒ်အရ၌ သစ္စာ ၄ ပါးကို ဥးစွာပြ၍ အဿာဒ
စသည် ခွဲခြားခြင်းတည်း။

[စာမေးပွဲများ၌ကား အဿာဒ စသည်ကို ဦးစွာပြ၍ သစ္စာ
သွင်းခြင်း၊ သစ္စာကို ဥးစွာပြ၍ အဿာဒ စသည် ခွဲခြင်း ၂ မျိုးတွင်
မိမိလိုရာ တမျိုးကိုသာ သုံးစွဲကြပါလေ။]

၃၃၀

နေတ္တိအကောက်

၂။ ဝိစယဟာရ

(ကျက်မှတ်ရန်)

ပဒ ပုစ္ဆာ၊ ဝိသဇ္ဇာတည့်၊ ပုဗ္ဗာပရ၊ နဂီတနှင့်၊ အဿာဒါဒိ၊ စရှိခြောက်ခု၊ ထည့်မှုဆယ့်တပါး၊ အနက်များကို၊ ခွဲခြားစိစစ်၊ အကြောင်းဖြစ်၍၊ ခေါ်လှစ်ဝိစယ၊ ဤဟာရဝယ်၊ မူလ အပြား၊ ဆဲတပါးတွင်...

(က) ဥပဿုပဒ-ဝိစယကား၊ သဒ္ဓပညတ်၊ ဖော်ထုတ်မှတ်၍၊ စစ်လတ်စိတ္တဇ၊ ပစ္စယနှင့်၊ ဗျာကတကြိယာ၊ ကာမာဒိက၊ မာဂဓ-အရိယာ၊ သဘာဝါဆန္ဒ၊ သက-မူလိ၊ အာဒိကပ္ပ၊ ဗြဟ္မ-သုတာ၊ ပရမာ-ပညတ္တိ၊ မြိဘိနိစ္စာ၊ တဇ္ဇာသမူဟ၊ သန္တတနှင့်၊ သဒ္ဓနာမာ၊ ရူဠာပသိဒ္ဓ၊ တဗ္ဗိရဟ အနိပ္ပန်၊ ရတန်သမျှ၊ စစ်ပြီးမှလျှင်...ပဒသို့ရောက်၊ ထပ်လှော်သျှာဒျာ၊ ဒုတိယာဇက၊ စယ ဂုဏာ၊ နာမ်ရောက်ခါမူ၊ သဗ္ဗာပယောဂ၊ အနိယမာ၊ ဒဗ္ဗာဗုဒ္ဓ၊ နရဝရေ၊ ဧကက္ခရ၊ ဗျဉ္ဇနအန္တာ၊ သရာမဇ္ဈ၊ စိစစ်ရသည်၊ ပဒဝိစယဟာရတည်း။

(ကြည့်ရှုရန် စကားပြေ)

ပဒ၊ ပုစ္ဆာ၊ ဝိသဇ္ဇာန၊ ပုဗ္ဗာပရ၊ အနဂီတိနှင့် အဿာဒ စသော ၆ပါး၊ ဤ တဆဲတပါးအနက်များကို အထူးအားဖြင့် ထုတ်ဆောင်ရွေးစစ်ခြင်းလက္ခဏာ ရှိသော ဟာရသည် "ဝိစိယန္တိ ဧတေန-ဧတ္ထဝါ ပဒ ပဉ္စာသမာ"...

လင်္ကာနှင့် စကားပြေ

၃၃၁

ဟာရဖြင့်၊ ဝါ-တနည်း၊ စက္က ဤဟာရ၌၊ ပဒပဉ္စာဒယော-ပဒပုစ္ဆာ
စသော အနက်တို့ကို၊ ဝိစိယန္တိ-အထူးအားဖြင့် ရွေးစစ်အပ်ကုန်၏။]

သဒ္ဒပညတ်၊ ပေ၊ ကာမာဒိက။ ။ “ယံ လောကော ပူဇယတေ”၌
ယံသည် သပ္ပတိ (သောတဝိညာဏာရမဏဘာဝံ ဂစ္ဆာတိ) တိ သဒ္ဒေါ
ဟူသော ဝစနတ္ထနှင့်အညီ သောတဝိညာဏ်၏ အာရုံအဖြစ်သို့ ရောက်တတ်
သောကြောင့် သဒ္ဒမည်၏ ထိုသဒ္ဒသည်လည်း စိတ္တဇ ဥတုဇ ၂ မျိုးတွင်
ရှေးဦးစွာဖြစ်သော သဒ္ဒသည် စိတ္တဇ၊ ထိုစိတ္တဇ၌ ပါဝင်သော ဥတုမှ
ဆက်လက်ပေါက်ဖွားသော သဒ္ဒသည် စိတ္တပစ္စယဥတုဇတည်း။ ကုသလာ
ကုသလ အဗျာကတ စိတ္တဇတွင် (ရဟန္တာအရှင်မဟာကမ္မာယန၏ အသံ
ဖြစ်သောကြောင့် အဗျာကတ စိတ္တဇတည်း။ ဝိပါက ကြိယာဗျာကတတွင်
ကြိယာအဗျာကတစိတ္တဇတည်း။ ကာမရူပါ ရူပကြိယာ ဗျာကတတွင်
ကာမကြိယာ အဗျာကတ စိတ္တဇတည်း။ သဟိတ် အဟိတ်တွင်သဟိတ်
ကြိယာ အဗျာကတ စိတ္တဇတည်း။ သောမနဿ ဥပေက္ခာတွင် သောမ
နဿ သဟဂုတ် စိတ္တဇ၊ သမ္ပယုတ် ဝိပဿုတ်တွင် ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ္တဇ၊
အသင်္ခါရိက သသင်္ခါရိကတွင် အသင်္ခါရိကစိတ္တဇတည်း။ ဤသို့စသည်ဖြင့်
စိတ်နှင့်ဆိုင်ရာအားလုံးကို စိစစ်ရာ၏၊ ရဟန္တာ၏ စကား မဟုတ်ဘဲ
ပုထုဇဉ်သေက္ခ၏ စကားဖြစ်မှု ကုသိုလ်စိတ္တဇဖြစ်ကြောင်းကိုလည်းသိပါ။

မာဂဓ၊ ပေ၊ ပညတ္တိ။ ။ မာဂဓ သက္ကတ စသော သဒ္ဒါတို့တွင်
ယံပုဒ်သည် မာဂဓသဒ္ဒ၊ အရိယ မိလက္ခဏသော ဘာသာတို့တွင် အရိယ
ဘာသာ၊ သဘာဝနိရုတ္တိ အသဘာဝနိရုတ္တိတွင် သဘာဝနိရုတ္တိ၊ (သဘာဝ
နိရုတ္တိ အကြောင်းကို နာမရူပသိဒ္ဓိ အစမှာ ရှု။) ဆန္ဒာဆန္ဒနိရုတ္တိတွင်
(ရဟန္တာ၏စကားဖြစ်၍ တဏှာဆန္ဒမပါသော) အစ္ဆန္ဒနိရုတ္တိ၊ သကာ
သကနိရုတ္တိတွင် သကနိရုတ္တိ၊ မူလာမူလ ဘာသာတွင် မူလဘာသာ၊
အာဒိကပ္ပိက အနာဒိကပ္ပိကတွင် အာဒိကပ္ပိက ဘာသာ၊ ဗြဟ္မဘာသာ
အဗြဟ္မဘာသာတွင် ဗြဟ္မဘာသာ၊ (ပါဠိစကားကို ကမ္ဘာဥျးက လူများနှင့်
နတ် ဗြဟ္မာများ ပြောကြသတဲ့။) သုတာလာပ အသုတာလာပတွင်
အသုတာလာပ၊ (နာမ်ရူပသိဒ္ဓိ အစမှာ ရှု။) ပရမတ္ထသဒ္ဒ ပညတ္တိ

သဒ္ဒတွင် ပဌမ ဒုတိယဝိထိ၏အာရုံဖြစ်သော သဒ္ဒသည် ပရမတ္ထ၊ တတိယ စတုတ္ထဝိထိ၏ အာရုံဖြစ်သော သဒ္ဒသည် ပညတ္တိသဒ္ဒ၊ [သဒ္ဒ ပဌမ စိတ္တေန စသော ဝိထိဆိုင်ရာကို သတိပြု။]

မြိဘိနိစ္စာ၊ပေ၊ စစ်ပြီးမှလျှင်။ ။နိစ္စသဒ္ဒါ အနိစ္စသဒ္ဒါတွင် ပရမတ္ထ သဒ္ဒသည် အနိစ္စ ပညတ္တိသဒ္ဒကား နိစ္စတည်း။ တဇ္ဇာပညတ် ဥပါဒါပညတ် တွင် တဇ္ဇာပညတ်၊ သမူဟပညတ်၊ သန္တတိပညတ် ပဌမဒုတိယဝိထိ၏ အာရုံဖြစ်ခိုက် သဒ္ဒပညတ်၊ တတိယ စတုတ္ထဝိထိ၏ အာရုံဖြစ်ခိုက် နာမ ပညတ်၊ အနုတ္တရဋ္ဌိတွင် ယံပုဒ်သည် ရဋ္ဌိနာမ်၊ ပသိဒ္ဓ (အထင်ရဋ္ဌိဥပစာရ (ဥပမာတင်စားထားသော) ရဋ္ဌိတွင် ပသိဒ္ဓရဋ္ဌိ၊ ဝါကျအနက်သို့ အစဉ် လိုက်သော ဝါကျတ္ထာနုလောမရဋ္ဌိ ထိုသို့ မလိုက်သော တဗ္ဗိရဟရဋ္ဌိတွင် တဗ္ဗိရ ဟရဋ္ဌိ၊ နိပ္ပန္န အနိပ္ပန္န ၂ မျိုးတွင် ဓာတ်ပစ္စည်းတို့ဖြင့် မပြီးစေအပ် သောကြောင့် အနိပ္ပန္နသဒ္ဒါတည်း။

ပဒသို့ရောက်၊ပေ၊ဝယဂုဏာ။ ။ထိုသဒ္ဒါသည် “ပဇ္ဇတေဉာယတေ အတ္ထော ဧတေနာတိ ပဒံ” နှင့် အညီ အနက်ကိုသိကြောင်း ဖြစ်သော ကြောင့် ပဒမည်၏။ သျှာဒန္တပဒ တျာဒန္တပဒ ၂ မျိုးတွင် ယံပုဒ်သည် သျှာဒန္တ၊ ပဌမန္တ ဒုတိယန္တပဒ စသော(ဝိဘတ်စွဲ၍)၇မျိုးတွင် ဒုတိယန္တ ပဒ၊ ကမ္မတ္ထ ဒုတိယာစသော ဆယ်မျိုးတွင် ကမ္မတ္ထ ဒုတိယန္တ၊ဧကဝစနန္တ ဗဟုဝစနန္တ ၂ မျိုးတွင် ဧကဝစနန္တ၊ စယာသိတ အင်္ဂါသိတ၂မျိုးတွင် (လက်ခြေစသော အပေါင်းကိုမှီ၍ ဧကဝစ ဆုံးသောကြောင့်)စယာသိတ ဧကဝစနန္တ၊ ဒဗ္ဗ၊ ဂုဏ၊ ကြိယာ ၃မျိုးတွင် အနိယမသာမညဘောဂုဏ်ကို မှီသောကြောင့် ဂုဏစယာသိတ ပုဒ်တည်း။

နာမ်ရောက်ခါမူ၊ပေ၊ သရာမဇ္ဈ။ ။ ထိုပြခွဲသော ယံပုဒ်သည် နာမ် အာချာတ် နိပါတ် ဥပသာ ၄ ဖြာသောပုဒ်တို့တွင် နာမ်ပုဒ်တည်း။ နာမနာမ် သဗ္ဗနာမ် စသည်တို့တွင် သဗ္ဗနာမ်တည်း။ ပယောဂဝန္တ၊ဝစန၊ ပုစ္ဆာ၊ ပမာဏိက စသော သဗ္ဗနာမ်တို့တွင် ပယောဂဝန္တ သဗ္ဗနာမ်၊ အနိယမဝါစက နိယမဝါစက ၂ မျိုးတွင် အနိယမဝါစက၊ ဒဗ္ဗ၊ဂုဏ၊ ကြိယာ၊ နာမ၊ ဓာတိ၊ ပယောဂဝန္တတို့တွင် (ယံ နရဝရံ-ဟု ခြစ်ဟော

လင်္ကာနှင့် စကားပြေ

၃၃၃

ပုဒ်နှင့်ယှဉ်သောကြောင့်) ဒဗ္ဗ ပယောဂဝန္တ သဗ္ဗနာမ်၊ ခြိမ်အများတွင် ဘုရားခြိမ်ကို ဟောသောကြောင့် ဗုဒ္ဓဒဗ္ဗပယောဂဝန္တ သဗ္ဗနာမ်၊ ဧကက္ခရ နာမ် စသည်တို့တွင် (ယံ) ဟု တလုံးထည်းရှိသောကြောင့် ဧကက္ခရနာမ်၊ သုဒ္ဓသရ ဧကက္ခရ၊ သရန္တ ဧကက္ခရ ပျဉ္စနန္တ ဧကက္ခရတို့တွင် (နိဂ္ဂဟိတ ဆုံးသောကြောင့်) ပျဉ္စနန္တ ဧကက္ခရတည်း၊ သရာဒိ၊ သရမဇ္ဈ၊ သရန္တ တို့တွင် သရမဇ္ဈနာမ်ပုဒ်တည်း၊ ဤသို့ ရသမျှပုဒ်ကို စိစစ်ခြင်းသည် ပဒ ဝိစယာဟာရ မည်၏၊ လောကောပုဒ်၊ ပူဇယတေပုဒ်တို့ကိုလည်းရသင့် သလို နည်းမှီး၍ စိစစ်ပါလေ။

လောကော။ ။ ပဒသို့ မရောက်ခင် စိစစ်ပုံမှာ ယံပုဒ်စစ်သည့် အတိုင်းတည်း ထို့နော် လောကောသည် ပုဒ်မည်၏၊ ထိုပုဒ်သည် သျာဒန္တ၊ ဧကဝစနန္တ၊ ပဌမန္တ၊ လိင်္ဂတ္ထ ပဌမာ စသည်တို့တွင် လိင်္ဂတ္ထ ပဌမာ၊ သုဒ္ဓသံသဌတွင် သံသဌ လိင်္ဂတ္ထ၊ ကတွတ္ထ သံသဌစသည်တို့တွင် ကတွတ္ထ သံသဌ လိင်္ဂတ္ထ၊ စယာသိတ၊ ဇာတိစယာသိတ၊ အနေကုက္ခရပုဒ်၊ ဩ ဆုံးသောကြောင့် သရန္တ အနေကုက္ခရပုဒ်၊ သလိင်္ဂ အလိင်္ဂ ၂ ပါးတွင် လိင်္ဂကြောင့် ရုပ်အထူးရှိရကား သလိင်္ဂပုဒ်၊ ဣတ္ထိပုမနပုံသကတွင် ပုမလိင်္ဂ (ပုံလိင်္ဂ) ပုဒ်၊ နာမ် အာချာတ် စသည်တွင် နာမ်ပုဒ်၊ ကြိယာနာမ်စသည် တို့တွင် ဇာတိနာမ်၊ သာမည ဂုဏစသည်တွင် သာမညနာမ်၊ အာဝတ္ထိက နာမ် စသည်တွင် ကုသိုလ် အကုသိုလ်ဝိပါက်၏ တည်ရာအကြောင်းကို စွဲသောကြောင့် နေမိတ္ထိကနာမ်၊ နာမနာမ်၊ သမာသ်နာမ် စသည်တွင် ပုံလိင်္ဂဝိသေသနှင့်ယှဉ်၍ လောကဟူသော အနက် ဝိသေသကို ဟော သောကြောင့် နာမနာမ်၊ သုဒ္ဓနာမ်လည်း မည်၏၊ ရွဉ့် သုဒ္ဓနာမ်စသော ၄ ပါးတို့တွင် ကိတ် သုဒ္ဓနာမ်၊ ကိတကိစ္စကိတ် ၂ မျိုးတွင် ကိတကိတ်၊ ကတ္တုသာဓန စသော သာဓန ၇ ပါးတွင် (လောကီယန္တိ ပါပပညာနိ တဒ္ဓိပါကောစ ဧတ္ထ” ဟု ဝစနတ် ပြုရသောကြောင့်) အဓိကရဏသာဓန၊ သာမူဟိကနာမ်-စသော ၆ ပါးတွင် သတွာအပေါင်းကို စွဲသောကြောင့် သာမူဟိကနာမ်၊ သမာသ် တဒ္ဓိတ် ကိတ် ၃ ပါးတွင် ကိတနိပ္ပန္န နာမ်၊

၃၃၄

နေတ္တိအကောဏ်

အန္တက္ခနာမိ၊ (တနည်း) လောက ၃ မျိုးတွင် သတ္တလောက၌သာ ထင်သောကြောင့် အထင်ရဋ္ဌိနာမိ၊ ဂိုဏ်း ၁၃ ပါးတွင် ပုရိသာဒိဂိုဏ်းတွင် ပါဝင်သောနာမိ၊ ဤသို့ စိစစ်ရာ၏၊ ထိုသို့ စိစစ်ရာ၌ ပုဒ်စစ်ကိုများစွာ သတိပြုရာ၏။

ပူဇယတေ။ ။ပဒသို့မရောက်မှီ ယံအတိုင်းစစ်၍ ထို့နောက် တျာဒန္တပုဒ်၊ စယာသိတပုဒ်၊ ကြိယာစယာသိတ၊ အနေကက္ခရ၊ နာမ်အာချာတ်စသည်တွင် အာချာတ်ပုဒ်၊ ဝတ္ထမာန် စသော ဝိဘတ်တို့တွင် ဝတ္ထမာန၊ ပရဿပုဒ် အတ္တနောပုဒ်တွင် အတ္တနောပဒန္တ၊ နာမယောဂ စသည်တွင် နာမယောဂ၊ ပယုဇ္ဇမာန အပ္ပယုဇ္ဇမာနတွင် လောကောဟု ကတ္တားကို တိုက်ရိုက်ယှဉ်အပ်သောကြောင့် ပယုဇ္ဇမာန၊ ဧကဝစနန္တ၊ ကတ္ထုဝါစက၊ သဗ္ဗဓာတုက၊ သဝိကရဏ အဝိကရဏတွင် ဏယပစ္စည်းရှိသောကြောင့် သဝိကရဏ၊ ဘူဝါဒိစသော ဂိုဏ်းတို့တွင် စုရာဒိဂိုဏ်းဝင်ပုဒ်၊ ဧကဂဏိက စသည်တွင် စုရာဒိ ဧကဂဏိက၊ [ဒိဝါဒိစုရာဒိ ဒွိဂဏိကဟု ဆိုမှားကြ၏။] သကာရိတ အကာရိတတွင် ကာရိတ် မှည့်ရသောကြောင့် သကာရိတ၊ ဧကကာရိတ (ပရိယောသာ ဝါပေတိကဲ့သို့) အနေကကာရိတတွင် ဧကကာရိတ၊ မုချ ရူဋ္ဌိကာရိတ် ၂ မျိုးတွင် ရူဋ္ဌိကာရိတ် (ကာရိတာတိဒေသလည်း ဟူရ)။ သဝုဒ္ဓိက အဝုဒ္ဓိကတွင် ဝုဒ္ဓိမပြုရသောကြောင့် အဝုဒ္ဓိက၊ ဧက - ဒွိ - တိကာလိကတို့တွင် ဧကကာလိက ဝိဘတုန္တ၊ သာဂမာနာဂမဝိဘတုန္တတွင် (အ-ဣ မလာရသောကြောင့်) အနာဂမဝိဘတုန္တ၊ သပုဗ္ဗက အပုဗ္ဗကတွင် (အန-ဘူ စသည်ကဲ့သို့ ဥပသာရ ရှေးမရှိသောကြောင့်) အပုဗ္ဗက၊ အနုပပဒ အနောပသဂ္ဂပုဒ်တည်း၊ ဤကို နည်းမှီ၍ ပဒဝိစယ၌ ရသင့်သမျှ စိစစ်ရာ၏၊ ဤတွင် ပဒဝိစယသာ ပြီးသေး၏၊ ပုစ္ဆဝိစယသည်ကိုလည်း ဆက်၍ မှတ်သားရလိမ့်ဥပမည်။

လင်္ကာနှင့် စကားပြေ

၃၃၅

(ကျက်မှတ်ရန်)

- (ခ) ပုစ္ဆာဝိစယ၊ ဟူသောကလည်း၊ အဒိဋ္ဌနှင့်၊ ဒိဋ္ဌ-ဝိမတိ၊ အနမတိ-ကထေ၊ ၅ ထွေ သင့်ရာ၊ ခွဲလိုက်ပါလော၊ နောက်မှာသတ္တ-ဓမ္မဒိဋ္ဌာ၊ ဧ-နေကာတည့်၊ သမ္မုတိ-ပရမတ်၊ နာဂတ်-တိတ်-ပစ်၊ ခွဲလှစ်ဝိသယ၊ ဧကံသဝိဘဇ္ဇာ၊ ပဋိပုစ္ဆာ ဌပနီ၊ ၄ လီ ခွဲဝေ၊ သာဝသေနာဝသ၊ သုတ္တရ နုတ္တရာ၊ လောကီယာ လောကုတ်၊ မယုတ်ရစေ၊ ပုရေ-ပစ္ဆာ၊ ယမိုက်လာရှု၊ အနနနှင့် အနသန္နိ၊ စိစစ်ညှိသည်၊ မှတ်သိ ပုစ္ဆာဝိစယတည်း။

(ကြည့်ရှုရန် စကားပြေ)

အဒိဋ္ဌ၊ ဟေ၊ ၅ ထွေသင့်ရာ။ ။[ထိုထိုကျမ်းဂန်စကားဟူသမျှသည် (ပုစ္ဆာဝါကျမှ တပါး) အဖြေဝိသဒ္ဓန စကားချည်းတည်း၊ ထို့ကြောင့် “ယံ လောကော ပူဇယတေ” ဝါကျကိုလည်း ဝိသဒ္ဓနဝါကျဟု မှတ်၊ “အဖြေမြင်က၊ အတင်ထုတ်မြဲ၊ မလွဲတံထွာ၊ ဓမ္မတာတည်း” နှင့် အညီ ထို အဖြေကို မြင်သဖြင့် “ယံလောကော ပူဇယတေ” ဟူသောစကားကို အဘယ် အကျိုးငှါ “ဆိုအပ်ပါသနည်း” ဟု ပုစ္ဆာထုတ်နိုင်၏၊ ထိုပုစ္ဆာသည် မသိ မမြင်အပ်သည်ဖြစ်၍ မေးသူအတွက် အဒိဋ္ဌဇောတနာ ပုစ္ဆာလည်း ဖြစ်နိုင်၏၊ သိအပ်ပြီးသည်ကို နှိုးနှောလို၍ မေးသူအတွက် ဒိဋ္ဌသံသန္တနာလည်း ဖြစ်နိုင်၏၊ ယုံမှားသံသယဖြစ်၍ မေးသူအတွက် ဝိမတိဇ္ဈေဒနာလည်း ဖြစ်နိုင်၏၊ ကျမ်းဆရာ၏ အလိုဆန္ဒအတိုင်း မေးသူအတွက် အနမတိပုစ္ဆာလည်း ဖြစ်နိုင်၏၊ ဖြေဆိုလို၍ ကျမ်းဆရာကိုယ်တိုင် မေးလျှင် ကထေတုကမျတာ ပုစ္ဆာလည်း ဖြစ်နိုင်၏။]

နောက်မှာသတ္တ၊ ဟေ၊ ခွဲလှစ်ဝိသယ။ ။သတ္တာဓိဋ္ဌာန (ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာနလည်းဟူ) ဓမ္မာဓိဋ္ဌာန ၂ ပါးတွင် “ယံ လောကော ပူဇယတေ” ဟူသော

ဝစီဘောဒနာမပညတ္တိ သဒ္ဓါဓမ္မလျှင် တည်ရာရှိသောကြောင့် ဓမ္မာဓိဋ္ဌာန ပုစ္ဆာတည်း။ ဧကာဓိဋ္ဌာန အနေကာဓိဋ္ဌာန ၂ ပါးတွင် တခုသောဝါကျလျှင် တည်ရာရှိသောကြောင့် ဧကာဓိဋ္ဌာန၊ တနည်း- ၃ ပုဒ်ဖြစ်၍ ပုဒ်အများ လျှင် တည်ရာရှိသောကြောင့် အနေကာဓိဋ္ဌာန တည်း။ သမ္မုတိဝိသယ ပရမတ္ထဝိသယ ၂ ပါးတွင် သဒ္ဓပညတ်လျှင် တည်ရာ ရှိသောကြောင့် သမ္မုတိဝိသယ၊ တနည်း-ဝစီဘောဒသဒ္ဓရုပ်လျှင် တည်ရာရှိသောကြောင့် ပရမတ္ထဝိသယတည်း။ အတိတဝိသယစသော သုံးပါးတွင် ဆိုအပ်ပြီးကို မေးသောကြောင့် အတိတဝိသယ၊ တနည်း-ပူဇယတေ အရ ပစ္စုပ္ပန် ပူဇော်ခြင်းကို မေးသောကြောင့် ပစ္စုပ္ပန်ဝိသယတည်း။

ဧကံသ၊ဗေ၊စိစစ်ညှိသည်။ ။ ဧကံသဗျာကရဏီယ၊ဝိဘဒ္ဓ၊ပဋိပုစ္ဆာ၊ ဌပနိယ ဗျာကရဏီယ ၄ ပါးတွင် စင်စစ်ဖြေဆိုထိုက်သောကြောင့် ဧကံသ ဗျာကရဏီယ၊ သာဝဓေသနိရဝဓေသ ပုစ္ဆာတွင် တဝါကျကိုသာ မေး၍ အကြွင်း ရှိသေးသောကြောင့် သာဝဓေသပုစ္ဆာ၊ တနည်း-တဝါကျ တည်းတွင် အကြွင်းမရှိ အားလုံးကိုမေးသောကြောင့် နိရဝဓေသပုစ္ဆာ တည်း။ သဥတ္တရ အနုတ္တရပုစ္ဆာတွင် မိမိထက်အမြတ်ရှိသေးသော လောကီ တရားကိုမေးသောကြောင့် သဥတ္တရပုစ္ဆာ၊ လောကီယ လောကုတ္တရတွင် လောကီ အကြောင်းအရာကို မေးသောကြောင့် လောကီယပုစ္ဆာ၊ ပုရေ ပဉ္စာစသော ယမိုက်လာ ၄ ပါးတွင် ရှေးဦးအစ အကြောင်းအရာကို မေးခြင်း တည်းဟူသော အမြွက်အားဖြင့် ပုရေပဉ္စာ၊ တနည်း-အပြည့် အစုံ မေးခြင်းတည်းဟူသော အမြွက်အားဖြင့် ပရိပုဏ္ဏပဉ္စာတည်း။ အနု သန္နီ-အနုသန္နီ ၂ ပါးတွင် (မူလမေးရင်းစကားနှင့် ဆက်စပ်၍ မေးသော အနုသန္နီပုစ္ဆာ မဟုတ်) ဆက်သွယ်ခြင်း မရှိသောကြောင့် အနုသန္နီ ပုစ္ဆာတည်း။

လင်္ကာနှင့် စကားပြေ

၃၃၇

(ကျက်မှတ်ရန်)

(ဂ) ဝိသဇ္ဇန၊ ဝိစယမူ၊ ပဉ္စမသွေ၊ အားလုံးဖြေ၍၊ ပုရေပဉ္စာ၊ စသည့် အရာဝယ်၊ ယမိုက်လာရှု၊ ဖြေငါးခုဟော၊ နောက်ဝိရောဓ၊ အဝိရနှင့်၊ အဘျူပဂမာ၊ ထည့်စစ်ရာ သည်၊ ကျမ်းလာအဆို အမိန့်တည်း။

(ကြည့်ရှုရန် စကားပြေ)

ဝိသဇ္ဇန၊ ပေါ၊ အဘျူပဂမာ။ ။ ပြခဲ့သောအမေး၌ရတနာ၃ပါးကို ပူဇော်ခြင်းအကျိုးငှါ “ယံ လောကော ပူဇယတေ” ဟူသော ဤစကားကို ဆိုအပ်၏ ဟု ဖြေရာ၏။ ထို ဝိသဇ္ဇနသည် မသိ မမြင်အပ်သည်ကို မေး၍ ဖြေသောအရာဖြစ်လျှင် အဒိဋ္ဌဇောတနဝိသဇ္ဇနမည်၏။ ဤသို့ စသည်ဖြင့် “အလွန်အကဲရှိသောအရာကို ဖြေသောကြောင့် သဉ္စတ္ထရဝိသဇ္ဇန မည်၏။ လောကီတရားကို ဖြေသောကြောင့် လောကီယဝိသဇ္ဇနလည်း မည်၏” တိုင်အောင် စိစစ်ပါလေ။ ထို့နောက် ယမိုက်အဖြေ ၅ ပါးတွင်ပြည့်စုံစွာ ဖြေခြင်းတည်းဟူသော အမြွက်အားဖြင့် ပရိပုဏ္ဏဝိသဇ္ဇန၊ ပုစ္ဆာအစဉ်နှင့် အလားတူ ဖြေခြင်းဟူသော အမြွက်အားဖြင့် ပါဠိဂတိဝိသဇ္ဇန၊ စကား တုံပေး၍ ဖြေခြင်းဟူသော အမြွက်အားဖြင့် ပဋိဝစနဝိသဇ္ဇန၊ သရုပ်ကိုပြ၍ ဖြေခြင်းဟူသောအမြွက်အားဖြင့် သရူပဒဿနဝိသဇ္ဇနတည်း။ [တိုက်ရိုက် မဖြစ်နိုင်၊ အရိပ်အမြွက်လောက်သာ (အနည်းငယ်သာ) ဖြစ်နိုင်သော ကြောင့် “အမြွက်” ဟု သုံးစွဲထားသည်။] ဝိရောဓ အဝိရောဓ အဘျူပဂမ ၃ ပါးတွင် မဆန့်ကျင်သောအားဖြင့် ဖြေသောကြောင့် အဝိရောဓ၊ ရှေးရှု၍ သိစေခြင်းငှါ ဖြေသောကြောင့် အဘျူပဂမဝိသဇ္ဇန မည်၏။ [အဘိ-ရှေ့ရှု + ဥပ = ကပ်၍ + ဂမ = သိစေခြင်း။]

၃၃၈

နေတ္တိအကောကံ

(ကျက်မှတ်ရန်)

(ဃ) ပုဗ္ဗာပရ၊ ဝိစယကား၊ ရှေးကမေးဟန်၊ လျော်ကန်အောင်၊ နော်ထံမြေမှု၊ နီးနှောပြုရ၊ နည်းတဝသော်၊ ရှေ့မှကတ္တာ၊ နောက်ကြိယာဟု၊ စိစစ်ပြု၏။ ထိုသည့်အခါ၊ ဝုတ္တာဘိဟိ၊ ကထိ-သယံ၊ သုဒ္ဓ-ပကတိ၊ တလိပဓာန၊ ကာရကကြိယာ၊ ဝန္တာနိပ္ပ၊ သာဓန-ဂုဏီ၊ သတ္တိမန္တ၊ ဝစ္စ-ဘာဝိ၊ ဤဟာ-ဇေဋ္ဌက၊ ဗျပါရနှင့်၊ ဝန္တယှဉ်ကာ၊ ကြိယာမှု၊ လျော်ရာက၊ နာမည်ပြု၍၊ ရှေ့မှကတ္တာ၊ နောက်ကြိယာဟု၊ စိစစ်ပြုသည်၊ မှတ်ရပုဗ္ဗာပရတည်း။

(ကြည်ရှုရန် စကားပြေ)

ရှေးကမေးဟန်၊ လော နီးနှောပြုရ။ ။ “အဘယ်အကျိုးငှါ”ဟု သမ္ပဒါန်ဖြင့်မေးသည်ကို “ပူဇော်ခြင်းအကျိုးငှါ” ဟု သမ္ပဒါန်ဖြင့်ဖြေခြင်းသည်၎င်း၊ “အဘယ်အကျိုး ရှိသောကြောင့်” ဟု ဟိတ်ဖြင့် မေးသည်ကို “ပူဇော်ခြင်းအကျိုး ရှိသောကြောင့်” ဟု ဟိတ်ဖြင့် ဖြေသောကြောင့် ရှေ့ပုစ္ဆာနှင့် နောက်ဝိသုဒ္ဓနသည် နီးနှောမိ၏။

ရှေ့မှကတ္တာ၊ လော စိစစ်ပြု၏။ ။ လောကော ဟူသော ကတ္တာ နိဒ္ဒေသသည် ရှေ့ပုဒ်၊ ပူဇယတေ ဟူသော ကြိယာနိဒ္ဒေသကား နော်ပုဒ်တည်း။ ဝုတ္တ၊ အဘိဟိတ၊ ကထိတ၊ သယံကတ္တာ၊ သုဒ္ဓ-ပကတိ-ပဓာနကတ္တာသည် ရှေ့ပုဒ်၊ ပူဇယတေဟူသော ကတ္တိ (ကတ္တာရှိသော ကြိယာ) ကား နော်ပုဒ်တည်း။ လောကောဟူသော ကာရကကြိယာဝန္တသည် ရှေ့ပုဒ်၊ ပူဇယတေကြိယာကား နော်ပုဒ်တည်း။ လောကောဟူသော ကြိယာ နိပ္ပါဒက သာဓနသည် ရှေ့ပုဒ်၊ ပူဇယတေ ဟူသော နိပ္ပါဒေတဗ္ဗ သာဓု၂ကား နော်ပုဒ်၊ လောကော ဟူသော ဂုဏီသတ္တိမန္တသည် ရှေ့ပုဒ်၊

လင်္ကာနှင့် စကားပြေ

၃၃၉

ပူဇယတေ ဟူသော ဂုဏ်သတ္တိသည် နောက်ပုဒ်တည်း၊ [တုလျတ်၊ လိင်္ဂတ်
လည်း ခွဲသေး၏၊ ပူဇယတေကို လိင်္ဂတ် (လိင်္ဂတ္ထံ) ဆိုလို့ မကောင်းလှ။]
လောကော ဟူသော ဝစ္စဘာဝိသည် ရှေ့ပုဒ်၊ ပူဇယတေဟူသော ဝါစက
ဘာဝကား နောက်ပုဒ်တည်း၊ လောကောဟူသော ဤဟာဝန္တ ဇေဋ္ဌကဝန္တ
ဗျာပါရဝန္တသည် ရှေ့ပုဒ်၊ ပူဇယတေ ဟူသော ဤဟာ-ဇေဋ္ဌက-ဗျာပါ
ရကား နောက်ပုဒ်တည်း၊ [ဘောဒစိန္တာ၌ “ဇေဋ္ဌကာ” ဟု တွေ့ရသော်
လည်း “ဇေဋ္ဌကာ” ဟု ထင်သည်။] ဤသို့စပ်ဆိုက်ရာ ၂ ပုဒ်၏ ရှေ့နောက်
ကိုစိစစ်ခြင်းသည် ပုဗ္ဗာပရဝိစယမည်၏။

(ကျက်မှတ်ရန်)

- (င) အနဂီတိ၊ စိစစ်ညှိသော်၊ လျော်သည့်သုတ်ပုဒ်၊ ဖွေရှာ
ထုတ်၍၊ ထိုသုတ်လျော်စွာ၊ ဆိုသည့်တာကြောင့်၊ အန
ရူပါဂီတိ၊ နဂီတိတည်း၊ အပိထဝါ၊ နက်လျော်စွာကြောင့်၊
အနရူပါဂီတိ၊ နဂီတိပင်၊ တနည်းလျှင်ကား၊ စိတ်တွင်
ပိုင်းခြား၊ ထားပြီဆိုကာ၊ နပစ္ဆာဂီတိ၊ အမည်မှည့်၍
နဂီတိမှန်သမျှ၊ သင်္ဂဟဟု၊ ဆက်သွယ်မှုထုတ်၊ ဝုတ္တာဝုတ္တာ၊
ဥာယကို၊ အတ္ထတွဲမှု၊ စိစစ်ပြုသည်၊ အန ဂီတ
ဝိစယတည်း။

(ကြည့်ရှုရန် စကားပြေ)

လျော်သည့်သုတ်ပုဒ်၊ ဖွေရှာထုတ်၍။ ။ ယံ လောကောပူဇယတေကို
စိစစ်လိုလျှင် ဤဂါထာနှင့်လျော်သော အခြားသုတ် ပါဠိတော်တပုဒ်ပုဒ်
ကိုရှာဖွေ၍ ရှေးဥါးစွာ ထုတ်ရသည်၊ လျော်သော သုတ်ပုဒ်ကား-

၃၄၀

နေတ္တိအကောကံ

“ပူဇာရဟေ ပူဇယတေ၊ ဗုဒ္ဓေါ ယဒိ သာဝကေ။

ပပဿမတိက္ကန္တေ၊ တိက္ခသောက ပရိဒ္ဓဓေ” တည်း။

ထိုသုတ်လျော်စွာ၊ ဟေ၊ နဂိတိတည်း။ ။ ဤ“ယံလောကော ပူဇယတေ” သည် ထိုသုတ်အားလျော်စွာ ဆိုအပ်သောကြောင့် “အနုဂ္ဂပါ+ဂိတိ” ဟူသော ဝစနတိ အရ “အနဂိတိ” မည်၏။ [အနုဂ္ဂပါ-ပူဇာရဟေ ပူဇယတေ စသော သုတ် (ပါဠိတော်) အားလျော်စွာ၊ ဂိတိ-ရွတ်ဆို အပ်သော ဂါထာတည်း။]

အပိထဝါ၊ ဟေ၊ နဂိတိပင်။ ။ တနည်းကား-လောကပါလနှင့် တကွသော လောကသည် အမှန်ပင် ဘုရားရှင်ကို ပူဇော်ကြ၏။ ထိုသို့ အနက်မှန် အားလျော်စွာ ဆိုအပ်သောကြောင့်လည်း “အနုဂ္ဂပါ+ဂိတိ” အရ အနဂိတိ မည်၏။

တနည်းလျှင်ကား၊ ဟေ၊ နုပတ္တာဂိတိတည်း။ ။ တနည်းကား-“ယံ လောကော ပူဇယတေ” ကို မဆိုမှီ ရှေးဦးစွာ စိတ်ဖြင့် ထိုစကားအစဉ်ကို စီစဉ် မှတ်သားရသေး၏။ [မနသာဝဝတ္ထာပိတ ပညတ္တိသဒ္ဓါအနိဂ်ကို ဆိုလိုသည်။] ထိုသို့ စိတ်ဖြင့် မှတ်သားပြီးနောက်မှ ဆိုအပ်သောကြောင့် “အနုပတ္တာ+ဂိတိ” အရ အနဂိတိ မည်၏။

နဂိတိမှန်သမျှ၊ ဟေ၊ စိစစ်ပြုသည်။ ။ ထို အနဂိတိ အမည်သည် သင်္ဂဟဂါထာ၏ အမည်တည်း။ ထို သင်္ဂဟသည် ဆိုအပ်ပြီးသော အနက် ကို ရည်မှတ်၍ ဆိုသော ဝုတ္တတ္ထသင်္ဂဟ၊ မဆိုအပ်သေး (ဆိုလတဲ့)ကို ရည်ရွယ်၍ဆိုသော အဝုတ္တတ္ထသင်္ဂဟ၊ ၂ ပါးစုံကို ရည်ရွယ်၍ ဆိုသော ဥဘယတ္ထသင်္ဂဟ ဟု ၃ ပါးရှိ၏။ ထိုတွင် ဤ “ယံလောကော ပူဇယတေ” သည် လောက၏ ပူဇော်ပြီး အနက်ကို ရည်ရွယ်၍ ဆိုအပ်သောကြောင့် ဝုတ္တတ္ထသင်္ဂဟတည်း။ တနည်း-ပူဇော်ပြီးကို၎င်း၊ နောင်အခါ ပူဇော်လတဲ့ ကို၎င်း ရည်ရွယ်၍ဆိုအပ်သောကြောင့် ဥဘယတ္ထသင်္ဂဟတည်း။ [ပူဇော် ပြီးသူတွေ ရှိနေရကား အဝုတ္တတ္ထသင်္ဂဟ (ဒီပနီဟောင်းမှာ ဆိုသော် လည်း) ရထိုက်မည်မထင်၊]ဤသို့ စိစစ်ခြင်းသည် အနဂိတိ ဝိဇယမည်၏။

လင်္ကာနှင့် စကားပြေ

၃၄၁

(ကျက်မှတ်ရန်)

- (စ) သုခ-သောမန၊ ဣဋ္ဌ-တဏှာ၊ ဝိပလ္လာသ၊ ၅ မျိုးရသည့်၊ အဿာဒ ခေါ်၊ ဝိစယသော် ကား-ရှုမျှော် ကျမ်းမှ၊ သုခ အပြား၊ စသည်များကို၊ မှတ်သားစိစစ်။...
- (ဆ) ပြစ် အာဒိနဝ၊ ဒုက္ခဝေဒနာ၊ ဒေါမနာနှင့်၊ ဒုက္ခာ ဒုက္ခ၊ သင်္ခါရ-ဝိပရိ၊ တေဘူမိက-သင်္ခါရ ဒုက္ခာ၊ ခွဲစိတ် ဖြာလော။
- (ဇ) နိဿရဏာမူ၊ အရိယာမဂ် နိဗ္ဗာန်၊ ၂ တန်ခွဲပြ၊ အရိယ ဝယ်၊ သဒ္ဓ ပညာ၊ ၂ ဖြာရရ၊ သုညတာဒိ၊ စရှိခွဲပြန်၊ နိဗ္ဗာန် သ ၉၊ အနုခွဲဝေ။
- (ဈ) ဆိုကျိုး ဖွေသော်၊ မှတ်လေ မုချ၊ ပရမ္မရ တည်း၊ သုတမယဉာဏ်၊ အတ္တဓမ္မ-ကျိုးဝေဒကို၊ မုချဆိုဘိ၊ သမ္ပတ္တိဘဝ၊ ဘောဂ ၂ တန်၊ ပရမ္မရ-ဖလ အကျိုး၊ စိစစ်ရိုးသား။
- (ည) ဥပါယာလည်း၊ ရိယာမဂ္ဂ၊ ပုဗ္ဗဘာဂါ၊ ပဋိပဒါနှင့်၊ ဘဝါဘောဂ၊ ရမည့်အကြောင်း၊ နှစ်ခုပေါင်းဘိ။
- (ဋ) အာဏတ္တိကား၊ လူနတ်ဗြဟ္မာ၊ ဗုဒ္ဓါပစ္စေက၊ သာဝက အာဏတ်၊ တရပ်သာဂါ၊ အနာဂါရ၊ ဒေထဒါနံ၊ သီလံ ရက္ခထ၊ စသည်အပြား၊ စိစစ်ထားသည်... မှတ်သား ဝိစယချည်းတည်း။

(ကြည့်ရှုရန် စကားပြေ)

(၈) သုခသောမနာ၊ ခေါ် မှတ်သားစိစစ်။ ။ သုခသဟဂုတ် ကာယ
 ဝိညာဏ်၌ ယှဉ်သော ကာယိကသုခ ခေါ် သုခဝေဒနာ၊ သောမနဿ
 သဟဂုတ် ၆၂ ပါး၌ ယှဉ်သော စေတသိကသုခခေါ် သောမနဿဝေဒ
 နာ၊ ဣဋ္ဌာရုံ၊ တဏှာ၊ ဝိပလ္လာသ၊ ဤ ငါးမျိုးသည် အဿာဒ အပြား
 တည်း။ “ယံ လောကော” ၌ လောက အရ လောကီဓန္ဒာ၅ပါးရ၏။ ထို၌
 ကာယိကသုခ ပါဝင်၏။ စိတ္တုပ္ပါဒ် အားဖြင့် ကာယဝိညာဏ် စိတ္တုပ္ပါဒ်
 ၁ ပါးသာ၊ ဘုံအားဖြင့်လည်း ကာမာဝစရ ၁ သာ၊ အာရုံအားဖြင့်လည်း
 ဖေါဋ္ဌဗ္ဗာရုံ ၁ သာအာရုံပြု၍ ၁ ပါးသာ၊ ကာယဝတ္ထု၌သာမှီသောကြောင့်
 ဝတ္ထုအားဖြင့်လည်း ၁ ပါးသာ၊ ကာယဒွါရ၌ဖြစ်၍ ဖုဿနကိစ္စ ၁ သာ
 ရှိသောကြောင့်၎င်း၊ ပဉ္စဒွါရဝဇ္ဇန်းနှင့် သမ္ပဋိဇ္ဈိန်းတို့၏အကြားတစ်ဌာနသာ
 ရှိသောကြောင့်၎င်း၊ အဗျာကတဇာတ်ဖြစ်၍ သုခိန္ဒြေ ၁ ပါးသာ
 ရှိသောကြောင့်၎င်း ဒွါရ ကိစ္စ ဌာနဇာတ် ဣန္ဒြေအားဖြင့်လည်း ၁ ပါးစီ
 သာတည်း။

ထို လောကအရ၌ သောမနဿဝေဒနာလည်း ပါဝင်၏။ ထို သော
 မနဿကား စိတ္တုပ္ပါဒ်အားဖြင့် ၆၂ ပါးရှိ၏ဟု ဒီပနီဟောင်း ဆို၏။
 သို့သော် လောကအရ၌ လောကီဓန္ဒာသာ ရသောကြောင့် လောကီ
 သောမနဿ သဟဂုတ် စိတ္တုပ္ပါဒ် ၃၀ ဟုသာ ယူစေလို၏။ ဘုံအားဖြင့်
 (လောကီ သောမနဿဖြစ်၍) ကာမ ဝူပါဝစရ ၂ ပါးသာ၊ အာရုံ ဒွါရ
 ကိစ္စ ဌာနအားဖြင့်လည်း သင်္ဂြိုဟ်ကို သတိပြု၍ စိစစ်ပါ။ ဇာတ်အားဖြင့်
 ကုသိုလ် အကုသိုလ် အဗျာကတဇာတ် ၃ မျိုး ပြား၏။ ဣန္ဒြေအားဖြင့်
 သောမနဿိန္ဒြေတပါးတည်း။ ထို သုခ သောမနဿ ၂ မျိုးလုံးသည်ပင်
 ဧကဟဿိတ (ကာမဂုဏ်တည်းဟူသော အိမ်၌မှီသော) သုခသောမနဿ၊
 နေက္ခမ္မဿိတ (ကာမမှ ထွက်မြောက်သော အလောဘ ဈာန် စသည်၌
 မှီသော သုခသောမနဿဟု ၂ ပါးစီ ပြား၏။ ထို သုခ သောမနဿ
 ၂ ပါးစုံသည် ဝေဒနာက္ခန္ဓာ၌ ပါဝင်၏။

လင်္ကာနှင့် စကားပြေ

၃၄၃

လောကောအရ လောကီရုပ်နာမ် ခန္ဓာဟူသော တောဘူမက သင်္ခါရသည်
(လောဘအာရုံ ဖြစ်ရကား) လက္ခဏာရုံ မည်၏။ ထိုလက္ခဏာသည် သဘာဝလက္ခဏာ၊
ပရိကပ္ပလက္ခဏာအားဖြင့် ၂ ပါးရှိ၏။ ဤလောကော အရ၌ ထိုလက္ခဏာ ၂
ပါးလုံးပင် ရအပ်၏။ ထိုလက္ခဏာသည် ခန္ဓာ ၅ ပါး၌ ပါဝင်၏။

လောကောအရ၌ တဏှာလည်းပါဝင်၏။ ထိုတဏှာသည် (လောဘမူ)
စိတ္တုပ္ပါဒ်အားဖြင့် ၈ ပါး၊ တဏှာ ၃ တန် အရင်းခံ အာကာ သန်နှင့်
မြှောက်လျှင် တရုရှစ်ပါး၊ ထိုတဏှာသည် သင်္ခါရက္ခန္ဓာ၌ ပါဝင်၏။

လောကော အရတွင် ဝိပ္ပလ္လာသလည်း ပါဝင်၏။ ထိုဝိပ္ပလ္လာသသည်
သညာဝိပ္ပလ္လာသ၊ စိတ္တဝိပ္ပလ္လာသ၊ ဒိဋ္ဌိဝိပ္ပလ္လာသ အားဖြင့် ၃ ပါးပြား၏။
သညာ စိတ္တဝိပ္ပလ္လာသ ၂ ပါးသည် ဒိဋ္ဌိကတဝိပ္ပယုတ် စိတ္တုပ္ပါဒ်အားဖြင့်
၄ ပါးစီပြား၏။ ဒိဋ္ဌိဝိပ္ပလ္လာသကား ဒိဋ္ဌိကတသမ္ပယုတ် စိတ္တုပ္ပါဒ်အားဖြင့်
၄ ပါး၊ (နတ္ထိ ကမ္မံ၊ နတ္ထိ ဝိပါကော-စသော အယူကိုစွဲ၍) ဝတ္ထုအားဖြင့်
၁၀ ပါး၊ သက္ကာယဒိဋ္ဌိအားဖြင့် ၂၀၊ သဿတ ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိ အကျယ်
အားဖြင့် ၆၂ ပါးပြား၏။ ထိုဝိပ္ပလ္လာသသည် သညာက္ခန္ဓာ သင်္ခါရက္ခန္ဓာ
ဝိညာဏက္ခန္ဓာတို့၌ ထိုက်သင့်သလို ပါဝင်၏။ ဤကား အဿာဒဝိစယ
တည်း။

(ဆ) အာဒိနဝသည် ဒုက္ခ၊ ဒေါမနဿ၊ ဒုက္ခဒုက္ခံ၊ သင်္ခါရဒုက္ခ၊ ဝိပရိ
ဏာမဒုက္ခအားဖြင့် ၅ ပါးရှိ၏။ ထိုတွင် ဒုက္ခဝေဒနာဟူသောဒုက္ခ
သည် (အဿာဒ၌ ပြခဲ့သော သုခကဲ့သို့ ပြား၏)၊ ဒေါမနဿသည်
(ဒေါသမူ) စိတ္တုပ္ပါဒ်အားဖြင့် ၂ ပါး၊ အာရုံအားဖြင့် ၆ ပါး၊
ဘုံစသည်အားဖြင့် ၁ ပါးစီသာ၊ ထိုဒုက္ခ ဒေါမနဿ ၂ပါးသည်
(ဒုက္ခဆိုမှ ဒုက္ခအစစ်ဖြစ်သောကြောင့်) ဒုက္ခ ဒုက္ခမည်၏။ လောကီ
သုခဝေဒနာ ၃၁ ပါးသည် ဖေါက်ပြန် ပျက်စီးတတ်သောကြောင့်
ဝိပရိဏာမ ဒုက္ခမည်၏။ ဥပေက္ခာဝေဒနာနှင့်တကွ တောဘူမက

သင်္ခါရ အားလုံးသည် (သဗ္ဗေ သင်္ခါရာ ဒုက္ခာ-အရ) သင်္ခါရ ဒုက္ခမည်၏။ ထိုဒုက္ခအားလုံးပင် ခန္ဓာ ၅ ပါး၌ ပါဝင်၍ လောကော အရတွင် ရအပ်၏။ ဤကား အာဒိနဝိစယတည်း။

- (ခ) နိဿရဏသည် အရိယမဂ်နိဗ္ဗာန်အားဖြင့် ၂ ပါးပြား၏။ ထိုတွင် အရိယမဂ်သည် သဒ္ဓါရရ ပညာရရ အားဖြင့် ၂ ပါးပြား၏။ [သဒ္ဓါကို အရင်းခံပဓာနပြု၍ ရအပ်သော မဂ်၊ ပညာကို အရင်းခံ ပဓာနပြု၍ ရအပ်သောမဂ်။] သုညတမဂ်၊ အနိမိတ္တမဂ်၊ အပ္ပဏိဟိတမဂ် အားဖြင့် ၃ ပါးပြား၏။ သောတာပတ္တိမဂ်စသော အားဖြင့် ၄ပါး၊ ဈာန်အပြားအားဖြင့် ၅ ပါး၊ သတိပဋ္ဌာန် စသော ဗောဓိပက္ခိယ တရားအားဖြင့် ၃၇ ပါး၊ ဆန္ဒ စိတ္တ စသော တရားကိုယ်အားဖြင့် ၁၄ ပါးပြား၏။

နိဗ္ဗာန်သည် သဥပါဒိသေသ အနုပါဒိသေသအားဖြင့် ၂ ပါး။ သုညတစသောအားဖြင့် ၃ပါး။ “ဒွါရ ၆ ဖုံ၊ အာရုံ ၆ တန်၊ ဝိညာဉ်ခြောက်၊ ဖဿ ၆ ဖြာ၊ ဝေဒနာ ၆၊ သညာ ၆ နှင့်၊ ခြောက်ဝေဒနာ၊ ၆ တဏှာဆက်၊ ဝိတက်ဝိစာ၊ ခြောက်စီသာတည်း”အရ ဤ ၆ ဆယ်လီ၌ ချုပ်ငြိမ်းခြင်းအားဖြင့် ခြောက်ဆယ်၊ ဤသို့ စသည်ပြား၏။ ဤ ၂ ပါးသော နိဿရဏကား လောကောအရတွင် မပါ။ ပူဇေယတေအရ၌သာ ရအပ်၏။ ဤကား နိဿရဏ ဝိစယတည်း။

- (ဈ) ဖလသည် မုချအကျိုး ပရမ္မရအကျိုးအားဖြင့် ၂ ပါးရှိ၏။ ထိုတွင် မုချဖလသည် သုတမယဉာဏ် အတ္တဝေဒ ဓမ္မဝေဒတည်း။ ပရမ္မရဖလသည်ဘဝသမ္ပတ္တိ ဘောဂသမ္ပတ္တိမှစ၍ များ၏။ ထိုဖလကို ပူဇေယတေပုဒ်၌ ရအပ်၏။ ဤကား ဖလဝိစယတည်း။ [ပရမ္မရဖလကို အခြားနေရာ၌ အနုသင်္ဂဟဟုလည်း ခေါ်၏။

- (ည) ဥပါယသည် အရိယမဂ်၏ အကြောင်းဖြစ်သော ပုဗ္ဗဘာဂ ပဋိပဒါ (ရှေ့အဘို့၌ဖြစ်သော သီလ သမာဓိ ဝိပဿနာ ပညာ)

လင်္ကာနှင့် စကားပြေ

၃၄၅

ဘဝ သမ္မတ္တိ ဘောဂသမ္မတ္တိကို ရခြင်း၏အကြောင်းဖြစ်သော ဒါနသီလစသော အကျင့်အားဖြင့် ၂ မျိုးပြား၏။ ထိုဥပါယကိုလည်း ပူဇယတေအရ၌ ရအပ်၏။ ဤကား ဥပါယ ဝိစယတည်း။

- (၄) အာဏတ္တိသည် လူ၏အာဏတ္တိ၊ နတ်၏အာဏတ္တိ၊ ဗြဟ္မာ၏ အာဏတ္တိအားဖြင့် ၃ ပါးရှိ၏။ ထိုတွင် ဤ ယံ လောကော ပူဇယတေ၌ ပြအပ်သော အာဏတ္တိသည် လူ၏ (အရှင်မဟာ ကစ္စည်းထေရ်၏) အာဏတ္တိတည်း။ လူတွင်လည်း ဗုဒ္ဓအာဏတ္တိ၊ ပစ္စေက အာဏတ္တိ၊ သာဝကအာဏတ္တိ ၃ ပါးတွင် သာဝက အာဏတ္တိတည်း။ သာဝကတွင်လည်း သာဂါရ အနာဂါရ ၂ ပါးတွင် အနာဂါရအာဏတ္တိတည်း။ [ဘိက္ခု ဘိက္ခုနီတွင် ဘိက္ခု၏၊ ပုထုဇ္ဇန သေက္ခ အသေက္ခတွင် အသေက္ခ၏၊ အဂ္ဂမဟာ ပကတိ သာဝကတွင် မဟာသာဝက၏၊ သေတဒဂ္ဂ-နေတဒဂ္ဂတွင် သ တေဒဂ္ဂ (ဧတဒဂ်ရသော) မဟာသာဝက၏၊ ဧကဋ္ဌာန အဓိကဋ္ဌာန ဧတဒဂ္ဂတွင် (ရှင်အာနန္ဒာကဲ့သို့ ဧတဒဂ် ၅ မျိုးရ မဟုတ်၊ တဋ္ဌာနသာ ရသော) ဧကဋ္ဌာန သေတဒဂ္ဂ မဟာ သာဝက၏ အာဏတ္တိတည်း။]

ထိုအာဏတ္တိလည်း ကျင့်ဘို့ရန် စေခိုင်းခြင်း၊ ရှောင်ကြဉ်ဘို့ရာ စေခိုင်းခြင်း ၂ မျိုးတွင် ဤပူဇယတေ အရ၌ ကျင့်ဘို့ရန် စေခိုင်း ခြင်းတည်း။ ထိုကျင့်ဘို့ရန် စေခိုင်းခြင်းလည်း “ဒါနံ ဒေသ၊ သီလံ ရက္ခထ၊ ဘာဝနံဘာဝေထ” စသော အားဖြင့် များသော အပြား ရှိ၏။ ထိုအာဏတ္တိကို ဤပူဇယတေ အရ၌ ရအပ်၏။ ဤကား အာဏတ္တိဝိစယတည်း။ ဤသို့ ပဒ စသော ၁၁ပါးကို စိစစ်ခြင်းသည် ဝိစယဟာရ မည်၏။

နေတ္ထိအကောက်

၃။ ယုတ္တိဟာရ (ကျက်မှတ်ရန်)

- (က) သဒ္ဓ အတ္ထာ၊ ၂ ဖြာယုတ္တိ၊ ရှိ-မရှိကို၊ နှိုင်းညှိကြောင်းရာ၊ ယုတ္တိဟာရတည်း။
- (ခ) ပမာဖော်ထုတ်၊ လောကောပုဒ်ကို၊ စိတ္တဆိုင်ဘိ၊ အရိယမာဂဓာ၊ သျာဒန္တ၊ စသည်ယူမှ၊ သဒ္ဓယုတ္တိ၊ ကောင်းစွာရှိ၏၊ ဥတုနေဋ်၊ မိလက္ခ တျာဒုန်၊ ယူရန် မသင့်။
- (ဂ) တဆင့်တက်ကာ၊ အနက်ရှာသော်၊ သတ္တာလောက၊ ယူကုန်ကြမှ၊ အတ္ထယုတ္တိ၊ ရှိ၏မှတ်လော၊ ဩကာသနှင့်သင်္ခါရယူရန်၊ ဧကန်မသင့်၊ သို့နှင့်တူစွာ၊ ယုတ္တိရှာသည်၊ မှတ်ပါ ယုတ္တိဟာရတည်း။

(ကြည့်ရှုရန် စကားပြေ)

- (က) ယုတ္တိ ဝိစာရေတိ ဧတေနာတိ (ယုတ္တိဝိစာရော-ဟု ဆိုသင့်လျက် ဝိစာရဟူသော နောက်ပုဒ်ကို ချေ၍) ယုတ္တိ၊ ဧတေန-ဤဟာရဖြင့်၊ ယုတ္တိ-သဒ္ဓါအနက် သင့်သောအရာကို၊ (ယုတ္တိဖြင့် အယုတ္တိပါယူ၊) ဝိစာရေတိ-စိစစ်ရ၏၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ ယုတ္တိ-မည်၏၊ ထိုယုတ္တိသည် သဒ္ဓယုတ္တိ (သဒ္ဓါအနေသင့်ခြင်း) အတ္ထယုတ္တိ (အနက်အရ သင့်ခြင်း) အားဖြင့် ၂ ပါး ပြား၏၊ ဤနေရာ၌ လောကောပုဒ်ကို ထုတ်ပြ စိစစ်ရာ၏။
- (ခ) လောကောပုဒ်ကို စိတ္တသေဒ္ဓါ၊ အရိယကမာဂမသဒ္ဓါ၊ သျာဒန္တသဒ္ဓါဟု ယူသော် သင့်၏၊ ဥတုသေဒ္ဓါ၊ မိလက္ခသဒ္ဓါ၊ တျာဒုန်

လင်္ကာနှင့် စကားပြေ

၃၄၇

သဒ္ဓါဟု ယူလျှင် မသင့်၊ သိဝိဘတ်ကို ပဌမာဝိဘတ် ဧကဝုဒ် ဟု ယူသော် သင့်၏။ ဒုတိယာ စသည်နှင့် ဗဟုဝုဇ် ဟု ယူလျှင် မသင့်၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် ပဒဝိစယ၌ ပြခဲ့သည့် အတိုင်း သဒ္ဓါ၏ သင့် မသင့်ကို စိစစ်ခြင်းသည် သဒ္ဓယုတ္တိဟာရ မည်၏။

- (ဂ) လောက၏ အနက်ကို သတ္တလောကဟု ယူသော် သင့်၏။ ဩကာသ လောက သင်္ခါရလောကဟု ယူသော် မသင့် လောကော အရ ပရမတ္ထအားဖြင့် ခန္ဓာ ၅ ပါးဟု ယူသော် သင့်၏။ ဣတ္ထိ ပုရိသ ဟု ယူလျှင် မသင့်၊ ပညတ်အားဖြင့်ကား ဣတ္ထိပုရိသဟု ယူသော် လည်း သင့်သေး၏။ “ပူဇော်တတ်”ဟု ယူသော် သင့်၏။ “ပူဇော်အပ်”ဟု ယူလျှင် မသင့်၊ ပဌမာဝိဘတ်၏ အနက်ကို လိင်္ဂတ္ထဟု ယူသော် သင့်၏။ ဟေတုတ္ထ စသည် ယူလျှင် မသင့်၊ သံသဋ္ဌလိင်္ဂတ္ထ (ကတ္တာ: အနက်နှင့် ရောသော လိင်္ဂတ္ထ)ဟု ယူသော် သင့်၏။ သုဒ္ဓလိင်္ဂတ္ထဟု ယူလျှင် မသင့်၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် ကတ္တုသံသဋ္ဌ, အဘိဟိတ ကတ္တာ:, သုဒ္ဓကတ္တာ: ဟု ယူသော် သင့်၏။ ကမ္မသံသဋ္ဌ စသည် ယူလျှင် မသင့်၊ ဤသို့ အနက်၏ သင့် မသင့်ကို စိစစ်ခြင်းသည် အတ္ထယုတ္တိဟာရ မည်၏။

ယံပုဒ်ကို သျှာဒုန္တ, ဒုတိယန္တ, ဧကဝစန ဒုတိယန္တဟု ယူသော် သင့်၏။ တျာဒုန္တ, ပဌမန္တစသည်ဟု ယူလျှင် မသင့်၊ အနိယမတ္ထ, အသတွ ပဓာန (အနိယမဘောဂုဏ်ကို ပဓာန) ယူသော် သင့်၏။ နိယမတ္ထ သတွ ခြပ်) ပဓာနယူလျှင် မသင့်၊ ဒုတိယာဝိဘတ်၏ အနက်ကို ကမ္မတ္ထ, အဝုတ္တ, အနဘိဟိတကံ, ပတ္တိကံ, ကာယစိတ္တံ သမ္ပတ္တိကံ, ဓာတ်ကံ, ဣန္ဒြိယကံဟု ယူသော်သင့်၏။ ကတွတ္ထစသည်, ဝုတ္တကံစသည်ဟု ယူလျှင် မသင့်၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် နာမ်ပုဒ်ဟူသမျှ စိစစ်ရာ၏။

ပူဇေတေကို, တျာဒုန္တ, စယာသိတ, ကြိယာ စယာသိတ, အနေ ကက္ခရပုဒ် ယူသော် သင့်၏။ သျှာဒုန္တ, အင်္ဂါသိတ, ဒဗ္ဗုဂ္ဂဏ စယာသိတ, ဧကက္ခရပုဒ်ဟု ယူလျှင် မသင့်၊ ပူဇော်၏ အနက်ကို ကြိယတ္ထယူသော် သင့်၏။ အခြားအနက်ယူသော် မသင့်၊ ပူဇနအနက်ယူသော် သင့်၏။ အခြား

၃၄၈

နေတ္တိအကောက်

အနက်ယူလျှင် မသင့်၊ ဣယပစ္စည်း၏ အနက်ကို=ရူပသိဒ္ဓိမတ္တ (ရုပ်ပြီး ရုံမျှ) ယူသော် သင့်၏၊ ကာရိတ် (ဟိတ်) အနက်ယူလျှင် မသင့်၊ စုရာဒိ ဂဏိက ဇောတက ယူသော် သင့်၏၊ အခြားဂဏိက ဇောတက၊ ဝါစက ယူလျှင် မသင့်၊ တေဝိဘတ်၏ အနက်ကို ကြိယာပဓာနယူသော် သင့်၏၊ သတွပဓာန (ဒြမ် ပဓာန ယူလျှင် မသင့်၊ ကတွတ္တယူသော် သင့်၏၊ ကမ္မတ္တ ယူလျှင် မသင့်၊ ပူဇေတေ တပုဒ်လုံး၏ အနက်ကို အာမိသ ဓမ္မပူဇာ ယူလျှင် သင့်၏၊ အဂ္ဂိဟုတ္တ (မီးပူဇော်ခြင်း) စသည်ယူလျှင် မသင့်၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် ကြိယာပုဒ် ဟူသမျှကိုလည်း စိစစ်ရာ၏၊ ဤသို့ သဒ္ဒယုတ္တိ အတ္ထယုတ္တိ ရှိ-မရှိကို စိစစ်ခြင်းသည် ယုတ္တိဟာရ မည်၏။

၄။ ပဒဋ္ဌာနဟာရ

(ကျက်မှတ်ရန်)

- (က) ထိုထို ထုတ်ပြ၊ ပုဒ်အရကို၊ ပဌမသီးသီး၊ ရှာဖွေပြီးသော်၊ အနီးကြောင်းခံ၊ ပဒဋ္ဌာန်တွက်၊ သက်ကာ သက်ကာ၊ ဩရယှာ၎င်း၊ တကြောင်းတက်ကာ၊ အာရယျာ တနည်း။
- (ခ) ပုံစံမှီးလျှင်၊ ပူဇေတေပင်တည်း၊ ထိုတွင်အရ၊ အာမိသ နှင့်၊ ဓမ္မပူဇာ၊ စေတနာဆို၊ ထို၏ကြောင်းခံ၊ ပဒဋ္ဌာန် ဟော၊ ယောနိသော တဲ့၊ ထပ်လောယင်း၏၊ ပဒဋ္ဌာန်ညှိက၊ သဒ္ဓမ္မသဝနာ၊ တဖြာထို၏၊ သပ္ပုရိသူ၊ တမူထိုမှ၊ ပဋိရူပတည်း၊ ထိုမှ တဘန်၊ ပဒဋ္ဌာန်ရှာဖွေ၊ ပုဗ္ဗေကတ၊ မြတ်ပုည ဟု၊ အောက်အောက်ရှုလျက်၊ သက်ကာ

လင်္ကာနှင့် စကားပြေ

၃၄၉

သက်ကာ ဩရယှာဖြင့်၊ ဖွေရှာချင့်လျက်၊ တက်၍
တဘန်၊ ကြောင်းကျိုးပြန်လေ။

- (ဂ) ပုဗ္ဗေကတ-ပုညအကြောင်း၊ ၎င်းကျိုးတွက် ပဋိရူပထွက်၏၊
ဆက်ကာဆက်ကာ၊ ပူဇာအကြောင်း၊ ၎င်း ကျိုးလျောက်၊
ပါမောဇိပိဘိ၊ စရိမပျက်၊ ပစ္စဝေက်ဟု၊ ဆက်ဆက်အကျိုး၊
တမျိုးဆက်ပြန်၊ နိဗ္ဗာန်တိုင်ပြ၊ အာရယျတည်း၊ တနည်း
ထုတ်သွေ့၊ ဗျာတိရေက၊ နည်းအရဖြင့်၊ သက်ပြတက်ပြန်၊
ပဒဋ္ဌာန်သည်၊ မှတ်ရန် ဟာရတမျိုးတည်း။

(ကြည့်ရှုရန် စကားပြေ)

- (က) ပဒဋ္ဌာနံ ဝိစာရေတိ စတေနာတိ (ပဒဋ္ဌာန ဝိစာရော-ဟု ဖြစ်သင့်
လျက် နောက်ပုဒ်ချေ၍) ပဒဋ္ဌာနော၊ နိးစွာသော အကြောင်းကို
“ပဒဋ္ဌာန”ဟု ခေါ်၏။ [ပဒသဒ္ဒါလည်း အကြောင်းအနက်ဟော၊
ဌာနသဒ္ဒါလည်း အကြောင်းအနက် ဟောရကား အနက်တူသဒ္ဒါ ၊
ခု တွဲထားသောကြောင့် “အနီးဆုံး အကြောင်း” ရသည်။ ထိုပဒဋ္ဌာန်ကို
စိစစ်ကြောင်းဟာရသည် ပဒဋ္ဌာနဟာရ မည်၏။ ပုံစံကို ပူဇယတေ
ထုတ်၍ စိစစ်ရာ၏။
- (ခ) ပူဇယတေ အရ အာမိသကို ဖြစ်စေ ဓမ္မကို ဖြစ်စေ ပူဇော်သော
အခြင်းအရာအားဖြင့် ဖြစ်သော စေတနာရ၏။ ထိုစေတနာ၏
အကြောင်းသည် “ယောနိသောမနသိကာရတည်း။ [ယောနိသော
မနသိကာရဟူသည် အသင့်အားဖြင့် နှစ်လုံးသွင်းတတ်သော အာဝဇ္ဇန်း
တည်း။ ထို အာဝဇ္ဇန်းနောက်၌ ဝိထိစဉ်အားဖြင့် စော စေတနာ
ဖြစ်သောကြောင့် ယောနိသောမနသိကာရကို စေတနာ၏ အနီးဆုံး
အကြောင်းဟု ဆိုရသည်။]

၃၅၀

နေတ္ထိအကောက်

ထို ယောနိသောမနသိကာရ၏ ပဒဋ္ဌာန်ကား သဒ္ဓမ္မသဝနတည်း။ “သူတော်ကောင်းတရားကို ကြားနာရခြင်းကြောင့် အရာရာ၌ ယောနိသောမနသိကာရ (အတ္တသမ္မာပဏိဓိ=စိတ်ထားတတ်မှု) ရှိသည်” ဟူလို၊ ထို သဒ္ဓမ္မသဝန၏ ပဒဋ္ဌာန်ကား သပ္ပုရိသုပနိဿယတည်း။ “သူတော်ကောင်း ပညာရှိကို မှီခိုရခြင်းကြောင့် သဒ္ဓမ္မကို ကြားနာရသည်” ဟူလို၊ ထို သပ္ပုရိသုပနိဿယ၏ အကြောင်းကား ပဋိရူပဒေသဝါသတည်း။ “သူတော်ကောင်းတို့ နေရာဖြစ်၍ နေထိုင်ဘို့ရာ သင့်လျော် လျောက်ပတ်သော အရပ်၌ နေရခြင်းကြောင့် သူတော်ကောင်းတို့ကို မှီခိုဆည်းကပ်ခွင့် ရသည်” ဟူလို၊ ထိုပဋိရူပဒေသဝါသ၏ ပဒဋ္ဌာန်ကား ပုဗ္ဗေစကတပုညတာတည်း။ “ရှေးရှေးဘဝ၌ ကုသိုလ်ကောင်းမှုကို ပြုခဲ့ခြင်းကြောင့် ပဋိရူပဒေသ၌ နေရသည်” ဟူလို၊ ဤကား ရှေးလွန်လေပြီးကို “အောက်” ဟု ယူ၍ ဩရုယု (အော်သိုသက်သော) အားဖြင့် ပဒဋ္ဌာန်ကို စိစစ်ခြင်းတည်း။

တက်၍ တဘန်၊ ကြောင်းကျိုးပြန်လေ။ ။ ဤသို့ ပဒဋ္ဌာန်ကို ရှာဖွေပြီးနောက် အကြောင်းအကျိုးဆက်၍ အာရုယုနည်းအားဖြင့် တဘန်တက်ရ ညးမည်၊ တက်ပုံကား-ပုဗ္ဗေစကတပုညတာသည် အကြောင်း၊ ပဋိရူပဒေသဝါသသည် အကျိုး၊ ၎င်းသည် အကြောင်း၊ သဒ္ဓမ္မသဝနသည် အကျိုး၊ ၎င်းသည် အကြောင်း၊ ယောနိသောမနသိကာရ (အတ္တသမ္မာပဏိဓိ) သည် အကျိုး၊ ၎င်းသည် အကြောင်း၊ ပူဇယတေအရ ပူဇော်ခြင်းသည် အကျိုး။

၎င်းကျိုးလျောက်၊ ပေ၊ အာရုယုတည်း။ ။ ပူဇော်ခြင်းသည် အကြောင်း၊ (ပူဇော်ခြင်းကို အကြောင်းပြု၍ ဖြစ်သော ပါမောဇ္ဇ (နသောပီတိ)သည် အကျိုး၊ ဤသို့လျှင် ဆက်ကာဆက်ကာ ပီတိ၊ ပဿဒ္ဓိ၊ သုခ၊ သမာဓိ၊ ယထာဘူတဉာဏ်၊ နိဗ္ဗိဒါဉာဏ်၊ မဂ်ဉာဏ်၊ ဖိုလ်ဉာဏ်၊ ပစ္စဝေက္ခဏာ ဉာဏ်တို့သည် ဖြစ်ကုန်၏၊ [ရှေးရှေးတရားသည် အကြောင်း၊ နော်နော်တရားသည် အကျိုး။] ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်သည် အကြောင်း၊ အနုပါဒိသေသနိဗ္ဗာန်သည် အကျိုးတည်း၊ ဤကား ပူဇယတေအတွက် ဩရုယု နည်းအားဖြင့် ပဒဋ္ဌာန်တည်း။

လင်္ကာနှင့် စကားပြေ

၃၅၁

ဗျာတိရေကနည်း။ ။ ပူဇော်မှုကို မပြုခြင်း၏ ပဒဋ္ဌာန်သည် အယော
နိသောမနသိကာရ၊ ၎င်း၏ ပဒဋ္ဌာန်သည် အသဒ္ဓမ္မဿဝန၊ ဤသို့
စသည်ဖြင့် အသပ္ပရိပ္ပပနိဿယ၊ အပ္ပဋိရူပဒေသဝါသ၊ ပုဗ္ဗေစာကတပုညတာ
တည်း၊ ဤသို့ ဩရယုနည်းဖြင့်၎င်း-ထိုအကတပုညတာသည် အကြောင်း၊
အပ္ပဋိရူပဒေသဝါသသည် အကျိုး၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် တဘန် တက်၍
အယောနိသောမနသိကာရသည် အကြောင်း၊ ပူဇော်မှုကို မပြုခြင်းသည်
အကျိုး၊ မပူဇော်ခြင်းသည် အကြောင်း၊ ကုသိုလ်တရား မပွားများခြင်းသည်
အကျိုး၊ ၎င်းသည် အကြောင်း၊ အလုံးစုံသော အကုသိုလ်တရား တိုးပွား
ခြင်းသည် အကျိုး၊ ၎င်းသည် အကြောင်း၊ အပါယ်ဆင်းရဲ ဝဋ်ဆင်းရဲမှ
မလွတ်မြောက်နိုင်ခြင်းသည် အကျိုး၊ ဤသို့ ပူဇောတေအရ ဗျာတိရေက
(ပြောင်းပြန်) နည်းအားဖြင့်လည်း အကြောင်းပေါင်းကို ရှာဖွေခြင်းသည်
ပဒဋ္ဌာနာဟာရတည်း။

ယံ အရ ပဒဋ္ဌာနဆက်ပုံ။ ။ ယံ အရ မြတ်စွာဘုရား၏ ပူဇာရဟ
(ပူဇော်ထိုက်သောဂုဏ်) ရ၏၊ ထိုဂုဏ်ကား မဟာဗောဓိဟု ဆိုအပ်သော
အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ် သဗ္ဗညုတဉာဉ်တည်း၊ ထိုတွင် အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်၏
ပဒဋ္ဌာန်ကား အော်မဂ် အောက်ဖိုလ်ဉာဏ်တည်း၊ [အော်မဂ် အော်ဖိုလ်၏
ပဒဋ္ဌာန်ကို “ဒွါဒသဂ်၊ ဧကေကတွင်၊ လက္ခဏ သုံးထွေ၊ ကုဋေသိန်းစီ၊
အညိရူထွေ၊ ကုဋေသုံးသန်း၊ ၆ သိန်း အဥးရှိသော မဟာ ဝဇီရဉာဏ်တော်
တည်း၊”ဟု ဒီပနီဟောင်း၌ဆို၏၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် အင်္ဂါ တပါးလျှင် လက္ခဏာ
၃ ပါး တင်၍ အကြိမ်ပေါင်း ကုဋေ တသိန်းစီ (ပေါင်း ၃ သိန်း) ရှ၏၊
သို့ဖြစ်၍ အားလုံးပေါင်းလျှင် ကုဋေ ၃ သန်း ၆ သိန်းရှုသော ဉာဏ်ကို
မဟာဝဇီရဉာဏ်ဟု ဆိုလိုသည်။]

ထို၏ ပဒဋ္ဌာန်ကား “ကာမံ တစောစ နှာရူစ၊ အဋ္ဌိစ အဝသိဿတု၊
ဥပသုဿတု နိဿေသံ၊ သရီရေ မံသလောဟိတံ”ဟု ဓိဋ္ဌာန် စွဲမြဲ ဇွဲ
ကောင်းသော ဝီရိယတည်း၊ ထို၏ ပဒဋ္ဌာန်ကား မဟာဗောဓိမဏ္ဍိုင်တည်း။

ထို၏ ပဋ္ဌာန်ကား ပါရမီစာဂစရိယတည်း၊ ထို၏ ပဒဋ္ဌာန်ကား မဟာ
ကရုဏာတော်တည်း၊ ထို၏ ပဒဋ္ဌာန်ကား ဝေနေယျာသတွာ အပေါင်း
တည်း၊ ဤကား ဩရယုတည်း။

ထိုတွင် ဝေနေယျာသတွာအပေါင်းသည် အကြောင်း၊ မဟာကရုဏာ
သည် အကျိုး၊ စသည်ဖြင့် တက်၍၊ အရဟတ္တမဂ်သည် အကြောင်း၊ အရ
ဟတ္တဖိုလ်သည် အကျိုး၊ ထိုသည်အကြောင်း၊ ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်သည်
အကျိုး၊ ထိုသည် အကြောင်း၊ သဗ္ဗညုတဉာဏ်သည် အကျိုး၊ ထိုသည်
အကြောင်း၊ အလုံးစုံသော ဘုရားဂုဏ်တော်သည် အကျိုး၊ ထိုသည်
အကြောင်း၊ ဒေသနာဉာဏ်တော်သည် အကျိုး၊ ထိုသည် အကြောင်း၊
ဝေနေယျတို့ ရအပ်သော ဟိတသုခသည် အကျိုး၊ ဤကား အာရယု(တက်)
နည်းတည်း။ [သဗ္ဗညုတဉာဏ်၏ ပဒဋ္ဌာန်ကား ပစ္စဝေက္ခဏာ ဉာဏ်တည်း။]
စသည်ဖြင့် ယံ အရ သဗ္ဗညုတဉာဏ်ကို ကောက်၍လည်း အရဟတ္တဖိုလ်၊
အရဟတ္တမဂ်၊ အောက်မဂ်၊ အောက်ဖိုလ် စသည် ဖြစ်၍ ဩရယုာရယုနည်း
ဖြင့်လည်း စိစစ်ပါလေ။]

လောကောအရ ပဒဋ္ဌာန်ဆက်ပုံ။ ■ လောကောအရ (သတ္တ
လောကဟူသော) ခန္ဓာ ၅ ပါးရ၏၊ ပဒဋ္ဌာန်ကား အဝိဇ္ဇာတဏှာ ဥပါဒါန်
ကံ အာဟာရတည်း၊ ထိုတွင် အဝိဇ္ဇာ၏ ပဒဋ္ဌာန်ကား အာသဝတည်း၊
[အာသဝါနံ သမုပ္ပါဒါအဝိဇ္ဇာစ ပဝတ္တတိ] တဏှာ၏ ပဒဋ္ဌာန်ကား ဝေဒနာ၊
ဥပါဒါန်၏ ပဒဋ္ဌာန်ကား တဏှာ၊ ကံ၏ ပဒဋ္ဌာန်ကား ဥပါဒါန်၊ ကဗဠိကာရာ
ဟာရ၏ ပဒဋ္ဌာန်ကား ခဲဘွယ်ဘောဓဉ်ဟူသော ဗဟိဒ္ဓအန္တ ကလာပ်ရုပ်နှင့်
အဇ္ဈတ္တစတုသမုဋ္ဌာနိက ရုပ်ကလာပ်တည်း၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် ဩရယု
(သက်) နည်း၊ ထိုရုပ်ကလာပ်သည် အကြောင်း၊ အာဟာရသည် အကျိုး၊
စသည်ဖြင့် အာရယု (တက်) နည်းအရ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဖြစ်၍ ပဒဋ္ဌာန် ဆက်
ပါလေ၊ ဤကား ပဒဋ္ဌာနဟာရတည်း။

လင်္ကာနှင့် စကားပြေ

၃၅၃

၅။ လက္ခဏဟာရ

(ကျက် မှတ် ရန်)

- (က) တိုက်ရိုက်ထုတ်ပြ၊ ပုဒ်ဓမ္မနှင့်၊ လက္ခဏတူလစ်၊ တကွ
ဖြစ်သား၊ စင်စစ်ကိစ္စ၊ ဟေတု-ဖလ-အာရုံ၊ ဇာတ်ဂုဏ်
စသည်၊ တူညီတုံလတ်၊ မဟောအပ်လည်း၊ မှတ်၍
ယူရာ၊ လက္ခဏဟာတည်း။
- (ခ) ပမာသဘော၊ ပုံစံဟောမှု၊ ယံ လောကောမှ၊ ယံ အရ
ဝယ်၊ အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိ၊ ယူတုံဘိဿော၊
ထို၏ တူမျှ၊ နိယျာနလက္ခဏာ၊ မဂ် ၆ ဖြာကို၊
ကောက်ကာ ယူရ။
- (ဂ) တကွဖြစ်လျှင်း၊ ပယ်ခြင်းကိစ္စ၊ တူမျှသည့်တွက်၊ မဂ်စိတ္တ
ပျဉ်၊ ယူအပ်စကောင်း။
- (ဃ) တကြောင်းမဂ္ဂ၊ ပစ္စယနှင့်၊ သမ္မိပက ဟိတ်တူ၊ ယူလေ
မဂ္ဂင်၊ ထို့ပြင် အလောဘ၊ အဒေါသတူ၊ ဟိတ်လည်း
တူလတ်၊ စိတ္တပျဉ်တည်း။
- (င) တရပ်မှတ်ကြ၊ အရဟတ္တဖိုလ် ကျိုး၊ တူကြရိုးဆုံ၊ အာရုံ
နိဗ္ဗာန်၊ တူရိုးမှန်တွက်၊ မဂ်စိတ္တပျဉ်၊ ယူအပ်တမူ။
- (စ) မဂ်ဇာတ်တူငြား၊ ခြောက်ပါးမဂ္ဂင်၊ ယူလျှင်တခို...၊
ကုသိုလ်ဇာတ်တူ၊ စိတ္တပျဉ်မူကား၊ လောကုတ္တရာ
ဇာတ်ချင်း၊ တူရာသွင်းက၊ နဝလောကုတ်၊ သိမ်းသွင်း
ထုပ်လော။

(ဆ) ဂုဏ်ပုဒ်တူဘိ၊ သမာဓိ သီလ...၊ ပဇာနနကြိယာ၊ အတူရှာမူ၊ ဒသဗလာ၊ ယောဂရဇ္ဇ၊ ဉာဏ်စုံရ၍၊ ... ဓမ္မဒြပ်၊ အတူမှတ်သော်၊ ပရမတ်အားလုံး၊ အကုန်ကြုံးပြီ၊ ...နာမည်တူရာ၊ ယူသောခါဝယ်၊ ခြောက်ဖြာ မဂ္ဂင်၊ ယူငင်လေရ၊ ဤနည်းချ၍၊ သေသဓမ္မာ၊ ယူကြရာသည်၊ မှတ်ပါလက္ခဏဟာရတည်း။

(ကြည့်ရှုရန် စကားဖြေ)

(က) သုတ်၌ တိုက်ရိုက် ထုတ်ပြထားသော ပုဒ်ကို အရကောက်၍ ထိုတရားနှင့် လက္ခဏာ၊ သဟဇာတိ၊ ကိစ္စ၊ ယောတု၊ ဗလ၊ အာရုံ၊ ဇာတ်၊ ဂုဏ်၊ ကြိယာ၊ ဒြပ်၊ နာမည်အားဖြင့် တူသော မဟောအပ်သော တရားတို့ကိုလည်း မှတ်သားကြောင်း (မှတ်သား၍ ယူကြောင်း) ဖြစ်သော ဟာရသည် “လက္ခိယန္တိ အဝုတ္တပိဓမ္မာ ဧတေန ဧတ္ထဝါတိ လက္ခဏော” ဟူသော ဝဇ္ဇနတ္ထနှင့်အညီ လက္ခဏဟာရမည်၏။ [ဧတေန-ဤဟာရဖြင့်၊ ဝါ-တနည်း၊ ဧတ္ထ ဤဟာရ၌၊ အဝုတ္တပိ ဓမ္မာ-တိုက်ရိုက် မဟောအပ်သော တရား တို့ကိုလည်း၊ လက္ခိ ယန္တိ-မှတ်သားအပ်ကုန်၏၊ ဥပလက္ခဏနည်း ကဲ့သို့ တိုက်ရိုက် မဟောအပ်သော်လည်း ဤဟာရ အရ ယူနိုင်သည်-ဟုလို။]

(ခ) ယံလောကော၌ ယံအရ (အခြားပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ အရဟတ္တမဂ်ထက် ထူးကဲသာလွန်သော) ဘုရားရှင်၏ အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်ရ၏။ [သဗ္ဗညုတဉာဏ်ကိုလည်း ရ၏၊ သို့သော် အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်ကို သာ ကောက်ယူသည်၊] ထိုအရဟတ္တ မဂ်ဉာဏ်ဟူသည် သမ္မာဒိဋ္ဌိ မဂ္ဂင် ဖြစ်ရကား (မဂ္ဂင် မှန်သမျှလည်း ဝဋ်မှ ထွက်မြောက် ကြောင်း နိယျာန လက္ခဏာ ရှိကြသောကြောင့်) ထို သမ္မာဒိဋ္ဌိ

လင်္ကာနှင့် စကားပြေ

၃၅၅

မဂ္ဂင်နှင့် နိယျာနလက္ခဏာချင်း တူသော မဂ္ဂင် ၆ ပါးကိုလည်း ယံ အရ ယူနိုင်ပြန်သည်။ ဤကား လက္ခဏာ တူသောကြောင့် ယူရပုံတည်း။ [သမ္မာဒိဋ္ဌိမှတစ်ပါး မဂ္ဂင် ၇ ပါး ကျန်သော်လည်း ဘုရားရှင်၏ အရဟတ္တမဂ်သည် အာနပါဏ စတုတ္ထဈာန်ကို အခြေခံပါဒကပြု၍ တက်လာသောကြောင့် ထိုပါဒက ဈာန်နှင့် တူသော မဂ်သာ ဖြစ်ထိုက်ရကား တိုအရဟတ္တမဂ်၌ သမ္မာသင်္ကပ္ပ မပါသော မဂ္ဂင် ၇ပါးသာရှိ၏-ဟု ယူဆကြသည်။]

(ဂ) ထိုသမ္မာဒိဋ္ဌိနှင့် အတူတကွ ဖြစ်လေ့ရှိသောကြောင့်၎င်း၊ သမုဒယ သစ္စာကို ပယ်ခြင်းကိစ္စအားဖြင့် တူသောကြောင့်၎င်း၊ မဂ် စိတ္တုပ္ပါဒ်ကိုလည်း ယူနိုင်ပြန်၏။ ဤကား သဟစာရီ သမာန ကိစ္စအားဖြင့် ယူရပုံတည်း။

(ဃ) ထိုသမ္မာဒိဋ္ဌိနှင့် မဂ္ဂပစ္စည်းတည်းဟူသော ဟိတ်၊ နိဗ္ဗာန်သို့ရောက် စေတတ်သော သမ္ပါပကဟိတ်အားဖြင့် တူသော ကျန် မဂ္ဂင် ၆ ပါးကိုလည်း ယံအရ ယူနိုင်ပြန်၏။ ထို့ပြင်-အလောဘ အဒေါ သ ဟိတ် ၂ ပါးရှိချင်း တူသော မဂ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ကိုလည်း ယူနိုင် ပြန်၏။ ဤကား သမာနဟေတု အရ ယူပုံတည်း။

(င) ထိုသမ္မာဒိဋ္ဌိနှင့် အရဟတ္တဖိုလ်တည်း ဟူသော တူသော အကျိုး ရှိသောကြောင့်၎င်း၊ နိဗ္ဗာန်တည်း ဟူသော တူသော အာရုံ ရှိသောကြောင့်၎င်း၊ အရဟတ္တ မဂ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ကိုလည်း ယူနိုင်ပြန်၏။ ဤကား ပလ-အာရုံ တူသောကြောင့် ယူရပုံတည်း။

(စ) ထိုသမ္မာဒိဋ္ဌိနှင့် မဂ်ဇာတ်ချင်း တူသောကြောင့် မဂ္ဂင် ၆ ပါးကို၎င်း၊ ကုသိုလ်ဇာတ်ချင်း တူသောကြောင့် မဂ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ကို၎င်း၊ လောကုတ္တရာ ဇာတ်ချင်း တူသောကြောင့် လောကုတ္တရာ ၉ ပါး လုံးကို၎င်း ယူနိုင်၏။ ဤကား ဇာတ်တူအားဖြင့် ယူရပုံတည်း။

(ဆ). [သီလဂုဏ် သမာဓိဂုဏ် ပညာဂုဏ်သည် ဘုရားရှင်၏ ထူးခြားသော သူတပါးနှင့် မထူးသော ဂုဏ်တည်း။] သမ္မာဒိဋ္ဌိသည် ပညာဂုဏ်ဖြစ်ရကား ထိုပညာဂုဏ်အားဖြင့် အထူးချင်း တူသော သီလ သမာဓိကိုလည်း ယူနိုင်၏။ သမ္မာဒိဋ္ဌိသည် ပဇာနနကြိယာ ဖြစ်ရကား ထို သိခြင်း ကြိယာအားဖြင့် တူသော ဒသဗလဉာဏ် စတုဝေသာရဉ္စဉာဏ်စသော ဉာဏ်တော်များကိုလည်း ယူနိုင်ပြန်၏။ ထို သမ္မာဒိဋ္ဌိနှင့် ပရမတ္ထချင်းတူသောကြောင့် အားလုံးသော ပရမတ္ထတရား အစိတ်အစိတ်ကိုလည်း ယူနိုင်ပြန်၏။ မဂ္ဂ ဟူသော နာမည်အားဖြင့် တူသောကြောင့် မဂ္ဂင် ၆ ပါးကိုလည်း ယူနိုင်ပြန်၏။ ဤကား ဂုဏ်ကြိယာ ခြံ နာမ်အားဖြင့် တူသောကြောင့် ယူရပုံတည်း။ ဤသို့ တိုက်ရိုက်ရသော တရားနှင့်လက္ခဏာ စသည် တူသမျှကို ယူနိုင်ခြင်းသည် လက္ခဏဟာရမည်၏။

လောကောအရယူပုံ ။ ။ လောကော အရ ပူဇော်တတ်သော သတ္တလောကကို တိုက်ရိုက်ရသောကြောင့် ထိုနှင့် လုဒ္ဓန ပလုဒ္ဓန လက္ခဏာ ချင်း တူသောကြောင့် မပူဇော်တတ်သော သတ္တလောကကို၎င်း၊ ပူဇော်သော အခြင်းအရာ အားဖြင့် ဖြစ်သော (ရုပ်နာမ်) သင်္ခါရလောကကို၎င်း၊ ဘုရားဖြစ်ရာ ကာလ စသည်တို့၌ ပူဇော်သော အနေအားဖြင့် တုန်လှုပ်တတ်သော ဩကာသလောကကို၎င်း ယူအပ်၏။

စဉ်းစားဘွယ်။ ။ ဒီပနီဟောင်း၌ကား “လောကောအရ” ခန္ဓာ ၅ ပါးကို ယူသောကြောင့် ထိုနှင့် အနိစ္စ စသော လက္ခဏာချင်း၊ တတု ဖြစ်လေ့ရှိသော သဟဇာတိချင်း၊ မိမိတို့ ကိစ္စကို ပြီးစေမှုကိစ္စချင်း၊ အဝိဇ္ဇာ စသော အကြောင်း ဟေတုပစ္စည်းစသော အကြောင်းချင်း၊ အာရမဏ (ရုပ်ဖြစ်လျှင် အနာရမဏ) ချင်း၊ ရုပ္ပန နမနဇာတ်ချင်း၊ ဟိန ပဏီတ စသော ဂုဏ်ချင်း၊ အမူအရာ ကြိယာချင်း၊ ပရမတ္ထခြံချင်း၊ ပရမတ္ထဓမ္မ

လင်္ကာနှင့် စကားပြေ

၃၅၇

သင်္ခတ ဟူသော အမည်ချင်း တူသောကြောင့် အာယတနံ ဓာတ် သစ္စာ ကုန္တေ တို့ကိုလည်း ယူအပ်ကုန်၏” ဟု ဆိုသေး၏။

“တိုက်ရိုက်ပြအပ်သော တရားနှင့် တူသော တရား” ဟူရာ၌ တိုက်ရိုက် ပြအပ်သော တရားက တမျိုး၊ တူသော တရားက တမျိုးဟု ၂ မျိုး ကွဲပြားစွာ ဖြစ်၏။ ဥပမာ-လောကောအရ တိုက်ရိုက်ပြအပ်သော သတ္တ လောက က တမျိုး၊ တူ၍ ယူရသော သင်္ခါရလောက ဩကာသလောက တို့က တမျိုးဟု ၂ မျိုး ပြားသကဲ့သို့တည်း။ ထို့ကြောင့် အရ မပြားဘဲ နာမည်မျှသာ ပြားသော ထိုအာယတနစသည် ယူပုံကို စဉ်းစားကြပါလေ။

ပူဇယတေ အရယူပုံ။ ။ ပူဇယတေအရ ပူဇော်သော အခြင်း အရာအားဖြင့် ဖြစ်သော စေတနာကို တိုက်ရိုက်ရသောကြောင့် ထိုစေတနာနှင့် ပူဇနိယ ပုဂ္ဂိုလ်သို့ ညွှတ်ခြင်း လက္ခဏာ၊ မဆွေရကို ပယ်ခြင်း ကိစ္စ၊ ယောနိ သော မနသိကာရဟူသော အကြောင်း၊ ဘဝသမ္ပတ္တိစသော အကျိုးအားဖြင့် တူသော ထိုစေတနာနှင့်တကွ ဖြစ်ဘက်စိတ္တုပ္ပါဒ်ကိုလည်း ယူအပ်၏။

တနည်း- ပူဇော်သော အခြင်းအရာအားဖြင့် ဖြစ်သော ကာယ ဝိညာတ် ဝစီဝိညာတ်ကို တိုက်ရိုက်ရသောကြောင့် ထိုဝိညာတ်နှင့် ရုပ္ပနလက္ခဏာ ချင်းတူသော ကြွင်းရူပက္ခန္ဓာကို ယူအပ်၏။ တနည်း ပူဇယတေသဒ္ဒါနှင့် ပူဇော်ခြင်း အနက်ကို ဟောသော ကိစ္စချင်းတူသော ဝန္တတေ၊ မာနယတေ၊ သက္ကရောတေ စသော ပရိယာယ် သဒ္ဒါတို့ကိုလည်း ယူအပ်၏။ ဤကား လက္ခဏဟာရတည်း။

၃၅၈

နေတ္တိအကောဏ်

၆။ စတုဗျူဟဟာရ (ကျက် မှတ် ရန်)

- (က) နိရုတ်-ဓိပ္ပါ၊ နိဒါ-နုသန်၊ လေးတန်စုပေါင်း၊ ဝေဘန်ကြောင်းကို၊ စတုဗျူဟာ ဆို၏။
 - (ခ) ဝိဂြိုဟ်ပြုလှောက်၊ အရကောဏ်ကာ၊ ဝါကျာဝတ္ထိကန္တ၊ ပုဒ်ကိုပြုလျက်၊ ဝိဘတ်နက်လည်း၊ ဖော်ပြပြီးလတ်၊ သကတ်စသား၊ နက်ငါးပါးကို၊ ခွဲခြားဝေမှု၊ နိရုတ္တိဟူ၏။
 - (ဂ) ဟောသူ ဒေသက၊ ပုဂ္ဂလ၏၊ ဆန္ဒအလို၊ ဓိပ္ပါယဆိုလော။
 - (ဃ) ထိုထို ဒေသနာ၊ နိဒါန်းမှာကား၊ နှစ်ဖြာ အဇ္ဈ၊ ဗာဟိယတည်း၊ အဇ္ဈတ္တလည်း၊ ကရုဏာဉာဏ်၊ နှစ်တန်ခွဲဝေ၊ ဗာဟိယေမှာ၊ ဒေသကနှင့်၊ ပဋိဂ္ဂါဟက တခြားလေးမျိုး ပြား၏။
 - (င) နုသန္တိကား၊ အတ္ထ-ဗျဉ္ဇနာ၊ ဒေသနာ-နိဒ္ဒေသ၊ ပြားထမပျက်၊ လေးမျိုးထွက်၏။
- ၁။ အနက်ချင်းကပ်၊ ပညတ်တနည်း၊ ပဋ္ဌာန်းပစ္စည်း တဖုံ၊ စပ်ပြတုံက၊ အတ္ထသန္တိ ခေါ်ဘိတခင်း။
- ၂။ သဒ္ဓါချင်းကပ်၊ စာစပ်သလို၊ စပ်နည်းဆိုက၊ ဗျဉ္ဇနသန္တိ။
- ၃။ ရှိသည့်ဒေသနာ၊ ရှေ့လာပုဒ်ပါ၌၊ နောက်ပုဒ်ကပ်၍၊ စာစပ်နည်းပင်၊ ဒေသနာသန္တိတွင်၏။-ထိုပြင်တခြာ၊ ဒေသနာများနှင့်၊ အသွားလျော်အောင်၊ ထုတ်ဆောင်စပ်ညှိ၊ ဤသန္တိပင်။

လင်္ကာနှင့် စကားပြေ

၃၅၉

၄။ ထို့ပြင်မှတ်စရာ၊ နိဒ္ဒေသဝယ်၊ ပဒ အတ္ထာ၊ နိဿိတာ
 နိဿိတ-စိတ္တနှင့်တွဲ၊ လေးမျိုးကွဲ၏။...ပုဒ်ခွဲလေက၊ ပဒ
 နိဒ္ဒေ၊ ပုဒ်နက်ဝေမှု၊ နိဒ္ဒေပဒတ္တ၊ မှတ်ကုန်ကြလော။

ပုထုဇ္ဇန၊ သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်၊ အကုသိုလ် အကု၊ ထို ၂ ခုမှာ၊
 တဏှာဒိဋ္ဌိ၊ မှီစိတ်ရှိ၍၊ နိဿိတစိတ္တ၊ ခေါ်ဆိုရ၏။...ပူဇေ
 တေ အရ၊ ထိုပုဂ္ဂလ၏၊ အာမိသဓမ္မာ၊ ဘာဝနာနှင့်၊ သိလာဒါန၊
 ယူရသဘော၊ လောကော အရလည်း၊ သေက္ခ ပုထုဇဉ်၊
 ယူငင်သောခါ၊ ထိုဒေသနာကို၊ နိဿိတာစိတ္တ၊ ခေါ်ဝေါ်
 ကြလော။...

ဗုဒ္ဓ ရဟန္တာ၊ ပုဂ္ဂလနှင့်၊ အရဟတ္တ နိဗ္ဗာန်၊ ထို ၂ တန်
 ကို၊ အမှန်အနိသ်- သိတစိတ် ဟု၊ ခွဲကြိတ်မှတ်ကာ။...ပူဇာ
 လောက၊ ထိုအရလည်း၊ ဗုဒ္ဓအရဟံ၊ ၂ တန်ပူဇာ၊ ယူငင်ခါ
 ဝယ်၊ ဒေသနာကို၊ မက္ခာ အနိသ်-သိတစိတ်ဟု၊ ကြိတ်လိတ်
 မှတ်ဘိ။...

နိဿိစိတ္တာ၊ ဒေသနာသည်၊ ဝိဝဿိဝဿ၊ နိဿိတ ၂ တန်၊
 ကွဲပြားပြန်၏။ ဝိဝဿိသိတ၊ ဖြစ်တုံကမူ၊ ဝါသနာ ဘာဂီ၊
 တလိထည်းသာ၊ ဝိဝဿကား၊ နှစ်ဖြာဝါသနာ၊ နိဗ္ဗေဓ ဟု၊
 ခွဲပြလေဘိ၊ နိဿိစိတ္တ၊ သံသာရ ပဝတ္တိ၊ အနိသိမ္မ၊ နိဝတ္တိ
 ပြုသည်...၊ စတုဗျူဟ ဟာရာတည်း။

(ကြည့်ရှုရန် စကားပြေ)

(က) နိရုတ္တိ၊ အဓိပ္ပါယ်၊ နိဒါန၊ အနုသန္တိအားဖြင့် လေးပါးသောအနက်
 တို့ကို ဝေဘန်ခြင်း လက္ခဏာရှိသော ဟာရသည် “ဝိယူဟိယန္တိ

သမ္ဗုဒ္ဓိယန္တိ ဧတေန ဧတ္ထဝါတိ ဗျူဟော၊ စတုနံ+ ဗျူဟော-
စတုဗျူဟော” ဟူသော ဝစနတ္ထကြောင့် စတုဗျူဟာ ဟာရမည်၏။
[ဧတေန-ဤဟာရဖြင့်၊ ဝါ-ဧတ္ထ-၌၊ ဝိယုဟိယန္တိ သမ္ဗုဒ္ဓိယန္တိ၊
ပေါင်းစုအပ် (ပေါင်းစု၍ ဝေဘန်အပ်) ကုန်၏၊ ဣတိ ဗျူဟော-
(ဝိပုဗ္ဗ+ ဥ၊ဟဓာတ်၊ အပစ္စည်း=ယဉ်ပစ္စည်းဟု သက္ကတ ဆို၏။)
စတုနံ အနက်လေးပါးတို့၏၊ ဗျူဟော-ပေါင်းစုဝေဘန်ကြောင်း
ဝေဘန်ရာ ဟာရသည်၊ စတုဗျူဟော-မည်၏။]

- (ခ) နိရုတ္တိ။ ။ ဒေသနာ၌ ပါရှိသောပုဒ်ကို (ဝိဂြိုဟ်ပြုသင့်ရာ၌)
ဝိဂြိုဟ်ပြုခြင်း၊ အရကောံခြင်း၊ ပဒါဝတ္ထိကန္တဖြင့်ပြီးစေ၍ ဝါကျာ
ဝတ္ထိကန္တဖြင့် ပြုခြင်း၊ ဝိဘတ်အနက်၊ သကတ်စသော အနက်
များကို ခွဲပြခြင်းသည် နိရုတ္တိမည်၏။ ထို့ကြောင့် “ယံလောကော
ပူဇယေတေ” ၌ ယံသည် သဗ္ဗနာမ်ပုဒ်ဖြစ်၍ “ရဇ္ဇိချာတံ နိပါတဉ္စ၊
ပသဂ္ဂလပနံ တထာ-သဗ္ဗနာမန္တိ မေတေသု၊ နကတော ဝိဂ္ဂဟော
ဆသု” နှင့်အညီ သဗ္ဗနာမ်ဖြစ်၍ ဝိဂြိုဟ်မပြုရ၊ ယပုဒ်+ အံဝိဘတ်၊
ယပုဒ်၏ အရ (အကြင်ဘုရားကိုဟု အနက်ပေးရသော နေရာ
ဖြစ်၍) အနိယမဖြစ်သော သာမညာကာရဘောဂုဏ်သာ ပဓာန
အားဖြင့် ရ၏။ အံဝိဘတ်၏ အရကား ပူဇော်ခြင်း ကြိယာဖြင့်
ရောက်အပ်သော ကြိယာပါပုဏနသတ္တိ ဟူသော ကမ္မကာရက၊
ဧကဝုဏ်သချာရ၏။

အမှာ။ ။ ဒီပနိဟောင်း၌ “သဗ္ဗနာမတာဝံ ယာတိတိ (သဗ္ဗနာမ်
အဖြစ်သို့ ရောက်တတ်သောကြောင့်) ယော၊ အနိယမဝါစက ဘာဝံ
ယာတိတိ ယော၊ ယာဓာတ် အပစ္စည်း” စသည်ဖြင့် ဝိဂြိုဟ်နှင့် ဓာတ်ပစ္စည်း
ကိုလည်း ကြံ၍ အရကောက်ပြသေး၏။

လောကော။ ။ လုဒ္ဓတိ ပလုဒ္ဓတိတိ လောကော၊ ယော-အကြင်
သတ္တလောကသည်၊ လုဒ္ဓတိ ပလုဒ္ဓတိ-ပျက်တတ်၏၊ ဣတိ လောကော၊
လုဓဓာတ်ဏပစ္စည်း၊ လုဓဓာတ်၏အရ လောကောဟု ခေါ်ဝေါ်အပ်သော
ဓနာ ၅ ပါးတို့၏ ဘင်ဇဏကို မုချရ၏။ အဝိဇ္ဇာ၊ တဏှာ၊ ကံ၊

လင်္ကာနှင့် စကားပြေ

၃၆၁

(တနည်း) ကံ စိတ် ဥတု အာဟာရ အကြောင်းတို့ကို ဖလူပစာရအား ဖြင့် ရ၏။ ဏပစ္စည်းအရကား ထိုမှချ ဖလူပစာရတ္ထဖြင့် မှတ်အပ်သော ဘင်္ကက သမင်္ဂိလောက ရ၏။ [လုဒ္ဓတိအရ လုဇောတိ၏ အနက်ကို ဥပါဒ်ကောက်၍ ပလုဒ္ဓတိအရ လုဇောတိ၏ အနက်ကို ဘင်္ကကသော အနက်ကို ပလုဒ္ဓတိသည် လုဒ္ဓတိ၏ အဖွင့်သာ ဖြစ်၍ ထိုကောက်နည်းကို စဉ်းစားပါ။]

ထိုလောကော၌ ပဌမာ သိဝိတတ်၏ အရကား “သမာသံ-တဒ္ဓိတ်၊ ကိတ်ပြီးသင်္ကရာ၊ ပဌမာကား၊ ယင်းတို့ ဟောရာ၊ ဇောတကသာ” ဟူသည်နှင့်အညီ ထိုလောကသဒ္ဓါ၏အနက်ကို ထွန်းပြသော အကာရက ဧကဝုဏ်သင်္ချာရ၏။ သတ္တလောက၏ တယောက်သည် တယောက်နှင့် တူသော အခြင်းအရာ ဇာတ်သည် သကတ်၊ သတ္တလောက ခြစ် သည် ခြစ်၊ သန့်ရှင်းသော အခြင်းအရာ ဝိသဒါကာရသည် ပုလ္လိန်၊ အပေါင်းခြစ်၌ မှီသော တရုတည်းသော အခြင်းအရာသည် ဧကဝုဏ် သင်္ချာ၊ ပူဇော်ခြင်း ကြိယာကို ပြီးစေတတ်သော ကြိယာနိပ္ပါဒကသတ္တိသည် ကတ္တုကာရက၊ ဤကား လောကော အရ၌ နိရုတ္တိဟာရတည်း။

အမှာ။ ။ “လောကော” ဟု ပဌမန္တဖြင့် ထားခြင်းကို ဝါကျအစိုက် အတန်ကို ဖြတ်သော ဝါကျဝဓိကန္တနည်း (ဝါကျ+ အဝဓိကန္တနည်း) ဟု၎င်း၊ ဆင်စွယ်ကို ဖြတ်သကဲ့သို့ ဝါကျတွင်းရှိ ပုဒ်အနေကို ဖြတ်သော ဒန္တစ္ဆေဒနနည်းဟု၎င်း ဆိုသေး၏။ ဝါကျတွင်း၌လည်း “ယံ လောကော ပူဇေတေ” ဟု ပဌမန္တဖြင့်ပင် ရှိသောကြောင့် ထိုနည်းများရမည် မထင်၊ “ပူဇာပ ပူဇနိယာနံ” ဝယ် “ပူဇိယန္တေတိ ပူဇနိယာ” ဟု ဝါကျအတွင်း၌ ဆဋ္ဌိယန္တကို ဖြတ်တောက်၍ “ပူဇနိယာ” ဟု ပဌမန္တဖြင့် ထားရာ၌သာ ဤဝါကျဝဓိကန္တ ဒန္တစ္ဆေဒနနည်းဟု ဆိုသင့်မည် ထင်သည်။ ထို့ကြောင့် ပူဇနိယာနံကိုလည်း နိရုတ္တိဟာရ ထုတ်ပြဉ္စားအံ့။

ပူဇနိယာနံ ။ ။ ပူဇိတဗ္ဗာတိ ပူဇနိယာ၊ (ကမ္မသာဓန) ပူဇောတိ၊ အနိယပစ္စည်း၊ ပူဇောတိ၏အရ ကတ္တုန္တုကြိယာကား ပူဇော်သော အခြင်း အရာ အားဖြင့် ဖြစ်သော စိတ္တုပ္ပါဒ်ကို မှချရ၏။ ကမ္မတ္တကြိယာကား

ထို စိတ္တုပ္ပါဒ်အား ကျေးဇူးပြုတတ်သော ဘုရား ရဟန္တာ စသည်တို့၏ အာရမဏသတ္တိ ဟူသော ကမ္မကာရကကို ဖလူပစာရတ္ထ အားဖြင့်ရ၏။ အနိယပစ္စည်း၏ အရကား ထိုမှချ ဖလူပစာရတ္ထတို့ဖြင့် မှတ်အပ်သော သတ္တိမန္တ ဘုရား ရဟန္တာ စသော ဂုဏဝိသိဋ္ဌပုဂ္ဂိုလ် ရ၏။

ဝိဂ္ဂိုဟ် ပုဒ်ထားနည်း ၂ ပါးတို့တွင် ပုဒ်အခိုက်အတန့်ကို ငဲ့၍ ထားသောကြောင့် ပဒါဝတ္ထိကန္တ ဒန္တဇ္ဈဒန နည်းအားဖြင့် ပဌမန္တ ထား၏။ ထို ပဌမာယောဝိဘတ်၏ အရကား ပူဇနီယသဒ္ဒါ၏ အနက်ကို ထွန်းပြရုံ ဖြစ်သော အတ္တမတ္တ အကာရက ဗဟုဝဏ်သင်္ချာ ရ၏။ ဝါကျာဝတ္ထိကန္တ ဒန္တသောနေနည်းအားဖြင့် မူလရှိရင်း ဝါကျာ အခိုက်အတန့်ကို ငဲ့၍ “တေသံ ပူဇနီယာနံ” ဟု ဝိဘာတုန္တ ခံအပ်၏။ ထိုဝိဘာတ်၏ အရကား ပူဇော်ခြင်း ကြိယာဖြင့် ရောက်အပ်သော ကြိယာပါပုဏနသတ္တိ၊ တနည်း- ပူဇော်ရာ ဖြစ်သော သမ္ပဒါနသတ္တိနှင့် ဗဟုဝဏ်သင်္ချာ ရ၏။

ထို ပူဇနီယာနံ ပုဒ်လုံး၏ အနက်သည် သကတ် စသော အားဖြင့် ငါးပါးရှိ၏။ သီလ သမာဓိ စသော ပူဇောဗ္ဗဘောဂုဏ် (ပူဇော်ထိုက်သူ၏ ဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်ရာဂုဏ်) သည် သကတ်၊ ဘုရား ရဟန္တာ စသောပုဂ္ဂိုလ် သည် ခြံ၊ ဝိသဒါကာရသည် ပုလ္လိန်၊ ခြံ၌မှီသော အများ၏ အဖြစ်သည် ဗဟုဝဏ်သင်္ချာ၊ ပြခဲ့သော ကြိယာပါပုဏန၊ တနည်း-ကြိယာပဋိပ္ပါဟက သတ္တိသည်ကာရကတည်း။ ဤကား ပူဇနီယာနံ၏ နိရုတ္တိဟာရတည်း။

မှတ်ချက်။ ။ “ပဒါဝတ္ထိကန္တ၊ ပဒါဝဓိကန္တ” ဟု၎င်း “ဝါကျာဝတ္ထိကန္တ၊ ဝါကျာဝဓိကန္တ” ဟု၎င်း အရေးအသား ၂ မျိုးကို တွေ့ရ၏။ ထို အရေးအသားကိုလိုက်၍ အရကောက်လည်း မတူဘဲရှိသည်။ ပဒါဝတ္ထိကန္တ ၌ “ပဒ+ အဝတ္ထာ+ ဣက+ အန္တ” ဟုခွဲ၊ ပဒဿ အဝတ္ထာ ပဒါဝတ္ထာ= ပုဒ်အခိုက်၊ ပဒါဝတ္ထံ အပေက္ခတိတိ ပဒါဝတ္ထိကော၊ ပဒါဝတ္ထိကော+ အန္တော ယဿာတိ ပဒါဝတ္ထိကန္တံ၊ ယဿ-အကြင်ပုဒ်၏၊ ပဒါဝတ္ထိကော- ပုဒ်အခိုက်အတန့်ကိုငဲ့သော၊ အန္တော-အဆုံးသည်၊ အတ္ထိ၊ ဣတိတံ ပဒံ ပဒါဝတ္ထိကန္တံ-ပုဒ်အခိုက်အတန့်ကို ငဲ့သောပုဒ်၊ ပုဒ်သည် အခြားစပ်ပုဒ်ကို မငဲ့ဘဲ မိမိဘာသာနေရလျှင် ပဌမန္တဖြင့် နေရ၏။ ဘာကြောင့်နည်း...

လင်္ကာနှင့် စကားပြေ

၃၆၃

အခြားစပ်ပုဒ် မရှိလျှင် လိန် အနက်မျှသာ ရှိသောကြောင့်တည်း။ ထိုသို့ ပဌမန္တဖြင့် ထားခြင်းကို ပဒါဝတ္ထိကန္တနည်းဟုခေါ်၏။

ထို ပဒါဝတ္ထိကန္တကိုပင် “ဝါကျအဝဒဓာတ် ပရိစ္ဆိန္တတိတိ ဝါကျာ ဝဓိကော၊ ဝါကျာဝဓိကော အန္တောယဿာတိ ဝါကျာဝဓိကန္တ-ဝါကျကို ဖြတ်တောက်တတ်သော (ဝါကျအရှိကိုဖြတ်၍ ပုဒ်ရင်းအတိုင်း) အဆုံးရှိသော ကြောင့်” ဝါကျာဝဓိကန္တနည်းဟုလည်း ပြောင်းပြန် ကောက်ယူသေး၏။ ထို့ကြောင့် “ပဒါဝတ္ထိကန္တ=ဝါကျာဝဓိကန္တ” ဟူသော နာမည် ၂ မျိုး သည် ပူဇနီယာကဲ့သို့ ပဌမန္တ ထားနည်း၏ နာမည် ချည်းတည်း။ ဆင်စွယ်ကို နဂိုရှိမှ ဖြတ်သကဲ့သို့ ဝါကျအရှိမှ ဖြတ်သောကြောင့် ဒန္တစ္ဆဒနနည်းလည်းခေါ်၏။ ဝါကျဝတ္ထိကန္တ (ဝါကျအခိုက်အတန့်ကို ငဲ့သော အဆုံးရှိသောပုဒ်) ပဒါဝဓိကန္တ (ပုဒ်အတိုင်းကို ဖြတ်တောက်သော အဆုံး ရှိသောပုဒ်) ဟူသော နာမည် ၂ မျိုးသည် ပူဇနီယာနဲ့ကဲ့သို့ ဝါကျတွင်းရှိသော ပုဒ်အတိုင်း ထားနည်း၏ နာမည်တည်း။ ဖြတ်ပြီး ဆင်စွယ်ကို တဘန် ပြန်ချွန်လာအောင် သုတ်သင်ပွတ်တိုက်သကဲ့သို့ ဖြစ်သောကြောင့် ဒန္တသောဓန နည်းလည်း ခေါ်၏။

ပူယဇော။ ။ အာချာတ်ပုဒ်ဖြစ်သောကြောင့် ဝိဂြိုဟ်=နိရုတ္တိမရ၊ ပူဇောတ်၊ တေဝိဘတ်၊ ဣယပစ္စည်း၊ ပူဇောတ်၏ အရ ပူဇော်သော ကိုယ်အမူအရာ နှုတ်အမူအရာ ဟူသော ဝိညာတ်ဒွေးနှင့် စိတ္တုပ္ပါဒ်ကို မုချ ရ၏။ ယောနိသော မနသိကာရ စသော ရှေးရှေးစိတ္တုပ္ပါဒ်ကို ဖလူပစာ ရတ္တ အားဖြင့် ရ၏။ ပူဇော်ခြင်းကြောင့် ရအပ်သော ပစ္စုပ္ပန် သံသရာ ကျိုး ၂ ဖြာကို ကာရဏူပစာရတ္တအားဖြင့် ရ၏။ တေဝိဘတ်၏အရကား ထိုမုချ ဖလူ ကာရဏူပစာရတ္တတို့ဖြင့် မှတ်အပ်သော သတ္တလောက ခြေကို အပ္ပဓာနအားဖြင့်ရ၏။ (အာချာတ်ပုဒ်ဖြစ်၍ ကြိယာနက်သာ ပဓာန ဖြစ်သောကြောင့်) ပူဇော်ခြင်း ကြိယာကိုသာ ပဓာန အားဖြင့် ရ၏။ ဣယ ပစ္စည်း၏ အရကား စုရာဒိဂဏဇောတက ရူပသိဒ္ဓိမတ္တဘောဂုဏ်ကို ရ၏။ ဤသို့ ပုဒ်ကို ဝိဂြိုဟ်ပြုခြင်း စသော ဝေဘန်မှုသည် နိရုတ္တိ မည်၏။

၃၆၄

နေတ္တိအကောကံ

(ဂ) အဓိပ္ပါယ်။ ။ ဒေသကပုဂ္ဂိုလ်၏ အလိုဆန္ဒသည် အဓိပ္ပါယ်မည်၏။ ဤ “ယံ လောကော ပူဇယတေ” ဟုကျမ်း၏အစဉ်ရေးသားရုတ်ဆိုသော ဒေသက (အရှင်မဟာကစ္ဆည်းထေရ်)၏ အလိုဆန္ဒကား “သတ္တလောကသည် မြတ်စွာဘုရားကို ပူဇော်၏” ဟု တိုက်ရိုက်ပြသဖြင့် သတ္တလောကတွင် ပါဝင်နေသော မိမိ၏ ပူဇော်ကြောင်းကိုလည်း သိစေလို၏။ ကျမ်း၏အစဉ် ဘုရားစသည်ကို ပူဇော်ကြ ရှိခိုးကြခြင်းသည် ကျမ်းပြုဆရာတို့၏ ထုံးစံဓမ္မတာဖြစ်ကြောင်းကိုလည်း သိစေလို၏။ နောင်လာနောက်သားတို့အားလည်း ထိုကဲ့သို့ ပူဇော်စေလို၏။ ဤသို့ စသည်ဖြင့် (အာဏတ္တိဒေသနာဟာရ၌ကဲ့သို့ တိုက်ရိုက်တိုက်တွန်းခြင်း မဟုတ်ဘဲ) မိမိ၏ အလိုဆန္ဒကို သိစေခြင်းသည် အဓိပ္ပါယ် မည်၏။

(ဃ) နိဒါန။ ။ ယံလောကော ပူဇယတေ အစချီသော နေတ္တိဒေသနာတော်၏ အကြောင်းသည် နိဒါန်းမည်၏။ ထိုနိဒါန်းသည် အဇ္ဈတ္တိက နိဒါန်း ဗာဟိရနိဒါန်းအားဖြင့် ၂ ပါး ပြား၏။ အဇ္ဈတ္တိက နိဒါန်းသည် ကရုဏာ၊ ဉာဏ်အားဖြင့် ၂ ပါး ပြား၏။ နေတ္တိကျမ်းလာ ဒေသနာကို နားမလည်သေးသော ပုဂ္ဂိုလ်စုကို အာရုံပြု၍ အရှင်မဟာကစ္ဆည်း၏ အဇ္ဈတ္တသန္တာန်၌ ရှေးဥျော ကရုဏာဖြစ်၏။ ထိုကရုဏာကို အရင်းခံ၍ ဟောကြောင်း ဒေသနာဉာဏ်လည်း ဖြစ်၏။ ထို ကရုဏာ ဉာဏ် ၂ ပါးကြောင့် ဤနေတ္တိပါဠိတော် ဖြစ်ပေါ်လာရသည်-ဟူလို။

အမှာ။ ။ ကရုဏာကို ဒေသနာနှင့် တကွ မဖြစ်သောကြောင့် အသဟဇာတနိဒါန်း၊ ဒေသနာဖြစ်အောင် တိုက်တွန်းတတ်သောကြောင့် သမုဿာဟက နိဒါန်း၊ ဥပတ္တမ္ဘက အကြောင်းဖြစ်၍ ပစ္စယနိဒါန်း၊ ဥပတ္တမ္ဘကနိဒါန်း၊ ဝေနေယျအများနှင့် ဆက်ဆံ၍ သာဓာရဏနိဒါန်းဟု၎င်း၊ ဉာဏ်ကို သဟဇာတနိဒါန်း၊ ဒေသနာကို ဖြစ်စေတတ်၍ ပဝတ္တကနိဒါန်း၊ အသာဓာရဏ နိဒါန်းဟု၎င်း နာမည်တပ်သေး၏။

လင်္ကာနှင့် စကားပြေ

၃၆၅

ဗာဟိရနိဒါန်းသည် ဒေသ ကာလ ဒေသက ပဋိဂ္ဂဟက (တနည်း ပရိသာ) အားဖြင့် ၄ ပါးပြား၏။ ဤနေ့တ္တိပါဠိတော်ကို ဟောရာဖြစ်သော သပြေပင်တောအုပ်သည် ဒေသ၊ ဟောရာအခါသည် ကာလ၊ အရှင်မဟာ ကစ္စည်းထေရ်သည် ဒေသက၊ နာယူသော ရဟန်းတို့သည် ပဋိဂ္ဂဟက (ပရိသာ) မည်၏။ ဤသို့စသည်ဖြင့် ဝေဇာန်ခြင်းသည် နိဒါနမည်၏။

(င) အနုသန္နိသည် အတ္တသန္နိ၊ ဗျဉ္ဇနသန္နိ၊ ဒေသနာသန္နိ၊ နိဒ္ဒေသသန္နိ အားဖြင့် ၄ ပါးပြား၏။ ထိုတွင် (၁) သင်္ကာသန၊ ပကာသန၊ ဝိစရဏ၊ ဝိဘဇန၊ ဥတ္တာနိကမ္မ၊ ပညတ္တိဟူသော အတ္ထပဒ ၆ပါး တို့၏ စပ်ခြင်းသည် အတ္တသန္နိမည်၏။ [သင်္ကာသန စသည်တို့ အဖွင့်ကို အဋ္ဌကထာများဝယ် သာတ္ထံ သဗျဉ္ဇနံအဖွင့်ရှု။]

အနက်ချဉ်းကပ်၊ ပညတ်တနည်း။ ။ အဓိပ္ပါယ်အားဖြင့် ဆက်စပ် လျက်ရှိသော အနက်များကို နာမည်ပညတ်တပ်၍ စပ်ပုံကား=ယံ၏ အရ ဘုရားဒြပ်တော်သည် ပူဇေတေအရ စိတ္တုပ္ပါဒ်၌ အာရုံအကြောင်း နိမိတ် အဝုတ္တုဖြစ်သော သမ္မတ္တိကံ၊ စိတ္တုပ္ပါဒ်ကား အာရမဏိက နိမိတ္တဝန္တ ဖြစ်သော ကြိယာ၊ လောကောအရ သတ္တလောကသည် ပူဇေတေ၌ တေဝိဘတ်သည် ဟောအပ်သော အကြောင်းနိမိတ် နိပ္ပါဒကဖြစ်သော ကတ္တာ၊ ပူဇေတေကား အကျိုးနိမိတ္တဝန္တ နိပ္ပတ္တနိယဖြစ်သော ကြိယာ။

ပဋ္ဌာန်းပစ္စည်းတစ်စုံ။ ။ လောကောအရ သတ္တလောက ဟူသော ခန္ဓာ ၅ ပါးတွင် အလောဘံ စသော ဟိတ် ပါဝင်၍ ပူဇေတေ အရ ပူဇော်သော အခြင်းအရာအားဖြင့် ပြစ်သော စိတ္တုပ္ပါဒ်နှင့် ဝိညာဉ်ဒွေး ပါဝင်ရကား...လောကောသည် ဟေတုပစ္စည်း၊ ပူဇေတေသည် ဟေတု ပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန်၊ ဤနည်းကိုမှီး၍ “လောကောသည် အဓိပတိပစ္စည်း၊ ပူဇေတေသည်၊ အဓိပတိပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန်” စသည်ဖြင့် ရသင့်သမျှ စပ်လေ၊ ယံနှင့် ပူဇေတေ၌ ယံ အရ ဘုရားအာရုံယူ၍ ပူဇေတေအရ အာရမဏိကစိတ္တုပ္ပါဒ်ကို ယူပြီးလျှင် “ယံသည် အာရမဏ၊ အာရမဏာ ဓိပတိပစ္စည်း စသည် ပူဇေတေကား အာရမဏ၊ အာရမဏာဓိပတိ ပစ္စယုပ္ပန် စသည်၊ ဤသို့ စပ်လေ၊ ဤကား အတ္တသန္နိတည်း။

၃၆၆

နေတ္တိအကောကံ

၂။ သဒ္ဓါချဉ်းကပ်။ ။ သဒ္ဓါ ပညတ်ပရမတ် ၃ ရပ်သော စာစပ် နည်းတို့တွင် နောက် ၂ နည်းသည် အတ္တသန္တိဖြစ်၍ သဒ္ဓါချဉ်းစပ်မှုကို ဗျဉ္ဇနသန္တိဟု ခေါ်သည်။ စပ်ဟန်ကား-လောကောသည် ပူဇယတေ၌ ဝုတ္တ၊ အဘိဟိတ၊ သုဒ္ဓ၊ သယံကတ္တား၊ ပူဇယတေကား (ကတ္တားရှိသော) ကတ္တိ၊ [“ကထိတ၊ ပကတိ၊ ပဓာနကတ္တား” ဟုလည်း နာမည်တပ်သေး၏၊ ကထိတ အကထိတ၊ ပကတိ ပိကတိ၊ ပဓာန အပ္ပဓာန ၂ မျိုးစီပြားရာ ၌သာ ထိုနာမည်များ ရအပ်သောကြောင့် ဤ၌ ၂ မျိုးစီ မရသည့်အတွက် မပြတ် ချန်ထားသည်။]

လောကောသည် ကာရက၊ နိပ္ပါဒက၊ သာဓက၊ ဂုဏီ (ဂုဏေး) သတ္တိမန္တ၊ ပူဇယတေကား ကြိယာ၊ နိပ္ပါဒတဗ္ဗ၊ သာရ ၂ ဂုဏ်၊ သတ္တိ၊ [ဤ၌ တုလျှတ်လိင်္ဂိတ်လည်း စပ်သေး၏၊ ပူဇယတေသည် လိင်္ဂ မဟုတ်၍ ဤ၌ မပြ။] လောကောသည် ဝစ္စ၊ ဘာဝိ၊ ဤဟာဝန္တ၊ ဗျာပါရဝန္တ၊ ပူဇယတေကား ဝါစက၊ ဘာဝ၊ ဤဟာ၊ ဗျာပါရ၊ ယံသည် ပူဇယတေ၌ အဝုတ္တ၊ အနဘိဟိတ ကမ္မကာရက၊ ပူဇယတေကား ကတ္တိ ကြိယာ၊ ဤကား သဒ္ဓါ ချဉ်းစပ်သော ဗျဉ္ဇနသန္တိတည်း။

၃။ ဒေသနာသန္တိသည် (က) ဒေသနာတော်လာ ပုဒ်များကို ဗျဉ္ဇန သန္တိ၌ ပြခဲ့သည်အတိုင်း စာစပ်သလိုစပ်ခြင်း၊ (ခ) အခြားဒေသနာများ နှင့် လျော်အောင် စပ်ခြင်းအားဖြင့် ၂ ပါးပြား၏၊ (က) စပ်နည်းကို ဗျဉ္ဇနသန္တိအတိုင်း စပ်ရာ၏။

(ခ) စပ်ပုံကား-“ယံလောကော ပူဇယတေ” သည် “ပူဇာရဟေ ပူဇယတေ၊ ဗုဒ္ဓေ ဝါ ယဒိ သာဝဓက” ဟူသော အခြား ဒေသနာနှင့် လျော်၏၊ လျော်ပုံကား-ဤ၌ ယံ ဟူသောပုဒ်သည် ထို၌ “ဗုဒ္ဓေဝါယဒိ သာဝဓက” ဟူသော ပုဒ်များနှင့် ကံပုဒ်ချင်းတူ၏၊ ဤ၌ ပူဇယတေလည်း ထို၌ ပူဇယတေနှင့် ကြိယာချင်းတူ၏၊ ဤကား သုတ်တပါး၏ ပုဒ်များနှင့် လျော်အောင် စပ်ပြပုံတည်း။

လင်္ကာနှင့် စကားပြေ

၃၆၇

(၄)။ နိဒ္ဒေသသန္နိသည် ပဒ၊ ပဒတ္တ၊ နိဿိတစိတ္တ၊ အနိဿိတစိတ္တ အားဖြင့် ၄ ပါး ပြား၏။ ပဒသည်လည်း ပဒစ္ဆေဒ-ပဒစိန္တာအားဖြင့် ၂ ပါးပြားပြန်၏။ ထိုတွင် “ယံတိဧကံ ပဒံ၊ လောကောတိ ဧကံ ပဒံ၊ ပူဇယတေတိ ဧကံ ပဒံ” ဟု ဝိဘတုန္တ (ဝိဘတ်ဆုံးသော တပုဒ်စီ) ခွဲခြား၍ ပြခြင်းသည် ပဒစ္ဆေဒမည်၏။ “ယံတိ အနိယမနိဒ္ဒေသော၊ လောကောတိ ကတ္တုနိဒ္ဒေသော၊ ပူဇယတေတိ ကြိယာနိဒ္ဒေသော (ယံ သဒ္ဓါသည် အနိယမကို ညွှန်ပြသော၊ သဒ္ဓါတည်း စသည်) ” ဟု ပုဒ်ကို ကြံကြောင်း၊ သိကြောင်း စကားသည် ပဒစိန္တာမည်၏။ ဤနှစ်မျိုးလုံးကို ပဒနိဒ္ဒေသ ဟုခေါ်၏။ [သံဝဏ္ဏနာဆက္ကဋ္ဌံ ပါသော ပဒစ္ဆေဒ - ပဒစိန္တာမျိုးပင် တည်း။]

ပဒတ္တနိဒ္ဒေသလည်း ပဒစ္ဆေဒပဒတ္တ-ပဒစိန္တာ ပဒတ္တအားဖြင့် ၂ ပါး ပြား၏။ ထိုတွင် “ယံတိ ဧကံ ကမ္မတ္တပဒံ” ဟု အနက်နှင့် တကွ ဝိဘတုန္တ ပုဒ်ကို ခွဲပြခြင်းသည် ပဒစ္ဆေဒပဒတ္တ မည်၏။ “ယန္တိ အနိယမတော ဥပယောဂ နိဒ္ဒေသော (ယံသဒ္ဓါသည် အနိယမအားဖြင့် ကံ အနက်ကို ညွှန်ပြသော သဒ္ဓါတည်း) , လောကောတိ ကတွတ္တနိဒ္ဒေသော၊ ပူဇယထေတိ ကြိယတ္တနိဒ္ဒေသော” ဟု ပုဒ်အနက်ကို ကြံခြင်း သိခြင်းသည် ပဒစိန္တာ ပဒတ္တမည်၏။ ထို ၂ မျိုးလုံးကိုပင် ပဒတ္တနိဒ္ဒေသဟု ခေါ်သည်။ [သံဝဏ္ဏနာဆက္ကဋ္ဌံ သုံးလေ့ရှိသော ပဒတ္တသံဝဏ္ဏနာမျိုးပင်တည်း။ ထို့ကြောင့် ယံတိယံ နရဝရံ၊ လောကောတိ သတ္တလောကော၊ ပူဇယတေတိ မဟယတေ” စသော အဖွင့်များလည်း ပဒတ္တနိဒ္ဒေသပင် ဖြစ်သင့်သည်။]

နိဿိတစိတ္တသည် ပုဂ္ဂလ ဓမ္မအားဖြင့် ၂ ပါးပြား၏။ ထိုတွင် ပုဂ္ဂလီသည် ပုထုဇဉ် သေက္ခအားဖြင့် ၂ပါး၊ ဓမ္မလည်း ပုညဓမ္မ အပုညဓမ္မအားဖြင့် ၂ ပါး၊ ထို ၄ မျိုးလုံးသည် “နိဿိတံ စိတ္တံ ဧတေသံ” ဟူသောဝစနတ္တနှင့် အညီ နိဿိတစိတ္တ မည်၏။ [ဧတေသံ-တို့၏၊ နိဿိတံ-တဏှာ ဒိဋ္ဌိကို မှီသော၊ စိတ္တံ-စိတ်သည်၊ အတ္ထိ။] “ယံလောကော ပူဇယတေ” ၌ ပူဇ

၃၆၈

နေတ္တိအကောကံ

ယတေ အရ ထို ပုထုဇဉ် သေက္ခတို့၏ အာမိသပူဇာ ဓမ္မပူဇာဟု ဆိုအပ်သော ဒါန သီလ ဘာဝနာကို ယူ၍၊ “လောကော” အရ ပုထုဇဉ်သေက္ခဟူသော သတ္တလောကကို ယူလျှင် ထို “ယံ လောကော ပူဇယတေ” ဒေသနာကို နိဿိတစိတ္တ ဒေသနာဟုခေါ်၏။

အနိဿိတစိတ္တလည်း ပုဂ္ဂလ ဓမ္မအားဖြင့် ၂ ပါး၊ ပုဂ္ဂလလည်း ဘုရား၊ ရဟန္တာ ပုဂ္ဂိုလ်အားဖြင့် ၂ ပါး၊ ဓမ္မလည်း အရဟတ္တဖိုလ် နိဗ္ဗာန်အားဖြင့် ၂ ပါးပင်၊ ဤအားလုံးသည် “နနိဿိတံ-အနိဿိတံ၊ အနိဿိတံ (တဏှာ ဒိဋ္ဌိကို မမှီသော) စိတ္တံ ဧတေသံ”အရ အနိဿိတ စိတ္တမည်၏။ “ယံ လောကော ပူဇယတေ” ၌ “ပူဇယတေ” အရ ဘုရား ရဟန္တာတို့၏ အာမိသ ဓမ္မ ပူဇာ ဟူသော ဒါန သီလ ဘာဝနာ (အရဟတ္တဖိုလ်တိုင်အောင်) ကို ယူ၍ “လောကော” အရ ဘုရား ရဟန္တာ ဟူသော သတ္တလောကကို ယူလျှင် “ယံ လောကော ပူဇယတေ” ဒေသနာသည် အနိဿိတစိတ္တ ဒေသနာ မည်၏။

ထိုတွင် နိဿိတစိတ္တသည် ကုသိုလ်ပုညဖြစ်လျှင် ဝဋ်နိဿိတ (သံသရာ ဝဋ်ကို မှီသော ကောင်းမှု) ဝိဝဋ်နိဿိတ (နိဗ္ဗာန်ကို မှီသော ကောင်းမှု) ဟု ၂ ပါး ပြား၏။ ဝဋ်နိဿိတသည် နောက်နောင်အခါ ကုသိုလ် အထုံ ဝါသနာပါခြင်း အဘို့ရှိသော ဝါသနာဘာဂီ တမျိုးသာတည်း။ ဝိဝဋ်နိဿိတကား ဝါသနာဘာဂီလည်း ဟုတ်၏။ လောဘ ဒေါသ မောဟ အတုံးအခဲကို ဖောက်ခွဲနိုင်ဘို့ရာ နိဗ္ဗေဘာဂီလည်း ဟုတ်၏။ ထို နိဿိတ ကုသိုလ်တိုင်းပင် သံသရာ၌ ဖြစ်ရဉှုးမည်ဖြစ်၍ သံသာရပဝတ္တိ အားဖြင့် ပြအပ်၏။ အနိဿိတစိတ္တကား သံသရာမှ ဆုတ်နစ်တော့ပြီဖြစ်၍ သံသာရ နိဝတ္တိအားဖြင့် ပြအပ်၏။ ဤကား နိဒ္ဒေသသန္နိ ၄ ပါးတည်း။ ဤသို့ နိရုတ္တိ အဓိပ္ပါယ် နိဒါန အနုသန္နိ အားဖြင့် ဖွင့်ပြခြင်းသည် စတုဗျူဟာဟာရ မည်၏။

လင်္ကာနှင့် စကားပြေ

၃၆၉

၇။ အာဝတ္တဟာရ

(ကျက်မှတ်ရန်)

- (က) သုတ္တာ ရဋ္ဌ၊ ပုဒ်ဓမ္မ၏၊ ပဒဋ္ဌာန်ကို၊ ရှာကြံပြီးနောက်၊
အစဉ်လျောက်ကာ၊ သဘာ-ဝိသဘာ၊ ဓမ္မအစုံ၊ လည်စေ
ပုံပြ၊ အာဝတ္တသဘော၊ ဟာရဟောကား...
- (ခ) လောကော ပူဇယတေ၊ ပုဒ် ၂ ထွေကို၊ မသွေရှုဆ၊
သုံးလောက၏၊ ဗုဒ္ဓပူဇာ၊ စေတနာဝယ်၊ အဇ္ဈာသယ
ကောင်း၊ ခေတ်လည်း ကောင်းသဖြင့်၊ ကောင်းမှုပုည၊
အတိသယ ဖြစ်၏။
- (ဂ) ထို၏ ပဒဋ္ဌာန်၊ ရှာပြန်လေဘိ၊ ယောနိသော-သဒ္ဓမ္မ၊
သပ္ပရိသ နိဿယာ၊ နဝမာဓဏ၊ စက္ကသမ္ပတ်၊ တရပ်
အပ္ပမာဒ၊ စသည်ပြ၏။
- (ဃ) ထိုမှ ထပ်လော၊ ယောနိသောလျှင်၊ ယူငင် သမ္မ၊
အကြောင်းပြု၍၊ ကောင်းမှုပုည၊ ဖြစ်လည်ကြ၏။
- (င) သဒ္ဓမ္မဿဝနာ၊ ယူပြန် ပါလည်း၊ မနာဘူးတောင်း၊
ထုံးဟောင်း ကြားသီး၊ ကြားပြီး စင်စွာ၊ ကင်္ခါပျောက်
ကင်း၊ ဖြောင့်စင်းအယူ၊ စိတ်ကြည်ဟူသား၊ ငါးဆူကျိုးရ၊
ကုသလတို့၊ မုချတဖုံ၊ လည်လေကုန်၏။
- (စ) သပ္ပရိသုပ-နိဿယနှင့်၊ နဝမ-စက္ကတ်၊ အပ္ပမာဒေါ
ယူလေသောကြောင့်၊ ထပ်လော၍လည်း၊ အသီးသီးမို့၊

နေတ္တိအကောကံ

ကုသိုလ် လည်၏။ ဤသည်တို့ကား၊ သဘာဂ အာဝတ္တ၊ နည်းဟာရာတည်း။

- (ဆ) အာဝတ္တတဖြာ၊ ဝိသဘာကား၊ ပူဇာယူချက်၊ ဆန့်ကျင် ဘက်တော်၊ မပူဇော်ပါ၊ ယူပြီးခါဝယ်၊ ပဒဋ္ဌာဟော၊ အယောနိသောပြ၊ သဒ္ဓမ္မအသဝနာ၊ ဗာလာဥပနိသ်၊ ထည့်သိပ် အက္ခဏ၊ စက္ကဝိပတ်၊ တရပ် ပမာဒ၊ စရှိ ယူငင်၊ ထိုလျှင် အကြောင်း၊ စုပေါင်း အကုသလ၊ ဖြစ်ရလည်မှု၊ ရှေးနည်းရှုလော၊ မှာတမ်းဟောသည်၊ မှတ်လော အာဝတ္တဟာရာတည်း။

(ကြည့်ရှုရန် စကားပြေ)

- (က) သုတ်၌ တင်အပ်သော ပုဒ်တစ်ခုကို တရားကိုယ် အရကောကံ၍ ထိုတရား၏ ပဒဋ္ဌာန်ကို ရှာပြီးလျှင် ထိုပဒဋ္ဌာန်မှ အစဉ်လျှောက်၍ သဘာဂ-ဝိသဘာဂ ဖြစ်သော ကုသိုလ်အကုသိုလ် တရားတို့ကို လည်စေခြင်း (ဆက်ကာဆက်ကာ ဖြစ်ပုံကို ပြခြင်း) လက္ခဏာ ရှိသော ဟာရသည် “အာဝတ္တိယန္တိ ဇေတန ဧတ္ထဝါ သဘာဂ ဝိသဘာဂဓမ္မာ” ဟူသော ဝစနတ္ထကြောင့် အာဝတ္တဟာရမည်၏။ [ဇေတန-ဤဟာရဖြင့်၊ ဝါ၊ ဧတ္ထ-၌၊ သဘာဂ ဝိသဘာဂဓမ္မာ- မူလ ကောက်ယူအပ်သော တရားနှင့် သဘောတူ သဘောမတူ တရားတို့ကို၊ အာဝတ္တိယန္တိ-လည်စေအပ် (ဆက်ကာ ဆက်ကာ ဖြစ်ပုံကိုပြအပ်) ကုန်၏။]

- (ခ) “လောကော ပုဗ္ဗေသတ” အရ လူ နတ် ဗြဟ္မာ ၃ ဖြာသော လောက၏ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာကို ပုဗ္ဗော်ကြောင်းစေတနာသည် (ပုဗ္ဗော် သူ၏ အဇ္ဈာသယစိတ်ဆန့်လည်းကောင်း၊ ဘုရားတည်း ဟူသော

လင်္ကာနှင့် စကားပြေ

၃၇၁

ပူဇော်ရာကလည်း လယ်ယာမြေကောင်း (ခေတ္တ) လည်း ဖြစ်ရကား) လွန်ကဲမြင့်မြတ်သော ကောင်းမှုကုသိုလ်ကြီး ဖြစ်ပေသည်။

- (ဂ) ထိုကောင်းမှု စေတနာ၏ နီးစွာသော ပဒဋ္ဌာန်အကြောင်းသည် ယောနိသော မနသိကာရတည်း။ ထို၏ ပဒဋ္ဌာန်အဆက်ဆက်ကား သဒ္ဓမ္မဿဝန၊ သပ္ပုရိသုပနိဿသ၊ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒနဝမဓဏ၊ စက္ကသမ္ပတ္တိ၊ အပ္ပမာဒ စသည်တည်း။
- (ဃ) ထိုတွင် ယောနိသော မနသိကာရကို ယူသဖြင့် “ယောနိသော ဘိက္ခဝေ မနသိကရောတော အနုပ္ပန္နာစေဝ ကုသလာ ဓမ္မာ ဥပ္ပဇ္ဈိ၊ ဥပ္ပန္နာဝ ကုသလာ ဓမ္မာ ဘာဝနာပါရိပုရိ ဂစ္ဆန္တိ” ဟူသည်နှင့်အညီ ယောနိသော မနသိကာရလျှင် အကြောင်းရင်းရှိသော ကုသိုလ်တရားတို့သည် လည်ကုန် အဆက်ဆက်ဖြစ်ကုန်၏။
- (င) သဒ္ဓမ္မဿဝနကိုယူသဖြင့် “ပဉ္စိမေ ဘိက္ခဝေ အာနိသံသာ သဒ္ဓမ္မဿဝနေ” စသည်နှင့်အညီ (၁) မကြားဘူးသေးသော အကြောင်းအရာကို ကြားနာရ၏၊ (၂) ကြားနာပြီး ဖြစ်လျှင်လည်း သာ၍ ရှင်းလင်း ပြတ်သားနားလည်သောအားဖြင့် စင်ကြယ်၏၊ (၃) နဂိုရံက ယုံမှားသံသယဖြစ်နေသော အချက်လည်း ပျောက်ကင်း၏၊ (၄) အယုဒ္ဓိကိုလည်း ဖြောင့်မှန်အောင်ပြုနိုင်၏၊ (၅) စိတ္တမဿ ပသိဒတိ= သူ၏စိတ်လည်း ကြည်လင်၏၊ ဤသို့အားဖြင့် ကုသိုလ်တရားတို့ အဆက်ဆက် လည်ကြ ဖြစ်ကြလေသည်။
- (စ) သပ္ပုရိသုပနိဿယကို ယူသဖြင့်လည်း “သစ္စိ ရေဝ သမာသေထ” စသည်နှင့်အညီ သူတော်ကောင်းတရားကို သိရခြင်း စသော ကုသိုလ်တရားတို့လည်ကုန်၏၊ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒ နဝမဓဏကို ယူသဖြင့်လည်း “ဧကောဝ ခေါ ဘိက္ခဝေ ခဏောစ သမယောစ ဗြဟ္မစရိယ ဝါသာယ” နှင့်အညီ မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယကို ကျင့်သုံးနိုင်သည်အထိ ကုသိုလ်တရားတို့ အဆက်ဆက် လည်ကုန်၏၊ ပဋိရူပဒေသဝါသ စသော သမ္ပတ္တိစက်ကို ယူသဖြင့်လည်း “စတ္တာရိမာနိ

ဘိက္ခဝေ စက္ကာနိ၊ ယေဟိ သမန္နာဂတာနံ စတုစက္ကံ ဝတ္တတိ” နှင့် အညီ ကုသိုလ်တရား စက် ၄ ပါးတို့ ဆက်ကာ ဆက်ကာလည် ကုန်၏။ အပ္ပမာဒကို ယူသဖြင့် “အပ္ပမာဒံ ပသံသန္တိ၊ ပုညကြိယာသု ပဏှိတာ” နှင့် အညီ ကုသိုလ်တရားတို့ ဆက်ကာ ဆက်ကာ လည်ကုန်၏။ ဤကား သဘောတူသောအားဖြင့် လည်ပုံတည်း။

- (ဆ) ပူဇေတေအရ ပူဇော်ခြင်းကို တိုက်ရိုက်ပြသဖြင့် မပူဇော်ခြင်းကို လည်း ဗျတိရေကနည်းအားဖြင့် ပြောင်းပြန်ပြလျက်ရှိ၏။ ပူဇော်ခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော ယောနိသောမနသိကာရစသည်ကို ယူသဖြင့် ထို၏ ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်သော မပူဇော်ခြင်း၏ အကြောင်း အယောနိသော မနသိကာရ၊ သဒ္ဓမ္မအဿဝန၊ ဗာလူပသေဝန၊ အက္ခဏ၊ စက္ကဝိပတ္တိ၊ ပမာဒ စသည်ကိုလည်း ယူအပ်၏။

ထိုတွင် အယောနိသော မနသိကာရကို ယူသဖြင့် “အယောနိသော ဘိက္ခဝေ မနသိကရောတော အနုပ္ပန္နာစေဝ အကုသလာ ဓမ္မော ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ” စသည်နှင့်အညီ အယောနိသော မနသိကာရလျှင် အကြောင်း ရှိသော အကျိုးတရားတို့ အဆက်ဆက် လည်ကုန် ဖြစ်ကုန်၏။

သဒ္ဓမ္မအဿဝန စသည်ကို ယူသဖြင့် “အဿဝနတာ ဓမ္မဿ ပရိဟာယန္တိ” စသည်နှင့်၎င်း၊ “ဒုက္ခော ဗာလေဟိ သံဝါသော” စသည်နှင့်၎င်း၊ “ဇဏာတိတာ ဟိသောစန္တိ” စသည်နှင့်၎င်း “ဝိပ္ပနုဒိဒ္ဓိ မာယာဝီ၊ တံ ဧညာ ဝသလော ဣတိ” စသည်နှင့်၎င်း၊ “ပမာဒေါ မစ္စုနော ပဒံ” စသည်နှင့်၎င်း၊ လျော်ညီစွာ ဒုက္ခရောက်ကြောင်း မကောင်းအကုသိုလ်တရားတို့ အဆက်ဆက် လည်ကြ ဖြစ်ကြလေသည်။ ဤကား သဘောမတူသောအားဖြင့် လည်ပုံတည်း။

လင်္ကာနှင့် စကားပြေ

၃၇၃

၈။ ဝိဘတ္တိဟာရ

(ကျက်မှတ်ရန်)

- (က) သုတ္တာဂတ၊ ပုဒ်အရကို၊ ဓမ္မ-ပဒဋ္ဌာန်၊ ဘုံအရင်းခံလျက်၊ ဝေဘန်သောခါ၊ သာဓာ-သာဓ၊ ၂ မျိုးချ၍၊ နာမ ဝတ္ထု၊ ၂မျိုးစုကာ၊ ဝေဘန်ရာသည့်၊ ဝိဘတ္တိကား။...
- (ခ) ယံ လောကောရှိ၊ ယံ၏အရ၊ ဝိသိဋ္ဌကရဏာ၊ ယူပြီး ခါဝယ်၊ ၂ ဖြာကြောင်းကျိုး၊ ခွဲဝေရိုးတွင် ၊ ရှင်သုမေဓ၊ ကြောင်းကရဏာတည်း။ ထိုဟာသည်ကား၊ ပရိတ် မဟဂ္ဂတ၊ ကုသလ အမှန်၊ ဝေါဒါန်ဓမ္မ ဟု၊ ဝေဘန် ပြုလော။
- (ဂ) တပါးသူ့လာ၊ ကရဏာနှင့်၊ ကရဏာ-အပ္ပမဉ်၊ ထို့ပြင် ဗြဟ္မ-ဝိဟာရ ဟု၊ နာမချင်းရှု၊ ဆက်ဆံပြု၏။ ပုထုဇ္ဇန၊ သေကွ ဟုလည်း၊ ဝတ္ထုတည်ရာ၊ ဆက်ဆံပါ၏။
- (ဃ) အနညသာဓာ၊ မဟာကရဏာတည့်၊ နာမည်မှည့်၍၊ ဗောဓိသတ္တ-ဝတ္ထုပြသော်၊ အသာဓာဇီဏာ၊ ဖြစ်ပြန် ရာသည်၊ မှတ်ပါ ဓမ္မ ဝိဘတ်တည်း။
- (င) ထို ကရဏာတော်၊ တည်ပြန်သော်ကား၊ ပစ္စုပ္ပန္န၊ သုခဝိဟာ၊ သမ္မရာ၏၊ သမ္မတ္တိပေါင်း၊ အကြောင်း ပဒဋ္ဌာန်၊ ဖြစ်ရပြန်၏။
- (စ) သန္တာန်သူတပါး၊ ကရဏာများလည်း၊ မခြားစင်စွာ၊ တို့တူဖြစ်၍၊ စနစ်မှန်မှန်၊ ပဒဋ္ဌာန်နာမ၊ သေကွ-ပုထု၊ တည်ရာရှု၍၊ ဝတ္ထုချင်းနေ၊ ဆက်ဆံပေ၏။

- (ဆ) သုမေဓာသန္တာန်၊ ပစ္စုပ္ပန်ရှိ၊ ဘိနိဟာရ၊ ဗျာကရဏလဒ္ဓါ၊ သံသရာ၏၊ ဗောဓိသမ္ဘာရ၊ ဗုဒ္ဓတ္ထတိုင်၊ ဆိုင်ဆိုင်ဂုဏ်ပေါင်း၊ ရကြောင်းပဒဋ္ဌာန်၊ အထူးကြံသော်၊ နာမဝတ္ထု၊ ၂ ခုလုံးပင်၊ မဆက်ဆံချင်ဟု၊ ဝေဘန်ပြုသည်၊ မှတ်ရူ ပဒဋ္ဌာန် ဝိဘတ်တည်း။
- (ဇ) အထက်၌ပြု၊ သာဓာရဏ ဂုဏ်ပေါင်း ရကြောင်းပဒဋ္ဌာ၊ ကရုဏာပင်၊ ပုထုဇဉ်ဘုံ၊ ကာမဘုံနှင့်၊ ဘုံ မဟဂ္ဂ၊ နာမဝတ္ထု၊ ၂ ခုလုံးမှန်၊ ကုန်ဆက်ဆံ၏၊ ဗောဓိသတ္တ၊ ဘုံဟုပြသော်၊ နာမဝတ္ထု၊ ၂ ခုလုံးတွက်၊ မဆက်ဆံ၊ အတန်တန်သည်၊ မှတ်ရန်ဘူမိ ဝိဘတ်တည်း။
- (ဈ) ဤနည်းမခြား၊ ဘုရားသန္တာန်၊ ကရုဏ်မျိုး၊ ကျိုးကရဏာ၊ ယူပြီးခါဝယ်၊ ကောင်းစွာခွဲမှု၊ ဝေဘန်ပြုဘို့၊ နယုပဒေ၊ သိလောက်ပေပြီ၊ မှတ်လေ ဝိဘတ္တိဟာရတည်း။

(ကြည့်ရှုရန် စကားပြေ)

- (က) သုတ်၌လာသော တရားတို့ကို ဓမ္မပဒဋ္ဌာန် ဘုံအရင်းခံ၍ သာဓာရဏ-အသာဓာရဏအားဖြင့် ၂ မျိုးစီပြားသော နာမည်၊ ဝတ္ထုတို့ဖြင့် ဝေဘန်ခြင်း လက္ခဏာရှိသော ဟာရသည် “ဝိဘဇိယန္တိ ဧတေန ဧတ္ထ ဝါ သာဓာရဏာ သာဓာရဏာနံ သံကိလေသ ဝေါဒါန ဓမ္မာနံ ဘူမိယော” ဟူသော ဝစနတ္ထကြောင့် ဝိဘတ္တိဟာရမည်၏။ [ဧတေန-ဤဟာရဖြင့်၊ ဝါ၊ ဧတ္ထ-၌၊ သာဓာရဏာ သာဓာရဏာနံ-ဆက်ဆံကုန် မဆက်ဆံကုန်သော၊ သံကိလေသ ဝေါဒါနဓမ္မာနံ-ညစ်ညမ်းသော တရား ဖြူစင်သော တရားတို့၏၊ ဘူမိယော-ဘုံတို့ကို၊ ဝိဘဇိယန္တိ-ဝေဘန်အပ်ကုန်၏။]

လင်္ကာနှင့် စကားပြေ

၃၇၅

- (ခ) “ယံလောကော ပူဇယတေ” ဌိ ယံ၏အရ အလောင်းတော်ဘဝမှ စ၍ ဘုရားအဖြစ်တိုင်အောင် ခန္ဓာတော်အစဉ်၌ ကိန်းဝပ် တည်ရှိသော မြတ်စွာဘုရား၏ ဂုဏ်ဝိသိ၌ ကရုဏာကို ယူရာ၏။ ထိုကရုဏာသည် အကြောင်းကရုဏာ အကျိုးကရုဏာ အားဖြင့် ၂ ပါး ပြား၏။ ရှင်သုမေဓာသန္တာန်၌ရှိသော ကရုဏာသည် အကြောင်းကရုဏာတည်း။ ထို ကရုဏာသည် ဘုံအားဖြင့် ဈာန်အစိုက် မဟုတ်လျှင် ပရိတ္တ (ကာမ) ဘုံတွင် ပါဝင်၏။ ကရုဏာ ဈာန်အစိုက်၌ မဟဂ္ဂတဘုံတွင် ပါဝင်၏။ ဓမ္မအားဖြင့် ကုသိုလ်ဖြစ်သော ဝေါဒါနဓမ္မတည်း။
- (ဂ) ထို ရှင်သုမေဓာ၏ ကရုဏာသည် သူတပါးသန္တာန်၌ ဖြစ်သော ကရုဏာနှင့် ကရုဏာဟူသော အပ္ပမညာဟူသော ဗြဟ္မဝိဟာရဟူသော နာမည်အားဖြင့်၎င်း၊ (ရှင်သုမေဓာ၏ ပုထုဇဉ်သေက္ခဖြစ်ခိုက်) အခြားသော ပုထုဇဉ်ဟူသော သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်ဟူသော ဝတ္ထု၌ ကရုဏာတည်ရကား တည်ရာဝတ္ထုအားဖြင့်၎င်း ဆက်ဆံတူမျှ၍ သာဓာရဏ ဖြစ်၏။
- (ဃ) ဘုရားအလောင်း၏ ကရုဏာသည် အခြားသူ၏ ကရုဏာနှင့် ထူးခြားလေရကား အနညသာဓာရဏ မဟာကရုဏာ ဟူသော နာမည်မှည့်၍ ဘုရားအလောင်း ဟူသော ထူးခြားသော ပုဂ္ဂိုလ် ဝတ္ထု၌ တည်သော ကရုဏာဟု ယူလျှင် တပါးသူတို့၏ကရုဏာနှင့် နာမည်အားဖြင့်၎င်း၊ တည်ရာအားဖြင့်၎င်း မဆက်ဆံ မတူမျှ၍ အသာဓာရဏဖြစ်ရလေသည်။ ဤကား ဓမ္မကို အရင်းခံ၍ ဝေဘန်ပုံတည်း။
- (င) ရှင်သုမေဓာသန္တာန်၌ ကရုဏာတည်ရှိပြန်သော် ပစ္စုပ္ပန်ဘဝ၌ ချမ်းသာစွာနေထိုင်ရခြင်းနှင့်၊ သမ္မရာယ (တမလွန်) ဘဝ၌ ဘဝ

သမ္ပတ္တိ ဘောဂ သမ္ပတ္တိသော အကျိုးတူးဂုဏ်ကိုရ၏။ ထို့ကြောင့် ထိုကရုဏာသည် ထိုအကျိုးဂုဏ်တို့၏ အကြောင်းပဒဋ္ဌာန် ဖြစ်၏။

(စ) သူတပါး သန္တာန်၌ ကရုဏာများလည်း ထိုအတူ အကျိုးဂုဏ်တို့၏ တည်ကြောင်း ပဒဋ္ဌာန်ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ရှင်သုမေဓာ၏ ကရုဏာသည် ပဒဋ္ဌာန်ဟူသော အမည် ပုထုဇဉ်သေက္ခဟူသော တည်ရာပုဂ္ဂိုလ် ဝတ္ထုအားဖြင့် သူတပါးတို့၏ ကရုဏာနှင့် ဆက်ဆံ တူမျှ၍ သာဓာရဏ ဖြစ်၏။

(ဆ) “ရှင်သုမေဓာ၏ ကရုဏာသည် ပစ္စုပ္ပန်ဘဝ၌ မဟာဘိနိဟာရ (ကြီးကျယ်စွာ ဘုရားဆုပန်ခြင်း) လဒ္ဓဗျာကရဏ (ဗျာဒိတ် ရခြင်း) ၏ အကြောင်းဖြစ်၍ သံသရာဝယ် ဗောဓိသမ္ဘာရ (ဘုရား ဖြစ်ကြောင်း ပါရမီအဆောက်အဦးကို) ဖြည့်ခြင်း၊ ဗုဒ္ဓတ္ထ (ဘုရား ဖြစ်ခြင်း) အကျိုးတိုင်အောင် အကျိုးဂုဏ် အထူးကို ရခြင်း ၏ အကြောင်း ပဒဋ္ဌာန်ဝိသေသ ဖြစ်၏” ဟု ယူလျှင် အခြားသူတို့၏ သာမညကရုဏာနှင့် နာအမည်ချင်းအားဖြင့်၎င်း၊ တည်ရာပုဂ္ဂိုလ် ဝတ္ထုအားဖြင့်၎င်း မတူမျှ၍ အသာဓာရဏ ဖြစ်သည်။ ဤကား ပဒဋ္ဌာန ဝိဘတ္တိတည်း။

(ဇ) အထက်၌ ပြခဲ့သော သာဓာရဏ ဂုဏ်ကို ရကြောင်း ပဒဋ္ဌာန် ဖြစ်သော ကရုဏာသည် အခြားသူတို့၏ ကရုဏာနှင့် ပုထုဇ္ဇနဘုံ၊ ကာမဘုံ၊ ဈာန်အနိဂ်၌ မဟဂ္ဂတဘုံဟူသော နာမည်-ဝတ္ထုအား ဖြင့် ဆက်ဆံတူမျှ သာဓာရဏဖြစ်၍၊ ဗောဓိသတ္တဘုံ ဟူသော နာမည်-ဝတ္ထုအားဖြင့်ကား မဆက်ဆံ မတူမျှသဖြင့် အသာဓာရဏ ဖြစ်ရလေသည်။ ဤကား ဘူမိဝိဘတ္တိတည်း။ ဤ ၃ မျိုးသော ဝိဘတ္တိလည်း အကြောင်းကရုဏာ အတွက်သာ ဖြစ်သည်။

(ဈ) ဘုရားသန္တာန်၌ ဖြစ်သော ကရုဏာတော်သည် အကျိုးကရုဏာ တည်း။ ထိုသည် ပရိတ္တ မဟဂ္ဂတ အဗျာကတဖြစ်သော ဝေါဒါန်

လင်္ကာနှင့် စကားပြေ

၃၇၇

ဓမ္မပင်တည်း။ ထိုကရုဏာသည် သူတပါးတို့၏ ကရုဏာနှင့် (ပြခဲ့သော) နာမည်အားဖြင့်၎င်း၊ ရဟန္တာဟူသော ဝတ္ထုအားဖြင့်၎င်း သာဓာရဏ ဖြစ်၏။ ထူးခြားသော မဟာကရုဏာဖြစ်၍ အနည သာဓာရဏ မဟာကရုဏာဟူသော အမည် ဘုရားတည်းဟူသော တည်ရာဝတ္ထုအားဖြင့်ကား အသာဓာရဏ ဖြစ်၏။ ဤကား ဓမ္မ ဝိဘတ္တိတည်း။

ထိုကရုဏာဓမ္မ တည်ရှိပြန်လျှင် ဒိဋ္ဌဓမ္မသုခဝိဟာရနှင့် ဝေနေယျတို့၏ ဟိတသိဒ္ဓိဟူသော အထက်ဂုဏ်အံထူးကိုရ၏။ ထို့ကြောင့် ကရုဏာသည် ထိုဂုဏ်ထူးကို ရခြင်း၏ အကြောင်း ပဒဋ္ဌာန်ဖြစ်၏။ ထိုပဒဋ္ဌာန် ဟူသော နာမည်၊ ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်ဟူသော တည်ရာဝတ္ထုအားဖြင့် သူတပါးတို့၏ ကရုဏာနှင့် သာဓာရဏ ဖြစ်၏။ ဘုရားသန္တာန်၌ဖြစ်သော အနညသာဓာရဏဂုဏ်ထူးကို ရခြင်း၏ အကြောင်း ပဒဋ္ဌာန်ဝိသေသအဖြစ်ကို ယူလျှင် အခြားသူတို့ ကရုဏာနှင့် နာမည်ချင်း တည်ရာပုဂ္ဂိုလ် ဝတ္ထုချင်းအားဖြင့် အသာဓာရဏ ဖြစ်၏။ ဤကား ပဒဋ္ဌာန်ဝိဘတ္တိတည်း။

ထိုအကြောင်းပဒဋ္ဌာန်ဖြစ်သော ကရုဏာသည် သူတပါးတို့ ကရုဏာနှင့် အသေကွဲဘုံ ကာမဘုံ မဟဂ္ဂတဘုံ ဟူသော နာမည်-ဝတ္ထုအားဖြင့် သာဓာရဏဖြစ်၍၊ ဗုဒ္ဓဘုံ (ဘုရားသန္တာန်၌ ဖြစ်ခြင်း) ဟူသော နာမည်-ဝတ္ထုအားဖြင့် အသာဓာရဏ ဖြစ်၏။ ဤကား ဘူမိဝိဘတ္တိတည်း။

ယံ အရ၌ အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်ကို ယူလျှင် လောကုတ္တရာ ကုသိုလ် ဝေါဒါန်ဓမ္မတည်း။ သူတပါးတို့ မဂ်နှင့် မဂ္ဂအမည် သေကွဲပုဂ္ဂိုလ်ဟူသော ဝတ္ထုအားဖြင့် တူ၏။ အနညသာဓာရဏ မဂ္ဂအမည်၊ ဗောဓိသတ္တဟူသော ဝတ္ထုအားဖြင့် မတူ။ အထက်ဂုဏ်ထူးကို ရခြင်း၏ ပဒဋ္ဌာန်ဖြစ်၍ ထို ပဒဋ္ဌာန်ဟူသော နာမည်-ဝတ္ထုအားဖြင့်တူ၏။ သကလဗုဒ္ဓဂုဏ်ကို ရခြင်း၏ အကြောင်း ပဒဋ္ဌာန် ဝိသေသ ဟူသော နာမည်-ဝတ္ထုအားဖြင့် မတူ။

ဘာဝနာဘုံ သေက္ခဘုံ လောကုတ္တရာဘုံ ဟူသော နာမည်-ဝတ္ထုအားဖြင့် တူ၏။ ဗောဓိသတ္တဘုံဟူသော နာမည်ဝတ္ထုအားဖြင့်မတူ။

ယံ အရ သဗ္ဗညုတဉာဏ်ကိုယူလျှင် ပရိတ္တ အဗျာကတ ဝေါဒါနံဓမ္မ တည်း။ သူတပါးတို့ ဉာဏ်နှင့် ဉာဏ်ဟူသော အမည်၊ အသေက္ခပုဂ္ဂိုလ် ဟူသော ဝတ္ထုအားဖြင့် တူ၏။ သဗ္ဗညုတဉာဏ်ဟူသော အမည်၊ ဗုဒ္ဓ ဟူသော ဝတ္ထုအားဖြင့် မတူ။ ဤသို့ စသည်ဖြင့် ပဒဋ္ဌာန်၊ ဘုံတို့ကို အခြေခံ၍လည်း ဝေဘန်ပါလေ။

လောကောအရ။ ။ လောကဟူသည် ဝေါဟာရ (ခေါ်ရိုး) အားဖြင့် သတ္တဝဟူသော ပညတ်တည်း။ ပရမတ္ထအားဖြင့် ခန္ဓာငါးပါးတည်း။ ထိုလောကသည် (ဤ၌ပူဇော်သော လောကဖြစ်၍) မပူဇော်သော လောကနှင့် လောကဟူသောအမည်၊ ပုထုဇ္ဇန သေက္ခ အသေက္ခမနဿ ဒေဝ ဟူသော တည်ရာဝတ္ထုအားဖြင့် ဆက်ဆံ၏။ ပူဇော်သော လောကဝိသေသအမည်၊ ပူဇော်သော ပုဂ္ဂိုလ်ဟူသော တည်ရာဝတ္ထု အားဖြင့် မဆက်ဆံ။ ဤကား ဓမ္မဝိဘတ္တိတည်း။

ဆိုလောကဟူသော ပညတ္တိဓမ္မတည်သည်ရှိသော် အထက်၌ ပူဇော်ခြင်း ဟူသော ဂုဏ်အထူးဖြစ်၍ ထို၏ အကြောင်း ပဒဋ္ဌာန်ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ပဒဋ္ဌာန် ဟူသော နာမည်သာမည၊ တည်ရာလောက ဟူသော ဝတ္ထု သာမညအားဖြင့် မပူဇော်သော လောကနှင့် ဆက်ဆံ၏။ ထိုဂုဏ်အထူး၏ အကြောင်း ပဒဋ္ဌာန် ဝိသေသဟူသော နာမည်၊ ပူဇော်သော လောက ဟူသော ဝတ္ထုအားဖြင့် မဆက်ဆံ။ ဤကား ပဒဋ္ဌာနဝိဘတ္တိတည်း။

ထိုပဒဋ္ဌာန်ဝိသေသဖြစ်သော လောကသည် ကာမစသောဘုံ၊ ပုထုဇ္ဇန စသောဘုံ ဟူသော နာမည်-ဝတ္ထုအားဖြင့် ဆက်ဆံ၏။ ကာမဘုံချင်း တူသော်လည်း ဒုဂ္ဂတိဘုံ သုဂတိဘုံ ဟူသော နာမည်-တိရစ္ဆာန် ပေတ စသော တည်ရာဝတ္ထုအားဖြင့် မတူ။ ဤကား ဘူမိဝိဘတ္တိတည်း။

လင်္ကာနှင့် စကားပြေ

၃၇၉

ပူဇယတေ။ ။ ပူဇယတေအရ ပူဇော်သော အခြင်းအရာအားဖြင့် ဖြစ်သော ကာယဝိညတ် ဝစီဝိညတ်နှင့် အကြောင်းစိတ္တပ္ပုဒ် ဖြစ်သော ဒါန သီလ ဘာဝနာရ၏။ ထိုတရားစုသည် ပရိတ္တ မဟဂ္ဂတ အပ္ပမာဏ ကုသိုလ် အဗျာကတ ဖြစ်သော ဝေါဒါနဓမ္မတည်း။ ထိုဓမ္မသည် ပူဇော်ကြောင်း စေတနာနှင့်၎င်း အနုပါန စသော ပူဇော်ဘွယ် ဝတ္ထုနှင့်၎င်း ပူဇော်ခံပုဂ္ဂိုလ်နှင့်၎င်း ပူဇန အမည်-ပူဇော်ရာ ဝတ္ထု သာမာန်အားဖြင့် ဆက်ဆံရ၏။ ရတနတ္ထယ ပူဇာအမည်၊ ရတနတ္ထယ ဟူသော ဝတ္ထုအားဖြင့် မဆက်ဆံ၊ ဤကား ဓမ္မဝိဘတ္တိတည်း။ ထိုပူဇာဓမ္မ တည်လတ်သော် ထိုပူဇာသည်...

“တေ တာဒိသေ ပူဇယတော၊ နိဗ္ဗုတေ အကုတောဘယေ၊
န သက္ကာ ပုည သင်္ခါတုံ၊ ယမေတ မပိ ဂေနမိ”

နှင့်အညီ မရေတွက်နိုင်အောင် များမြောက်သောအကျိုး၏ ပဒဋ္ဌာန်ဖြစ်၏။ ထိုပဒဋ္ဌာန်သည် အကြောင်း ပဒဋ္ဌာန် သာမညဟူသော နာမည်-ဝတ္ထု အားဖြင့် အခြားပဒဋ္ဌာန်နှင့် ဆက်ဆံ၏။ အသီးအသီးသော အကျိုးကို ရကြောင်း ပဒဋ္ဌာန်ဝိသေသဟူသော နာမည်-ဝတ္ထု အားဖြင့် မဆက်ဆံ၊ ဤကား ပဒဋ္ဌာနဝိဘတ္တိတည်း။

ပူဇော်ခြင်းသည် ဘုံ ၄ ပါး၌ ပါဝင်၏။ ထို့ကြောင့် စတုဘူမိက ဟူသော အမည်သာမံ၊ ဘုံ ၄ ပါးတည်းဟူသော တည်ရာဝတ္ထုအားဖြင့် အခြားတည်ရာကိုနှင့် ဆက်ဆံ၏။ ကာမဘုံ၌ ပါဝင်သော ပူဇာ စသော အသီးအသီးသော နာမည် ဝတ္ထုအားဖြင့် မဆက်ဆံ၊ ဤကား ဘူမိဝိဘတ္တိတည်း။

၃၈၀

နေတ္တိအကောက်

၉။ ပရိဝတ္တနဟာရ

(ကျက်မှတ်ရန်)

- (က) သုတ္တာဂတ၊ ပုဒ်ဓမ္မကို၊ ရှာကြလေဘိ၊ ထင်စွာသိသော်၊
ပဋိပက္ခ-ဓမ္မတံသင်း၊ ကုန်ပျောက်ကင်း၍၊ ယင်းသည့်မူလ၊
ဓမ္မကြောင်းခံ၊ ကျိုးတန်တန်ကို၊ လည်ပြန်စေဘိ၊ ပရိ
ဝတ္တန၊ ဤဟာရကား-
- (ခ) ပူဇယတေအရ၊ ဒါနသီလာ၊ ဘာဝနာမယ၊ ပူဇာပြု၏၊
ဒါနမယဖြင့်၊ အံသဒ္ဓိယ၊ ကောသဇ္ဇနှင့်၊ ပမာဒ ဣဿာ၊
မစ္ဆရာဟု၊ ပဋိပက်စုပြင်၊ ထိုလျှင်အကြောင်း၊ ဘေး
အပေါင်းစုံ၊ ပပျောက်ကုန်ရ၊ ယင်းဒါနကြောင့်၊ ဒိဋ္ဌ-
သမ္ပရာ၊ ကျိုးများစွာလျှင်၊ စည်ပင်ပြန့်ပြော၊ လည်ရ
သောတည်း။
- (ဂ) ထိုနည်း သီလ-မယပူဇာ၊ စေတနာဖြင့်၊ အသဒ္ဓိယ၊
ဒုဿီလျှစာရိ၊ ဒုပ္ပဋိ-မိစ္ဆာ-ပဋိပဒါဟု၊ ပဋိပက်စုပြင်၊
ထိုလျှင်အကြောင်း၊ ဘေး-အပေါင်းမှ၊ စ၍အဆို၊ ရှေးနည်း
လိုသာ...ဘာဝနာမယ၊ ယင်းပူဇ၏၊ ရမည့်အချက်၊
ပဋိပက်ကား၊ သကလစဋ္ဌဒုက်၊ အကျယ်ထုတ်၍၊ မယုတ်
ရှေ့ပုံ၊ လည်စေကုန်လော၊...
- (ဃ) တဖုံ အကုသလ၊ သုတ်ပုဒ်ရမူ၊ ပက္ခ ပဋိ၊ ရှိရှိသမျှ၊
ကုသလနှင့်၊ ဖလကျိုးထွေ၊ ပပျောက်လေ၍၊ အနေ
မူလ၊ အကုသလကြောင့်၊ ဒိဋ္ဌ-သမ္ပရာ၊ ၂ ဖြာ ပွားတိုး၊

လင်္ကာနှင့် စကားပြေ

၃၈၁

မကောင်းကျိုးတို့၊ လည်ရိုးတဖန်၊ ပြရပြန်သည်၊ မှတ်ရန်
ပရိဝတ္တနဟာရတည်း။

(ကြည့်ရှုရန် စကားပြေ)

- (က) သုတ်၌လာသော ပုဒ်အရ ကုသိုလ်ဓမ္မ-သို့မဟုတ် အကုသိုလ်ဓမ္မဟု
ရှာပြီးလျှင် ကုသိုလ်ဓမ္မကို ဆန့်ကျင်ဘက် အကုသိုလ်ဓမ္မအားဖြင့်၊
အကုသိုလ်ဓမ္မကို ဆန့်ကျင်ဘက် ကုသိုလ်ဓမ္မအားဖြင့် ပြန်လည်စေ
ကင်းပျော်စေ၍ ထိုဓမ္မလျှင် အရင်းခံရှိသော အကျိုးအတန်တန်ကို
လည်စေခြင်း လက္ခဏာရှိသော ဟာရသည် “ပရိဝတ္တိယန္တိဣမိနာ
ဧတ္ထဝါ သုတ္တေ ဝုတ္တဓမ္မာ” ဟူသော ဝဇနတ္ထကြောင့် “ပရိဝတ္တန”
မည်၏။ [ဣမိနာ-ဤဟာရဖြင့်၊ဝါ-ဧတ္ထ-၌၊သုတ္တေ သုတ်ပါဠိတော်
၌၊ ဝုတ္တဓမ္မာ-ဟောတော်မူအပ်သော တရားတို့ကို၊ ပရိဝတ္တိ ယန္တိ-
လည်စေအပ်ကုန်၏။]
- (ခ) ပူဇယောအရ ဒါန သီလ ဘာဝနာဖြစ်သော ကုသိုလ်အဗျာကတ
ပူဇာရ၏။ ဒါနမယဖြင့် အသဒ္ဓိယ၊ ကောသဇ္ဇ၊ ပမာဒ၊ ဣဿာ၊
မစ္ဆရိယဟူသော ပဋိပက္ခ (ဆန့်ကျင်ဘက်) အကုသိုလ် ဓမ္မစသည်
၎င်း၊ ထိုအကုသိုလ်လျှင် အကြောင်းရင်းရှိသော ပစ္စုပ္ပန်သံသရာ
ဆေးတို့သည်၎င်း၊ ပပျောက်ကုန်၏။ ထိုဒါနလျှင် အကြောင်းရင်း
ရှိသော ပစ္စုပ္ပန် သံသရာကျိုးတို့သည် စည်ပင် ပြန့်ပွား များပြား
ဖြစ်တည် အဆက်ဆက် လည်ကုန်၏။
- (ဂ) သီလမယဖြင့် အသဒ္ဓိယ၊ ဒုဿီလျ၊ အာရာစာရီ (မေထုန်မှဝေးစွာ
ကျင့်လေ့ရှိ) ဒုပ္ပဋိပတ္တိ၊ မိစ္ဆာပဋိပတ္တိ စသော ပဋိပက္ခ တရားစုံ
သည်၎င်း၊ ထိုတရားစုလျှင် အရင်းခံရှိသော ပစ္စုပ္ပန်သံသရာဆေးတို့
သည်၎င်း ပပျောက်ကုန်၏။ ထိုသီလလျှင် အကြောင်းရင်းရှိသော

နေတ္တိအကောက်

ပစ္စုပ္ပန် သံသရာအကျိုးတို့ ပွားတိုးဖြစ်တည် အဆက်ဆက်လည် ကုန်၏။ ဘာဝနာမယဖြင့် အလုံးစုံသော ဝဋ်ဒုက္ခတို့သည်၎င်း၊ ထိုလျှင် အကြောင်းရှိသော ဘေးတို့သည်၎င်း၊ ပပျောက်ကုန်၏။ ထိုဘာဝနာလျှင် အကြောင်းရှိသော သုဂတိသုခနှင့် နိဗ္ဗာနသုခ တိုင်အောင် အကျိုးတို့လည်း အဆက်ဆက် လည်ကုန်၏။ ဤကား သုတ်ပုဒ်အရ ကုသိုလ်ဆိုင်ရာ ရသဖြင့် ပရိဝတ္တနဖြစ်ပုံတည်း။

- (ဃ) “သုတ်ပုဒ်အရ အကုသိုလ်ရလျှင်လည်း ဆန့်ကျင်ဘက် ကုသိုလ် တရားစုနှင့် ထိုကုသိုလ်လျှင် အကြောင်းရှိသော ပစ္စုပ္ပန်သံသရာ ကောင်းကျိုးတွေပပျောက်ကုန်၏။ ထိုအကုသိုလ်လျှင် အကြောင်းရင်း ရှိသော ပစ္စုပ္ပန်သံသရာ မကောင်းကျိုးတွေ အဆက်ဆက် လည် ကုန်၏” ဟု “အသေဝနာ စ ဗာလာနံ” သုတ်ပုဒ်ဝယ် ဗာလ အရ အကုသိုလ်ဓမ္မကို အကောက်ယူ၍လည်း ပြကြပါလေ။

၁၀။ ဝေဝစနဟာရ

(ကျက်မှတ်ရန်)

- (က) ထိုထို သုတ်ပုဒ်၊ ပရိယာယ် ထုတ်၍၊ ဝေဝစ ဖော်ပြ၊ ထိုဟာရကို “ဝေဝစန” ဆိုလော။
- (ခ) ယံ လောကောရှိ၊ ယံပုဒ်၏ကား၊ ယာဒိသံပုဒ်၊ ယထာ ယုတ္တံ၊ ယံ ဇစ္စံနှင့်၊ ယံ နာမံတည့်၊ စရှိထုတ်လေ... လောကော ဝေမူ၊ မသွေမှတ်လော၊ ပါဏော သရီရီ၊ ဘိဓာန်မှီပါ။

လင်္ကာနှင့် စကားပြေ

၃၈၃

- (ဂ) ပူဇော်ပဒ၊ ဝေဝစနကား၊ ပူဇန-မာနံ၊ မာနနံ-သက္ကာရော၊ စသည်ဟောဘိ။...စ၏ ဝေဝစနံ၊ ပိ-အပိ ထုတ်ကာ၊ အရာရာသည်၊ မှတ်ပါ ဝေဝစနတည်း။

(ကြည့်ရှုရန် စကားပြေ)

- (က) သုတ်၌လာသောပုဒ်ကို ရသင့်သမျှ များစွာသော ပရိယာယ် သဒ္ဒါတို့ဖြင့် ဘွဲ့ပြခြင်း လက္ခဏာရှိသော ဟာရသည် “ဝိဝိဓံ ဧကတ္ထေယေဝံ ပဝတ္တံ ဝစနံ ဝိဝဓနံ၊ ဝိဝဓနမေဝ ဝေဝစနံ” ဟူသော ဝစနတ္ထနှင့်အညီ ဝေဝစန မည်၏။[ဧကတ္ထေယေဝံ-တခုတည်းသော အနက်၌ပင်၊ ဝိဝိဓံ-အထူးထူး အပြားပြား၊ ပဝတ္တံ-ဖြစ်သော၊ ဝစနံ-သဒ္ဒါတည်း၊ ဝိဝဓနံ-တခုတည်းသော အနက်၌ပင် အထူးထူး အပြားပြား ဖြစ်သော သဒ္ဒါ၊ ဝိဝဓနမေဝ-သည်ပင်၊ (သုတ္တအနက်၌ ဣပစ္စည်းသက်၍) ဝေဝစနံ-မည်၏။]

ယံလောကော ။ ။ယံ၏ ဝေဝစနကား ယာဒိသံ၊ယထာယုတ္တံ၊ ယထာစွေံ၊ ယထာနာမံ၊ ယထာဂေါစရံ စသည်တည်း၊ [ယောပန ဘိက္ခု၌ ယော၏ ပဒဘာဇနီအဖွင့် ဝိနည်းအတိုင်းတည်း။] လောကော၏ ဝေဝစနကား-ပါဏော၊ သရိရိ၊ ဘူတော၊ သတ္တော၊ စသော အဘိဓာန်အတိုင်းမှီပါ။

ပူဇယတေ။ ။ ပူဇယတေ၏ ဝေဝစနကား-မာနယတေ၊ သက္ကာရောတေ၊ အပစာယတေ၊ ဂရုံကရောတေ စသည်တည်း၊ ပူဇာစ၌ ပူဇာ၏ ဝေဝစနကား-ပူဇနာ၊ မာနံ၊ မာနနံ၊ သက္ကာရော စသည်တည်း၊ စ၏ ဝေဝစနကား-ပိ၊ အပိတည်း။

၃၈၄

နေတ္တိအကောကံ

၁၁။ ပညတ္တိဟာရ

(ကျက်မှတ်ရန်)

- (က) ထိုထိုသုတ်ရှိ၊ ပကတိကထာ၊ ဒေသနာဟူသမျှ၊ ဝေနေယျသန္တာန်၊ အသိဉာဏ်ကို၊ ဖြစ်ရန်မြှော်ထွေ၊ သိပါစေတတ်၊ ဟောထားအပ်ကြောင့်၊ ပညတ်နိက္ခေပ၊ ခေါ်ဆိုရ၏။
- (ခ) ယံလောကောမှ၊ ယံပဒကို၊ နိက္ခေပ ပညတ်၊ ဥးစွာမှတ်ဘိ၊ ယံ၏ အရ၊ ဂုဏ်ဝိသိဋ္ဌာ၊ ကရုဏာကား၊ များစွာ ဂုဏ်၊ ပဘဝကြောင့်၊ ပဘဝပညတ်၊ တမျိုးမှတ်ကာ၊ ဒုက္ခာပနယန လက္ခဏာတဇ္ဇာ၊ ပြသည့်တာကြောင့်၊ တဇ္ဇာပညတ်၊ ထပ်၍မှတ်ကြ၊ ဂုဏ်ဝိသိဋ္ဌာ၊ ခွဲသောခါဝယ်၊ ဥပါဒါလောင်း၊ -ဂုဏ်ပေါင်း သမူဟ၊ ကရုဏာ သမာပတ္တိ၊ ဝီထိအစဉ်၊ သန္တတိတွင်၏။
- (ဂ) ယင်းပင် ကရုဏ၊ နက်အတ္ထမို့၊ အတ္ထပညတ်၊ မှတ်အပ်ကောင်းစွာ၊ သင်္ကေတာနှင့် မနသာ ဝဝတ္ထ၊ သဒ္ဓ ပညတ်၊ တရပ်နာမ၊ ပဒ-သျှာချန်၊ ဒုတိယန္တ၊ စသည်ခွဲလျက်၊ အနက်မှန်က၊ ကာရကနှင့်၊ ကမ္မ-အဝုတ္တံ၊ စသည်လှန်လော။
- (ဃ) လောကော ဟူသည့်၊ ပကတိလည်း၊ ဟိရိ ကမ္မသ်၊ ပစ္စတ်-နန္တ၊ ဗြဟ္မဝိဟာ၊ နိဝါသာနှင့်၊ ဒက္ခိဏာဝိသုဒ္ဓိ၊ သမ္ပတိလောက၊ ထိုရှစ်ဝကား၊ ပုဂ္ဂလကထာ၊ ဟော

လင်္ကာနှင့် စကားပြေ

၃၈၅

ကြောင်းသာတည်း၊' ရှစ်ဖြာထိုတွင်၊ နန္ဒရိယကြည်၍၊ ခုနစ်
အင်မျှ၊ ကြောင်းအရဖြင့်၊ ထားပြ နိက္ခေ၊ တထွေဒုက္ခာ၊
ပရိညာနှင့်၊ အဘိညာမှတ်၊ ပညတ်တဇ္ဇာ၊ စသည်
ဖြာလေ။

- (င) ပူဇယတေမှာ၊ နိက္ခေပညတ်၊ တရပ်ဒေသနာ၊ တဖြာ
ဟေတု၊ စသည်ရှုကာ၊ တဇ္ဇာမှစ၊ ရသမျှကို၊ ရှေးနည်း
ဆိုသည်၊ မှတ်လို ပညတ္တိဟာရတည်း။

(ကြည့်ရှုရန် စကားပြေ)

- (က) “ယံ လောကော ပူဇယတေ” စသည်ဖြင့် ထိုထိုသုတ်၌ လာရှိ
သော ပကတိကထာ (ပင်ကိုယ်တရား) ဒေသနာသည် ဟောလိုရာ
အနက် အဓိပ္ပာယ်ကို အပြားအားဖြင့် သိစေတတ်၊ ဝေနေယျ
သန္တာန်၌ ထားအပ်သောကြောင့် “ပကာရေန ဉာပေတိ-အပြား
အားဖြင့် သိစေတတ်၏။ ပညပိယတိ-ဝေနေယျတို့ သန္တာန်၌
ထားအပ်၏” ဟူသော ဝစနတ္ထကြောင့် ပညတ္တိဟာရမည်၏။

- (ခ) ယံ ဟူသော ဒေသနာသည်...

ဂုဏ်ထူးဝိသေသကို ရည်ရွယ်၍ ထားအပ်သောကြောင့် နိက္ခေပ
ပညတ် မည်၏။ ယံ၏ အရဖြစ်သော ဂုဏဝိသိဋ္ဌကရုဏာသည်
များစွာသော ဂုဏ်တို့၏ အရင်းအစ ပဘာဝ ဖြစ်၏။ ထို ပဘာဝ
ကရုဏာကို သိစေတတ်သောကြောင့် ပဘာဝ ပညတ်လည်းမည်၏။
ထိုကရုဏာ၏ ပရဒုက္ခာပနယန (သုတပါးဒုက္ခကို ပယ်ခြင်း)
လက္ခဏာသည် တဇ္ဇာမည်၏။ ထို တဇ္ဇာကို သိစေတတ်သော
ကြောင့် တဇ္ဇာပညတ်လည်းမည်၏။ [တဇ္ဇာ-ထိုအားလျော်စွာ
ဖြစ်သည်။]

နေတ္တိအကောက်

ကရုဏာဂုဏ် အထူးကို စွဲယူခြင်းသည် ဥပါဒါမည်၏။ ဥပါဒါကို သိစေသောကြောင့် ဥပါဒါပညတ်လည်း မည်၏။ ကရုဏာ စသော ဂုဏ်အပေါင်းသည် သမူဟမည်၏။ ထိုသမူဟကို သိစေသော ကြောင့် သမူဟပညတ်လည်း မည်၏။ ကရုဏာ သမာပတ္တိ ဝီရိယ အစဉ်သည် သန္တတိမည်၏။ ထိုသန္တတိကို သိစေသောကြောင့် သန္တတိပညတ်လည်း မည်၏။

(ဂ) ကရုဏာတရားဟူသည် (သဒ္ဓါမဟုတ်) အနက်ခြံအတ္တတည်း။ ထိုအတ္တကို သိစေသောကြောင့် အတ္တပညတ်လည်း မည်၏။ ထို ဝီသိဋ္ဌကရုဏာ ဂုဏ်သည် ကောင်းစွာ အသိအမှတ် ပြုအပ်သော ကြောင့် သင်္ကေတတည်း။ ထိုသင်္ကေတကို သိစေသောကြောင့် သင်္ကေတပညတ်လည်း မည်၏။

တရားဟူသမျှကို မဟောမီ ရှေးဦးစွာ စိတ်ဖြင့် ပိုင်းခြား မှတ်အပ်သောကြောင့် မနသာဝေတ္ထာပိတ ဒေသနာတည်း။ ထိုကို သိစေသောကြောင့် ယံသည် မနသာဝေတ္ထာပိတ သဒ္ဓပညတ် လည်းမည်၏။ ထိုယံသဒ္ဓါသည် နာမပညတ္တိသဒ္ဓါ၊ ဝါ-ပဒပညတ် မည်၏။ ပဒတို့တွင် သျှာဒျန္တပဒ၊ ဒုတိယန္တပဒပညတ်လည်း မည်၏။ ယံ၏အနက်သည် ကာရက၊ ကာရကတို့တွင် ကမ္မ ကာရက၊ အဝုတ္တ ကမ္မကာရကပညတ်၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် ပညတ် အမျိုးမျိုးကို သိရာ၏။

(ဃ) လောကောဟူသော ပကတိကထာဒေသနာသည် ပုဂ္ဂလကထာကို ဟောရခြင်း၏အကြောင်းရှစ်ပါးတို့တွင် အာနန္တရိယကံကိုပြလိုခြင်း ဟူသော အကြောင်းမှတစ်ပါး ၇ ပါးသော အကြောင်းတို့ကြောင့် ဟောထားအပ်သည့်အတွက် နိက္ခေပပညတ်မည်၏။ လောကော အရ ဓန္ဒာ ၅ ပါးသည် “ပဉ္စပါဒါနက္ခန္ဓာ ဒုက္ခာ” နှင့်အညီ ဒုက္ခပညတ်တည်း။ ပိုင်းခြား၍ သိအပ်သောကြောင့် ပရိညာပညတ်၊ ထူးသောဉာဏ်ဖြင့် သိအပ်သောကြောင့် အဘိညာပညတ်၊ ထို

လင်္ကာနှင့် စကားပြေ

၃၈၇

ခန္ဓာ ၅ ပါး၏ ရူပန နမနသဘောသည် တစွာမည်၏။ ထိုတစွာကို သိစေသောကြောင့် တစွာပညတ်လည်းမည်၏။ [ဤသို့စသည်ဖြင့် ဥပါဒါပညတ်မှစ၍ သျှဝဒန္တပဒ၊ ပဌမန္တပဒ၊ ကာရက၊ ကတ္တ၊ ကာရက၊ ဝုတ္တကတ္တကာရက တိုင်အောင် ဆိုလေ။]

မှတ်ချက်။ ။ ပုဂ္ဂလကထာ ဟောခြင်း၏ အကြောင်း ၈ ပါး-ဟိရိ၊ ဩတ္တပ္ပကိုပြခြင်း၊ ပစ္စတ္တပုရိသကာရ (အသီးသီးသော ယောက်ျားတို့၏ ပြုလုပ်ဘွယ်) ကိုပြခြင်း၊ အာနန္တရိယကံကို ပြခြင်း၊ ဗြဟ္မဝိဟာရကိုပြခြင်း၊ ပုဗ္ဗေနီဝါသာနဿတိကို ပြခြင်း၊ ဒက္ခိဏာဝိသုဒ္ဓိကို ပြခြင်း၊ လောက သမ္မုတိ မပယ်ကြောင်းကို ပြခြင်းတည်း။

- (င) ပူဇယတေဟူသော ဒေသနာသည် ပူဇော်သော အခြင်းအရာအား ဖြင့် ဖြစ်သော ကိုယ်နှုတ် စိတ်အမူအရာကို ပြထားသောကြောင့် နိက္ခေပပညတ်၊ ဒါန သီလ ဘာဝနာ ပူဇာကို ဟောသောကြောင့် ဒေသနာပညတ်၊ အလောဘစသော ပူဇော်ခြင်း၏ အကြောင်းကို ပြသောကြောင့် ဟောတပညတ်၊ ကောင်းမှု၏ အကျိုးကို ပြသော ကြောင့် ဖလပညတ်၊ ပူဇော်သော အမူအရာသည် တစွာမည်၏။ ထိုတစွာကို ပြသောကြောင့် တစွာပညတ်၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် ရှေးနည်းမှီ၍ ဆိုပါလေ။

(၁၂)။ ဩတာရဏဟာရ

(ကျက်မှတ်ရန်)

- (က) ထိုထိုသုတ်လာ၊ ပုဒ်ဓမ္မာကို၊ သရုပ်ရှာမှတ်၊ ခန့်-အာ-ဓာတ်မှ၊ မဂ္ဂင်တိုင်ထိ၊ သွင်းချညှိတောင်း၊ အကြောင်း ဟောပြ၊ ဩတာရဏတည်း။

နေတ္ထိအကောဏ်

- (ခ) သိကြရန်ဟော၊ ယံလောကောရှိ၊ ယံ၏အရ၊ မဂ္ဂစိတ္တုပ္ပ၊ တူဖြစ်ရပ်ကို၊ သရုပ်ကောက်ကာ၊ ရုပ်မှာ ရူပကံ၊ စိတ္တုပ္ပတွက်မှု၊ ဝေဒနာကံ-သညာ၊ သင်္ခါ-ဝိညာဉ်၊ အစဉ်တဲတွဲ၊ ခန္ဓာဖွဲ့လေ။
- (ဂ) နည်းမသွေရ၊ အာယတနနှင့်၊ အစွ ဓာတု၊ စသည် ရှုလျက်၊ မေးမှုဖြေရှင်း၊ လျော်ရာသွင်းသည်၊ မူရင်း ဩတာရဏတည်း။

(ကြည့်ရှုရန် စကားပြေ)

- (က) သုတ်၌လာသော ပုဒ်တို့ကို ရှေးဦးစွာ သရုပ် တရားကိုယ်အရ ကောက်၍၊ ထိုတရားတို့ကို ခန္ဓာ-အာယတန-ဓာတ်-သစ္စာ-ဣန္ဒြေမှစ၍ (ဓာတုကထာလာသော အစဉ်အတိုင်း) ဗောဇ္ဈင် မဂ္ဂင် အတွင်းသို့ သွင်းချခြင်း လက္ခဏာရှိသော ဟာရသည် “ဩတာရိယန္တိ အနပ္ပဝေသီယန္တိ ဧတေန ဧတ္ထ ဝါ သုတ္တာ ဂတာ ဓမ္မာ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဒိသု” ဟူသော ဝစနတ္ထကြောင့် ဩတာရဏ မည်၏။ [ဧတေန-ဤဟာရဖြင့်၊ ဝါ၊ ဧတ္ထ-၌၊ သုတ္တာဂတာ-သုတ်၌ လာကုန်သော၊ ဓမ္မာ-တို့ကို၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဒိသု-ပဋိစ္စ သမုပ္ပါဒ် တရားစသည်တို့၌၊ ဩတာရိယန္တိ အနပ္ပဝေသီယန္တိ= ချအပ် သွင်းအပ်ကုန်၏။]
 - (ခ) ယံ လောကော၌ ယံ၏အရ (ဘုရားရှင်) မဂ္ဂစိတ္တုပ္ပိဒ် ထိုနှင့် အတူ ဥပါဒ်သော ရုပ်တရားစုကို ယူ၍၊ ရုပ်သည် ရူပက္ခန္ဓာ၊ မဂ္ဂ စိတ္တုပ္ပိဒ်တွင် ဝေဒနာ သညာ သင်္ခါရ ဝိညာဉ်တို့သည် အစဉ် အတိုင်းဝေဒနာက္ခန္ဓာစသည်မည်၏။ ဤကားခန္ဓောတာရဏတည်း။
- တနည်း-ယံ၏ အရကို ဖိုလ်စိတ္တုပ္ပိဒ်ယူ၍၊ ထိုဖိုလ်ဟူသော (မဂ္ဂင်) ရှစ်ပါးတွင် သမ္မာဝါစာ၊ သမ္မာကမ္မန္တ၊ သမ္မာအာဒီဝေသညာ

လင်္ကာနှင့် ကေားပြေ

၃၈၉

သီလကွန်၊ သမ္မာဝါယာမ၊ သမ္မာသတိ၊ သမ္မာသမာဓိသည် သမာဓိခန့်၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိသည် (သမ္မာသင်္ကပ္ပဝိတက် မယှဉ်) ပညာကွန်၊ ကြွင်းဖိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် ဝိမုတ္တိခန့်၊ ထိုဖိုလ်ကို အာရုံ ပြုသော ပစ္စုပ္ပန်ကာဉာဏ်သည် ဝိမုတ္တိဉာဏဒဿနကွန် မည်၏။ ဤနည်းကိုလည်း ခန္ဓောတာရဏ ဟုဆို၏။

- (ဂ) မဂ်စိတ္တုပ္ပါဒ်နှင့်အတူပေါ်သော ကမ္မဇ ဓိတ္တဇရုပ်တို့တွင် စက္ခု ပသာဒသည် စက္ခုယတန၊ ပေါ၊ မဂ်စိတ်သည် မနာယတန၊ စေတသိက် သုဓမ္မရုပ်သည် ဓမ္မာယတန၊ ဤကား အာယတနော တာရဏတည်း။ စက္ခုပသာဒသည် စက္ခုဓာတ်၊ ဤသို့စသည်ဖြင့် သွင်းခြင်းသည် ဓာတောတာရဏတည်း။ [ပဉ္စဝိညာဏဓာတ်၊ မနောဓာတ် မရနိုင်ပုံကို သတိပြု။] စက္ခုပသာဒသည် စက္ခုန္တေ၊ ပေါ၊ ဘုရားရှင်၏ ပုဗ္ဗာဝရုပ်သည် ပုရိသိန္တေ၊ ဖိဝိတ၊ မန၊ ဥပေက္ခာ ဝေဒနာ၊ သဒ္ဓါ စသည်တို့သည် ဖိဝိတိန္တေစသည်၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိသည် အညိန္တေ၊ ဤကား ဣန္ဒြိယောတာရဏတည်း။

အဝိဇ္ဇာ၏ အရဟတ္တမဂ်ဖြင့် အကြွင်းမဲ့ချုပ်ခြင်းကြောင့် “အဝိဇ္ဇာယ တွေဝ အသေသဝိရာဂနိရောဓာ သင်္ခါရနိရောဓော” စသည်နှင့်အညီ၊ သင်္ခါရချုပ်ခြင်း၊ ပေါ၊ သောက ပရိဒေဝ ဒုက္ခ ဒေါမနဿ ဥပါယာသ တို့၏ ချုပ်ခြင်း ဖြစ်၏။ ဤကား ပဋိလောမ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒေါတာရဏ တည်း။ ထို့အတူ မဂ်စိတ္တုပ္ပါဒ်၌ သတိသည် သတိပဋ္ဌာန်၊ ဝိရိယသည် သမ္မပ္ပဓာန၊ ဤသို့စသည်ဖြင့် မဂ္ဂတိုင်အောင် သတိပဋ္ဌာနောတာရဏ စသည်ပြုလေ။

လောကော၏အရ၌ ခန္ဓာ ၅ ပါးကို ယူ၍လည်း ခန္ဓောတာရဏ စသည်ပြုပါ။ ဣန္ဒြိယအရာ၌ မိန်းမဖြစ်လျှင် ဣတ္ထိန္ဒြိယကို ရအပ်၏။ ဒုက္ခခံ၍ ကျင့်ဝတ်ကို ဖြည့်ကျင့်ရာ၌ ဒုက္ခိန္ဒြိယကို ရအပ်၏။ ပူဇော်သော လောက ဖြစ်၍ မဂ်ဖိုလ်ဟူသော ဓမ္မပူဇာကို ယူလျှင် အနုညာတညဿာမိတိန္ဒြိယ အညိန္ဒြိယတို့ကို ရအပ်ကုန်၏။ ရဟန္တာလောက ဖြစ်လျှင် အညတာဝိန္ဒြိယကို ရအပ်၏။

နေတ္ထိအကောကံ

ခန္ဓာ ၅ ပါးတွင် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်လာ အဝိဇ္ဇာပါဝင်၏။ ထို အဝိဇ္ဇာကြောင့် သင်္ခါရဖြစ်၏။ ဤသို့စသော အနုလောမ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ကို၎င်း၊ ရဟန္တာလောက၌ ပဋိလောမ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ကို၎င်း ရအပ်၏။ ပူဇယတေ အရ၌လည်း အကျိုးကာယ-ဝစီဝိညတ်နှင့် အကြောင်း စိတ္တုပ္ပါဒ်ရသောကြောင့် လောကောအရ၌ကဲ့သို့ ခန္ဓောတာရဏစသည် ပြုနိုင်၏။

အမှာ။ ။ စာမေးပွဲများ၌ “ဈာန် အရကို ခန္ဓောတာရဏပြုခဲ့ပါ” ဟု မေးလျှင် မေးသမျှကို ဩတာရဏ ပြုပါ။ ဈာန်အရ၌ ဝိတက်စသော ဈာန်အင်္ဂါ ၅ ပါးသာရသည်ကို သတိပြု၍ ဝေဒနာက္ခန္ဓာ သင်္ခါရက္ခန္ဓာ ၂ပါးသာ ရသည်ဟုလည်းမှတ်ပါ။

၁၃။ သောဓနဟာရ

(ကျက်မှတ်ရန်)

- (က) သုတ်၌ ထုတ်ပြ၊ ပုဒ်ဓမ္မကို၊ ပဒ-ပဒတ္တာ၊ ပဉ္စာ-ဝိသဇ္ဇန၊ အာရမ္မဟု၊ ငါးခုသု၊ သုတ်သင့်ပုံပြ၊ သောဓနတည်း။
- (ခ) မှတ်ကြရင်ဟော၊ ယံလောကောနှင့်၊ ပူဇယတေ ဆင့်၍၊ အသင့်ဝါကျ၊ ရှိစေရ၏။...ဝါကျလုံးလုံး၊ မဆုံးသေးက၊ အာရမ္မသုဒ္ဓိ၊ မည်မရှိဘဲ၊ သုဒ္ဓိပဒ-စသည် ၄ ဖြာ၊ ရှေ့မည်သာပြ၊ ဆုံးဝါကျ၏၊ ပဓာနမူ၊ ပဒစသည်၊ အာရာမ်မည်နှင့်၊ နှစ်လီနာမ၊ အမည်ရ၏။
- (ဂ) ယံ ပဒသည်၊ ပဒသုဒ္ဓိ၊ အမည်ရှိ၏။ ထို၏ အတွက်၊ ကံ အနက်က၊ ပဒတ္တသုဒ္ဓိ...လောကောပုဒ်လည်း၊ ထိုနည်းမသွေ၊ ... ပူဇယတေတွက်၊ ပုဒ်အနက်ကား၊

လင်္ကာနှင့် စကားပြေ

၃၉၁

ပဒ-ပဒတ္တာ၊ ၂ ဖြာသုဒ္ဓိ၊ မည်ရှိသည်ပြင်၊ လိုအင်
ဝါကျ၊ ပြီးဆုံးရသဖြင့်၊ ပဒအာရာမ်-သုဒ္ဓိမှန်၏။...ဆိုရန်
ရည်ရွယ်၊ အဓိပ္ပာယ်လည်း၊ ပြည့်ကြွယ်စုံလတ်၊ ယင်း
သကတ်ကြောင့်၊ ပဒတ္တရမ္ဘာ၊ သိဒ္ဓိပါတည်း။

- (ဃ) ပဉ္စာဝိသဇ္ဇန၊ သုဒ္ဓိပြသော်၊ ကိမတ္ထမိဒံ-ဝုစ္စတေ ခံချောက်၊
ပုစ္ဆာ မြက်ပြ၊ ရတနတ္ထယ၊ ပုဇေတ္ထံ၊ ဣဒံ ဝုစ္စတေ၊
အဖြေလည်းဆို၊ ထိုတွင် ရှေးပြ၊ ပဒခိုက်မှာ၊ ဝုစ္စတေ
မပါသော်၊ ပုစ္ဆာ-ဝိသဇ္ဇန၊ သုဒ္ဓိမျှပေ၊ ဝုစ္စတေကျမှ၊
ပုစ္ဆ ဝိသဇ္ဇနံ၊ အာရာမ်သုဒ္ဓိ၊ ၂ မည်ရှိသည်၊...မှတ်ဘိ
သောဓနဟာရတည်း။

(ကြည့်ရှုရန် စကားပြေ)

- (က) ပဒ၊ ပဒတ္တ၊ ပုစ္ဆာ၊ ဝိသဇ္ဇန၊ အာရမ္ဘ ငါးပါးကို သုတ်သင်ခြင်း
လက္ခဏာရှိသော ဟာရသည် “သောဓိယန္တိ သမာဓိယန္တိ ဧတေန
ဧတ္ထဝါ” ဟူသော ဝစနတ္ထကြောင့် သောဓနမည်၏။ [ဧတေန-
ဤဟာရဖြင့်၊ ဝါ၊ ဧတ္ထ-၌၊ သောဓိယန္တိ-ပဒစသည်တို့ကို သုတ်သင်
အပ်ကုန်၏၊ သမာဓိယန္တိ-ကောင်းစွာထားအပ်ကုန်၏။]
- (ခ) ထိုသို့ သုတ်သင်ရာ၌ “ယံ လောကော ပူဇယတေ” ဟု ဝါကျရှိစေ
ရ၏။ ထိုတွင် ဝါကျမပြီးဆုံးသေးသော အခိုက်၌ အာရမ္ဘသုဒ္ဓိ
အမည် မရသေး။ ပဒ စသည်သာ မည်၏။ အားထုတ်၍ ပြီးသော
ဝါကျတစ်ခုလုံး၌ အဆုံးပဓာနပုဒ်ကား ပဒသုဒ္ဓိစသည်လည်း မည်၊
အာရမ္ဘသုဒ္ဓိလည်း မည်၏။
- (ဂ) ယံ လောကော ပူဇယတေ ဝါကျ၌ ယံသည့် ပဒသုဒ္ဓိမည်၏။ [ယံ
ဟူသော ပုဒ်မှာ တစ်စုံတစ်ရာ အပြစ်အနာ မရှိ၊ သန့်ရှင်းစင်ကြယ်၏-

ဟူလို။] ယံ၏ ကံအနက်သည် ပဒတ္တသုဒ္ဓိ မည်၏။ လောကော
ပုဒ်နှင့် ထိုပုဒ်၏ ကတ္တာအနက်လည်း ထိုနည်းအတိုင်းပင်။ ဤ
၄ မျိုးပင် ဝါကျတရပ် အားထုတ်၍ အပြီး မသတ်သေး
သောကြောင့် အာရမ္မသုဒ္ဓိ အမည်ကား မရကြသေး။

“ပူဇယတေ” ဟူသော ပုဒ်ကား ပုဒ်တစ်ခုနှင့် ပုဒ်တစ်ခု၏ အနက်ပြီး
သောကြောင့် ပဒသုဒ္ဓိ ပဒတ္တသုဒ္ဓိ အမည်ရှိသည့်အပြင် ဝါကျတရပ်အား
ထုတ်၍ ပြီးသောကြောင့် အာရမ္မသုဒ္ဓိလည်း မည်၏။

(ဃ) ပုစ္ဆာ ဝိသဇ္ဇနသုဒ္ဓိကိုကား “ယံ လောကော ပူဇယတေတိ ကိမတ္ထ
မိဒ မုစ္စတေ” ဟု ပုစ္ဆာဝါကျကို၎င်း “ရတနတ္ထယ ပူဇနတ္ထမိဒ
မုစ္စတေ” ဟု ဝိသဇ္ဇနဝါကျကို၎င်း ထုတ်၍ သိအပ်၏။ ပုစ္ဆာ
ဝါကျ၌ “ယံ လောကော ပူဇယတေတိပုဒ်၊ (အားလုံးမှ “ယံ
လောကော ပူဇယတေတိ-ယံ လောကောပူဇယတေ”ဟူသော-ဟု
အနက်ပေးရသော တပုဒ်သာ။) ကိမတ္ထပုဒ်၊ ဣဒံ ပုဒ်တို့သည်
ပဒပဉ္စ သုဒ္ဓိသာဖြစ်၏။ ပုစ္ဆာရမ္မသုဒ္ဓိမဖြစ်သေး။ ထိုပုဒ်တို့၏
ဝိသေသန၊ သမ္ပဒါန်၊ ကံ အနက်တို့သည် ပဒ ပဉ္စတ္ထသုဒ္ဓိသာ
ဖြစ်၏။ ဥစ္စတေ ပုဒ်ကား ပဒ ပဉ္စသုဒ္ဓိ၊ ပဒပဉ္စာရမ္မသုဒ္ဓိ ၂ မျိုး
လုံးဖြစ်၏။ ထိုပုဒ်၏ အနက်လည်း ပဒပဉ္စတ္ထသုဒ္ဓိ၊ ပဒပဉ္စာရမ္မသုဒ္ဓိ
၂ မျိုးလုံးဖြစ်၏။ ဝိသဇ္ဇန ဝါကျ၌လည်း ဤအတိုင်း နည်းမှီ၍
စိစစ်ပါ။ ပဒ ဝိသဇ္ဇနသုဒ္ဓိစသည် ဆိုရုံသာ ထူးသည်။

အမှာ။ ။ “ပူဇာစ. ပူဇနိယာနံ=ပူဇော်ထိုက်သူတို့ကို ပူဇော်ခြင်း
၎င်း” ကဲ့သို့ ဝါကျတိုကလေးများဝယ် “ပူဇာ” ကဲ့သို့ ပုဒ်များ၊ “အဋ္ဌ
အက္ခရာ သရာနာမ” ၌ သရာနာမ ကဲ့သို့ ပုဒ်များလည်း အာရမ္မသုဒ္ဓိ
အမည်ရသည်သာ။

လင်္ကာနှင့် စကားပြေ

၃၉၃

၁၄။ အဓိဋ္ဌာနဟာရ

(ကျက်မှတ်ရန်)

(က) သွတ်၌လာဟန်၊ ပုဒ်တန်တန်ကို၊ သာမန်-ဝိသေ၊ ခွဲစိတ်
ဝေ၍၊ ဧကတ်-ဝေမတ်၊ အနေမှတ်လျက်၊ ဝိကပ်ပယ်ခွါ၊
တည်စေရာဟိတ်၊ ကြောင်းနိမိတ်ကြောင့်၊ အဓိဋ္ဌာန၊
မည်ဟာရကား...

(ခ) ပဒမှန်ဘိ၊ အနက်ရှိကို၊ သိစေရိုးမှန်၊ လက္ခဏာကြောင့်၊
ယံ-ဧကတ္ထ၊ သျဒန္တမို့၊ ဝေမတ္တမည်၊ သို့စသည်ဖြင့်၊
ရှေ့မည်ဧကတ်၊ နောက်ဝေမတ်ဟု၊ ခွဲလုပ်ဘို့ရန်၊ ဒုတိ
ယန္တ၊ ကမ္မတ္တနှင့်၊ ဧကဝစနာ၊ စယာသိတ၊ ဂုဏစယာ၊
နာမာ ပဒ၊ သဗ္ဗ-ပယော၊ ထပ်လော ယ တ၊ ဧတိမ
စသည်၊ အလီလီမှ၊ ယ ပယောဂါ၊ ဒဗ္ဗာ-ဗုဒ္ဓ၊ စသည့်
ထွေထွေ၊ သင့်အောင်မွေလော...။

(ဂ) တထေ အတ္တ၊ ဓိဋ္ဌာနလည်း၊ အနိယမ၊ သာမညလျှင်၊
ဧကတ်တွင်၏၊ မြတ်ရှင်ဗုဒ္ဓ၊ ဝေမတ္တနှင့်၊ ကာရက-ကံ၊
အဝုတ္တံရှိ၊ ပတ္တိ-ကာယ၊ စိတ္တ ဒုဝိ၊ ဣစ္ဆိတ ကံ၊ စသည်
လှန်လှစ်၊ နည်းပုဒ်စစ်မှ၊ ရသမျှယူလေ။

(ဃ) ပူဇေတေလည်း၊ ပုဒ်စစ်နည်းပင်၊ ထိုပြင်ပူဇေ၊ သာမည
ကြောင့်၊ ဧကတ္တမည်ရှိ၊ လောကော၏ ပူဇေ၊ ဝိသေသ
ကြောင့်၊ ဝေမတ္တမည်ပြန်၊ တဖန် နရဝရ၊ အာမိသနှင့်၊

ဓမ္မပူဇာ၊ တဖြာဖြာတည်း၊ အနာပါန၊ စသည်ထွေတွေ၊
ခွဲဝေ ရသမျှ၊ တည်စေရသည်၊...ဟာရိဋ္ဌာန် သဘော
တည်း။

(ကြည့်ရှုရန် စကားပြေ)

(က) သုတ်၌လာသော ဓမ္မတို့ကို ဧကတ္ထ-ဝေမတ္တ အားဖြင့် ထားခြင်း
ထုတ်ဆောင်ခြင်း လက္ခဏာရှိသော ဟာရသည် “အဓိဋ္ဌိယန္တိ
အနုပဝတ္တိယန္တိ ဧတေန ဧတ္ထ ဝါ သာမညဝိသေသဘူတာ ဓမ္မာ
ဝိနာ ဝိကပ္ပေန” ဟူသော ဝစနတ္ထကြောင့် “အဓိဋ္ဌာန” မည်၏။
[ဧတေန-ဤဟာရဖြင့်၊ ဝါ၊ ဧတ္ထ-၌၊ သာမညဝိသေသဘူတာ-
သာမညဝိသေသဖြစ်၍ ဖြစ်ကုန်သော၊ ဝါ-ဧကတ္ထ ဝေမတ္တဖြစ်၍
ဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မာ-တို့ကို၊ ဝိကပ္ပေန (ဝိဝိကေပ္ပနေန)- အမျိုးမျိုး
စီရင်ခြင်းနှင့်၊ ဝိနာ-ကင်း၍ (အမျိုးမျိုးမရဘဲ နော်နော်တမျိုးသာ
ရစေ၍) အဓိဋ္ဌိယန္တိ-တည်စေအပ် (အတည်ဖြစ်စေအပ်) ကုန်၏၊
အနုပဝတ္တိယန္တိ-နောက်နောက်အရ၌သာ ဖြစ်စေအပ်ကုန်၏။]

(ခ) [‘ဧကတ္ထ-တူသည်၏ အဖြစ်၊ ဝါ-သာမည၊ ဝေမတ္တ-မတူ ထူးခြား
ကွဲပြားသည်၏ အဖြစ်၊ ဝါ-ဝိသေသ။] ယံလောကော ပူဇေတေ
ဝါကျ၌ ယံသည် “ပစ္စုတေ ဉာယတေ အဝေတ္တာ ဧတေန”
ဟူသော ဝစနတ္ထနှင့်အညီ အနက်ကိုသိခြင်း၏ အကြောင်း ဖြစ်ခြင်း
ဟူသော လက္ခဏာသာမည အားဖြင့် သျာဒုန္တပုဒ်တို့နှင့် ပဒချင်း
တူသောကြောင့်၊ ဧကတ္ထ မည်၏။ ယံ၏ သျာဒုန္တအဖြစ်သည်
ကား တျာဒုန္တမှ ထူးသောကြောင့် ဝေမတ္တ မည်၏။ ဤသို့
စသည်ဖြင့် ဧကတ္ထ-ဝေမတ္တ သဘောကို သိပြီးလျှင်...

သျာဒုန္တ အဖြစ်သည် ဧကတ္ထ-ပဌမန္တ စသည် မဟုတ်သော ဒုတိယန္တ
အဖြစ်သည် ဝေမတ္တ ထိုသည် ဧကတ္ထ၊ ဝိသေသနတ္ထစသည်မဟုတ်
သော ကမ္မတ္တဒုတိယန္တ အဖြစ်သည် ဝေမတ္တ၊ ထိုသည် ဧကတ္ထ၊ဗဟု

လင်္ကာနှင့် စကားပြေ

၃၉၅

ဝစနန္တ မဟုတ်သော ဧကဝစနန္တ အဖြစ်သည် ဝေမတ္တ၊ ထိုသည် ဧကတ္တ၊ ဒဗ္ဗစသည် မဟုတ်သော ဂုဏဗယာသိတ အဖြစ်သည် ဝေမတ္တ။

ထိုသည် ဧကတ္တ၊ ဥပသာရနိပါတ် မဟုတ်သော နာမပဒသျာဒန္တ အဖြစ်သည် ဝေမတ္တ၊ ထိုသည် ဧကတ္တ၊ နာမနာမ် စသည်မဟုတ် သော သဗ္ဗနာမ် အဖြစ်သည် ဝေမတ္တ၊ ထိုသည် ဧကတ္တ၊ ဝစန သဗ္ဗနာမ်စသည်မဟုတ်သော ပယောဂဝန္တသဗ္ဗနာမ် အဖြစ်သည် ဝေမတ္တ၊ ထိုသည် ဧကတ္တ၊ တ-တေ-ဣမစသည် မဟုတ်သော ယ ပယောဂဝန္တ အဖြစ်သည် ဝေမတ္တ၊ ထိုသည် ဧကတ္တ၊ ဇာတိ ဂုဏ ကြိယာ နာမ မဟုတ်သော ဒဗ္ဗပယောဂဝန္တ အဖြစ်သည် ဝေမတ္တ၊ ထိုသည် ဧကတ္တ၊ သာဝက ပစ္စေကစသည် မဟုတ်သော ဗုဒ္ဓဒဗ္ဗအဖြစ်သည် ဝေမတ္တ၊ ထိုသည် ဧကတ္တ၊ ဗုဒ္ဓ-ဒသဗလ- သတ္တာစသည် မဟုတ်သော နရဝရသဒ္ဓနှင့် ပယောဂဝန္တအဖြစ် သည် ဝေမတ္တ၊ ဤကား သဒ္ဓါအားဖြင့် အဓိဋ္ဌာနတည်း။

(ဂ) အနက်အားဖြင့် အဓိဋ္ဌာနကား-ယံ၏ အနိယမသာမညသည် ဧကတ္တ၊ ဗုဒ္ဓအနက်နှင့် ယှဉ်ခြင်းသည် ဝေမတ္တ၊ ဗုဒ္ဓဒြပ်နက်၏ ကာရကသာမညသည် ဧကတ္တ၊ ကမ္မကာရကသည် ဝေမတ္တ၊ ဝုတ္တ- အဝုတ္တ ကမ္မကာရကသည် ဧကတ္တ၊ အဝုတ္တ အဖြစ်သည် ဝေမတ္တ၊ နိပ္ပတ္တိ၊ ဝိကတိ၊ ပတ္တိသာမညသည် ဧကတ္တ၊ ပတ္တိကံ အဖြစ်သည် ဝေမတ္တ၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် ကာယစိတ္တပတ္တိကံ ဣန္ဒြိယကံစသည်ဖြင့် ပုဒ်စစ်ကို နည်းမှီ၍ စိစစ်ရာ၏။

လောကောပုဒ်၏ ပဒဧကတ္တ၊ ဝေမတ္တကိုလည်း ပဒဝိစယ၌ပြခဲ့သည် ကို နည်းမှီ၍ သိအပ်၏၊ အနက် ဧကတ္တ ဝေမတ္တကား- သတ္တ၊ ဩကာသ၊ သင်္ခါရအနက် သာမညသည် ဧကတ္တ၊ သတ္တလောက အနက်သည် ဝေမတ္တ၊ ထိုသည် ဧကတ္တ၊ မပူဇော်တတ်မှ ထူးသော ပူဇော်တတ်သော သတ္တလောက အနက်သည် ဝေမတ္တ၊ ထိုသည်

နေတ္ထိအကောက်

ဧကတ္ထ၊ နရဝရကို ပူဇော်သော သတ္တလောကသည် ဝေမတ္တ၊
 ထိုသည် ဧကတ္ထ၊ ပါဠိပုဂ္ဂလိက ပူဇော လောကသည် ဝေမတ္တ၊
 ထိုသည် ဧကတ္ထ၊ ပါဠိတော်၌ “သဒါ” ဟူသော သဒ္ဓန္တရိတ်
 ကြောင့် အမြဲပူဇော်သော သတ္တလောကသည် ဝေမတ္တ။

- (ဃ) ပူဇေတေ၏ ပဒဧကတ္ထ ဝေမတ္တကိုလည်း ပဒဝိဓယ နည်းမှီ၍
 သိအပ်၏။ အတ္တကာ၊ ပူဇေကြိယာ သာမညသည် ဧကတ္ထ၊
 လောက၏ ပူဇေကြိယာဝိသေသသည် ဝေမတ္တ၊ ထိုသည် ဧကတ္ထ၊
 နရဝရကို ပူဇော်ခြင်းသည် ဝေမတ္တ၊ ထိုသည် ဧကတ္ထ၊ အာမိသ
 ဓမ္မဖြင့် ပူဇော်ခြင်းသည် ဝေမတ္တ၊ ထိုသည် ဧကတ္ထ၊ အာမိသဓမ္မ
 တပါးပါးကို ပူဇော်ခြင်းသည် ဝေမတ္တ၊ ထိုသည် ဧကတ္ထ၊ အနုပါန
 ပူဇာ စသည်၊ ပရိယတ် ပဋိပတ် ပဋိဝေဓ ပူဇာ တပါးပါးသည်
 ဝေမတ္တ၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် နော်နော်အနက်၌သာ တည်ဆရာ၏။

၁၅။ ပရိက္ခာရဟာရ

(ကျက်မှတ်ရန်)

- (က) သုတ္တာဂတ၊ ပုဒ်ဓမ္မ၏၊ သဘာ-အဇ္ဈ၊ ဇနကနှင့်၊ အသာ
 ဓာရဏဟု၊ ဤလေးခုကို၊ ဟေတု အကြောင်း၊ မှတ်
 ကောင်း မှတ်ဘိ၊...ဝိသဘာဂ၊ ဗာဟိရနှင့်၊ ထမ္ဘက-
 သာဓာ၊ ဤလေးဖြာကို၊ ပစ္စယ ဆိုပါ၊ ထို ၂ ဖြာကို၊
 ပေါင်းကာ စုပြု၊ ပရိက္ခာရ ဟု၊ မည်ရလေပြီး၊ ဟာရ
 ကြီးဝယ်၊...
- (ခ) မီးထွန်းရာချင့်၊ မီးလျှံနှင့်တူ၊ မီးမူသဘာဂ၊ ဝိညာဏ
 စက္ခု၊ ဖြစ်သည့်မှုဝယ်၊ ဝတ္ထု မနသိ၊ အဇ္ဈတ္တိတည်း၊ပဋိ

လင်္ကာနှင့် စကားပြေ

၃၉၇

သန္ဓေ၊ တည်နေလေပြန်၊ ကံ နေက၊ ရုက္ခပေါက်သရွေ့၊
မျိုးအစေ့မှာ၊ အသာဓာဟု၊ အကြောင်းစုကို၊ ဟေတု
မှတ်လေ၊ ဆီတွေမီးစာ၊ ဝိသဘာဂ၊ အာလောက-ရူပါရုံ၊
မှတ်ကုန် ဗာဟိ၊ တလိ အဝိဇ္ဇာ၊ တဏှာဥပါဒါန်၊ စသည်
ရံခ၊ ထမ္ဘကနှင့်၊ အာပ-ပထဝီ၊ ရေ မြေ သည်ကား၊
မှတ်သား သာဓာရဏ၊ အကြောင်းမျှမို့၊ ပစ္စယဟော၊
၄ ပါးသောတည်း။

(ဂ) ယံလောကောရှိ၊ ယံ၏အရ၊ ဂုဏ်ဝိသိဋ္ဌာ၊ အဖြာဖြာတွင်၊
ပဌမာဒိ-အစရှိမှ၊ ဥပစာရတိုင်၊ ဆိုင်ဆိုင်ရှေ့လာ၊ ကရ
ဏာသည်၊ အပ္ပနာရော၊ နောက်နောက်ကရဏ၊ အဝစ
နှင့်၊ သဘာဂမှတ်၊ အဇ္ဈတ် နေက၊ အသာဓလည်း၊
ဖြစ်သတည်းဟော၊ ယောနိသောမူ၊ မှတ်လောသဘာဂ၊
အဇ္ဈတ္တနှင့် နေကသာ၊ သတွာ ဒုက္ခိတ၊ ဝေနေယျကား၊
အသဘာဂ၊ ဗာဟိရနှင့်၊ ထမ္ဘက၎င်း၊ သာဓာရဏ
လောင်းလော၊ တကြောင်း ဟဒယ၊ ဝတ္ထုကမူ၊ အသ
ဘာဂ၊ အဇ္ဈတ္တနှင့်၊ ထမ္ဘက-အသာ၊ ၄ မျိုးဖြာဘိ။

(ဃ) လောက၏တွက်၊ ခန့်ငါးချက်တွင်၊ ရူပက္ခန္ဓ၊ အကြောင်း
ပြသော်၊ အဝိဇ္ဇ-တဏှာ၊ ဥပါဒါနှင့်၊ အာဟာရ-ကံ၊
ဤ ငါးတန်ပင်၊ ထိုတွင် ရှေ့ရှိ၊ ကြောင်းသုံးကြည့်မူ၊
အဇ္ဈတ္တိက၊ ပရံ ပရတည်း၊ ကံက အဇ္ဈ၊ နေကနှင့်၊
ပရမ္မရအကြောင်း၊ ၄ ပါးပေါင်းမှာ၊ မှတ်ပါအသဘာဂ၊
တမ္ဘကနှင့်၊ သာဓာရဏမည်၊ အာဟာရသည်ကား၊

နေတ္ထိအကောက်

အဇ္ဈတ္တိက၊ ဗာဟိရနှင့် ဇေန ထမ္ဘကာ၊ ၂ ဖြာသာဓ-
အသာဓတည်း။ ခန္ဓာနာမ်၏၊ အကြောင်းညှိသော်၊ အဝိ-
တဏှာ၊ ဥပါဒါကို၊ သဘာဂါအဇ္ဈ၊ ဇေနနှင့်၊ ပရမ္မရ
ဟိတ်ဟု၊ သတိပြုလော၊ ဝတ္ထု ဒွါရ၊ အာမရဏနှင့်၊
ဘောဇန ဥတု၊ စသည်စုကား၊ အသဘာဂ၊ ဗာဟိရ
ထမ္ဘကာ၊ သာဓာရဏာပေ။

- (င) ပူဇေတေအရ၊ ပူဇေကြိယာ၊ စိတ္တုပ္ပါနှင့်၊ နှစ်ဖြာဝိညတ်၊
ယူပြီး လတ်သော်။...စိတ္တုပ္ပါဒ်မှာ၊ သဒ္ဓါသဘာဂ၊
အဇ္ဈတ္တနှင့်၊ ဇေနကံ၊ သမနန် ပရမ္မရ၊ ဟေတုပြဘိ။...
မနသိကား၊ သဘာဂ အဇ္ဈ၊ ဇေနနှင့်၊ သမနန္တရဟု၊
ကြောင်းဟေတုတည်း။...ဝတ္ထုဒွါရ၊ ဂုဏသွယ်သွယ်၊
ပူဇော်ဘွယ်မှာ၊ အသဘာဂ၊ ဗာဟိရနှင့်၊ ထမ္ဘက-
သာဓာ၊ ပစ္စယသာမှတ်။...ဝိညတ် နှစ်ဝ၊ ဟေတု
ပြသော်၊ စိတ္တဝေါယော၊ ထပ်လောပထဝိ၊ ပစ္စယသည်
ကား၊ နှစ်ပါးနာမ်ရုပ်၊ ခန္ဓာထုတ်သည်၊ မယုတ်ပရိက္ခာ
ရတည်း။

(ကြည့်ရှုရန် စကားပြေ)

- (က) သုတ်၌လာသော တရားတို့၏ ဟေတု ပစ္စယအကြောင်း ၂ပါးကို
ပြောဆိုဖွင့်ပြခြင်း လက္ခဏာရှိသော ဟာရသည် “ပရိကရောတိ
အဘိသင်္ခရောတိ ဖလန္တိ ပရိက္ခာရော ဟောတုစေဝ၊ ပစ္စယောစ၊ တံ
အာစိက္ခတိတိ ပရိက္ခာရော” ဟူသော ဝစနတ္ထနှင့်အညီ “ပရိက္ခာရ”
မည်၏။ [ဖလံ-အကျိုးကို၊ ပရိကရောတိ အဘိသင်္ခရောတိ-ပြုစီမံ

လင်္ကာနှင့် စကားပြေ

၃၉၉

တတ်၏။ ဣတိ၊ ပရိက္ခာရော-မည်၏။ ဟေတုစေ-ဟေတုမည်ရ နေက အကြောင်း၎င်း၊ ပစ္စယောစ-ပစ္စယမည်ရ ဥပထမ္ဘက အကြောင်း၎င်း ရ၏။ တံ-ထိုအကြောင်း ၂ ပါးကို၊ အာစိက္ခတိ-ပြောဆို ဖွင့်ပြတတ်၏။ ဣတိ၊ ပရိက္ခာရော-မည်၏။ “ပရိက္ခာရ အာစိက္ခန” ဆိုလိုလျက် အာစိက္ခနပုဒ်ကြေ။]

ဟေဟု ပစ္စယ။ ။သဘာဂ၊ အဇ္ဈတ္တိက၊ နေက၊ အသာဓာရဏဖြစ် သော အကြောင်းသည် ဟေတု မည်၏။ ဝိသဘာဂ၊ ဗာဟိယ၊ ဥပထမ္ဘက၊ သာဓာရဏ ဖြစ်သော အကြောင်းသည် ပစ္စယမည်၏။

(ခ) မီးညှို့ထွန်းရာ၌ ပဌမညှို့သော (မီးခြစ်ဆန် စသည်မှ တော်သော) မီးသည် မီးတောက် မီးလျှံ ထသောအခါ ထိုမီးလျှံနှင့် သဘော တူသောကြောင့် သဘာဂအကြောင်း၊ စက္ခုဝိညာဏ် ဖြစ်ရာ၌ စက္ခုဝတ္ထုနှင့် မနသိကာရသည် ခန္ဓာကိုယ်၏ အတွင်း၌ဖြစ်သော အဇ္ဈတ္တိကအကြောင်း၊ ပဋိသန္ဓေ (ဝိပါက်နာမက္ခန္ဓာ ကုသုတ္တာရုပ်) တည်နေရာ၌ ရှေးကံသည် နေက အကြောင်း၊ သစ်ပင်ပေါက် ရာ၌ မျိုးစေ့သည် ထိုသစ်ပင်၏ အထည်ကိုယ်မှတစ်ပါး အခြား အကျိုးနှင့် မဆက်ဆံသောကြောင့် အသာဓာရဏအကြောင်း၊ ဤအကြောင်း လေးပါးကို “ဟေတု” ဟု မှတ်ပါ။

မီးထွန်းရာ၌ ဆီ-မီးစာတို့သည် မီးလျှံနှင့် သဘောမတူသောကြောင့် ဝိသဘာဂ အကြောင်း၊ စက္ခုဝိညာဏ်ဖြစ်ရာ၌ အာလောကနှင့် ရူပါရုံတို့သည် ဗာဟိရ အကြောင်း၊ ပဋိသန္ဓေနေရာ၌ အဝိဇ္ဇာ တဏှာ ဥပါဒါန် ဝတ္ထု အာရုံတို့သည် ဥပထမ္ဘက အကြောင်း၊ သစ်ပင်ပေါက်ရာ၌ မြေ ရေ (ပထဝီ အာပေါ) သည် ချိုချဉ်စသော အကျိုးအများနှင့် ဆက်ဆံသောကြောင့် သာဓာရဏအကြောင်း၊ ဤ ၄ ပါးကို “ပစ္စယ” ဟု မှတ်ပါ။ ဤကား နေရာတိုင်း၌မှတ် ဘို့ရာ ဥပမာ ဥဒါဟရဏ သဘောအားဖြင့် ထုတ်ပြခြင်းတည်း။

နေတ္တိအကောက်

(ဂ) ယံ လောကောဋ္ဌိ ယံ၏အရ ဂုဏဝိသိဋ္ဌတို့တွင် ကရုဏာတော်ကို ယူ၍ ပဌမဇော စသည်၌ဖြစ်သော ကရုဏာသည် ဒုတိယ ဇော စသည်၌ ဖြစ်သော ကရုဏာ၏၎င်း၊ ဥပစာရဈာန် ဇော၌ ဖြစ်သော ကရုဏာသည် အပ္ပနာဈာန်၌ဖြစ်သော ကရုဏာ၏၎င်း၊ သဘာဂ-အဇ္ဈတ္တိက-နေက-အသာဓာရဏ ဖြစ်သော ဟေတု အကြောင်းတည်း၊ ယောနိသော မနသိကာရသည် သဘာဂ-အဇ္ဈတ္တိက-နေက ဖြစ်သော ဟေတု အကြောင်းတည်း၊ ကုသိုလ် အားလုံးနှင့် ဆက်ဆံသောကြောင့် သာဓာရဏပစ္စယ အကြောင်း လည်း ဟုတ်၏။

ဒုက္ခိ တသတ္တာ ဝေနေယျတို့ကား ကရုဏာ၏ အသဘာဂ ဗာဟိရ-ဥပထမ္ဘက၊ သာဓာရဏဖြစ်သော ပစ္စယအကြောင်းတည်း၊ ကရုဏာ၏ မှီရာ ဟဒယဝတ္ထုကား အသဘာဂ-အဇ္ဈတ္တ-ဥပထမ္ဘက-အသာဓာရဏ အကြောင်းတည်း၊ [အသဘာဂနှင့် ဥပထမ္ဘက သည် ပစ္စယ၊ အဇ္ဈတ္တနှင့် အသာဓာရဏကား နေက။]

(ဃ) လောကောဋ္ဌိ၏အရ ဓန္ဒာ-၅ ပါးတွင် ရူပက္ခန္ဓာ၏ အကြောင်းကား အဝိဇ္ဇာ၊ တဏှာ၊ ဥပါဒါန်၊ ကံ၊ အာဟာရတည်း၊ ထိုတွင် အဝိဇ္ဇာ တဏှာ ဥပါဒါန်သည် အဇ္ဈတ္တိက ဥပထမ္ဘက ပစ္စယ အကြောင်း၊ ပရမ္မရအကြောင်းလည်း မည်၏၊ ကံသည် အဇ္ဈတ္တိက နေက ဟေတု အကြောင်း၊ ပရမ္မရအကြောင်းလည်း မည်၏၊ ထို ၄ ပါးလုံးပင် ရူပက္ခန္ဓာနှင့် သဘောမတူသောကြောင့် အသဘာဂ ဥပထမ္ဘက သာဓာရဏ အကြောင်းလည်း မည်၏၊ အာဟာရ သည် (အဇ္ဈတ္တအာဟာရနှင့် ဗဟိဒ္ဓအာဟာရ ၂ ခု ပေါင်းမိမ့် ရုပ်ကို ဖြစ်စေနိုင်ရကား) အဇ္ဈတ္တာဟာရကို ရည်ရွယ်လျှင် အဇ္ဈတ္တိက၊ ဗဟိဒ္ဓါဟာရကို ရည်ရွယ်လျှင် ဗာဟိရသဘာဂ အကြောင်း၊ ထို ၂ ပါး အပေါင်းသည်ပင် နေက အသာဓာရဏ ဟေတုလည်း ဟုတ်၏၊ ထောက်ပံ့ရုံသာဖြစ်လျှင် ဥပထမ္ဘက သာဓာရဏ ပစ္စယလည်းဟုတ်၏။

လင်္ကာနှင့် စကားပြေ

၄၀၁

နာမ်ခန္ဓာ ၄ ပါး၏ အကြောင်းကား အဝိဇ္ဇာ၊ တဏှာ၊ ဥပါဒါန်၊ ဝတ္ထု၊ ဒွါရ၊ အာရုံ၊ ဘောဇန၊ ဥတုစသည်တည်း။ ထိုတွင်အဝိဇ္ဇာ၊ တဏှာ၊ ဥပါဒါန်တို့သည် သဘာဂ၊ အဇ္ဈတ္တိက၊ ဇနကဟေတု အကြောင်းတည်း။ ပရမ္မရ ဟိတ်လည်း ဟုတ်၏။ ဝတ္ထု စသော ရုပ်တရားတို့ကား အသဘာဂ၊ ဗာဟိယ၊ ဥပတ္တမ္ဘက၊ သာဓာရဏ ပစ္စယ အကြောင်းတည်း။

- (င) ပူဇယတေ အရ ပူဇနကြိယာ ဟူသော စိတ္တုပ္ပါဒ်ကိုယူ၍ သဒ္ဓါ ယောနိသော မနသိကာရသည် ထိုစိတ္တုပ္ပါဒ်၏ သဘာဂ၊ အဇ္ဈတ္တ၊ ဇနက၊ ရှေ့နောက်ဖြစ်ရာ၌ သမနန္တရ-အဆက်ဆက် ဖြစ်ရာ၌ ပရမ္မရဟေတု အကြောင်း။ ဝတ္ထု-ဒွါရ-ရတနတ္ထယအာရုံ၊ အနုပါန စသော ပူဇော်ဘွယ်များသည် အသဘာဂ၊ ဗာဟိယ၊ ဥပတ္တမ္ဘက၊ သာဓာရဏ ပစ္စယအကြောင်း။...ပူဇယတေအရ ကာယဝိညတ် ယူလျှင် စိတ္တဇဝါယောဓာတ်သည် သဘာဂဟေတု အကြောင်း၊ ဝစီဝိညတ်ကို ယူလျှင် စိတ္တဇပထဝီဓာတ်သည် သဘာဂ ဟေတု အကြောင်း၊ ကြွင်းရုပ်နှင့် နာမ်ခန္ဓာတို့ကား ပကတူပနိဿယ ပစ္စယအကြောင်းတည်း။ [သဘာဂကို သမာနဘာဂ ဟု၎င်း၊ အသဘာဂကို အသမာနဘာဂဟု၎င်း၊ ဥပတ္တမ္ဘကကို ပရိဂ္ဂါဟက ဟု၎င်း နာမည်တပ်သေး၏။]

၁၆။ သမာရောပန ဟာရ

(ကျက်မှတ်ရန်)

- (က) သုတ္တာဂတ၊ ပုဒ်ခမ္မကို၊ ပဒဋ္ဌာ-ဝေဝစန၊ ဘာဝနပဟာန်၊ လေးတန်တင်ပြ၊ ဟာရသမာ-ရောပနာကား။

နေတ္ထိအကောကံ

- (ခ) ပူဇာအရ၊ အာမိသ-ဓမ္မာ၊ ပူဇာစိတ္တုပ္ပ၊ အရထုတ်ဘိ၊
ယောနိသော-ဥဒ္ဓမ္မ၊ စသည်နှင့်နှင့်၊ ပဒဋ္ဌာန်တင်လော။
- (ဂ) ထို့ပြင်တဖြာ၊ ပါဌာနသရီ၊ စသည် ၄ ချက်၊ ပရိယာယ်
စွက်၍၊ အနက်ပေးက၊ ဝေဝစနသမာ-ရောပနာတည်း။
- (ဃ) ပူဇာအရ၊ ပူဇော်ကြသည့်၊ ဝေနေယျသန္တာန်၊ ဝေါဒါန်
ပက္ခ၊ ဓမ္မထွေထွေ၊ သဒ္ဓိန္ဒြေဗိုလ်၊ ထိုထိုဝီရိ၊ သတိ
သမ္ပပ္ပဓာန်၊ စသည်နဲ့လျက်၊ မဂ္ဂတိုင်ထိ၊ ဗောဓိပက္ခ၊
ဖြူစင်ဓမ္မတို့၊ ပွားကြလေရာ၊ ဘာဝနာဟော၊ သမာ
ရောတည်း။
- (င) ထပ်လောပြောပြ၊ ဝေါဒါန၏၊ ပက္ခပဋိ၊ အသဒ္ဓိယ၊
ကောသဇ္ဇနှင့်၊ ပမာဒ-ကာမစ်၊ တရားညစ်တေ၊ သံကိ
လေပက်၊ ကုန်ပျောက်ပျက်ဟု၊ ဆက်ဆက်ရှာပြ၊ ပဟာန
သမာ-ရောပနာတည်း။
- (စ) ဤမှာ ပြီးဆုံး၊ ဣမ္မတ်ဖုံးဘို့၊ နိဂုံး အရောက်၊ တဆဲ့
ခြောက်ဟု၊ မှတ်လောက်ဟာရ၊ သင်္ခေပဖြင့်၊ ကာဗျ
လင်္ကာ၊ သဘင်္ဂီစာကား၊ စဉ်လာ နွဲ့ရိုး၊ တပွဲတိုးမျှ၊
အကျိုးရှိခွင့်၊ အမှန်သင့်၍၊ သို့နှင့်သည်တွင်၊ ပြီးစီးရင်
သည်၊ သဘင်ခြံမြံခြံ သံစေသောဝံ။

(ကြည့်ရှုရန် စကားပြေ)

- (က) သုတ်၌လာသော စာရာတို့ကို ပဒဋ္ဌာန်၊ ဝေဝစ်၊ ဘာဝနာ၊
ပဟာန်၊ လေးတန်သော အနက်တို့ဖြင့် ကောင်းစွာ တင်ပြခြင်း

လင်္ကာနှင့် စကားပြေ

၄၀၃

လက္ခဏာ ရှိသော ဟာရသည်။ “သမာဓရာပိယန္တိ ဧတေန ဧတ္ထဝါ ပဒဋ္ဌာနာဒိမုခေန ဓမ္မာ” ဟူသော စကားကြောင့် “သမာဓရာပန” မည်၏။ [ဧတေန၊ ဤဟာရဖြင့်၊ ဤ၊ ဧတ္ထ-၌၊ ဓမ္မာ-သုတ်၌ လာသော တရားတို့ကို၊ ပဒဋ္ဌာနာဒိမုခေန-ပဒဋ္ဌာန် စသည်ကို အဥပဓာန ပြုသဖြင့်၊ သမာဓရာပိယန္တိ-ကောင်းစွာ တင်ပြ အပ်ကုန်၏။]

(ခ) ပူဇယတေ၌ ပူဇာအရ အာမိသပူဇာ၊ ဓမ္မပူဇာနှင့် ပူဇော်ကြောင်း စိတ္တုပ္ပါဒ်ရ၏။ ထို ပူဇာ-စိတ္တုပ္ပါဒ် ဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်း ပဒဋ္ဌာန်ကား ယောနိသော မနသိကာရ၊ သဒ္ဓမ္မဿဝန၊ သပ္ပရိသုပ နိဿယ၊ ပဋိရူပဒေသဝါသ၊ ပုဗ္ဗေစ ကတပုညတာ တို့တည်း။ ဤကား ပဒဋ္ဌာနသမာဓရာပနတည်း။

(ဂ) ယံလောကော ပူဇယတေ... (၁) ယံနရဝရံ-အကြင်မြတ် ဘုရားကို၊ လောကော-သတ္တလောကသည်၊ ပူဇယတေ- ပူဇော် ၏- ဤကား ပါဠိလျှောက် အနက်ပေးသော ပါဌာနသာရီသမ္ပန် တည်း။

(၂) ဝိပဿီအာဒိကံ-ဝိပဿီ အစရှိတော်မူသော၊ နရဝရံ-ရှေးရှေး မြတ်စွာဘုရားကို၊ လောကော-သည်၊ ပူဇယတေ ယထာ-ပူဇော် သကဲ့သို့၊ တထာ-တူ၊ ယံ နရဝရံ-အကြင် ငါတို့ မြတ်စွာ ဘုရားကို၊ လောကော-သည်၊ ပူဇယတေ-၏၊ ဤကား ဥပမာ ထည့်၍ အနက်ပေးသော ဥပမာသမ္ပန်တည်း။

(၃) ဂုဏဝိသိဋ္ဌတ္တာ-ဂုဏ်အထူး ရှိတော် မူသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ယံ နရဝရံ-ကို၊ လောကော-သည်၊ ပုညပ္ပဝတ္တိဋ္ဌာနတ္တာ- ကောင်းမှု ဖြစ်ရာဌာန၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ပူဇယတေ-၏။ ဤကား ဟိတ် ထည့်၍ အနက်ပေးသော ဟေတုသမ္ပန်တည်း။

- (၄) ဂုဏဝိသိဋ္ဌတ္တာ-ကြောင့်၊ ဝိပဿီအာဒိကံ-သော၊ နရဝရံ-ကို၊ လောကော-သည်၊ ပုညပ္ပဝတ္တိဋ္ဌာနတ္တာ- ကြောင့်၊ ပူဇယတေ ယထာ-သို့၊ တထာ-တူ၊ ဂုဏဝိသိဋ္ဌတ္တာ-ကြောင့်၊ ယံ နရဝရံ-ကို၊ လောကော-သည်၊ ပုညပ္ပဝတ္တိဋ္ဌာနတ္တာ-ကြောင့်၊ ပူဇယတေ-၏၊ ဤကား ဥပမာ ဟေတုသမ္ပန်တည်း။

ပါဌာနုသာရီ သမ္ပန္နော၊ သမ္ပန္နော ဥပမာယစ၊

ဟေတုနာပိစ သမ္ပန္နော၊ ဥပမာဟေတုနာပိ စ၊

သမ္ပန္နောဒါ ဝိညေယျာ၊ စတသ္မာပိ ဝိဘာဝိနာ။

ထို့ပြင်- ဝေဝစနာဟာရ၌ ပြခဲ့သည့်အတိုင်း “ယံယာဒိသံ-အကြင်သို့ သဘောရှိသော၊ နရဝရံ ဗုဒ္ဓံ-မြတ်စွာ ဘုရားကို၊ လောကော သတ္တော-သတွာအပေါင်းသည်၊ ပူဇယတေ မာနယတေ-မြတ်နိုး ကော်ရော် ပူဇော်၏” ဟု ဝေဝုဇ်ပရိယာယ် စကားလှယ်ထည့်၍ အနက်ပေးခြင်းကိုလည်း “ဝေဝစနသမာရောပန” ဟု ခေါ်၏။

- (ဃ) ပူဇယတေအရ ပူဇော်ကြသော ဝေနေယျတို့၏ သန္တာန်၌ ဝေါဒါနပက္ခ (ဖြူစင်သော အဘို့တွင် ပါဝင်သော) ဒါန သီလ ဘာဝနာ ဟူသော ဓမ္မအမျိုးမျိုး တိုးပွား၏။ ဝါ-သဒ္ဓိန္ဒြေ၊ သဒ္ဓါဗိုလ်၊ ဝိရှိယဗိုလ်၊ သတိပဋ္ဌာန်၊ သမ္ပပ္ပဓာန်မှစ၍ ဗောဇ္ဈင် မဂ္ဂင် တိုင်အောင်သော ဗောဓိပက္ခိယတရား အမျိုးမျိုးတို့ ပွားတိုးစည်ပင်ကုန်၏။ ဤကား ဘာဝနာသမာရောပနတည်း။ [ဘာဝနာ-ဖြစ်စေခြင်း၊ ဝါ-တိုးပွားစေခြင်း။]

- (င) ထိုဝေါဒါနပက္ခ တရားအမျိုးမျိုး ပွားတိုးသည်နှင့်အမျှ ထို၏ ပဋိပက္ခ (ဆန့်ကျင်ဘက်) ဖြစ်သော လောဘ၊ ဒေါသ၊ မောဟ အရင်းခံရှိသည့် အသဒ္ဓိယ၊ ကောသဇ္ဇ၊ ပမာဒ၊ ကာမတ္တန္တန်ဝရဏ၊ ညစ်ညမ်းသော သံကိလေသပက္ခတွင် ပါဝင်သော တရားဟူသမျှတို့ ပပျောက်ကြရလေသည်။-ဤကား ပဟာနသမာရောပနတည်း။

လင်္ကာနှင့် စကားပြေ

၄၀၅

ဤမှာ ပြီးဆုံး။ ။ ဤ ၁၆ ပါးသော ဟာရတို့၏ အခြားမဲ့၌ နယနှင့် သာသနပ္ပဋ္ဌာနကိုလည်း ဆရာတော်တို့ ပြတော်မူကြသေး ၏။ ဤ၌ကား ဓမ္မာစရိယအတန်း စာမေးပွဲ၌ သုံးစွဲလောက်ရုံ ကိုသာ ရည်မှတ်၍ ရေးသားအပ်သော လင်္ကာဖြစ်သောကြောင့် ထိုနယ-သာသနပ္ပဋ္ဌာနတို့ကို မပြတော့ဘဲ သောဠသဟာရ အဆုံးမှာပင် နိဂုံးအုပ်ရပါတော့မည်။

သဘင်စာကား။ ။ အတော်ရှေးကျသော မြန်မာမင်းများ လက်ထက် ၌ပင် “စာတော်ပြန် သဘင်” ဟု သာသနာဝင် ပွဲလမ်းတရပ် သတ်မှတ် တည်ရှိခဲ့၏။ ထို စာပြန်ပွဲကို ထို ရှေးကပင် နှစ်သက်-မနှစ်သက် ၂ ဘက် ကွဲပြားခဲ့၏။ မနှစ်သက်ဘက်က အကြောင်း ပြပုံမှာ-

- (၁) စာအောင်ပုဂ္ဂိုလ်၊ ဓမ္မာစရိယ စသော ဂုဏ်ပကာသနနှင့် ထိုမှ ဆက်သွယ်သော လာဘသက္ကာရကို မြှော်မြင်၍ စာသင်မှုသည် စာသင်နည်း ၃ မျိုးတွင် ဘုရားရှင် မြစ်တားအပ်သော အလဂဒ္ဒူပမာ (မြေဖမ်းမတတ်ဘဲ မြေဖမ်းသော အလမ္ဘာယံဆရာသည် မြွေကိုက်ခံရသကဲ့သို့သော) စာသင်နည်းဖြစ်၍ အပြစ်ရှိခြင်း။
- (၂) စာမေးပွဲ၌ ပြဋ္ဌာန်းအပ်သော ကျမ်းစာမျှကိုသာ (ထိုမျှကိုလည်း ပေါက်ပေါက် ရောက်ရောက် မဟုတ်၊ မှတ်စုမှတ်ရာ မျှကိုသာ) လေ့လာနေရသဖြင့် ဘုရားဟော ပါဠိတော်နှင့် အဋ္ဌကထာတို့ကို အသားကျကျ အဝါးဝအောင် မလေ့လာရခြင်း။
- (၃) ပြဋ္ဌာန်းသမျှ ညဝါ နေ့ဝါ ကျက်စာတို့ကို နှုတ်တက်ကျက်ရသဖြင့် လေ့နာခြင်း အားနည်းခြင်းမှစ၍ ရောဂါအမျိုးမျိုး ရတတ်သော ကြောင့် စာမေးပွဲအောင်ပြီးသောအခါ ဂိလာနအလုပ်ဖြင့် အရိုး ထုတ်ရတတ်ခြင်း။ [လယ်တီဆရာတော်ဘုရားကြီးကမူ ဗန္ဓုလေး၌ ထင်ရှားသော စာပြန်ပွဲကြီးကို “လူသတ်ပွဲ” ဟုပင် အမွန်းတင်တော် မူခဲ့သတတ်။] ဤသို့ စသည်ဖြင့် အကြောင်းပြကြသည်။

နေတ္ထိအကောဏ်

စာပြန်ပွဲကို နှစ်သက်သောဘက်ကလည်း နှစ်သက်စရာ အကြောင်း ပြကြ၏။

(၁) စာမေးပွဲမဝင်လျှင် စာကို ကောင်းစွာ မသင်လိုကြ၊ စာမေးပွဲနှင့် များယောင်းမှသာ စာကို ကောင်းစွာသင်လိုကြသည်။ ထို့ကြောင့် စာမေးပွဲ ဝင်သင့်သည်။ [ငယ်ရွယ်စဉ်က ဂုဏ်-လာဘ်ကို မြှော်မြင်၍ ဝင်စေကာမူ (ရေမပြည့်ခင် ဖေါင်ဗင်ခတ်သော ရေအိုးသည် ရေပြည့်သောအခါ ဖေါင်ဗင်မခတ် ငြိမ်ဝပ်သကဲ့သို့) စာတတ်သောအခါ သူ့အသိဉာဏ်က သူ့ကိုဆုံးမ၊ ပါလိမ့်မည်တဲ့။]

(၂) စာမေးပွဲမဝင်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည် (များသောအားဖြင့်) ညဝါကို သိပ်မကြိုးစားလို၊ ယခုအခါ မြန်မာနိုင်ငံ၌ ဆိုရိုး ညဝါများ ကား အဘိဓမ္မာဘက်၌ နိုင်ငံခြား ပြိုင်ဘက်ကင်းလောက်အောင် အသိဉာဏ်ကို ဆောင်နေ၏။

(၃) စာမေးပွဲမဝင်လျှင် (များသောအားဖြင့်) ဆန်း အလင်္ကာတို့၌ ကျွမ်းကျင်မည်မဟုတ်၊ ထိုကျွမ်းများကား အရေးအသား အဟော အပြောမှစ၍ အရာရာအသုံးဝင်လှ၏။ ထို့ကြောင့် စွမ်းနိုင်၍ အချိန် ရသော စာသင်သားတိုင်း စာမေးပွဲကို ဝင်သင့်ကြသည်။ ဤသို့ စသည်ဖြင့် နှစ်သက်ဘက်ကလည်း အကြောင်း ပြကြပေသည်။

လက်ရှိအခြေ။ ။ ဤသို့ စာပြန်ပွဲကို နှစ်သက်-မနှစ်သက် ၂ ဘက်လုံးက အကြောင်းပြပုံမှာ ကိုယ့်အယူအဆနှင့်ကိုယ် အများ အားဖြင့် ဖြစ်နိုင်ကြသည်ချည်းပင်တည်း။ လက်ရှိအနေကို စဉ်းစား လျှင်ကား ရှေ့ပိုင်းတွင် စာပြန်ပွဲ မဝင်ဘက်က အရေးအသား လက်စွမ်း လက်စနှင့် စာပေပို့ချနေသည်ကို များစွာ တွေ့ရ၏။ သို့သော် ယခုလက်ရှိအချိန်မှာမူ စာပြန်ပွဲမအောင်လျှင် ထိုပုဂ္ဂိုလ် အထံ၌ စာသင်လိုသူပင် နည်းပါးရုံသာမက၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏ အရေး အသားကိုလည်း လေးစားသော စာသင်သားများ နည်းပါးဘွယ် ရှိသောကြောင့် စာပြန်ပွဲ ဝင်ဘို့ရန် လမ်းညွှန်ရပါတော့သည်။

လင်္ကာနှင့်၊ စကားပြေ

၄၀၇

သို့ရာတွင် “စာပြန်ပွဲသက်သက်ကိုသာ ကြိုးစား၍ ကျမ်းရင်းစာသား
 ဌိကား နိုင်နင်းသူနည်းပါးလှ၏” ဟု စာချဆရာတော်အများပင်
 ငြီးငြူရလောက်အောင် ဖြစ်ပျက်နေသော စာပြန်ပွဲမျိုးကိုကား စာပြန်ပွဲ
 လိုလားသော ဆရာတော်များ ကိုယ်တိုင်ကပင် ကျေနပ်ကြမည်
 မဟုတ်ပါ။ ထိုကဲ့သို့ စာအောင်မျိုးလည်း သာသနာ့အရေးအရာဝယ်
 ဘယ်နေရာမှ ထယ်ထယ်ဝါဝါ မရှိနိုင်ပါ။ ထို့ကြောင့် စာပြန်ပွဲလည်း
 လက်မလွှတ်စေရ၊ ကျမ်းရင်း စာသားကိုလည်း နိုင်နင်းအောင်
 အချိန်ခတ်နှောင်းနှောင်းကျမှ စာပြန်ပွဲဝင်ကြဘို့ သတိပေးလို
 ပါသည်။

မိမိကား အစိုးရပဌမကြီး အောင်ပြီးနောက် ၇ နှစ်လောက် စောင့်
 ဆိုင်း၍ ပါဠိတော် အဋ္ဌကထာ ဋီကာတို့ကို အတော်လေ့လာပြီးမှ
 သကျသီဟနှင့် အစိုးရပဌမကျော်ကို ဝင်ခဲ့ပါသည်။ ထိုမျှ အချိန်
 စောင့်၍ ဝင်ခဲ့သော်လည်း ဓာတုကထာလင်္ကာ နေတ္တိ လင်္ကာ
 များကို အရကျက်ဘို့ ရေးသားခြင်းစသော ဉာဏ်ဝီရိယအပြင်၊
 အောင်မြင်ဘို့ရာ ဘုရားကို ရည်မှန်း၍ ရေတော်ပန်းတော်လှူခြင်း
 ဘုရားရှင်၏ အပ္ပရာဇိတပလ္လင်တော်ဝယ် အောင်မြင်တော် မူပုံကို
 အာရုံပြုခြင်း စသည်ဖြင့် ကံ အသစ်ကိုလည်း အထူးပြုခဲ့ပါသေး
 သည်။ ပဌမကျော် ဝင်မည့် အချိန်က သက်တော်ထင်ရှား မြတ်
 ဘုရားကို တမ်းတ တိုင်တယ်သော “ဥုံ နမော တေ ဝိဇေတုံ
 မေ” စသော ဂါထာနှင့် တေးထပ်ကလေးမှာ ယခုတိုင်
 ရနေပါသေး၏။ [ဂါထာကို ရတနာဂုဏ်ရည် အဆုံးမှာ ရှု။]
 တေးထပ်ကလေးကား-

အောင်မြေပလ္လင် အောင်ပင်လှ၌၊ အောင်မြင်သပ ရန်သပုံ၊
 အောင်ရှင်ဘုရား အရဟံဂုဏ်ဝယ်၊ မကျန်အကုန် တေစာနှင့်၊
 စေတနာမြင့်မြင့် ဆင်းရဲနဲ့လူတယ်၊ သတင်းပြန့်ကြူ ဆင့်ကဲသာ
 လို့တင့်။

၄၀၈

နေတ္တိအကောကံ

မြင့်ဘဲသာလို့ မြင့်ရေးပေါ်အောင်၊ အရှင်မြေးတော်

ကျော်ကျော်သန့်နှင့်။

မလင့်တွေးမြှော်တော်လျော်သင့်ဘို့၊ ကော်ရော်သဖြင့် အရှင်ထံ။

အောင်ပန်းထွေထွေ ညောင်ရေတကော်မီးနှင့် အောင်စေ

အကြောင်း ခွင့်တောင်း အောင်ဆုပန်း။

အပ္ပရာဇိတ ပလ္လင်ပျံမှာ၊ အရှင်သဏ္ဌာန် စိတ်စဉ်ညွတ်လို့၊

ထိပ်တင်တမ္ပတ် အလွတ်ဖြိုးကြွယ်စွာ၊ မရွတ် ကိုးကွယ်ကာ၊

အောင်ပန်းဆင့်ဆင့် ခိုင်ပွင့်ညှာကို၊ အနိုင်ကျင့်ကာ ယူစမ်းမယ်

ဗျလေး။

မရှောင်တန်းဖြင့် ခိုင်သင့်ရာကို၊ အနိုင်ကျင့်ကာ ယူစမ်းမယ်

ဗျလေး။

ထိုကဲ့သို့ ကံဉာဏ်ဝီရိယဖြင့် ကြိုးစား၍ အခြေခံ ရမှုနှင့် စာပြန်ပွဲ

ဂုဏ်စုကြောင့်ပင် ကျမ်းစာရေးသားရာ၌လည်း အထိုက်အလျော်

အထမြော်သည်ဟု ယူဆပါသည်။ ထို့ကြောင့် မိမိ၏ နောင်လာ

နောက်သား တူအရွယ် စာသင်သားတို့သည် မှီမိလိုပင် နှစ်ရှည်

ဆိုင်းငံ့ကာ အရာရာ အခြေရအောင် ကြိုးစားကြစေလိုပါသည်။

တပွဲတိုးမျှ... ခြိမ်ခြိမ်သဲစေသော။ ။ ထို စာပြန်ပွဲများကို ဝင်ခဲ့

ချိန်က တပွဲတိုးမျှ ရည်ရွယ်၍ (ထယ်ထယ်ဝါဝါ မဟုတ်၊ ဖြစ်

သလို) ရေးသားခဲ့ရသော နေတ္တိအကောကံ လင်္ကာသည် ဓမ္မာစရိယ

တန်း စာသဘင်ဝယ် ပါဝင်သော ဘာသာတစိတ်ဖြစ်ရကား မိမိ

လိုပင် တပွဲတိုးခဲ့မည့် အရှင်တို့၏စိတ်ကို နှစ်သိမ့်စေလျက် ခြိမ်ခြိမ်

သဲမျှ အောင်ပွဲရ၍ သာသနာတာဝန်ကို အားသွန်ကြီးပမ်း

ထမ်းနိုင်ကြပါစေဟု ရည်ညွှန်းပြုလျက် ယခုအခါ နိဂုံးအုပ်လိုက်

ပါသည်။

နေတ္တိဟာရ

လင်္ကာနှင့် စကားပြေ ပြီးပြီ။